צדיק לברכה

ספר זכרון

לרבנו זצ"ל

בעל ה"מקור ברוך"

מסערט-ויז'ניץ

ר' יעקב שמשון
משפטווקא

בעל "מאור עינים"
מטשרנוביל

בת

ר' יהודה מאיר
משפטווקא

ר' משה שפירא
מסלאוויטא

ר' נפתלי
מרופשיץ

בת

ר' שמואל אבא
שפירא
מסלאוויטא

ר' אליעזר
הורביץ
מרז'יקוב

ר' משה שפירא
מסלאוויטא

בעל "אמרי
נועם"
מהז'יקוב

בת

בת

המגיד
ממוריטש

רבי צבי
מקאריסטשוב

בעל "מאור
עינים"

ר' יעקב
קאפיל

רבי אברהם
המלאך

רבי אברהם
מקאריסטשוב

בת

בעל "אהבת
שלום"
מקוסוב

ר' שלום שכנא
מפרובישט

בת

ר' חיים
מקוסוב

ר' ישראל
מרוז'ין

בעל "צמח
צדיק"
מויזניץ

בת

ר' ברוך
מויזניץ

בעל "אהבת
ישראל"

רבנו
זצ"ל

צדיק - לברכה

ספר זכרון
לבעל "מקור ברוך"

יהי מקורך ברוך
מה שעת לידתו נקי כך בשעת מיתתו נקי
(ירושלמי ברכות פ"ב הל' ג')

ליסוד רמת ויז'ניץ

להסתלקותו

Digitized by Project Zikaron
Touro University-NY Libraries
www.zikaron.tourolib.org
2026

וזרח השמש ובא השמש

... דאחר פטירתם הם באים להתפלל במקום שהתפללו שם בחיים חיותם בעוה"ז, כיון שהמקום כבר קנה קדושה להשראת שכינתו ומועיל במקום ההוא שכבר התפלל להתקבל תפילתו. וזש"ה וזרח השמש ובא השמש – היינו כי גם לאחר שבא השמש ר"ל לאחר פטירתו וזרח השמש – אותו הצדיק בעצמו הוא בא לאחר פטירתו לזה העולם, ואמר הטעם, ואל מקומו שואף – היינו משום כבודו שעמד שם בתחילה בחיים להתפלל הוא בא שמה להתפלל כדי שתתקבל תפלתו.

(עצי חיים – תרומה)

בשער:
צילום מכון שבתו ועמוד תפילתו של כ"ק מרן רבינו הקוה"ט זצוקל"ה ועליו מפת קטיפה עליה נרקמו בהוראת כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א קטעים מתוך הזוהר הקדוש.

צדיק -לברכה

ספר זכרון

זכרונות, תעודות, ומראות
מימי שני חיי
רבינו הקדוש ברוך ה', אשר אמרנו בצילו נחיה,
רבי **ברוך הגר** זצוקללה"ה
מסערט ויז'ניץ
בעל ה "מקור ברוך".
תרנ"ה - תשכ"ד

חלק ראשון

עורך: **דוד חיים זילברשלג**

ירושלים ה'תשנ"ד

©
כל הזכויות שמורות

קשרים בע"מ
תקשורת ויחסי ציבור

עיצוב ומלאכת הספר: **קשרים**
רש"י 113 ירושלים. טל: 02 -389869

צלום ולוחות: לאור בע"מ
רח' כי טוב 8
ירושלים

מוציאים לאור:
מוסדות **סערט ויז'ניץ**
בארץ הקודש.
רמת ויז'ניץ - חיפה.

מיסדה ונשיאה של ישיבת יחל ישראל ושכון רמת ויזניץ בחיפה תנ"ו
אדמו"ר הרה"צ מקאשוי מוה"ר
ר ברוך האגר מסרט-ויזניץ זצללה"ה בהרה"צ האהבת ישראל" דור רביעי לשושלת ויזניץ המפוארת
נפטר באריה"ק בחיפה ב' מר-חשון תשכ"ד ומנוחתו כבוד בבני ב"ק.

התמונות והמסמכים המופיעים באכסניה זו מתפרסמים

תודות לעינם הטובה ורשותם האדיבה

של בעלי הארכיונים והאוספים הבאים, כל אחד בשמו יבורך.

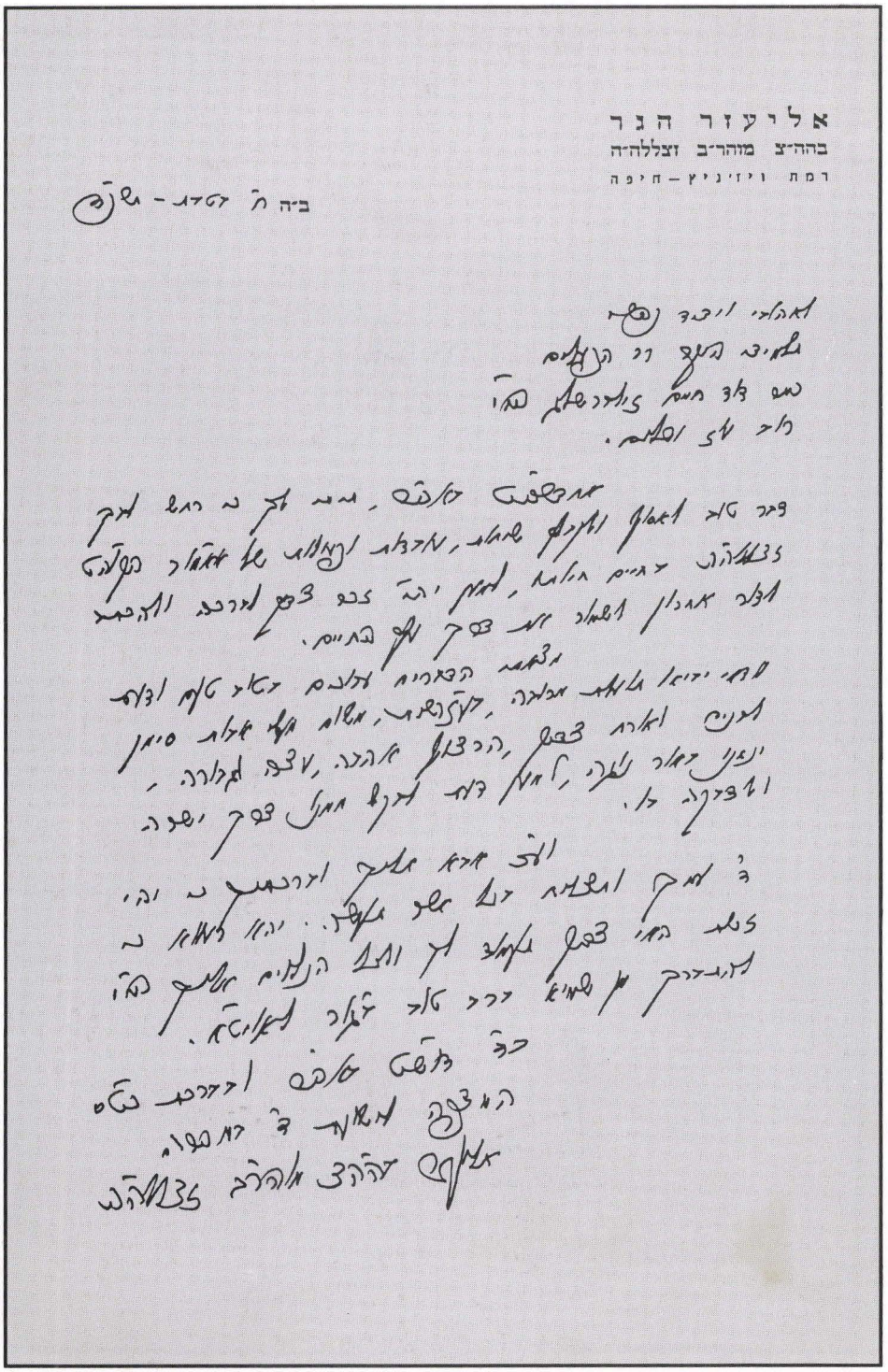
משפחת רבינו זצ"ל
אוסף הר' דוד חיים זילברשלג
החתן הב' נחמן פרוכטר, רמת ויז'ניץ
משפחת גליקמן - חיפה
משפחת רייש - חיפה
ארכיון חסידי בעלז ירושלים
משפחת שמואלי - חיפה
משפחת קוסטינר - רמת ויז'ניץ
אוסף הר' משה יחיאל מיכל קוסטינר - רמת ויז'ניץ
אוסף הר' צבי פרץ ביאלסטוצקי - בני ברק
הרב מנשה מילר - רמת ויז'ניץ
הרב יוסף טירר - רמת ויז'ניץ
הר' עקיבא דב ליבוביץ - רמת ויז'ניץ
החתן הב' שמואל פרקש - רמת ויז'ניץ
הר' ברוך הימל - רמת ויז'ניץ
משפחת צימרמן - חיפה
משפחת כ"ץ - חיפה
הר' חיים משה ברוך- תל אביב
הרב נחום מאיר סורקיס-בני ברק
הר' קלמן רוט - רחובות
משפחת פיקסלר - ירושלים
משפחות גרוס - שרייבר - ירושלים

התודה והברכה למסייעים להופעת הספר

הר' אברהם ישראל תנחום ברמינקה
הב' יהושע העשיל אסף
הב' אליעזר זאב צייגר
דר' יצחק ולר
הר' בן ציון רייש
הר' יעקב רונס
הרב נחום מאיר סורקיס

מכתב ברכה

מכ"ק אדמו"ר שליט"א

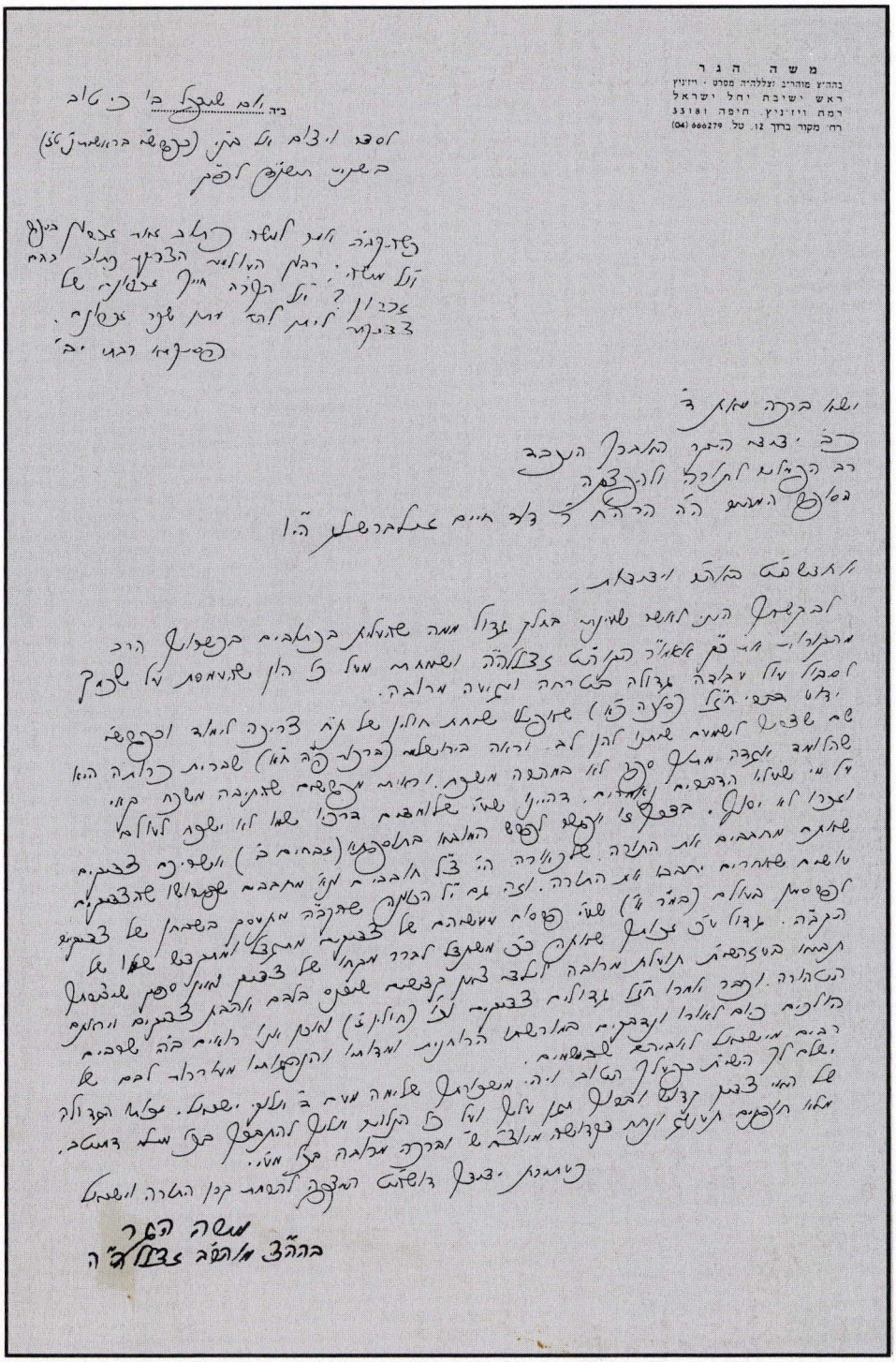

אליעזר הגר
בהה"צ מוהר"ב זצללה"ה
רמת וזיניץ – חיפה

ב"ה ח' תשרי – שנ"ם

מכתב ברכה

ממרן הגאון ראש הישיבה שליט"א

מוסדות

סערט-ויזניץ

בארה"ק

ואברכה-מברכך

נאה לשבח ולהלל בפתח שער

את ידידנו המסור והמהולל בתשבחות,

מותיקי ונאמני בית סערט ויז'ניץ,

הרה"ח מו"ה **יואב ליסואר** הי"ו

ורעיתו הנכבדה

על מעשי הצדקה ועל המסירות.

זכות מעשיכם הכבירים להאדרת מפעליו הקדושים

של כ"ק מרן רבינו הקוה"ט זצוקל"ה

יעמדו לכם להתברך מ"מקור -ברוך"

בשפע ברכה והצלחה, בריאות, נחת ועושר.

תורה וגדולה יתאחדו על שלחנכם כל הימים.

מוסדות

פרח-ויזניץ

בארה"ק

תיכף לתלמיד חכם ברכה

ברכה ותהילה

לידידנו איש החסד רב הפעלים

תלמיד ותיק וחביב אצל כ"ק מרן רבינו הקוה"ט

זצוקללה"ה

אשר עומד לימין מוסדותינו הק' במסירות

הרה"ח **יהושע חיים פישמן** הי"ו

ורעיתו הנכבדה

מנשים באוהל תבורך

יהי רצון וזכות האי צדיק תעמוד להם,

להתברך בכל מילי דמיטב

בבריות גופא נהורא מעליא וכל טבתא.

תוכן

מקורך ברוך

בך יבורך ישראל 24
"יושב" ראשונה במלכות 28
זרע קודש בזרע קודש 31
רב גוברין 33
מעלין בקודש 39
ואחים בני חיל 45
שמחת בר המצוה של נכד רבינו זצ"ל 56
נר אלוקים טרם יכבה 59
ויהי בנסוע 67
יתמות 68
בית צדיקים יעמוד 75

וברוך מעמך

תורה בקרן זוית 89
משתתף בצערם של ישראל 95
לא תגורו מפני איש 98
ארץ חמדה 102
זה השער לה' 115
עין טובה 119
אגודה אחת 123
פירורים משולחן גבוה • *דוד חיים זילברשלג* 150
רזא דעובדא • *הרב משה מילד* 157
אהבה משולשת • *הרב מנחם כאהם* 164

תוספת ברכה

סבא קדישא • *הרב חיים שלום פרוש* 171
אהבת ישראל • *דוד חיים זילברשלג* 195
רבי נפתלי חיים מדז'יקוב • אגרת נדירה 205
עמוד אש • *דוד חיים זילברשלג* 209
אשת חבר • *הרב מנשה מילד* 213
בעלז - ויז'ניץ 218
מעשה רב 224
רבה של קוצמן • *הרב זאב שוורץ* 226

ימי עברה וזעם • *הרב מנשה מילר* 235

ויבואו סופרי המלך 259

צדיק גוזר והקב"ה מקיים 263

חינוך הבנים במשנתו של רבינו • *הרב מנשה מילר* 265

ישיבת בית ישראל ישראל ותמכין דאורייתא 270

שלהבת הנרות 288

פועל ישועות 290

מקור דמעה

עת ספוד • הספדים בשבעה 297

בן חכם ישמח אב • *כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א* 301

קידוש השם • *הגאון רבי אליהו שטרנבוך שליט"א* 304

יום הולדת • *הרב יעקב הגר שליט"א* 305

דרשות

לפום רבנן ותלמידהון 308

בנים נאמנים 312

ישועה מן השמים 316

זכרו ברוך

ניחא לעליונים ניחא לתחתונים • *הרב שמחה ב. ארנסטר* 321

דער סערטער וישניצער רבי • *הרב מאיר שוורצמן* 328

שיר הספד (יידיש) • *שמחה ארנסטר* 330

לב ישראל • *יצחק יהודה הרשקוביץ* 335

שלהבת י-ה • *קלמן שטקל* 339

באגעגעניש מיט א רבין • *בנימין כסלר* 342

תמים היה בדורותיו • *הרב חיים ויסבלום* 344

חכם הדור • *הר' אברהם שמשון פדר ע"ה* 348

צדיק אבד • *חיים אליעזר ברוין* 350

המנהיג והבונה • *ישראל אידלמן* 352

איש התפארת • *יעקב כץ ע"ה* 255

צדיק כתמר • *מאיר אודיין* 358

גדול בתורה ובמעשים טובים • *הרב זאב שוורץ* 364

אשיות קורנת • *ישראל אידלמן* 367

רבינו הגדול • *מרדכי לוי ע"ה* 371

דוגמא למנהיגות • *הרב נחום מאיר סורקיס* 374

מקור הברכה • *הרב מנשה מילר* 386
מקור ברוך • *הרב אברהם שמשון פרד ז"ל* 395
צדיק באמונתו יחיה • *הרב משה טירר* 400
כ"ק אדמו"ר מסערט • *הרב נ. לוי* 403
מאן מלכי רבנן • *הרב מנשה מילר* 406
מסערט עד רמת ויז'ניץ • *הרב אהרן סורסקי* 415
פי שנים ברוחך • *דוד חיים זילברשלג* 442
חכימא דיהודאי • *דוד חיים זילברשלג* 452
שופריה דרבי ברוך • *יצחק אלפסי* 460
איש חי רב פעלים • *הרב שלמה יעקב גרוס* 466
מסירות נפש לכלל ולפרט • *הרב נ. מאיר סורקיס* 471

צדיק לברכה

"אמר ר' יצחק כל מי שהוא מזכיר את הצדיק
ואינו מברכו עובר בעשה, מה טעמי' שנא':
'זכר צדיק לברכה' (משלי י')"

(בראשית רבה מ"ט א')

זכר צדיק לברכה

בשבח ותהילה, עומד אני בפתח השער, בהודיה לבורא עולם, על הזכות שנתגלגלה על ידי לעסוק בארחותיו, תהלוכותיו ומפעליו של רבנו הקדוש בעל "מקור-ברוך" זכר צדיק וקדוש לברכה.

אף שאיני ראוי לאיצטלא זו רצתה ההשגחה העליונה ובמשך שנים ליקטתי פירורים משולחן גבוה, בבירור מקחו של אותו צדיק, מהנאמר מפיו ומהנכתב באגרותיו, בהתמדה כינסתי את כל מאמרי הערכה שנכתבו אודותיו וכל שבריר של מידע, נקודת ציון או תמונה היו לאחדים בידי.

עתה משמלאו שלושים שנה, מאותו יום מר ששקעה חמה בצהרי היום, גמלה בליבי החלטה להעלות חלק מן הדברים על מכבש הדפוס, כדי לזכות את הרבים הצמאים ומשתוקקים לאורו.

יבואו צעירי הצאן, בני תשחורת כתף אחד עם אנשי שיבה, חסידים ואנשי מעשה ויקרבו אל המלאכה לחזות במפעלות אותו צדיק יסוד עולם, אשר נטע ניצני קדושה וטהרה בקהל עדתו ואשר פעל וריבה תורה ויראת שמים על כל סביביו. יעלה זכרו הברוך בקרב מוקיריו ואוהביו כאבוקה המאירה נתיב ומפיצה חומה למבקשים את קרבתה, יזכרו בתפלתו הגועשת מקרב לב עמוק, עם נחלי דמע ודם התמצית, כעבדא דמתחנן למאריה.

תעלה דמותו המאירה אשר התיצבה בתוקף ללא חת להתריע על גדרים נפרצים ללחום מלחמת ה' בגבורים, ותתנשא אותה דמות עצמה, הרכה בקנה כולה רחמים וחמלה, ואהבה אל אנושית את הכלל ואת הפרט בהארת פנים ובדרישת טובתו.

מן המעט שזכינו, והתקבץ על יד ניתן לערוך משנה סדורה לארחות חיים, אמת היא כי גלגלי הזמן שחקו הרבה עובדות, זכרונות ומנהגים ויתכן שדיוקם נפגע קמעא.

אך שיני הזמן לא הצליחו לפגום בטעמו המעודן של הזכרון, זכרונם של הדבקים בו, אשר דמותו חיה בקרבם.

שלושת העשורים שחלפו מיום הסתלקותו העצימו בהדרגה את הדמות הנערצת, דבר המוצא ביטוי מוחשי במאמרי הערכה שנכתבו במשך השנים סביב גדולתו של רבינו נס"ו. [נצח סלה ועד].

אור זרוע לצדיק

ויהי בהעלות ה' רוחו ונשמתו אליו יאסוף ויעלה בעילוי אחר עילוי עד רום המעלות, שבק חיי רוחו פעולתו אשר עבד בה לפנים בישראל פעולת צדיק לחיים לכל חי היא נפש כל חי הקשורה בנפשו בחבלי עבותות אהבה רבה ואהבת עולם בל תמוט לנצח.

אשר מי האיש החפץ חיים לדבקה בה' חיים בעבודתו תדבק נפשו והיתה צרורה בצרור החיים את ה'.

בחיי רוח אפינו אשר אמרנו בצלו נחיה בגויים, אשר שבק לנו בכל אחד ואחד כפי בחי' התקשרותו באמת ואהבתו אהבת אמת הטהורה מקרב איש ולב עמוק, כי כמים הפנים וכו'.

ורוח אייתי רוח ואמשיך רוח

ורוחו עומדת בקרבנו ממש כי בראותו ילדיו מעשה ידיו בקרבו יקדישו שמו יתברך אשר יתגדל ויתקדש, כאשר נלך בדרך ישרה אשר הורנו מדרכיו ונלכה באורחותיו

וז"ש בזוה"ק דצדיקא דאתפטר אשתכח בכלהו עלמין יתיר מבחיוהי, דהיינו שגם בזה העולם המעשה היום לעשותם אשתכח יתיר כי המעשה גדל והולך גידולי גידולין מן אור זרוע לצדיק בשדה אשר ברכו ה' המאיר לארץ וחוצות. וגם אנחנו אלה פה היום כולנו חיים בדרכיו דרך הקדש יקרא לה. זאת בעבודת ה' במילי דשמיא. ובמילי דעלמא בפירוש אתמר בזוה"ק **דצדיקייא מגינין על עלמא ובמיתתהון יתיר מבחייהון ואלמלא צלותא דצדיקייא בההוא עלמא לא אתקיים עלמא רגעא חדא. וכל הקרוב קרוב אל משכן ה' בחייו קודם לברכה.**

(ליקוטי אמרים-תניא אגרת הקודש כ"ז)

ומפעלו, ככל שנוקפות השנים דמותו הולכת ומתגדלת. וחיזוק לכך מוצאים אנו בעליה המרשימה בהולכים לאורו ובדורשי ומבקשי תורתו.

ורבינו זצ"ל כחכם הרואה את הנולד ראה את כל אלה בעיני רוחו, וכדוגמא כדאי להזכיר את אחת מדרשותיו בארה"ב בה קבע נהרצות: "דארט וועט זיין א בית יעקב" – שם יהיה בית יעקב הוא פסק, בימים שעדיין לא דובר על כך, היום כאשר "בית יעקב רמת ויז'ניץ" משגשג משתאים הכל על ההתלטיות בה הבטיח או רבינו את הקמתו.

דוגמאות נוספות על ראית הנולד של רבינו החכם זצ"ל מאלפות אותנו בינה על החכם העדיף מנביא, שחזה בחכמתו את העתיד, את השגשוג ואת הפריחה של ימינו.

רק בכוחו של אותו זקן הצליחה העדה הקדושה להתעשת מן העלטה שירדה על מפעלו, עם סילוקו לשמי רום. עיני חסידי ואוהבי רבינו הקדוש חשכו, אוירת חידלון ריחפה על הכל, מכל עבר זעקה היתמות, כי הרבי זצ"ל הנערץ והנקדש היה חזות הכל.

עקירתו מארץ החיים לא רק שהותירה חלל ומכאוב היא נשאה בכנפיה בשורת אבדון חלילה, למוסדות הקדושים ולעדה הרצוצה.

אך רבינו הרחום אשר רוחו הגדולה חפפה בחיים חיותו על הפנינה אשר שיבץ בכתרה של חיפה והמשיך מרוחו גם על ההמשך, המליץ טוב בשמי מעונה, על בניו המסורים, על תלמידיו הנאמנים, על מפעלו אשר הקים במסירות נפש להגדיל תורה ולהאדיר ולהוסיף עוד ועוד בנים למקום.

ואכן רוחו הגדולה עודנה חופפת על הרמה, על "יחל ישראל" ועל הכלל והפרט הקשורים באילנא דחיי. וכהלכות אורה – מוסיף והולך – בנופך מיוחד על "מקור-ברוך" המוסדות המפוארים שהוקמו לזכרו בירושלים, בני ברק וארה"ב.

קומץ תלמידים רכים בשנים הותיר רבינו זצ"ל אחריו, ברכה, מיעוטם כבר יצאו להוראה רובם עדיין חבשו אז את ספסלי בית המדרש, הצד השוה שבכולם שבקושי נגעו בשולי אדרתו ובוודאי שלא ירדו לסוף דעתו.

אוצר עשיר מוכן להענקה לתלמידיו האהובים שמור היה עם רבינו, אך למגינת לב ניטלה עטרה בחטף. אך הזריעה הראשונה נבטה, ומן הקומץ הדל והרך יתד ופינה לחלק הארי של קהל עדת חסידי סערט ויז'ניץ. והם המה המקורות הנאמנים מהם שאבנו את רוב החומר האצור בין עלי אלבום זה.

בטרם צאתי אפרוט את כל המסייעים והתומכים בהופעת הספר במאור פנים ובתשואות חן,

בראש וראשונה כבוד בנו החביב של רבינו זצ"ל מרן הגאון ראש הישיבה שליט"א, אשר העמיד לרשותי חומר רב וזמן רב.

בניו היקרים הרה"ג מו"ה מנחם דוד שליט"א, רב ור"מ שאץ- ויז'ניץ חיפה, והרה"ג מו"ה ישראל אליעזר שליט"א. רב דחסידי סערט - ויז'ניץ בירושלים.

הרב מנשה מילר שליט"א ספרא רבה, הוא אשר במסירות טרח לבירור מקחו של רבינו זצ"ל כל השנים ותודות לפעולתו המבורכת ניצלו מתהום הנשיה עובדות, אמרות וחומר רב, העין הטובה שנהג בי ראויה לשבח. כמו כן יצויינו הר' שרגא פייביש הרמן הי"ו, שעמד הכן בכל עת לנדב לי פרטים ופרטי פרטים ששובצו בספר למכביר.

הבחור החתן הנמרץ נחמן פרוכטר הי"ו אשר היה לי לאחיעזר ולאחיסמך.

הורי היקרים שליט"א אשר תודות להם נכנסתי אל הצר-קודש סערט ויז'ניץ.

ואחרון חביב חותני החסיד מו"ה יודא אריה קוסטינר הי"ו, שזכה לשאוב מלא חופניים ממעין ברוך וכמסורת אבותיו החסידים המופלאים דבק בלהט בבית צדיקים זה. הדיוק והמקוריות, עליהם הוא מקפיד כל כך , הועילו לי מאד במלאכתי.

יהי רצון שהדברים ימצאו מסילות ללב מוקירי זכרו של רבינו זצ"ל ללכת בדרכיו, לשמור ארחותיו להגדיל תורה ולהאדיר.

דוד חיים בן אסתר
זילברשלג

לזכר עולם יהי צדיק
ביה המדרש
"מקור ברוך"
עש ולעג
ארונו מורנו ורבנו הרה"צ הקה"ט
מוהר"ר ברוך זצללה"ה
נכנ"ו ב' מר חשון תשכ"ד
בן הסבא ארונו מורנו ורבנו רשכבהג
הרה"צ הקה"ט
מוהר"ר ישראל זצללה"ה מויזניצא
בעמסה"ק "אהבת ישראל"
נכנ"ו ב' טיון תרצ"ו
יזרע ד' ימי תצומים ושלמם לעולם תהי'
(תהלים לז)

מקורך ברוך

אמר רבי שמואל בר נחמני
אשרי אדם שקנה תורתו מנעוריו.
(ילקוט שמעוני מדרש משלי פ"ה י"ח)

בך יבורך ישראל

השנה תרנ"ה שנה שניה להנהגתו הרמה של ה"סבא קדישא" רבי ישראל מויז'ניץ בעל ה"אהבת–ישראל", ואור יקרות עלה בבית הגדול והקדוש אשר בויז'ניץ. בן נולד לרבי, רביעי במנין הבנים וראשון אחר פטירת סבו רבי ברוך מויז'ניץ זצ"ל בעל ה"אמרי ברוך".

הרבנית הינדא בת קדושים ותרשישים בתו של הצדיק הנודע מדז'יקוב רבי מאיר הורוביץ בעל ה"אמרי–נועם" חובקת בן בשעה טובה ומוצלחת, בן יקיר אשר בחכמתו יאיר עיניהם ולבם של ישראל.

ויזניץ לבשה חג, מכל רחבי המדינה ממחוזות בוקובינה ומרמרוש נהרו החסידים בהמוניהם לחוג עם רבם, את הרכבות גדשו ישישים ופרחי חסידים כשפניהם מועדות ויז'ניצא.

אך טבעי היה הדבר שהעולל הרך שזה אך נולד, יתברך בשמו הנשגב של הסב אשר זה מכבר עלה לגנזי מרומים בערב שבת קודש כ' כסלו תרנ"ג. בהיותו בן מ"ח שנים לאחר ח' שנות נשיאות קצרות.

על ה"אמרי ברוך" סיפרו חסידים כי בלילה שלפני הכנסתו בבריתו של אברהם אבינו, המתיקו ביניהם סוד שני זקניו הגדולים – רבי חיים מקוסוב בעל ה"תורת–חיים" ואבי אמו הצדקת, רבי ישראל מרוז'ין. סיפר רבי ישראל מרוז'ין למחותנו מעשה רב על הרבי ר' ברוכל' ממעז'בוז זצ"ל נכדו הנערץ של ה"בעל שם טוב" וביקש לקרוא לרך הנולד על שמו, וכן עשו. אמר אז הצדיק מרוז'ין: "מי שהכיר את רבי ברוך ממעז'בוז והבחין בגודל ערכו, יכול לשער מי היה ה"בעל שם טוב".

יודגש כי בין מעריציו הנלהבים של הצדיק ממעז'בוז היה גם חותנו של רבי חיים מקוסוב, הרבי משפיטובקה רבי יעקב שמשון, גם כן סבו של הרך הנולד, אשר בעלותו לארץ הקודש עשה בטורקיה במחיצת רבי דוד בכר זצ"ל בעל "לדוד–אמת" וסיפר לו על הצדיק הפלאי נכד הבעש"ט הדר במעז'בוז אשר "יודע כל התורה כולה כנתינתה מסיני".

בשיח חסידים התלחשו מביני דבר כי רבי מנחם מענדל מויז'ניץ זצ"ל, בעל ה"צמח צדיק", אמר שהמשיך לבנו רבי ברוך נשמה גבוהה מעולם האצילות.

ואכן הנהגתו התאפיינה בצניעות ובענוות חן מופלגת, סירוב מוחלט להתבלט או לגלות טפח מן האש היוקדת פנימה.

רבים מן המאפיינים הנשגבים הללו התגלמו באשיותו הרבגונית של רבינו זצ"ל כשהלז שבשדרה הוא הצניעות והענוה המופלגת.

גיל יגיל אבי צדיק

פרי עץ חיים הנץ בבוסתן גן העדן של ויז'ניץ, דמויות הוד בנויות לתלפיות הצמיח הבוסתן, אחים קדושים אשר העניקו לדורם אוצרות כלי חמדה; בבנין מבצרי תורה ובהרחבת גבולות טהרה.

כאשר מלבד היותם אריות שבחבורה, התנשא כל אחד מהם כארי, במצוינות ויחוד איפיונים, העולים על אחיו. וכך היה הבכור רבי מנחם מענדל רבה של וישווא השקדן המופלג ל"ארון-הספרים" של אביו, ואחיו רבי חיים מאיר מויז'ניץ היה "המנהיג" שבחבורה, מצביא אמיתי. רבי אליעזר מויז'ניץ, לעומתו היה "בעל נפש גדולה" ומוניטין יצאו לסגולותיו האצילות.

את רבינו כינה אביו "החכם שלי" -הצד החזק שלו שעל ידו הצליח להצפין ולהאפיל על מעלותיו הרבות - גדלותו בתורה ונפשו האצילית.

כי זאת למודעי כי הרבה השקיע האב הגדול בעיצוב דמותם של בניו ועוד יותר שאבו הבנים ממעינו של אביהם, ואף ברבות הימים כשגדלו והיו לאישים דגולים בזכות עצמם, הכל יחסו לאביהם. כי הנהגתו המופלאה של ה"סבא-קדישא" נתנה אותותיה בילדים הרכים שנולדו וצמחו בבית הגדול. שקידתו ועמלו של האב הגדול בתורה, הטביעה חותמה על הבנים, שיחו ושיגו השקול והמדוד לימדו את הבנים הצעירים פרק מאלף בנצירת לשון. מדותיו הכנועות המעוצבות להפליא חילחלו לעומק הויתם והכניעו את יצריהם. ולפיכך שנים הרבה לאחר הסתלקותו של ה"סבא-קדישא" לשמי רום, התרפקו בניו זצ"ל על דמותו הקורנת; "אבינו הקדוש האהוב והבלתי נשכח", נהגו להגות את זכרו ברטט של בכי חרישי.

מעלים את זכרו בגעגוע ושחים בערגה בלהט הקודש שהשקיע ה"סבא קדישא" בכל מצוה, את צפייתו ונפשו היוצאת לקראת כל חג ומועד.

יניק וחכים

כך מסובב באחים גדולים ובהשראה של אב גדול התנשא רבינו והיה לאיש. סייעו על ידו רבות תפיסתו הבהירה וכשרונו החד להתבלט על כל בני דורו, עד שעוד בהיותו טליא עשו הברקותיו כנפים והיו לשיחה בפי כל, פרחי החסידים וזקנים שבאותו הדור, אורו פניהם מחריפותו כשכל מילה קולעת אל השערה.

ואביו הקדוש מתענג ומתפעל מחכמתו המאירה פניו ומשנינותו הקולעת. ותיקי החסידים ובני הבית ידעו לספר פרטים מימי העוללים שלו. כאשר ניסה את כוחו גם במעשי קונדס, כדרכם של ילדים, כשהכל טבול בשנינות ממולחת עד להפליא.

אש מן השמים

"אט באלד איז נאך חנוכה עס וויקעלט זיך אויף זכרונות פון די קינדער יאהרען און גיבען נישט קיין רוהע. דיין הייליגע זיידא זצ"ל פלעג שטעהן און גיסען טאכין טרעהרין ביי די קליינע ליכטליך, און נישט נאר זעה זענין פון די טרערין נישט פארלאשין געווארין נאר אדרבה זיי האבען נאך שטארקער געברענט און זיך צופלאקערט עס איז א סימן אז די ליכטליך זענען "אש מן השמים" און דוס פארלעשט זיך נישט און אז אזעליכע טרערען זענען נישט קיין וואסער און זעה פארלעשין נישט".

[הנה עוד מעט קט, אנו אחרי חנוכה ומתעוררים זכרונות מימי הילדות ואינם נותנים מנוח, זקנך הקדוש נהג לעמוד ולשפוך נחלי דמעות ליד הנרות הקטנים ולא רק שלא כבו מהדמעות רק אדרבא עוד הוסיפו בערה ועלתה שלהבת מאליה וזהו סימן שזוהי "אש מן השמים" שאינה נכבית ודמעות כאלו אינם מים ואינם מכבים].

(מתוך מכתבו של רבינו זצ"ל לבתו הרבנית שטרנבוך תליט"א בחנוכה תשכ"ג)

רבינו זצ"ל יושב, עומד על גביו רבי טוביה הורביץ הי"ד, רבה של סאנוק.

"יושב" ראשונה במלכות

ב הגיעו לפרק האיש מקדש, דברו בו נכבדות את בתו של הצדיק מבעלזא רבי יששכר דב רוקח זצ"ל ואכן השידוך המוצע קם ונהיה.

החתונה נועדה ליום ד' י"ג בסיוון תרע"ד בבעלזא.

הדרכים שהובילו לאותה שמחה בבעלזא המו המוני אדם, גדולי צדיקי הדור שמו פניהם לשמחת צדיקי בעלזא וויז'ניץ ואוצר בלום של עובדות, שיחות וחידודים נשתמרו בפי חסידים מאותה שמחה.

רבי יששכר דב מבעלזא

רבינו זצ"ל נצרף עד מהרה בכבשונה של בעלזא והיה עד מהרה לאחד מגדולי חסידי חותנו הגדול. גדולי "היושבים" המתיקו עמו סוד, התענגו על שיחו ושיגו והתפעלו מפרשנותו. שנינותו וחריפות שכלו הבליטו את דמותו בקרב חבורת "היושבים".

חותנו אשר עמד מיד על סגולותיו המיוחדות השתעשע עמו רבות והעניק לו מלא חפניים מאוצרותיו, כמנהגו עם צאצאיו האחרים, רבי מרדכי הצדיק מבילגורייא זצ"ל או נכדו רבי ישעיה זוסיא בן חתנו רבי פנחס מאוסטילא הי"ד. קבע עמו שיעור יומי בתורה, לקיים את הכתוב (ישעי' נט) "לא ימושו מפיך ומפי זרעך ומפי זרע זרעך".

רצתה ההשגחה העליונה וקשר זה לא עלה יפה ולא עמד ימים רבים. אך רבינו זצ"ל נותר עקוד בעבותות אהבה לחותנו הנערץ מבעלזא, עד אחרית ימיו שח בהערצה גלויה על בעלזא "הוא הרי היה חכם הרזים" (א וועלט חכם) אמר רבינו על חותנו.

רבי איציקל מאנטוורפן

דברי תורתו בימי חג ומועד נאמרו גם כן בסגנונם הדרשני של אדמו"רי בעלזא, כשהם מטובלים בחן רב בפנינים מתורת חותנו, גדולי חסידי בעלזא התמוגגו לשמע שיחו, כי תמיד קלטו חידוש, עובדה, אמרה או הבזק שנון מאוצרה של בעלזא.

הצדיק מפשעוורסק רבי משה יצחק גווירצמן זצ"ל מאנטוורפן הנודע בכנויו ר' איציקל, עלה לארץ הקודש לחוג את חג השבועות בשנים תשט"ו, תשט"ז, תשי"ז, במחיצת רבו רבי אהרן מבעלזא זצ"ל. מיד עם הגיעו באניה לחיפה פקד את מעון רבינו זצ"ל אשר ברמת ויז'ניץ, חתנו ממלא מקומו יבלחט"א רבי יעקב לייזער שליט"א אשר התלווה למסעו, מספר כי שפע חסידי עילאי כזה ממשנתה של בעלזא ותולדותיה כמו ששפעו שיחות אלו, לא ידע מעולם.

גם אחרי החורבן הנורא כאשר עלה הכורת על רב מנינה ובנינה של בעלזא,

התעניין רבינו אצל האודים העשנים המוצלים מן התופת, אודות פלוני או אלמוני מה עלה בגורלו וכשנודע לו פעם במפגש אקראי ברחובה של עיר על בן עליה מן העילית של בעלזא שנספה, מירר בבכי תוך שהוא סופק כפיו על פניו.

לבו היה מלא געגוע אל גדולי "היושבים" אשר זכו להערצתו ופיו מלא בשבחם, לתלמידיו אמר פעם: "בבעלזא. יש "יושבים" נחבאים אל הכלים ומצטנעים אשר כל אחד מהם יכל להיות מנהיג לאלפים וצדיק מפורסם". או כלשונו בהזדמנות אחרת: "אין בעלזא האט יידער 'יושב' געקענט זיין א מניסטער".

באחת השיחות הנלהבות של רבינו על חותנו אמר, כי כחמש מאות דברי תורה ממשנת חותנו אגורות בזכרונו, לימים אחר ימי החרון והעברה שח בצער על חלקם אשר נעקרו מזכרונו בצוק העיתים וחבל על דאבדין.

בשעתו נהג לרשום את מה שקלט בבעלזא, שנים נשא עמו רבינו את צרור הכתבים האלו, ואולם תוך כדי הגרוש לטרנסדניסטריה נעלם צרור הכתבים.

כל כך נקשרה נפשו של רבינו בנפש חותנו עד שלצד מנהגי ויז'ניץ בהם נהג בדביקות, שיבץ רבנו מנהגי בעלזא.

בעת המעמד הנשגב של קידוש ליל שבת פתח רבינו במנהג בעלזא ונטל את הגביע בכף ידו, עובר עם ברכת בורא פרי הגפן למנהג ויז'ניץ בנטילת הגביע באצבעותיו מצידו. כך שיבץ בכל נתיבות חייו במשבצות זהב, ממנהגי חצר הקודש, בעלזא.

רבי דוד שפרבר מבראשוב.

אחד משומעי לקחו אשר האזין פעם ברב קשב לשיחה מאלפת אודות חותנו, הרהיב עוז ושאל את רבינו "הרי בעולם מעריצים מאוד את אביו הצדיק מויז'ניץ על צדקותו, למדנותו ומדותיו הנאצלות, ואתם כל יקר תפארת התפעלותכם משבחו של הרבי מבעלזא". רבינו האזין נפעם מעט מכובד השאלה הישירה, והשיב: "יחסי עם חותני היו יחסי משפיע ומקבל וכתלמיד סמוך על שולחן רבו הייתי אצלו, והרבה גופי תורה קניתי אצלו, דוגמא מאלפת אחת מיני רבות שמורה עימי, שנים רבות הבחנתי אצל אבי הקדוש כי בעת קריאת שמע כשהגיע בפרשה אחרונה לתיבות "ציצית" היה מעביר את הציצית על פניו מבלי לנשקם (כך מובא גם ב"מעשה רב" מהגר"א) העזתי פעם ושאלתי את אבי לפשר הנוהג הזה והוא הפטיר 'עוד חזון למועד' הנהגה זו ראיתי גם אצל חותני הצדיק מבעלזא וכשהפניתי שאלה זו אליו, פנה מכל עסקיו ושעה ארוכה הקדיש לי כשהוא מעלה פנינים מאוצרו הטוב".

רבי יהושע סג"ל דייטש מקטמון.

לעומת זאת סיפר רבי יהושע סגל דייטש זצ"ל רבה של קטמון כי כשעשה רבינו זצ"ל מיד לאחר השואה בשנת תש"ה בבראשוב, התלוה יחד עם חותנו רבי דוד שפרבר זצ"ל אב"ד בראשוב ומזקני חסידי קוסוב, לטיולו של רבינו. בדרך הילוכו גולל רבינו, במתק לשון שפע של דברי תורה אשר שמע מפי חותנו הצדיק מבעלזא.

תוך כדי התגברות מעינותיו של רבינו בתורת בעלזא הרהר הרב דייטש וכי לא בר אבהן הוא, הרי אביו הצדיק הנודע מויז'ניץ אשר שמעו יצא ע"פ תבל, כלום אין מה לומר ממנו.

ותוך כדי הרהוריו ותמיהתו תפס רבינו את מחשבתו ואמר: "כן! מאבי הקדוש יש גם הרבה מה לומר אבל הפצע עדיין פתוח". ("דער ואונד איז נאך צי אפען")

ימי עלומים

זרע קודש בזרע קודש

הימים ימי סער וסופה מוסדות תבל געשו, המלחמה העולמית הראשונה חורטת אותות של סבל וטלטול על גיוום השפוף של יהודי מזרח אירופה. קהילות רבות מיטלטלות בטלטלה עזה, כקיסם על פני הנחשול השוצף.

ויז'ניץ העיר התיסרה אף היא בגל-האימה, הכיבוש הרוסי לא הותיר ל"סבא קדישא" סיכוי להשאר בויז'ניץ והוא עקר ממושב אבותיו, והעתיק אהלו לגרוסוורדיין בירת טרנסלבניה.

רבנו זצ"ל שב גם הוא לחצר אביו ומצא עידוד ונוחם בעמלו בתורה, לא נתן שינה לעיניו ולעפעפיו תנומה, כשהוא רכון שעות ארוכות על ספריו השתלם בכל מקצועות התורה.

הגבאי שהועמד לסעדו ולסמכו, התקשה להדביק את קצב שקידתו.

מיד אחר המלחמה נישא ה"סבא קדישא" בשנית עם הרבנית מרים ע"ה בתו של רבי יעקב כהנא זצ"ל אב"ד חצי-עמיר נכדת הצדיק רבי משה דוד אשכנזי זצ"ל מטולטשובא.

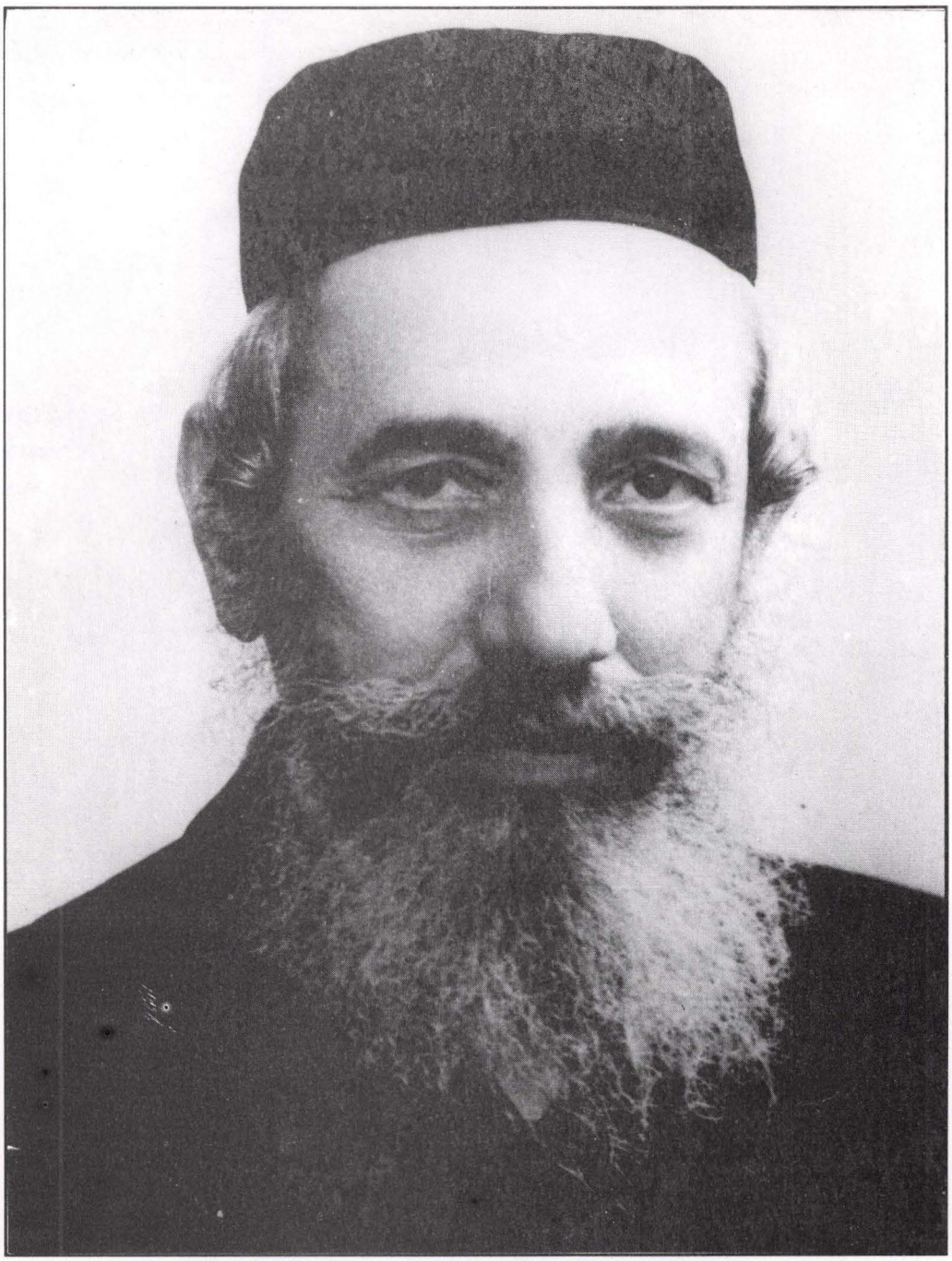

ביתו של הרה"ק מטולטשובה בעיר העתיקה בצפת, שוקם ע"י חסידי צאנז

בזיווג ראשון היתה אשת הצדיק המופלא מצפת רבי אליעזר ניסן הורוביץ מדזיקוב זצ"ל.

עמה היו בנותיה שנודעו בצידקותן, את בתה הבכורה מרת צירל ע"ה השיא ה"סבא קדישא" לרבינו זצ"ל, בשנת תרפ"ג.

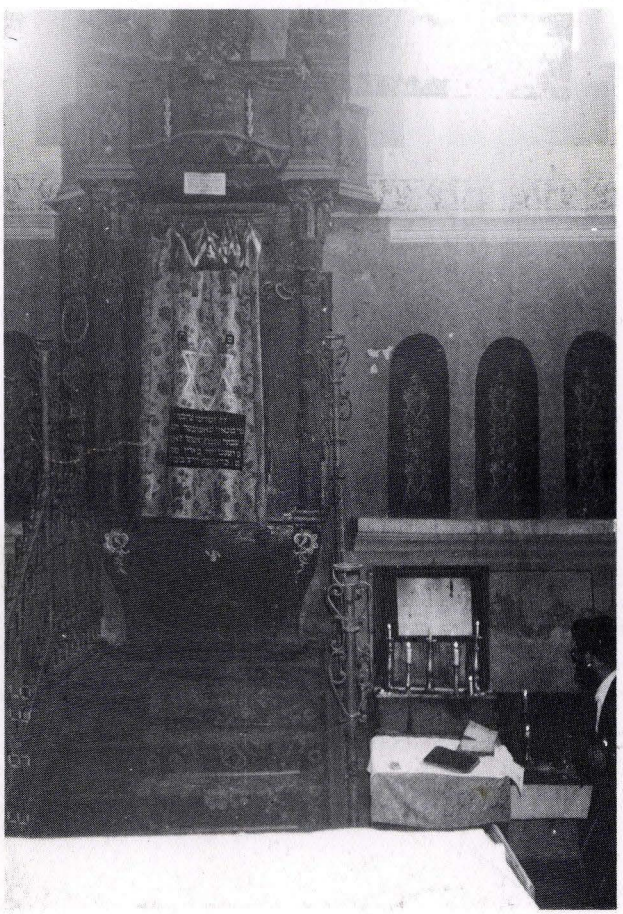
והיא זכתה להיות אמה של מלכות, אם כ"ק מרן רבינו שליט"א ואחיו ראש הישיבה שליט"א וללוות בעצה ותושיה את בעלה הגדול, פקחותה היתה לשם דבר וסגולותיה הנפלאות לצד אמונתה ובטחונה היו עטרת תפארת בעלה.

רבה של סערט

רבינו שליט"א
בכניסה
לביהמ"ד

ביהכ"נ הגדול בסערט

רב-גוברין

ב ל"ג שנה היה רבינו זצ"ל כשנבחר לרבנותו הראשונה בפוליין ריסקוה אשר במרמרוש. השנה תרפ"ג, ארבע וחצי שנים עשה רבינו כרב המקום וממנה עבר לקוצמן קהילה מכובדת בבוקובינה, שם ישב תשע שנים וממנה עלה לכהונת רבה של סערט, אשר על שמה נקרא עד אחרית ימיו "הרב-מסערט", ובעקבות כך נקראים תלמידיו וחסידיו ומעריציו "חסידי-סערט".

פרק נכבד בחייו הוקדש לרבנות, באישיותו הרבנית התגלמה תקיפות ההנהגה של תלמידי ה"חתם-סופר", אותם הרבה לשבח יחד עם קילוסו את יהודי הונגריה על כבוד התורה המשובח אצלם.

לצד ההנהגה התקיפה התאפיינה דרכו ברוך ובנועם של בן ויז'ניץ אשר רוח אביו הגדול ה"אוהב-ישראל" חופפת עליו כל היום.

השילוב הנדיר הזה הוליד זן מופלא של רב יקר מציאות, רב גוברין. מצטרפים למעלות המשובחות דלהלן כוחו הגדול בדרוש ובנאום, כשרונו הנדיר להכניע במשל ומליצה ובמילים של טעם כל פורץ גדר או סורר והנה לך רב מדורות עברו במלא הודו והדרו.

אחריות לכל בני עדתו עד קצה אחרון, לעודד וליסר, להשקיט או להרעיש לגעור או ללטף, תמיד בזמן הנכון ובמקום הנכון.

ומעל הכל אותה חכמה שהאירה פניו, שבנתה אותו לתלפיות חכמה עילאית אשר עמדה לו תמיד לשלב בין המדות לנתב הכל אל הממוצע, אל ההצלחה אל דרך המלך מלכו של עולם הקדוש ברוך הוא.

בדרשתו הראשונה בסערט סיכם רבינו זצ"ל את המאבק שהיה במקום לבחירתו במילים אלו: "מובטחני שכל מתנגדי יהפכו לאוהבי ומקורבי. ואני תפילה שמקורבי ואוהבי לא יהפכו למתנגדי" (מפי חביבו של רבינו זצ"ל הר' שרגא פייביש הרמן הי"ו).

פאליען ריסקווה – מרמוש אזור אויבר ווישווא

כפר של רותנים (שבט אוקראיני) רוב יהודי הכפר היו חסידי קוסוב ומיעוטם חסידי ויזיניץ. רבה הראשון היה ר' יוסף כץ אחריו מינה רבי יקותיאל יהודה טייטלבוים בעל ה"ייטב לב" את בנו הצעיר רבי אליהו בצלאל לרב, אחריו שימש רבי משה שטרן שאת מקומו מלא חתנו רבי דוד שפרבר, לימים רבה של בראשוב.

חסידי קוסוב בחרו את הרב אברהם יששכר דוב איזאקסון חתנו של רבי ישראל חיים פרידמן מראחוב בעל "ליקוטי מהרי"ח", וחסידי ויזיניץ שלא השלימו עם הבחירה הזו בחרו את רבינו זצ"ל.

למרבה הפלא לא זו בלבד שבואו לא ליבה את אש המחלוקת, אלא אדרבה, עם ביאתו שקטה המתיחות ושני הרבנים היו נוחים זה לזה. שכן אישיותו היתה רבת קסם וחן, גדול בתורה ויראה, פיקח ושנון ונואם מחונן, הוא נתחבב עד מהרה על כל אנשי הישוב שהתרכזו סביב אישיותו המושכת.

(לפי ספר מרמרוש עמ' 145, וחכמי טרנסילווניה לי. כהן)

החסיד הר' דודי' וסרמן ע"ה

המערכה לבחירת רבינו זצ"ל כרבה של סערט לא היתה קלה. בראש המערכה עמדו החסיד ר' דודיה וסרמן מחסידי ויזיניץ, החסיד הר' אברהם כץ שהיה בעל אכסניה של ה"סבא קדישא" בביקוריו בסערט, הר' הרשל קליפר מגדולי חסידי אנטניא, הר' לייבלי קראפט ואחיו מעמידי סערט, הנגיד בובי רוזנבאוך ועוד.

החסיד ר' דודיה וסרמן אשר היה מראשי הפעילים ללא לאות, כשחש ביום הבחירות כי מסתמן רוב לתומכי הרבי בקרב נציגי הקהילה סר לביתו וביקש מרעיתו להכין כיסנים לכבוד האירוע שיתקיים עם הצלחת בחירת הרב, אחר הצהרים אמר לאשתו להוסיף ולאפות כיסנים נוספים כי הרוב יהיה מוחץ.

אותו חסיד נאמן עמד תמיד לימין רבינו והיה מהמקורבים ביותר.

במשך כל תקופת רבנותו עברו שתי תכונות כחוט השני בכל אורחותיו.

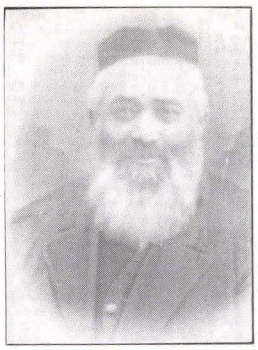
האחת הויתור המתמיד והמחילה על כבודו ומאידך התוכחה המגולה על כל פרצה מחומות היהדות, על סטיה ולו הקלה ביותר מים ההלכה היה מוחה בתוקף רב ודבריו נוקבים ויורדים תהומות.

וכמו תמיד היטיב לבטא הכל בדרשותיו המחוכמות כמו שאמר פעם בסוף דרשה חריפה, "יתכן שישנם כאן 'בעלי–בתים' פגועים מדברי החריפים, אך בפני אינם מעיזים להביא את חרונם, לכן כדי להקל עליהם אשיא להם עצה מאחר ובימים אלו נוסע אני לגרוסווארדיין לשהות במחיצת אבי הקדוש תוכלו לשגר אלי את מכתב הפיטורין באמצעות הדואר ומבטיח אני כי אוותר בקלות על כסא הרבנות בעירכם"...

לפעם אחרת אמר כמתנצל: "משול אני לבעל חנות מראות, כל העובר מביט במראה

בית רבינו בסערט – כיום

הר' אברהם כץ.

ורואה בה את בבואתו. אדם מכוער כי יחלוף ויראה במראות את דמותו הכעורה, כלום ילין על בעל החנות? אף אני, יהודים יקרים! איני אלא מראה, דרכה משתקפת התנהגותכם ובאמצעותה צופים אתם במעשיכם הנלוזים, אל לכם להתרעם עלי בגין כך. שפרו מעשיכם וההשתקפות תראה אחרת".

כעבור שנים רבנו כבר לא שימש ברבנות כי אם רבי היה לחסידים, הרבה כוחות השקיע לחנך את חסידיו ושומעי לקחו על מדת הכבוד צריך לחלוק לרב והיראה שצריך מפניו.

פעם שוחח על הזילזול בכבוד הרבנים באחת הארצות אשר המיט אסונות על היהדות שם, ורבים מבניה ירדו מדרך הישר בגין כך, כדוגמא סיפר כי בהיותו באותה ארץ נכנס בוקר אחד לתפילה בבית כנסת וראה היאך ראש הקהל גוער ברב המקום, על "פשעו" שבהיותו אמש אחרון הלומדים בבית הכנסת לא הואיל להוציא החוצה את האשפה וכיוון שכך לא פונתה האשפה.

לעומת זאת שיבח רבנו את יהודי הונגריה וטרנסלבניה אשר כבוד הרבנות היה בראש מעיניהם, וסיפר כי נכח פעם בגרוסווארדיין באסיפה של הנהגת האורטודוקסיה, אחד מהשוחטים בעיר איחר לאסיפה ויו"ר האורטודוקסיה רבי שלמה זלמן אולמן זצ"ל ראה שאין לו מקום ישיבה פינה לו את מקומו במזרח, כך סיים רבינו נהגו בהונגריה, בכבוד הראוי לכלי קודש.

מעשה באחד מאנשי שלומו של רבינו שהזמינו לסדר חופה וקידושין לבתו, רבנו נעתר להזמנה וסידר את החופה וקידושין. לאחר מספר ימים נודע לו כי הרב המקומי הקפיד מאוד על כך ומן הדין חופה וקידושין חלקו של המרא דאתרא הם. רבינו שמע

בחזרה לסערט

הדור הצעיר חוזר לביקור עם רבנו שליט"א וראש הישיבה שליט"א

מזה, ולא רק שלא הקל ראש אלא יצא מיד לבית הרב שהיה צעיר ממנו, ניסה לפייסו בדברים ולא קיבל, ביקש שימחל לו וממש השפיל עצמו בתחנונים. כשיצא רבנו מביתו פנה אליו הר' שמשון פדר ז"ל שליוהו ושאלו, "עד כדי כך היה הרבי צריך להשפיל את עצמו?"

ראית? ענה לו רבנו, רציתי שתדע איך נוהגים כבוד במרא דאתרא.

רבי משה פינדלינג זצ"ל מנכבדי רבני חיפה סיפר פעם לבנו הגאון ראש הישיבה שליט"א כי בחיפה סרב רבינו בתוקף לסדר חופה וקידושין, אף לאחר שהרב הראשי רבי יהושע קניאל זצ"ל בא לביתו באופן אישי והפציר בו, תוך הדגשה שאינו גורע חלילה מחלקו. מאן רבינו זצ"ל מפאת כבודו של המרא דאתרא.

רבה של ויז'ניץ

מיד אחרי מלחמת העולם הראשונה נדרש "הסבא קדישא" על ידי תושבי ויזניץ והגלילות לשגר לכס הרבנות בעירם את אחד מבניו, ואכן רבינו זצ"ל נשלח ע"י אביו לויז'ניץ וישב על כסאה שבועות מספר, ומשנודע לו כי אחיו רבי אליעזר אשר שהה עם חותנו בווינא, עומד לשוב לבוקובינה, פינה מיד את מקומו, לטובת אחיו, אשר נודע מאז כרבה של ויז'ניץ. (מפי החסיד הר' חיים לייב שטיין הי"ו)

תוכחה מאוצר חכמתו זוכרים יהודי ויז'ניץ כשנודע לו מיד עם בואו על תושב העיר שאכל קורצא על חברו באזני השלטונות, הביע שאט נפש פומבי מכך, ובדרשתו אמר: "שאל הסדן את הקורנס: מדוע זה מכתך על גבי העץ מחתכת אותו מיד, ואילו כשמכה אתה אותי, שורר חום עצום ביננו ממכתך? השיבו הקורנס: העץ אינו אחי, וחזק אני ממנו לפיכך מכתי מכניעה אותו בנקל, אך אנשים אחים המכים אחד את זולתו בשר מבשרם, גדול הכאב וזועק לשמים הן בקולו ברועם והן בלהט"... אחרי המשל הנוקב התריע רבינו מרה על התופעה השלילית ותבע מיהודי העיר לחדול מדרך נילוזה זו.

החסיד הרב בערל שרייבר

בין בדבקים לרבינו זצ"ל בלב ונפש נמנה החסיד הר' בנימין דוב שרייבר מצאצאי ה"חתם סופר" בנו של הרה"ג הר' שלמה אלכסנדרי שרייבר מפארי נכבדיה של סערט. בהיותו בדז'ורין, לא החסיר שבת מברכין במחיצת הרבי. על אף היותו תשוש וחולה היה משרך רגליו בשלג לפקוד את מעונו של הרבי.

מסירקות מופלאה זו היתה המשך ישיר לנאמנותו ומאמציו לבחירת רבינו לרבה של סערט.

נפטר בי"ב בתשרי תש"ה בגולת טרנדניסטריה ומנוחתו כבוד במוהילב, באוהל הרה"צ מאזרניץ זצ"ל.

מעלין בקודש

בתחילת קיץ תרצ"ה התארגנה קבוצה בת ארבעים ושנים איש לעלות לביקור בארץ ישראל לחונן את עפרה, לפקוד את המקומות הקדושים ולהשתטח על קברות צדיקים .

רבינו זצ"ל עם אחיו רבי חיים מאיר ורבי אליעזר מויז'ניץ היו מראשי הקבוצה ועמם בן דודם רבי אלתר מבורשא, ורבני הערים: שימליא, טורדא, ועוד.

ההפלגה שתוכננה ליום רביעי ה' באייר נדחתה עקב תקלה טכנית למוצאי שבת וכך יצא שאת השבת עשו בעיר הנמל קונסטנצה.

הישוב החרדי בארץ גילה התענינות מרובה בביקור זה, אשר הפיח רוח חיים בקומץ חסידי ויז'ניץ יושבי הארץ, והכה גלים בקרב הציבור החסידי כולו. ביום חמישי פרשת בהר י"ג באייר עגנה האניה "הר ציון" בנמל חיפה, וציבור גדול ומגוון המתין לבאים בשעריו.

רבי זאב
מרחמסטריבקה

לאחר ביקור חטוף בחיפה נסעו האחים לירושלים כדי לשבות בעיר הקודש, בתחנת הרכבת המתינו רבים לבואם כאשר בין הבאים בולטים בנוכחותם ראשי, מנהיגי ונכבדי היהדות החרדית.

בכל מקום חזרה על עצמה ההתלהבות וכך על גלי הערצה וחיבה התהלכו האחים הקדושים בארץ לארכה ולרחבה, עמדו על מצוקותיה והאזינו לדברם של תושביה. את תפילות השבת התפללו בבית מדרשו של רבי זאב מרחמסטריווקא זצ"ל חותנו של בעל ה"אמרי חיים".

ביום ראשון הצפינו לעיה"ק צפת, שערי העיר המו אדם אשר ציפו לבואם בקוצר רוח.

ביום שני, ערב ל"ג בעומר, הצטרפו אל התהלוכה המסורתית של ספרי תורה מבית הכנסת האר"י לחגיגות במירון.

לתשומת לב נדירה זכו במירון, באותה שמחה, אשר נופך מיוחד נוסף לה עם מחולם של הצדיקים בחצר רשב"י.

מצפת יצאו לפקוד את קברי הצדיקים הטמונים בעפרה ובעיר הקודש טבריה. את שבת פרשת בחוקותי העניקו האחים לאנשי שלומם בתל אביב.

שם גם נערכה בכ"ה אייר קבלת פנים גדולה מטעם סניף אגודת ישראל המקומית בהשתתפות מנהיג אגו"י בארץ הרב משה בלוי ז"ל.

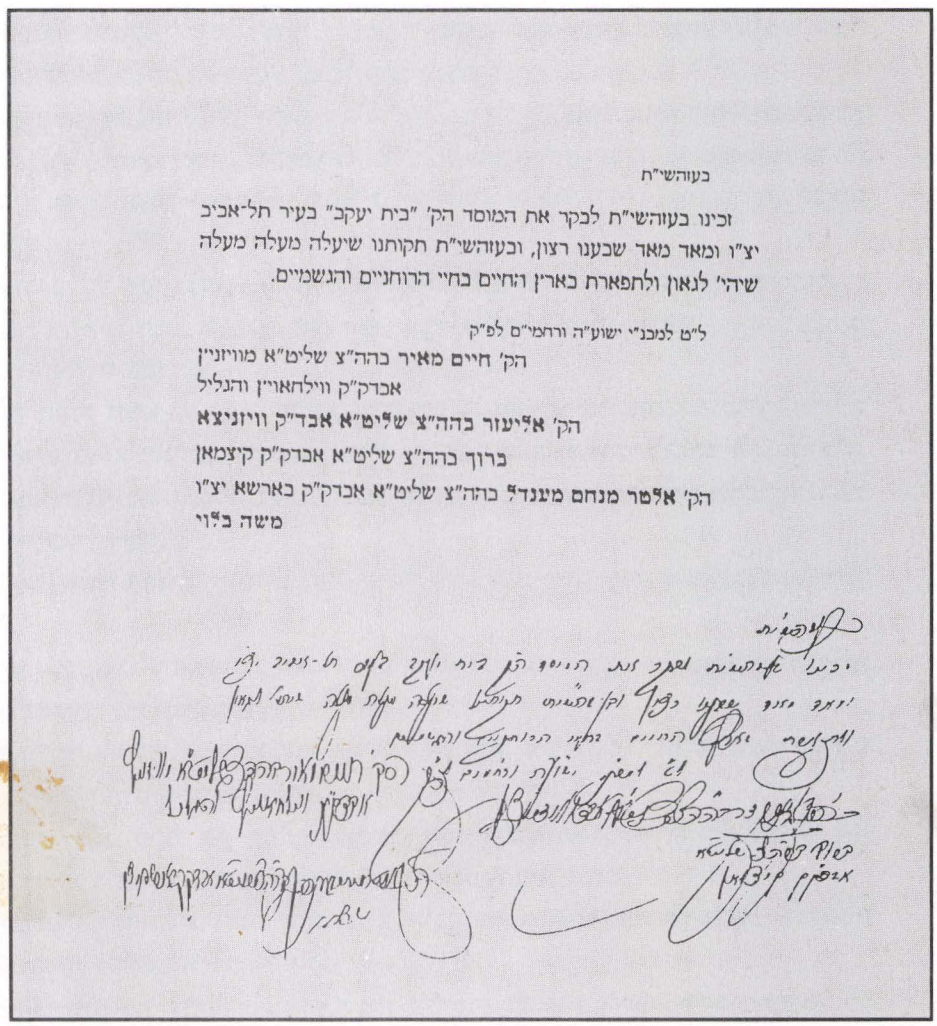
מרכזי היהדות החרדית בארץ קבלו בסיפוק רב את ההתענינות במצבם, על הישובים גדרה, חפץ חיים, כפר סבא ועוד נותר רושם בל ימחה מבקורם של בני הרבי

מויז'ניץ.

בשבת קודש פרשת במדבר קבלה פתח תקוה החרדית את אורחיה הדגולים ובמוצאי שבת התאספו סלתה ושמנה של פתח תקוה לאספת עם לכבוד הצדיקים בהנחיתו של הר' שלמה זלמן מוזס ז"ל, אשר ליוה במסירות את כל הביקור מבואו ועד צאתו.

את חג השבועות חגגו בירושלים, את ה"תיקון" בליל החג וכן את המוסף של מחרתו התפללו ליד ה"כותל המערבי" כשבעל"דמשק אליעזר" עובר לפני התיבה. ובקושי מסיים את תפילתו הנרגשת והחנוקה מבכי.

אחרי החג נסעו לקברי אבות בחברון ועלו עד למדרגה השביעית משם ירדו לבית העלמין בו נטמנו קדושי תרפ"ט, בחזרתם התפללו על ציון מצבת קבורת רחל אמנו.

בעוה"ש"ת

זכינו בעוה"ש"ת לבקר את המוסד הק' "בית יעקב" בעיר תל-אביב יצ"ו ומאד מאד שבענו רצון, ובעוה"ש"ת תקותנו שיעלה מעלה מעלה שיהי' לנאון ולתפארת בארץ והחיים בחיי הרוחניים והגשמיים.

ל"ט לניכנ"י ישוע"ה ורחמי"ם לפ"ק

הק' חיים מאיר כהה"צ שליט"א מוויזניץ
אבדק"ק ווילחאוין והנליל

הק' אליעזר כהה"צ שליט"א אבד"ק וויזניצא

ברוך כהה"צ שליט"א אבדק"ק קיצמאן

הק' אלטר מנחם מענדל כהה"צ שליט"א אבדק"ק כארשא יצ"ו

משה כ"ץ

מזכרת מביקור האחים לבית ויז'ניץ ב"בית יעקב" תל אביב.

שבת ראשונה של
האדמו"רים מוויז'ניץ בבני ברק

כאשר הגיע האדמו"ר מוויז'ניץ זצ"ל לארצנו הקדושה, הוא בא עם אחיו האדמו"ר מסערט וויז'ניץ לשבות אחת מן השבתות הראשונות בבני–ברק. אמנם בבני–ברק לא גרו אז הרבה חסידי ויז'ניץ, שהרי רוב רובם של תושבי בני ברק היו מיוצאי פולין. ברם, חסיד אחד מחסידי ויז'ניץ התגורר שם, ר' ישעיהו שרף הי"ו שמו, שהיה אז עולה חדש בעירנו והוא התמסר לארגן את בואם.

יהודי בני–ברק קבלו בשמחה את האדמו"רים לבית ויז'ניץ והשתתפו בהמוניהם בתפילות ובשולחנות שהתקימו בבית הכנסת "הליגמן".

זקני בני–ברק מספרים, כי כשנכנסו שני האדמו"רים לבית הכנסת הליגמן, כשהם לבושים בגדי השבת עם השטרימלך, הם התקבלו על ידי ראשי הציבור בשמחה ובהתלהבות. כשהרבי עבר לפני התיבה והתפלל בנוסח ויז'ניץ, למרות שיהודי בני–ברק לא היו רגילים לנוסח זה, שררה התלהבות גדולה והתרוממות הרוח. במשך השבת התאסף כל הקהל לעריכת ה"שולחנות", שבראשם ישבו שני האדמו"רים שבת–אחים גם יחד, ושמעו בפעם הראשונה את השיר "גוט שבת יידלעך זינגט שוין יידעלך גוט שבת" "שרייט שוין יידעלך גוט שבת". –וכן את הזמר של "כל מקדש שביעי" ו"קה רבון עלם ועלמיא", בנוסח ויז'ניץ. השמחה והתרוממות הנפש הגיעו לשיא. עריכת השולחנות, זמירות השבת והריקודים נמשכו עד השעות המאוחרות של הלילה. יהודי בני–ברק שאבו שמחה והתלהבות מלוא חפניים.

שבת זו זכורה ליהודי בני–ברק כשבת מיוחדת ומרוממת, של "מעין עולם הבא". היא השאירה רושם בל ימחה על יהודי המושבה. בשבת זו גם הונחו היסודות לחסידות ויז'ניץ בבני–ברק.

מתוך "על חומותיך בני–ברק" יצחק מאיר

ברוכים הבאים.

הננו מקדמים בברכת ברוכים הבאים מקרב לבנו את פני הרבנים הגאונים נרולי תורה ויראה ומנהיני היהדות החרדית ברומניא.

כבוד הגה"צ מו"ה חיים מאיר האנער אבר"ק וויטשאוויץ.

הגה"צ מו"ה אליעזר האנער אבר"ק וויזניצא, חבר המועצה המרכזית של אגד"י העולמית.

הגה"צ מו"ח ברוך האנער אבר"ק קוצמאן בני אדמו"ר מרן ישראל שליט"א מנויזנצא.

הגה"צ מו"ה אלתר האנער אבר"ק בארשא.

הרה"ג מו"ה בן ציון וועזעל אבר"ק טורדא.

וראשי לשכת החרדים בטרנסילבניא

הגה"צ . יעקב אלימלך פאנעט אבר"ק דעש

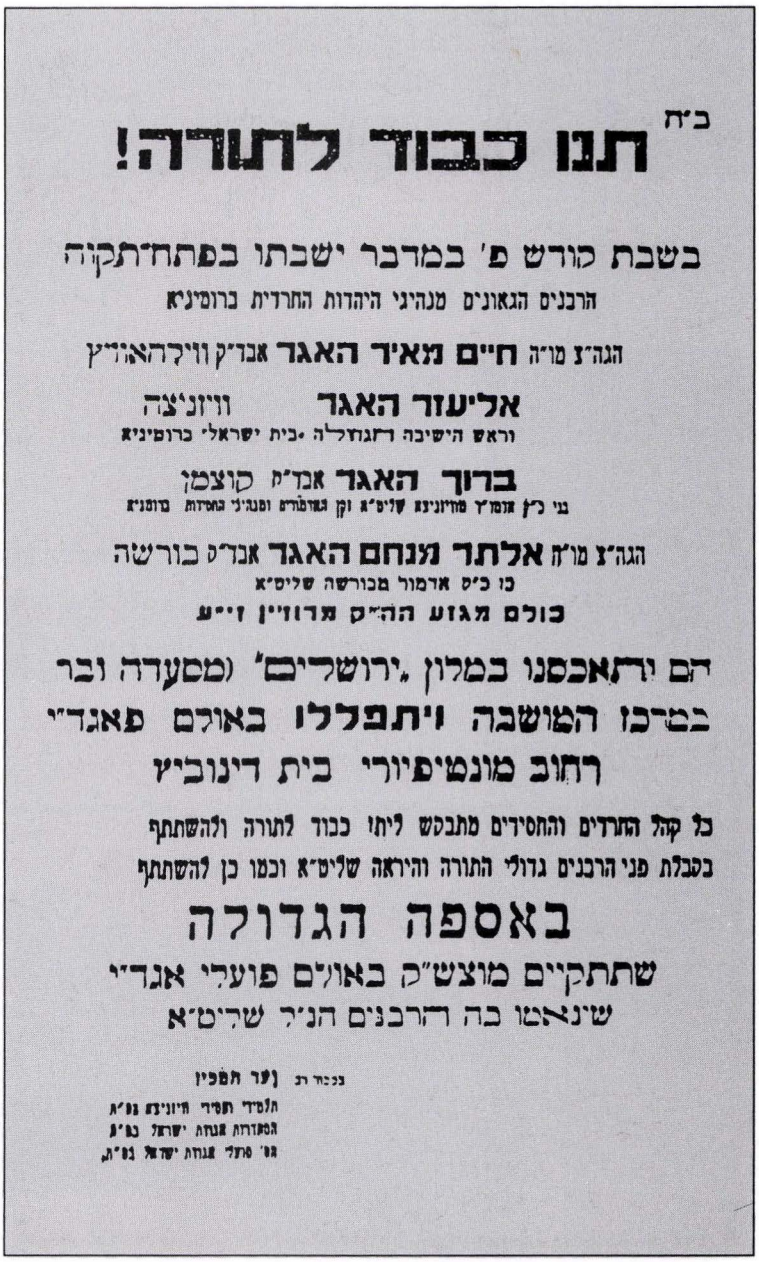
הרה"ג . יוסף אדלר אבר"ק שפסבורג

תהא נא תופעתם בארץ הקודש לשלום ולברכה ולהרמת קרן התורה והיהדות החרדית.

עולי רומניי של אגד"י בארי"

תלמידי וחסידי וויזניצא בארי"

כרוז בארץ בשנת תרצ"ה

ב״ה

תנו כבוד לתורה!

בשבת קודש פ׳ במדבר ישבתו בפתח־תקוה

הרבנים הגאונים מנהיגי היהדות החרדית ברומיניא

הגה״צ מו״ה **חיים מאיר האגר** אבד״ק ווירהאוזיץ

אליעזר האגר ווזניצה

ראש הישיבה דזגחזלה ״בית ישראל״ ברומיניא

ברוך האגר אבד״ק קוצמן

בני כ״ק אדמו״ר מוזניצא שליט״א וכן גאוזנוים וצנזיני בארצות ברומניא

הגה״צ מו״ה **אלתר מנחם האגר** אבד״ק בורשה

כו כ״ק אדמור מבורשה שליט״א

כולם מגזע ההי״ק מרוזין זי״ע

הם ירצאכסנו במלון ״ירושלים״ (מסעדה ובר
במרכז המושבה ויתפללו באולם פאגדי
רחוב מונטיפיורי בית דינוביץ

כל קהל החרדים והחסידים מתבקש ליתן כבוד לתורה ולהשתתף
בכבלת פני הרבנים גדולי התורה והיראה שליט״א וכמו כן להשתתף

באספה הגדולה

שתתקיים מוצש״ק באולם פועלי אגד״י
ש׳נאמו בה הרבנים הנ״ל שליט״א

בכבוד רב **נשיאי הספין**

תלמיד תפיר ווזניצא נש״א
המפורסם אבוזת ישראל נש״א
גו׳ פתלי אבוזת ישראל נש״א

כולם מגזע רוז׳ין

מודעה על ביקור בני הרבי נויז׳ניץ ובן הרבי מבורשא בפתח תקוה.

שכר פסיעות

כששבת רבינו שליט"א בפתח תקוה, ניגש אליו במוצאי שבת יהודי ישיש מבני המקום וסיפר לו כי בעת ביקור רבינו זצ"ל בפתח תקוה עם אחיו הק' מצא את רבינו פוסע לבדו בפרדסים שבפאתי העיר הרחק ממקום ישוב, הלה שהיה פועל באחד הפרדסים חשש שבנו של הרבי מויז'ניץ תועה בדרכו והעמידו עלהסכנה הכרוכה בדבר.

רבינו זצ"ל השיבו: "ומה אעשה ואבי הקדוש ציווני שאלך הרבה בארץ הקודש".

תנועתנו בארץ-ישראל

קבלת פנים. ביום ב' כ"ד אייר בקרו חברי המשלחת של אגודת ישראל ברומיניה, הרה"צ, בניו של האדמו"ר שליט"א מווישניצה, הרבנים מבורכוביץ, ווישניצה וקיצמר, וכמו כן הרב סבורשה. בטרכז פאנ"י קבלו את פניהם חברי — ההנהלה. הרבנים התודעו לכל הבעיות המטרידות את פאנ"י באי"י והראו התענינות מרובה בכל הדברים. חברי המשלחת בקרו בלווית חברי ההנהלה בקיבוצי פאנ"י בגדרה ובכפר סבא. השבת יבלו בפתח תקוה.

גדרה. בשבוע שעבר בקרו בחבורת חפץ-חיים חרה"צ בניו של האדמו"ר מוויז'ניצה. כדאי לציין, שבפעם הראשונה שאורחים רבנים, לא הסתפקו בבקור שטחי, לשם כבוד סתם אלא התענינו ביצינות מרובה בכל השאלות הכרוכות בחיי קבוץ חרדי. הבקור הבאיר רושם חזק על כל חברי הקבוץ — מהעליה האחרונה מגרמניה, שנסו לקבוץ לפ"ע רק שנים. עובדה זו דורשת הגבה מיוחדת מצד הברכו בגרמניה, ביחוד מצד „הנוער האגודתי", המפקח על הכשרת הילים בגרמניה.

ביקור בקיבוץ חפץ חיים בגדרה
מימין לשמאל: בעל ה"אמרי חיים", רבי אלתר מבורשא, בעל ה"דמשק אליעזר" ורבינו זצ"ל.

ואחים בני חיל

אמונים על חינוכו המיוחד של ה"סבא קדישא" וגבקותו בדרכי אהבה ואחוה, היתה מערכת היחסים בין האחים הקדושים, מופת לרבים.

רבינו זצ"ל הפליג ביותר בכפיפת קומה נוכח אחיו הגדולים תוך שימת דגש על כך שהם מבוגרים ממנו, וותרנותו וענוותנותו אשר עברו כחוט השני בכל הנהגותיו, קבלו יתר תוקף ביחסו אל אחיו, בכל התחשב בהם מה דעתם, וכיצד יגיבו, כל צעד שלו נשקל במידות עדינות לבל יפגע חלילה מי מהם, על כבודם חס ושמר מכל משמר, עף אם הדבר גרע מכבודו הוא.

כמובן שנם גם גמלו לו והשיבו לו כפלים על אהבתו. ההתרפקות ההדדית של רבינו זצ"ל ואחיו ה"אמרי חיים" זצ"ל, בערוב ימיו כפי שבאה לידי ביטוי בפגישותיהם, בשיחתם ובמבטיהם החכמים, הביעה שמץ מהאהבה היוקדת פנימה.

ועל אף היותו הצעיר שבהם, הביטו אחיו בהשתאות על כשרונו ונהנו ממנו עצה ותושיה, אחיו בעל ה"אמרי חיים" זצ"ל לאחר נאומו המפורסם של רבינו זצ"ל בכנס היסוד של החינוך העצמאי, לא ידע את נפשו מרב עונג על דבריו הנפלאים של אחיו, והתלהבותו אז הדהימה רבים.

באחד ממכתביו אל רבינו הוא כותב "נודעתי שמוכרח אני להחליט באלו הימים, וקשה עלי ההחלטה ורוצה אני להתייעץ אתך"...

כבר הזכרנו לעיל את הסתלקות רבינו מרבנותה של ויז'ניץ על אף שכבר נבחר ושימש בה, למען אחיו הגדול בעל ה"דמשק אליעזר".

דוגמא זו רק מאלפת אותנו עד היכן הרחיק לכת ברדיפת שלום וכמה קורבנות הקריב כדי להעמיד את האחווה על תילה.

מחול לצדיקים

האחים הקדושים
בריקוד של מצוה
בתוך רבי שלומניו
מסדיגורא זצ"ל

ב"ה לסדר שלחו מכח אחד ויקח את אחיכם ישכון משיח בן דוד לפ"ק **אנטוורפין** יע"א

ישאו הרים שלום וברכה, אל כבוד מרכזי אגודת ישראל די בכל אתר ואתר הי"ו

אחדשה"ט בהוקרה רבה

כאשר השי"ת גבר עלינו חסדו, והציל אותנו מבין שני הזאבי טרף, וידיעות מחרידות נתפרסמו מגודל חורבן עמנו הי"ד ואלו הנשארים בחיים, נעים ומתנודדים בארצות פזוריהם באופן מבהיל ונורא, אמרנו בלבנו הגיע הזמן לגשת יחד עם חברנו המאוגדים באגודה אחת אל העבודה.

עת היותינו באירופה המזרחית היו אפשרויותנו מוגבלים מסיבות שונות אשר מנעו אותנו להתקשר עם אחב"י שבארצות המערב אשר שם שדה רחב ומקום מוכשר לעבודה פורי'. אמנם כעת, אשר השוכן שמים ברוב רחמיו וגודל חסדיו הגענו למדינה זו, שממנה בנקל נתקשר עם אחב"י בכל מקום שהם אנחנו פונים אליכם בדרישה נחוצה, נתאמץ נא בכל כחנו להמציא עבור אלו הנדכאים, מקום מנוחת הנפש ומנוחת הגוף בארצנו הקדושה. וביותר יש לנו לדאוג עבור אחב"י החרדים לדבר ד' ותורתו הקדושה, המתנהגים בכל צעד וצעד מחייהם הפרטיים והציבוריים בדרך הסלולה מאבותינו ורבותינו בלי שום הנחה – הנפרדים בעוה"ז מהחפשיים מחמת אדיקותם במצות ה'. הגם כי רובא דרובא מהחרדים המה גבורי חיל, סובלים צער וחרפת רעב ולא יחליפו השיטה לילך ולבער בשדה אחר. עכ"ז חוששים אנחנו אם לא נמצא כבר חולק מועט מחברינו מחמדי עינינו, שהתחילו לינוק ממקום אחר בטענת "אנוסים היינו", ודבר ברור אצלנו, שדרך הזה הוא עצת היצר, ולאט לאט הולכים מתקרבים ומתבוללים עם החפשיים עד שפורקים מעל שכמם עול מלכות שמים כלו ויאבדו מתוך קהל החרדים ויורדים לבאר שחת טיט היון.

מצד אחד עלינו לזעוק בקול מר צורח, אנא חוסו נא עליכם ועל זרעכם, חזקו ואמצו אל תעזבו את המערכה, עמדו בפרץ ואל תניחו המשחית לבא אל בתיכם לנגוף ח"ו, כי אין לנו שיור רק הסתדרות היחידי אשר יארגן ויאחד כל הכוחות של יהדות החרדית בלי שום פירוד, והתפתחות כחות האלו צריך להיות דוקא לפי הדרכת מועצת גדולי התורה, אשר הוא המוסמך היחידי לפתור עוולות הכי חמורות העולות על הפרק בגלותנו האחרון הזה.

מצד השני עלינו לארגן ולרכז כחותינו להתחיל בעבודה ממשית בענין התישבות בארץ אבותינו, אשר עיני הנוער אגודתי – שהם תקותנו העתידי – נשואות אלינו בכליון עיניים להמציא להם שמה מקום מנוחה עפ"י התורה והמסורה שיתקיים בהם תורה וגדולה במקום אחד.

מצדנו התחלנו בכוון זה להעמיד מושבה בארץ ישראל, על שם אדונינו אבינו הקדוש זצללה"ה על שם דודינו הקדוש מאנטיניע זצללה"ה ותהא נקראת בשם "אהבת ישראל ואור החיים", כי הם היו מן הלוחמים הראשונים להפיץ רעיון אגו"י ע"י מכתביהם מראשית יצירתה, ובטחוננו חזק בחסדי עליון, שמושבה זו תתעלה ותתרומם לקדוש שם שמים, יכירו וידעו כל יושבי תבל, כי חזקים אנחנו בעזהשי"ת, ויש בנו כח ואפשרות לפעול גדולות ונצורות אחוד וארגון כוחותינו.

מקושר לרעיוננו הנעלה, יסדנו בהתאם עם הסתדרות אגו"י בבלגיה "הכשרה", אשר שם נגדל את הנוער האגודתי תחת הנהלתו הרוחנית והגשמית ונכשיר אותם לעלי' ברוח התורה וברוח ישראל סבא, אשר לזה תשאוף אגודת ישראל.

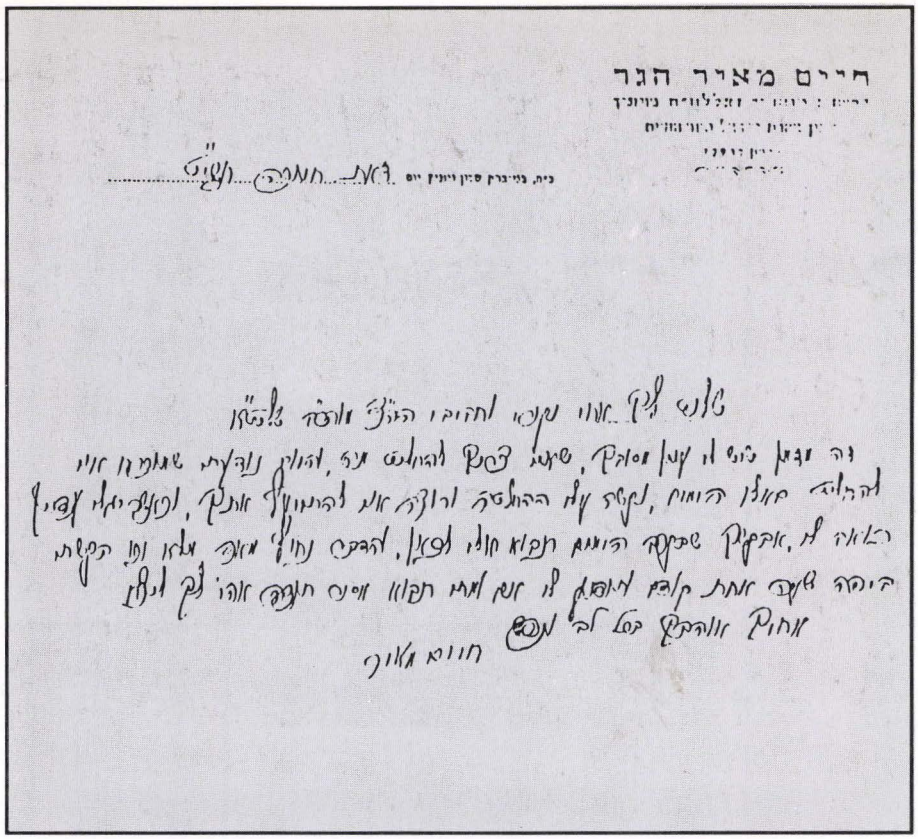
תקותינו חזקה, שתעמדו לימיננו בכל תוקף ועוד, לסייענו בהגשמת הרעיון והרצון, השוכן שמים יכונן מעשי ידינו. ויטהר לבבנו לעבדו שכם אחד באהבה ויראה, וירחם במהרה על שארית צאן מרעיתו ועל העיר החרבה והשוממה וישלח לנו משיח צדקנו לגאלנו גאולת עולמים.

מאת הדורשים שלומכם וטובתכם בלב ונפש חפצה, המצפים לרחמי שמים בכל עת ורגע.

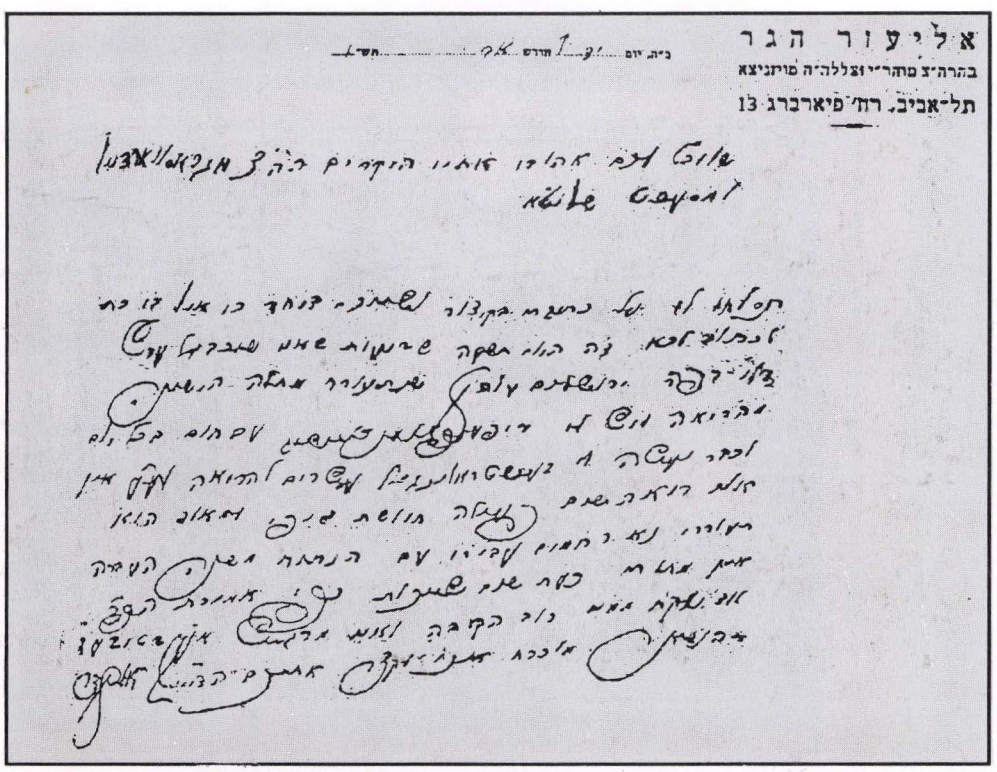
מכתבם המשותף של רבינו זצ"ל ואחיו ה"אמרי חיים" מאנטוורפן למרכזי אגודת ישראל בעולם בענין הקמת המושבה בארץ ישראל.

חיים מאיר הגר

"ורוצה אני להתייעץ אתך" מכתבו של ה"אמרי חיים" לרבני זצ"ל

אליעזר הגר

בהרה"צ מוהר"י וזצללה"ה פוזנניצא

תל-אביב, רח' פיארברג 13

מכתב מה"דמשק אליעזר" אל אחיו היקרים הה"צ מגרוסווארדין ומסערט.

מימין לשמאל האדמו"ר מוישווא זצ"ל, ה"אמרי חיים" ורבינו זצ"ל

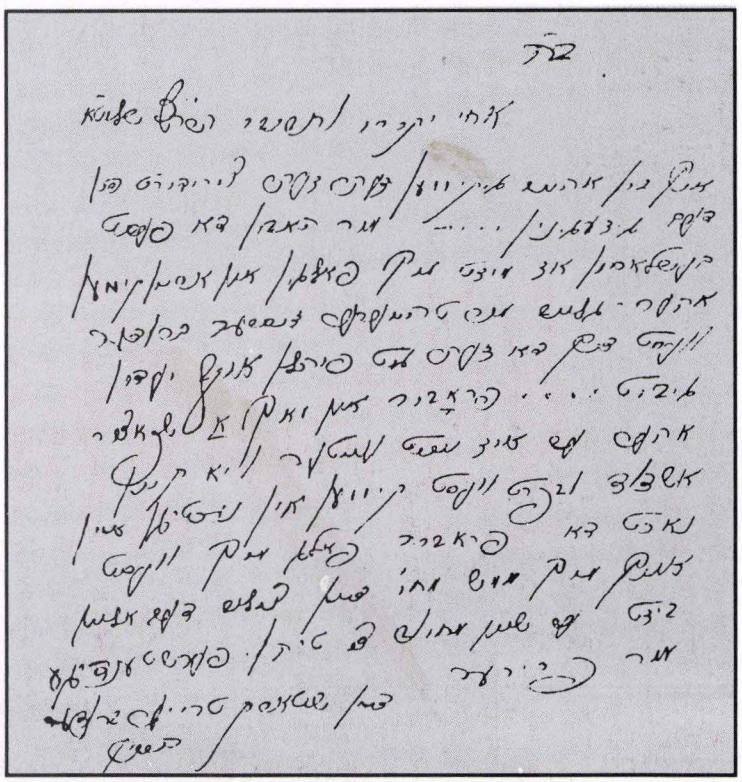

אחי יקירי וחביבי הרה"צ שליט"א.

איך בין אהיים גיקימען זעהר צירדערט פין דעם גיזעגינין... מיר האבין דא פעסט בעשלאסן, אז מיזט מיך פעלגין אין אריין קימען אהער. גלייב מיר טהייערער זיסער ברודער, וועסט דיך דא זעהר גוט פיהלן אויף יעדין גיביט... פראביר אין מאך א שפאציר אהער, עס איז נישט ווייטער ווי קיין אשדוד, ובפרט וועסט קימען אין געכטיגן איין נאכט דא. צילייב דעם אליין ביזטי עס שוין מחויב צי טיהן. פערשטענדיגע מיר פריער.

דיין שטארק טרייער ברודער

ברוך

תרגום

שבתי לביתי מוטרד מאד מהפרידה... אנו כאן החלטנו בתוקף, שעליך לציית לי ולבוא הנה. האמן לי יקירי הנעים, תרגיש פה טוב מאד בכל השטחים... נסה ועשה טיול הנה, זה לא יותר רחוק מאשר אשדוד, בפרט בבואך ללינת לילה. נסה, ציית לי, גם אותי ממש תחיה בזה - עבור זה לבד הנך מחויב לעשות זאת, הודיעני נא מראש.

אחיך המסור מאד

ברוך

רבינו ואחיו זצ"ל בחתונת עניים

רבינו זצ"ל ואחיו זצ"ל בחתונת הרב שלמה רוקח הי"ו

הישיבה הקדושה שנתיסדה על ידי כ״ק אאמו״ר זצוקללה״ה בויזניץ והתנהלה על ידי אחינו הקדוש זצוקללה״ה, ונתחדשה בארצנו הקדושה, מודעת זאת בשער בת רבים שהוציאה תלמידים מופלגים בתורה יראת שמים וחסידות, והמפורסם אינו צריך ראיה, כי כל ימי חייו של אחינו זצוקללה״ה היתה שרשרת ארוכה של מסירת נפש עבור הרמת קרן תורתנו הקדושה והצלת שארית הפליטה, ועם פטירת אחינו זצוקללה״ה נשארה הישיבה הקדושה במצב דחוק מאד ועול של חובות רובצת עליה.

הננו פונים בקריאה חמה לכל אוהבי ושוחרי תורה לעזור למוסד הקדוש בשעת דחקו. ובטוחים אנו כי זכות תורתנו הקדושה תגן על כל העושים והמעשים, להתברך ממעון הברכות בשפע ברכה והצלחה ובכל הברכות האמורות בתורה.

הכותבים למען תוה״ק לומדיה ותומכיה

הק׳ חיים מאיר בהה״צ מוהר״י זצללה״ה

ברוך בהה״צ מוהר״י זצללה״ה

קריאת אדמור"י בית ויז'ניץ למען הישיבה הק' של אחיהם ה"דמשק אליעזר"

שמחת בר המצוה של הרב מנחם דוד שליט"א
נכד רבינו זצ"ל

עם הרבי מאוז'רוב רבי משה יחיאל הלוי אפשטיין זצ"ל.

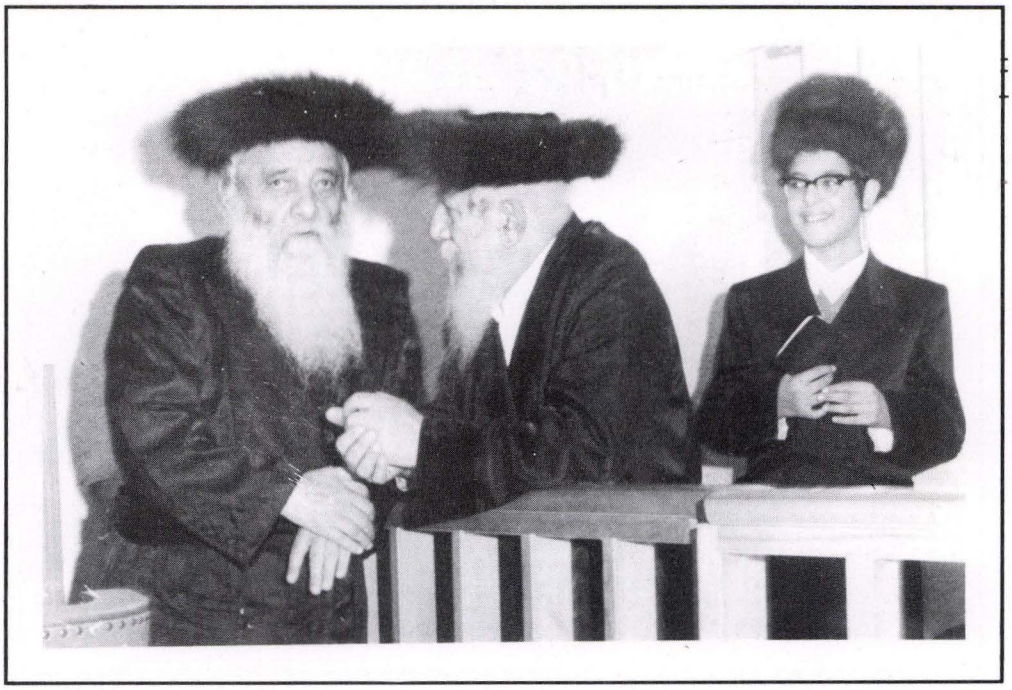

דור לדור יביע אומר.

מחול צדיקים.

כדבר איש אל אחיו

נר אלוקים טרם יכבה

מעט ומרים היו שני חיי רבינו עלי אדמות, ביקש לישב בשלוה וקפץ עליו רוגזו של גורל.

מלחמות העולם שידע העולם בימיו נתנו בו אותות כאב, כמו חייו האישיים אשר תמיד ניתק פתיל אושרם על סף השלוה.

הגדילה את מסכת היסורים מלחמת העולם השניה אשר הותירה צלקת עמוקה בגופו המיוסר. אך זה עתה התנער מעפרות, ריח הכבשנים עוד עמד באויר והוא פקד על עצמו, לבנות לבנות ולבנות. רוחו הגדולה התעשתה ואחזה באמת הבנין. "לא לריק הצילני הקב"ה מן התופת" כך טען השכם והערב "כי למחיה שלחני" ללמד להואיל, לבנות, לשקם, לשמור ולעשות ולתקן עולם במלכות ש-די.

זה לא מכבר התנשא כלביא, יסד, שכלל והשפיע כי גמר אומר לבנות חורבות עולם ולהחזיר עטרה ליושנה, להנציח את העולם הישן כמתכונתו ללא רבב. ללחום מלחמות ה' בגיבורים בעוז ותעצומות.

ואכן הוא הגבר אשר טיפח וריבה את ה"עשה טוב" – בנינה של תורה וטהרה והוא גם הוא, האיש אשר זעק והתריע על ה"סור מרע" – על כל פירצה בחומת היהדות או סטיה חלילה מדרכי אבות.

טו"ב לארץ הטובה

טו"ב שנים של עמל שיקע רבנו בארץ הקודש, עמלו החל לגלות ניצני נחת, מפעלו "הדמיוני" החל לצוץ על פני הישימון, דבריו החלו זה אך לעשות פירות.

גם הריחיים שעל צווארו – מועקת כלכלתם ובניינם של מוסדותיו הוקלו מעט. והנה שוב להט החרב המתהפכת נצבת לנגדו וקוטעת את פתיל חייו.

משפחתו שהחלה לבנות בית חדש בארצנו, הולכת ומשקמת את חסרונה, כבר זוכה לשמחה משפחתית, בר מצוה של נכדו הרב מנחם דוד הי"ו בנו של ראש הישיבה שליט"א שחל בט' כסלו תשכ"ג. בהודיה לקב"ה קרן אור פניו על מלא חפניים הנחת בהכנסתו לעול תורה ומצוות של נכדו הראשון מי מילל ומי פילל שתהיה זו השמחה האחרונה לה זכה רבינו אצל צאצאיו.

דף הטהרה

אחרי סעודת ההילולא של הסבא קדישא בשנת תשכ"ג, הפעם האחרונה שרבינו זצ"ל השתתף בהילולת אביו הק', פנה רבינו לחסיד הישיש הר' שלמה קוסטינר ז"ל ואמר לו: " ר' שלמה אתה תלמד מסכת נדה כי לשנה הבאה אתה תסיים את הש"ס". ויהי הדבר לפלא.

בב' סיון תשכ"ד סיים אכן ר' שלמה קוסטינר את הש"ס וראש הישיבה שליט"א סיים את המשניות בסעודת ההילולא ברמת ויז'ניץ.

באותה שנה דיבר רבינו בהתלהבות על התקשרותם של חסידי אביו הק', אל הרבי, החסיד ר' יחיאל שטוק שהיה מוכן לשכב על דף הטהרה ובלבד שישמע שוב מלכויות, זכרונות ושופרות מפי ה"סבא קדישא", או משנהו החסיד ר' ליבלי שהסתפק במועט והיה מוכן ג"כ לשכב על דף הטהרה ובלבד שיזכה להציץ אש במקטרתו של הרבי.

והטעים את גודל חשיבותה של ההתקשות בדברי בגמרא: (ברכות מ"ז) "אפילו קרא ושנה ולא שמש תלמידי חכמים הרי זה עם הארץ" ומשמע שמדובר בבן תורה, אך חסר לו ה"שימוש", ללמוד מכל תנועה ולהסיק מכך על דרכו בעבודת השם.

בקריאת התורה באותה שבת אמר רבינו לבחורים שגחנו סביב שולחנו הקטן בין גברא לגברא "כלום סבורים אתם ששיחתי אודות החסידים שהסכימו לשכב על דף הטהרה – מימרא בעלמא, דעו לכם כי הדברים היוצאים מן הלב במלא הרצינות נאמרו. "

תלמידיו הצעירים של רבינו זצ""ל שנזכרו בדברים אחרי הסתלקותו מצאו נוחם וצידה לדרך בתוכנם המאלף.

וכך סיים רבינו (לפי "מקור ברוך" עמ' קל"ו)

"השי"ת יעזרנו שנזכה להתדבק בת""ח ובצדיקים ולהיות מקושר בהם, וכן ללמוד ממעשיהם ואף אם אי אפשר במעשה עכ"פ במחשבה להתקשר אליו ע"י שתהא תמיד לפנינו צורתו הקדושה והמאירה".

זכה החסיד הרב שלמה קוסטינר ז"ל, מיקיריה של רמת ויז'ניץ, ושעת פטירתו מן העולם כמו יום פטירתו כוונו משמים, ליום הסתלקות רבינו הקדוש ב' חשון בשעה ובמקום, שעלתה נשמתו לגנזי מרומים. התקשרותו היתה מופת לרבים, יהודי מדור העבר שייף עייל ושייף נפיק גריס באוריתא תדירא, לא מחזיק טיבותא לנפשיא. ענוותן ושפל ברך ומתאבק בעפר רבותיו בענות חן מופלגת.

שלהי דקייטא תשכ"ג

מזה מספר שנים רבינו מתייסר מרה ממחלת ראות שתקפתו, אשר ניצניה מזכרת ממאבקו בגזירת השבת עוד ברומניה, כאשר משלחת רבנים יצאה בתרצ"ט לבוקרסט הבירה בשתדלנות לביטול הגזירה, רבינו אשר היה אז מרותק למיטתו עקב החורף הקשה שפקד את רומניה ופגע בו, סרב לעצת רופאיו והצטרף למשלחת ובשובו התברר כי לקה בדלקת ראות קשה שפגעה בו אנושות.

בשנותיו האחרונות נאלץ לעשות חודשים מספר באלפים השוויצריים לצרכי מרפא הרחק מתלמידיו האהובים וממשפחתו, בוחל בשהות הכפויה בארץ העמים, נאלץ לבלוע גלולה זו עם כל מרירותה.

קיץ תשכ"ג מיד אחרי חג מתן תורה הולך מצב בריאותו ומחריף את חודש אב הוא עובר בבית החולים "הדסה" בירושלים, רק לקראת ימי הרחמים והסליחות הוא שב אל נוהו אשר ברמת ויז'ניץ.

רבנים ואדמו"רים שבאים לבקרו לא עומדים על חומרת מצבו, פניו מאירות וטובות סבר כתמיד. כמו גם סביבתו הקרובה תלמידיו ובני משפחתו שבמחיצתם הוא בולם בכח אל אנושי את אנחותיו.

ידידו הטוב הגאון רבי יוסף נפתלי שטרן זצ"ל משוחח עמו בענין צום חולה ביום הכיפורים.

רפאה נפשי כי חטאתי לך...

בימי הרחמים והסליחות החלו אט אט להבין כי כוחותיו של רבנו כלים.

בימים אלו בשנים קודמות ניצב רבנו על הדוכן והוכיח את העם בדרשותיו לפני

שמחה אחרונה אצל הנכדים

רבינו בשמחת בר המצוה של נכדו הרב מנחם דוד שליט"א.

התקיעות ובטרם "כל–נדרי". בקול בוכים ובתקיפות, במענה רך ובקול גדול, כשכל הקהל נשטף בדמע וברגשות חרטה והתעוררות, הוביל המנהיג הרחימאי את עדתו אל אבינו שבשמים.

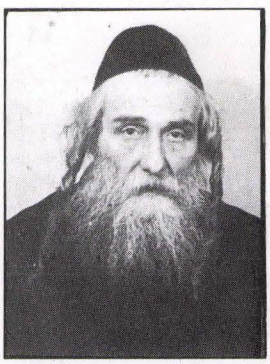
עתה מגיעים הימים הטובים וענגה מעיבה על החסידים ביום א' של ראש השנה רבנו אוזר חיל ומגיע לבית הכנסת, אך למחרת אויה! למגינת לב כולם נודע כי מצבו הורע ומחלתו גוברת בשארית כוחותיו נכנס לבית המדרש כשהש"ץ קרא "המלך" ובמשך היום נח בחדר סמוך לבית המדרש.

בין כסה לעשור הובהל לבית החולים "אלישע" בחיפה ועם תום סדרת בדיקות וטיפולים קבעו רופאיו שמצבו אנוש.

בערב יום הכיפורים עמד על דעתו לשוב לביתו ומנין מצומצם התקיים בביתו, החסיד הר' אברהם גנזלר הי"ו עבר לפני התיבה בתפילת שחרית וכ"ק רבינו שליט"א התפלל לפני העמוד מוסף.

תפילת רבינו זצ"ל היתה בלחישה מלבד ברכת "שהחיינו" אותה השמיע ברמה וברגש קודש, רעמה הדממה מפינתו.

בימים הבאים הלך מצבו הבריאותי מדחי אל דחי, בליל חג הסוכות הפציר רבנו בבני המשפחה שיניחוהו לחסות בצל סוכתו, ואכן העלוהו אל הסוכה שהוקמה במיוחד על הגשר הצר שהוביל אל הבית, במסירות נפש התחזק לקדש על היין ולברך "שהחיינו" כשהוא קודח מחום.

ידידו ואוהבו רבי ישראל מגור זצ"ל

"כלל ישראל צריך לו"

במוצאי החג הראשון קידש את הלבנה אף שהיה לאחר סוף הזמן, בהדגישו שמובא בספרים הקדושים שמי שזוכה לקדש את הלבנה מובטח לו שלא יסתלק לעולמו באותו חודש.

למחרת היום נטל את ארבעת המינים וברך עליהם בהתרגשות רבה כמנהגו ואת "הנענועים" ערך תוך כדי שכיבה על מטתו, ארשת הדבקות שהיתה נסוכה על פניו הסגירה לסובבים מעט מהמתחולל בקרבו.

בימי חול המועד הוזעקו אל מטת חוליו טובי המומחים בארץ שביקשו למצוא מזור ליסוריו אך ללא הצלחה.

כרצונו הטוב מאז ומעולם, קרא לאחד ממקורביו וביקש לפרסם בשמו לכל דורשי שלומו וטובתו, כי הוקל לו ב"ה והוא מרגיש בעזרת השם יותר טוב. ובלבד שלא להעיב על שמחתם בימי החג.

בימי הסוכות ביקר ידידו ואוהבו הרבי מגור רבי ישראל אלטר זצ"ל בסוכתו של הצדיק מרחמסטריבקה רבי יוחנן טברסקי זצ"ל בירושלים כמנהגו בימי הרגל, וכשכולו תבערה אמר: "דעו לכם כי הצדיק מסערט ברוך בן הינדא, זקוק לרחמי שמים מרובים, הוא הרי שאר בשר שלכם, גם לכם אחריות כלפיו. מלבד זאת דעו לכם כי כלל ישראל זקוק לו, רפואתו היא ישועת הכלל וצריך לבקוע רקיעים לרפואתו, לא יתכן להטיל הכל על הרבי מגור" סיים את דבריו הנוקבים ולא יסף, ברך בברכת מועדים לשמחה ויצא לו לדרכו.

בשמחת תורה נערכו הקפות בביתו במנין מצומצם ובבית המדרש לפי צו של הרבי היתה השמחה כמימים ימימה.

כוחות הגוף של רבינו הלכו וכלו ומצבו התרופף מיום ליום. אך כל אלו לא יכלו לנפשו האצילה, לקדושתו ולטוב לבו. בלילות הקשים בהם התייסר במכאוביו נמנע מלגנוח כדי לא להפר את שנתה של הרבנית ע"ה ואף כשנתמלטה מפיו אנחה והיא חשה בדאגה למטתו, מיד הרגיעה "הכל ב"ה בסדר".

בניו שליט"א אשר טרחו ועמלו במסירות אין קץ זכו לאין ספור התנצלויות על כך שהוא מטריחם, במכתבו האחרון לבתו הרבנית שטרנבוך תליט"א עשה מאמץ עילאי שכתב ידו יהיה קריא וברור ובלבד שתבחין ממכתבו שהוטב לו.

הרבי מקלויזנבורג רבי יקותיאל יהודה הלברשטאם שליט"א.

ותשחק ליום אחרון

ביום ד' פרשת נח הובהל לבית החולים רמב"ם כליותיו חדלו לתפקד, ניכר היה שיסוריו נוראים. משעה לשעה גברו יסוריו וכוחותיו אפסו.

משמרות אומרי תהילים הוצבו בבית מדרשו וארץ ישראל התורנית הוזעקה להתפלל לרפואתו.

בשבת האחרונה החמיר המצב ובניו שליט"א הוזעקו אל מיטת חוליו, עם צאת השבת יצאה משלחת אל הצדיקים המתגוררים בארץ ישראל כדי לעורר רחמי שמים הגאון הרב יעקב בן ציון רוטנר זצ"ל רבה של חליסה הצטרף לאחד מנאמני רבנו החסיד הר' יהושע זאב מיכלוביץ הי"ו והחסיד הר' מנחם דוד קוסטינר הי"ו ונסעו לנתניה אל הרבי מקלויזנבורג שליט"א שהיה ידוע כאחד מאוהביו ומעריציו היותר גדולים של רבינו.

הרב יעקב בן ציון רוטנר זצ"ל

לקרית צאנז הגיעו באמצע דברי התורה של הסעודה השלישית.

אחרי שהאדמו"ר מקלויזנבורג הבדיל נכנסו אליו ותיארו את חומרת מצבו של רבנו ועוררו אותו לתפילה ולתחנונים לרפואת רבנו. מספר ר' מנדל:

"אחרי חקירה ודרישה על מחלתו, ברך אותנו בחום ואיחל לרבנו "רפואה שלמה". כשפנינו לצאת דלק אחרינו משמשו ואמר כי הרבי מבקש מאתנו לשוב. נכנסנו וראינו שהרבי מוציא מהכספת אבקה שהיתה אצורה בקופסא ועטופה בנרתיק לפנים מנרתיק. הוא מסר לנו את האבקה באומרו שזו אבקה מזקנו רבי חיים מצאנז בעל ה"דברי חיים" אשר יש לו בירושה מאבותיו ושמר עליה כבבת עינו ועבר עמה את כל מוראות השואה כשהיא צרורה בפי אמתחתו גם במחנות הריכוז. כשתגיעו לחיפה, פקד עלינו הרבי מקלויזנבורג הניחו את האבקה על גבי גחלים עוממות והגישו לחולה להריח.

החסיד הר' דוד'ל הכט ז"ל, אשר שהה באותה מחלקה עם רבינו, נגש אל מיטת חוליו בשבת האחרונה ואמר: רבי, שבת היא מלזעוק ורפואה קרובה לבוא, שהרבי יהיה בריא. "אתה תהיה בריא" הפטיר הרבי.

מחמת השעה המאוחרת הסתפקנו אם נמצא בחיפה גחלים עוממות, טילפנו לחיפה וביקשנו שיכינו גחלים עוממות, בדרכנו לחיפה פגענו בפונדק שמכר מאכלים מזרחיים צלויים על גחלים, משבקשנו לרכוש מאיתו גחלים, סרב בתחילה אולם כשאמרנו לו שאנו זקוקים להם לרפואתו של הרבי, נתן לי בסבר פנים יפות.

הגענו לבית החולים בחצות הליל והרב רוטנר זצ"ל הניח את האבקה ע"ג הגחלים בכף, ונכנס לחדרו של רבנו, מיד עם כניסתו הורגשה תגובה על פניו ואנחת הקלה נתמלטה מפיו.

אשכבתיה דרבי

ביום א' בשעות הצהרים הרגישו העומדים סביב מיטתו כי שנות השובע במחיצת רבנו מגיעים אל קיצם, וכי שעתו האחרונה קרבה והולכת.

ראו כיצד הוא מיטיב את כפתו על ראשו מסדר את זקנו, מליט פניו בשני ידיו ונראה ממלמל תפילה חרישית.

אראלים ומצוקים אחזו בארון הקודש, נצחו אראלים את המצוקים ונשבה ארון הקודש" בשעה 1:30 לערך השיב רבינו זצ"ל את נשמתו הזכה לבוראה, במעמד מנין חסידים שזעקו "שמע ישראל" ותעל זעקתם השמימה. קול המצפון נדם, הלב הרחום והאוהב אינו פועם עוד, הלשון הממהרת להורות באמרי שפר נשתתקה. והעדה הרצוצה מטלטלת כספינה בלב ים, אבד קברניטה.

אבל כבד ירד על היהדות החרדית בארץ ובעולם עם היוודע הבשורה.

מיטת רבנו הועברה לבית מדרשו אשר ברמת ויז'ניץ אל הכתלים אשר נעו לקולו הרועם במוסריו ובתוכחתו ואשר זעו לשמע תחינותיו ותפילותיו בחיי חיותו.

מכל רחבי הארץ החלו לזרום חסידי ויז'ניץ, תלמידים, ידידים והמוני בני חיפה הכואבים את סילוקו של המאור הגדול אשר תלה מאורות בשמיה של חיפה ועתה לדאבון לב שקעה חמה שלא בעונתה.

אחיו הצדיק מויז'ניץ רבי חיים מאיר זצ"ל, אשר העלימו ממנו את דבר הסתלקותו, יצא מיד לחיפה, כי נודע לו שמצבו אנוש.

כשהגיע לחיפה נודע לו מיד דבר האסון, נתמך ע"י שני משמשיו נגש אל מיטת רבינו בבית המדרש, כולו עטוף צער ויגון התיפח: "אוי אחי, אחי היקר...".

וכל העומדים עליו געו בבכיה.

משהגיעה בתו של רבנו הרבנית מרים שטרנבוך תליט"א מאנטוורפן נודע גם לה על אתר כי אביה נסתלק לגנזי מרומים, התמוטטה במקום, כשהתאושה ראתה את דודה בעל "האמרי–חיים" לצידה פנתה אליו בזעקה ובתביעה "פעטער ווי אזוי הוסטו דאס צי גלאזט" (דודי, האיך הנחת לזה לקרות).

השכן-שלי

למחרת בשעה 7 בבוקר אחרי ההקפות בבית המדרש הוצא הארון על ידי תלמידיו ומסע ההלויה החל. שמיה של חיפה התקדרו בעבים וגשם זלעפות נתך ארצה, מאין הפוגות.

הארון נשא מרמת ויז'ניץ עד לבית הכנסת המרכזי בעיר, כמנהג ויז'ניץ לא נישאו הספדים.

חיפה לא ראתה מימיה הלויה כזו, כשתי רבבות ליוו את ה"אוהב–ישראל" הגדול אשר נטע אהלה של תורה בחיפה.

בשעה 11:30 לערך הגיע מסע הלויה לפאתי בני ברק, המונים גדשו את הרחובות, היהדות החרדית לא ידעה עד אז הלויה המונית כזו.

המסחר פסק והחנויות ננעלו בעת מסע ההלויה, ואלפי תינוקות של בית רבן יצאו לחלוק כבוד למקים עולה של תורה.

"נפשי קשורה בנפשו"
רבינו עם אחיו בעל ה"אמרי חיים"

על הגשר בכניסה לבית רבינו ברמת ויז'ניץ, עם אחיו

בין המלוים נראו האדמו"רים מגור, קלויזנבורג, אדמו"רי בית רוז'ין, סלונים, נדבורנא. גדולי ראשי הישיבות, רבנים, סלתה ושמנה של היהדות החרדית.

בבית המדרש בקרית ויז'ניץ התעכבו מעט ומשם המשיך המסע לבית העלמין ב"זכרון מאיר".

החסיד ר' מנדל שטיינמץ הי"ו אשר ליווה את ה"אמרי חיים" בכל מסע ההלויה הבחין כי המלבוש העליון שלו ספוג זיעה, לפיכך הציע לרבי להביא קפטן אחר להחליפו. הרבי הסכים.

בשעת ההמתנה לטהרה בבית החיים תחב הרבי יד לכיסו והזדעק: "אוי ווי"! – "הרי החלפתי את הקפטן".

ר' מנדל הבין, כי הרבי שכח דבר מה במלבוש הקודם, והציע לרוץ הביתה להביא את מבוקשו של הרבי. חיש נשלח שליח והחפץ הובא – היתה זו פיסת בד זעירה, אשר עם גמר הטהרה נכנס הרבי לחדר הטהרה והניחה על לוח לבו של אחיו, רבנו זצ"ל.

חסידים אמרו לאחר מכן כי פיסת בד זו היתה מכתונת של רבי חיים מקוסוב בעל ה"תורת–חיים".

בית העלמין היה גדוש בהמוני אדם ובקושי רב פילסו מקום לרבנו הקדוש, להניחו אצל אביו הגדול, בעל ה"אהבת–ישראל" בקבר שנכרה באוהלו. לקול בכים של תלמידיו חסידיו ואוהביו נטמן רבינו לצד אביו. באותו יום באה אל פתרונה תעלומת השכנות הטובה. "השכן שלי" קרא לו אביו מדי פעם בחיים חיותו, תמהו הסובבים ולא ההינו לשאול אחיו הצדיק מויז'ניץ שמר את הדבר, ידוע ידע כי תמיד ארכו ימים עד שעמד על דעת אביו, כאן באהלו של אביו נפתרה גם חידה זו.

הרבי מגור בעל ה"בית–ישראל" סר מיד אחר הלויה לנחם את הרבי מויז'ניץ בתוך השיחה אמר הרבי: "הוא היה הילד העשירי להורינו" "העשירי יהיה קודש!" הפטיר הרבי מגור זצ"ל.

"השכן שלי"

מסע ההלויה בחיפה

מסע ההלויה ליד בית המדרש בקרית ויז'ניץ, בני ברק

יתמות

פינת הכתיבה של רבינו

THE ADMUR I
BORUCH HAGER
From Our Own Correspondent
AIFA: We deeply regret to record
e passing away of the renowned
aon, Rabbi Boruch Hager ל"זצ, the
dmur of Seret-Vishnitz who
re on Sunday last
rious illness
A
of the
Bolei Hatorah
יתומים היינו
נפטר ר' ברוך האגר, האדמו"ר מסרט-ויזניץ זצ"ל
כ"ק האדמו"ר מסרט-ויזניץ — שלושים להסת
קהל רב בהספד לכ"ק
האדמו"ר מסרט-ויזניץ זצ"ל
מחולדותי
האדמו"ר מסרט-ויזניץ איננו
ההלוויה תי
הספד מר
על נבוד קדושת חרחנה"צ
כשית ר' ברוך הגר זצלה"ה
אדמו"ר מסרט ויזניץ מחיפה
צ ד י ק א ב ד
Seret-Visnitzer Rebbe
One of the leading Chas-
sidic leaders whose life
spanned two continents and
two genera
way
week. Rabbi
the Seret
8, died in
a prolonged ill-
His funeral was attend-
thousands of follo
dmirers.
האדמו"ר מסרט ויזניץ זצ"ל
למנוחות עולמי
האדמו"ר מסרט-ויזניץ - איננו

המודיע

האדמו"ר מסרט־זיזניץ - איננו

חיפה יום א' (מאת סופרנו) — האדמו"ר רבי ברוך חגר זצ"ל, מסרט־זיזניץ כנדולי הדור ועמודי החסידות בימינו, חבר מועצת גדולי התורה של אגודת ישראל העולמית, נתבקש היום אחרי הצהרים לישיבה של מעלה בשנת ה'68 לחייו.

אבל כבד ירד היום על הישוב הת־ רי, בכלל ועל בית זיזניץ בפרט, עם היוודע דבר הסתלקותו של האדמו"ר אשר היה נערץ ואהוב על אלפי חסי־ דים ומעריצים שכו בשנת והתגדו לאחר מספר שבועות של יסורים ומכאובים, הובהל האדמו"ר מסרט־זי־ ניץ לביה־חולים כיום ששי האחרון, לאחר שמצבו ההחמיר וירודה. ומכאי כיר נבוא עליו מאי. במשך היומיים האחרונים הרבו בתפלה לשלומו בכל רחבי הארץ. אך היום סבוך לשקוע ב אחרי ההבדים נצחו אראלים את כוחות ונשמתו עלתה בסערה קשה־מה. כשליח מסתו ניצבים בני משפחתו, ה הידיעה על הסתלקות האדמו"ר הת־ שמה מה על פני כל הארץ ועוררה אבל כבד בקרב כל יודעיו ובעריצי, שרבים מהם יצאו מיד לחיפה כדי לבכות את האבידה הגדולה. אחרי האדמו"ר מזיזניץ שליט"א יצא עוד משפחת ה' מהרים מבני ברק לחיפה כדי לבכר את שלום אחיו הגולה, אך משמבי"ע לשם נחלה לו בהשוותה הבהרה על הסתלקות אחיו.

ארונו של האדמו"ר מסרט־זיזניץ

זצ"ל הועבר מבית התלים הכב־ם ל־ בית המדרש שלו ברחוב זיזניץ חיפה, משם תצא מחר (היום) בשעה 2 בצהר זכרון מאיר. בהתאם למנהג בית וזי־ ניץ לא יוספדו כל הספדים.

חסידי זיזניץ ותושבי שכון זיזניץ בבני ברק יוצאים בשיירת מכוניות ב־ שעה 4 לפנות בוקר לחיפה כדי להש־ תתף שם בהלוויה וללוות את הארון בדרכו - לבני ברק.

בהתכנס מועצת גדולי תורה לישי־ בתה השבועית, פתח ראש הישיב, מר א. חרשי את הישיבה בדברי הספד מעטה. שהגבו נשיאותם ברבה ונשרו את שלהבת של אגודת ישראל.

השורה המפוארת של אלינה מאי־ הלכת ומתולדות, הרבשת יהמות מי קיפה את היהדות החרדית בשפה ש־ נעקר שוב אילן רב פארות, שהעסיק שרשים חרשים בארץ הקודש. לאחר החורבן באירופא, לאחר שנעקר מנוסו ממקור חיותו. האסון בא כחתף והכה מסרב להאמין. קשוב לא נזכה להס־ תופף בצלו של אחד המפורסם האצי ליים של תנועת החסידות שזורנו זכה עיד להתחסכה לאורו. הרבשת היתמות איכה יכולה למצוא נחמתן, כי אין לנו אבל האדמו"ר השליך נפשי מנגד ולא חת מכל תוצאות. לתיתים עמד בסכנת פות שלא התחוור. לא פעם ניהל בנם עוד והמשיך בעבודת הקודש המפוארת ש־ זקוק לו, בשעה שהמוני חסידיו ומע־ רציץ מקרוב ומרחוק עוד בעצם ום־ יחלים למעשיו, ליתנות באוד תורתו ולזכות מאור פניו המסבירים, שהיו שבולים באור יקרות של אהבת ישראל ללא גבול וללא שיור.

מרובים ותנופים הן זכויותיו של האדמו"ר, עד שלא נוכל אנו לפורסם כאן. חייו היו פגילת קודש של עבודה רה של מסירות נפש לקיום התורה. של מסירות נפש לקיום התורה קל העמדת על תורה, הרבצת תורה ויראת שמים, הפצת חסידות בדרך הביהדות משלו.

דרכי רומנות אבלות כיום, אבל מי שזוכר את רוממה בשלוחה, כאשר האדמו"רים לבית זיזניץ הסביבו עליה מעטה, שהגבו נשיאותם ברבה ועשרו את תותפם הקדוש והעלו את הסניפים מיותן המצולה. שהחזירו כבוד הברה לישראל. ודביקים בחסידות. ידע גם להעריך את חלקו של האדמו"ר מסרט זיזניץ שהיה אחד מעמודי התוך של ג'ויה זיזניץ.

באדים מצלים מאש התבערה הגיעו לחיבוב. חלק מהודות רומניה זכה לה־ צל ואף לעלות ארצה. בית זיזניץ קם להחיה. וכאן התבלט האדמו"ר מסרט־זיזניץ במלוא שיעור קומתו, הוא לא הלך בקלות. הוא לא חיפש חיים קלים. אלא יצא לשדה בור. להחיה ואדמה, שם נסע את כרסו, כרם בית ישראל, מתוך אהבת ישראל הצליח את המה שלנו קטנה מכדי למדוד גדולתו של האדמו"ר מסרט זצ"ל שפוב אותנו לאחריו ונפטר בשבה שהדור זקוק לו, בשעה שהמוני חסידיו ומע־ רציץ מקרוב ומרחוק עוד בעצם ום־ יחלים למעשיו, לתנות באוד תורתו ולזכות מאור פניו המסבירים, שהיו שבולים באור יקרות של אהבת ישראל ללא גבול וללא שיור.

מרובים ותנופים הן זכויותיו של האדמו"ר, עד שלא נוכל אנו לפורסם כאן. חייו היו פגילת קודש של עבודה רה של מסירות נפש לקיום התורה. של מסירות נפש לקיום התורה קל העמדת על תורה, הרבצת תורה ויראת שמים, הפצת חסידות בדרך הביהדות משלו.

דרכי רומנות אבלות כיום, אבל מי שזוכר את רוממה בשלוחה, כאשר האדמו"רים לבית זיזניץ הסביבו עליה מעטה, שהגבו נשיאותם ברבה ועשרו את תותפם הקדוש והעלו את הסניפים מיותן המצולה. שהחזירו כבוד הברה לישראל. ודביקים בחסידות. ידע גם להעריך את חלקו של האדמו"ר מסרט זיזניץ שהיה אחד מעמודי התוך של ג'ויה זיזניץ.

באדים מצלים מאש התבערה הגיעו לחיבוב. חלק מהודות רומניה זכה לה־ צל ואף לעלות ארצה. בית זיזניץ קם להחיה. וכאן התבלט האדמו"ר מסרט־זיזניץ במלוא שיעור קומתו, הוא לא הלך בקלות. הוא לא חיפש חיים קלים. אלא יצא לשדה בור. להחיה ואדמה, שם נסע את כרסו, כרם בית ישראל, מתוך אהבת ישראל הצליח

אחרי מטתו

ביגון קודר ובכאב תלחה היום היהדות החרדית בהמונית את אחד השי־ רידים המפוארים של המעמדות הרוח־ נית של דור דעה. אחד הכרידים ממל־ כית מפוארת של תורה חכידות ואנשי מעשה, שהגבו נשיאותם ברבה ועשרו את שלהבת של אגודת ישראל.

השורה המפוארת של אלינה מאי־ הלכת ומתולדות, הרבשת יהמות מי קיפה את היהדות החרדית בשפה ש־ נעקר שוב אילן רב פארות, שהעסיק שרשים חרשים בארץ הקודש. לאחר החורבן באירופא, לאחר שנעקר מנוסו ממקור חיותו. האסון בא כחתף והכה מסרב להאמין. קשוב לא נזכה להס־ תופף בצלו של אחד המפורסם האצי ליים של תנועת החסידות שזורנו זכה עיד להתחסכה לאורו. הרבשת היתמות איכה יכולה למצוא נחמתן, כי אין לנו תמורתו.

מחולדותיו

האדמו"ר רבי ברוך חגר נולד בשנת תרנ"ה בחיזניץ לאביו האדמו"ר רבי ישראל, עיד בילדותו נודע כעלוי ונולד פלא ששמו הלך לפניו, אביו הגדול כי הו "החכם שלו". כצעיר בגיו של ה־ אדמו"ר האיהב ישראל הלך עד מהרה לבן שעשועים שניצר לגדלות, ביראתו הגדולה וכמהותיו התרוביות והגדיעות הפך לסמל של שלימות והתקלות. כבר את התפרסם כגדול בתורה ובחסידות.

בגיל צעיר נבחר כאב־ד בפוליאן ר־ שם הצטיין ופעל רבות לביצור היהדות והחסידות. עם יסוד אגודת ישראל הצ־ טרף לתנועה הארוך, בכל חום לבו הקדושה ומאז ליחה בפסירות לבתק־ רבה את דרכה בהסבו לאחד מעמודי תתך שלה ברומניה ואח"כ בארץ ישראל.

פפוליאן עבר לסהן כאב־ד קיצון ר־ משם עלה על כסא הרבנות בסרט. מ־ קום שם הקים ישיבה גדולה ופעל רבות לביצור תומת היהדות הצדיקה.

עד מהרה נתגלה בכל ישיעור גדלותו בענק רות וכאחד מגדולי הדור, ב־ תורה ובחסידות ובחי קדושה וטרישות יתירה.

בשנת 1941 עת השתוללו הנאצים ב־ אירופה והכתיבו את שלטונם ברומניה, גורש האדמו"ר זצ"ל לטרנסניסטריה יחד עם רבבות היהודים בתנאים מחרי־ דים ואיומים. אך ותגלה בכל גדלותו והודה בפסירות [illegible]

תוך הקרבה בפליאה עמל להציל נפ־ שות מישראל ועמד על משמר השבת והכשרות. אירגן מחתרת ובעזרת אחיו האמוריים אתם עמד בקשר סודי הקים מקהאות ובתי תלמוד תורה. בסתר ר־ כוסדות חסד שהצילו את הגולים האר־ בללים שהיו נתונים בסיצר ובמצוק, לא פעם ציתו אותו המרצחים הנאצים ש־ גילו כי הוא עומד בראש הצלה הנהיה להקים שם ושארית לחיזניץ. "רמת וזיזניץ" מאירה למרחקים ומקריבה מ־ אורה על אחים רחוקים. הישיבה וכל מוסדות התורה המפוארים יהודו סינה קדושה בתוך עם. חלוני - סתם. הוי כאלה שמקפקו בסיכויים להבליה. אך רבי ברוך זצ"ל הכויב את הספקנים והמפקפקים. היום אין איש מצערך על הנסיון. היום מגשים ללכת בעקי בותיו, כי זכה האיש להקמיד מבלתי של תורה וחסידות בשפכה רחצית ויש לו חלק בבל בביצורה של עבודה החדשה בעיר חיפה, שהיתה יזועה מאז ומחמיד "כעיר אדומה".

אנו קטנים מכדי לומר, בפה היה כוח גדול, אך זאת נוכל לומר, כי היתה בו מזינה נפלאה של כאת מ־ נהגים שכתם האציל על כל הסיבב אותו שכתם זכות אבותם ישראל, שבהן השפיע על שלהבת של מועצת גדולי התורה בראשיתו החדה. בגדלות נפשו, בפקחת הרוחה כתכם את הגולה, ב־ ידיעת הדברים ממקור ראשון, רעל כלם גדלותו בתורה ובזקנתו בתורת הת־ סידות, כפי שהביעו אותה בבית מד־ רשה של זיזניץ, בכל אלה זכה להת־ רומם משכבר ובעלה ולחתום עמדה בולטת בחייה של ההדות החרדית, ועל כל אלה ובמה התאוה והצויה במחצה התורת החרדית, על הקמה של הורמה רעל המצוקת שהוסיף - על אלה אני בוכיה, כי יתן ציני מים וראשי מקור דמעה. אוי לנו כי נפלה עטרת ראשנו.

מ. ה.

נצחו אראלים את המצוקים
ונשבה ארון הקודש

נפלה עטרת ראשנו אוי נא לנו כי חטאנו

בצער רב ובינון קודר אנו מודיעים על הסתלקות כ"ק מרן אדמו"ר, הגה"צ עטרת תפארת ישראל,

רבי ברוך הגר זצללה"ה

אדמו"ר מסרט־זיזניץ חיפה

בן כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק הסבא קדישא מוהררי"י זצללה"ה זי"ע

ההלויה תצא היום, בשעה 7 בבוקר מחיפה רבת זיזניץ ותגיע לשעריי בני ברק בשעה 9.30 לפנה"צ ותמשיך דרך רח' רבי עקיבא עד לשכון [illegible]

הציבור מתאסף בכניסת בני ברק רח' רבי עקיבא, (ליד בנק לאומי) בשעה 9 לפני הצהרים.

מרכז חסידי ויז'ניץ
בארץ הקודש

ישיבת ויז'ניץ
בני ברק, ומוסדותיה

ווי חסרה ארעא דישראל גברא רבה

בלב נשבר נדקז אין מלדציים על סילוקו של צדיק,
פאר מקדושים, חסידא ופרישא, גודר גדר ועומד בפרץ

הגה"ק רבי **ברוך הגר** זצוק"ל

האדמו"ר מסרט-ויז'ניץ וחבר מועצת גדולי התורה

שנתבקש לישיבה של מעלה

אוי מי יתן לנו תמורתו

מועצת גדולי התורה

נצחו אראלים את המצוקים

ונשבה ארון הקודש

יחד עם כל בית ישראל מבכים אנו מרה את האבדה הגדולה בהסתלקותו של הגאון הצדיק, בוצינא קדישא, פאר מקדושים, שלשלת היוחסין, ברא דהגה"ק ה"אוהב ישראל" מויזניץ זצוק"ל, בקש"ת כו'

מרן רבי ברוך הגר זצוק"ל

אדמו"ר דסרט-ויז'ניץ וחבר מועצת גדולי התורה

שעלה בסערה השמימה

זכל בית ישראל יבכו את השריפה הגדולה אשר שרף ד' וישתתפו בהלווייתו אשר תצא היום, יום שני, ג' מרחשון תשכ"ד, בשעה 7 בבקר מרמת ויזניץ בחיפה ותגיע בשעה 9 למבואות בני ברק ומשם תמשיך דרך רחוב רבי עקיבא ושיכון ויזניץ לבית־החיים בזכרון מאיר.

הסתדרות אגודת ישראל העולמית הסתדרות אגודת ישראל בא"י
הועד הפועל המרכז הארצי

נצחו אראלים את המצוקים ונשבה ארון הקודש
כבוד קדושת הגאון הצדיק,

מרן רבי ברוך הגר זצ"ל

האדמו"ר מסרט-ויז'ניץ בחיפה
חבר מועצת גדולי התורה של אגודת ישראל בא"י וממנהיגי הדור,
נקרא לישיבה של מעלה
ההלויה תצא היום, יום שני, בשעה 7 בבוקר מביהכנ"ס "מקור ברוך" ברמת ויז'ניץ חיפה, ותמשיך לבני ברק לבית העלמין זכרון מאיר.
הסתדרות אגודת ישראל בא"י
סניף חיפה

שר וגדול נפל בישראל

אוי גדול כים שברנו

מורנו ורבנו עטרת תפארתנו הגאון הצדיק הקוה"ט נזר ישראל
ותפארתו מגדולי מנהיגי דורנו כ-ק אדמו"ר

רבי ברוך הגר זצוק"ל

האדמו"ר מסרט-ויזניץ

נתבקש לישיבה של מעלה

הלויה תצא מרמת ויזניץ בחיפה ביום ב' פ' לך לך ג' חשון תשכ"ד בשעה 7 בבקר ובשעה 9 משכון ויזניץ בני ברק אל ביה"ח בזכרון מאיר ליד מנותת קדשו של אביו הסבא קדישא האוהב ישראל מויזניצא.

ת"ת אמרי חיים
ירושלים

חסידי בית ויזניץ-סרט
ירושלים

אוטיבוסים מיוחדים יצאו מבית"מ אהבת ישראל ויזניץ רח' יחזקאל בשעה 7 בבקר

עירית בני-ברק

משתתפת יחד עם בית ישראל באבל בית ויז'ניץ, עם הסתלקותו של

כ"ק הרה"צ רבי **ברוך הגר**

אדמו"ר מסרט-ויז'ניץ זצ"ל, מחיפה

וקוראת לכל תושבי עירנו להשתתף במסע ההלויה שתנוע מחיפה בכניסה לעירנו רח' ר' עקיבא, פנת דרך הנשיא, היום, יום שני, בשעה 9 בבוקר.

עירית בני-ברק

נצחו אראלים את המצוקים
ונישבה ארון הקודש

כ"ק אדוננו מורנו ורבנו הגה"ק צים"ע מרן

רבי ברוך הגר זצל"ה

אדמו"ר מסרט-ויזניץ, חיפה

נתבקש לישיבה של מעלה ביום ב' חשון

ההלויה תצא היום בשעה 7 בבוקר
משיכון ויזניץ — חיפה לבני ברק

חסידי ויזניץ חיפה
תלמידי ישיבת "יחל ישראל" חיפה

יחד עם כל בית ישראל מבכים אנו את האבידה הגדולה, שאין לה חליפין, בפטירת חאי גברא רבא, יקירא, הרב הגאון, האדמו"ר מסרט,

רבי ברוך הגר לבית ויזניץ זצ"ל

וי להאי שופרא דבלי בארעא
מי יתן לנו תמורתו

הרבנות הראשית
חיפה

המועצה הדתית
חיפה

ההלויה תצא מרמת ויזניץ הבוקר בשעה 7 לבני ברק ותתעכב ליד ביהמ"ד המרכזי ברחוב הרצל.

אביו קרא לו „בני החכם" ואילו אלפי חסידיו ומכיריו ראו בו את

„היהודי המתוק"

אלפים חולקים כבוד לרבי ברוך האגר הצדיק מסרט-ויזניץ שנפטר השבוע

הרבי ר' ברוך'ל מסרט־ויזניץ
יסורים באהבה

ה ימים אלה ימים גדולים ובלתי-נשכחים בירושלים שלפני שלושים שנה. העיר כולה היתה כמרקחה. כזרם חשמלי פשטה בעיר הידיעה, כי חמשת בניו של ה-אדמו"ר רבי ישראל מויז'ניץ עומדים ל-הגיע בצוותא לביקור בירושלים. המונים נהרו אל תחנת הרכבת, כדי לקבל פניהם של חמשת הבנים הגדולים שנקראו בשם-חיבה: „די ויז'ניצער קינדער".

כשהם מוקפים בהמון חסידים חוגגים הוראו האחים, בניו של האדמו"ר ומי שעתידים להיות אדמו"רים, אל המעון שהועד להם בירושלים — ביתו של הגאון רבי אברהם צבי שור, ראש בית-הדין של עדות החסידים. המונים צבאו על הבית, כדי להתבשם מהאצילות וממידת אהבת-ישראל, שהצר ויז'ניץ כה התפרסמה בהם עם רבבות חסידים בערים ובעיירות של הונגריה, גאליציה, רומניה וברוקובינה. הכל רצו לחזות בעמודי הצר ויז'ניץ, שלכל אחד מהם ייחד האב ה-צדיק כינוי משלו.

לבן הבכור, רבי מנחם מנדל — קרא: „ארון הספרים שלי"; לבנו השני, רבי חיים מאיר'ל — „בני זה הוא אחד מבני היכלא של הבעל שם טוב"; על האח השלישי, רבי אליעזר, אמר: „כשאבוא לעולם העליון אתייחס עם ר' אליעזר בניי". את רבי ברוך, כינה: „בני החכם" כשאת צעיר בניו ר' שמואל-אבא הוא מכנה ה„בן זקונים" שלי.

היה זה לפני שלושים שנה. עם תום ביקורם, שבו חמשת האחים לרומניה, שם שיגשגה באותם הימים, חצר ויז'ניץ והפכה לתנועת המונים, כחצר גור ב-פולין ובלז בגליציה. בניו המפורסמים של הצדיק, המשיכו לשאת את כתר ויז'ניץ והיו את פארה של החצר. הבכור רבי מנחם מנדל, התיישב בווישיבה, הקים בה ישיבה גדולה, שהפכה למרכז תורה וחסידות. לאחר פטירת אביו הצדיק, נהג באדמוריות בווישיבה.

שני הבנים, רבי אליעזר ורבי חיים מאיר התגוררו בויז'ניץ ליד אביהם. לאחר פטירתו, עלה על כסאו רבי אלי-עזר, שהתפרסם בשם ספרו „דמשק אליעזר". צעיר האחים, רבי ברוך, הת-יישב בסרט והקים בה מלכה חסידית לתפארת.

השואה האיומה לא פסחה על ממלכת ויז'ניץ. האחים לבית ויז'ניץ עברו את כל שבעת מדורי גיהנום. קורותיהם בימי האימים ההם, מהווים פרק מזהיר ורב-מתח של התנהגות מופתית, הצלה והנ-הגת המונים בתנאים איומים. הם עשו זאת מתוך כאב וייסורים גופניים ונפשיים גדולים, אך תמיד כשפניהם תמיד קור-נות משמחה ומאהבת ישראל.

* * *

מבט חם ואוהב

ב יד עם תום המלחמה — בה ניספה רבי מנחם מנדל מווישיבה — הגיע לארץ-ישראל, רבי אליעזר, שהיה חלוץ חצר ויז'ניץ בארץ-ישראל. הוא השתקע בתל-אביב והקים בה בית-מדרש. אולם, הוא לא האריך ימים בארץ הקודש ונפ-טר תקופת מה לאחר השתקעותו בה.

את התפקיד של החייאת חצר ויז'ניץ בארץ-ישראל, נטלו על עצמם שני הא-חים הנותרים — רבי חיים מאיר ורבי ברוך.

רבי חיים מאיר התיישב בבני-ברק, הקים בה את הקריה החסידית הראשונה בישראל — קריית ויז'ניץ. ואילו אחיו, רבי ברוך, בחר למקום מושבו את חיפה. גם הוא הקים שיכון לחסידיו, רמת ויז'-ניץ, ועד מהרה פרחה בחיפה חצר חסי-דית תוססת, שהזכירה לרבים את אותם הימים הטובים בויז'ניץ שברומניה.

בראש החצר, עמד הוא — רבי ברוך'ל. גם כאן, נתגלה כאדמו"ר ומנהיג בעל שיעור קומה מיוחד במינו. המונים דב-קו בו והעריצוהו. אף בשעותיו הקשות כשמחלות וייסורים פקדוהו, שרוי היה בשמחה וכולו חמימות ומתיקות אנושית. כשהיה נוטל ולוחץ את ידו של כל אדם, היו עיניו שוחקות ומביעות מבט חם ואוהב שקשה היה לעמוד בפניו.

מוראות השואה, השאירו חותמם בגופו ובשנים האחרונות סבל יסורים ובאבים. בקיץ האחרון אושפז בבית-החולים „הד-סה" בירושלים. רק לקראת הימים הנו-ראים שב לביתו בחיפה.

ביום א' של ראש-השנה עבר, כמנהגו, לפני התיבה. אך, למחרת הורע מצבו והוא נלקח מיד לבית-החולים החיפאי רמב"ם. ביום הכיפורים, ביקש להחזר ל-ביתו והוא התפלל במניין מצומצם ש-נערך בחדרו.

מצבו הלך והחמיר. ביום א' של חג הסוכות הוכנס לחדרי ספורות לסוכתו כדי לברך „שהחיינו" ומיד הוחזר למי-טתו. ביום הרביעי שעבר, הובא לבית-החולים רמב"ם וניכר היה כי הוא סובל מאוד ונמוריו קשים.

ביום ראשון בצהרים, התרומם קמעה במיטתו, יישר את כיפתו השחורה וכי-סה את פניו בידיו. הוא נראה ממלמל תפילה חרישית ובשעה אחת וחצי יצאה נשמתו.

אלפים רבים של חסידים ומעריצים ובראשם אדמו"רים, רבנים, ראשי-ישי-בות, ליוו את ארונו שהובא למנוחות בזכרון-מאיר.

* * *

הרבי בעירו

ע ל אישיותו ופעליו — כותב לנו חבר-הכנסת ר' יעקב כץ, סגן ראש עיריית חיפה שבה קבע הרבי את מושבו וריכז מסביבו את כל החסידים שבעיר: פנה הדה, פנה זיווה של חיפה העיר. הסתלקותו של האדמו"ר הגאון הצדיק מסרט-ויז'ניץ, גרמה צער ואבל עמוק להמוני בית ישראל החרדים בישראל כולה. אבל, במיוחד בחיפה — בה הג-היג ממלכה חסידית, שהצטיינה בחדוות חיים ובהתרוממות רוח.

חצרו של האדמו"ר זצ"ל בחיפה, הי-(המשך בעמוד 16)

שני האחים הרבי ר' ברוך'ל (שמאל) ויבלח"ט הרבי ר' חיים מאיר'ל נוסח וויזניץ

דער סערעטער־ווישניצער רבי זצ״ל

בית המדרש „מקור ברוך". רמת וידיע - חיפה
במלאת שנה להסתלקותו של
כ״ק אדמו״ר הרה״צ זצללה״ה
מסיבת הילולא
וסיום הש״ס ומשניות
ביום ד׳ בלילה, כ״ו אדר ליום ב׳ מחשון תשכ״ה בשעה 7.30 בערב בבית־המדרש
חסידי וידיע, חיפה

בית הכנסת „מקור ברוך" רמת וידיע חיפה
כ״ק אדמו״ר הרה״צ מוהר״ב זצללה״ה
סיום משניות וסעודה מצוה
כ״ק אדמו״ר הרה״צ מרזנין
כנוס התלמידים
חסידי חדש חיפה

...יעדער איינער וואס איז נאר מיט אים אמאל געקומען אין באריזונג, האט זאפארט בעקענט דערפילען זיין יראה און חכמה, זיינע זיידענע מידות און דער עיקר די ממש־פאסערליכע אהבה וואס ער האט געהאט צו יעדען בן ישראל, ממש: לא הביט און ביעקב ולא ראה עמל בישראל, און מי עס האט געפאסט פאר א בן־יקיר פון סבא קדישא דעם בעל „אהבת ישראל" פון ויזשניץ זי״ע...

דער סערעטער־ווישניצער רבי, איינער פון די טרידים פון די גרעסטע חסידות־מלוכות פון אונזער דור, האט סיי מיט זיין פערזענ־ליכקייט און סיי מיט זיין וועלט, מיט זיך פארגעשטעלט דעם גם פון הצלה פון וויידער־אויפלעבונג נאכן גרויסען חורבן. אליין איז ער ארויס פון כור היסורים פון נאצישען גיהנום און באלד האט ער זיך מיט חסידישען ברען געגומען אויפריכטען און באלעבען די חורבות און סאקע באווויזען צוריקצוגעבען דעם בית ויזשניץ א סיי פון זיין צאלזיגען גלאנץ און גלארין.

פאר העכער מי א האלבען יובל יארען האט דער סערעטער־ווישניצער רבי געגומען אן אקטיוון אנטייל אויף אלע פראגט־אפשניטען פון תורה־אידענטום, סיי אלס מנהיג פון א גרויסער עדה אידען און סיי אלס פירער פון אגודת ישראל. נאך בעת'ן לעבען פון זיין גרויסען פאטער, און טאקע נאך אלס יונגערמאן, איז ער אנערקענט געווארען אלס איינער פון די צענטראלע פיגורען, און גאר א סך איז עס אים געווען צו פארדאנקען די אנטיקלונג פון אגודת ישראל אין רומעניע און סראנסילוואניע. צו אלע זייגע מעלות פון גדלות בתורה, צדקות, פקחות, גרעניצלאזער איידעלקייט און ענווה, איז ער געווען א באגאבטער רעדנער און האט דעם דאזיגען כשרון געשטעלט אין דינסט פון ארגאניזירען דאס רומעניש אידענטום ארום אגודת ישראל. אבער ס׳איז ניט נאר געווען זיין פראקטישע ארבעט. זיין פערזענליכקייט אליין האט מיטגעריסען גרויסע מאסען...

אין די קריטישע יארען פון דער מלחמה איז דער סערעטער רב „מאביליזירט" געווארען צו צוזאנגס־ארבעט און העכער צוויי יאר איז ער געווען אין ארבעטס־לאגער. אבער אויך דארט האט ער זיך מער אפגעגעבען מיט די נויטען פון אנדערע וי מיט זיינע אייגענע צרות. און באלד נאך זיין באפרייאונג, האט ער זיך דאפארט געשטעלט אין שפיץ פון גרויסע הצלה־אונטערנעמונגען אויפצוריכטען די צעבראכענע אידען אין רומעניע, זי העלפען עולה זיין קיין ארץ־ישראל אדער עמיגרירען אין אנדערע לענדער און אנצופאנגען א ניי אידיש און מענטשליך לעבען.

א קורצע צייט שפעטער האט ער אליין עולה געווען קיין ארץ־ישראל און דארט באשלאסען וויידערואויפצובויען זיין חסידישע מלוכה. דאס כאראקטעריס־טישע פאר זיין אומדערשראקענעם מיאנגרישען גייסט איז דאס וואס ער האט אויסגעקליבען גראד די א. ג. „רויטע" חיפה, א שטאט וואו פרומע אידען זיינען אין א פארשווינדענדער מינדערהייט און וואו אידישקייט האט א שוואכע אחיזה. דוקא דארט האט דער סערעטער רב אויסגעקליבען צו עסטאבלירען א מעסטוגג פאר תורה און חסידות. געגוי וי זיין ברודער יבל״ח האדמו״ר ר׳ חיים מאיר שליט״א אין בני־ברק, האט ער אין חיפה אויפגעבויט א פרומע שכונה, וואס איז באקאנט אלס „רמת ויזשניץ". דארט האט ער אויך אויפגעשטעלט די ישיבה, „יהל ישראל", וואס איז געווארען איינע פון די אנגעזעענע ישיבות אין לאנד. סיי די שכונה און סיי די ישיבה האבען ארייגעברענגט א נייעם אידישקייטס־גייסט אין דער וועלטליכער חיפה, וואס קיינער האט זיך מיט יארען צוריק גישט געקענט פארשטעלען.

וי אין די פריערדיגע יארען אין רומעניע, האט דער סערעטער־ווישניצער רבי זיך ניט באגרענעצט צו חיפה, צו זיין חסידישען הוף און זיין ישיבה, נאר וי אמאל געשטאנען ואך צו אלע פראבלעמען פון תורה־ישוב. ער האט כמעט וי ניט פארפעלט קיין קאנפערענץ פון אגודת ישראל אדער זיצונג פון מועצת גדולי התורה און בייַ דער לעצטער כנסיה גדולה האט ער געגומען אן אקטיוון אנטייל אין אלע ענינים פון דער כנסי.

זיין לייכטגעדע פערזענליכקייט, זיין פקחות־דיגע עצה און די אינספירא־ציע וואס האט פון אים געשטראמט פאר יעדער דבר טוב, וועט אויספעלען ביי דער איצטיגער כנסיה, פון וועלכער ער וואלט זיכער געווען אייגער פון די ראשי המדברים.

בית צדיקים יעמוד

קבלתי ממורי החסיד שבכהונה זצ"ל, שכל ימי הרב אין התלמיד זוכה לחזות בתכלית נועמו הראוי לו, כמו שלא זכה יהושע להאיר כפני הלבנה עד אחר סילוקן של מרע"ה, ולא נזכר השראת השכינה על יצחק עד "ויהי אחרי מות אברהם ויברך אלוקים את יצחק בנו" ויעקב כל זמן שהיה בבית אביו לא נודע ממנו דבר ד' עד "ויצא יעקב מבאר שבע וג' ויחלום והנה ד' נצב עליו"

(דרשות חת"ס)

טבעה של שמש שעה שלא זרחה ולא הבליחו קרני אורה, נסתרת היא מעין כל, ספונה היא במעמקי מסתורה, חומה כבוש ויפעת קרניה חבויים.

וכך עד שלא שקעה שמשו של רבינו זצ"ל, לא זרחה שמשו של הוד כ"ק מרן רבינו שליט"א. נחבא אל הכלים, כולו מצטנף בשולי אדרתו של אביו הגדול, מעולם לא התבלט הילוכו תמיד בשולי דרכים מבקש מפלט מן ההמולה, מן הכבוד המיגע, מן הפרסום המכביד.

עד שהגיעה השעה והיו מתי מעט יודעים כי בו תתחדש המלוכה מביני דבר, מקורבי רבינו זצ"ל העקודים אליו בעבותות אהבה, ידעו כי הוא הגבר הוקם עול, עליו האציל רבינו זצ"ל מרוחו הגדולה. ידוע ידעו כי מאחורי שריון השתיקה מסתתרת דמות דיוקנו של אביו.

וזו אכן הדמות המלווה בברכתה ובהשראתה את חצר הקודש מיום ב' מר–חשון תשכ"ד. יום בו שבת משוש ליבנו ורבינו הקדוש אשר אמרנו בצילו נחיה נאסף להיכל אבותיו.

יד ההשגחה העליונה הובילה פרק אחר פרק סעיף אחר סעיף את מפעלו הנשגב של רבינו זצ"ל, אלי חוף מבטחים. ועדה קטנה, שבורה ורצוצה אשר היתמות פגעה בה אנושות, בעודה בערס לידתה, קמה ונהיתה קהילה לשם ולתפארת.

הפריחה והשגשוג של המוסדות, הסניפים, האנשים וכל המפעל. אי אפשר להבינם מבלי ליחס אליהם את רוחו הגדולה של אותו זקן, רבינו הקדוש זצ"ל אשר ממליץ טוב בעדנו בשמי מרומים.

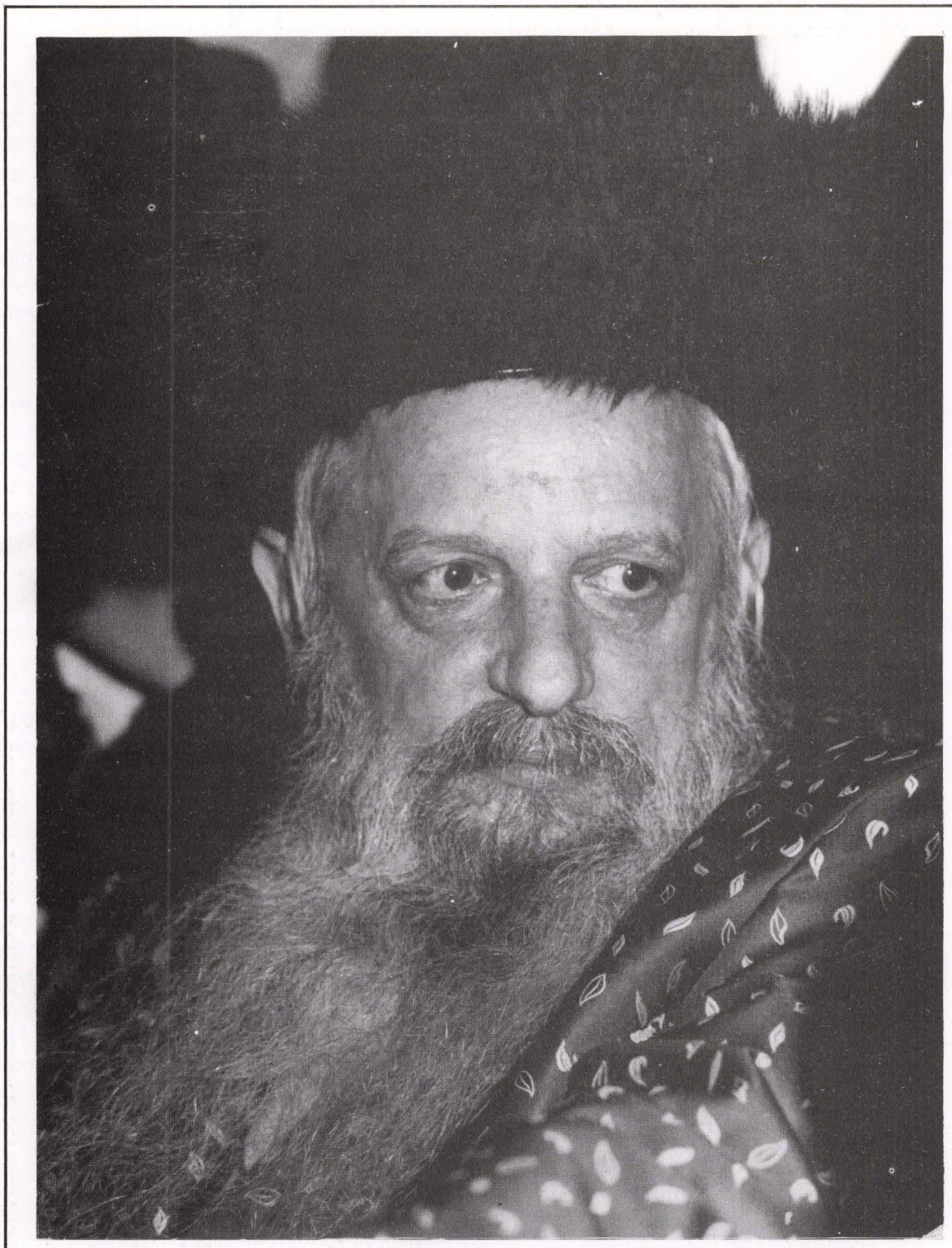
והנהגתו הרמה של בנו ממלא מקומו כ"ק מרן רבינו שליט"א. אשר מדקדק כחוט השערה על מקור ברוך, ודבק בעקביות בארחותיו, בנתיבות החינוך המיוחד האופיני

לסערט ויז'ניץ, בדקדוקי מידות לפי דרכו ומורשתו – באהבת שלום, בזהירות יתירה בכבוד הבריות, ובהארת פנים ונועם הליכות. ועוד כהנה וכהנה.

והעומד על ימינו תמיד אחיו היקר באנשים, כש"ת הגאון ראש הישיבה שליט"א. אשר במסירות ובנאמנות מלוים איש את אחיו בעצה ותושיה.

זהו זכרו הברוך של רבינו קדוש וברוך זצ"ל מעיינותיו שנפוצו חוצה, עולליו שהיו לאילנות ונטיותיו שיצאו ממנו והיו כמוהו.

"שיתחדש המלוכה שלו... שלא יזוז ממנו ומבניו ומבני בניו מעתה ועד עולם"

(ממכתבו של רבי זאב וואלף מטשרניאוסטראה זי"ע לתלמידו בעל "אהבת שלום" מקוסוב)

כ"ק מרן אדמו"ר עטרת ראשנו שליט"א

במוצאי יום הכיפורים תרפ"ה נולד רבינו שליט"א בבית ה"סבא קדישא" בגרוסווארדיין ולבקשתו נקרא ע"ש זקנו רבי אליעזר מדז'יקוב זצ"ל, באמרו: "כשנולד לזקננו הרה"ג רבי נפתלי מרופשיץ בנו הרה"ג רבי אליעזר מדז'יקוב הביט בילד ואמר: 'אליעזר לאב, די שיינעסט דאך גאר' (אליעזר אהובי אתה זורח מאד)."

פעמים רבות לאחר מכן חזר ה"סבא קדישא" על אמרה זו כשרבינו שליט"א היה במעונו.

חק לימודיו של רבינו שליט"א לווה תמיד בהדרכתו של רבינו זצ"ל ובישיבת סערט התנשא והצטיין על פני כל בני גילו בכשרונותיו, באצילותו המופלאה ובשמירה קיצונית על כבוד הבריות.

בשני חיי רבינו זצ"ל היה רבינו שליט"א חסידו הנאמן ותמיד הפליאו חסידים את ההכנעה ואת המסירות של הבן אל אביו.

כל ימיו השתמט מכל איצטלא וכיבודים וכשהגיעה העת נטל כאמור על שכמו את המעמסה ובדביקות ועקביות הצליח להעמיד דור של חסידים – תפארת לעושיהם, תפארת לאדם ותפארת לרבם הנערץ שליט"א.

פרי עץ חיים

היש בה עץ אם אין והתחזקתם ולקחתם מפרי הארץ (במדבר יג, כ) אמרו חז"ל בגמרא (בבא בתרא טו, א) על פסוק זה, אדם המגין על דורו כעץ, וכן הוא בזוה"ק פר' פנחס (דף רלו' ע"א) היש בה עץ איהו צדיק. ועפי"ז יש לפרש ג"כ סיפא דקרא היש בה עץ כל זמן שהצדיק בעולם עץ חיים הוא לכל המסתופפים בצלו להגין עליהם ולהריק להם ברכות והצלחות רפואות וישועות. אם אין, פי' אם נעדר הצדיק ואינו עוד בעולם, אין ליפול ח"ו במכמורת היאוש. רק, והתחזקתם שצריכין להתחזק במאד מאד. ובמה תתחזקו ולקחתם מפרי הארץ, היינו בני הצדיקים, פרי עץ חיים הם יהיו לגאון ולתפארת אשר בהם יתפארו ויתהללו פליטת ישראל עכלה"ק. כי זכות הצדיק שנסתלק מן העולם עומד לבניו שגם אצלם יוכלו ליקח השפעות טובות, וזהו ולקחתם מפרי הארץ.

(עטרת שלמה – שלח)

מאותו הפרק החלה תקופה חדשה, הנהגה בשיא תקפה וגבורתה החלה להוביל את החבורה שהתלקטה סביב רבינו שליט"א, אלי פסגות של יראת ה' ואהבתו.

המחנך, במובן הנעלה של המושג נתגלה אט אט למבקשי תורה מפיהו, ורבינו שליט"א הסכין להעמיד דברים על תילם בראש וראשונה בצו הדוגמא האישית, דוגמא עקבית על כל תג ותג, על שמירת הזמן בדיוק מופלא, כמו על נצירת לשון קיצונית. על עבודת הלב זו תפילה כמו על כובד ראש תמידי. השפעה לא מבוטלת יש גם לשיחותיו המיוחדות במינם אשר מתמקדות באותם נושאים, כמו בשבח יקרתה של התפילה, זהירות במורא מקדש, זהירות בכבוד הזולת, שמירה על כבוד חכמים וקביעת עיתים לתורה.

וכך הלכה ונרקמה מסכת של התעלות ושל התקשרות בין המשפיעים למקבל, מסכת של נאמנות, המשפיע עם השתיקה המחנכת ועם כושר האזנה מופלא אשר כל כולו מסור לחסידיו, וחסידיו הגומלים לו באהבה ודבקות ביתר שאת וביתר עוז.

בשנת תש"י נשא רבינו שליט"א את הרבנית הצדקת תליט"א בת החסיד המפורסם הר' שלום עוזר ברוין זצ"ל.

בנו: הגאון הרב **יעקב** שליט"א חתן האדמו"ר מביאלה בני ברק שליט"א.

חתניו: הרה"ג הר' **נפתלי ראובן** שליט"א בנו של החסיד הנודע הרב צבי אלימלך קורנרייך שליט"א, רב דחסידי סערט ויז'ניץ בני ברק.

הרה"ג הר' **אהרן טוביה** שליט"א בהרה"ג מוה"ר משה שפיטץ שליט"א מבסטריץ, רב דחסידי סערט ויז'ניץ ניו יורק.

הרב יחיאל מיכל יעקב הגר (חלוין)

בנו של רבינו זצ"ל ונכדו של הרבי המהרי"ד מבעלז זצ"ל, נולד ה' ניסן תרע"ג.
הנחת התפילין שלו התקימה בערב פסח תרפ"ו בגרוסווארדיין במעמד עם רב ובנוכחות בניו של ה"סבא-קדישא" שהגיעו לחוג את החג במחיצתו.
בגיל מוקדם עלה לארץ הקודש וקנה אותה ביסורין כמנהג הימים ההם.
בארץ נשא את אהובה, בת הרב חיים דוד אוירבאך.
נתברך בכשרונות מיוחדים וזכה לקרבה מיוחדת אצל צדיקי הדור.
בנו הר' ישראל מרדכי נ"י זכה עוד להניח תפילין בפעם הראשונה אצל רבינו זצ"ל ארבעה ימים לפני פטירתו, ויומיים לפני הפטירה עוד קבל מרבינו דורון דרשה – סט "שולחן ערוך". גם "חוב" זה השלים רבינו, כמו תשומת הלב המתמדת לכל יום הולדת ודמי חנוכה בכל שנה.
בנו: הר' **ישראל מרדכי** הי"ו, בניו – דורון, טל.
חתנו: הרב **ראובן מסינג** הי"ו, בניו – ברוך, רון, גלעד.

בילדותו

הרב יחיאל מיכל יעקב שליט"א יחד עם אחיו שליט"א, ביום ההילולא של רבינו זצ"ל ליד הציון הקדוש.

מרן הגאון רבי משה הגר שליט"א
ראש ישיבת סערט-ויז'ניץ

נולד ביום ה' תמוז תרפ"ו בגרויסוורדיין, חודשיים לפני זה נפטר אחיו של הסבא קדישא רבי משה משאץ זצ"ל ועל שמו נקרא.
תלמיד מובהק של אביו רבינו זצ"ל בתורה ובחסידות ובהליכותיו עם אנשים, מזגו הטוב ומאור פניו מזכירים לרבים את חביבותו של רבינו זצ"ל ושמו הטוב נשא בפי כל, על עדינותו ועל אצילות נפשו.

בקשר נפשי אמיץ המהווה דוגמא נדירה ליחסי אחים קשור ראש הישיבה שליט"א עם אחיו כ"ק מרן רבינו שליט"א. קשר זה החל בינקות כאשר חברו אחים נאמנים יחדיו לשיעור לפנות בוקר בשו"ע יור"ד עם רבינו זצ"ל.
בהמשך דרכם במסירות נדירה אשר עוררה התפעלות כאשר עמדו כסלע איתן לימין אביהם הגדול בפעילותו הציבורית וכן, בדאגה ובעזר רב בימי חוליו, וגם כיום בהתייעצות הדדית יומיומית בכל עניני המוסדות והקהילה.
בשנת תש"ז הגיע לחופי ארה"ק באנית המעפילים "כנסת–ישראל" וגורש לקפריסין בה שהה כמעט שנה תמימה, שם ארגן שעורי תורה ופעל רבות לצרכי הכלל. משם הועבר ע"י הבריטים למחנה עתלית.

ביום שלישי ט"ז שבט תש"ט נשא את הרבנית פערל בת דודו רבי חיים מנחם דוד הורוביץ אב"ד דז'יקוב. החתונה התקיימה בחיפה ברוב פאר והדר בהשתתפות אדמו"רים ורבנים.

רבינו זצ"ל תמיד החשיבו לשליחו הנאמן המוציא והמביא ואף בימי החרון

מרן ראש הישיבה שליט"א בשיחה עם האדמו"ר מבוהוש זצ"ל

בהיותו נער ביצע בחירוף נפש פעולות נועזות אשר הדהימו רבים, כאיש משפחה למופת, הוא משמש כמשענת בעתות צרה כמו בעתות שמחה, תמיד עומד לימין תלמידיו ולכולם יש לו זמן, מדת הנתינה, מכל הלב, לסעוד לסמוך ולתמוך בימי צר ומצוק מלווים בחן מיוחד הנסוך בחכמה המאירה פניו.

את עולמו קנה לו כאשר למען המשך קיומם של המוסדות הק' השליך נפשו מנגד התייצב לימין אחיו רבינו שליט"א ונטל על שכמו את כל העול החומרי הכבד, הטלטל ע"פ תבל ומלואה כשכל משאת נפשו להציל את המפעל שאביו כה יחל לקיומו והצלחתו.

דרשותיו הסוחפות נשמעות בכל מקום ברב קשב ומאור פניו שיצא לתהילה גורמים לאנשים רגש של חיבה מיוחדת והערצה כלפיו.

כיום משקיע מרץ רב להקמת מוסדות "מקור-ברוך" סערט - ויז'ניץ בעיה"ק ירושלים ואכן ברכה רבה הוא מוצא בעמלו זה.

זכה להעמיד דור לתפארת.

בנו הבכור הרה"ג רבי **מנחם דוד** שליט"א רבם של חסידי שאץ ויז'ניץ העומד בראש מוסדות "אהל-משה" חתן רבי חיים אלתר פנט זצ"ל מקארסלבורג רבה של רמת-אביב. בעמ"ס תפוחי חיים ואשישות חיים בהלכה ואגדה.

הרה"ג רבי **ישראל אליעזר** שליט"א רבם של חסידי סערט ויז'ניץ בירושלים חתן האדמו"ר רבי שמואל שמעלקא רובין מסוליצה ניו-יורק.

חתניו: הרה"ג **מאיר כץ** שליט"א בן הגאון רבי אהרן ארי' כץ זצ"ל חתן הרבי מפאלטישן ראש מכון יד רמ"ה להאדרת ספרי השל"ה הקדוש.

הרה"ג **אהרן אליהו פלדמן** שליט"א בן הנדיב החסיד ר' חיים משה פלדמן שליט"א, מיקירי ונכבדי הקהילה החרדית בלונדון מצאצאי המהר"ם שיק, ונכדו של החסיד הנודע הרבני הר' אפרים פישל פלדמן זצ"ל מנכבדי חסידי אנטניא.

מרן ראש הישיבה בצעירותו עם הרב באב"ד זצ"ל

בעזהש"י

אם לא אעלה את ירושלים על ראש שמחתי

קול ששון וקול שמחה — קול חתן וקול כלה

הננו מתכבדים בזה להזמין את כב' ומשפחתו להשתתף בשמחת כלולות
בננו היקר והחשוב מר

משה שליט"א

עב"ג הכלה הבתולה המהוללה מרת

פנינה תחי'
(נכדת אחותי ע"ה)

שתתקיים אי"ה בשעטו"מ ביום ג' ט"ז שבט תש"ט בשעה 4 אחה"צ
באולם ....., ואי"ה בשמחת בניכם נשיב לכם כגמולכם.

ברוך בהה"צ מוהר"י זצללה"ה

הכתבת לברכות: הרב ברוך הגר חיפה, רחוב בילו 16

הגאון רבי אליהו שטרנבוך שליט"א

חתנא דבי נשיאה

דומ"ץ אנטווערפן

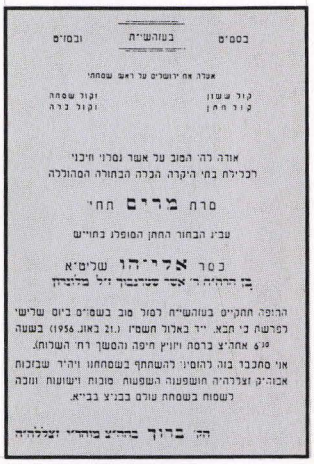
נולד בשנת תרצ"ב בלונדון לאביו הצדיק הרבני מוה"ר אשר ע"ה, בן למשפחה מהמיוחסות בישראל (מצאצאי רש"י הקדוש), ולאמו הצדקת והחסידה מרת דבורה ע"ה. בת הגאון הנודע רבי שלמה זלמן פינס זצ"ל דור שישי מהגר"א מוילנא, מגידוליה וגדוליה של ק"ק מינסק המעטירה אשר ברוסיה הלבנה.

כתב היוחסין של משפחת פינס עולה בקודש עד לגדולי ישראל קדושי אשפירא שמסרו נפשם על קדושת השם.

זקנו מצד אביו היה החסיד ר' נפתלי שמואל שטרנבוך ז"ל מיקירי קישינוב ומחסידי הרבי דוד משה מטשורטקוב זצ"ל, דמות מופלאה של מסירות נפש, ושל צדקה וחסד בגופו ובממונו ממש, עד שגדולי אותו הדור מצאו בביתו אכסניה נאותה.

בהיותו בן מ"ד שנים נלקח הר' אשר זצ"ל לבית עולמו כשהוא מניח אחריו אלמנה ויתומים רכים בנו הגאון רבי אליהו שליט"א היה אך בן שלוש שנים.

הפקדונות הרכים הופקדו בידים נאמנות אמם הצדקת, בת גדולים זכתה להשגות נשגבות ובמסירות לא תתואר קידמה את ילדיה אל פסגת עולם התורה בדורינו, את אמונתה הנפלאה את דבקותה בגדולי ישראל הנחילה לבניה ובנותיה לדורות עולם. אשה גדולה אשר היתה מופת לילדיה ואכן זכתה לדור ישרים נדיר ולהדבק בפאר המשפחות התורניות בישראל.

בסמ"ם בעזהשי"ת ובמ"ם

אשרה את ירושרים עד ראש עמחתי

קול שעשון זקול שמחה
קול חתן זקול כלה

אודה לה' הסוב על אשר נסרני וחיכני רכניתה בחי היקרה הכרה הבחורה המהוללה

מרת מרים תחי

עב"נ הבחור החתן המופלג בתוי"ש

כמר אליהו שליט"א

בן הרה"ח ר' אשר סענבוך זלל בולונין

הרופה תחקיים בעזהשי"ת דסור סוב בשמ"ם ביום שרישי לפרשת כי תבא. יד באלול חשמ"ז (21 באוג. 1956) בשעה פ"ג אחה"צ ברסה ויוגיע חיפה והמשך רח' השרונה.

אני מתכבד בזה להזמין להשתתף בשמחתנו ויהיר שבזכות אבוהיק זצללהיה חושפעה השפעות סוכות וישועות וזוכה רשעות בשמחת עולם בב"צ בב"א.

הק' ברוך בהדיצ בוהדיי יצללהיה

הזמנה לחתונתו

רבי אליהו שליט"א התחנך בישיבות גייהטסד וחברון התעלה במעלות התורה והיראה ושמעו יצא למרחקים, עד שרבינו זצ"ל לקחו כחתן בתו המושלמת הרבנית מרים תחי' על שנים אלו במחיצת רבינו זצ"ל מספר רבי אליהו בערגה ובלהב קודש.

ביום שמחת לבו
הגאון רבי אליהו
שטרנבוך שליט"א
עם שושבינו רבינו
זצ"ל והגאון רבי
דוד סולובייצ'יק
מבריסק שליט"א

יצויין שגם רבינו זצ"ל שאב בשנים המעטות הללו מלא חפניים תענוג נחת, מהשיחות התורניות אשר אהבה נפשו, במלחמתה של תורה במלא חריפותה.

בניו: הרה"ג מו"ה **אשר חיים** חתן הרב דוד שפיגל שליט"א אב"ד סידרהרסט.

הרה"ג מו"ה **ברוך** חתן הגאון הרב מנחם ארנסטר שליט"א ראש ישיבת ויז'ניץ.

הרה"ג מו"ה **אליעזר** חתן הרה"ג חיים יעקב טויבער שליט"א חתן האדמו"ר בבאבוב שליט"א.

הרה"ג מו"ה **שלמה** חתן הרה"ג הר' משה שלאס שליט"א.

הבחור **ישראל** הי"ו.

חתניו: הרה"ג מו"ה **לייבוש רבינוביץ** בן האדמו"ר מביאלה שליט"א.

הרה"ג מו"ה **משה אליעזר** בן הרבני החסיד מו"ה לייבל **סטמפל** שליט"א מנכבדי לונדון ונכד האדמו"ר זצ"ל מבאבוב.

הרה"צ מו"ה **שמואל יצחק בורנשטיין** שליט"א בן הרה"צ מו"ה מנחם שלמה האדמו"ר מסוכטשוב – רדומסק.

הרה"ג מו"ה **אהרן** בן הגאון מו"ה מרדכי **אוירבאך** שליט"א.

הרה"ג מו"ה **פנחס שלום אייכנשטיין** בן האדמו"ר מזידיטשוב – שיקגו.

הרה"צ רבי נפתלי חיים אדלר שליט"א
האדמו"ר מדזיקוב - נתניה

נולד בי"א חשון תרע"ד בירושלים לאמו הרבנית הצדקת צירל ע"ה ולאביו הרה"צ רבי מרדכי יהודה בן רבי אברהם שלמה חתן רבי דוד צבי שלמה בידרמן מלעלוב.

למד בצעירותו בישיבת ויז'ניץ ועמד לימין ה"דמשק–אליעזר" בהנהגת הישיבה.

בד' טבת תרצ"ח נשא את הרבנית הינדא בתו של ה"אמרי חיים" זצ"ל הוסמך להוראה ע"י רבי פנחס צימטבוים ראב"ד גרוסווארדיין ורבי יצחק יעקב וויס זצ"ל בעל "מנחת–יצחק".

מרצו הבלתי נלאה העמידו בראש העשיה המבורכת של בית ויז'ניץ ביובל האחרון, ישיבותיה והקריות בבני ברק, חיפה, נתניה. שמו נקשר בכל יוזמה של בנין ויצירה. בשנים האחרונות הוציא לאור סדרה של מחזורי תפילה, סדור והגדה לפי נוסח ויז'ניץ. כדרכו גם הוצאה זו מושלמת בדיוק ובהדר.

בנו הרה"ג הר' **מרדכי** זצ"ל נספה באופן טרגי בתאונת דרכים מחרידה. האסון הכבד פגע מאוד במצב בריאותו.

חתניו: הגאון הרב **שמואל ברזובסקי** שליט"א ראש ישיבת סלונים.

בנו הרה"ג הרב **ישראל אליעזר** שליט"א רבם של חסידי ויז'ניץ רחובות.

הרה"צ רבי נפתלי חיים אדלר שליט"א עם אחיו שליט"א בשמחת נישואי נכדו בן בנו הרה"ג הר' מרדכי זצ"ל

וברוך טעמך

(שמואל א׳ כ״ה)

תורה בקרן זוית

הפסוק "חכמות בחוץ תרונה" (משלי א' ה') נתקיים ברבנו במוחש, חכמתו היתה לשם דבר ועשתה לה כנפיים את פרסום הדבר המשיך אביו ה"סבא–קדישא" אשר כנהו "החכם–שלי". וחכמתו עצמה אשר הלכה לפניו הוציאה טיבו לעולם כחכם מחוכם המחכים את כל סביביו.

באותה חכמה עילאית שחונן בה, בנה סביבו מגן של צנעה לבל יוודע דבר גדלותו בתורה, לאיש.

בשעת מבחן בישיבה ברחוב בילו.
לצידו רבי חיים משאץ זצ"ל, עוד נראה
בתמונה הרב שלום לנדמן זצ"ל.

כבר בימי עלומיו שקד על לימוד התורה וקניתה במ"ח קניניה. עד שהיתה משנתו קב ונקי, אלו שבאו עמו במשא ומתן של תורה עמדו על עוצם חריפותו ובקיאותו הנפלאה.

אך כפי שכל הנהגתו שאפה אל ההסתר והנעלם, הכל חילחל פנימה אין אומר ואין דברים, בלי נשמע קולם.

סוד ה' ליראיו, כשם שאת יראתו הקודמת לחכמתו, שמר בסוד, כך גם את ידיעותיו בתורה, כמו את עמלו בה.

מעט גילויים זעיר פה זעיר שם נחשפו במרוצת השנים.

ולהודות נתן בליבו

גיסו הגאון רבי אברהם משה באב"ד זצ"ל אב"ד גורהומורא אשר הוא בעצמו היה גברא רבה בר אבהן ובר אוריין, העיד פעם על רבינו תוך קילוס גאונותו העצומה, כי ברי לו שרבינו שולט בעל פה בכל חלקי שאלות ותשובות "חתם–סופר" כאשר את חלק הארי מהם הוא זוכר מלה במלה.

"על כל הש"ס והשו"ע עם נושאי הכלים מיותר לומר שהם כמונחים בקופסא אצלו".

ונשמע קולו בבואו אל הקודש

הגאון רבי יצחק אריאלי זצ"ל בעל "עינים למשפט" שהיה קשור עם רבינו בקשרי חיתון (באמצעות בנו שנישא לאחת מבנות משפחת שטרנבוך מחותני רבינו) הגיע לביקור חולים אצל רבינו כשאושפז בירושלים בבית החולים "ביקור חולים".

על הקיר התנוססה תמונת בית המקדש שצולמה מהדגם שנבנה במלון "הולילנד",

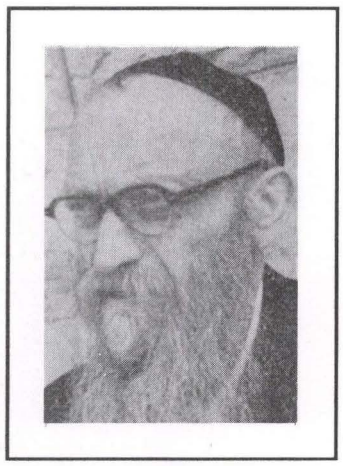

רבינו זצ"ל ואחיו ה"אמרי חיים" ביניהם רבי אברהם משה באב"ד זצ"ל

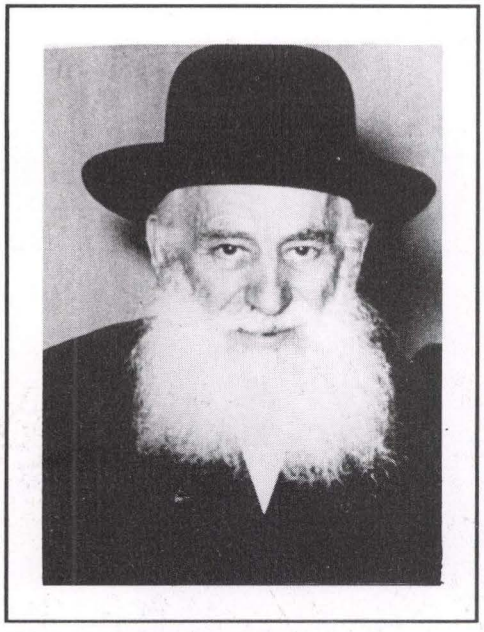
תחת אחד השיחים פנה אליו רבינו והצביע על פרט כלשהו מתוך התמונה. ותוך גילוי שליטה מדהימה במידות המקדש, הוכיח שהפרט בתמונה בטעות יסודה. רבי יצחק אריאלי זצ"ל עמד נפעם מול הגילוי וכמי שהיה קרוב לנושאים אלו התפעל מאוד, למחרת היום סיפר בהתלהבות ל"חברותא" שלו על שיחת אתמול, באמרו שהוא גדול בתורה ידעתי, אך עד כדי ידיעה מקיפה ויסודית שכזו, לא שיערתי.

רבי גאון בתורה

כשנפגש פעם עם הגאון מפונביז' רבי יוסף שלמה כהנמן זצ"ל ועלתה ביניהם שיחה תורנית, פלפלו שעה ארוכה, בסיומה הפטיר הגאון מפונביז' בהתפעלות עבורי זו הזדמנות ראשונה לפגוש רבי גאון בתורה, עבורי, ענה לו רבינו זו הזדמנות נעימה לפגוש בגאון ליטאי ירא שמים.

רבי יצחק אריאלי

רבי יוסף שלמה כהנמן מפונביז'

רבינו בשמחת בנו של הרב משמלויא
לידו גאב"ד פרשבורג זצ"ל

סימן קפט.

לידידי הה״ג פאר מקדושים מו״ה ברוך האגער נ״י האבד-ק קוצמאן (בוקאווינא):

אשר שאל באחד שהתנדב מקום לבנות עליו קלאז להתפלל שם וכך נתקיים שמסר להם המקום ובנו עליו קלאז וכעת רוצים שיתן להם טאבילאציע על הקלאז ומכבר קודם הבנין הבטיח ליתן להם ו״ק שהי׳ ביניהם פירוד על איזה צדיק תינתן הטאבעלע וכעת חוזר מדבריו ואומר שמאז אמרה אשתו יען המקום מהקלאז היא בגרונדבוך על שם שניהם והיא לא תרצה לחתום וע״כ אמר הוא ג״כ אשר שוב לא יתן טאבעלע על מקום הקלאז ושאל חו״ד:

הנה לפי מ״ש ב״ת נתן להם במתנה הפלאטץ על הקלאז וגם אשתו אמרה שדעתה שיהי׳ שם תמיד ביהמ״ד רק שלא תרצה לחתום בערכאות וא״כ כיון שנתנו הפלאטץ במתנה והקהל כבר עשו חזקה במה שכבר בנו הבנין מהקלאז מרצון הנותנים הרי כבר קנו הקלאז עם המקום בחזקה כמבואר בחו״מ סי׳ קצ״ב ומפורש שם בסוף הסימן דאפי׳ במקום דנהיגי לכתוב שטר דבכסף לא קנה עד שיכתוב השטר אבל בחזקה קנה בלי שטר א״כ הרי קנו לגמרי מקום הקלאז ועוד יותר כיון שהנותן אומר שמאחר שלא רצתה אשתו לחתום אמר גם הוא שלא יחתום ומ״מ הסכימו אח״כ שיבנו הקלאז על מקום זה הרי שלא מיחו בהמתנה ולא חזרו א״כ הרי גילו דעתם שתהא המתנה קיימת בלי שטר וכיון שקנו מקום הקלאז מכבר ע״י החזקה של הבנין א״כ אף שלא הסכימו ליתן השטר שוב נפלנו ברברבתא שנחלקו בכעין זה באם הבנות שעפ״י דינא דמלכותא נוטלין חלק בירושת אבותיהם מחויבין לחתום פטורין להבנים שמוותרין להם חלק ירושתם והביאו מחו״מ סי׳ ס׳ בש״ך סקל״ד בשם מהרש״ל דמחויב ליתן שטר כל זמן שאין לו טעם לדבריו דכופין על מדת סדום ועיין מל״מ פ״ב משלוחין ה״ה שכתב להשיג על שו״ת פ״מ ובספר ישרש יעקב ביבמות (קי״א ע״ב) הביא ראי׳ מתוס׳ שם דבליכא הפסד מחויבין לחתום ואפי׳ להחולקים שאין מחוייבין לחתום כבר כתב מהרי״ט ח״ב חו״מ סי׳ כ״ט דדוקא בדרך מכירה הוי זילותא ויכול לומר לא יקריכו בעינא ולא זילותיכו אבל בדרך הודאה לא הוי זילותא וכמ״ש המל״מ שם ועיין בשו״ת רש״מ ח״ד סי׳ מ״א א״כ הכא דהוי מתנה דאדרבה דרך כבוד הוא א״כ מחויבין לחתום הטאבעלע על הקלאז ואפי׳ למאן דסברי דהבנות פטורין לחת פטור להבנים אבל כאן שעכ״פ הבעל הבטיח ליתן טאבעלע א״כ שייך בזה מדין נדר כמ״ש המג״א סי׳ קנ״ג סקכ״א דהוי כמו נדר צדקה א״כ ודאי מחויב ליתן להם טאבעלע שנותן לאנשי הקלאז על שם שיסכימו רובן כנלע״ד:

פראבוזנא עש״ק פנחס תר״ץ

תשובה לרבינו זצ״ל מהגאון מפרוביז׳נא רבי אברהם יעקב הורוביץ בשו״ת ״צור יעקב״ חלק א׳ סימן קפ״ט

סימן מח.

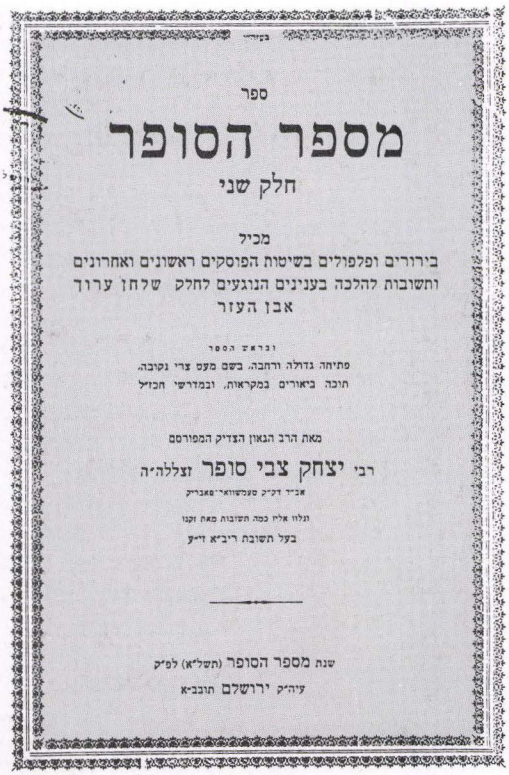
פה ירושלים עיה"ק בתחילת חדש אלול שנת תשי"א לפ"ק.

כוח"ט שנה טובה וברוכה, שמורה ובכל ערוכה, למעכ"ק הרב הגאון החריף חו"פ, אילן גאה ששרשיו על פלגי מי קודש כש"ת מוהר"ר ברוך הגר שליט"א אבדק"ק סירעט יע"א מקום משכן כבודו בעיה"ק חיפה תובב"א.

אחדשת"ה נלהכה רכה! הנה בעת הייתי במח"ק שמעתי מכדר"ג הערה יפה וגדולה היא, ע"ד ברכ"י בלו"ח סי' תקנ"ל שיש מחירין לחכול מר"ח לג ואילך בשר שנתחייר משבת, ולפייהס מדלויבעי לן בחולין י"ז לחברי בשר נחירה שהביאו ישראל לארץ הס מותרין ולא ליפשעא ובדרבנן הזלינן לקולא עיי"ש. ותמה הדר"ג דמאי ענין ז"ז, הלא בחיברי בשר נחירה, היון דבמדבר קודש שלטו על השחיטה הותר להס בשר נחירה, ל"ש ו"ל על החיכה שניתותרה היון דליתחרי ליתחרי, אבל כאן דגוף המאכל היתר רק בזמן גורס דמשום הבילות אין לאכול בשר בימים הללו, ומשום כבוד שבת מפסיקין בהבילות, ל"ש לס עבר יום השבת שוב חל על הבגרת האיסור לאכול בשר ואין שום סברת להתיר לו, דל"ש לומר היון דליתחרי ליתחרי רק באיסור חפלת הזותרה, אבל כאן הבשר לא נאסר מעולם, והימים ימי הבילות היון גורמים שלא לאכול בשר, עכ"ד.

הנה מלאתי בשו"ת מהר"ם שיק לו"ח סי' רפ"ו שהעיר כן בשימו קלת, ואעתיק לשון קדשו: "דבשלמא גבי חיברי בשר נחירה דבמדבר הוי נחירה כמו שחיטה וסילוק מלאכ"ח ואיסור גבלה, והיון דהוי כמו נשחט נהי דמשם ואילך בהחירה היו מותרין לכשיר איסור גבלה, אבל מה שבשר בהשיר ל"ש שיחול עלי איסור גבלה, משא"כ גבי חכילת בשר מר"ח אב ואילך, דבשבת לא פקע מיניה שם בשר, אלא דבשבת מותר לאכול בשר, ול"כ כשבתים ימי החול דאז אסור לאכול בשר מהיכא תיתי דיהא רשאין לאכול" עכ"ל המהר"ם שיק.

ועיינתי בסוגיא דחולין ומצאתי בעלתה דלא הגני להליע בזה לפני כהדר"ג. הנה למדתי מדברי המהר"ם שיק, וכן נראה לכל מי שלומד בסוגיא דגם במדבר נאסר להם הגבלה, אף שלא נלטוו עוד על השחיטה, אבל נלטוו על הנחירה, ונחירה הי נסימנים, רק שלא הי להם עוד חמאכ הלכות שחיטה, ונחירה נחלק איסור גבלה, דקחמרינן שם בחולין י"ז נחירתן זה שחיטתן, וקרא דהלאן ונקר ישחט להם היינו נחירה, ל"ש כיון דהחורה כתבה על נחירה לגון שחיטה היינו נסימנים במש"כ הרמב"ן על החורה בפ' ראה

ספר

מספר הסופר

חלק שני

מכיל

בירורים ופלפולים בשיטות הפוסקים ראשונים ואחרונים וחשובות להלכה בענינים הנוגעים לחלק שלחן ערוך אבן העזר

נדפס בספר פתיחה גדולה ורחבה, בשם מעם צדי נקובה, חוכה ביאורים במקראות, ובמדרשי חכז"ל

מאת הרב הגאון הצדיק המפורסם

רבי יצחק צבי סופר זצללה"ה

אב"ד דק"ק סטמשואר-סאבריק

תלוי אלו כמה תשובות מאת זקנו בעל תשובת ריב"א זי"ע

שנת מספר הסופר (תשל"א) לפ"ק

עיה"ק ירושלם תובב"א

"הערה אחת וגדולה היא" – תשובה לרבינו זצ"ל
משו"ת מספר הסופר חלק ב' סימן מ"ח
מרבי יצחק צבי סופר מטמשוואר

משתתף בצערן של ישראל

כך אמר משה הואיל וישראל שרויין בצער אף אני אהיה עמהם בצער (תענית יא.)

רבנו זצ"ל אמר פעם על אביו (הובא ב"מקור–ברוך" עמ' שא) ויחקק בלבנו, איך היהודי הקדוש הזה ממש נשרף עבור אהבת ישראל ולכל אשר בשם יהודי יכונה".

באחד ממכתביו (קונטרס מכתבי קודש עמ' מ"ג) הוא כותב "עיניו הקדושות תמיד זלגו דמעות והתפלל על כלל ישראל".

להיוולד אל מציאות שכזו לחיות אותה בחיי היומיום, זו בודאי מתכונת בטוחה להיות לבם של ישראל, להצרב ביגונם ולגיל ברנתם.

ואכן לא בכדי הצטיין רבנו זצ"ל במדה מופלאה זו הבריח התיכון של הויתו הרוחנית הודרכה ממידת "אהבת ישראל" שקיננה בקרבו. מבריח מן הקצה אל הקצה.

מאהבתו לישראל יסד ישיבות והגביר חיילים לאורייתא, בגין הערבות ההדדית זה לזה התריע ונאבק על הליכה בדרכי ישרים.

אהבתו לישראל היא שהנחתה אותו בדרכי נוד וביוון מצולת הגלות, ליסד בתי תמחוי ולהקל את סבלות אחיו.

אהבתו לישראל לא ידעה סוף וגבול וכשם שאהבתו לכלל ישראל תפסה מקום בליבו, לא תפסה את כל המקום, כי תמיד הניח מקום לפרט, יהיה הפרט הזעיר ביותר בישראל, קטן, חדל אישים, לכולם נמצא מקום בליבו הרחב, – לב רחום.

מעשה ורבינו מהלך בטשרנוביץ מיד אחרי המלחמה, על המדרכה מולו הולך נער מרופט בגדים הרבי מביט מבעד לפניו השחורות של הנער הזועק יתמות, וזועק באמצע הרחוב, משל עולמו חרב עליו. זה אתה, בני!

"אוי ווי"! "אוי ווי"! לבו נצבט בקרבו למראה בן ישראל קרוע ובלוא לבו מתחמץ ולא יכול למראה הקשה.

מעומק לבו שמעת את זעקת הכאב, סיפר החסיד הר' אברהם שמשון פדר ז"ל. כי פעם ישב בבית הגבאים אצל רבינו הגיעה אשה פשוטה מדלת העם נכנסה לרבי וגוללה סיפור קשה על חייה הדלים ועל המרורים שהיא אוכלת.

מחדר הרבי נשמעו אנחות רמות וניכר היה שסיפורה נוטל ממנו חיות, ופוצע את לבו, מרגע שדרכה רגלה על סף חדרו הפכו צרותיה להיות צרותיו, וכך אנחה רודפת

אנחה, אחרי שעה קלה הוקל לה לאומללה ויצאה את החדר בפנים שוחקות.

שח חתן רבינו הגאון רבי אליהו שטרנבוך שליט"א:

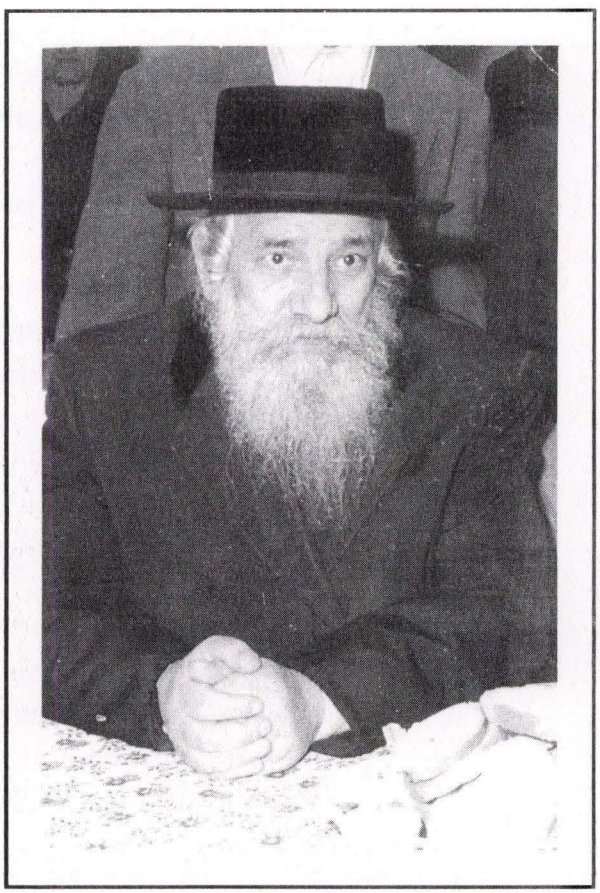
מעשה ביהודי מר נפש אשר פקד את מעונו של רבנו וכשהוא ממרר בבכי, הוא זועק על מר גורלו "אין לי כח יותר, לא נותר לי אלא לשים נפשי בכפי".

רבנו מעלה בת שחוק על פניו ואומר לו "החיים אינם קשים כל כך כפי שאתה מתאר, קבל הכל ביתר קלות וייטב לך" והוא בשלו כולו חבול ונאנח שופך את מרי שיחו, והרבי כל העת ממעיט בערך מצוקתו ודוחה את צערו אל השוליים. רבי אליהו שליט"א שומע את כל המתרחש וכולו תימה על הרוגע של הרבי, הכיצד הדברים לא מפלחים את לבו, הרי אני מכיר ויודע שדברים פעוטים יותר מעוררים את רגשותיו ופוגעים בסף רגישותו הגבוהה.

עוד שעה קלה נמשך המחזה ובסופו הוקל לאותו יהודי ובאנחת רווחה פרש מבית רבינו.

הוא אך יצוא יצא ורבינו פורץ בבכי כולו שבר ואנחה על מר גורלו של אותו יהודי, "איני יודע מאין שואב הוא כח לעמוד בכל קורותיו" לא מצא רבינו מרגוע לנפשו הדואבת מצרותיו של אותו יהודי.

ואם לפי המובא בספרים הקדושים זוהי המדה בה מודדים את אהבת השם יתברך אזי קבלנו גם שמץ מושג מאהבת הבורא של רבינו.

ושמח בשמחתם, חופת הרב שלמה ליפשיץ.

חופת הר' יהושע לאופר הי"ו.

לא תגורו מפני איש

הוראה זו חדורה היתה בישותו כסלע איתן וכשם שאת מלחמתו בפורצי גדר הוביל ללא חת, כך גם היתה מלחמתו, בשצף קצף בקנאים בעלי–ריתחא שלעתים קרובות ירדו מן המסילה, "לא זו הדרך" נהג להתריע תדיר.

תגובותיו היו חריפות כדרכו, כשהצו האלוקי של לא תגורו מפני איש נר לרגליו. כך כאשר ביקר בארה"ב ומטרתו היתה לכאורה, נשיאת חן בעיני הקהילה המקומית, כדי שיוזילו מהונם למען מוסדותיו, סיכן לא אחת בתוכחותיו את הסיכוי לתמיכה, בכל מקום נשא ברמה תוכחה גלויה תוך אהבה גלויה על חולשותיה של אמריקה, על תיקונים נחוצים בחומת הדת כשהוא לא חוסך את שבט בקורתו מאיש.

באותה עת פגעו אנשי דלא מעלי ברבי מקלויזנבורג שליט"א, אימת הפוגעים השתיקה את הכל ואין פוצה פה ומצפצף, כולם נאלמו דומיה, רק רבנו השליך כל מטרת בואו לארה"ב מנגד ויצא בקול זעקה לתבוע את עלבונו של אותו צדיק, ומוסיף על הראשונים, אחרי שנים כשפגעו בו בעת ביקורו בירושלים נזעק רבנו

עם רבני חיפה והעסקן הנודע הר' יעקב כץ ז"ל. עוד נראים בתמונה הר' מרדכי ויס ז"ל, הר' חיים הכט, הר' זלמן שטקל, הר' שמשון גוטליב ור' אריה גוטליב.

ובדרשת שבת מברכין מחה נמרצות על כך, תוך כינוי הני בריוני בתואר "חרובי-קרתא".

הגה"ק מקלויזנבורג שליט"א הכיר לו טובה על כך ולימים התבטא: "אחד ומיוחד מבין צדיקי הדור יצא להגנתי, רבי ברוכ'ל מסערט זצ"ל, יהי זכרו ברוך".

עד הפרוטה האחרונה

כל נושא אשר היה קשור לכבוד שמים, בער כאש בעצמותיו ולא עבר בלא תגובה הולמת, גם כשעלו על סדר היום הציבורי בעיות שנויות במחלוקות ותהום היתה פעורה בין דעת תורה טהורה לבין דעת בעלי בתים, הביע רבינו זצ"ל דעותיו באופן פומבי ובנחרצות, לעתים נוצר חיכוך מר בין תומכי הישיבה שנפגעו מדבריו ולא השלימו עם דעותיו.

מעולם לא שת לבו לסיכונים של פגיעה במטרותיו או בהכנסות למוסדות, והימים ימי דלות ומחסור הן בית הרבי ידע עוני והן הישיבה ידעה מצוקה. כל מטבע באותם ימים צילצל למרחקים. אך רבינו בשלו, עומד על דעתו דעת תורה, בתוקף, ואינו מניח לשום שיקול זר לחלחל להשקפתו הבהירה.

אירע פעם שאחד מאוהביו סבר כי עמדתו של רבינו בטעות יסודה, ואף אם אינו טועה, טען הלה הרי בעצם נטיתו אחר דעה זו, פוגע הוא בתומכי הישיבה. ו"הרי בזכותנו כל קיומה".

רבנו ששמע הדברים הגיע לאזניו קרא לאותו ידיד ובתקיפות תבע ממנו: "הבה לי חשבון מפורט על כל פרוטה ששלשלת לקופת הישיבה ואשיב לך עד הפרוטה האחרונה". "לנו לא נותנים, מאתנו מקבלים" סיכם רבנו.

רק לאחר שאותו יהודי התנצל, כולו חרטה הניח לו רבינו, והאיש שמר את הדבר.

אספת עם

"שביל-הזהב"

– "יעדע זאך איז נאר גוט אין דער מאס אבער וואס צופיעל איז נישט בסדר דאס איז נישט נאר נעגען וואס אין קעלט נאר נעגען אלעמען אין לעבען, דאס איז דער פשט אין דער גמרא "אין מברכין על רוב הטובה" אז אפילו טובה איז נאר גוט אין דער מוס דרך דעם האלט שטארק דער רמב"ם פונים "שביל הזהב" און איך זעה דאס אין דעם פראקטיק אז "קיצוניות" ברענגט דאס 2 טע קיצוניות איך בין א שטארקע חסיד פונים רמבם'ס שיטה".

כל דבר טוב חייב להיות במידה, יתר על המדה כבר אינו טוב, זה אינו רק לגבי חום וקור, אלא לגבי כל מורכבות החיים וזה הפשט בגמרא "אין מברכין על רוב הטובה" כי גם הטובה, טובה אינה במידה, לפיכך דבק הרמב"ם ב"שביל הזהב" ורואה אני זאת נכוחה שקיצוניות מובילה לקיצוניות הפורה, אני חסיד של שיטת הרמב"ם. (ממכתב לבתו הרבנית שטרנבוך תחי')

ואציעה שאול הנך

כותב העסקן הנודע הר' יעקב כץ ז"ל במלאת שנה להסתלקותו "זכורני דבריו הנועזים כאשר סכנת הפעלת הרכבת התחתית בשבת ארבה לחיפה, למרות שמפעל חייו ברמת ויז'ניץ נהנה מעזרה רבה מטעם עירית חיפה, לא היסס להשמיע מה שעם לבבו ודעתו ללא חת וללא משוא פנים, התריע והזהיר את היוזמים מפני התוצאות ובתוך דבריו אמר: עד כה הכעיסו את הקב"ה בחילול שבת בים, באויר וביבשה ועתה זוממים להוסיף על אלה גם מתחת לפני הקרקע, וע"ז נאמר: אם אסק שמים שם אתה, ואציע שאול גם שם הנך...

העמיד את אישיותו במאבק והדים לדבריו הגיעו ליוזמים ובס"ד בוטלה המזימה.

בראשית ימיה של רמת ויז'ניץ ביקש ראש העיריה דאז מר אבא חושי במהלך טיול בוקר שלו בשיכון, להכנס אל הרבי, אבא חושי שנעדר כל סממן של אהדה ליהודים שומרי תורה, הופיע בגילוי ראש, רבינו זצ"ל נשאל האם לאפשר לו להכנס אליו, פסק יכסה את ראשו ויכנס, נכנע ראש העיריה, חרק שינים ורבינו זצ"ל קבלו בסבר פנים יפות.

אליבא דהלכתא

מחאתו האמיתית לא פסחה על רבים וטובים, אף מחיצה לא עמדה בדרכו כשסבור היה כי נפגע חלילה, כבוד שמים.

שוב מעשה בעת שהותו בארה"ב נזדמן רבינו זצ"ל לשמחה אחת עם אחד מגדולי פוסקי הדור, משמע רבינו על נוכחותו במקום ביקש לפגוש בו ולו בכדי למחות על פסיקתו בנושא מסוים" בזמנו סערו הרוחות סביב אותה פסיקה וגדולי–הפוסקים

ללא חת וללא משוא פנים

רבינו נושא דברים בשכונת אחוזה בחיפה. מימין נראה החסיד הר' ניסן לב טוב הי"ו והחסיד הר' זלמן קופלמן ז"ל, מזכיר הישיבה דאז.

הסתייגו ממנה, כולם הרכינו ראש ומילאו פיהם מים, אך רבינו מיאן להבליג, רק לאחר הפצרות ותחנונים של מלוהו הנאמן החסיד הר' בן ציון טבאק ז"ל, נמנע ממחשבתו ונאלם דום.

ארץ חמדה

בצאת רבינו זצ"ל את אירופה הדויה סחף עמו בכל מקום נפשות לעלות לארץ ישראל השכם והערב הטיף בחריפות לנטישת אירופה הרוויה בדם יהודי, דם אחינו הקדושים. בדבריו החריפים הזהיר תמיד מפני הפיתוי הכלכלי בכל הפזורה וגם מפני אמריקה "הטובה" כביכול, התריע.

אהבתו העזה לארץ הקודש לא ידעה מנוח עוד בהיותו רבה של פולין ריסקוה יזם וארגן קבוצה ראשונה של חסידים ממרמרוש שעלתה ארצה והתיישבה ברחובות. בנינה של ארץ ישראל על פי התורה, בישוב החדש הפורח, הפיחה בו רוח חיים והסבה לו עונג רב.

מצוה לספר שבח ארץ ישראל

באחד ממכתביו לחסיד הר' שמחה ארנסטר הי"ו הוא כותב: "כמו שמצוה לספר ביציאת מצרים כי זה היה רק אמצעי לתכלית כמו שכתב מואתנו הוציא משם למען

קבלת פנים

הרב רוטנר, רבה של חליסה, הרב פלבניק, ר' אהרן וינטנר ז"ל רבינו זצ"ל הר' ישראל לבנון, הרב שלמה שרייבר ז"ל עומד משמאל החסיד הר' ניסן לב–טוב, הי"ו. הר' אלתר שטיינמץ עומד.

הביא אותנו לתת לנו את הארץ אשר נשבע לאבותינו, ק"ו שמצוה לספר שבח א"י ולתבוע מכל מי שחרד לדבר ה' שיבוא לכאן וילחם בכאן מלחמת מצוה למען ה' ותורתו, וגם בפשטות לעבוד את האדמה הקדושה ולבנות ארצנו הקדושה.

שמעתי בליל שני של פסח אצל הסדר של האי סבא קדישא הרה"צ מבעלז זי"ע ברצפערד, שאמר על הפסוק "ויביאנו אל המקום הזה ויתן לנו את הארץ הזאת" עיין רש"י שם 'אל המקום הזה' – זה בית המקדש, 'ויתן לנו את הארץ הזאת' – כמשמעו וקשה דהא ביאת הארץ היתה קודם שנבנה ביהמ"ק?

ותירץ על הפסוק ואשא אתכם על כנפי נשרים עיין תרגום יהונתן שם שהקב"ה הביא אז אותם למקום המוקדש לעשות שם הקרבן פסח עיי"ש.

ולפי"ז היתה ביאת הארץ אחר שכבר היה פעם אצל מקום המוקדש עכ"ל, הוא אמר זאת באריכות אבל לפי דעתי נראה, כי מקודם אמר העיקר היינו התכלית להתקדש במקום המוקדש. ואח"כ אמר ויתן לנו את הארץ ופירש"י כמשמעו היינו בפשטות לעבוד ולבנות את הארץ בלי שום "פשעטל" "כמשמעו"...

ויבואו ארצה כנען

במכתב אחר הוא כותב " מי שכבר טעם טעמה של ארץ הקודש, כשנזקק הוא לרדת בחזרה לחוץ לארץ נעשה בשרו חידודין חידודין."

כשעשה בשליחות הישיבה בארצות הברית אמר למקורביו: "מונה אני את הימים לסיום שליחותי בארה"ב, בהשתוקקות לארץ הקודש, מאבקנו בארץ להשליט את הקדושה בכל ועליכם אנשי הגולה להושיט לנו את האמצעים למלחמה זו"...

לעתים קרובות נהג לדייק את הכתוב בפרשת לך לך "ויצאו ללכת ארצה כנען ויבואו ארצה כנען" ואילו לגבי תרח מצינו "ויצאו אתם מאור כשדים ללכת ארצה כנען" והבדל מהותי יש בין הליכת תרח להליכת אברהם, תרח חשב על ארץ ישראל אך נותר בדרך "ויבואו עד חרן וישבו שם" כי פשוט הזדמנה לו בדרכו פרנסה הגונה ולכן העדיף להוותר בגולה.

אברהם אבינו לעומתו עליו נאמר "ויצאו ללכת ארצה כנען ויבואו ארצה כנען" כי את החלטתו הקדושה לא יכלה להפר לא פרנסה מזדמנת ולא כל פיתוי אחר מפיתויי הגלות.

כשאמר לו הר' יודא יואל דויטש ז"ל בעת פרידתו ממנו בפריז: "אני מקנא ברבי שעולה ארצה" פטר אותו הרבי בחום ובאירוניה: יהודה יואל, עוד מעט קט יפרדו דרכנו אני עולה לתקוע יתד לבית ויז'ניץ בארץ ישראל ואתה אולי תשאר בגלות, לפיכך אפטר ממך מתוך מעשה רב:

מעשה ביהודי שביקש מהרבי ר' מיכלה מזלוטשוב זצ"ל שיתפלל עבורו שיזכה לשוב בתשובה שלימה, הרכין הרבי ראשו ואחר הרהור קל השיב ליהודי, תפילתי עשתה מחצה, השם יתברך רחמן מלא רחמים כבר ערוך ומוכן לתשובתך, עתה לא נותר אלא שתעשה מעשה ותשוב אליו בתשובה שלמה מתוך חרטה על לשעבר וקבלה על העתיד.

הוא הדין הטעים רבינו זצ"ל השי"ת בוודאי ניחא לו שרבים כמוך יעלו לארץ עתה

נותר לנו לצפות לרצונך"...

"נצא השדה נלין בכפרים"

אהבתו הגדולה לארץ הקודש הביאתו למרות חולשתו הגדולה, לישובי הארץ, רבינו זצ"ל התהלך בארץ לארכה ולרחבה. מקומות ישוב חרדיים זכו לשהות במחיצתו, לביקורים, לעידוד מתמיד בדרכם דרך התורה. מיד עם בואו ארצה ביקר בקיבוץ "חפץ-חיים" אשר ותיקי החברים לא ישכחו לעולם את מסיבת המלוה-מלכה במחיצתו בהתרוממות הרוח.

בשנת תשי"ב נערך מסע יזום בכל ישובי נחל שורק, "חפץ-חיים", "בני-ראם", "יסודות", "בית-חלקיה", בכל מקום התגודדו סביבו ושתו בצמא את דבריו כל ילד זכה ליחסו האבהי, הרבנים: הרב קלמן כהנא ז"ל, הרב הלל ברוקנטל ז"ל ויבלחט"א הרב בן ציון קליין שליט"א, שאבו מלא חפניים חיזוק מביקורו של הרבי. בכל מקום אימץ ידי החקלאים שומרי השביעית, ובנועם שיח דיבר בשבח ישוב ארץ ישראל וטיפוח המצוות התלויות בה כשבכל מקום סיים בבקשה ובתחינה לחיזוק החינוך הטהור של הילדים.

במושב "בני ראם" התקבל רבינו בחום ע"י הרבי מספינקא רבי נחמן כהנא זצ"ל אז רבה של מסמיה. לאחר שיחה תורנית מאלפת ביניהם יצאו כל הכבודה ל"בית-חלקיה" שם סעד רבינו זצ"ל על שולחן ידידו הטוב משכבר הימים הרב הלל רוט ע"ה.

דברי פרידתו השאירו חותם בל ימחה על כל המשתתפים, תוך שהוא מעלה על נס את המפעל המפואר בגשם, שיבח רבנו את היות המפעל כולו מושתת על אדני תורה עבודה ויראת שמים.

לשבתות רוויות הוד זכו גם הערים פתח תקוה, רחובות, חדרה, נתניה ועוד.

בהפרדו פעם בטרם צאתו לחו"ל בשליחות הישיבה אמר למלוויו: "...אני חש כעת את עצמי כמו איש עתי שהיה מוליך את השעיר לעזאזל המדברה, גם הרגשתי שהולך אני עתה לעזאזל המדברה, אך כמוהו כך אני מתנחם בכך כי אני הולך בשליחות ישראל לדבר מצוה.

מפי החסיד ר' אריה קוסטינר הי"ו.

דיבת הארץ

בקנאות יתר שמר רבינו זצ"ל על כבודה של ארץ ישראל.

ומעשה שהיה בהיותו בארה"ב, חיפש פעם עם התקרב עת בין השמשות ביכ"נ לתפילת מנחה, נכנס לבית כנסת אחד וראה יהודים יושבים ליד שולחנות שקועים במשחק קלפים עם רדת החשכה נכנס לביהכ"נ יהודי נטול חתימת זקן וניגש אל רבינו והושיט לו את ידו לשלום, בהציגו עצמו כרב ביהכ"נ. כשראה את רבינו אחוז תמיהה ממה שעיניו רואות, ענה הרב בהתנצלות מה: כך דרכה של אמריקה אם רוצים לכנס מנין יהודים לתפילת מנחה ומעריב, חייבים למצוא פתרון שימשוך אותם, ואין כוח משיכה יעיל יותר מאשר משחק קלפים.

עברו שנים והמאורע נשכח מלב, לימים זומנה אסיפה של רבני הארץ בירושלים להתיעצות במצב הדת, גם רבינו עלה ירושלימה כשנכנס לאולם הכינוס הבחין בין הבאים באותו רב מארה"ב, הדיונים התחילו ובין המתלוננים מרה על המצב הדתי במדינה היה גם מיודענו מארה"ב, הדתיים כאן – טען – וותרנים הם לאנשי השלטון החופשיים, רבינו ביקש את רשות הדיבור, למרות שלא היה בדעתו ליטול חלק בדיונים. קם וקרא בקול כששמעתי את דברי הקטרוג יוצאים מפי הרב לא יכולתי לחשות ומוכרח אנכי להגיב ופנה אל המקטרג בשאלה: האם הנך זוכר אותי? כשהשיב הלב בשלילה ענה לו רבינו בקול רם: הכיצד אתה – רב של בית כנסת שהמשחק בקוביה משמש מוקד מרכזי בהויתו, מעיז להוציא דיבת הארץ רעה, ארץ שבתי־כנסיות ובתי מדרשות שלה שוקקים מתורה ומוקד משיכה לתפילת מנחה ומעריב מהוה לימוד משניות, האיך העזת פניך לדבר בגנותה של ארצנו הקדושה.

קדושה יתירה

יהודי משוייץ שהתאכסן פעם בחיפה נשאל ע"י הרבי זצ"ל: נו, ואיך היישוב שלנו

רבינו מפריש תרו"מ במשק "יסודות" בנחל שורק, מוקף מעריצים מתושבי המקום.

מוצא חן בעיניך?". אמר האורח בהצביעו על העיר חיפה שלמרגלותיו ואמר: "כן, למעלה הקדושה ואילו למטה הטומאה". משמע הרבי כך, התכרכמו פניו ואמר חלילה, בארץ ישראל אין טומאה! אלא כך יש לומר: "למטה קדושה ולמעלה קדושה יתירה"...

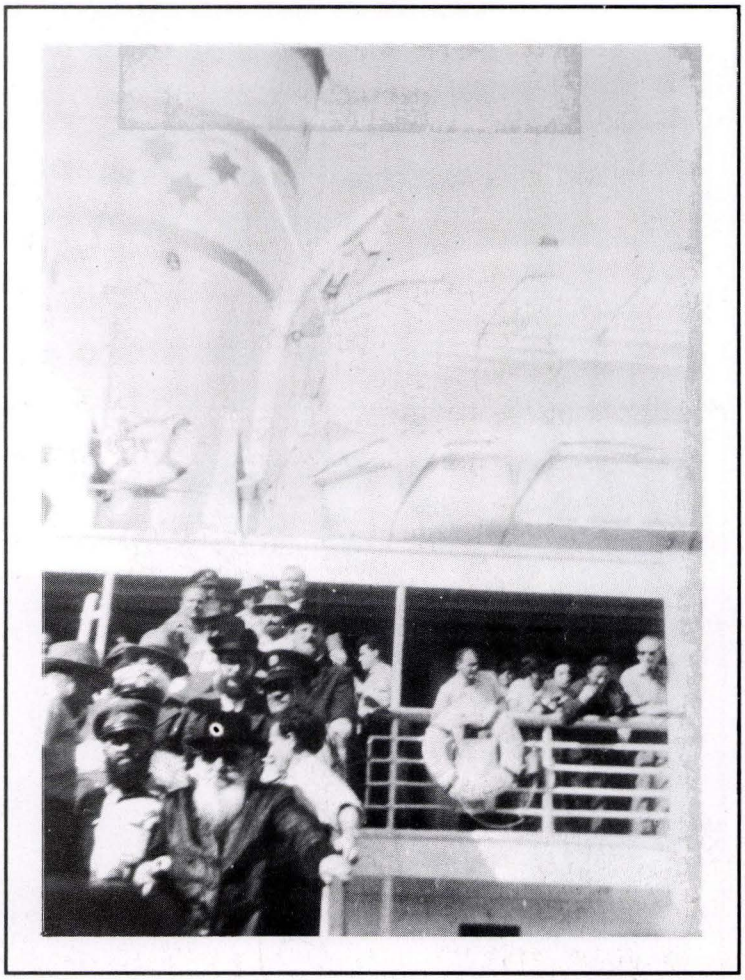
פעם עם רדתו מהאניה בחיפה, שאף רבינו זצ"ל לתוכו מלא ראותיו מאוירה של ארץ ישראל ולחש: "הא, אוירה המבריא של ארץ הקודש, אוירה המחיה של ארץ–ישראל".

אחד החסידים שקלטה אזנו את הדברים, שאל: "כלום מבריא יותר האויר כאן מאשר האויר בשוויץ?"

תלה בו רבנו מבט של משובה ואמר: "מה הקשר? האויר של שוויץ טוב אולי לרפואת הגוף, אבל בשביל הנפש אין לך אויר, כאוירה של ארץ ישראל"...

דוד מלך ישראל

יום אחד גונבה לאזנו של רבינו שמועה כי הקנאים מלגלגים על מיקום קבר דוד המלך באמרם: "יש מהציונים הסבורים שהמלך דוד טמון בהר ציון, ציונים אחרים

אווירא דארץ ישראל

רבינו יורד מן האניה בחיפה.

סבורים שמקום קבורתו דווקא ב"מגדל דוד", אין זאת אלא שבודים הם אתרים מליבם כדי למשוך תיירים".

בלתי אפשרי היה שרבינו ישאיר שמועה כזו ללא תגובה, וכששמע את הדברים הגיב במליצה שנונה: "בוודאי שבארצנו הקדושה כל פינה יש לה דין של סמוך ונראה למקום קדוש, נפקא מינא גדולה אין כאן, חמישים אמות להכא חמישים אמות להתם, דוד המלך, בברוקלין בוודאי שלא נטמן".

ספרי יוחסין

וכשם שחיבת הארץ היתה טבועה עמוק בישותו, כך היה מיצר ודואג על רב יושביה ועל הנהגתה הקלוקלת, בגאון ובכאב צורב הגיב, מחה והביע את דאגתו לעתיד יושבי הארץ הזו ונעריה.

יגיעו ימים קבע פעם רבינו זצ"ל שנזדקק לספרי יוחסין כדי לקיים את העם היהודי בארץ ישראל.

בהתריעו פעם בכאב על תופעת "הכנענים" עפ"ל, קבע נחרצות כי מרגלים ומוציאי דיבת הארץ יצמחו מהם, כפי שהוכיח העתיד הלא רחוק.

הפך לאבל מחולנו

בשנת תש"י כשדרש בדבר יחסו למדינה אמר:

משל ליהודי שטרח ויגע ליום כלולת אפריון בנו, תוך כדי שמחתו תקפוהו כאבי שינים עזים, המיחושים השביתו את שמחתו כמעט כליל. הוא פרש לקרן זוית כמעט ולא שמח עם מוקיריו ורעיו, לרעים האהובים הניח לשמוח לבדם, כשהוא מתפתל ביסוריו.

נכון, משוש לבו לא הושבת, אך שמחתו מלאה תוגה.

האמת היא סיים רבנו שיש לי שמחה בלב על שהגענו לארץ אבותינו. ארץ אשר עיני ה' אלוקיך בה מראשית השנה עד אחרית שנה, וחייבים אנו שבח והודיה לקב"ה על שהוציאנו מעמק הבכא.

אבל מה אעשה בני, וכאבי גובר עלי כשמתחנן אני בחינוך הקלוקל הניתן במדינה, בגידרי הצניעות הנפרצים, בחילולי השבת, הפך לאבל מחולנו.

חבר אני לכל אשר יראוך

ימים ראשונים בבנק פועלי אגודת ישראל ברחוב נחלת בנימין בתל-אביב, האדמו"ר מסערט וויזניץ בשהותו בתל-אביב זמן קצר לבואו ארצה, בלווי משמשו נכנס לבנק ופנה למנהל:

שמעתי שיהודים חרדים יסדו בנק ומנהלים אותו לפי חוקי התורה עם היתר עסקה כדין, באתי ג"כ להרשם בתור חבר לאגודה הזאת.

(שערים פ' ויגש תשמ"ד)

האדמו"ר מויז'ניץ-סרט בנתניה

באורע בלתי נשכח היה בקירו ד האד"הק מויהר"ב הגר שליט"א חיפה בשבת פ' שבות בנתניה. סניף פיאג"י במקום עשתה את ההכנות הדרושות, שביקורו יה לחזוה ולהשראה רוחנית, גם חיזוק הדת במקום.

בשעם הסניף נתפרסמו הודעות יחודות על דבר בואי של האד־ ו"ר שליט"א, משלחת גדולה מ־ עם הסניף קדמה את פני קדשו הביאו לבית־לוד.

בשבת לפני קריאת התורה עירך בינו בדרשתו הנפלאה בביהכ"נ. קול חוצב להבות אש לתשובה, חקן את המונח בעידנו בכמה מחים כגון שהרת־המשפחה, שבת, וך.

צילמי הסניף היו מלאים עד אפס קים בסעידה שלישית מהמון ה־ נים לשולחן רבינו שנערכה לפי סב מסורת ויזניץ המפוארה.

עסקני הסניף אירגנו אהרי ה־ גדלה תהלכת לפידים מבחורי זבת מהר"ם בריסק במקום ו־ די התי"ת ללוות את האדמו"ר ט"א לאכסניה, שהפכה להפגנה דתית אדירה, שעברה דרך רחו־ תיה הראשיים של העיר. התה־ כה עשתה רושם כביר והיתה שיחת היום בעיר כולה.

זאצמו"ר מתרשם ממקורו כשכון פוג'י

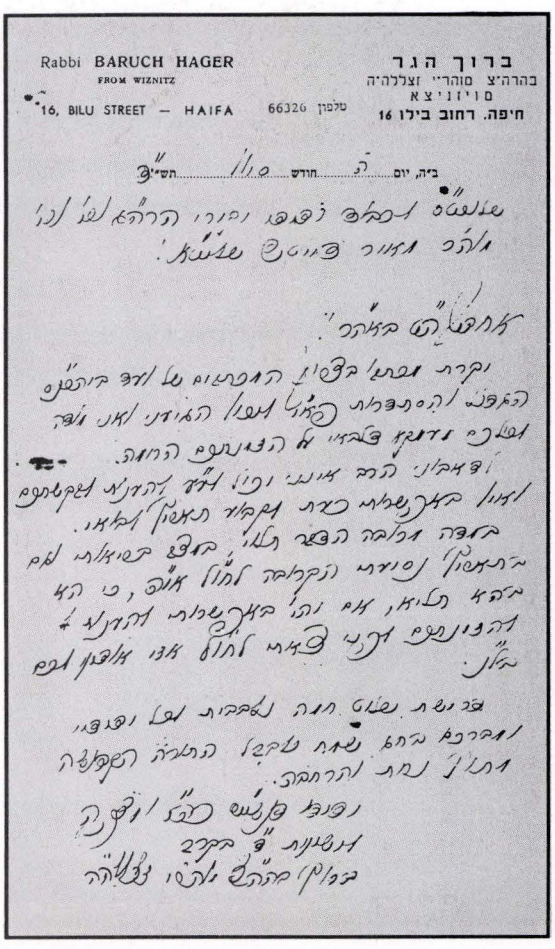
ביום שני בקר רבנו בשיכון פיעלי אגודת ישראל ביחד עם הרב היסיש מו"ה אהרן אויש, שליט"א, לפנים אבד"ק לופני, ו־ בלוית הח' שמלצמן, יו"ב ועדת המשתכנים. שיכן פא"י הולך ו־ נבנה עכשיו בדרום נתניה. האד־ מו"ר התעניין בכל פרטי בהלך הבניה וסידור הענינים הכספיים של החברים המשתתפים בבניה.

בעינים מלאי דמעות של שמחה הביע את התפעלותו על כל ה־ נעשה. הוא האציל מכרכתו על כל העושים והמעשים, והביע את המאלה: מי יתן, ויהיו לנו עוד 100 נקודות כאלה.

רבנו הביע את שביעת רצונו על ההודעה, שנמסרה לו על ידי הח' שמלצמן, שיום לפני זה הק־ ציבה מועצת עיריית נתניה מגרש בתנים להקמת מקוה טהרה וביח כנסת על יד השיכון.

פועלי הבניה עבדו בכל הבנ־ ינים כסביב. התאספו על יד ה־ אדמ"ור שליט"א, חבשו כובעים, שתו „לחיים" ובקשו את ברכת רבנו.

בקורו של רבנו היה הזמנות משבחת לחברי הסניף לתת בטוי להערצתם ולהתקשרותם לרבנו, — הידיד הנקל של תנועתנו.

ברוך הגר
בהרה"צ מוהרי זצלה"ה
סויזניצא
חיפה, רחוב בילו 16

Rabbi BARUCH HAGER
FROM WIZNITZ
16, BILU STREET — HAIFA
טלפון 66326

מסיבת פרידה לחברי פועלי אגודת-ישראל ו„הנוער האגודתי" בחיפה ערב צאתם לשרות מלא ב„שרות-העם".

בתמונה: (מימין לשמאל) האדמו"ר מויזניץ-סרט שליט"א, הרב מ. פינדלינג שליט"א, ר"מ „תפארת-ישראל" — הרב ד. מ. רובמן שליט"א, הרב י. פלונצ'ק שליט"א, הרב רבינוביץ שליט"א, ב"כ היהדות החרדית בועד הקהילה מר ורשבסקי. (עומד) חבר מזכירות סניף חיפה הח' מ. נומברג. (יושב) חבר ועד הדר הכרמל הח' יעקב כץ, (עומדים) חבר הועה"פ של פא"י הח' מ. בליטנטל, מזכיר פועלי אגודת-ישראל בחיפה — הח' דניאל הרטמן. המגוייסים היוצאים ובמרכזם הח' ד"ר אברהם כהן — מנהל ביה"ס הריאלי „יבנה".

מתוך "שערים" ז' אדר ב' תש"ח

אנו שמחים להודיע לתושבי פתח־תקוה כי כ"ק מרן

ברוך הגר

ר ב י שליט"א

האדמו"ר מסרט ויזניץ מרמת ויזניץ חיפה

נעתר לבקשתנו וישבות א"ה בשב"ק פרשת
חי"שרה שבת מברכין חודש כסלו בעירנו.

התפילות והשולחנות:

בליל שב"ק בבה"כ "דברי חיים" רחוב חובבי־ציון.

תפילת שחרית וסעודה שלישית בבה"כ
של פועלי אגודת ישראל רחוב הגנה 2.

בברכת התורה

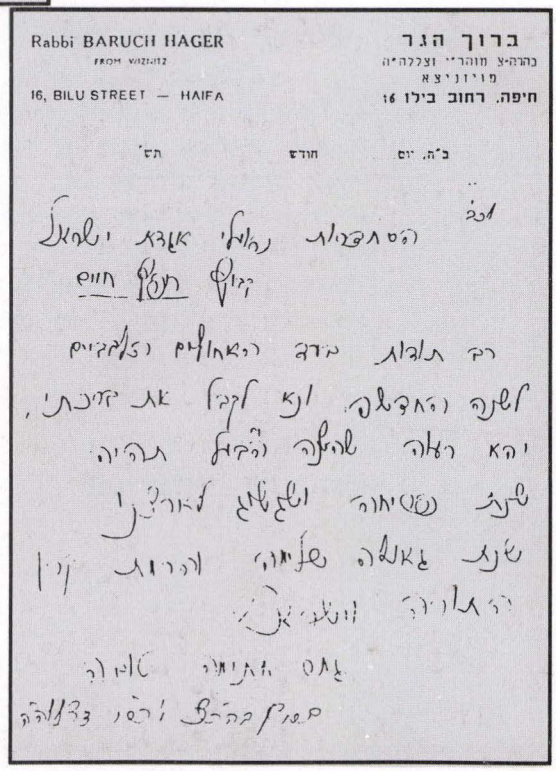
חסידי ויזניץ פתח־תקוה

כ"ק האדמו"ר שליט"א יגיע בע"ה ביום חמישי פרשת חי"שרה כ"ג חשון בשעה 7.20 בערב לתחנת הרכבת רח' ארלוזורוב תל־אביב ומשם לפתח־תקוה ויתאכסן בדירת ר' אריה פריל רח' הרצל 26.

חברי פתח־תקוה מתבקשים לקבל את כ"ק האדמו"ר שליט"א ברחוב חפץ־חיים פנת הרצל בשעה 7.45.

במוצש"ק בשעה 8 תתק"ים **מסיבת מלוה מלכה**
לכבוד האדמו"ר שליט"א באולם פועלי אגודת ישראל רח' הגנה 2 וישא את דברו על החנוך החרדי באה"ק.

תושבי עירנו מוזמנים להשתתף!

ברוך הגר
כהה"צ מוהרי"ז מזלקה"ה
מויזניץ א
חיפה, רחוב בילו 16

Rabbi BARUCH HAGER
FROM WIZNITZ
16, BILU STREET — HAIFA

ב"ה, יום חודש תש'

בקורו של האדמו"ר מסרט-ויזניץ בפתח־תקוה

מאת כתב „שערים" באם המושבות

בשבת האחרונה עמדה פתח־תקוה החרדית כולה תחת רושם ב־קורו של כ"ק האדמו"ר מסרט־ויזניץ שליט"א בפתח־תקוה.

המונים נהרו לתפילות ול„שי־חנות". לכבודו של הרבי באו עש־רות חסידים מכל פינות הארץ לשבות בפתח תקוה. אוטובוס מיו־חד הגיע מחיפה עם תלמידי ישיבת „יחל ישראל" ועדה מאורגנת מת־סידי ויזניץ דאגו לסדר את איכ־סנים של כל הבאים על הצד היו־תר טוב.

בליל שב"ק התפלל האדמו"ר ע־ערך את שולחנו בבית המדרש של חסידי צנז „דברי חיים". בית המדרש החדש והמרווח היה צר מ־הכיל את הקהל הגדול שבא להיות נוכח בתפילה ובשולחן שנמשך עד אחרי חצות הלילה, במצב רוח מ־רומם. בשולחן ליל שב"ק השמיע כ"ק האדמו"ר שליט"א דא"ח על פרשת השבוע והדגיש בדבריו את תר מאשר בכל מקום אחר בעולם, ועל כל שומר תורה להושיט את עזרתו למקימי ומקיימי מוסדות ה־תורה האם בישראל לחינוך בניה, דוגמת שרה אמנו שחינכה בן שיהיה מוכן לעלות על המוקד ל־מען רצון וקדושת שמו יתברך.

תפילת שחרית התקיימה בבית הכנסת של פועלי אגודת ישראל, בתוך צפיפות גדולה. נשא ב"ק הרבי לפני קריאת התורה דר־שה עיונית בעלת תוכן רב על מצב היהדות במדינת ישראל. ב־דברו על מגמת החילוניים ושלטו־נות המדינה לחוקק חוקים חילוניים בארץ ישראל אמר האדמו"ר כי אי אפשר להסתפק רק במתא"ת ובקללות, אלא עלינו לדאוג לבי־צועם בבסיס של מוסדות התורה והחינוך התורני. ורק באור התו־רה נצליח לחתות את החרשך חש־כת החילוניות. רק באהל ישראל יש לראות מקום אשר ההצלחה לביצור התורה והדת מובטחת יו־תר, הישיבות ובתי החינוך.

דבריו של הרבי שנאמרו בטעם ובחן נתקבלו ע"י כל הנוכחים ב־סיפוק רב.

במוצש"ק התקיימה לכבודו של הרבי בבית פועלי אגודת ישראל מסיבת מלוה־מלכה שבה השתתפו כאלף איש מפ"ת והסביבה. בראש השולחן הסיבו תלמידי חכמים, רב־נים ואישי ציבור.

הח' ישראל אידלמן סגן ראש העיריה, קידם בברכה את הרבי שליט"א והודה לו על התעניין הרי־תני שהסיב לנו בהופעתו בשערי עירנו. שבת זו תישאר בזכרוננו הרבה זמן והיא תיתן חיזוק ועידוד רב להמשך עבודתנו. הוא איחל לכ"ק רבנו בריאות ואריכות ימים שיוכל להמשיך בעבודתו הקונס טרוקטיבית, לבנות בתי מגורים ל חרדים וישיבות ולחנך את הדור הצעיר לתורה ולחסידות.

בקשב רב נשמע נאומו המק־סים של הרבי על החינוך החרדי בארץ הקודש. בדבריו הנעימים תיאר הרבי את צורת החיים הי־פים בבית המתנהל על פי דרך

התורה, שלום ושלוה והליכות חיים נעימים שוררים בבית לעומת כל הצרות ששומעים על בתים שלא חינכו בדרך התורה. עלינו לבצר את מוסדות התורה, בכדי להקים בתים נאמנים למען תורת ישראל וארץ ישראל.

הרב נפתלי חיים אדלר, ראש ישיבת „יחל ישראל", שנאם אחרי נאומו של הרבי, תיאר את הקשיים בניהול הישיבה ומוסדותיה. על כל תובבי תורה בארץ ישראל להטות שכם ולבוא לעזרתם של העמלים להקים מוסדות התורה והיראה המגדלים דור נאמן לתורה ולמצוות, דור המבטיח את בסוס וקיום מדינת ישראל בארץ ישראל.

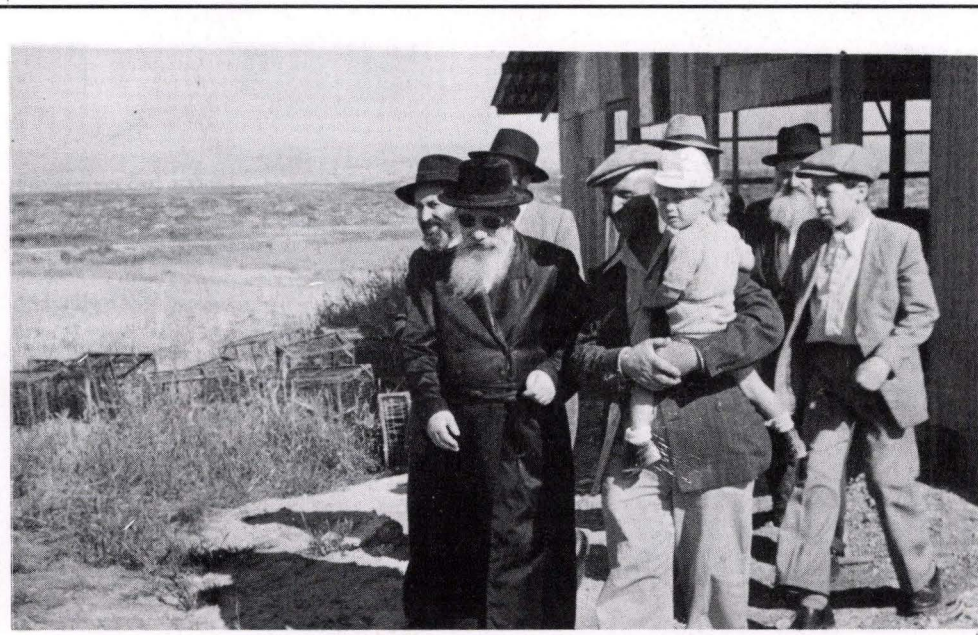
לסכום הדברים ציין ר' ישראל אידלמן, יש לקחת לדוגמא את מסירות נפשו של הרבי שליט"א, שלמרות מצב בריאותו ותשישות כוחו הוא נענה להפצרותינו לבוא לעירנו לעודדנו, ולחזקנו, ועלינו ג"כ להראות קצת מסירות נפש לתורם ולהתורים, ולהקל את המעכסה הכספית ממנהלי מוסדות התורה בארץ וויזניץ בחיפה.

אחרי הנאומים הועברה התרמה והקהל התחייב להושיט את העזרה המבוקשת ובמקום נאסף סכום הגון למטרה קדושה ונעלה זו.

שבת זו השאירה רושם נעים על תושבי פתח־תקוה, והיא נחשבת כאחת השבתות היפות באם המושבות. כולם מביעים את תודתם לחסידי ויזניץ בפתח־תקוה שהסיבו להם עונג רוחני אשר יש לו גם ערך חינוכי רב, כי ניתן לילדי פתח־תקוה את ההזדמנות לראות במו עיניהם את בחורי החמד זרע ברך ד' חניכי מוסדות ישיבת „יחל ישראל".

רושם מרהיב עין עשתה תהלוכת הלפידים של תלמידי הבתות הגבוהות של תלמוד תורה „שארית ישראל", שאורגנה ע"י המנהל הרב ישכר אנסבכר, שלוה את האדמו"ר מאכסניתו לבית סועלי אגודת ישראל, מקום קיום מסיבת המלוה מלכה.

זה השער לד' צדיקים יבואו בו

סדרת תמונות נדירה שצולמה באחת ההזדמנויות כשרבינו זצ"ל שב ארצה.

שתי פרשיות היסטוריות בנושא התיישבות חרדית בארי"י

ה מדובר הוא בעליתם של יהודי קָצְמַן עיר בבוקבינא שברו מניה, אשר בה כיהן כרב באותו הזמן כ"ק ר' ברוך מסרט־ויז'ניץ זצ"ל. את פרק זה בעלייה והתיישבות של חרדים מעלה עורך ה"הד" על הכתב. ראשיתו במכתב אנונימי, בו מובא לידיעתו דבר הרעיון גופא ובהמשכו התפלמסות של העורך עם אנשי הסוכנות היהודית, והרי הדברים לפניכם הקוראים כפי שהוא כותב:

"בר"ח ניסן השתא קבלתי מאת איש בלתי נודע לי את המכתב הזה: 'בעיר קצמן (בוקבינה, רומניא) **נתועדו ע"י ההזמנה של הרה"ג רבי ברוך הַגְר (בנו של הרה"צ שליט"א מויזניץ)** מאה אנשים לאסיפה, שבה הובעה שאיפתם החזקה של כל בעלי משפחות האלה לעלות ארצה ישראל ולהתיישב בה. כתוצאה מאסיפה זו נבחר ועד של אנשים חשובים מכל הסביבה, וליו"ר נבחר 'קריינא דאי־גרתא' הרה"ג רבי ברוך הגר אב"ד בקצמן והסביבות. על הועד הזה הוטל למצוא את הדרכים להוציא בקרוב את הרעיון הזה לפועל. כל בעלי המשפחות האלו הם חקלאים טובים ומנוסים במלוא מובן המלה, עסקו ועודם עוסקים בחקלאות ובמשק כללי, כי"א מהם מוכן להשקיע כספו (שנשאר להם מיתר הפלטה...) המגיע לכי"א 300 לא"י, ולחלק ממאת אנשים האלה גם למעלה מסכום זה. הם רוצה להתישב בארץ ישראל ולעבוד את אדמתה, עבודה חקלאית, משק כללי, וכו', כדי למצוא על ידה את מחיתם בארץ. **הועד הנ"ל פנה אלי (אחד מתושבי העיר הזאת) ובקשני להתענין בשאלתם, שהיא שאלת חיים בשבילם, ולהשיג את מבוקשם... פניתי אל המוסדות הלאומיים הללו, מסרתי להם פרטי הענין, ולדאבוני הגדול תשובתם היתה יבשה, שלילית, בלי לחלוחית, דברים הבאים מלב ונכנסים ללב, אלא דברים יבשים, כאילו אין הענין נוגע כלל לאלה שהם מתעסקים בו.**

כמובא בידיעה זו תכננו המתאספים להתיישב על אדמות הקרן הקיימת לישראל אלא שהמוסדות המישבים, קרי: הקק"ל והסוכנות היהודית, שניהן בשמעם שהמדובר ביהודים חרדיים התחמקו ומיאנו לבוא לעזרתם של המתיישבים שבלא עזרה זו — והכוונה היא לאישור הקצבת שטחי אדמה שנגאלו בכספם של יהודים חרדים רבים — לא יכל הדבר לצאת לפועל.

על פנייתם של יהודי קצמן לסוכנות היהודית ולקק"ל הם קיבלו את התשובות הבאות:

"א.נ., בתשובה למכתב כבי מיום 24.2.33 אל מר מ. אוסישקין — הרינו מתכבדים להודיעהו, כי הקהק"ל איננה עוסקת בהתישבות, אלא במדה שהיא מוכנה למסור קרקע משלה למתישבים שיש להם אמצעי־התישבות משלהם, או מוסדות שונים מישבים אותם. בתפקיד כזה עשתה הקהק"ל בשנה האחרונה פעולה חשובה במסרה שטח אדמה כ־10,000 דונם מאדמתה בוואדי־חווארית בשביל התישבות המעמד־הבינוני, כלומר אנשים שיש להם כל האמצעים משלהם, כדי להקים את משקם על האדמה. בסידור ובארגון המתישבים האלה מטפלת המחלקה להתישבות חקלאית של הסוכנות היהודית, וברשותה נמצאת האדמה הנ"ל. סבורים אנו, כי השטח הנ"ל כבר חולק, והקהק"ל מקוה שיעלה בידיה לרכוש אדמה חדשה למטרה כזאת. בכל אופן חשוב, שכבי קודם יקח דברים עם מחלקת ההתישבות הנ"ל, כדי שהיא תבחון את הארגון שעליו מדבר כבי במכתבו ואח"כ תביא המחלקה להתישבות את הצעתה לפני הקהק"ל.

בכבוד רב

קרן קימת לישראל בע"מ.

"י"ד אדר תקצ"ג.

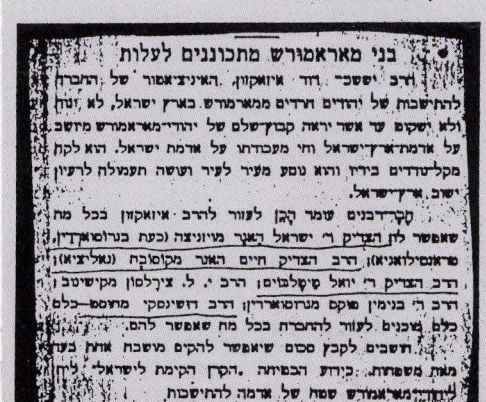
א.נ.,

בתשובה למכתבו מיום ט' דנא. הרינו להודיעו כי הבאנו את תוכן מכתבו הנ"ל בנדון סדור קבוצת יהודים מבוקיבינה (רומניא) בחקלאות, בפני הנהלת הסוכנות, אשר החליטה כי אין לה כל אפשרות להבטיח איזו שהיא הלואה לאנשי הקבוצה אשר מלאו את ידי כבי לטחל את התנו את המו"מ בנדון הנ"ל, היות והמצב הכספי של הסוכנות, אינו מרשה לה לשנות מהחלטתה הנ"ל, אנו מבקשים מכי למסור את החלטת הנהלת הסוכנות לשולחיו.

בכבוד רב

הסוכנות היהודית לא"י".

כאן רואים אנו פרק נוסף, אמנם זעיר, מתוך ההיסטוריה הכללית של ההתישבות החרדית בארץ ישראל. מאידך אנו למדים שוב על יחסם של מוסדות ההתישבות הציוניים שעכבו במידת יכלתם את העלייה החרדית. לאחר מלחמת העולם השניה חלו בי"ה שינויים ותמורות מפליגים בעולם היהודי ובעזה"י כעת משגשגים ופורחים ריכוזים חרדים בכל אתר ואתר בארה"ק. גם העלייה לארץ ישראל עד היום ברובה המכריע היא של יהודים יראים ושלמים התורמים את חלקם בישוב ארץ ישראל בדרך התורה והחסידות להכין את הקרקע לבואו של משיח צדקנו בב"א.

בני מראמורש מתכוננים לעלות

הרב יששכר דוד אויזקוון, האיניציאטור של התכרות להתישבות של יהודים חרדים ממארמרש בארץ ישראל, לא זנוח ולא ישקוט עד אשר יראה קבוץ־קלם של יהודי־מארמרש מתישב על אדמת־ארץ־ישראל וחי מעבודתו על אדמת ישראל. הוא לקח מקל־נדדים בידו והוא נוסע מעיר לעיר ושוחה תעמולה לרעיון ישוב ארץ־ישראל.

קרוב־רבנים שמר הבן לעזור להרב אויזקוון בכל מה שאפשר לו בדרכיו בי ישראל הענך מיוניצה (כפה בערוסאדרין, מראמורש־לוגויא) הרב הצדיק חיים האזר מקוסובא (גאליציא) הרב הצדיק ר' יואל סיקלמוים הרב י. ל. צירלסון מקישינוב ר' הרב ר' בנימין פוקס מנרוסוארדין הרב דושינסקי מרמשס—כלם עשנים לעזור להתכרת בכל מה שאפשר להם. תשבים לקבץ סכום שיאפשר להקים משכה אחת בעזרת משפחות. כידוע הבטיחה הקרן הקימת לישראל ליתן לתכרת־מארמרש שטח של אדמה להתישבות.

צילום הידיעה כפי שהתפרסמה

עין טובה

הרי שלך לפניך

נכד נולד בן ראשון לבתו הרבנית מרים תחי' מובן מאליו היה כי רבינו זצ"ל יהיה הסנדק בברית המילה המשמש ובא, אך רבינו זצ"ל כדרכו, חולק כבוד לכולם תמיד, ועל כבודו מוותר תמיד, בטוב טעם הסביר לבתו תחי' שכה השתוקקה לכבדו, כי אותו בן משפחה המבקר בימים אלו בארץ, "זקוק לכך יותר ממני ומן הראוי לכבודו".

וכך היה סנדקו של הרב אשר חיים שטרנבוך שליט"א, אחד מיקירי ונכבדי משפחת רבינו זצ"ל.

תלמידי רבינו הקרובים זוכרים היטב היאך אמר להם פעם על אחד מגדולי צדיקי הדור, שכדאי מאוד לראות את עבודתו בקודש ואכן הם עשו במחיצתו שבת אחת ומששבו התעניין מאוד בקורות אותם, חקו ודרש, שש ושמח שתלמידיו קלטו עוד ריח של תורה וטעמו וראו כי טוב.

לא אחת שיגר תלמידים לשולחנו של אחד מאדמו"רי חיפה שהתקשה באותם ימים לאסוף מנין לבית מדרשו. והזהירם לבל ידע חלילה כי הוא שלחם.

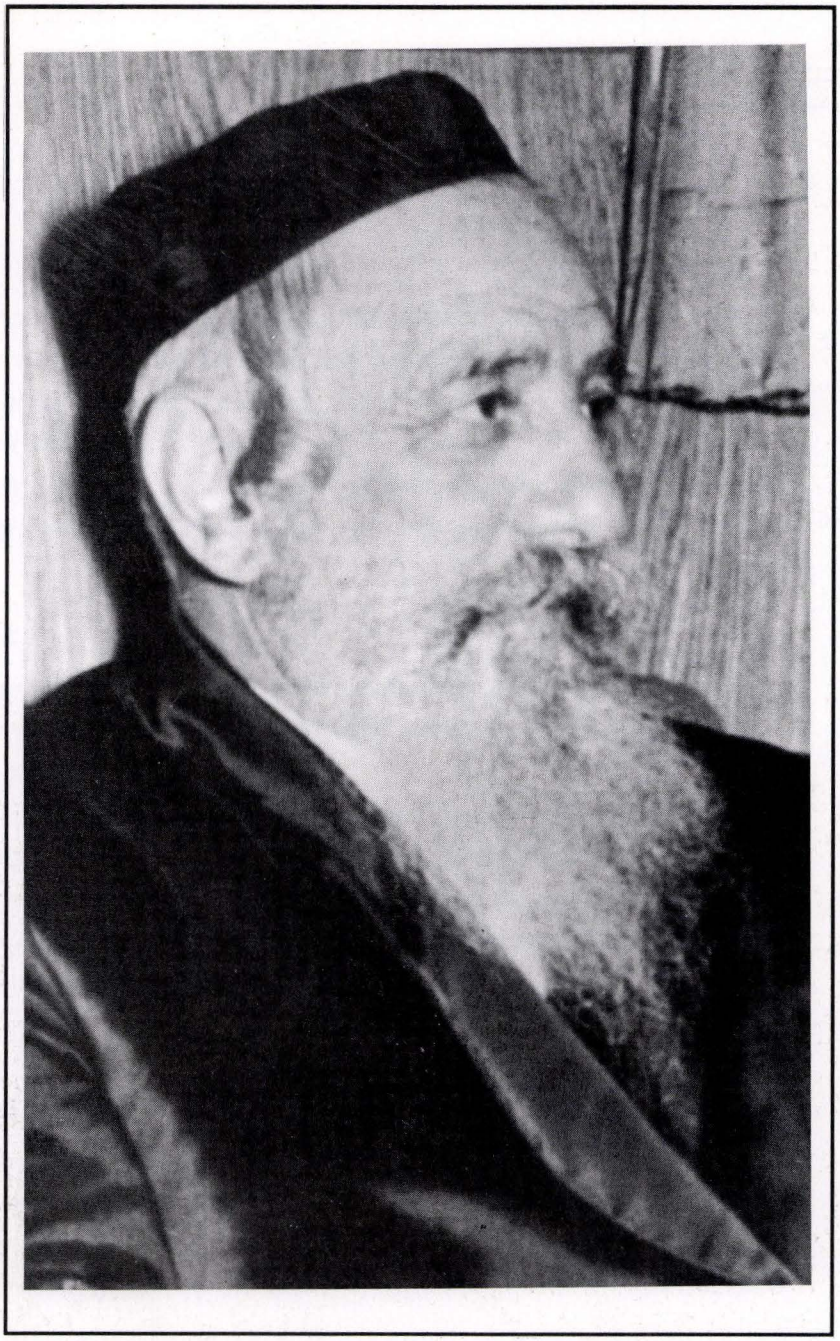
רוחב לב

רחוק היה רבינו כמטחוי קשת מכל זיקה כתתית או מפלגתית כלשהי לבן היה נתון לכל יהודי ירא אלוקים תחיה דרכו אשר תהיה. ברוחב לב נדיר שיבח אדמו"רים וחסידים מחצרות אחרות.

לאחד מזקני חסידי גור בחיפה אמר פעם: כשהגיע לידי הספר הנפלא "אוסף מכתבים" מהרבי הזקן מגור רבי אברהם מרדכי זצ"ל. התפעלתי, והאמינו לי אין בדבר שמץ של חנופה, אם יותר יהודי לבדו ארבעים שנה במדבר ללא חומש ולא שום ספר קדוש, ורק הספר הזה עמו בכוחו להתחזק יום יום באמונה וביראת ה' ע"י הספר הזה, כי כל כולו מלא קדושה ויראת ה'.

תרבה חכמה

בשיחה עם יהודי שהעביר שבט בקורתו על חסידי בויאן הפליג רבינו בשבחם ואמר "מתקנא אני בחסידי בויאן, כי להבדיל מחסידים אחרים המחפשים אצל רבותיהם אותות ומופתים, הרי חסידי בויאן מבקשים אצל רבם מידה טובה ומוותרים מראש על ניסים ונפלאות.

בארה"ב עם האדמו"רים מבויאן ומקופישניץ זצ"ל

עם אחיו ה"אמרי חיים" והאדמו"ר מסדיגורא – פשמישל זצ"ל
בחתונת האדמו"ר מסדיגורא שליט"א

בישיבת מועצת גדולי התורה. נראים הגאונים רבי יחזקאל אברמסקי
הרב זלמן סורוצקין והאדמו"רים מסדיגורא ובויאן.

רבינו זצ"ל עם האדמו"ר מזידיצ'וב
נצבים עליו: מימין החסיד הר' ישעי' משה גנזלר והחסיד הר' זלמן קופלמן ע"ה ומזכירה
המסור של הישיבה שעמד לימין רבינו זצ"ל. כמו"כ נראה בתמונה הר' בנימין שנפ בן
החסיד הר' זיידלה שנפ ע"ה.

אגודה - אחת

אחת המסגרות דרכם פעל רבנו זצ"ל גדולות ונצורות החל בימי רבנותו ברומניה וכלה בשארית ימיו על אדמת הקודש, היתה אגודת ישראל.

תוך נאמנות לרעיונה של אגודת ישראל ואיחוד כל החרדים תחת דגלה, השפיע רבנו והתמסר כל כולו להפצת רעיונה, כך מוצאים אותו עושה ומעשה למען "קרן התורה" להקמת רשת "בית יעקב" ברומניה, בראותו בתנועה זו עוגן הצלה ליהדותם של בני הנוער בארצות מזרח ומערב אירופה.

כאשר בחורף תרצ"ה פתח הועד הפועל העולמי של אגודת ישראל העולמית במסע התעוררות בקרב יהודי בוקובינה פרסם הסבא קדישא מנשר בדבר "רב טובה ונחיצותה של אגודת ישראל".

קריאה זו שהתקבלה בהתרגשות גלויה זכתה לדחיפה מעשית על ידי פעילותם של בניו כאשר רבינו זצ"ל מוביל בגאון מטרה זו.

שליח אגודת ישראל הרב מאיר שוורצמן מתאר בזכרונותיו את המעמד כאשר למעלה מ-2000 יהודים התאספו באולם הענק "בית ישראל" בטשרנוביץ ורבי אליעזר'ל מויז'ניץ ואחריו רבי ברוכ'ל הסעירו את העדה הקדושה במילים חוצבות לטובת הרעיון האגודאי.

נואם בחסד

נוסף לכך נדד רבינו עמו לסדיגורא, ראדוביץ, גורא הומורה, יאסי, באקו, שאץ וקלויזנבורג, כדי להביא להמונים את בשורת אגודת ישראל.

וכך מתאר הרב מאיר שוורצמן ברשימותיו: "הרבי ר' ברוכ'ל היה נואם בחסד עליון, קולו הרעים, ליבו כאב, ומעיניו זלגו דמעות רותחות כאשר תיאר בפני הציבור בצבעים קודרים את הסטרא אחרא, אשר מתהדר כביכול בטלית שכולה תכלת, וכל רצונה ללכוד את הנוער לדרכיה הכפרניות. ההמונים הקשיבו לדבריו בהתלהבות עצומה"...

כולו אהבה עזה

וכך מעיד רבי בנימין זאב יעקובזון זצ"ל מותיקי האגודה: רבי ברוך לחם עמי בבוקובינה במקומות מאוד לא נעימים למען אגו"י בגבורת ארי. הוא לא ידע מיחוסו

מעיד ח"כ הר"ר יעקב כץ ז"ל. ...חנני נזכר מהפגישה הראשונה בכנסיה הגדולה במרינבד בשנת תרצ"ז, כאשר האדמו"ר זצ"ל וחוא אז רבה של סערט חופיע במלוא שיעור קומתו, היה עדיין צעיר לימים כבן ארבעים, שופע חיים ומרץ, ומעורב עם הבריות, ומקובל בין גדולי התורה ומנהיגי החסידות - האריות שבחבורה, ראינו אותו ער ופעיל משתתף בישיבות, נכנס ויוצא ובדעתו מתחשבים.
(שערים חשון תשכ"ה)

וממעמדו, הוא ידע אך ורק ש"בלי אגו"י אין קיום ליהדות" עוד לא ראיתי מימי איש שהראה לבביות כה עמוקה, שהוכיח אותה כלפי זולתו, כמו הרבי מסערט, אשר נשקני וחבקני בכל פגישה והיה כולו אהבה עזה בוערת בגוף חלש וחולה.

למען הכלל

רבינו זצ"ל אשר האמין בכל מאודו ברעיונה ומטרותיה של אגודת ישראל ראה בהתארגנות זו של גדולי ישראל את רציפות המאבק של היהדות הצרופה בחורשי רעתה. הכלים אמנם חדשים תנועה פוליטית, מפלגה, אבל המטרה ישנה נושנה.
לפיכך נרתם במלא עוזו לשיקומה של אגודת ישראל בארץ ישראל אחרי השואה, כעבד נאמן מחד, וכלוחם אמיץ מאידך ובלבד ללכד את המחנה החרדי, כדי לבסס השקפה ועמדה חרדית אחידה ותקיפה, כדי לחזק את הזרוע הפועלת לכינון חינוך טהור בארץ ישראל.

בכנות האמין במטרות אלו ולפיכך השתתף בדבקות בכל ועידותיה וכינוסיה של "אגודת ישראל" גם כשעלה לו הדבר במאמץ עילאי עקב חולשתו. התעניין תדיר וגילה מעורבות בכל הנעשה בתוכה ועמד לימינה בכל מערכותיה.
במיוחד הטביע את חותמו – החותם הטהור על החלטותיה של מועצת גדולי התורה וכשחברו כל שומרי החותם יחדיו ונדברו איש אל רעהו, היתה דעתו מכרעת.

בימי הכנסיה הגדולה במארינבאד לידו החסיד הרב פישל פלדמן ז"ל

על בימת הכנסיה הגדולה הרביעית בירושלים

חכם בא לעיר!

מיט גרויס שמחה לאָזען מיר ווייטן צו אי"ה קומענדיגן מיטוואָך קומט אָן אויף צו בַאזוך קיין צומעריקא, וואו כ"ק הרה"צ, שר התורה וכו'

מרן ר' נחום האָגער שליט"א

אדמו"ר מווישניץ (חופה)

אינקאָרמאציע וועגען דעם רבינ"ס אָנקום קען מען באקומען ביי החסיד הנכבד ר' נחום נייטען —

Phone: EV 7-5941

כ"ק אדמו"ר מוהר"ר [illegible]

שליט"א (חופה)

וועט אי"ה שבת קודש, פרשת [illegible]

כ"ק אדמו"ר שליט"א [illegible]

אין בית הכנסת [illegible]

בווישען ברוקלין און קיאָנסטאן [illegible]

שבת ק' נאָכמיטאָג, 3 אויגער, הויפּט כ"ק אדמו"ר שליט"א

האלטען א וויכטיגע דרשה.

צבי אריי פלאָגען, פרעזידענט — דוב זייבר, הויפּטקאָרדינאָטאָר

מרדכי כ"ץ, סעקרעטאר, גבריאל פּיקאָווסקי, גבאים

די אכסניא פון כ"ק אדמו"ר שליט"א ביי הונד מובבר ר' יוסף שלמה ראבינער צייגט

610 MONTGOMERY STREET

Brooklyn, N. Y. :: :: Tel. PR 8-9445

די אדמורי"ם פון ווישניץ און פון כערעט צוריקגעקומען פון אראדעא.

דיענסטאג וענען צוריקגעקומען פון אראדעא דער ווישניצער התנה"צ ר' אליעזר האנער שליט"א און דער כערעפּטער התנה"צ ר' בינר האנער שלים"א, פון אראדעא האָבן זיי האָבען איך מיספּאָרשטעלט צוליב דער פּרוּה פון זייער מעסטער רעם אלטען ווישניצער רבי ואוכיל, אויב"ו האָבן אראדעא — משפּרנוויץ ועגען פון פּיעלע מאנאטען אראפּגענומען א מד הטידים מיטגעל פּנים זיין די יחוסה מבלה מסופו פּונ"ם ווישניצער רבי ומקיל. דער ווישניצער רב שליט"א איז הגענטיגט גיין נאכאלאמוויץ וואו עד איז הגענטיגט ווערט נעפּוילגט פון א גרויסען טייל דערפּרי ווען ער איז בעלייטיגט פון א גרויסער שטאל הטידים מיט הונדערט וואָגען ווען א קעמפּל נעלכט איז נעבאהיטן נאך ווייט, מיט באזונדער הכנעה ווען נעז ארט נאכאמפּען.

דער טערמער רב שליט"א איז אויינגעפּוילגט ווייט א לויט ליליא פון משפּיניוויץ, ביים באהנהף האָבען דעם רב שליט"א קיוואט שאלליעכע הטידים וויי טויט וד טשעליידער כולם טשעדאוויי. צער טיפּע אבודת ישראל איז מקרהדע צעריים. מיסווער אינדערפּרי איז דער רב שליט"א אריינגעפּאהרען נגד כעדנע

חנועת אגדת ישראל ברומניה קמה לתחיה

(אני"ע). אחרי חמש שנות חרם ותורבן נתעוררת שוב תיחוית התרדית ברומניה לתקים הריסותיה, ושרדות התרדים הנאספים לתי ותורתו התאחדו בכל תמדינה תחת דגל אגודת ישראל, ותעמידו בראשם טועצת גדולי התורה תמורכבת סגדולי התורה בסדינה, בועידת ארצית שנתקיימה בקיץ תעבר בעיר קלוזנבורג השתתפו 250 צירים נבחרים, ובשלשים רבנים. סרכז אגודת ישראל הוערך סבוקרשט לעיר אראד (ארנסילווניא) בסני שרוב סנין ורוב בנין של תיחדות התרדית נמצא בחבל זה, שיש בו יחדות תרדית טושרשת סדור דורות עם ישיבות ומוסדות תורה מסוארים. טועצת גדולי תחורה סורכבת סגדולי תרבנים רלחלן: כ"ק תנח"ק רבי חיים סאיר האנער שליט"א. האדמו"ר סוויזניץ ברוסניה נשיא הכבוד. תגאון ר' דוד שפרבר אבד"ק קראנשטאם.

הגה"צ רבי ברוך האנער שליט"א אבד"ק סיגט, תגאון האדיר ר' חיים סרדכי ראלער אבד"ק ניאסק, נשיאים. הרבנים הגאונים ר' יוסף אדלר אבד"ק שכבורג ראש לשכת התרדים, ר' סרדכי אריי הלוי הורוויץ, בוקרשט, ר' צבי קינסליכר אבד"ק הרמנשטאם, ר' אברהם שלמה כ"ץ אבד"ק רוסקבה ר' חיים סופר אבד"ק אראד.

ישנם סניפים גדולים בערים בוקרשט, קלוזנבורג, גרוס-וורדין, סיסישוואר, אראד, הרמנשטאם, וסניפים קטנים בערי תשרה.

אגודת־ישראל עושה עכורה גדולה בשטח תארגון לשטור על הדור העציר, שאורבים לו מכל הסטלנות התפשיות, שלא יסחב בזרם הזמן. קצין אני"ם הולך ותולך לכל שדרות התרדים ותנוער. סלבר סניפי אני"ם ישנם סניפים של צעירי אג"י בערים דלהלן: בוקרשט 200 צעירים, אראד-180 צעירים, סיסישוואר 300 צעירים, קלוזנבורג-300 צעירים, קרלסבורג 150 צעירים, וסועלים, סורדא-150 צעירים; "סועלים", הרמנשטאם-200 צעירים, גרוסווארדין-400 צעירים וסועלים, ובשאר עיירות, בסיס כאלפיים צעירים תרדים סאורגנים סלבד 4 סניפים של סרתי אגדת ישראל המונים כ-800 חברים. כן ישנם סניפים' של בנות אגדת ישראל. סספר התברות עולה 700. כל סניפי אני"ם וצעירי אני"ם לומדים שעורים בתורה בכל ערב.

החלטות הועידה הארצית ברומני׳

א.) הכנסי׳ קוראת את כל חרדי מדינתנו להתרכז בכל המונם בין שדרות האגודה, בכדי לאפשר בצור חומת היראים.

ב.) הכנסי׳ פונה בקריאה חמה אל כל גדולי וגאוני ארצנו, שיתרכזו תחת דגל תנועתו לסייע אותנו ע״י בנין תנועתנו הלוחמת עבור בצור וחזוק התורה והדת בחוץ לארץ ובארצנו הקדושה.

ג.) הכנסי׳ מחליטה לקרוא שוב לחיים את מועצת גדולי התורה אשר תשמש בתור האויטוריטה הכי גבוהה ומכריעה בהסתדרותנו.

ד.) בתור נשיא הכבוד של מועצת גדולי התורה נבחר: הרה״צ מוויזניץ שליט״א.

ה.) בתור נשיא של מועצת גדולי התורה נבחר: הרה״ג מוה״ר דוד שפערבר שליט״א אבד״ק בראשאוו.

ו.) בתור נשיא הכבוד של וועד העלי׳ שמוסבו בבוקרסט נבחר: הרה״צ מסירט שליט״א.

ז.) אלה שמות שאר הרבנים שנבחרו במועצת גדולי התורה: הרה״צ מסירט, הרה״ג מטורדא, הרה״ג מאראד, הרה״ג מסיביו, הרה״ג מסג, נעאמץ, הרה״ג מבאנילא.

המוסדות העליונים והמוסמכים של מרכז אגודת ישראל ברומניא שנבחרו ע״י הועידה הארצית, הם, וועד מועצת גדולי התורה, וועד המרכז, וועד הפועל.

חברי מועצת גדולי התורה הם, הרבנים המפורסמים ראשי היהדות החרדית ומהם כאלה שמילאו כבר תפקיד חשוב במועצת גדולי התורה העולמית, ועל פיהם נחתך כל דבר תנועתנו.

חברי וועד מועצת גדולי התורה הם:

הגאוה״צ מוה״ר חיים מאיר האגער שליט״א האדמו״ר מוויזניץ נ׳ הכבוד
״ ״ ברוך האגער מסערעט
הרה״ג הישיש מו״ה דוד שפערבער ״ אב״ד בראשאוו נשיא
״ מו״ה באר חיים מרדכי שליט״א מסג. נעאמץ
״ מוה״ר יוסף אדלער שליט״א אבד״ק טורדא
נשיא הלשכה המרכזית האורטדוקסית
הרה״ג מוה״ר מרדכי ארי׳ הלוי האראוויץ שליט״א אבד״ק באנילוו בוקרסט
״ ״ חיים סופר שליט״א אבד״ק אראד
״ ״ צבי קינסטליכער שליט״א אבד״ק סיביו

החלטות הועידה הארצית ברומניה.

קול קורא

אחינו שלומי אמוני ישראל!

מצבנו המעציב, צוק העתים והתלאות שעכרו עלינו, המלחמה הנוראה שאכלה את מכחר בנינו, רוב מנין ורוב בנין של החרדים, הביאה הירוס ופירוד גם בין הנשארים.

המהסכה הכללית והרוס היסודות האקונומיים, הרסו את העם והעוסקים לדאוג לצרכיה הרוחניים. וההורבן בעולם הרוחני גדול מאד, רבו מפירי התורה, פורקי עול, מחללי שבת בפרהסיי הפקרות והוללות, והפרוץ מרובה על העומד, גם בטרנסילוניי אשר היי מבצר עוז ליהדות, התרוספי היסודות.

החובה לתורתנו ולעמנו דורשת מכם בכפגיע להיות כלכם לאיש אחד חברים ל„אגודת ישראל" אשר מטרתה היא:

„לפתור ברוח התורה והמסורה את כל השאלות השונות, אשר תעלינה על הפרק בחיי כלל ישראל".

השגה רצינית כאד ודורשת מאת כל חרדי מדינתנו ללכת שלובי יד. וידעו נא אלה החרדים אשר עמדו עד כה מהאגודה והלאה, כי לא ידעו למדי נחוצותה ועל מה אדני הסבע. ואלה אשר מסיבות שונות התארגנו בהסתדריות שונות והם חרדים לדבר ד' ותורתו הקדושה ידעו אשר בהתאחדות היהדות החרדית — משאת נפשנו — והאגודת ישראל היא המזור היחיד לעכנו האומלל.

התעוררו אחים יקרים לקול דקריאה וחזקו ונהזקה! להתאחד תחת דגל „אגודת ישראל" לאגודה אחת לעשות רצונו בלבב שלם, כי רק בכח משותף כללי יש בידינו לעשות מעשים גדולים, ועלינו להיות זרזים במעשינו לברוא את הכח הכללי.

חושו אחים ואל תאחרו!

הק' חיים מאיר בהה"צ סוהרי"י וצללה"ח
באר־חיים מרדכי מניאסץ
הק' יוסף אדלער אכדי"ק פוריא
הק' בריך בהה"צ סוהרי"י וצללי"ח
הק' צבי קינסטליכער אכדי"ק סיגיו
הק' דוד שפירבער אכד"ק בראשאוו
הק' יצחק כמוה"ר בנימין ראבינאוויטש אכדי"ק סאסרא
הק' מרדכי הלוי דוראוויץ
הק' דוד שנעבאלג
שמואל אברהם זעלמרייך אכדי"ק פשאקוכא סולני"
הק' אברהם שמואל פאנעט אכדי"ק אלכא יוליא
ליבוש כער האלפערט אכדי"ק וואסלוי
הק' יעקב מעזשער נעגרעשט
הק' ידושע דייטש אכדי"ק קעזרי־וואשארהעלי
הק' בצלאל שטערן הרב העציר סיגיו

בית המדרש מקור ברוך
דחסידי סערט ויז'ניץ

נדבת _____

לע"נ _____

נפטר(ה) _____

כרוז מטעם מועצת גדולי–התורה ברומניה קלויזנבורג תש"ו

מועצת גדולי התורה של הסתדרות אגודת ישראל ברומניה

ב"ה

דברי שלום ואמת וברכות התורה באהבה נאמנה
לכבוד אהובי לבנו נבחרי עם ישראל ה"ה הנהלתה הנכבדה
של מרכז אגודת ישראל ברומניא.

בהיותנו נאספים בקלוזש להתיעץ בעניני העת שבמדינתנו אף שזמננו הי' קצר והמלאכה מרובה, בכ"ז לא רצינו לזוז מכאן בלי להאסף ולדון גם בעניני התורניים הנוגעים להסתדרותנו המהוללה. בישיבה זו הביאו חברי מועצת גדולי התורה הנוכחים כאן, החלטות דלקמן ומקוים אנו שתוציאו את כולם בלי מחסור מן הכח אל הפועל:

א.) רצוננו שתפקחו ותגבירו על השיעור העולמי של הסתדרותינו הדף היומי המאחד ומקשר את לומדי התורה של החבל כולו באחדות קדושה ונשגבה תחת כנפי התורה שילמדו אותו בדיוק בכל יום בכל סניף ובכל קבוץ של המדינה. לפני למוד הגמרא יקדישו החברים זמן מה להגות בספר "חפץ חיים" ואחריו ישנו משניות אחדות ויאמרו קדיש דרבנן לעלוי נשמת הקדושים שנהרגו ונשרפו, שמסרו נפשם על קדושת השם.

ב.) הסתדרות אגודת ישראל ברומניי תכתוב גם ספר תורה לזכרון נשמות קדושינו, אותיותי של תורה זו המכוונות לנשמות בני ישראל ימכרו בעד סכום הגון (דעתנו אלף ליי לאות). והכסף הנאסף מזה יותן אך ורק לצרכי האקציא של העזרה לנשואין המבואר בסעיף הבא.

ג.) כדי למלאות לכה"פ מעט מזעיר מן הפרצות הנראות שנפלו בחומת ישראל דעתנו שהסתדרות אגודת ישראל תקבל על עצמה את החוב הקדוש לעמוד לימין הצעירים והצעירות החרדים באמת ואם התורה והיראה בוערת בקרבם שיהי' מוצאים את זווגם הראוי להם כדת משה ויהדות ואגודתנו תתן להם עזרה כספים זמוסרית לאפשר ולהקל התהוות שידוכים כאלה כדי שבמקום בתי ישראל הנהרסים ונחרבים יקומו משפחות חדשות מיוסדות על אדני מסורת ישראל שבהם יאיר מהדש נרנו הישן.

ובתקוה הננו חותמים בכרכת צלח ורכב, יהי רצון שעבודתכם תהא פורי' ומבורכת גם להלאה להרמת קרן התורה והעם.

קלוזש, יום כ"ו תשרי תש"ו.

הק' חיים מאיר בהה"צ מוהר"י וצללה"ה
ברוך בהה"צ מוהר"י וצללה"ח אבדק"ק סערים
דוד שפערבער אבדק"ק בראשאוו יצ"ו
יוסף אדלער אבדק"ק טירדא יצ"ו

קריאה להתאחד תחת דגל "אגודת ישראל"

ב״ה

כבוד מרכז אגודת ישראל

אראר

אודה לה׳ שהחיינו וקימנו לראות בהפרחת תנועתנו והגברת רעיוננו על ידכם. יישר בחכם וחילכם דבר גדול עשיתם להציל את שארית הפליטה להחיות עם רב ולהציל את צעירי צאן קדשים מהרשת הטמון לרגלם. שמוע שמעתי וגם ראה ראיתי בעיני את הפעולות הנשגבות והקדושות שעשיתם על שדה חיזוק הדת, הצלת נפשות, והצלת יתומים ויתומות סליטי החרב ובפרט עבודתכם הקדושה ביסוד קיבוצים ובתי יתומים בהרבה ערים במדינתנו. מה אומר לכם ידידי וחברי הנאמנים ובמה אברככם ? יהי רצון שעמלכם ישא פרי לברכה וכל נטיעותיכם יהיו כמוכם ותזכו לחזק את בדקי היהדות החרדית לחזק ברכים כושלות ולרפאות את מזבח ה׳ ההרוס. ונזכה כולנו לעלות לציון ברינה ובבנו״צ במהרה ב מינו אמן.

ידידכם המברכם בכל טוב וישועה

ברוך בהו״צ מוהר״י זצלל״ה

אבד״ק סערעט

מכתבו של רבינו זצ״ל למרכז אגודת ישראל.

באספה למען החינוך. מימין האדמו״ר מבויאן, האדמו״ר הר״י מגור, רבינו זצ״ל עומד,הגאון רבי אליעזר יהודה פינקל ראש ישיבת מיר.

חסתדרות אגודת ישראל העולמית

חועד חמועל

י ר ו ש ל י ם ,
רוח' בן יהורה 2 • טל. 5393

ת ל - א ב י ב .
רוזוב לילינבלום 22

בית חרשנית ..... כה"נ ניסן תשם"

חסחדיקת .....

שלום וכל טוב לידידי שב"תיקר הרחצ"חספורסם
שלשלת היוחסין וכו' כקשת "סוהר" ברוך חגר" שליטא"
אדטור "טוויזניצע סערעטה

אחדשחם" באהבה !

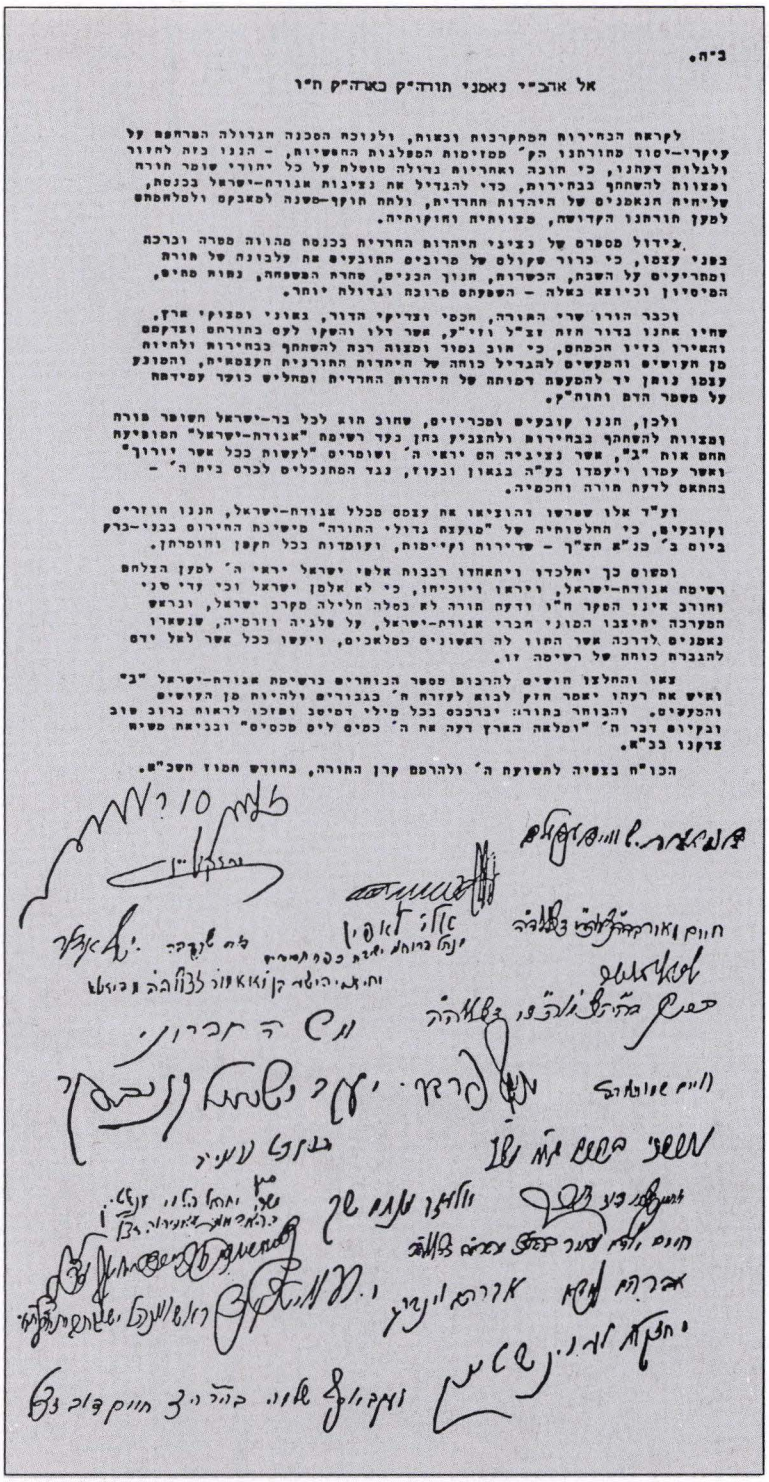
הנני בזה להזמין את כבודו שליטא"לאספת טועצ" גחת"שתתקיים
ביום ד"שבוע זו כח"ניסן בשעה עשר בבוקר ברטת גן בסלון יעקוב
טדר היום שלום באגודה
תקהלות ועיני חדת בסדינה
ושונות,
ובגלל נחיצות העניינים נא להשתדל ולבוא לזמן הנל"
סמנו ידידו אוהבו הדושהט"חמצפה לראותו , חמצפה לישועת כלל ישראל

רבי אברהם יעקב מסדיגורא זצ"ל חתום על מכתב ההזמנה של אגו"י העולמית לאסיפת מועצת גדולי התורה

בישיבה בענין החינוך העצמאי. הגאון רבי זלמן סורוצקין (נואם) אחריו הרבי מבויאן, הרבי מגור ורבינו זצ"ל

קריאה לבחור לאסיפה המכוננת עבור הרשימה המאוחדת

ב"ה.

אל אהבי"י נאמני תורה"ק בארה"ק ת"ו

לקראת הבחירות הסתדרנות ובאות, ולנוכח הסכנה הגדולה הנרחפת על עיקרי-יסוד מחותנו הק' ממזיקות המפלגות החפשיות, - הננו בזה להזהר ולגלות דעתנו, כי חובה ואחריות גדולה סוטלת על כל יהודי שומר תורה ומצוות להשתתף בבחירות, כדי להגדיל את נציגות אגודת-ישראל בכנסת, שליחיה הנאמנים של היהדות החרדית, ולחת תוקף-מענה למאבקם ולמלחמתם למען חורתנו הקדושה, מצוותיה וחוקותיה.

גידול מספרם של נציגי היהדות החרדית בכנסת מהווה סגרה וברכה בפני עצמו, כי כרור שקולם של פרובים התובעים את פלגונה של תורת ומחריעים על השבת, הכשרות, חנוך הבנים, טהרת המשפחה, נשות מחים, הפיסיון וכיוצא באלה - השפעתם פרוכה וגדולה יותר.

וזכר הורו שרי התורה, תכפי ובדיקי הדור, באוני ומצוקי ארץ, שחיו אתנו בדור הזת צ"ל וזי"ע, אשר דלו והשקו לעם בתורתם ובדקפם והאירו בדיו תכפתם, כי תוב נסור ומצוה רבה להשתתף בבחירות ולהיות תן העושים והמעשים להגדיל כוחה של היהדות התורנית העצמאית, והמובע עצמו נותן יד להסעת דפותה של היהדות החרדית ומחליש כוחר עסידתה על משפר הדם ותות"ק.

ולכן, תננו קובעים ומכריזים, שחוב תוא לכל בר-ישראל חשופר פורת ומצוות להשתתף בבחירות ולתצניע בתן בקר רשימת "אגודת-ישראל" תפופיעה תחם אות "ב", אשר נציגיה תם ירצי ה' ושופרים "לעשות ככל אשר יורוך" ואשר עמדו ויעמדו בע"ה בגאון ובעוז, נגד המתנכלים לכרם בית ה' - בהתאם לדעת תורה ותכמיה.

וע"ד אלו שפרשו והוציאו את עצמם מכלל אגודת-ישראל, תננו תוזרים וקובעים, כי התלטוחיה של "מועצת גדולי התורה" מישיכת החירום בבני-ברק ביום ב' כ"ט תצ"ך - שדירות וקייפות, ועופדות בכל תקפן ותוקפן.

ובשום כך יתלכדו ויתאחדו רבבות אלפי ישראל יראי ה' למען הצלחת רשימת אגודת-ישראל, ויראו ויוכיחו, כי לא אלמן ישראל וכי ערי סגי ואורב אינו הפקר ח"ו ודעת תורה לא נסלה תלילה מקרב ישראל, ובראש המערכה יתייצבו הסוני חברי אגודת-ישראל, על פלגיה וזרפיה, שנשארו נאמנים לדרכה אשר החוו לה ראשונים כפלאכים, ויעשו ככל אשר לאל ידם להגברת כוחה של רשימה זו.

צאו והתלצו חושים להרבות מספר הבוחרים ברשימת אגודת-ישראל "ב" ואיש את רעהו יאמר חזק לבוא לעזרת ה' בגבורים ולהיות תן העושים והמעשים. והבוחר בתורה: יברכתו בכל מילי דמיסד ומזכו לראות ברוב טוב ובקיום דבר ה' "וסלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים" ובביאת משיח צדקנו בב"א.

הכו"ח בצפיה לתשועת ה' ולהרמת קרן התורה, בתודש תמוז תשכ"ם.

קריאה להגדיל כוחה של היהדות התורנית העצמאית

גלוי דעת

הואיל ומפיצים שמועות אודות כוונת ה־„קול קורא" שפרסמו הח״מ.

הננו מצהירים כזה, שקרא־אתנו בכוונת למען הרשימות הדתיות בארץ, ובראשן לטובת **החזית הדתית המאוחדת** בע״ה־ק **ירושלים** תוכב״א, שמעומדי־ה נציני המסגנות הדתיות בארה״ק.

(—)איסר זלמן מלצר
ר״מ ראשי בישיבת „עץ חיים"

(—) ישראל אלטר
(אדמו״ר מגור)

(—)זלמן סורוצקין
נאב״ד לוצק

(—) אליעזר יהודא פינקל
ראש ישיבת מיר

(—) אברהם יעקב במהר״ר ישראל מסדיגורה

(—) יחזקאל פרנא
ראש ישיבת חברון

(—) יחיאל מיכל מוקצינסקי
רו״מ ישיבת „עץ חיים"

(—) ברוך בהה״צ מוהר״י זצללה״ה
מסירט—ווינניץ.

(—) מרדכי שלום יוסף במוהר״ר אהרן
מסדיגורה—פשמישל

שאר קריאות הרבנים יבואו בגליונות הבאים

תמיכה בחזית הדתית המאוחדת בירושלים

קריאת גדולי הדור ביום מתן-תורה
לפעול למען אגודת ישראל

האדמו״ר מגור שליט״א:

יש לסייע לאגודת ישראל הן בגוף והן בממון ולהשתתף באסיפות שייערכו. הבחירות מתקרבות, יש לעשות להצלחתה של אגודת ישראל ולא לפסוח על שתי הסעיפים.

האדמו״ר מוויזניץ שליט״א:

אגודת ישראל הכריזה לקראת הבחירות הבאות על גיוס פעילים שיתנדבו לפעול למען רשימת אגודת ישראל וכן הוכרז על מגבית קרן הבחירות. האדמו״ר שליט״א מבקש מאנ״ש שכל אחד יתנדב לעזור בבחירות למען רשימת אגודת ישראל וכל מי שאפשר לו יתנדב באופן אישי לפעול למען הבחירות ומי שלא אפשר לו בגופו יפעול בממונו ע״י תרומה לקרן הבחירות. אבל רצוי לפעול גם בגוף וגם בממון, בבחירות הבאות למען הרמת קרן היהדות החרדית.

האדמו״ר מוויזניץ-סרט שליט״א:

אני פונה לאלה אשר ישנם פה ואת אשר אינם פה, ביום מתן תורה עלינו לעשות לעצמנו חשבון הנפש מה משמעותה של קבלת התורה. היסוד לקבלת התורה היא אמונת חכמים. אנו רואים שמשה רבנו בעת קבלת התורה קרא לזקני ישראל מקודם, וכן אנו מוצאים שמשה רבנו הוסיף יום אחד מדעתו והקב״ה הסכים על ידו ונתן את התורה ביום שקבע משה רבנו כדי להוכיח שקבלת התורה תלוי׳ בדעת חכמים. גם בקרבן פסח אנו מוצאים שמשה רבנו קרא לזקני ישראל, כדי להחדיר ללב בני ישראל אמונת־חכמים.

ישנם כאלה הטוענים שאכן אנו שומעים לדברי חכמים, אבל רק בעיניני איסור והיתר וכדומה אבל בדברים אחרים בעיניני הכלל וכו׳ אנו עושים על דעת עצמנו, שיטה זו מהווה ח״ו חורבן ליהדות התורה, מהנסיון אנו יודעים כי בכל מקום שהשתמשו בשיטה זו יצא חורבן ליהדות.

כל קושיא על דעת חכמים מהווה פגיעה קשה באמונת חכמים.

אנו מתקרבים לימי מיבחן, ביום קבלת התורה נקבל עלינו לשמוע לדברי חכמים לגדולי התורה ראשי־הישיבות וכו׳. לקבל את דבריהם ללא סייג, ובזה נרים את קרן התורה.

„בית יעקב" סיון תשכ״א. כל קושיא על דעת חכמים מהווה פגיעה קשה באמונת חכמים

ב"ה

אהלכות כל יראים ואוהבים לדבר ה' לאגודת אחת איש צורך משפט ואחדות, אשר בם ע"י מלוי קיומו ועמידתו של עם אמונה בשעת ארח עולם זו, כשזקוקים אנו לראשי שנים.

בדורנו כשבעוה"ר פילוגים מפלגתנו ניסשו, קהילות גדולות ומרכזי תורה נחרבו ונרמסם גדולי התורה, ראשי וצדיקי עולם. נשארנו שרידים, שארית פליטה. בכל ארץ וארץ עומדים מעטים מלוחמים בשארית כחותיהם למען חיי תורה ויהדות-אמת.

אחרי האורבן הזה בתורת ארץ ישראל מרכזה הגדול של יהדות הנאמנה, אל תלפיות שכל עיני ישראל אליה נשואות. כאן חוקמו מחדש בעזה"ת מרכזים גדולים לתורה וירא"ש; רבבות שומרי תורה עלו אליה מכל קצות תבל, ממערב, ממזרח, מצפון ומתימן.

ומאידך עמדו ועומדים צורכי כול התורה ומלכות שמים וקשרו קשר לאלל כל קודש ומעבירים מאות אלפים ורבבות עולים ובני נוער על דת תח"ק, שעליה באו בתש ובמים אבותינו מקדושים, ורוצים לערסל את עמנו וארצנו מקדושה מקדושתם.

צו משעה לכנס ולארגן את כל רבבות שומרי תורה מכל קצוי תארץ ולעמדם לכם צבורי אדיר, עצום ומכריע ולעמוד על משמר מחורת ומסורת בכל עיר וכפר, לעיצוב צביון החיים בארץ תאבות על יסודות שמירת תח"ק ותמסורת.

וכבר אמרו חז"ל: "וכן אתה מוצא שאין נגאלין עד שיהיו כולן אגודה אחת שנאמר (ירמי' ג') ביחיו תאמה ובצע אחיה נאום ה' יבואו בני ישראל ובני יהודה יחדיו וגו'. כשהן אגודין מקבלין פני משכינתא" (מדרש תנחומא נצבים).

אז נדברו יראי ה' איש אל רעהו ויקשב ה' וישמע.

התאחדו ! התארגנו אתה דגלא של אגודה ישראל, תעומדת תחת מרותה של מועצתה גדולי התורה !

אגודת ישראל, טיסודתה בחורי קושטא ע"י גדולי התורה וצדיקי הדור ומאורי האומה בדור אעבר שראו לפרוץ אצורך אגדול לאיחוד מיתדות אתורה, פעלה גדולות ונצורות בכל שטחי החיים, ארימה דגל התורה וקדשת שם שמים ברבים בכל ארצות קיומה.

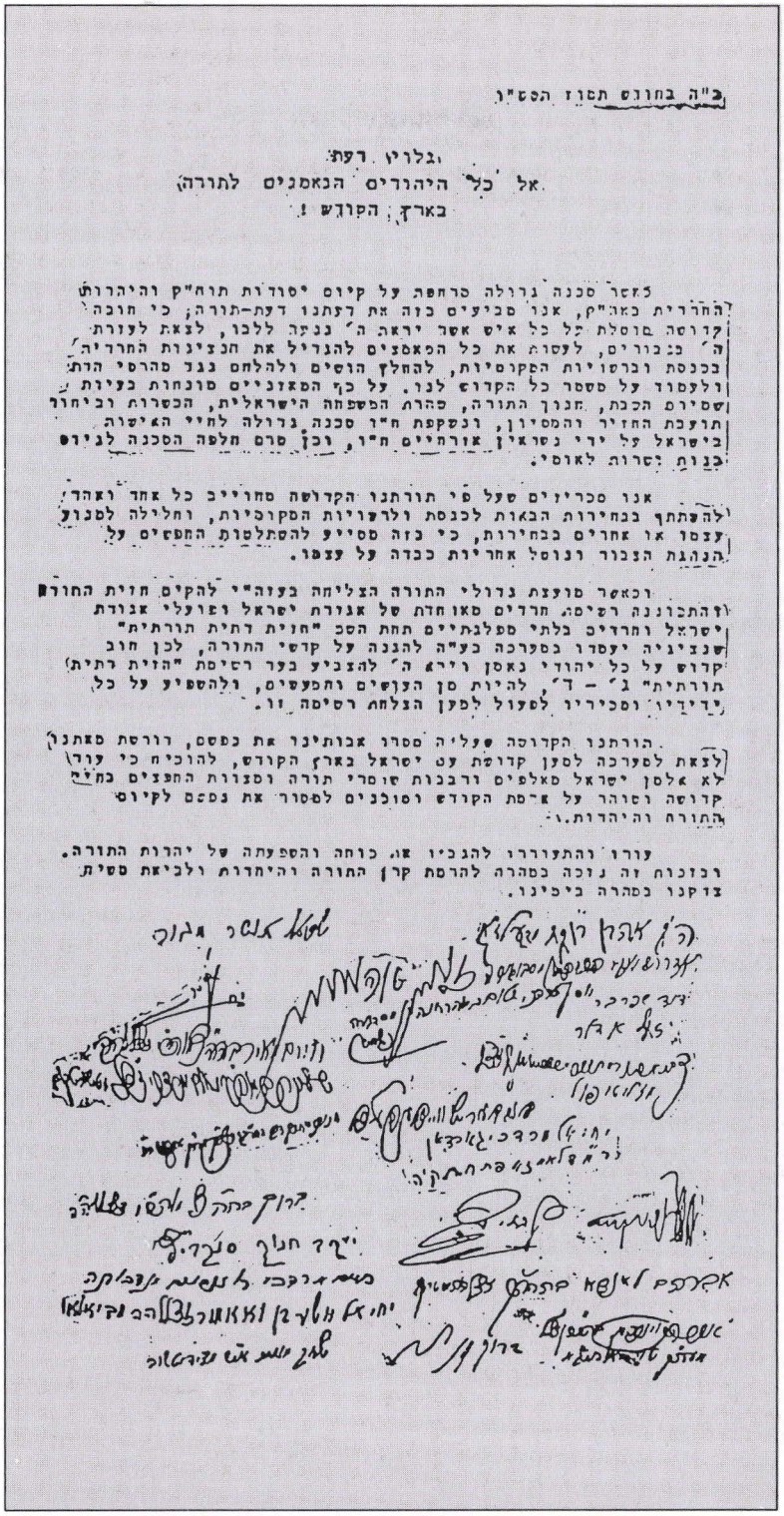
תריסו את כבל התורה על אדמת ארץ ישראל !

עם ה' חזקו ואתחזקו בשמירת התורה ומסורה, חנכו בניכם לתורה; תאקדישו בקדושת שבת ותמועדים, בכשרות ושארת איי תמשפחה.

תצטרפו למחנה תעדים תגדול בארץ ותרשעו בתור תכרים לאגודת ישראל. כל אחד בסקומו עזור לתגברת חיל מחנה ה' בארץ תקודש, לחרגן את נשמת תכלל ותחדש על בסיס תורתנו תקדושה.

ונזכה במהרה לגאולה שלמה על ידי משיח צדקנו.

התלכדות כל היראים באגודה אחת

ב"ה בחודש תמוז התשי"ו

וגלוין רפת
אל כל היהודים הנאמנים לתורה
בארץ הקודש !

לאחר סכנה גדולה מרחפת על קיום יסודות תוה"ק והיהדות ההדדית כאה"ק, אנו מביעים בזה את דעתנו דעת-תורה; כי תובה קדושה מוטלת על כל איש אשר יראת ה' נוגעת ללבו, לצאת לעזרת ה' בגבורים, לעשות את כל המאמצים להגדיל את הנצינות החרדית בכנסת וברשויות המקומיות, להחלץ הושיע ולהלחם נגד סהרסי הדת ולעמוד על משמר כל הקדוש לנו. על כך המאזניים מוכחות בעיות ומשימים הכבד, תנוך התורה, פהרת המשפחה הישראלית, הכשרות וביחוד תועבת החזיר והמסיון, ונשקפת ח"ו סכנה גדולה לחיי האישות בישראל על ידי נשואין אזרחיים ח"ו, וכן סרם תלפה הסכנה לגידול בנות ישרות לאומיו.

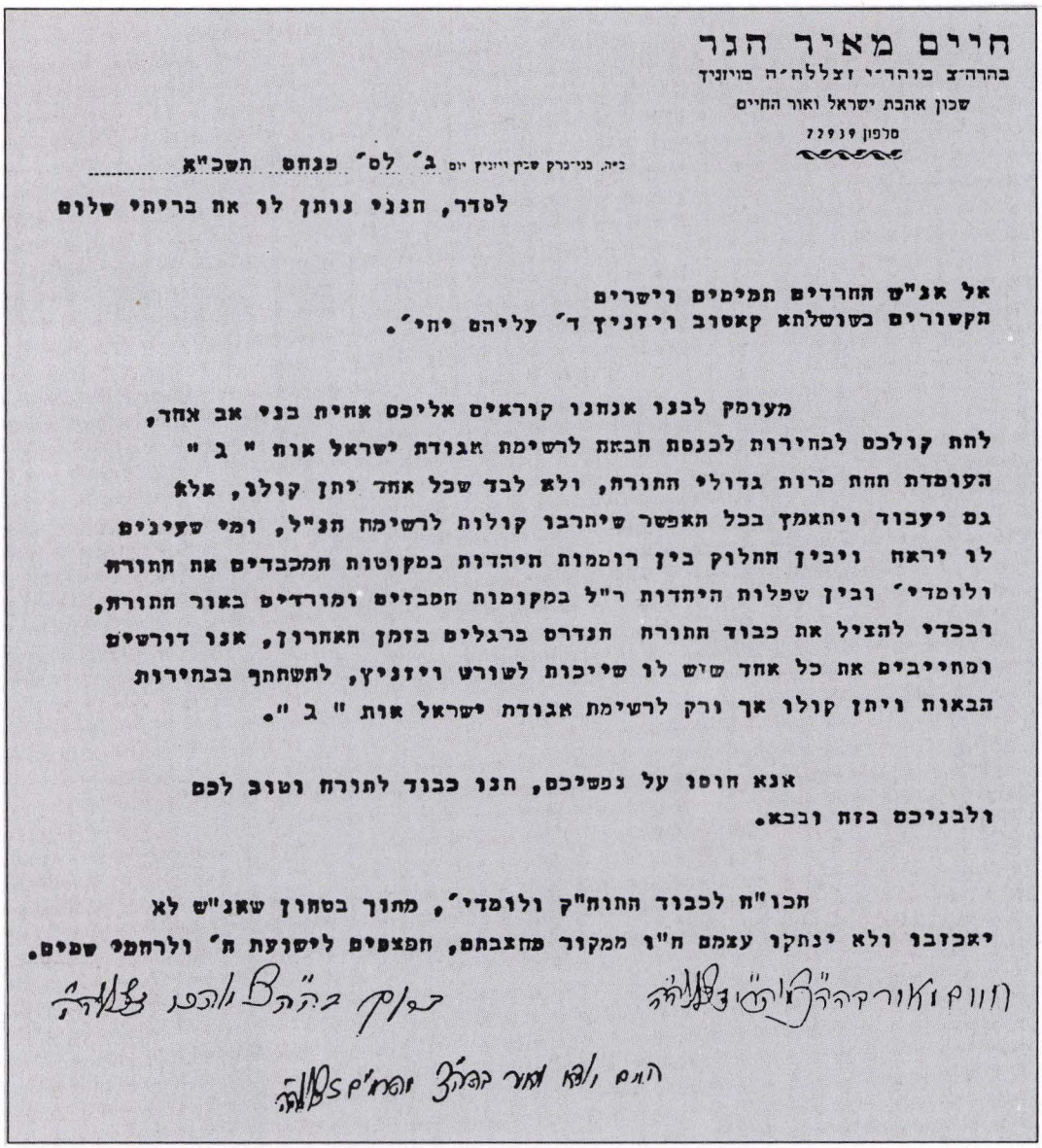
אנו מכריזים שעל פי תורתנו הקדושה מחוייב כל אחד ואחד להשתתף בבחירות הבאות לכנסת ולרשויות המקומיות, וחלילה למנוע עצמו או אחרים בבחירות, כי זה מסייע להשתלטות המפלגים על הנהגת הצבור ונושל אחריות כבדה על עצמו.

וכאשר מועצת גדולי התורה הצליחה בעזה"י להקים חזית החורה והתכוננה רשימה תרדים מאוחדת של אגודת ישראל וצולי אגודת ישראל ותרדים בלתי מפלגתיים תחת השם "חזית דתית תורתית" שנציגיה יעמדו במערכה בעד"ה להגנה על קדשי התורה, לכן חוב קדוש על כל יהודי נאמן ויראת ה' להצביע בעד רשימת "חזית דתית תורתית" ג' – ד', להיות סן העושים ומעשים, ולהשפיע על כל יודעיו ומכיריו לסעול למען הצלחת רשימה זו.

חורתנו הקדושה שקיבה מסרו אבותינו את נפשם, דורשת מאתנו לצאת למערכה למען קדושת עם ישראל בארץ הקודש, להוכיח כי עוד לא אלמן ישראל מאלפים ורבבות שומרי תורה ומצוות החפצים כחיי קדושה וטוהר על אדמת הקודש ומוכנים למסור את נפשם לקיום התורה והיהדות.

עורו והתעוררו להגביר את כוחה והשפעתה של יהדות התורה. ובזכות זה נזכה במהרה להרמת קרן התורה והיהדות ולביאת משיח צדקנו במהרה בימינו.

להגביר כוחה והשפעתה של היהדות החרדית

חיים מאיר הגר
בהרה"צ בוהרי"ז זצללה"ה מויזניץ
שכון אהבת ישראל ואור החיים
טלפון 99222

בית כנסת שכון ויזניץ יום ב' לס' פנחס תשכ"א

לסדר, תנני נותן לו את בריתי שלום

אל אנ"ש החרדים תמימים וישרים
הקשורים בשושלתא קאסוב ויזניץ ד' עליהם יחי'.

מעומק לבנו אנחנו קוראים אליכם אחינו בני אב אחד,
לחת קולכם לבחירות לכנסת הבאת לרשימת אגודת ישראל אות " ב "
העומדת תחת פרות גדולי התורה, ולא לבד שכל אחד יתן קולו, אלא
גם יעבוד ויתאמץ בכל האפשר שיתרבו קולות לרשימה הנ"ל, ומי שעיניים
לו יראה ויבין החלוק בין רוממות היהדות במקוטות המכבדים את התורה
ולומדי' ובין שפלות היהדות ר"ל במקומות המבזים ומורדים באור התורה,
ובכדי להציל את כבוד התורה הנדרס ברגלים בזמן האחרון, אנו דורשים
ומחייבים את כל אחד שיש לו שייכות לשורש ויזניץ, להשתתף בבחירות
הבאות ויתן קולו אך ורק לרשימת אגודת ישראל אות " ב ".

אנא חוסו על נפשיכם, חנו כבוד לתורה וטוב לכם
ולבניכם בזה ובבא.

הכו"ח לכבוד התוה"ק ולומדי', מתוך בטחון שאנ"ש לא
יאכזבו ולא ינתקו עצמם ח"ו ממקור מחצבתם, חפצים לישועת ה' ולרחמי שמים.

כל אחד שיש לו שייכות לשורש ויז'ניץ

בעזהשי"ת, בחדש הרחמים, תשי"ט.

אל כל אחינו הנאמנים לתורתנו הק' בארצנו !

באשר מועד הבחירות מתקרב, אנו מוצאים מחובתנו להביע בזה דעתנו כי חובה ואחריות גדולה מוטלת על כל איש אשר יראת ה' נוגעת ללבו, ואשר דואב על שפל המצב בו נמצאת היהדות החרדית, נוכח הסכנה הגדולה המרחפת על קיום יסודות תוה"ק, לעשות את כל המאמצים להגדיל את הנציגות החרדית בכנסת וברשויות המקומיות, לזרז עצמם ואחרים להשתתף באופן פעיל בבחירות ולהלחם נגד מחריבי הדת ומסקפקי כל הקדוש לנו.

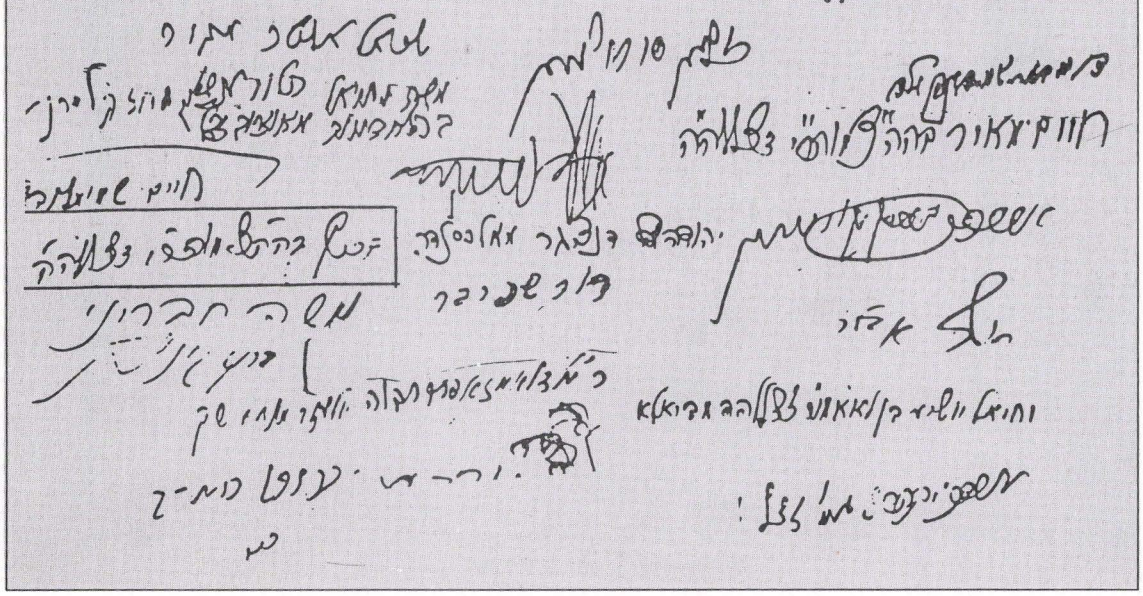
עלינו לדעת כי מלחמת קודש היא למען טהרת המשפחה הישראלית וצניעותה, למען שמירת השבת, חנוך ילדינו ועתיד קיום אומתנו.

אנו מכריזים כי כאו"א מחוייב להשתתף בבחירות לכנסת ולרשויות המקומיות, והמונע עצמו מסכן דברים העומדים ברומה של היהדות החרדית, וכבר הכריזו בזה דעתם הקדושה - דעת תורה גדולי התורה והיראה מהדור הקודם: מרן הגאון הק' החזון איש זצוק"ל, מרן הגאון הק' אדמו"ר מבלז זצוק"ל ומרן הגאון הק' רא"ז מלצר זצוק"ל - שחוב קדוש ומצוה רבה ללכת לבחירות ולהצביע בעד רשימת ה"חזית דתית תורתית".

וכאשר ת"ל הוקמה רשימה אחידה של אגודת ישראל ופועלי אגודת ישראל - בשם "חזית דתית תורתית" אשר נציגיה ידועים ליראי ה' שעמדו ויעמדו איה"ש בכל נפשם ואונם להגנה על קדשי תורתנו הק', לכן חוב גדול מוטל על כל יהודי שומר תורה ומצוות להצביע בעד רשימת "חזית דתית תורתית" גד להיות מן העושים והמעשים להגדיל כחנו בכנסת וברשויות המקומיות.

המערכה למען קדושת עמנו בארץ תפארתנו תוכיח, כי רבבות רבות אחב"י צמודים ודבוקים בתורתנו הק' ובמצוותי' וכי הם מוכנים למטר עצמם למען חיי קדושה וטוהר על אדמת הקודש, ואם יתאחדו כלם תחת דגל התורה יוגדל כבוד שמים וכבוד תוה"ק.

החלצו אחים, חושו למערכה למען קדושת הארץ וזכה ל"ובלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים" בבוא משיח צדקנו ב"ב ונכתב ונחתם לאלתר לחיים טובים ארוכים ושפע ברכה והצלחה, לשנה טובה, שנת גאולה וישועה ונחמה ובא לציון גואל ברינה, אמן.

חזית דתית תורתית

ב"ה

מלכדות כל אירגוני ומחנות לדבר ה' לאגודת אחת מים צורך משקם ומדור, בכדי בם א מלוי קיומו ופעידת כל עם תמורת בסקת הרת עולם זו, כמזקוקים אנו לרשמי שמים.

בדורנו כשבעה"ר מיליונים מאמינו ניסבו, קהילות גדולות ומרכזי תמורת נמרבו ובראשם גדולי תמורת, ראשי וצדיקי עולם, נסארנו שרידים, שהים מפליטם. בכל ארץ וארץ עומדים מעטים מלומדים בסמרים כמומיהם לסען חיי תמורת ויסדות-סמם.

אחרי אמורבן אזא משוח ארץ ישראל מרכזה מבדל של מיסדות מנסמנם, מל תלפיות שכל עיני ישראל אליה נסוצות. כאן חוקמו מחדש בעזמי"ת כרכזים גדולים לתורה וירי"ש; ורבבות שומרי תורה אליה מכל קצות תבל, ממזרח, ממערב, מצפון ומתימן.

ומאידך עמדו ועומדים פורקי כול הורה ומלכות שהים וקשרו קשר לשלל כל קודש ומעבירים מאות אלפים ורבבות עולים ובני נוער על דת תח"ק, שקליטם באו בסם ובסים אבותינו אקדושים, ורוצים לנרסל את עמנו ומרכזו אקדושה מקדושתם.

זו השעה לכנס ולארגן את כל רבבות שומרי תורת מכל קצוי ארץ ולמפכם לכת צבורי אדיר, עצום ומכריע ולעמוד על משמר התורה והמסורת בכל עיר וכפר, לעיצוב צביון החיים בארץ האבות על יסודות שמירת תח"ק והמסורת.

וכבר אמרו חז"ל: "וכן אתה כותב אתין נבאלין עד שיהיו כולן אגודה אחת שנאמר (יחזקאל ג') ביחיו אתהם אחת ובכח אחיא נאום ה' יבואו בני ישראל ובני יהודה יחדיו וגו' כאהן אגודין אקבלין פני אשכינתא" (מדרש תנחומא נצבים).

אז נדברו יראי ה' איש אל רעהו ויקשב ה' וישמע.

התאחדו! אתארגנו אתת דבלת של אגודה ישראל, העומדת תחת מרותה של מועצת גדולי התורה!

אגודת ישראל, סיסודתה בצורי קושט ע"י גדולי התורה וצדיקי הדור ומאורי האומה בדור אעבר שראו למרחוק אצורך אגדול לאיחוד מיטדות אתרדים, פעלה בדולות ונצורות בכל שטחי החיים, אדיתם דבל התורה וקדשת שם שמים ברבים בכל ארצות קיומם.

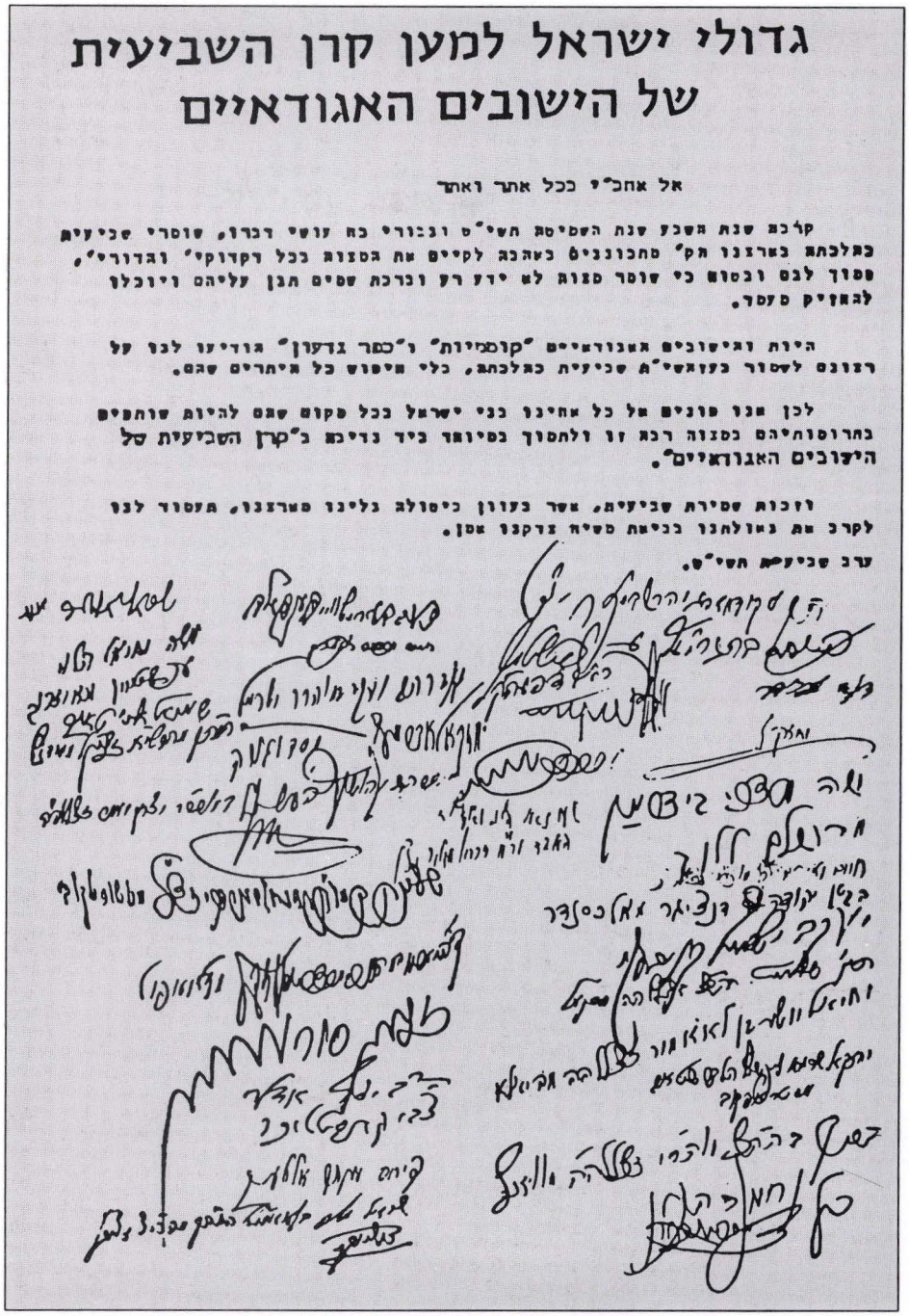
מרימו את קבל התורה על אדמת ארץ ישראל!

עם ה' חזקו ואתחזקו בשמירת התורה והמצות, תנכו בניכם לתורה; אתקדשו בקדושת אשבת והמועדים, בכשרות ושהרת מיי אטבילות.

התרפו למחנה החרדים הגדול בארץ וארצות בתור חברים לאגודת ישראל. כל אחד בסקומו עזרו לאגברת חיל מחנה ה' בארץ אקודש, לחרגן את נשמת תכלל וחפרס על בסיס תורתנו אקדושה.

ונזכה במהרה לגאולה שלמה על ידי משיח צדקנו.

הצטרפו למחנה החרדים הגדול

גדולי ישראל למען קרן השביעית
של הישובים האגודאיים

אל אחכ"י בכל אתר ואתר

קרוב שנת השכע שנת השמיטה תשי"ט ובזורי כח עושי דברו, שומרי שביעית כהלכתה בארצנו הק' מתכוננים כאהבה לקיים את המצוה בכל דקדוקי' והדורי', אפוך לבם ובטוח כי שומר מצוה לא ידע רע וברכת שמים תגן עליהם ויוכלו להגזיק פעסר.

היות וישובים האגודאיים "קופמיות" ו"כפר גדעון" מודיעו לכו על רצונם לשמור בעזהשי"ת שביעית כהלכתה, כלי חיפוש כל איתרים שהם.

לכן אנו פונים אל כל אחינו בני ישראל בכל מקום שהם להיות שותפים בהרוחתיהם במצוה רבה זו ולחסוך בפיזור כיד נדיבה ב"קרן השביעית של הישובים האגודאיים".

וזכות שמירת שביעית, אשר בעזון כיסולה גליבו פארצנו, תעמוד לנו לקרב את גאולתנו בביאת משיח צדקנו אמן.

ערב שביעית תשי"ט.

למען קרן השביעית

ב״ה

קול קורא וועגען כנסי׳ גדולה

לשלומי אמוני ישראל בכל העולם:

אנו קוראים בזה להשתתף בכנסי׳ הגדולה הרביעית, שתתקיים ר״ה קרוב, באה״ק על אדמת הקודש, להתייעץ בכל הענינים העומדים על הפרק בעניני כלל ישראל והיהדות החרדית בארץ ובתפוצות.

הימים אימי הרת עולם. מהכנסי׳ הגדולה האחרונה, שהתקיימה בשנת הרצ״ז, ועד הנה, חלו חליפות ותמורות וצרות רבות מצאינו. חורבן נורא של מליונים מאחינו והרס קבוצי היהדות בגולה. הרבה מגדולי התורה מאורי האומה, ומהם שעטרו בהשתתפותם את הכנסיות הגדולות הקודמות, ניספו; רבבות אלפי חברים יראים ושלמים שנשאו בלבבם את חזון היהדות הצרופה, נאבדו מאתנו ואינם; ותובה קדושה מיטלת עלינו דור יתום לישא בעול ובאחריות הירושה הקדושה שהשאירו לנו, לפקח על עסקי הדור ולהשתתף בעבודת הרבים לחזוק הדת והיהדות ולתקנת שארית ישראל בארצנו הקדושה ובכל ארצות פזוריו.

כאידך, עם ההכוננות מדינת ישראל, מאות אלפי יהודים שארית הפליטה שרידי חרב נוהרים בעוה״י לארץ אבותינו ומקימים בה את ביתם, ואחריות כבירה מוטלת עלינו, לאחד את כל שומרי התורה הללו למחנה כביר שיעמוד על משמר קדושת הארץ, שארצנו הקדושה תיבנה ברוח קדושתה ומדינת ישראל תתכונן ברוח התורה.

ולכן מה נכבד מאד, כי יתאספו שארית פליטת גדולי ישראל וכל אלה העומדים על בסיס התורה והמצוה, המכירים ביסוד ועיקר ,שאין אומתנו אומה אלא בתורתה״ (רב סעדי׳ גאון ז״ל) לכנסי׳ הגדולה הרביעית, לעיין בכל הבעיות והשאלות הדחופות העומדות ברומו של עולם היהדות החרדית העולמית, לבצר את יסודות היהדות בתקופה סוערת זו, כשגורמים חילוניים עצומים ברחבי היהודי מצויידים בכחות אדירים מאיימים לבלע כל קדש — לחזק את חנוך התורה העומד בראש כל הבעיות, שמירת השבת, הכשרות וטהרת השולחן היהודי והמשפחה הישראלית ולחזק יסודי אגודת ישראל — אותה הסתדרות גדולה וקדושה של יראים והרדים לדבר ה׳ בכל העולם, שגדולי התורה ומאורי אומתנו עוד בדור הקודם יסדוה בתורת עוגן ההצלה ליהדות שומרת התורה, שחוכך למלא תפקידיה הגדולים כלפי הצבור החרדי בארץ ובתפוצות.

התעוררו נא, גדולי ישראל וכל יראי ה׳ בכל מקום שהם, להשתתף בהמיניכם בכנסי׳ הגדולה לקדש שם שמים ברבים ולהשמיע ברמה את דבר ה׳ ודבר התורה בעם ישראל, להגביר את היסודות הרוחניים של האומה ולהקל את מכאובי נפשה והשי״ת יתקנני בעצה טובה.

שובה ישראל עד ה׳ אלקיך! וילמדו תועים בינה לעזוב אלקי נכר והשקפות זרות ומתנכרות לרוח היהדות ולשוב בלב שלם לאבינו שבשמים ולהירתנו הקדושה מקור מחצבתנו ונזכה לראות מהרה בבנין שלם ובגאולה שלמה על ידי משיח צדקנו.

כמ״אלות אסירי התקוה המצפים לישועה.

איסר זלמן מלצר (ז״ל)
אברהם יעקב בסוהר״ר ישראל מסדיגורה
אברהם יצחק קליין (חיפה)
אליעזר יהודה פינקל (ר״מ דמיר)
ברוך בהה״צ מוהר״י זצלל״ה מויז׳ניץ
ברוך קונשטאט)ר״מ קול תורה)
דב בריש וויידענפעלד (משבין)
דוד שפרבר (מברשוב)
זלמן סורוצקין (מלוצק)
חיים מאיר בהה״צ מוהר״י זצלל״ה מויז׳ניץ
ישראל אלטר מגור
יחזקאל סרנא (ר״מ דחברון)

התעוררות בענין הכנסיה הגדולה הרביעית

מועצת גדולי התורה

להסתדרות אגודת ישראל העולמית

בעיה"ק ירושלם תובב"א

בית, יום...

ת.ד. 5008 יח"סיון תש"ך

ב"ה

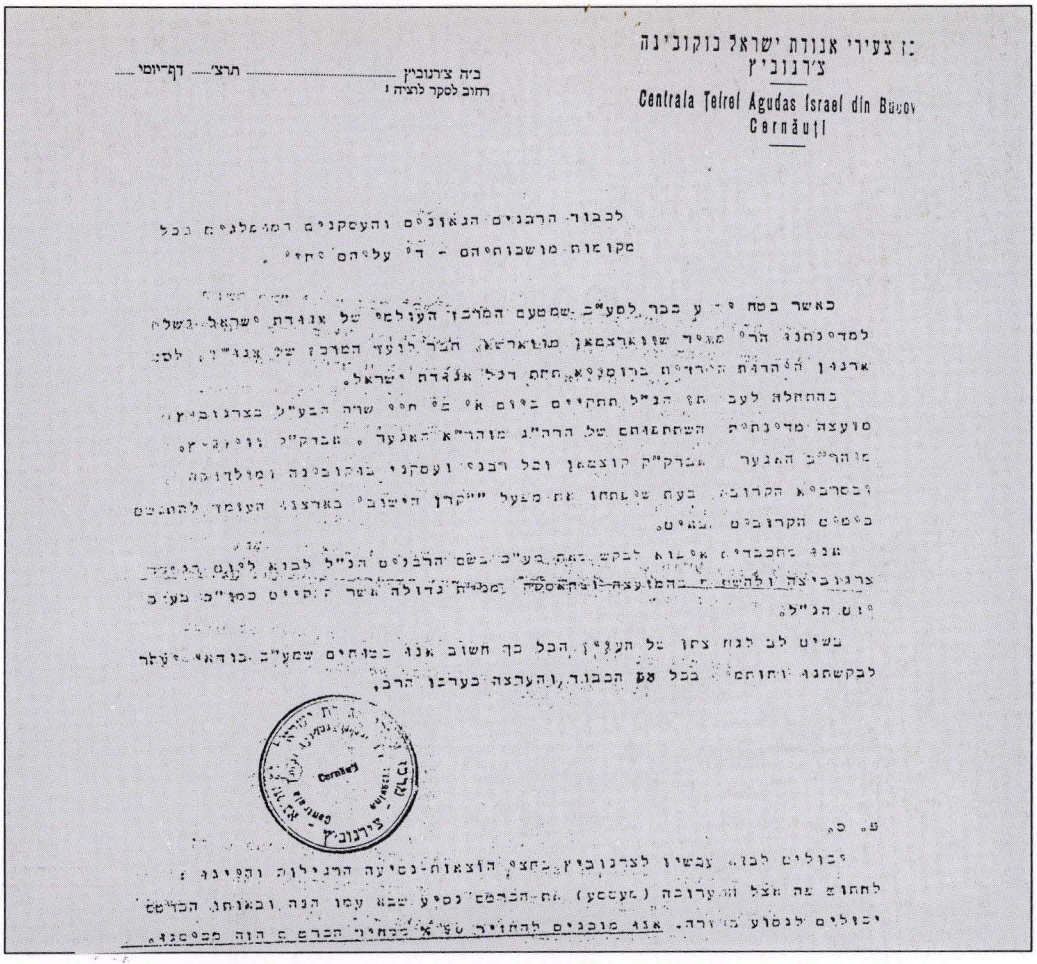
ביסיבת מועצת גדולי התורה מיום א" לסדר שלח, יז" סיון תש"ך, בהתקייבה בירושלים, חוחלס לאבר מחדש ולקיים את החלסת המועצה מיום יז" תמוז תכ"ך, השוסרת: "בשיון לנסיבי החזית הדתית התורתית (אגודת ישראל ופועלי אגודת ישראל), בכסיבות הקיימות, להיכנס לממשלה".

המועצה מאמרת ומקובצת, כי ההחלטה הנ"ל בעינה עומדת ביתר תוקף ושאת, וביחוד לעור המצב הדחי במדינה ההולך ורע ר"ל, וחלילה לבתף פעולה עם ממשלה ולבאת במחייות למפלגות-הפ"י בניסה לקואליציה הממשלתית דהאידנא.

המועצה מחליטה להביא ההלטה זאת לידיעת מרכז אגודת ישראל בארץ" והועד הפועל של פועלי אגודת ישראל בא"י.

1. מרכז אגודת ישראל בארץ-ישראל.
2. הועד הפועל של פועלי אגודת ישראל בארץ-ישראל.

החלטה נגד הצטרפות לקואליציה הממשלתית

צ׳רנוביץ

Centrala Telrel Agudas Israel din Bucov
Cernăuți

ב״ה צ׳רנוביץ ..... תרצ״... דק״יוסי ....
רחוב לפקר לוציה 1

לכבוד הרבנים הגאונים והעסקנים המפלגתיים בכל
מקומות מושבותיהם - דו״ע

כאשר בטח ידוע לכבודם שמטעם המרכז העולמי של אגודת ישראל נשלח
למדינתנו הר״מ מאיר שוואַרצמאַן מוואַרשא, חבר לועד המרכז של אגו״י, לטובת
ארגון ההגרה היהודית בקונסולאַציות דכל אגודת ישראל.

בהתחלה לעכב את הנ״ל בחקירים בימים אי״ב חיי שרה הבע״ל בצ׳רנוביץ,
מועצה מדינתית השתתפותם של הרה״ג מוהר״א האגער ׳ מבדק״ב וזיגיר״א
מוהר״ב האגער ׳ מבדק״ב קוצמאן ובכל רבני ועסקני בוקובינה ומולדוקא
בכרכוא הקרוב, בעת שיפתחו את מצעל ״קרן הישוב״ בארצנו העומד להתכנס
בימים הקרובים בוואַרשא.

אנו מחכבדים אפוא לבקש בזה בשם הרבנים הנ״ל לבוא לצ׳רנוביץ הנ״ל
צ׳רנוביץ ולהשתתף בהמועצה הנ״ל, כמובן נדולה אשר יקויים כמו״כ בעוד
יום הנ״ל.

בשים לב לנוח צתן של הענין, הכל כך חשוב אנו מבקשים שמע״ב בודאי יעלה
לבקשתנו ויחוסם בכל אם הכבוד והעהצה בערבו הרב,

ש. כ.

יכולים לבוא צבשיו לצ׳רנוביץ בחצי הוצאות-נסיעה הרגילות והפיגה :
לחתום זה אצל הערובה (ערבה) את הסכום נסיע שבא עמו הנה ובאותו הכרטיס
יכולים לנסוע חזרה. אנו מובנים להחזיר עפ״א מחיר הכרטיס הנדש ׳ הוה מכיסנו.

רבינו זצ״ל באחת מהופעותיו הציבוריות
מימין לשמאל:
האדמו״ר מקופישניץ,
רבינו זי״ע, הגאון רבי
זלמן סורוצקין, הגאון
רבי מאיר קרליץ והגאון
רבי אברהם משה באב״ד

גדולי התורה קוראים לך!

מתוך הקריאה של גדולי התורה והיראה בארץ הקודש

"...גידול מספרם של נציגי היהדות החרדית בכנסת מהווה מטרה וברכה בפני עצמו, כי ברור שקולם של מרובים התובעים את עלבונה של תורה ומתריעים על השבת, הכשרות, חנוך הבנים, טהרת המשפחה, נתון מתים, המסיון וכיוצא באלה — השפעתם מרובה וגדולה יותר.

ולכן, הננו קובעים ומכריזים, שחוב הוא לכל בר ישראל השומר תורה ומצוות להשתתף בבחירות ולהצביע בה בעד רשימת "אגודת ישראל" המופיעה תחת אות ג, אשר נציגיה הם יראי ה' ושומרים "לעשות ככל אשר יורוך" ואשר עמדו ויעמדו בע"ה בגאון ובעוז, נגד המתנכלים לכרם בית ה' — בהתאם לדעת תורה וחכמיה..."

אליעזר יהודה פינקל (ראש ישיבת פיר)
אליהו לאפין (הממלא הרוחני בישיבת כפר חסידים)
אלעזר מנחם שך (ר"מ ישיבת פוניבז')
אברהם יהושע העשיל וינברג (אדמו"ר בסלונים ת"א)
אברהם לנדא (אדמו"ר מסטריקוב)

דובדיש ויידענפלד (נאב"ד פשיבין)
ברוך בהרי"מ מהרי"ט (אדמו"ר מסרט-וויזניץ)
דוד שפרבר (נאב"ד בראשוב)
הלל ויטקינד (ראש ישיבת בית יוסף)

זלמן סורוצקין (נאב"ד לונדון)
חיים שמואלביץ (ר"מ ישיבת פיר)
חיים יהודא מאיר (בהר"מ מהרמ"ם זצללה"ה)
יוסף אדלר (נאב"ד טירדא)
יוסף פרבר (ראש ישיבת היכל התלמוד)

חיים מאיר (בהר"י מוהר"י זצללה"ה (אדמו"ר פוזנין)
יחזקאל (המשניח הרוחני דישיבת פוניבז') יחיאל יהושע בן לאאמו"ר זצללה"ה (אדמו"ר מבויאלא)
יוחנן (אדמו"ר מראמסגרונקא)

ישראל אלטר (אדמו"ר מגור)
יחזקאל סרנא (ראש ישיבת חברון)
יעקב ישראל קנייבסקי (בני ברק)
יעקב יוסף שלמה הלפרין (אדמו"ר מראפאלוי)
משה חברוני (ר"מ ישיבת חברון)

משה יחיאל הלוי עפשטיין (אדמו"ר מגור)
מרדכי בהרב ג"מ זצ"ל (אדמו"ר מזויהל)
עזרא עטיה ס"ט (ראש ישיבת פורת יוסף)
צבי אריה במוהר"ר מרדכי יוסף זצ"ל (אדמו"ר מפשורסקוב-תלפיות)

מתוך התקנות של מרכז החנוך העצמאי
לת"ת ובתי ספר של אגודת ישראל ובלתי מפלגתיים

מטרות האגודה:

(א) לקבל על עצמה ניהולם, החזקתם ותמיכתם של תלמודי תורה ובתי ספר, הן לבנים והן לבנות, העומדים ביום ייסוד האגודה ברשותה או בפיקוחה של אגודת ישראל במדינת ישראל, וכן של כל מוסדות חינוך אחרים — עצמאיים או בלתי מפלגתיים — המתנהלים על פי תורה ומסורה.

(ב) לייסד ולהקים תלמודי תורה ובתי ספר בכל מקום במדינת ישראל לשם מתן חינוך תורני עצמאי בהתאם לרוח האגודה ורצון מיסדיה-חבריה, וליטול על עצמה ניהולם והחזקתם של מוסדות אלה, וכן לתמוך בהם ככל שלא יעמדו בבעלותה של האגודה.

(ג) לנהל כל פעולת הסברה ציבורית, לפרסם בכל דרך שהיא, ולארגן כל פעולה ציבורית אחרת לשם הדרכת דעת הקהל לצורך פיתוח החנוך התורני-העצמאי ברוח האגודה, הגדלת מספר מוסדותיו, הבטחת רמתו והאדרתו.

המיסדים:

הרב איסר זלמן מלצר (זצ"ל)

הרב אברהם יעקב פרידמן
הרב אברהם יצחק קליין
הרב אליעזר יהודא סינקל
הרב אלי' לאפיאן
הרב אשר זאב ווערנר (זצ"ל)
הרב ברוך האנער
הרב דוב בעריש וויידנפלד
הרב דוד שפרבר
הרב זלמן סורוצקין
הרב ישראל אלתר
הרב יחזקאל אברמסקי
הרב יחזקאל סרנא
הרב יחיאל מרדכי גורדון
הרב יוסף כהנמן
הרב יוסף אדלר
הרב יעקב הענין סנקביץ (זצ"ל)
הרב מאיר קרליץ (זצ"ל)
הרב מאיר האנער
הרב עקיבא שרייבר—סופר
הרב ראובן כץ
הרב שבתי יגל (זצ"ל)
הרב שלום מרדכי יוסף פרידמן

תקנות החינוך העצמאי
ושמות מיסדיו

בית המדרש מקור ברוך
דחסידי סערט ויז'ניץ

ב״ה. לסדר למען ייטב לך ולבניך אחריך עד עולם כי תעשה הטוב והישר בעיני ה׳ אלקיך

ברוך שנתן תורה לעמו ישראל בקדושתו

החלצו למען החנוך העצמאי

חנוך הבנים לתורה ולמסורה הנו אבר שנשמת העם תלויה בו ומוסדות החנוך לתשב״ר הנם משכן העדות, עדות מאבות לבנים ומדור לדור, כי זאת התורה לא תהא מוחלפת ולא תהא תורה אחרת ח״ו.

רבות רעות שבענו בתקופת אלפי שנות גלותינו, הלכנו גולה אחר גולה טבענו ביון־מצולה, אולם על צפחת השמן הזאת — החנוך הקדוש — שמרנו שלא יחסר כל בה, שמרנו עליה והיא שמרה עלינו לא להטמע בין האומות ולא להתערות בגוים. ולהיות דבקים בה׳ בתורתו ובדרכיו.

החנוך הנו צפור נפשינו ומקור חיותנו, ומשום כך חייב הוא להיות נקי מכל השפעה ומתרבות זרה, רק מי שמודה ביחודו ואיחודו של החנוך התורני המסור לנו משנות דור ודור יכול להיות נמנה על אלה המתוים דרכו וקובעים שיטתו.

השתלשלות העניינים מסביב לחנוך מן הדין שתהא מעוררת אימה ופחד בלב כל בר־ישראל על גורל החנוך הדתי־התורני במדינה. ומשום כך לא יכולנו לידום ולראות כבלע את הקודש ח״ו. והכרזנו על יסוד והקמת החנוך העצמאי כדי להציל על ידו את אשר ניתן להציל במצב השעה הזאת.

הקמת החנוך העצמאי הנה מצות השעה, המחייבת את כל שלומי אמוני ישראל.

ומכאן קריאתנו חמה לכל בר־ישראל:

הושיטו יד עזרת ותומכת להחזיק ולקיים את החנוך העצמאי, כדי שיוכל לשמש את מטרתו להיהפך למכשיר הצלה ולמנוף כביר־ערך לרומם ולגדל את החנוך הקדוש לנו להחדירו בכל פינה בישוב ברחבי המדינה.

כדי להגשים מטרה קדושה זו

הכרזנו על חוב קדוש שכל אחד ואחד, אפילו אדם בינוני יתרום למרכז החנוך העצמאי תרומת חנוך בשיעור החזקת ילד אחד.

והננו להדגיש כאן את הוראת החפץ־חיים זצ״ל, בנדון זה מדברי המשנה: **עשיר שהביא קרבן עני לא יצא.** ולפיכך אין העשיר יכול לפטור את עצמו אפילו בהחזקת ילד שלם, אלא עליו לתת כפי ברכת הבית אשר ברכו ה׳ וה׳ יתברך יברך את העושים והמעשים בברכה מרובה, והארץ תמלא דעה את ה׳ ונזכה בקרוב לגאולתנו ופדות נפשנו.

איסר זלמן מלצר דב בעריש **ווידנפלד** ישראל **אלתר** הק׳ **אהרון רוקח** **אברהם יעקב**
ראש ישיבת עץ חיים הרב מסטיבין ראש ישיבת חיי עולם האדמו״ר מגור האדמו״ר מבעלזא במוהר״ר ישראל מסדיגורא

חיים מאיר **צבי פסח פרנק** **אליעזר יודא פינקל** **אברהם יצחק קליין** **אשר זאב וורנר**
בהה״צ מוהר״י זצל״ה מוויזניץ אב״ד ירושלים ראש ישיבת מיר רב בחיפה אב״ד סבריה

אליהו לאפאין **אברהם לנדא** **ברוך מרכוס ברוך** **דוד שפרבר** **זלמן סירוצקין**
ר״מ עץ חיים בלונדון בהה״ק מסטריקוב זצ״ל הרב הראשי בחיפה בהה״צ מוהר״י מסרס ויזניץ אב״ד בראשוב אב״ד לוצק

חיים מרדכי רוזנבאום **חיים דוד זילברפרב** **יחזקאל סרנה** **ישראל זאב מינצברג** **יוסף אדלר**
בהרה״צ מנדבורנא בהגה״צ אבר״ק סאפרוב הי״ד ראש ישיבת חברון רב ומו״צ בירושלים אב״ד סורדא
אדמו״ר מקודנוב—בוסטאן

ישראל יהושע רבינוביץ **יעקב חנוך סנקביץ** **יוחנן** בהה״ק דוד **יחיאל מרדכי גורדון** **מאיר קרליץ** חבר
בהרה״ק מביאלא ראש ישיבת שפת אמת מרחסמסריבקה ראש ישיבת לומזא, ת״א ועה״ר וילנא, רב בלחוויץ

מרדכי שלום יוסף במוהר״ר **משה מרדכי בידרמן** **משה יחיאל הלוי אפשטין** **עזרה עטי־ה**
אהרן מסדגורא (פשמישל) בהרה״ק מללוב האדמו״ר מאוזורוב ראש ישיבת פורת יוסף

צבי אריה במוהר״ר מרדכי **שבתי יגל** **שלמה** במוהר״ר נחום מרדכי **שמואל אלי׳**
יוסף זצ״ל מזלוטופולה ראש ישיבת סלונים זצ״ל מטשורסקוב בהרה״ק ממודז׳ין

למען החינוך העצמאי

ומפי זרע זרעך

אני אוהב את הארץ הזו, כל אבן בה וכל עשב הצומח באדמתה ברור לי כי תקומה תהיה לעם ה' בארץ הזו אך ורק אם נשמור מכל משמר כל קיום הצווי "כי לא ימוש ספר התורה הזה מפיך ומפי זרעך ומפי זרע זרעך מעתה ועד עולם" צווי זה יתממש אך ורק עם יכונן החינוך הזה שלשמו התכנסנו כאן היום, לכן מצאתי לנכון להיות מהעושים ומהמעשים למען מטרה נשגבת זו. כך פתח את דרשתו הידועה בכנס יסוד החינוך העצמאי.רושם בל ימחה עשו דבריו הנלהבים חוצבי להבות אש באותו ענין, ובמסרו את החלטת מועצת גדולי התורה. לפני קריאת התורה בשבת מברכין אייר תשי"ד.

כל יהודי - ציין הרבי - שרוצה להקים דור נאמן לד' ולתורתו,שימשיך בדרך ישראל סבא, אין לו דרך אחרת לפניו רק למסור בניו ובנותיו שיתחנכו ברשת החינוך העצמאי שיוקם בימים הקרובים, ואל ידמה האדם בנפשו שגם במוסדות אחרים יכולים לחנך בנים שישארו נאמנים לד' ולתורתו, כי אזי טועה הוא מרה, כי כל הנכנסים לשם הם בבחינת "כל באיה לא ישובון".

וביאר את הפסוק "ואיש כי יקדיש את ביתו קודש לד' ובהעריכו הכהן בין טוב ובין רע כאשר יעריך אותו הכהן כן יקום" ישראל הרוצה להקדיש את ביתו היינו שבני ביתו יהיו קדושים, אזי הוא בעצמו אינו מסוגל להבחין ולהעריך ולהבדיל בין טוב ובין רע רק הכהן יעריכנו היינו גדולי ומאורי התורה שבדור הם יכולים לפסוק מה זה טוב ומה זה רע "וכאשר יעריכנו הכהן כן יקום" מה שיחליטו גדולי התורה כן יהיה וכן יקום.

וכמו בכל הדורות כן עתה בדורנו מצווים אנו לשמוע בקול גדולי התורה, ורק אז בטוחים אנו שלא נטעה מהדרך האמיתית.

לשיא הגיעה התרגשות הקהל כאשר פנה בקריאה נלהבת יוצאת מן הלב - לכל ההורים, המורים, והמורות - שידעו ברורות שרק דרך אחת לפניהם אשר יערוב לדור הצעיר שיתחנך בדרך התורה והיראה והיא חינוך העצמאי שעליו החליטו וסמכו ידיהם גדולי התורה.

ופנה לכל הנוכחים - שחוב על כל יהודי שומר תורה ומצוות להתאמץ יותר מכפי יכולתו להושיט שכם ועזרה לרשת החינוך העצמאי, כי רק זה הערובה שיתחנך דור נאמן לד' ולתורתו, ובזה תלוי עתיד האומה בארצנו.

דבריו השאירו רושם כביר על כל הנוכחים, ודבריו היו לשיחת היום בעיר חיפה.

ביום החינוך העצמאי, בכנסיה הגדולה בירושלים בשנת תשי"ד ...."והאדמו"ר מסערט ויז'ניץ המברך בהתרגשות בשם ומלכות 'שהחיינו וקימנו והגיענו לזמן הזה' למראה אלפי הילדים שלא טעמו טעם חטא.

(ספר הכנסיה הגדולה ירושלים תש"מ
בעריכת משה עקיבא דרוק)

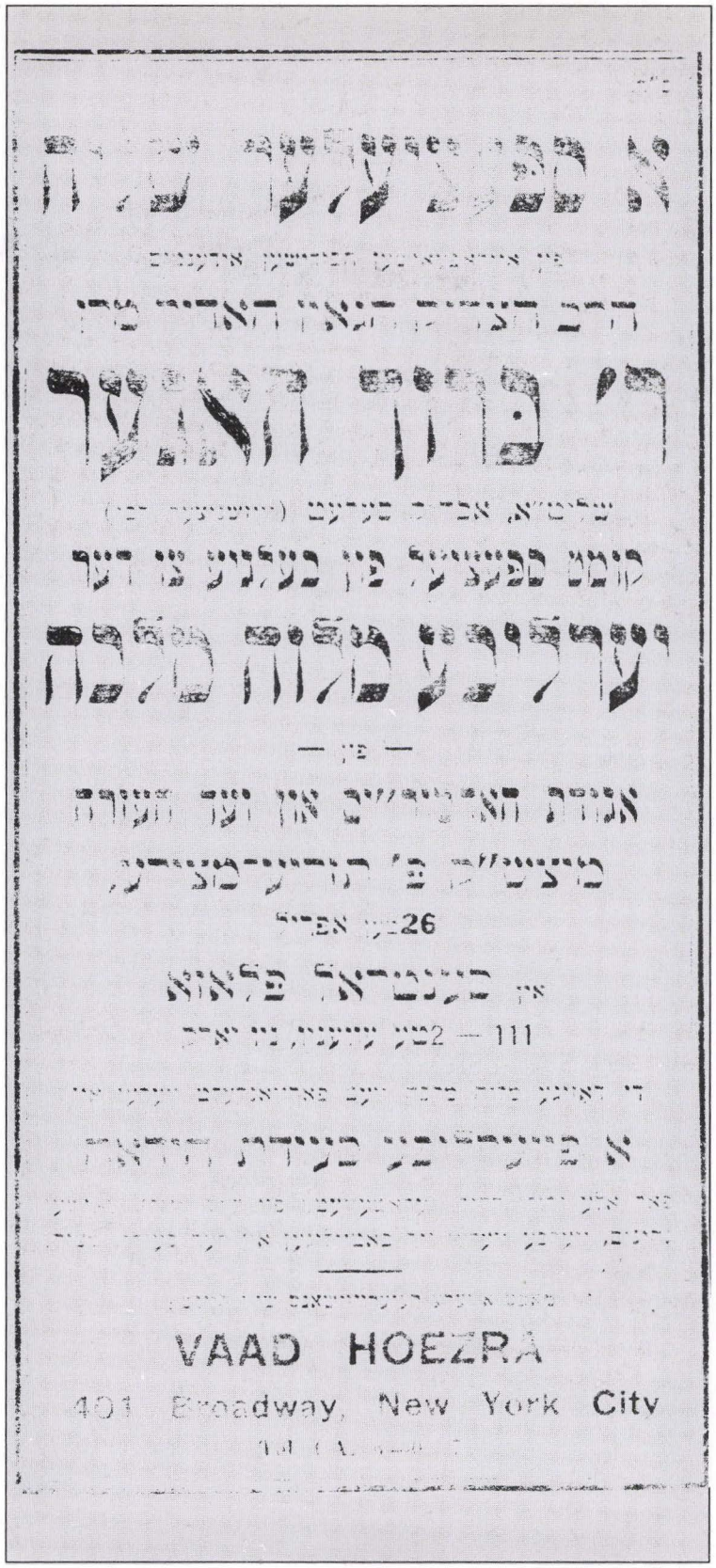

רבינו זצ"ל בסיגט, לידו הר' הלל רוט ע"ה.

"הנערים של האגודה" כך התלוצצו בהתחלה בחוגי הציונים על מנהיגי צא"י בצ'רנוביץ, שיצאו במאבק עקשני נגד המונופול הציוני בשעתו. הם שיזמו בשעתו את הקמת חוות ההכשרה הראשונה, הם שיצאו להתמודדות עם הציונים על כיבוש הקהילה והרבנות, הם שיזמו הוצאת שבועון ועוד פעולות רבות מימדים שאין כאן המקום להזכירם. בחוגי הציונות הרגישו אחר כך היטב היטב את המעשים של "הנערים" והתחילו להתחשב בהם בכל דבר ציבורי וקהילתי. התנהל מאבק קשה עם המשרד לענייני א"י. "פאלעסטינא אמט" בלע"ז, משרד זה התייחס באיבה גלויה לפעולות אגודת ישראל, נאלץ להכיר בחוות ההכשרה שנוסדה ע"י אגו"י ולהפריש אח"כ מכסה מהסרטיפיקטים שהיו מיועדים לבני נוער חלוצו.

לשם יסוד נקודת "הכשרה" חקלאית כפי שדרש מאתנו ה"פאלעסטינא אמט" דאז, היינו זקוקים לסכומי כסף גדולים. התייצב אז בראש המפעל הזה האדמו"ר מסערט וויז'ניץ זצ"ל שנדד תקופה ארוכה ברחבי המדינה כדי לגייס כספים להקמת המשק בחוות ה"הכשרה", בעזרתו של האדמו"ר מסערט וויז'ניץ ובהשפעתו, הוקמו נקודות "הכשרה" למופת, הצלחנו תוך זמן קצר לספק חלב כשר לעיר צ'רנוביץ ומוצרים נוספים של החווה החקלאית.

מתוך 60 שנה לאגודת ישראל, פרק זכרונות וצרור עובדות
פרי עטו של הר' שלמה יעקב גרוס הי"ו.

VAAD HOEZRA

401 Broadway, New York City

ה.ס ה ד ר ו ם צ ע י ר י א ג ו ד ת י ש ר א ל
טניף לונדון

Office: 32, Amhurst Pk.
London N.16.
Tel: STA. 6688/9.

ג' חשרי תשט"ו לפק.

מיר האבען דעם כבוד אייך איינצולאדען צי א מלוה מלכה

לכבוד אדמו"ר הר'הג' הצ' ברוך המגר מסרט שליט"א.

אי"ה מוצש"ק פ' וילך ה חשרי תשט"ו בשעה 8.15 אין
69, Lordship Rd., London, N.16. צ'א'י'

די קאמיטע.

@@

AGUDIST YOUTH MOVEMENT.
London Branch

29th September 1954.

Dear friend,

You are cordially invited to attend a special Melave Malka in honour of the

SERETER RAV שליט"א

This Motzoe Shabbos 2nd October 1954 at 8.15.p.m. at 69, Lordship Rd., London N.16.

The Committee.

ישראל בהר"ב הצדיק
מו"ח ביהר זצללהיה
ויזניצא יע"א.

הזמנה בכתב ידו של ה"סבא קדישא" לנישואי רבינו.

פירורים משולחן גבוה

דוד חיים זילברשלג

מזה שנים מצטרפים אצלי, עובדות ואמרות, מילי מעליתא מכ"ק רבותינו הקדושים נבג"מ רובם ככולם ממקורות נאמנים, אנשי אמונה, חסידים ישישים מלאי בינה, רבנים ואנשי מעשה. חלקם כבר אינם עמנו בארץ החיים, מיד עם שמיעתם באו הדברים בחרט עלי גויל, חלקם אף נבדקו ואומתו זעיר פה זעיר שם, אצל יודעי דבר, עד היכן שידי מגעת.

בצרור הפירורים הנוכחי והראשון בסדרה לקטתי משולחנו הטהור של רבינו הנערץ והנקדש זצ"ל, מהמעט שאינו מפורסם והיותר אופייני, לדיבורו הליכותיו, שיחו ושיגו, שכן זאת למודעי שהיטיב להצניע הליכותיו בקודש בבינה יתירה, והנסתר רב על הנגלה.

נהי בכי תמרודים...

בימי עברה וזעם, התגוללו בעמק הבכא שבערבות טרנסדניסטריה, עשרות רבות של יתומים רכים עולי ימים, אשר אין להם אב ואם.

יהודים יקרים בגדלות רוח מיוחדת במינה דאגו לכלכלתם וחרף כל הקשיים המגיפות והרעב, טרחו לקיימם בלחם צר ומים לחץ.

בשלהי שנת תש"ד הצליחה העסקונה בהסכם מיוחד עם ארגוני סעד בינלאומיים לדאוג להעלותם לארץ ישראל, בדז'ורין שם שהה רבינו זצ"ל רוכזו כל הילדים כדי לשמוע דברי פרידה, רבינו זצ"ל הגיע כדי להיפרד מהם נילוו אליו ראש הקהל ר' משה כץ, ויבלחט"א ר' פייביש הרמן הי"ו שהיה נער צעיר לימים. על דברי הכיבושין המרטיטים ועל המעמד המרגש שמענו מפיו של ר' פייביש בעינים שטופות דמע.

טיירע קינדערלאך! פתח רבינו בנועם, נוסעים אתם לירושלים עיר הקודש, על יד ירושלים ישנו מקום הנקרא "בית–לחם", בואכה בית לחם קבורה רחל אמנו. – האמא של כולנו, תחת אמותיכם ואבותיכם שנלקחו מכם זוהי אמכם, אותה אם רחמניה הבטיחה לבניה לדורות עולם, שכאשר יפקדו את מצבת קבורתה, היא תעתיר בעדם,

לא תנוח ולא תשקוט, עד שירווח להם.

לכו נא ילדים יקרים, שמה, התרפקו על מצבתה, ספרו לאמא את הקורות אותנו תארו בפניה את שפל מצבינו, נחשבנו כצאן טבחה. היא, בחמלת אם, בוודאי תקרע רקיעים, תתפלש בעפרים, תשמיע קולה ברמה בנהי תמרורים – עדי נפקד בדבר ישועה ורחמים.

היתומים הרכים וכל הנוכחים געו בבכיה קורעת לב, נחלי דמע שטפו את כולם, וכשההתרגשות היתה בשיאה נטל רבינו זצ"ל כל ילד חבקו ונשקו, אמצו אל ליבו וביד חמה ומלטפת הרעיף אהבה אין קץ, מאותו מעין טהור של אהבת ישראל שפיכה במעמקי רוחו הגדולה.

*

משנסתיימה המלחמה ובדרכים האבלות שוטטו ונדדו יהודים מוכי רעב ונפוחי כפן, שחורי פנים ומרופטי בגדים, הביט בהם רבנו זצ"ל בחמלה אין סופית, הליט פניו בידיו וגעה בבכי על השבר והחדלון של בת עמי, לבו הרך והרחום התפלץ לאותם מחזות קשים מנשוא, וכך מידי יום הרעיף טללי תחי' על הנשמות הדוויות, במילה חמה, בסיוע חומרי, ובמסירות אין קץ לכל נפש יהודי.

*

בר"ה תש"ה שהה כ"ק רבינו זצ"ל בעיר סערט אליה נקבצו באו לה מעט

באחד ממסעותיו לשוויץ. לצידו העסקן הנודע, ר' יקותיאל זלמן וינמן זצ"ל.

ממגורשיה, באחת השבתות לפני ראש השנה נשא רבינו דברו בבית הכנסת כשהוא מתריע ברמה. יהודים יקרים זיכרו נא! לא מכבר התרחשה עמנו כאן פרשת "כי תצא" גורשנו מכאן באכזריות ובבושת פנים, עתה אנו עומדים שוב כאן בפרשת "כי תבוא" – שבנו אל ביתינו ונחלתינו, השמרו לכם והזהרו פן יהיה – "נצבים" שחלילה יעלה על דעתכם להתייצב, ולהשאר כאן בגולה הדויה, גוזרני עליכם "וילך" בירחו מכאן "האזינו" אם תשכילו ובקולי תשמעו "וזאת הברכה" תבוא עליכם ברכה.

וקח סניגור מקומו

מעשה בתלמיד שסרח ונאלצו להרחיקו מספסלי בית המדרש, לקראת הימים הנוראים דאג רבינו זצ"ל שאותו בחור יגיע לתפילות, לפני פסוקי דזמרה עמד אותו תלמיד מבויש ונכלם בירכתי בית הכנסת. רבינו זצ"ל ניגש אליו בפינתו, נטלו בידו הרחימאית פינה לו מקום בין הבחורים שסובבוהו כחומר, והפטיר, "ילדי היקרים, אנו מבקשים בימים אלה מהקב"ה שימחל ויסלח לנו, בואו ונסלח גם לו, נשכח את עברו ונקרבו". את עתידו של התלמיד ראה רבינו זצ"ל בעיני רוחו, את ביתו הנאמן וצאצאיו היראים ההולכים בדרכי ישרים רואים אנו. לומר לך שצדיקים חוזים למרחקי דורות וימים.

ומה תואמת עובדה זו את אמרתו הידועה של רבינו זצ"ל "לעולם תהא שמאל

מזור ומרפא
דאבוס שוויץ.

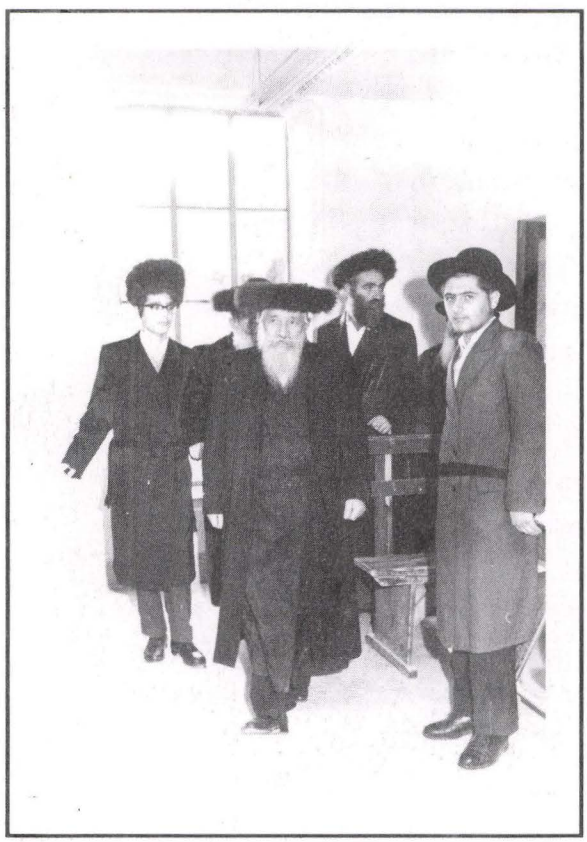
דוחה וימין מקרבת" (סוטה מז.) אם חייבים לעתים לרחק יהודי אזי יש לעשות זאת ביד שמאל הרפה והחלושה, אך לקרב יהודי לסעדו ולסמכו יש לנצל את יד ימין כדי שיקורב כדבעי.

חלמא טבא חזית

כידוע בראש דאגותיו של רבינו היו תלמידיו בחורי הישיבה, כל מעיניו היו נתונים להם, כיצד להיטיב עמם, האיך לקדמם ולהעלותם במעלות התורה והיראה.

בימי מבצע סיני, חשון תשי"ז חדרה למימי מפרץ חיפה אנית המלחמה המצרית "איברהים אל עוואל", לימים סיפר רבינו זצ"ל לגיסו הרה"ג מוה"ר אברהם משה באב"ד זצ"ל, שבאותה עת חשש מאוד לגורלם של בחורי הישיבה וחכך בדעתו מה לעשות, תוך כדי ישיבה בחדרו, התנמנם ובחלומו ראה את אביו הקדוש ה"סבא קדישא" יושב על כסא זהב במרומי הכרמל ופניו מאירים ואיקץ המשיך רבינו בסיפורו, ואדע בבטחון גמור שלא יארע מאומה ואין מקום לחששות ופחדים, וכידוע השתלטו על האניה והכל עבר בס"ד בלי פגע.

מעשה דומה סיפר רבינו זצ"ל, לפני פורים תש"ד באחד הבקרים כשכולו קורן משמחה, אמר שבטחונו עז, בישועה הקרובה לבוא. כל כך למה, בגין חלמא טבא דחזיתי, עמדתי יחד עם אחי הגדול הרה"צ מוישווא זצ"ל וניגש אלינו רבינו הקדוש

בר מצווה

רבינו נכנס לשמחת בר המצווה של נכדו, הרב מנחם דוד שליט"א. מימינו תלמידו הר' ראובן כהן הי"ו, בתווך נכד אחותו הרב יהושע הורוויץ הי"ו.

"הסבא קדישא" ואמר, שמעו בני, הרבי ר' אלימלך מפרש אך טוב לישראל – כשטוב לבני ישראל – אלוקים זה בבחינת דין – לברי לבב, הצדיקים רואים בטוב מדת הדין – משל לאחד ששנא את חברו, ואילו חברו השיב לו אהבה תחת שנאתו והשפיע עליו רב טובה, עד שהכניע לבו של השונא, והפך מאויב לאוהב. וזה הפירוש אמר אבי הק' – כי תשא את ראש בני ישראל, ועי"ז ונתנו איש כופר נפשו, בזמן הזה אין כח לסבול ולכן אם יש צורך במדת הדין, זה יהיה ע"י שתשא את ראש בני ישראל, בנשיאת ראש ובקומה זקופה.

והוסיף ע"ז רבינו זצ"ל שזה יכול להיות גם פירוש הפסוק "אך טוב וחסד ירדפוני כל ימי חיי" שהרדיפה הבאה מחמת דין תהיה ע"י טוב וחסד.

יגעת ומצאת תאמין

נזדמן לי פעמים לשמוע מפי כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א את סיפור גילוי כתבי ה"חתם–סופר" ע"י רבינו זצ"ל.

כידוע עסק הרה"ג מוה"ר יוסף נפתלי שטרן זצ"ל כל ימיו בהבאתם לדפוס של כתבי זקנו ה"חתם–סופר" זצ"ל. לפני הגרוש מספרט הטמין במרתף ביתו תיבה גדולה ובה כל כתבי היד של זקנו שנמצאו אצלו.

בתום המלחמה הגיע לספרט יחד עם רבינו זצ"ל וישימו פניהם תחילה וראש אל אותו מרתף חשוך, כדי לתוך אחר הכתבים היקרים ולוודא המצאתם, אך אויה! רבי יוסף נפתלי פשפש ולא מצא בפחי נפש יצא מן המרתף. סופק כפיו בצער ויאוש, כאדם שעולמו חרב עליו ברגע.

רבינו זצ"ל לא שעה למרירותו ויאושו ירד בגרם המעלות למעמקים מפשפש ומחפש, תר ומבקש. אחר ארגז הכתבים, יגיעתו נשאה פרי ובהתפעלות קרא לרבי יוסף נפתלי לבוא וליטול את המטמון היקר, בלונדון כשהודפס החת"ס על יו"ד הקדיש רבי יוסף נפתלי שורות חמות בהקדמה לרבינו זצ"ל על חלקו בגילוי הכתבים.

יצויין שמשם הלכו יחדיו אל המקום בו הטמין רבינו זצ"ל את כתביו ולדאבון לב מצאו שפגעי הזמן השחיתו את הכתבים וחבל על דאבדין.

חכם עדיף מנביא

בפגישה מלבבת מאוד בין כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א, וכ"ק הרה"צ מסקולן שליט"א, סיפר הרה"צ מסקולן על השהות בטשרנוביץ אחרי המלחמה, רבינו זצ"ל חג את הפסח שם ואביו הרה"צ מסקולן זצ"ל יגע יגיעות הרבה כדי לאפות מצות שמורה, בערב פסח חולקו ברחבי העיר מאות רבות של קילוגרמים מצות יד שמורות, ליל התקדש החג, ובבית הרה"צ מסקולן בודקים בני הבית בפינות ובסדקיו, ומתברר ששכחו בכלל להשאיר מצות לתצרוכת העצמית שלהם. חלפה שעה קלה ושליח עם צרור מצות בפי אמתחתו, דופק על הדלת "הרב מספרט שלח לכם מצות", משנשאל רבינו זצ"ל ע"י הרה"צ מסקולן מה ראה לשלוח לו מצות, נענה רבינו זצ"ל במתק לשון "וכי איני מכיר אתכם סקולנער רב, ידעתי אם אתם מחלקים מצות, בוודאי שלכם לא ישאר ולכן דאגתי לכם".

איש לפי כחו ובא וירעה *(מד"ר שמות ב')*

משיסד כ"ק רבינו זצ"ל את הישיבה בחיפה כינס את שרידי ותיקי תלמידיו מסערט, וביקש את עזרתם בהקמת הישיבה והחזקתה. אחד הנוכחים שהצליח בעסקיו ועשה חיל תרם סכום הגון, אחד מחבריו שהתקנא ברעהו תרם גם הוא בעקבות אותה תרומה הגונה, סכום נכבד, מעבר לכחו.

לפני לכתם ביקש רבינו זצ"ל מהאחרון שישאר כי דבר לו אליו, פנו כולם לדרכם פנה אליו רבינו זצ"ל ואמר, וכי רוצה אתה להדמות לפלוני שנתן מתת יד הגונה, הוא בעל יכולת, מבוסס ומרוויח כדבעי, טול מחצית הסכום שנתת כי אין ביכולתך ליתן סכום נכבד כל כך, זכות המצוה וברכותיה יחולו על ראשך, גם בעבור המחצית.

חכם עדיף מצדיק

מעשה שהלך כ"ק רבינו זצ"ל, עם אחיו רבי חיים מאיר בעל ה"אמרי חיים" זצ"ל, לביתו של נדיב ידוע, שלא היה מדקדק במצוות. התחבטו האחים הק' הרבה בשאלה מה יעשו אם יכבדם הלה במיני מאפה, הנח לי את המשימה אמר רבינו זצ"ל לאחיו,

חכם עדיף מנביא
יד ביד עם אחיו רבי חיים מאיר מויז'ניץ בעל "אמרי חיים"
משמאל הר' יעקב רונס הי"ו.

באו אל אותו נדיב ואת אשר חששו בא, מגש עם עוגה גדולה הונח על השולחן אך בבוא בעל הבית לפרוס מן העוגה, עצר בו רבינו זצ"ל באמרו, חדל, חבל לקלקל עוגה שלימה בעבור שני זקנים, הטועמים על קצה המזלג, ארוז נא לנו את העוגה בשלימותה, יהנו ממנה גם בני המשפחה.

שעון היד

בהיותו בארה"ב הסביר רבינו זצ"ל בצחות לשון לאחד ממלויו מדוע בעולם המודרני, נעלם שעון–הכיס ופינה את מקומו לשעון–היד, "חששו בעלי ההון להתקרב אל הכיס שמא ימצאו שם מטבע ויתנו לצדקה". הכילי מתרחק מן הכיס שמא תבא לידו מצוה ויקימנה.

* * *

חלק מהדברים הנזכרים ברשימה זו, שמעתי מכב' חותני הרה"ח ר' יודא ארי' קוסטינר הי"ו ששאב מאביו, מחסידי רבינו זצ"ל הראשונים, הרה"ח ר' שלמה ז"ל שנסתלק ביום ההילולא של רבינו זצ"ל, בנו של הרה"ח המפורסם ר' משה מיכל, נצר למשפחה רוממה הקשורה בקשר אמיץ של דורות עם רבותינו הקדושים ושורשיה נעוצים עוד באדמו"רי קוסוב.

אי אלו דברים רשמתי מפיו של הרה"ג מוה"ר אברהם משה באב"ד זצ"ל גיסו של רבינו זצ"ל שנפשו היתה קשורה בנפשו בקשר של קיימא באהבה וחיבה.

ומפיו של ידידי ר' שרגא פייביש הרמן הי"ו שזכה לקירבה יתירה אל הקודש עוד בהיותו חוסה בצל הישיבה הקדושה בסערט. ואף היום נמנה עם ידידי הנפש של "הבית הגדול" שברמת ויז'ניץ.

הרב מנשה מילר

זכרונות ועובדות ששמענו על רבינו זצ"ל

הוי מקבל כל אדם בסבר פנים יפות

שח הגאון ראש הישיבה שליט"א: כשנה אחר פטירת אאמו"ר זצ"ל, כאשר נסעתי בפעם הראשונה עבור המוסדות הק' לאירופה, בקרנו גם בשוויץ, ופניתי לאחד היהודים מיוצאי אשכנז שהייתי בטוח שחסידות ויז'ניץ או העירה סערט לא הגיע לאזניו, אולם מה מאד הופתעתי כאשר הזכרתי את שמי, והלה נעמד מלוא קומתו וסיפר לי כדברים האלו: "הרבי אביך הקדוש אני מכבדו ומעריצו מאד, ולמען זכרו הנני מוכן לעשות הכל". על שאלתי מהיכן הכירו, ענה ואמר שפעם לעת החורף נקלע לעיירה דאבוס (מקום מרפא לחולי ריאות, שם נהג אאמו"ר זצ"ל לשהות בחודשי החורף כמעט מידי שנה בשנה) לצרכי התעמלות הגוף על ההרים המכוסים שלג, לפנות ערב נגשתי לבית המדרש שבמקום להתפלל תפילת מנחה מעריב בתלבושת שלי המיוחדת להתעמלות, אחר התפילה ניגש אלי רב זקן בעל הדרת פנים, ומושיט לי יד חמה לשלום ומקדם פני בלבביות. היה זה לפלא בעיני כי לא הכרתי את הרבי הזה מעולם. סברתי לתומי, כי אך מקרה הוא, או שמא טעה להחליף אותי באדם אחר הדומה אלי, אולם למחרת כאשר טיילתי בחוצות העיירה הבחנתי את הרבי מרחוק

עוטר ישראל בתפארה

רבינו מעוטר בטלית ותפילין עולה לתורה.

שיושב על אחד הספסלים, חשבתי בלבי שאין זה מן הנימוס להתעלם, אלא מן הראוי שאגש אליו לברכו לשלום, אולם בטרם הספקתי לבצע את מחשבתי לפועל, הקדים הרבי אותי בברכת שלום לבבית. מאז נקשרתי אל הרבי בעבותות אהבה, למדתי להעריכו ולהעריצו.

וסיים הלה את סיפורו: מאז פגישתי עם הרבי, תיכננתי כל שנה את חופשת החורף שיהיה בזמן שהותו של הרבי בדאבוס, בכדי שאוכל להסתופף בצלו ולהנות מחכמתו ותושיתו.

אחר ברכה אסור לדבר

אשה אחת מרת נפש באה והגישה פיתקא, וגוללה את גודל צערה, וביקשה שרבינו זצ"ל ירעיף עליה ברכה שתוושע מכל צרה וצוקה, כ"ק רבינו זצוק"ל נתן ברכתו, אבל היא אינה מרפה ומתחננת שוב שהרבי יברך אותה. ענה לה רבינו זצוק"ל בדרך צחות: די ווייסט אז נאך א ברכה טואר מען נישט אויס רעדען (האם את יודעת שאחר ברכה אסור לדבר?).

מנחה לעשו

פעם אחת לעת זמן בין השמשות, חסר היה עשירי למנין, בבית המדרש אשר

ימים ראשונים

רבינו עם אחיו רבי חיים מאיר מויז'ניץ זצ"ל בימיה הראשונים של קרית ויז'ניץ בני–ברק – יום הנחת אבן הפינה לבית המדרש.

בדאבוס, והנה עבר איש יהודי אחד ונתבקש להשלים המנין, וברוב רשעותו לא הסכים ונפנה והלך לו משם, ולא שת לבקשות החוזרות ונשנות של יהודי המקום שיאות בכל זאת להקדיש מזמנו דקות מספר, שיוכלו לומר בבית המדרש דבר שבקדושה בעשרה.

בת שחוק נראתה על פניו של כ"ק מרן רבינו זצוק"ל ואמר לנוכחים שם: מספרים על הגאון מבריסק שנסע פעם ברכבת, ובהגיע שעת מנחה, אמרו להתפלל תפילת מנחה, בקרון ישב צעיר שהיה העשרי למנין, אולם הדבר לא נראה לו והוא חמק מן הקרון, והמנין בטל.

היודעים אתם נפנה הגאון מבריסק אל היושבים ואמר: עתה נתיישבה לי קושיה, כאשר שלח יעקב מנחה לעשו, היו בו עיזים, תישים, רחלים, גמלים, פרות ואתונות, ומפני מה לא צירף יעקב גם כלבים שישמרו על כל העדרים, אלא מסתבר, שכך טבעם של הכלבים, בשעה שהם מריחים שיש "מנחה" מיד הם מסתלקים מהמקום.

אם רעב שונאך האכלהו לחם

סיפר מע"כ הגאון ראש הישיבה שליט"א: בימי השבעה אחר הסתלקותו של אאמו"ר זצוק"ל, בא יהודי מת"א, שהכרנו אותו עוד מחו"ל שהיה ראש הלוחמים בזמנו נגד קבלת כתר הרבנות לאאמו"ר זצוק"ל בעיר סערט, ועשה זאת בצורה גלויה וגסה, ואף שלא היה תושב העיר הצטדק שכביכול הוא נאבק למען כלל החסידים שאינם חסידי ויז'ניץ. כי באם יכהן בנו של הס"ק מויז'ניץ כרב העיר, יש חשש רציני שכל תושבי העיר יהפכו לחסידי ויז'ניץ.

יהודי זה אחר שעבר שבעת מדורי גיהנום במחנות ובגיטאות בטרנס–דניסטריה, הגיע ארצה בעירום ובחוסר כל, ללא גואל וקרוב משפחה, מפאת גילו המבוגר, לא התקבל לשום מקום עבודה, וכך הסתובב בחוצות העיר ימים רבים רעב ללחם וצמא למים, עד שיום אחד התייאש מן החיים ר"ל, וחשב לשים קץ לחייו ח"ו, כי לא ראה שום תחזית שמצבו ישתפר. עודו הולך ברחוב אנה ואנה לפתע רואה את אאמו"ר זצוק"ל במדרכה שממולו, שעובר עם מלוויו עמו.

יהודי זה בידעו מה הוא עולל לאאמו"ר זצוק"ל, לא מצא מקומו מרוב בושה, וסובב פניו לקיר, כי לא העיז להביט נכוחות על אאמו"ר זצוק"ל, מחשבותיו מתרוצצות בקרבו מה יעש ויעלם מן השטח והנה מרגיש יד חמה מלטפו ומכה על שכמו, וזוכה לברכות "שלום עליכם" לבבי מאאמו"ר זצו"ל.

היהודי הלז לא ידע לשית עצות בנפשו, כדת מה לעשות, לו היה נפער בור מתחתו, ודאי היה קופץ לתוכו, בכדי לא להמיט על עצמו חרפה וכלימה. אולם אאמו"ר זצוק"ל לא הרפה ממנו ולקח אותו מתחת לבית שכמו, עד למקום בו שהה אז אאמו"ר זצוק"ל, ומיד כבדו באכילה ושתיה, בדרך התענין עליו האיך הגיע לא"י, מה עבר עליו עד הלום, היכן מתגורר, ובמה מוצא את פרנסתו. המילים הראשונות נעתקו מפיו, אולם אט אט התאושש וסיפר את הקורות אותו, כאשר בתחילה הוא מבקש בבכי סליחה ומחילה על מה שעולל בעבר לאאמו"ר זצוק"ל, וגם פירט את מצבו האנושי שהגיע עד כדי יאוש ר"ל.

אאמו"ר זצוק"ל הרגיעו ואמר לו "ידוע שכל התחלות קשות" אין ספק שבקרוב

מצבך ישתפר, ותוך כדי דיבור, קיבל מתנת יד עשרים לירות (סכום גדול באותם הימים, כשליש משכורת חדשית ממוצעת) וכן נתן בידו המלצה לאחד מאנ"ש שיעסיק את היהודי בבית מסחרו.

וסיים היהודי הזה את סיפורו: "עד היום, למרות שכבר עברו למעלה מעשור שנים, מאותה פגישה גורלית שהצילה את חיי, ממשיך אני לעבוד באותו מקום בתור מנהל חשבונות אף שגיל הפנסיה ממני והלאה", ומזה תוכלו לראות אפס קצהו מגדולתו של אביכם הק' זיע"א.

נוסח ויז'ניץ

סיפר פעם כ"ק רבינו זצוק"ל בתוך אחת השיחים על נועם נוסח ויז'ניץ בפרט בימים הנוראים, בו היו אדמו"רי בית ויז'ניץ עוברים לפני התיבה, ומשמיעים בקול פסוקי מלכויות, זכרונות, שופרות וכו'.

אצל ה"צמח צדק" הגיע לר"ה יהודי אמיד מארצות אשכנז (דייטשיל), שלא היה קשור לחסידות, ובתפילת י"ח בלחש, כנהוג שאדמו"רי בית ויז'ניץ אומרים אותה בקול קמעה, כך שהסובבים יכולים לשמוע היטב. כרגיל עמדו הנכדים ליד זקנם ה"צמח צדיק", כגון: הס"ק בעל האהבת ישראל, בעל הטל חיים מאנטניא, הרה"ק מבורשא ועוד, והיהודי עמד אחורי הרבי מאנטניא, וכאשר אמר ה"צמח צדיק" הקטע משופרות "וד' עליהם יראה ויצא כברק חיצו וד' אלקים בשופר יתקע והלך בסערות תימן" וכו' בנעימה ובמתיקות בהשתפכות הנפש כנוסח ויז'ניץ המפורסמת, התרגש היהודי ונתלהב עד מאד עד שצבט את הרבי מאנטניא בחוזקה וצעק כלפי ה"צמח צדיק": פאר

ארחות צדיקים

רבינו זצ"ל עם אחיו ה"אמרי חיים" זצ"ל וגיסו הגאון רבי אברהם משה באב"ד זצ"ל אב"ד גוראהומורא. משמאל החסיד הר"ר יהושע זאב מיכלוביץ ני"ו והר' משה בליטנטל ע"ה.

דיזען הער בעשפעקטירע איך. (להאדון הזה יש לי מלוא ההערכה). חסידים ציינו שהרבי מאנטניא היה לבוש בקפוטה, וטלית, ולמרות כן שבועות רבים עדיין מקום הצביטה היתה ניכרת.

ארבעה בנים

על אודות פיקחותו של כ"ק רבינו זצוק"ל מסופר שפעם אחת נסע הס"ק בעל ה"אהבת ישראל" זיע"א לאחת העיירות שברחבי בוקובינה, והתאכסן אצל חסיד פשוט מאנשי המקום.

בעל האכסניה ערך סעודה חלבית לכבוד הסבא קדישא ובניו, וניגש לשולחן שבו היו מסובים האורחים עם מגש האוכל ואמר: טס זה הוא עבור הרבי וארבעת בניו. פנה כ"ק רבינו זצוק"ל שהיה הצעיר שבכולם לאחיו: אני החכם ונוטל חלקי, תתחלקו אתם בשאר, חסידים שהיו באותו מעמד סיפרו שהס"ק בעל ה"אהבת ישראל" העלה חיוך על שפתיו, ונהנה מאד משכלו וחכמתו של בנו הצעיר.

ענוה פסולה

פעם אחת בשבת בבוקר, נכנס לבית המדרש יהודי מכובד בלתי מוכר שהזדמן למקום. רמז כ"ק רבינו זצוק"ל לאחד הגבאים להושיבו במקום מכובד, אולם האורח סירב באמרו, גם מקום זה טוב הוא.

כעבור מספר דקות וכ"ק רבינו זצוק"ל נוכח שהאורח עדיין על מקומו הראשון, שאל את הגבאי, מפני מה אין אתה מושיבו במקום מכובד, וענה הגבאי שהאורח מסרב.

פקד כ"ק רבינו זצוק"ל שוב לגבאי שיחזור שנית ויציע לו שיעלה יותר למקום שבמזרח, והאורח עומד בשלו, והויכוח נמשך, הגבאי מפציר באורח, והאורח אינו מתרצה לעזוב את מקומו, לפתע ניגש כ"ק רבינו זצוק"ל אל האורח ואמר: איהר זאלט

עם האדמור"ם מקוידינוב ומווסלוי זצ"ל.

נישט פראווין קיין ענינות, דאס לאסט איבער פאר מיר, ווייל איך נעם געלד דער פאר, אחר דברים אלו האורח נכנע.

כפרה יפה

סיפר הרה"ח ר' מרדכי וייס ז"ל, בעת הקמת המדינה כאשר מלחמת השחרור היתה בעיצומה, על אף המצב הקשה שהשתרר בחוצות, נערכו השולחנות כסדרן, אם כי במתי מעט, וכידוע פעם בעת ההפגזות, חדר כדור לבית המדרש, אולם בדרך נס לא נפגע איש, וכאשר נסתיים השולחן הטהור הלכו ליד קירות הבתים ובין חצרות מטעמי בטיחות.

באחד מימי שישי הגיע הידיעה באמצע עריכת השולחן ששליח האו"ם משבדיה ברנדוט נרצח, אחד הנוכחים העיז וסיפר לכ"ק רבינו זצוק"ל על האסון שקרה, תוך כדי אנחה, מה יהיה עתה כאשר המצב לא שפיר בלאו הכי.

כ"ק רבינו זצוק"ל ענה: יהודים יקרים, שבת היום. דממה השתררה, וכ"ק רבינו זצוק"ל המשיך בעריכת השולחן כרגיל, לקראת סיום פתח כ"ק רבינו זצוק"ל ואמר לנוכחים הבה ואספר לכם סיפור:

בעיירה אחת נפטר באחד מן הימים יהודי מאינשי דלא מעלי, איש מושחת, שחיי מוסר היו ממנו והלאה. והתעוררה שאלה אצל המרא דאתרא האם להספידו, כי איזה שבח יאמר עליו, לאחר הרהורים רבים נתן הרב הוראה לאנשי הח"ק שעם סתימת הגולל, יעמידו מיד מצבה על קברו, ועל המצבה יחרטו מראה תרנגול חי שנוצותיו מבהיקות מלובן, כרבולת אדומה, פיו פתוח, כך שכל מי שיעבור ליד המצבה יאמר: אוי אוי וואסערע שיינע כפרה ליגט דא. (אוי – איזה כפרה יפה קבורה כאן).

תורה אור

בשמחת נישואי הר' שמואל בן דב מיקירי ידידי בית סערט ויז'ניץ
היושב לצד החתן דודו הרה"ג רבי אליעזר ברגר זצ"ל אב"ד מישקאלץ יהודי של מסירות נפש, שמחה זו התקיימה שלושה ימים אחרי הגיעו ארצה והצלתו בדרך נס מצפרני הקומוניסטים.
מקבל את פני רבינו זצ"ל לשלום הגאון רבי זאב וואלף הלוי טירנוער זצ"ל, חותנו של האדמור"ר מביאנא – צפת.

רבינו בשמחת נישואין. מימין הר' פרץ פרידמן הי"ו, לימין רבינו החסיד ר' חיים ויסבלום הי"ו ומשמאל החסיד הר' יודא לייב לינשא. הילד העומד ליד רבינו זצ"ל הר' משה יחיאל מיכל קוסטינר הי"ו.

אהבה משולשת

הרב מנחם באהם

לספר ולתאר את גדולתו של אדמו"ר זצוק"ל לא דבר קל הוא ובפרט כי הייתי צעיר לימים אך בכל זאת כיון שזכיתי "לשש שנים יעבוד" מוטל עלי חובה לספר לדור אחרון קצת ממדותיו והנהגותיו לפי השגתי והבנתי.

ולמען הסדר הטוב ננסה להתרכז בשלשה דברים עיקריים שהם כמובן, אהבת השי"ת אהבת התורה ואהבת ישראל וארץ ישראל.

קדושת הארץ "והארץ אזכור"

א) שמעתי מספרים. בהיותו ב"מירון" ניגש אליו יהודי זר ונתן לו שלום, והחזיר לו שלום. היהודי משום מה סבר שהשלום שנתנו לו לא מספיק מכובד, לכן כדי להחשיב עצמו נהנה ואמר שהוא יהודי אמריקאי והיה בטוח שיזכה ב"ברוך הבא" גדול יותר, אולם אדמו"ר זצ"ל פנה אליו ואמר: הרבה יותר חשוב אצלי יהודי מארץ ישראל.

ב) פעם בשעת קריאת התורה בין "גברא לגברא" פירש את הפסוק בפ' בהעלותך, תשובת משה רבינו למתאוננים "מאין לי בשר לתת לעם הזה" דידוע שכאשר מבקשים דבר מאדם מסויים, צריך למתבקש להיות שייכות והבנה אל הדבר המבוקש. וכאשר באו לבקש ממשה רבינו בשר תאווה ענה להם אין לי שייכות לדבר זה ואינני מבין את הצורך לכך. והמחיש זאת באמרו: משה רבינו היה לו שייכות לבשר כמו לי עם אמריקה.

ג) כאשר היה באמריקה לפני הקמת השכון היו קנאים שטענו שכדי למשוך תיירים לארץ ישראל בודים הציונים מלבם אתרים מקודשים כמו מערת אליהו וקבר דוד המלך, ואינם יודעים בכלל אם זה באמת המקום או לא, אדמו"ר זצוק"ל כאשר שמע זאת ענה להם בפקחותו, אמנם אנחנו לא נדע אם מקום זה קדוש הוא או שרק סמוך ונראה למקום קדוש. אבל ברור לכל שאצלכם באמריקה בודאי לא נמצא לא קבר דוד, ולא המקום שהכריז אליהו הנביא ה' הוא האלקים.

ד) אחרי שנות סבל ויסורים בגלות טרנסדניסטריה כאשר נגמרה מלחמת העולם השניה וחזרו לעיר סערט היו כאלה שחשבו שאפשר להמשיך ולהתחיל מחדש חיים

רגועים, אבל אדמו"ר זצ"ל היה איתן בדעתו שצריך לעזוב את טומאת ארץ העמים ולבוא ולעלות לארץ הקדושה ואמר אז בדרשה על סדר הפרשיות "כי תצא" "כי תבוא" יצאנו מביתינו לגלות מרה ובחסדי ה' חזרנו הביתה. חושבים אתם, "ניצבים" להשאר פה במקום. אומר אני לכם, "וילך" צריכים ללכת מפה ולעזוב את ארץ העמים "האזינו זאת הברכה" אם תשמעו בקולי יהיה לכם זאת לברכה.

ה) אחרי עלותו ארצה הוזמן לבוא ולקבל על עצמו כתר הרבנות בעיר אנטוורפן – בלגיה. ומה מאוד מאלפים דברי תשובתו שכתב להם: יש לעיין בזה הרבה אם מותר לצאת מארצינו הקדושה אשר "עיני ה' אלקיך בה מראשית שנה ועד אחרית שנה" ואין תורה כתורת א"י.

ו) פעם בנוסעו לחו"ל למנוחה היה צריך לחנות חניית ביניים בגרמניה כשעה. והתבטא על כך שאינו יודע מה חטא שהוצרך להיות שעה שלימה על אדמה טמאה זו שכל כך הרבה דם יהודי נשפך על ידם.

אהבת ישראל "ואהבת לרעך כמוך"

א) אהבתו לכל יהודי בכלל ולתלמידיו בפרט היתה ממש חוץ לדרך הטבע, שמעתי

בקהל חסידים

מימין לשמאל: רבינו, החסיד הרב אברהם גנזלר הי"ו, החסיד הרב שלמה זלמן שכטר ע"ה.

מספרים, כאשר הגיע לארץ יהודי מחסדי אנטניא שהיה אחד מהלוחמים הגדולים נגד קבלתו של אדמו"ר זצ"ל לכהונת רבנותו בעיר סערט, הוא נזקק לעזרה בקשרים ובהמלצה כדי לקבל פרנסה בעיר חיפה, הוא הסס אם לפנות אל אדמו"ר זצ"ל. בלית ברירה, פנה אליו, ונדהם מקבלת הפנים הלבבית והידידותית שזכה לה, ומהטרחה שטרח עבורו אצל גורמים שונים כאילו לא היה ביניהם בעבר שום דבר מעולם.

ב) יהודי ידוע כחולה לב ואסור היה לו לאחר את סעודתו עד אחר התפילה שהיה מתפלל קבוע בבית מדרשנו והרבי זצ"ל דאג לו ולא שכח אפילו שבת אחד, לשאול אותו בשעת קריאת התורה אם כבר עשה קדוש וטעם משהו.

ג) בשעת הספד על הרב אוחנה ז"ל הרב הראשי של חיפה הלכנו יחד עם הרבי זצ"ל וכיון שהיה קהל רב והדוחק היה גדול ניסו כמה בחורים לדחוק את הקהל לצדדים כדי לפנות מקום לאדמו"ר זצ"ל, אחז ידו של אחד הבחורים ואמר לו מה אתה דוחף יהודים, הם יהודים כמוני, ואני יכול ללכת ביניהם, כאן אנו רואים גם את מדת הענוה שבו שלא עלתה על דעתו כלל שהוא יותר מאשר יהודים אחרים.

אהבת התורה

א) אני זוכר איך שהתענין במצב התקדמות של כל תלמיד ותלמיד ואיך זהרו וקרנו

אשר ברא ששון ושמחה

פניו מאושר כאשר תלמיד אמר דבר תורה בשעת קריאת התורה בשבת, או כאשר תלמיד ידע לחזור על דבר תורה שאמר בשולחנות הטהורים או בדרשותיו הנפלאים שאמר בכל שבת מברכין.

ב) פעם נערכה בחינה ביורה דעה והוא לא היה מרוצה כיון שחלק גדול לא ידעו את החומר הנלמד ואלו שידעו לא ידעו בבהירות, ואז הטיף לנו מוסר הרי יש לכם כל מה שנדרש ומדוע אינכם לומדים בהתמדה הרי זה חלקי מכל עמלי שאני רואה את תלמידי עולים מעלה בתורה ואז אמר מרוב כאב שאין לי שייכות אתכם ואנתק כל קשר עמכם, קבלנו אז ארכה של שבוע לחזור שוב את החומר ואז כמובן כולם ידעו ופניו נהרו מאושר ושמחה.

אהבת השי"ת

א) קידוש לבנה היה מקפיד על הליכה למקוה באותו יום והיה לו קשה מאוד ההליכה עם חצי ריאה משותקת ממש אחרי כל כמה צעדים נח קצת ואז שמעו ממש את נשימתו הקשה ואעפ"כ לא ויתר וירד את כל המדרגות עד למקוה. ולפעמים הרבנית זצ"ל רצתה למנוע ממנו שחששה על בריאותו, והיה שולח את הגבאי להוציא בגניבה את המגבת שהרבנית לא תדע, ובמסירות נפש הלך למקוה.

ב) בשבוע של פסח האחרון אני זוכר שהיה עריכת השולחן הטהור בחדר אוכל וניהל הכל כרגיל ושר ואמר דברי תורה, אבל רק מעטים ידעו שתחת השולחן יש קערה אשר הרבי זצ"ל ירק לתוכה כל כמה דקות ליחה מעורבת בדם, אבל השמחה של מצוה התגברה על יסוריו.

תורה אור

בילד פונם רבי ר' מענדעלע ז"ל

(גרינדער פון ווישניצער דינאַסטיע)

תוספת ברכה

נספחים להעשרת פרקי חיי רבינו זצ"ל

הרב שלום חיים פרוש

"שיתחדש המלוכה שלו הן על עצמו, והן על נפשות ביתו, שלא יזוז ממנו ומבניו ומב"ב מעתה ועד עולם בכל הצטרכותם, שיהיה לו בחינת מלוכה הן מה שצריך לנפשם, והן לנפשות אחינו בני ישראל".

כך כתב הרה"ק רבי זאב וולף זי"ע מטשארני–אוסטרהא – באגרת קודש מא"י – לתלמידו הרה"ק רבי מנחם מנדל מקוסוב זי"ע בעל "אהבת שלום" – אבי שושלת הק' קוסוב–ויז'ניץ, ואכן ברכת צדיק נתקיימה, וממנה יתד לפינה למלכות זו של תורה וחסידות שגולת כותרתה היא אהבת ישראל ללא כחל וסרק.

רבבות יהודים זכו להתחמם לאורם הבהיר והאש הלוהטת שיקדה בצדיקי שושלת זו בתקופה של כמאה ושמונים שנה, אשר בחסדי השי"ת נמשכת והולכת גם בדור אחרון בתקוה כי נרם יאיר עד כי יבוא שילה ולו יקהת עמים.

אהבת שלום

האדמו"ר הראשון בעל "אהבת שלום" – בנו של הרה"ק רבי יעקב קופיל חסיד מקולומיי זי"ע, שליח הציבור של אור שבעת הימים רבינו הבעש"ט זי"ע, הנהיג עדתו בשנים תקס"ב–תקפ"ו בעירו קוסוב, כשמצודתו פרושה למרחקים, ואף לפולין הרחוקה הגיע שמעו הטוב, עד שהרבי ר' שמחה בונים מפשיסחא זי"ע התבטא כי רגליו בוערות ללכת ליהודי זה שלא ראהו מעולם (רמתים צופים כח, ב).

ייחודה של חסידות זו נכלל בשם ספרו הק' "אהבת שלום", המיוסד כולו על חביבות השבת, הדרכה לחיי קדושה ומעלת הצדקה, שלשת היסודות הקרויים בשם שלום (ראה הקדמת הספר) והן שהזינו את גזע הקודש והנלוים אליו מאז ועד הלום.

ספר

אהבת שלום

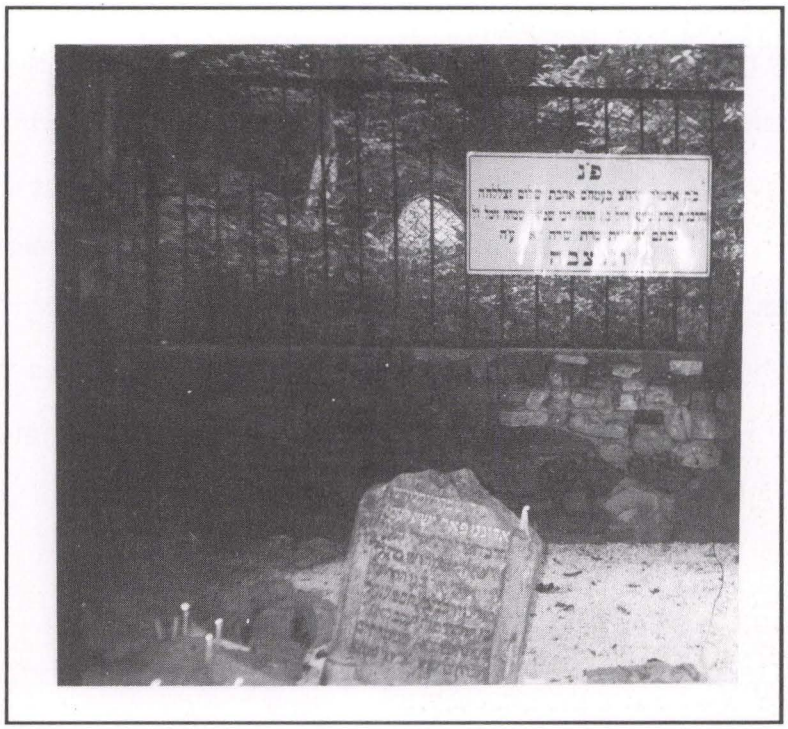
נדפס

בלעמבערג

ספר

אהבת שלום

עותק "אהבת שלום" מספרית ה"חפץ חיים", רבי ישראל מאיר הכהן מראדין.

ציון קברו של רבי מנחם מנדל מקוסוב.

תורת חיים

"מלך בן מלך" קרא הסבא קדישא בעל "אוהב ישראל" מאפטא זי"ע על הרה"ק רבי חיים מקוסוב זי"ע, ממלא מקום אביו בשנות תקפ"ו–תרי"ד, בעל "תורת חיים", נושא נכדתו של הרבי ר' פנחס מקוריץ זי"ע, בת בנו הרה"ק רבי יהודה מאיר משפיטובקה זי"ע – מי שהיה חתנו של גאון הדור רבי יעקב שמשון משפיטובקה זי"ע.

"ובחרת בחיים" היו רגילים חסידים לומר עליו, וכך המשיך אותה הנהגה של קדושה לאלפים רבים, עד שנסתלק בכ"ה אייר תרי"ד בטרם מלאת לו ששים שנה.

ספר

תורת חיים

אשר כתב בכתב ידי קדשו דברי הגאונים בחוכמה ובינה שהעיר בתורת ה' לומדן לאור ילוה לה בניו ולא ניתן לחדרין ושוברו דרך ה' לעשות צדקה ומשפט וה' גם הקצרים לעקב נכוחם לפקוח ליחס לבניהם ויזיירו את פעל החומר חלה הדברים יעמדו בעם לוף לעולם הקי. וכל מי לבי דרגו יותר ונה שכתיב כאן יקרא ע"ז כי כל החוקים בגלגו ידעו אשר כל הדעריו הן אמן לי נוגע בזה נתיס ולא יקורו ונדברין כאשר הן בחוכמה אחה תהיה תרב הלדיק הוספרקם נוליבל קדישל חסידל ופרישל כי ישראל עיה פיה רועה ישראל אין אלהים קדום יאמר לו בקשל ונוה חיים זלהיה בתרב הלדיק הוספרקם נוליבל קדישל חסידל ופרישל כי עיה פיה רועה ישראל אין אלהים וכי ונוה מנחם מעגדיק ונקלקוב זלהיה זכותם יגן עלינו לעולם ועחית וכן ועל כל ישראל אמן:

וכאשר הראשונים ספו וגם כלו, הרפסנו עוד הפעם לזכות הרבים. וזכות המחבר יגן עלינו ועל כ"י שנשע בישועה וגאולה שלימה בקרוב אמן.

הק' מרדכי האנער
כהה"צ סהרח"ס מוויזשניץ שליט"א

שנת חשכ"ח לפ"ק

נדפס בדפוס האחים גרדים

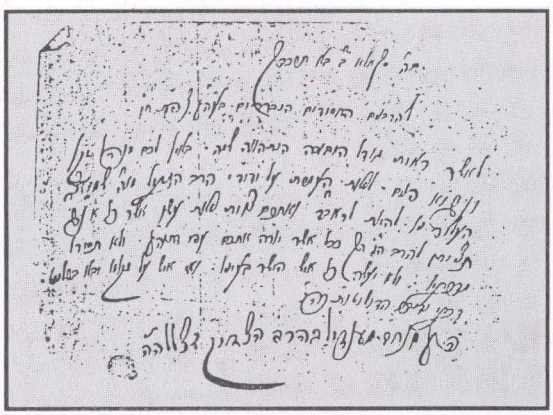
צמח צדיק

"אש שלהבת יוקדת בקרבו של אברך צעיר זה, לאין שיעור", כך הגדיר הרה"ק רבי יצחק מורקה זי"ע את ממשיך השושלת הרה"ק רבי מנחם מנדל מויז'ניץ זי"ע, בשעה שראהו לראשונה, כשהסתופף בצל חותנו קדוש ישראל מרוז'ין זי"ע.

ברוח זו אף התבטא רבן של ישראל בעל "דברי חיים" מצאנז זי"ע כשקיבל פני הצדיק מרוז'ין, כשהוא מעיד עליו ש"אברך זה ישן יפה" תוך כדי התפעלות מקדושתו. בעל "צמח צדיק" – שנשא את שם זקינו מקוסוב עליו – היה האדמו"ר הראשון שנהג מלכותו בויז'ניץ, כשהוא משלב בהנהגתו את מורשת אבותיו, בלוית–חן של מלכות בית רוז'ין, אותה רכש בבית חותנו רועם ונסיכם של ישראל.

שנות הנהגתו תרי"ד–תרמ"ה היו נקראות בפי החסידים בשם "שנות השובע" בגלל המשכת השפע הרב ברוחניות וגשמיות למסתופפים בצלו הק', אך למרבה הצער נסתלק אותו צדיק בשנת הנ"ה לחייו בכ"ט תשרי תרמ"ה.

אמרי ברוך

"מי שבירך את האבות יברך את הבנים, ויזכה ברוחו פי שניים" כך כתב הרה"ק רבי יהושע מבעלז זי"ע באגרת תנחומים ששיגר להרה"ק רבי ברוך – שנשא עליו את שמו של הרבי ר' ברוך ממעז'יבוז זי"ע – לאחר הסתלקות אביו ועלותו על כס ההנהגה של ויז'ניץ המעטירה.

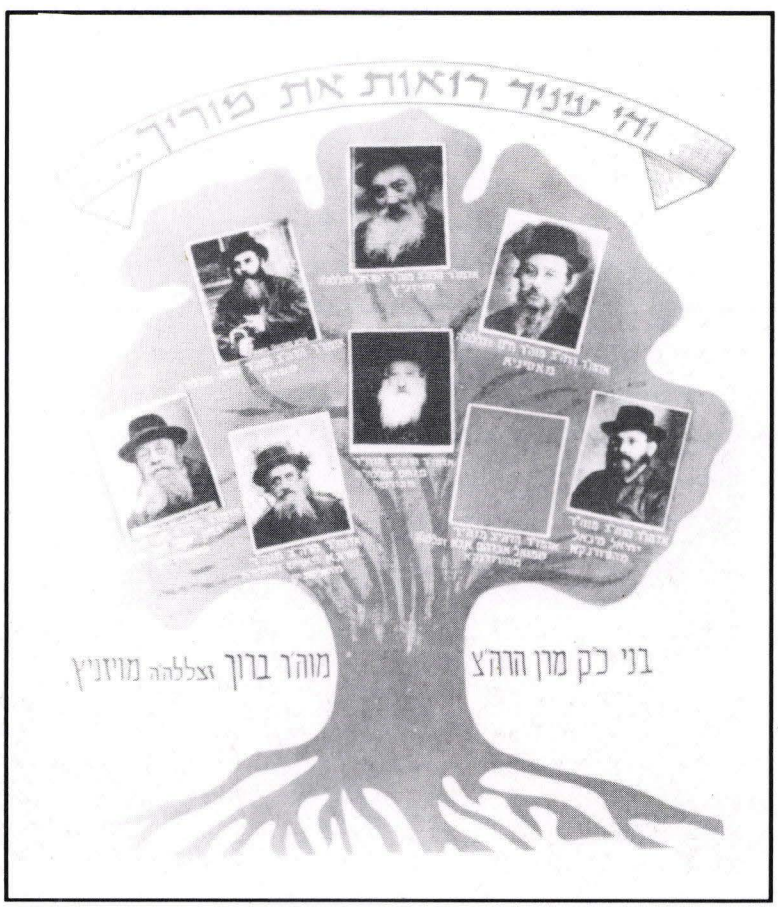
שמונה שנים בלבד נמשכה הנהגתו של בעל "אמרי ברוך" שנסתלק בכ' כסלו תרנ"ג בדמי–ימיו, כשהוא רק בן מ"ח, אך זכה לטעת אילנות גדולים, שהאירו פני תבל בחכמתם ובקדושתם.

בשם ויי

ספר

אמרי ברוך

ברוך

אהבת ישראל

בב' אלול תר"ך – היא שנת כת"ר שהיתה כידוע זמן של פקודת ישועה – זרח בויז'ניץ האור הבהיר של רועה ישראל ואוהבם האמיתי "שהיה אוהב כל אחד מישראל בכל לבו ונפשו, וזאת הרגיש ביותר מי שזכה לראות ולשמוע ברכתו, ברכת: חיים מתוקים עליך, שהיתה רגילה על לשונו הטהור" (מתוך הקדמת בניו הצדיקים לספרו "אהבת ישראל") הוא רבינו הקדוש רבי ישראל – שנשא עליו את שם זקינו הגדול קדוש ישראל מרוז'ין, ואף צורתו הק' דמתה לו, כפי שנמסר במסורת חסידי ויז'ניץ, שנולד לאביו ה"אמרי ברוך" ולאמו הרבנית הצדקנית מרת צפורה ע"ה – שהיתה בת הרה"צ רבי אריה ליב שפירא זצ"ל, בנו של הרה"ק רבי שמואל אבא מסלאויטא זי"ע ונכדו של הרבי ר' פנחס מקוריץ זי"ע.

זקינו ה"צמח צדיק" תלה בו תקוות רבות, וכבר בטל ילדותו הועידו לגדולות, ואף הראה לו ולאחיו הרה"ק רבי חיים מאטיניא זי"ע חיבה יתירה, בהתבטאו פעם כי רואה הוא זכות לעצמו, על שהללו סמוכים על שולחנו, והוא דואג להם לכל צרכיהם.

גאונותו בתורה

מתמיד עצום היה רבינו, לילות שלמים ישב ועסק בתורה, הסבתא שחששה לבריאותו ביקשה מזקינו שיוכיח אותו על כך, אך כאשר ה"צמח צדיק" היה מגיע, נהג לכבות את האור בכדי שלא ירגיש שהוא עדיין ער. ואירע שפעם נתפס בלמדו בשעה מאוחרת יחד עם אחיו ה"נמוקי חיים", הסב שהכיר במבוכתם נענה ואמר: טעמה כי טוב סחרה לא יכבה בלילה נרה, אם זוכים לטעום את טעמה המתוק של התורה, הרי אז, לא יכבה בלילה נרה, ממשיך הנר להיות דלוק למרות השעה המאוחרת.

כאשר העירה הסבתא על נוהג זה, היתה תשובת זקינם כי מאכילת מרק עם כופתאות, אין אפשרות לגדול תלמיד חכם!

עודנו בגיל י"ד נבחן והוסמך להוראה ע"י גאון הדור רבי יוסף שאול נתנזון זצ"ל רבה של לעמבערג המעטירה, שהביע התפעלותו נוכח הידיעות הרבות, ואף נשק לרבינו בטרם מסר בידו את כתב ההורמנא: יורה יורה ידין ידין.

גאוני הדור האחרים כמו בעל "בית שלמה" זצ"ל רבה של סקאלה – שהסתופף בצל זקינו של רבינו בעל ה"תורת חיים" וכן בעל "כוכב מיעקב" מהורימלוב זצ"ל לא חסכו שבחים מרבינו, כי למרות היותו צעיר ורך הרי גדלותו בתורה מעוררת השתאות.

אם כי רבינו הסתיר ידיעותיו בגודל ענותנותו, הרי נותרו בידינו מספר תשובות להלכה, בהם נחשפת גדלותו המיוחדת במינה בשטח ההלכה כגדולי ההוראה היושבים על מדין.

ישראל בהה"צ מוהר"ב
זצללה"ה מוויזניצא יע"א,
ובעת בנראסווארדיין.

נישואיו

ביום בו הגיע לגיל ט"ו ב' אלול תרל"ה נשא לאשה את הרבנית הצדקת מרת הינדא ע"ה בתו של הרה"ק רבי מאיר מדז'יקוב זי"ע – בעל "אמרי נועם" – נכדו של הרבי ר' נפתלי צבי מרופשיץ זי"ע. חותנו שהיה נודע כאחד מגאוני הדור, בנוסף להיותו מגדולי צדיקי הזמן, חיבבו ביותר, ולא אחת הפליא את גודל ערכו לפני בניו הנעלים, בהביעו הערכה מיוחדת נוכח כח השתיקה שבו הצטיין רבינו, ואף אמר להם כי ממתינה לו לחתנו זה מלכות בישראל, ועתיד הוא לגדול בתור צדיק שבדור.

כאשר נסתלק חותנו בח' תמוז תרל"ז חזר לויז'ניץ, מקום שם לא זזה ידו מתחת ידי זקינו ה"צמח צדיק" עד הסתלקותו בשנת תרמ"ה.

על כס הרבנות

לאחר שזקינו נפטר ואביו ה"אמרי ברוך" מילא מקומו, עלה רבינו על כס הרבנות בקהילת בדבליא, מקום שם פעל גדולות ונצורות, בהשקיעו מאמצים רבים בחינוך הדור הצעיר, וכן התקין שם סדרי כשרות נאותים, אך תקיפותו ועמידתו על משמר ערכי היהדות, עוררו נגדו מתנגדים, וכעבור שנה נאלץ לעזוב את המקום, ולחזור לויז'ניץ, מקום שם כיהן כאב"ד ליד אביו האדמו"ר.

כאמור לא ארכו שנות ההנהגה של אביו ובשנת תרנ"ג מילא רבינו את מקום אביו כרועה ישראל בעלותו על כס הנהגת שושלת ויז'ניץ לשם ולתפארת.

סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה

גדולי וצדיקי הדור הוקירו והעריצו את רבינו בצורה בלתי רגילה. עוד בהיותו אברך צעיר לימים הצביע עליו הרה"ק רבי אברהם ישכר הכהן מראדומסק זי"ע ואמר "אם אמנם רגליו ניצבות על הארץ, הרי ראשו נתון בשמים".

ברוח זו אף התבטא רבן של ישראל בעל "אמרי אמת" מגור זי"ע, בשעה שנפגש עמו בקרלסבד, וקרא עליו את הפסוק: סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה.

ה"סבא קדישא" ומחותנו הצדיק מקופישניץ רבי יצחק מאיר העשיל זצ"ל.

אף בעל "מנחת אלעזר" ממונקאטש זצ"ל – שהיה נודע בחריפותו – העריצו ביותר, והגדירו אותו כשריד מצדיקי הדורות הקודמים.

לשיא ההערצה זכה רבינו ממחותנו רבן של ישראל הרה"ק רבי ישכר דוב מבעלז זי"ע בהעידו עליו כי "הוא רבי יותר גדול מאשר העולם סובר, הוא צדיק נשגב יותר ממה שאנשים חושבים עליו, הוא ירא שמים יותר מזה שמתארים אותו, הוא תלמיד חכם עצום יותר ממה שיודעים עליו", ואף הוסיף שאין מי שישיג את ערכו הרם וגדולתו העילאית.

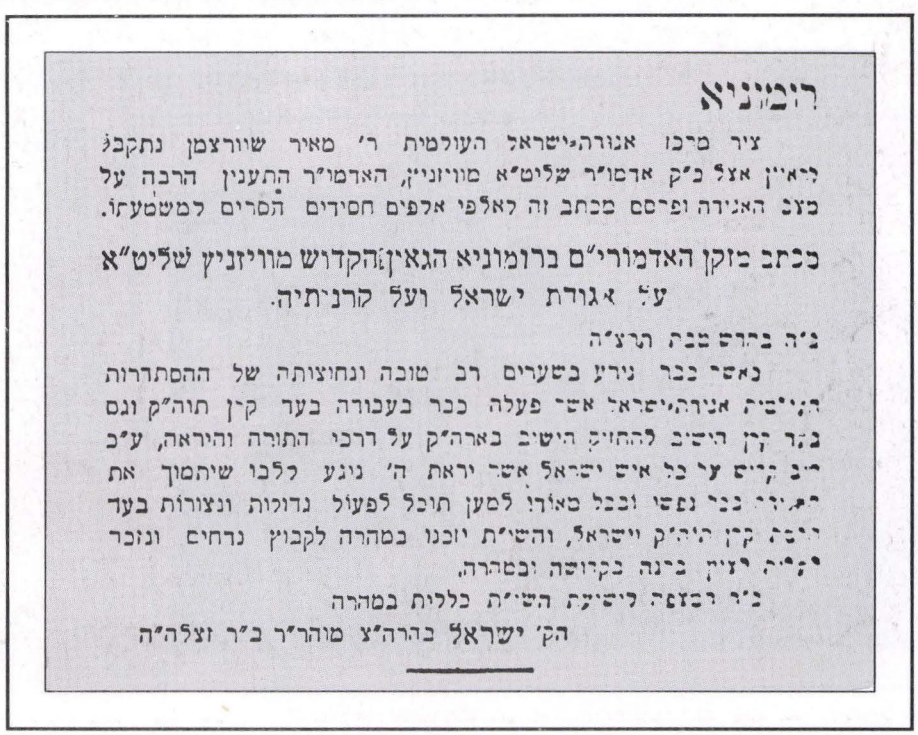
"עמוד עבודה שבלב" זו היתה הגדרת אחד מגדולי הרבנים בדורו, הגה"צ רבי יחיאל מיכל הובנר זצ"ל רבה של ניזנוב, שזכה להסתופף בצל צדיקי הדורות הקודמים מרוז'ין, והשר שלום מבעלז בספרו שו"ת הד"ר (סי' יז) וזאת בהיות רבינו עדיין צעיר לימים.

שר התורה מו"ר בעל "אש דת" ו"באר משה" מאוז'רוב זי"ע – שהוסמך להנהגה ע"י רבינו – התבטא כי "נשמה כזו היא נדירה מאד, ואילו חי בדורות עברו היה מהגדולים ביותר".

מעניינת היא הגדרת הגאון הצדיק רבי יוסף צבי דושינסקי זצ"ל – רבה של היהדות החרדית בא"י – שאף זכה להיפקד בפקודת ישועה מרבינו כי למרות שאין לו הבנה במושג של "רבי" אך זאת הוא יודע שהכונה היא לרבינו!

אדם השלם

רבינו זכה לשלימות בטוהר מדותיו, כדברי בנו בעל "אמרי חיים" אמו"ר הקדוש זי"ע העלה את החומר לצורה, וכל עבודתו היתה מאהבת השי"ת (אמרי חיים ח"ג עמ' קכ) וכך גם מעיד בנו, רבינו זצ"ל, "מי שהכירו וראה את אהבתו הגדולה לכל יהודי,

רומניא

ציר מרכז אגודת־ישראל העולמית ר' מאיר שוורצמן נתקבל ליאין אצל כ"ק אדמו"ר שליט"א מוויזניץ, האדמו"ר התענין הרבה על מצב האגודה ופרסם מכתב זה לאלפי אלפים חסידים הסרים למשמעתו.

מכתב מזקן האדמורי"ם ברומוניא הגאון־הקדוש מוויזניץ שליט"א
על אגודת ישראל ועל קרניתיה.

נ"ה בחדש טבת תרצ"ה

כאשר כבר נודע בשערים רב טובה ונחוצותה של ההסתדרות הקדושה אגודת־ישראל אשר פעלה ככר בעבודה בעד קדן תוה"ק וגם בעד קדן היתום להחזיק היתום בארה"ק על דרכי התורה והיראה, ע"כ ראיתי קדים עלי כל איש ישראל אשר יראת ה' נוגע בלבו שיתמוך את הקדש בכל נפשו ובכל מאודו למען תוכל לפעול גדולות ונצורות בעד קדש קדן היתום וישראל, והשי"ת יזכנו במהרה לקבוץ נדחים ונזכר ונשוב ציון ברנה בקדושה ובטהרה.

נ"ר רבות ליזכות השי"ת כללית במהרה

הק' ישראל בהרה"צ מוהר"ר ב"ר זצלה"ה

וכל התנהגותו ודרכו בקודש, ראה לפניו חובת–הלבבות ח"י" (מקור ברוך עמ' שח).

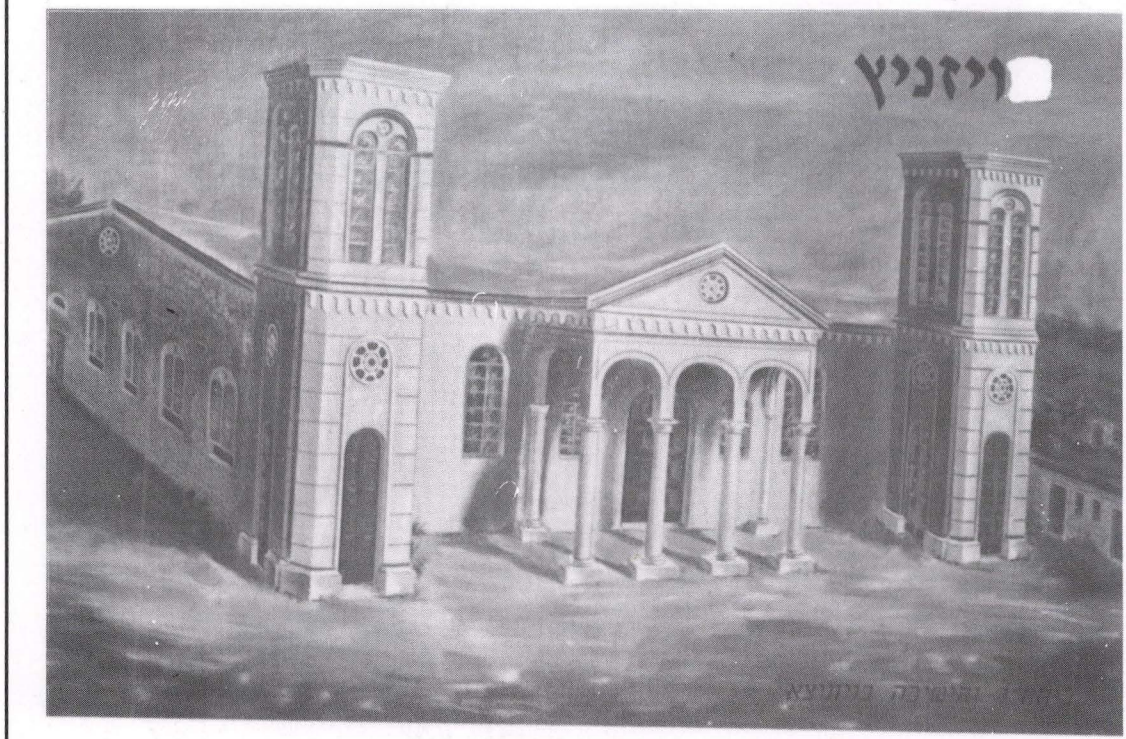
מפליאה ביותר היא התבטאותו של הרה"ק רבי אהרן ראטה זי"ע בעל "שומר אמונים" ו"שולחן הטהור" שהסתופף בצל קדשו של רבינו כי "בעל מדות כזה היה חידוש גם בתקופת רבינו הבעש"ט זי"ע" ואף היה מכנהו תמיד "הצדיק הטוב והמתוק".

על גודל הערצתו ניתן לעמוד מזה שלמרות שעלה לא"י וכונן בה חבורת תלמידים מעולה, חזר לחו"ל כעבור כמה שנים באמרו "כי אם קיים בעולם רבי כאדמו"ר מויז'ניץ אסור לשבת בבית בלי רבי".

אוהב ישראל באמת

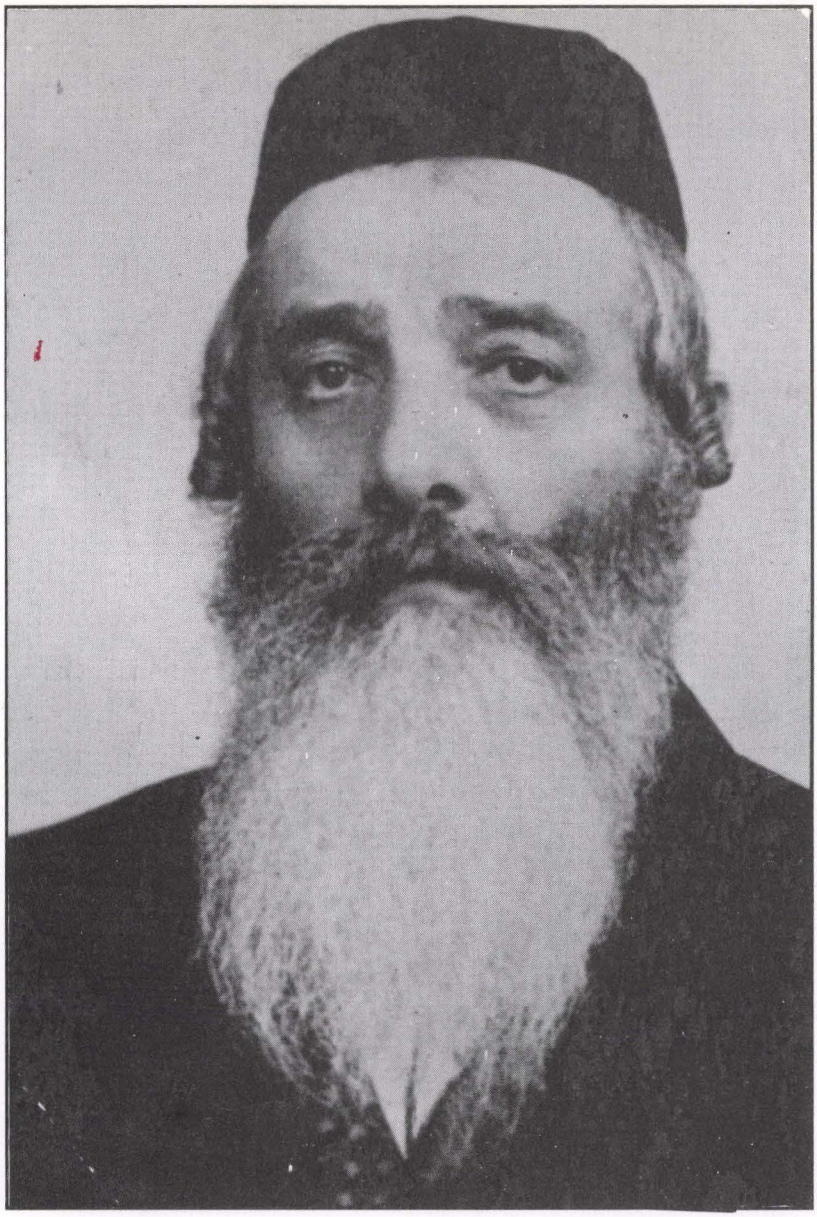
לא בכדי נקרא שמו בעל "אהבת ישראל" כי אהבתו לישראל עלתה על גדותיה, וכפי שהעיד בנו ה"אמרי חיים" כי פעמים רבות שמע מפיו הקדוש שהיה משנן לעצמו את דברי המשנה (נגעים ב, א) "בני ישראל אני כפרתן" בהוסיפו כי רגיל היה לומר שקיבל על עצמו "לא לראות על יהודי שום דבר רע", ולא אחת מסר נפשו בתפלה לרווחתם וישועתם של ישראל!

"יהודי קדוש זה ממש נשרף עבור אהבת ישראל, ולכל אשר בשם יהודי יכונה", כך כותב עליו בנו הרה"ק רבי ברוך מסערט–ויז'ניץ זי"ע בספרו "מקור ברוך" (עמ' שא) עובדות לאלפים מסופרות על היותו יחיד ממש במדה זו של אהבה לכל אשר בשם ישראל יכונה, כאשר התבטא בעצמו "מוטב שאכשל מאה פעמים באהבת ישראל חנם,

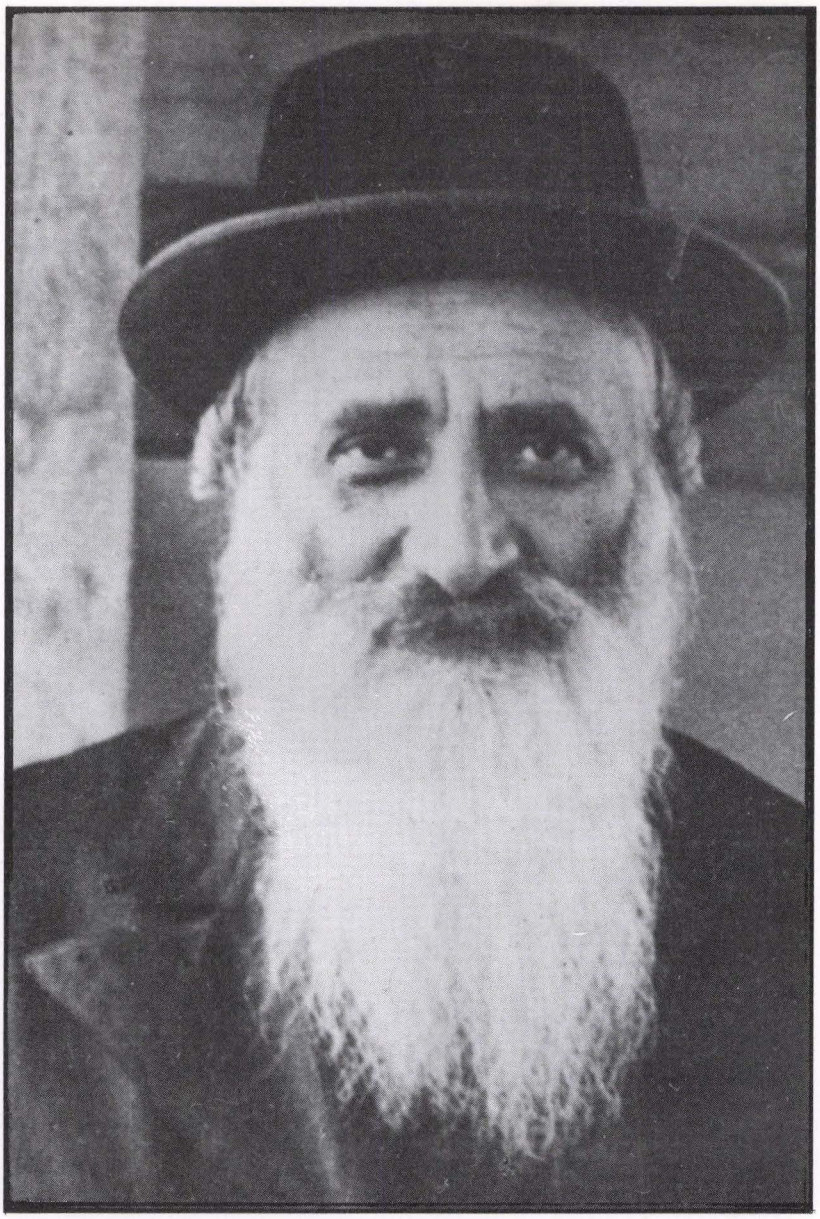

"שארית מנחם"

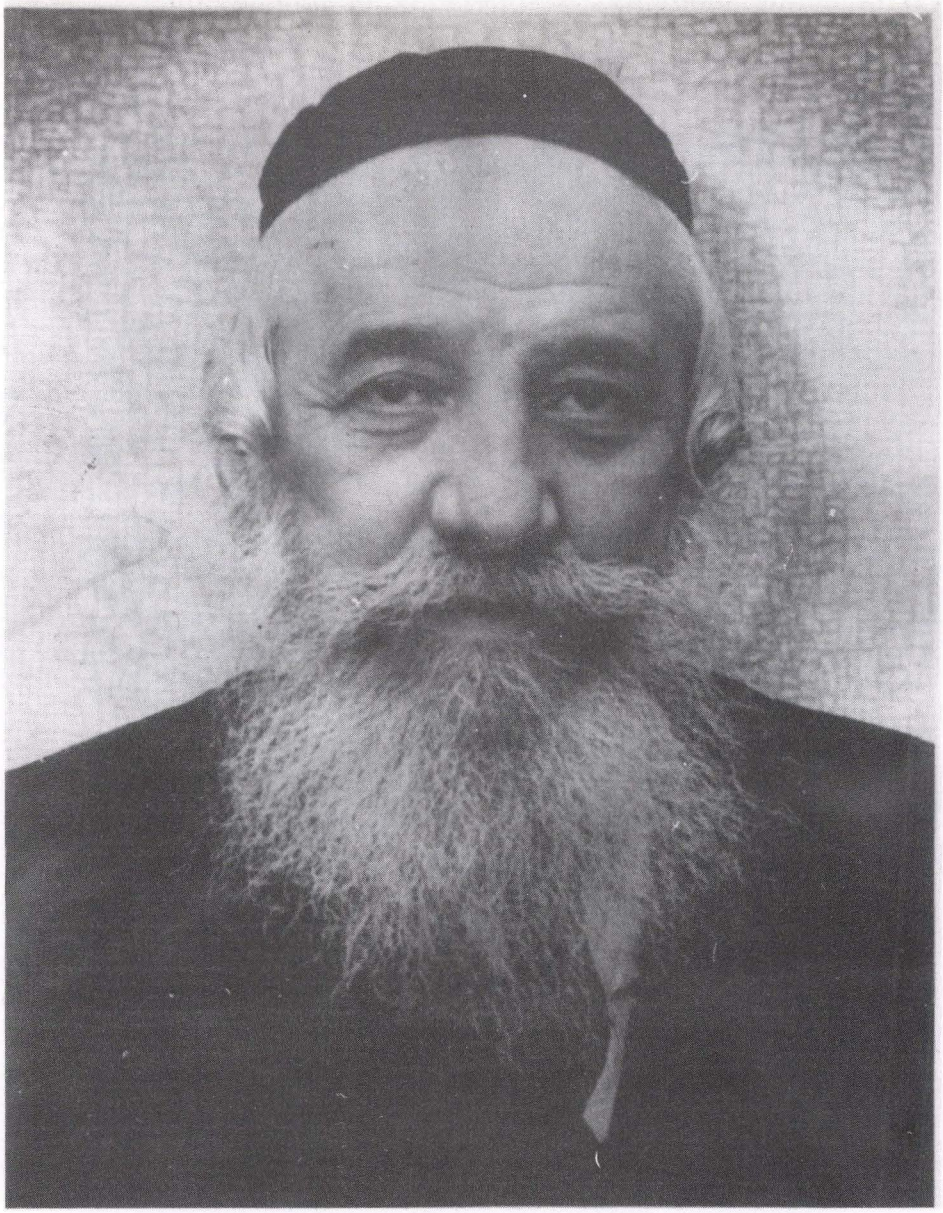
"אמרי חיים"

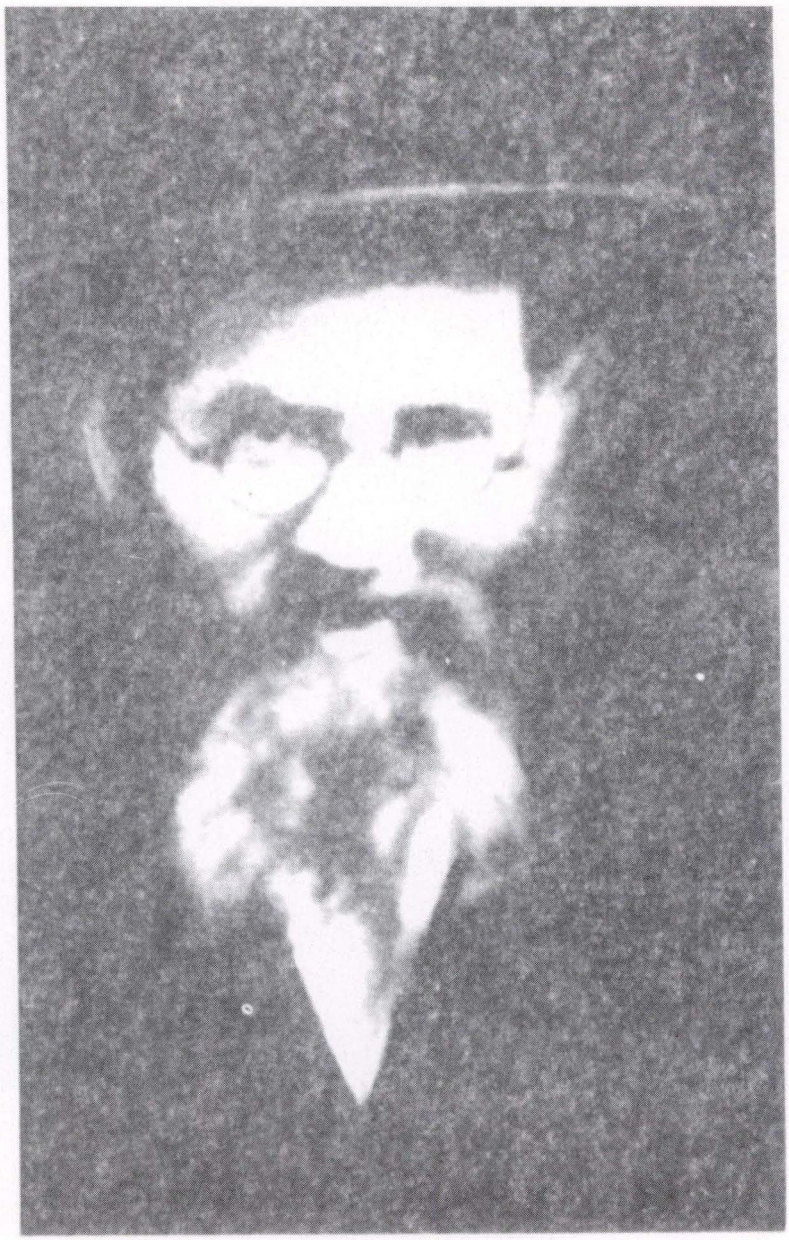
"דמשק אליעזר"

אליעזר הגר
בהרה"צ מהר"י זצללה"ה מויזניצא
תל־אביב, רח' פיארברג 13

"מקור ברוך"

רבי שמואל אבא

בית וויז'ניץ

ש. ז. מוסס

חסידות וויז'ניץ שהקיפה בגולה אלפי חסידים ומעריצים נבעה ממקור מים חיים של תלמידי הבעש"ט וצ"ל. אבי הנוע ה' הרב רבי יעקב קופיל חסיד מתלמידי הבעש"ט הקדוש.

הרב רבי יעקב קופיל חסיד ה' דר בגליציה בעיר קולומיה, ומספרים שפעם עבר הבעש"ט וצ"ל דרך עיר קולומיה ונשאר לשבות שם לשבת קודש. בליל שבת קודש הרגיש אור גדול זורח בתוך העיר וייש פעמי לסובב בתוך העיר ולמצוא את מקום האור עד כי הגיע סמוך לבית קטן ונכנס לתוכו וימצא מרגלית טובה היא הרב רבי יעקב קופיל שהיה מזמר ומרקד לכבוד שבת בהתלהבות ובדבקות עצומה. רבי יעקב קופיל נתקרב אל הבעש"ט וצ"ל ואי לאחד מתלמידיו החביבים. הוא ה' ה"בעל תפלה" ועובר לפני התיבה אצל הבעש"ט ומסורת בידי חסידי וויז'ניצא, שנוסח התפלה של וויז'ניצא הוא אותי הנוסח שהתפללו בו לפני הבעש"ט והוא מלא התלהבות והש"ץ תפסיק הנפש. רבי יעקב קופיל ה' נקרא גם כן ה"שויתי"-ניק מפני שדרכו בקודש ה' להעביר בכל פעם ידיו על עיניו ולהגיד "שויתי ה' לנגדי תמיד" אף בשעה שעסק בצרכי העולם, ונתפרסם לאיש קדוש, ולגודל חסידותו ופרישותו נקרא רבי יעקב קופיל חסיד.

האדמו"ר הראשון לבית וויז'ניצא הי' הרב הקדוש רבי מנחם מענדיל וצ"ל אבד"ק וויזניצא בהרב הקדוש רבי חיים מקוסוב בעהמ"ס תורת חיים על התורה בהרב הקדוש רבי מנחם מענדיל מקוסוב בעל המחבר ספר "אהבת שלום" על התורה, שה' מגדולי הצדיקים ואבות החסידות בזמנו.

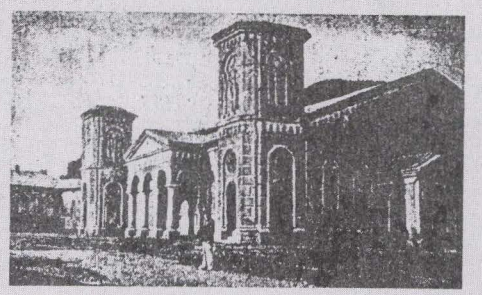
הרב רבי מנחם מענדיל מוויז'ניצא הי' תתנו של הרב הקדוש רבי ישראל מרוזין וצ"ל ושמעו נתפרסם בעולם, כי הי' איש אלקים, גדול בתורה בנגלה ובנסתר ועובד ה' בקדושה וטהרה ובהתלהבות נפלאה ונהרו אליו אלפים מישראל שהשפיע עליהם מרוחו הכביר ולימדם עבודת השי"ת והדריכם בדרך סלולה שדרכו בה אבותיו הקדושים. דרש לפניהם דברי תורה בשבתות ומועדים, בדבריה קודש מלהבות אש. ויעש פרי תבואה לנטוע בלבם אהבת תורה ויראת שמים ואהבת ישראל.

הרב הקדוש רבי יצחק מוואר־קא סיפר, ששבת פעם בסדיגורה אצל הרה"ק רבי ישראל מרוזין עם עוד כמה צדיקים הרב הקדוש רבי יצחק אייזיק מוידשטוב זכו. האדמו"ר מוויז'ניצא הי' עוד אברך צעיר לי־מים. סמוך על שולחן חותנו, ואמר הר"י מוואר־קא בספורו איך נתלהב מאש והשלהבת אשר תוקד בקרב האברך הזה, ותותנו הרב הקדוש מרוזין התפאר כי מאד לפני הגאון הקדוש בעל דברי חיים מצאנז, שהיא כלי מפואר, וידוע ומפורסם תוקף גדולתו וקדושתו ואהבתו לישראל וחיבר ספר "צמח צדיק" על התורה ומועדים.

אחריו המשיך בדרכו בנו הרב הצדיק רבי ברוך אבד"ק וויז'ניצא בעהמח"ס "אמרי ברוך" על התורה, שהצטיין בגודל פרישותו והצניע לכת בעבודת ה' ומשך אליו אלפי חסי־דים ומעריצים מקרוב ומרחוק.

למרות פסגתה ופריחתה הנפ־לאה של חסידות וויז'ניצא אצל בני מרן איהב ישראל וצ"ל שהי' מגדולי הדור, גאון בתורה בגלגה ובנסתר, אישיות מופארי, היו מקור ומעין התורה והחסידות לכמה מדינות) — על עבודת ה' בתוך שמחה והתלהבות, על אהב"ת ישראל ואהבת חסד.

בשאלות צבוריות הלכה חסידת וויז'ניצא עם היהדות החרדית העול־מית המאורגנת באגודת ישראל ולא פרשה מעולם מצבור החרדי המאורגן. החצר בוויז'ניצא הי' מרכז היהדות החרדית ושם נפתרו כל הבעיות

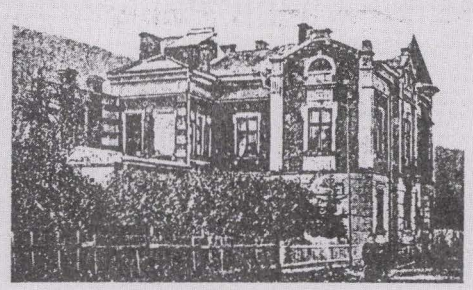

בית המדרש של האדמו"ר מוויזניץ

מזהירה ונפלאה. ינועד בשערים מא־התו לישראל, צדקותו ופקחותו הוא ריכז מסביבו רבבות חרדים ואנשי מעשה ביניהם גדולי תורה וירא"ה ותי' מגדולי החסידות בדור הקידם וכל הצדיקים כבדוהו והעריצוהו עד מאד והגדיל לעשות להרמת קרן התורה והיהדות בהשפעתו הכבירה.

מהרבנים המפורסמים שנסעו לוויז־ניצא אנו מוצאים גם את הגאון רבי מאיר שפירא מלובלין זצ"ל. שב־נתחתו כל העניינים של היהדות החרדית במדינה.

עם הסתלקותו של מרן איהב יש־ראל זצ"ל עברה ירושתו הרוחנית לבניו הגאון האמתי שר התורה מרן מנחם מענדיל האגער אב"ד ור"מ דעיר אבער־ווישא שנסתלק בשנת תש"א. הרהגה"צ רבי חיים מאי־האגער הנמצא כיום בגרוסווארדיין (הונגריה) הרהגה"צ ר' ברוך מסערעט המרכז החסידי בוויז'ניצא עבר לידי

פנימית הישיבה „בית ישראל" בוויזניץ

כבוד קדושת אדמו"ר רבי אליעזר האגער שליט"א האב"ד ור"מ דוויז־ניץ.

האדמו"ר רבי אליעזר האגער נודע ומפורסם בגדול בתורה וצדיק נשגב. מרביץ תורה ללבים ואלפי ישראל הלכי לאורו. מלבד גדלו בתורה ובצדקות מצטיין בתור איש המעשה. זה יותר מעשרים שנה ששי־מש בתור אב"ד וראש הישיבה הנ־דולה בוויז'ניצא. בישיבה זו שהיתה בחורותו הי' חסיד וויז'ניצא, בהיותו עודנו „העלוי משאץ" הי' נוסע יחד עם חבירו „העלוי מסערעט" הגאון רבי בנציון כץ אבד"ק טשרנוביץ לוויז'ניצא ומשם ירש את התלהביתו וכחותיו הדינמיים.

חסידות וויז'ניצא עיקריה מושת־תים על שקדנות בתורה, והצטי־ינות בקרב הדור הצעיר — (בתיל־דות הישיבות ומרכז התורה בגולה תוספות ישיבת „בית ישראל" מקום מרכז התורה במדינות רומניה, בסר־ביה וכו' השקיע מיטב כחו ומרצו. כי ראה בה את תחנת ההצלה לנפש הנוער במדינות הנ"ל. הוא רכש בשביל הישיבה ארמון מפואר וסידר בו פנימיה ואש"ל לתלמידים. ישיבת וויז'ניצא הצטיינה לא רק ברוחניות אלא גם בגשמיות. והתלמידים חיו בה כבני מלכים.

ישיבת וויז'ניצא היתה גאותה ותפ־ארתה של יהדות בוקובינה. רומניה ובסרביה וכו' מתיכה יצא רוח חיים של תורה ויהדות לכל רחבי המדינות האלה ותלמידי וויז'ניצא הביאו עמהם לכל מקום שבאו מטען רוחני כביר והפיחו רוח חיים יהדותים בכל עיר ויכפר.

פרשה מיוחדת היא פעילותו של האדמו"ר כמנהיג וגיבא ליהדות החר־דית. הוא ראה באגודת ישראל את ההצלה היחידה ליהדות החרדית וביחוד לנוער ואין להעריך מסירות־הגדולה והיאבקותו הנמרצת למען אגודת ישראל ברומניה. הוא עמד בראש התנועה ובכל מקום בואו נאם בהתלהבות ושולהב את המוני החר־דים והחסידים להתאחד בהסתדרות החרדים העולמית אגודת ישראל. השתתף בכנסיות הגדולות ולא חדל מלעורר ומלהלהיב את החרדים לבני־ציר היהדות הנאמנה על ידי ארגון חזק של הצבור החרדי באגודת ישר־ראל, והנה קטע מכרזתו לפני הכנסיה הגדולה השלישית:

„ודברים שבעל־פה אני מיכרח כעת להשמיע בכתב לעורר עוד הפעם את אחינו היהודים החרדים בבדינתנו להתאחד ולהתאגד לאגודה אחת תחת דגל הסתדרות אגודת ישראל העולמית למען יוכלו לעמוד כנגד הזרם השוטף בזעם לחלל כל קודש, להפשיט מעם ישראל את צורת החיים העתיקה ולהלביש את ישראל בצורת חיים חדשה אשר לא שערוה אבותינו. בעת הזאת עת צרה ליעקב אסור לנו לשכת בחבוק ידים ולראות בבלע את הקודש וכל איש אשר לבי עוד רך עם ה' יעמ־קדושים נאמן יתאחד באגודתנו אשר שמה לה את התורה הקדושה לקו ולבשפוך בכל דרכיה ופעולותיה, ואם אחינו מצדנו נאזור חיל להתאחד לבען כבוד ה' אז בטח בעזהי"ת עשה נעשה וכיל ניכל.

ואליכם מנהלי המרכז רבנים יועסקנים ואנשי מעשה אשר אתם יודעים את הכוחל עליכם להתכנר ברב מרץ על כל המכשולים המונעים את העבודה וללאחות ברוח חיים את כל התפקידים הנוגעים להתפתחות רעיון האגודה בכלל ולחשוב בחשבה בעצה איך לרפא את פצעה ה' ההרוס ולחזק את התורה אשר רבו אויביה וירוסיה מבית ומבחוץ, והעיקר לפקח על תוכן בניני שיהי' עליפי מסורת אבות ולהשים לב ליסודות התורה שמירת שבת ומועדים ושהרת המשפחה ובכלל להתבונן ולחזוק כל בדק לפי צורך השעה ולבניית חברת ומוסדות אבות".

ואמנם הצלית להציל אלפי נפשות מהזרמים החפשים ולהעמיד לתפארת נוער חרדי איתן בהכרתו נגד כל רוחות הזמן, הוא יסד גם את העתון

(המשך בעמוד ח')

בית וויזניץ (המשך מעמוד ב')

השבועי של אגי"י „דאס אידישע ווארט" כתריס בפני העתונות החפ־שית.

ברומני ארץ האנטישמיות הקלסית, חש שאין שום עתיד ליהדות בארץ זו והסכנה גדולה מכל עבר לכן

שבועון אגודת ישראל בארץ ישראל

למקום עמד על משמר תפקידו בתור ראש גולה של יהדות רומניה הדגויה ובשארית כוחותיו התאמץ להחזיק מעמד עד הרגע האחרון. לעזור, לה־ציל, לעודד ולנחם את אחיו המעונים עד שבאה השואה כתחף בימים האח־רונים.

בחמלת ה' ניצל מגיא התופת וזכה להופיע על אדמת הקודש להש־תקע בה. היהדות החרדית מקבלת היום את האדמו"ר מוויז'ניצא בשמחה והתלהבות, ברוך הבא בשם ה' ויהי בואו ברוך וישפיע מרוחו וממעשיו הכבירים לביצור היהדות הנאמנה בארץ־ישראל, ויזכה לראות מהרה בשוב כל אחינו בית ישראל לגבולם

ויהי בנסוע

מאשר חלילה אכשל אפילו פעם אחת בשנאת ישראל!"

יתר על כן, גם כאשר השעה היתה צריכה לצאת חוצץ נגד פרצות שונות, היתה דרכו ברוח זו של מלא חפנים אהבה, וכך זכה ודבריו היו נשמעים באמת.

דועה ישראל

רבינו היה אב לישראל בתורתו ויראתו, בהשפיעו אוצר של יראת שמים על אלפים רבים מישראל, ובמיוחד היו נודעים שולחנותיו הטהורים, שהרעיף בהם טל של תחיה לכל אלו שזכו להסתופף בצל קדשו, ואף היה טופח על מנת להטפיח, עד ששנים רבות לאחר הסתלקותו ניכר עליהם כי זכו לשתות ממעייניותיו הטהורים.

וכך מציינים בניו בהקדמתם לספרו "אהבת ישראל" על התורה, כי בהסיבו ליד שולחנו הטהור "בהתלהבות והתרגשות ובדביקות נפלא באור פני מלך חיים, פתח פיו בחידושי תורה, ותואר קלסתר פניו המאירים כמלאך אלקים, בעת אמרו דברי אלקים חיים, דברים העומדים ברומו של עולם, ודבריו הבוערים ירדו לחדרי בטן לכל שומעם, וזאת אי אפשר לחרוט בחרט עלי גליון".

רבינו ניחון בעיני נשר וכחכם הרואה את הנולד ייסד בשנת תרס"ג את הישיבה הגדולה ויז'ניץ שנקראה על שמו "בית ישראל" בהעמידו בראשה את בניו הגדולים הרה"ק רבי מנחם מנדל מוישובה זי"ע בעל "שארית מנחם" והרה"ק רבי חיים מאיר מויז'ניץ זי"ע בעל "אמרי חיים".

הוא עצמו נהג לבחון את התלמידים לעתים קרובות, ולמרות היותו טרוד בטרדות הכלל כרבן של ישראל, היתה דעתו נתונה להתפתחותם הרוחנית של בני הישיבה, יחד עם דאגתו האבהית המיוחדת במינה לכל צרכיהם. כאשר לרגל המלחמה העולמית הראשונה נאלץ לעזוב את ויז'ניץ, בעברו לגרוסווארדיין מקום שם התגורר עד יומו האחרון נסגרה הישיבה למרבה צערו.

עם חתנו רבי אלתר יחזקל אליהו מדזיקוב, ביניהם נכדו רבי חיים מנחם דוד מדז'יקוב, לימינו רבי שמחה פרנקל תאומים מסקווין ובנו רבי מרדכי מיבוז'נה.

ברם, מה גדלה שמחתו כאשר בשנת תרפ"ב נפתחה שוב הישיבה מויז'ניץ ביתר שאת על ידי בנו רבי אליעזר שכיהן כרבה של ויז'ניץ – בעל "דמשק אליעזר", ואף היה מרבה לבקר שם.

רבינו נשא את דאגות הדור על כתפו כרועה נאמן, ואף לחם את מלחמות ה' נגד הפרצות שנפרצו בכרם בית ישראל, הן בעמידתו בפרץ מול ההשכלה הארורה שניסתה לחבל בעירו ויז'ניץ, והן באגרותיו הק' נגד הציונות כדברי קדשו "שמעולם התנגדתי לתנועה הציונית בכלל ובפרט, ורק מצפה אני בכל יום ויום לביאת משיח צדקנו שיתגלה בקרוב, ויעשה נסים ונפלאות לעיני כל, כאשר התנבאו על זה נביאינו התמימים והישרים, ויביא אותנו לארצנו הקדושה".

רבינו לא הסתפק בשב ואל תעשה, אלא ניצב בראש המחייבים את ארגונה של היהדות החרדית ב"אגודת ישראל" ובאגרתו המופלאה שנתפרסמה בניסן תרע"ד קורא הוא "לכל איש אשר שביבי אש שלהבת תורה"ק בוערת בקרבו, להתאחד ולהתאגד עמהם, לחזק את אשיות התורה והמצוה".

בשעה שהתכנסה הכנסיה הגדולה של אגו"י באלול תרפ"ג שיגר אליה ברכתו בהדגישו "מה מאוד שגבה השמחה בלבבי, כי ראיתי אשר ת"ל לא אלמן ישראל לקנא קנאת ה' צב–אות" ו"מעומק לבבי אברך את הכנסיה הגדולה אשר חפץ ה' בידם יצליח ופועל ידיהם תרצה".

בנוסף לכך עודד את בניו האדמו"רים המפורסמים שיטלו חלק בהפצת הרעיון הק' של אגו"י, כידוע עד כמה מסרו נפשם למענה.

פועל ישועות בקרב הארץ

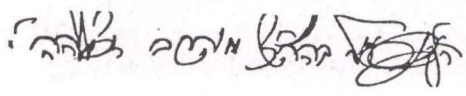
רוח הקודש הופיעה בבית מדרשו של רבינו, ועיניו הק' היו צופיות למרחקים, ואלפי יהודים זכו להיושע בברכותיו הק', כשדעתו נשמעת בגבהי מרומים, תקצר היריעה לפרט את קדושתו העילאית, שהיתה בדוגמת צדיקי קמאי מלפני דורות, ומתקיים בו: ותגזור אומר ויקם לך – צדיק גוזר והקב"ה מקיים, הקב"ה גוזר גזירה וצדיק מבטלה, וממש לא יאומן כי יסופר אלפי עובדות מאנשים נאמנים שתפלתו וברכותיו עמדו להם .

זרע קודש

רבינו נטע חמשה ארזים – ראשי אלפי ישראל – הרה"ק רבי מנחם מנדל מוישובה זי"ע בעל "שארית מנחם", הרה"ק רבי חיים מאיר מויז'ניץ זי"ע בעל "אמרי חיים",

הרה"ק רבי אליעזר מויז'ניץ זי"ע בעל "דמשק אליעזר" הנודע בגאונותו, והעמיד אלפי תלמידים, רבינו זצ"ל בעל "מקור ברוך" מקים עולה של תורה וחסידות בחיפה לתפארת, הרה"ק רבי שמואל אבא זי"ע שנפטר בצעירותו, כן נודעו חתניו הגדולים האדמו"רים מסקול, מדז'יקוב, מרימינוב, מבורשא, מבויאן – טשרנוביץ – והגאון רבי משה חיים לאו רבה של פיעטרקוב זכר צדיקים לברכה, ומהם שנספו בשואה הי"ד.

הסתלקותו

רבינו נסתלק לגבהי מרומים בב' סיון תרצ"ו בספירת נצח שבמלכות – ומהענין לציין מה שמובא בספרו "אהבת ישראל" (פרשת במדבר) מדברי תורתו ביום זה – שנים רבות לפני כן – כדרכו בקודש בדרך הרמז "לילך בדרכי האבות ולא בדרכים חדשים ח"ו" בהגדירו את הספירה הזאת נצח שבמלכות שהיא בגימטריא "רך לרצות" כמדותיו הק', תוך כדי הדגשה על "קבלת עול מלכות שמים" הקודמת ל"קבלת עול תורה ומצות" בתפלה ובקשה שנזכה לשתי שולחנות "ללמוד וללמד לשמור ולעשות ולקיים מתוך הרחבה ע"י תורה ותפלה בדרכי האבות, שע"י זה אין מקום לדינים, ומדרך הטוב להיטיב, וממילא נשפע חסד ורחמים".

פטירתו עוררה אבל כבד בכל בית ישראל. כאשר נפטר בליל ש"ק ושפתיו הק' רחשו: שמע ישראל, ונפלאות סופר כי בשעת יציאת נשמתו הטהורה עמד השעון שהיה בביתו מלכת, ויהי למופת!

רבינו הובא למנוחות במוצאי ש"ק בגרוסווארדיין במעמד אלפים רבים מישראל, ומענין לציין מה שכתב הגה"צ מהרי"ץ דושינסקי זצ"ל רבה של היהדות החרדית בא"י

רבינו זצ"ל ואחיו רבי פנחס מבורשא.

– באגרת תנחומים ששיגר לבני רבינו, בהגדירו אותו בתור "קדוש עליון רבן ומאורן של ישראל, אביכם אדמו"ר מו"ה ישראל הכ"מ – זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל".

ובהמשך האגרת הוא מעלה על נס מה שזכה "כמעט שנה שנה להתבסם מאור תורתו וקדושתו, והרגעים ההם היו לו לשעשועים ולשמחת הנפש".

בשנת תש"י הועלה ארונו הק' למנוחת עולם בבית החיים בזכרון מאיר, על ידי בניו ובהלויה העצומה שנערכה בתענית–אסתר נוכח גאון הדור מרן בעל "חזון איש" זי"ע, והספידו הגאון הצדיק רבי דוד שפרבר זצוק"ל רבה של בראשוב כשהקהל העצום גועה בבכיה.

ציונו הק' הפך לתל תלפיות, ורבבות נוהרים אליו לשוך שיח לישועתם של ישראל זכותו תגן עלינו.

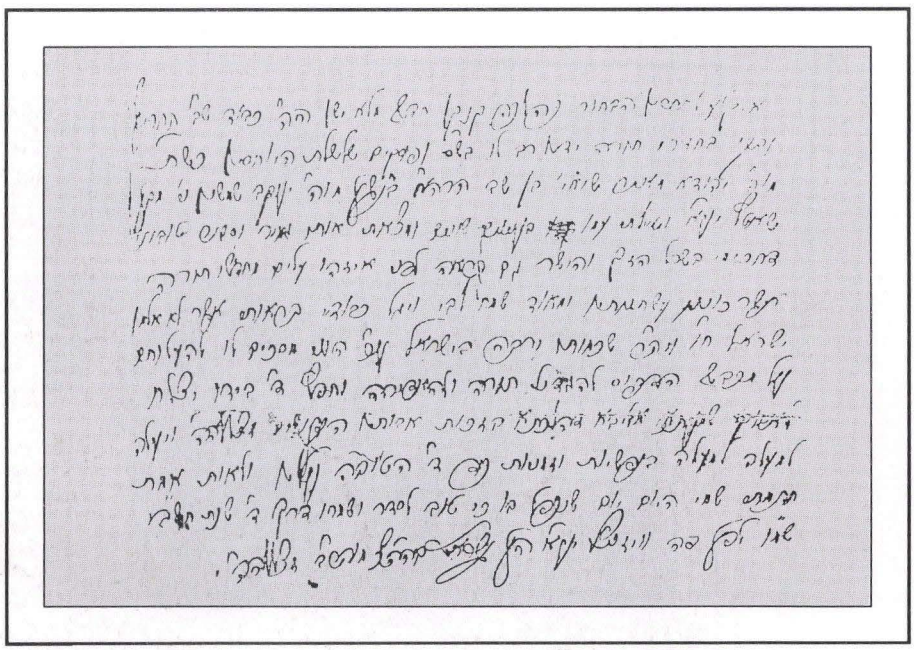

האהל על הציון בבני–ברק.

בקרלסבאד. משמאל רבנו ר' זיידא שכטר ור' משולם המשמשים בקודש.

מכתב סמיכה להרה"ג מהר"ם שפירא מלובלין.

רבינו שליט"א
בעת ביקור בחצרו של ה"סבא קדישא" בגרוסווארדיין.

ליד בית הכנסת בגרוסווארדיין.

בקשת מרן ישראל צוקללה מוויניצא

ה ס פ ד

הספד על פטירת ה"סבא קדישא" בקולומיי

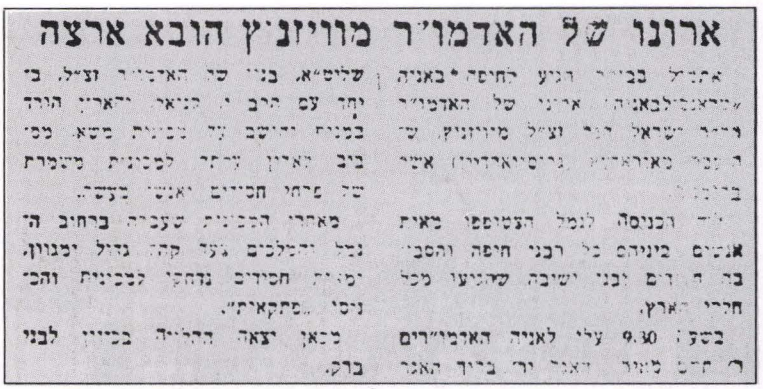
מודעה

עצובה זכים להודיעכם לאדמ"ר את ארון הקודש של אחינו מאן פלגי שוד עולם סבא קדישא

מרן אדמ"ר הקדוש

אדמ"ר ישראל

זצוקללה מוויניץ

ארונו של האדמו"ר מוויזניץ הובא ארצה

ארונו של אדמו"ר מוויזניץ זצ"ל יצא מרומניה

העלאת ארונו של ה"סבא קדישא"

קטע נדיר מתוך חיבור של ה"סבא קדישא" על כל סעיף קטן בש"ק יור"ד.

אהבת ישראל

דוד חיים זילברשלג

מאמרים, הערכות והארת דרכו המיוחדת של רבנו ה"סבא קדישא" במידת "אהבת ישראל"

"הסב"ק זי"ע ידוע בדבקותו הרבה במדת "אהבת ישראל", אבל אם נאמר שכל גדלותו היתה במדה זו, אין זו אלא שטות. דומה הדבר לעשיר מופלג בעל נכסים הרבה ובתי חרושת רבים ויש לו גם רכב יפה בו הוא נוסע לסייר בעסקיו. השוטה, הרוצה להפליג בשבח עושרו של אותו איש, יתארו בכך שיש לו מכונית נאה, הלא שטות היא לומר כך וכן כאן הסב"ק היתה בו מדת "אהבת ישראל", שעל ידה ובאמצעותה השיג מדותיו הקדושים והישרים ומעשיו הטובים, ובדרכו זו קרב את הבריות לעבודת השי"ת.

(אגרא דבי הילולא עמ' פ')

"חובת הלבבות" חי

בהגדרה רחבה וכוללת זו המליץ כ"ק מרן אדמו"ר זצ"ל על אביו הסב"ק בהילולא דיליה, – מי שהכירו ראה לפניו ספר "חובת הלבבות חי" – משמע, אפשר היה לחוש

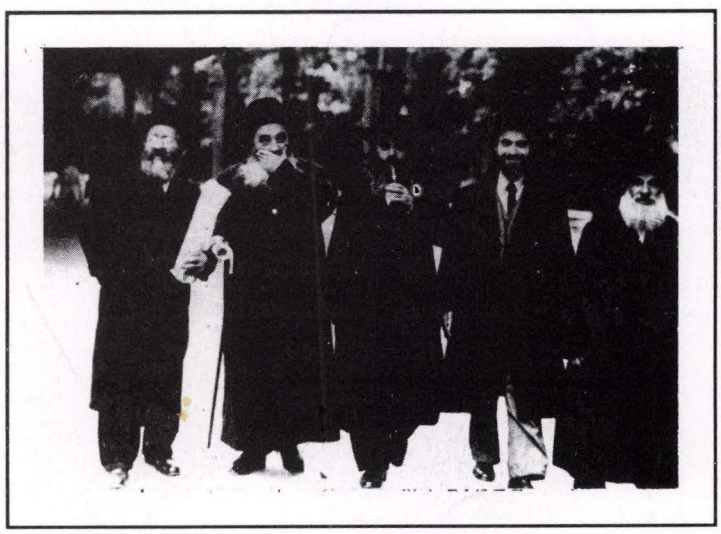
זאת ואף לראות זאת. ומתוך שהיה רבנו מטמין הליכותיו בקודש מעין כל, האיך עמדו רואיו תחת הרושם העז של אשיותו. אפשר שארשת פניו השופעת חמלה ורוך הסגירה זאת, ואולי כח מעשיו שיצא טיבם בעולם הסירו את הלוט מדמותו המצטנעת.

חטיבה אחת הם, העובדות המאלפות המתלוות לארחות חייו, מיקשה אחת הם של ענות חן מצויינת ואהבה ללא סייג, מדות אלו האצילו על הסובבים אותו עדנה וזוך, ובמחיצתו הרגישו פשוטי העם כיצד, הם מעפילים לספירות נעלות, מין פאר ונוי רוחני נאצל היו נסוכים על פניו, שהיו כמראה מלאך אלוקים: טוהר חיצוני, ששיקף זוהר פנימי.

דור, של ענקים היה הדור, שקדם לדורנו. מאורות גדולים האירו שמיה של האומה, כשמתוכם מתנשאת ומזדקרת דמותו התמירה וקומתו השלמה של רבנו – ה"סבא קדישא". מופלא היה האיש; מופלא – באוצרותיו, אוצרות של תורה ויראת שמים, מופלא – בקדושתו וגדלותו, ואם אמר כ"ק אדמו"ר זצ"ל, כי אביו היה בבואה של "חובת הלבבות", היוה חובת הלבבות בבואה שלו, אצילות נפשו ועוצם קדושתו עונים ואומרים: צדיק בדרכיו וחסיד במעשיו.

ומה ראה רבנו הסב"ק להתגדר במידה זו דווקא? אמור מעתה, לפי דברי רבנו שליט"א בראש המאמר, מדה נאצלת זו היא, שסייעה בידו להתעצם ולהעפיל לרקיעים נשגבים, באמצעותה גם העלה את הבריות על במתי היראה. לכך, לאורך מסלול חייו, מדה זו נצחית היא ולפי, שתועלתה לגביו כפולה ומכופלת, אותה נקט, כשזו משמשת להסתרת זהותו ולהטמנת שיעור קומתו במחצלת של קנים. אולם כל אלו לא עלו בידו, לא החיוך הלבבי ולא אהבה, שרחש לכל הטמינוהו, קרובים ורחוקים קטנים, כגדולים עמדו על גדלות נפשו הטהורה ועל הקדושה האופפת אותו.

מתוך כך חזינן באלו מידת חפץ הצדיק, שיתדבקו ההולכים לאורו, וכמו, שהובא בשם כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א (אגרא דבי הילולא קמב) ..."אלא להיות דבוק אל הצדיק היינו לידע דרכו בקודש ולירד לסוף דעת קדושים, להמשיך דרכו זו ועבודתו

הסב"ק עם רבי מוה"ר יהושע בוקסבוים מגאלנטה הי"ד

הן בין אדם למקום והן בין אדם לחבירו, ואפילו מי, שאיננו זוכר את הצורה הק' של הצדיק, גם הוא יכול לשמוע מעובדות, מלימוד בספרו הקדוש, ועי"ז, שנדבק במעשיו הקדושים יוכל הצדיק להמשיך ולהשפיע השפעות טובות, כבימי חיים חיותו" לכן שמנו כל מבטינו ומגמתינו להעלות על נס את דרכו, של רבנו הסב"ק, ע"י הני מילי מעליתא.

ד' צדיק יבחן

בהקדמה לספר "אהבת ישראל", שנדפס לאחר הסתלקות רבנו, כותבים בניו הק': "מצאנו לנכון לקרוא את ספרו בשם "אהבת ישראל", כי הוא מתאים. לבחינתו של האי סבא קדישא, שהיה אוהב כ"א מישראל בכל לבו ונפשו, וזאת הרגיש ביותר מי שזכה לראות ולשמוע ברכתו, ברכת חיים, "חיים מתוקים עליך", שהיתה רגילה על לשונו הטהור".

ולפי, שרועי צאן קדושים סופם לעמוד מול סער מתחולל ולשאת בעולם של ישראל, הציבתם ההשגחה בכור המבחן, של פכים קטנים, כמו שמצינו במדרש (שמות רבה ב') אין הקב"ה נותן גדולה לאדם עד שבודקהו בדבר קטן שנאמר: "ד' צדיק יבחן" (תהלים י"א) ואף משה, לא בדקו הקב"ה אלא בצאן. אמרו רבותינו: "כשהיה משה רבינו ע"ה רועה צאנו, של יתרו במדבר, ברח ממנו גדי ורץ אחריו עד שהגיע לחסוח (גיא). כיון שהגיע לחסוח נזדמנה לו בריכה של מים ועמד הגדי לשתות. כיון שהגיע משה אצלו, אמר: אני לא הייתי יודע, שרץ היית מפני הצמא – עייף אתה – הרכיבו על כתיפו והיה מהלך. אמר לו הקב"ה: יש לך רחמים לנהוג את צאנו, של בשר ודם כך חייך, אתה תרעה את צאני–ישראל".

עובדות כאלו, מהתפשטותא דמשה, צועדות עקב בצד אגודל לאורך נתיב הזוהר הבהיר של הסב"ק בחיים היותו, ולהמחשת הענין בחרנו אי אלו עובדות מאלפות:

במרכז הסב"ק כמו כן נראה בתמונה הרה"ק ה"אמרי חיים"

מעשה, ובעת המתנה לבואה, של רכבת באחד ממסעות הסב"ק נעלם לפתע רבנו מעיני הגבאי המבוהל, ויפן הלה אנה ואנה לבקש את רבנו וירא למרחוק את הסב"ק נושא צרורות כבדות משקל כשהוא כורע תחתם, משסר למקום התברר לו שהסב"ק נתבקש, ע"י ישישה אחת, שיקל מעולה הכבד ומיד נעתר לבקשתה.

פעם אחרת, כשאירע מקרה דומה, נזף ר' משולם הגבאי ביהודים, שהטריחו את רבנו באמרו אליהם: "כלום אינכם בושים להשתמש ברבי מויז'ניץ" רתת תקפם ומיד החלו לחלות ולחנן פני רבנו בהתנצלות, בעוד הסב"ק סונט בהם "וכי מה עשיתם"? "גמלתם חסד עמדי בזכותכם אותי במצוה", חזרו היהודים באימה ובהתנצלות: והרי פנינו אליו בזילזול באמרינו "ר' יוד" חייך רבנו ברוך ובמתק לשונו הפטיר "כבר סברתי לתומי שכבר נמצא מי שיקראני יוד והנה, הוא כבר מתחרט על כך"... כשנפלה אחת מבנות רבנו למשכב, היה רבנו מיצר על כך ונגע הדבר אל לבו.

לימים התאונן על עצמו כמתחטא כמה יגיעות כבר יגעתי, שאחוש בצער הזולת כבצרותי – ולא עלתה בידי.

בקונטרס מכתבי קודש (עמ' מ"ג) כותב כ"ק אדמו"ר זצוק"ל – "כי עיניו הקדושות של רבנו תמיד זלגו דמעות והתפלל על כלל ישראל".

וב"מקור ברוך" (עמ' ש"א) "ויחקק בלבנו, איך היהודי הקדוש הזה ממש נשרף עבור אהבת ישראל ולכל אשר בשם יהודי יכונה" ובעמ' (ד"ש) "האמת היא, מי שהכיר את אאמו"ר הקדוש זי"ע וראה גודל אהבת ישראל שפעם בלבו לכל יהודי, גם בשעה זו עומד הוא לפני כסא הכבוד וממליץ טוב בעדנו ומחפש זכות עבור כל אחד מאתנו".

מקדים רחמים לדוגז

מובא ב"מקור ברוך" (עמ' ש"א) "שמעתי פעם ששאלו את אאמו"ר הק' זיע"א על אדם אחד, שמותר היה לשנאו מן הדין, מה הטעם, שקירבו מאוד? ענה: אמת הדבר; שמותר לשנאו. אולם, קדש עצמך במותר לך...

כ"ק אדמו"ר זצוק"ל, כשרצה להמחיש פעם את דרך ויז'ניץ המקורית, ביטא זאת ע"י עובדה מקורית: "אספר לפניכם עובדה מאאמו"ר הק' זיע"א. פעם היתה מסירה על אחי, שאינם מתגיסים לצבא הרומני, והנה אותו האיש, שנחשד במסירה זו, בא פעם לשולחנו של אאמו"ר. קרבו אאמו"ר מאוד ונתן לו כוס יין, לא יכול היה להתאפק אחד מחסידיו, בנו של ר' מנדל קומנעשטער, ושאל בדמעות שליש את אאמו"ר זיע"א: האיך אפשר לקרב אדם כזה? ענה לו אאמו"ר זצ"ל: מאין ידוע, שהוא המוסר? ענה החסיד, שכך מדברים עליו. א"כ, המשיך אאמו"ר, איך אתם יכולים לקבל לשה"ר, והרי צריכים בית דין כשר של ג' דיינים ושני עדים כמבואר בחו"מ סימן ל"ד, ואם הם יפסקו, שהוא המוסר אפשר לקבל. אבל סתמא להסתמך על דברי המון העם אסור. ענהו החסיד: אני אינני הרב מויז'ניץ. ע"כ, סיפר לו אאמו"ר זצ"ל מזקנו ה"תורת חיים", ששלח שוחט למקום מסוים, ואנשי המקום התנגדו לרבי מקוסוב ולא רצו בשוחט זה מקוסוב, אמר אחד מהם: אין אנו מחוייבים לשמוע מה, שהוא (קרא את שמו של התו"ח) אומר לנו. ובשבת לפני קריאת התורה עלה אחד מחסידי קוסוב על הבימה והכריז בקול גדול, שאסור להתחיל בקריאת התורה עד שהמחוצף,

שביזה את הרבי מקוסוב יצא מכאן, לאחר שבת הלך הנ"ל ומסרו לערכאות ופסקו על החסיד מקוסוב חודש מאסר, תיכף בא בבהלה ל"תורת חיים" וסיפר לו את כל המאורע. אמר לו התו"ח: אני במקומם הייתי דן אותך לשלושה חדשי מאסר, כי הרי הרגת את הנפש, כדאיתא בגמרא (ב"מ נ"ח:) המלבין פני חבירו כאילו שופך דמים, ענהו החסיד: אני אינני הרבי מקוסוב, אמר לו התו"ח: כפי הנראה, בחנם זלגו עיני דמעות בתפילה, שכל מי, שידרוך על מפתן ביתי יראה רק מעלת חבירו ולא חסרונו, וסיים אאמו"ר הק' את סיפורו בדברים הבאים: אף אם אומרים עליו, שהוא המוסר, עכ"ז עליו נאמר (משלי כ"ה) "אם רעב שונאך האכילהו לחם גחלים אתה חותה על ראשו", והחשבון האמיתי, שאם הוא חכם יבוש ויכלם מאד ע"י קירבה זו, ואם הוא טיפש הרי, שאין עם מי לדבר כלל". כידוע, בואו של רבנו לגרויסווארדיין לא היתה סוגה בשושנים. תושבי העיר האשכנזים, שחששו מפני השפעת החסידות במקום, הצרו את צעדי החצר החדשה. באותם ימים הרבה רבנו לשנן באזני מקורביו את פתגמו הידוע: אוהבם עד שבעל כורחם יאלצו לאהבני.

משיצא באותם ימים כתב פלסתר נגד רבנו לרחובה של עיר, טרחו להביא זאת למראה עיניו למען יקפיד על מפרסמי הכרוז, קרא רבנו את הכרוז, כשבת שחוק מרחפת על פניו, מחבב אני אותם הפטיר, שהרי סוף כל סוף "מבינים" הם עלי ומיד עלעל בסידורו עד שפגע בתפילה שלפני קריאת שמע על המיטה, כשהוא קורא בקול שלו "הריני מוחל וסולח לכל מי שהכעיס והקניט אותי.. בין בכבודי... ולא יענש שום אדם בסיבתי... וגו'.

במדתו של אהדן

המטען הכביר, שהצטבר סביב למסכת ההתעלות של רבנו נשא עליו חותם, של תורה, של ציווי חז"ל – נוח לבריות, מקבל כל אדם בסבר פנים יפות, מקדים שלום לכל אדם, מעביר על מידותיו, זהיר בכבוד חברו, ההתדבקות במידותיו מה הוא חנון ורחום... וכך, בחמלה וחנינה, הטה את הלב ליסורי הזולת, כשהוא הולך ומגבש גדלות ופשטות בכפיפה אחת.

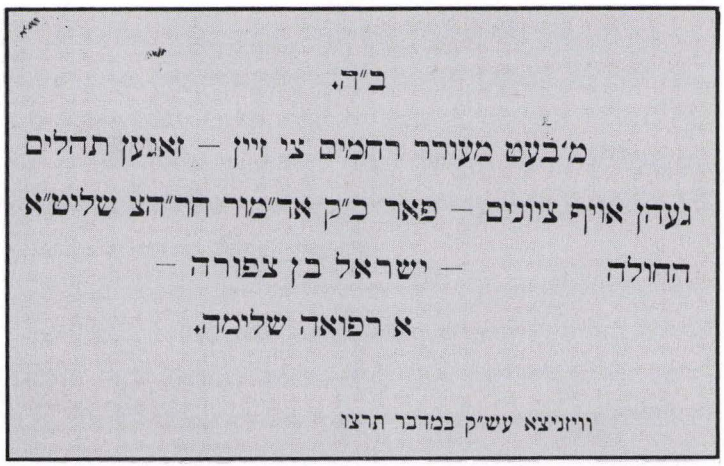
משתמה פעם אחד מגדולי האדמו"רים בדורו, הכיצד נוטל פתקאות ממחללי שבתות, הפטיר "לדידי, מוטב ליטול פדיונו ולפרוע בו מסי מלוכה, ובלבד, שלא אשמע דבר רע על יהודי".

כפי שאמר כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א, שבכל אחד מצא את הרישומא קדישא, הניצוץ הקדוש – את החלק הטוב שבו והסיר ממנו את הרע. עוצמת אהבתו ליהודי היתה כה גדולה, עד כי מחיצות נהרסו, ופערים צומצמו בינו לבין יהודים מגושמים, יהא זה מנקה ארובות מזוהם בגדים, שרבנו אימצו אל ליבו, או חולה ממאיר, שחיבקו בחום, את הכל אהב ולכל היו זרועותיו פתוחות, משהביע מאן דהוא פליאה על החיבה, שרחש ליהודי מגושם, נזף בו רבנו: "שנאת חנם מבינים כולם היטב"?! ועל נקלה, רק אהבת חנם – קשיא?! מוטב, שאכשל באהבת חנם, משאכשל בשנאת חנם. פעם אחרת אמר: "זה לעומת זה, אהבת חנם כפרה היא על שנאת חנם".

ומנשאל פעם ע"י הרה"ק המוהרי"ד מבעלז: איך אפשר לחבק כל איש ישראל

ואפילו פושעים? ענהו רבנו בדרך משל, משל לאדם העובר ברחוב ורואה שכור מתפלש בטיט ורפש, הנוטה ליפול לבור שחת, האם לא ימהר להצילו מבאר שחת, למרות שעי"ז עלול המציל להתלכלך?

כך הנחה את מחשבותיו ורצונותיו בתוך המסגרת של "אהבת-ישראל" צרופה, שכל כולו אומר ענוה והתבטלות.

ב"ה.

מ'בעט מעורר רחמים צי זיין — זאגען תהלים
נעהן אויף ציונים — פאר כ"ק אד"מור חר"הצ שליט"א
החולה — ישראל בן צפורה —
א רפואה שלימה.

וויזניצא עש"ק במדבר תרצו

פתק שהתפרסם ביום פטירת הס"ק בויז'ניץ

מימין לשמאל: שני מימין הרה"ק מוהר"א מדז'יקוב, הרה"ק מוהר"ח מאטיניא, הרה"ק מוהר"א מויז'ניץ, בעל "דמשק אליעזר" והסבא קדישא.

"חובת הלבבות חי"

לקט מדברי רבינו על אביו הקדוש

רבינו זצ"ל דיבר פעם מעניין לימוד התורה וסיפר בשם חסידים בשם ר' מרדכי חנא ע"ה ששמע מר' אליעזר שמשוביץ אשר אצלו התגורר הס"ק כאשר נתקבל לרב בבדבליא והוא אז אברך צעיר.

אמר ר' אליעזר לר' מרדכי: אם רצונך לדעת איך למד אברך זה בא ואספר לך – בשעה שלש לפנות בוקר כבר ישב על יד הגמרא ושפשף ידיו זו בזו בהתלהבות, ולמד הגמרא "השוכר את החמור להוליכו בהר והוליכו בבקעה" בחיות וחמימות, ממש תבערת יקוד אש. בכל קטע חזר ואמר: הייליגער באשעפער". ("מקור ברוך" ש"ב)

*

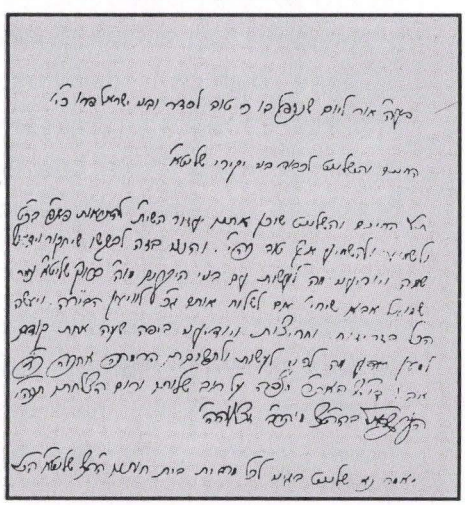
אע"פ שהס"ק היה מתמיד עצום והקפיד לא להפסיק מלימודו, אולם כשבאו גדולי תורה לבקרו – הפסיק, משום כבוד התורה. וכך ארע פעם כאשר רבינו זצ"ל למד יחד עם אחיו האמרי–חיים שיעור עם אביהם הס"ק, נכנסו לבקר את הס"ק הרה"ג ר' בן ציון ווייזל עם חתנו הרה"ג ר' יוסף אדלר אבד"ק טורדא. הפסיק הס"ק מלימודו עם בניו, וקיבל את פני האורחים הרבנים.

כאשר ראה הרה"ג עם חתנו – שעוסקים ביורה דעה סימן צ"ט סעיף ה' העיר ואמר: רבינו לומד את ההלכה "אין מבטלין איסור לכתחילה" ואנחנו ע"י הביקור מבטלים אותכם מהלימוד.

ענהו הס"ק דרך צחות: "הרי בדרבנן מבטלין...

*

רבינו זצ"ל עמד פעם בראש השנה לפני מנחה עם קבוצת חסידים נכבדים וביניהם

מכתב מהס"ק לבנו
רבי אליעזר זצ"ל
בענין רבינו זצ"ל

ר' שמואל אלי' מרזבליא אשר הביע השתוממות על כי בשעת ברכת "מלוך על כל העולם" וכו' בתוך להט התפילה הנרגשת, סבב הס"ק סביב אצבעו חוט הוילון שהיה תלוי לידו.

תוך כדי השיחה הגיע הס"ק ושאלם על נושא שיחתם. אף אחד לא הרהיב עוז לענות והחרישו. אולם הס"ק לא עזבם לנפשם ושוב שאל ואמר: אני מבין כי יהודים כמוכם בודאי לא יהגו הבל בר"ה א"כ הגידו נא לי על מה שוחחתם? אולם גם הפעם לא פצו פיהם להשיב. פתח הס"ק פה קודשו ואמר: היום כשאמרתי את ברכת "מלוך על כל העולם" אחזתי בידי חוט הוילון וסובבתיו סביב אצבעותי, הרהרתי בלבי כי גם החוט הזה הוא פעול ד', על כן בקשתנו מהשי"ת שיופיע בהדר גאונו ועוזו על פני תבל בהתגלות כזו שאף החוט ידע כי הכל פעולת ד' ויצירתו.

*

בדברו פעם על ענין "אהבת ישראל" סיפר רבינו זצ"ל: אחד מחתני הס"ק בהיותו סמוך על שולחנו ראה את מידת אהבת–ישראל שלו, שמקרב גם עמי הארץ אשר אינם הולכים בדרך החסידות, שאל פעם את הס"ק: הלא עם הארץ מותר לשנוא אותו (פסחים מט:)? העיר על כך הס"ק: "קדש עצמך במותר לך" (יבמות כ.)...

("מקור ברוך" ש"א)

*

בהזדמנות אחרת אמר רבינו זצ"ל (מקור ברוך ש"ד): האמת היא מי שהכיר את אאמו"ר הקדוש זיע"א וראה גודל אהבת–ישראל שפעם בלבו לכל יהודי – גם בשעה זו עומד הוא לפני כסא הכבוד וממליץ טוב בעדנו ומחפש זכות עבור כל אחד מאתנו.

וכן אמר (עמ' ש"א): ויחקק בלבנו איך היהודי הקדוש הזה ממש נשרף עבור אהבת ישראל ולכל אשר בשם יהודי יכונה. ומובא (קונטרס מכתבי קודש עמ' מ"ג): עיניו הקדושות של הס"ק תמיד זלגו דמעות והתפלל על כלל ישראל.

ועוד אמר (מקור ברוך ש"ח): מי שהכירו וראה אהבתו הגדולה לכל יהודי, וכל התנהגותו ודרכו בקודש, ראה לפניו ספר "חובת הלבבות" חי.

*

בהזדמנות אחרת, בדברו על האהבה והחיבה של החסידים כלפי הס"ק סיפר רבינו זצ"ל: בשנה הראשונה אחר הסתלקות הס"ק, ישבו חבורת חסידים ואנשי מעשה בעיר סערט, נענה אחד מהם ואמר: אם הייתי זוכה לשמוע לפחות עוד פעם מפי מרן הס"ק מלכיות, זכרונות ושופרות, הייתי מוכן לשכב על דף הטהרה (להסתלק מהעולם), אמר השני: לי אין השגות גדולות כ"כ לדידי אסתפק בדבר מועט, עבורו הייתי מוכן ללכת על לוח הטהרה, והוא – אם הייתי זוכה עוד פעם להדליק בגפרור את הסגריה של הרבי. והוסיף רבינו: זה לא היה דיבורים מהשפה ולחוץ, אלא, אלו היו חסידים דבוקים ברבם בלב ונפש.

*

בדברו על מידת התקשרותו של חסיד לס"ק סיפר רבינו זצ"ל: פעם בימי הסליחות התאחרתי לבוא מהמקוה עם ר' חיים ישראל ברקוביץ השו"ב מנרסניצה, בהגיענו לקרבת ביהמ"ד כבר נשמע קולו של הס"ק בקראו: "רצון יראיו יעשה ואת שועתם ישמע ויושיעם"..., "והנה לפתע הבחנתי בגה"צ ר' חיים ישראל, שליווני – מתעלף

ומשתטח ארצה, מרוב התרגשות מתפלת הס"ק.

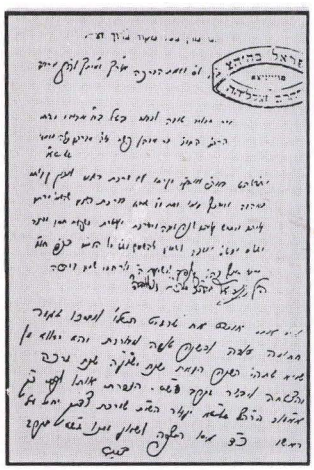
*

ידועה היתה דעתו של הס"ק כי בניו המכהנים בתפקיד של מרא דאתרא בעריהם – לא יבואו אליו לחג הפסח. כי לפני החג, וכל ימי החג מתעוררות שאלות רבות בעניני כשרות, ועליהם להיות בביתם לפסוק, אולם לחג הפסח בשנת תרצ"ו הזמין הס"ק את בניו ונכדיו אליו.

את רבינו הזמין כבר שנה לפני כן, ומעשה כך היה: הרבנית ע"ה אשת רבינו השתוקקה מאוד לחגוג אצל הס"ק את חג הפסח, נסעה אליו בשנת תרצ"ה והתמרמרה בפניו ואמרה: מה חטאה שלא זכתה להיות אצלו בחג הפסח זה שנים אחדות? ענה לה הס"ק בלשון קודשו: "איין יאהר ויל מען, אין דאס אנדערע יאהר קימט מען" (שנה רוצים ובשנה שלאחריה באים), רבינו זצ"ל הפציר שנית באביו, והס"ק ענה לו: תדע שאם אני אומר אינני מדבר סתם – שנה רוצים לבוא ושנה שלאחריה באים. (דחה אותו לשנה הבאה).

ואכן בסוף חורף תרצ"ו עזב רבינו את מקום כהונתו בקיצמן ונתקבל כמרא דאתרא בעיר סערט.

בתחילה לא עבר לגור שם עם משפחתו מחוסר דירה מתאימה. משנמצאה דירה – הצטרכו לעשות בה תיקונים והובטח לו להכינה לחג הפסח הבעל"ט.

מכתב מהסבא–קדישא
עם הוספה מרבינו זצ"ל

רבינו זצ"ל היה קצת מודאג שהרי הבין כי לא נאה ולא יאה לעזוב את העיר לנסוע אל אביו לחג הראשון של כהונתו, בפרט שלפני הרגל יש להשיב תשובות רבות לשואלים ודורשים בהלכות הפסח, אולם דבר אחד ניחם אותו – דבריו הקדושים של אביו אשר הבטיח לו להיות במחיצתו בחג זה.

והנה ימים ספורים לפני החג בא אליו אחד מפרנסי הקהילה והתנצל: כי בשום אופן אי אפשר להכין את הדירה למועד, ממילא קיבל ברצון את הצעת רבינו לנסוע אל אביו הס"ק לחג הפסח. והבטחת אביו אכן התקיימה במלואה.

בא' דחול המועד שוחח רבינו זצ"ל עם אחיו על תכנית שאביהם הס"ק יבקר אחרי חג השבועות בעיר סערט, יען כי שנים רבות לא היה שם, ותיכננו באיזו דרך לנסוע, שהנסיעה לא תכביד עליו, ובאלה מקומות יעשו תחנות ביניים לפוש מעמל הדרך.

הס"ק ישב כל העת ההיא ולא התערב במאומה, כאילו הדבר אינו נוגע אליו.

כידוע מצב בריאותו של הס"ק הלך והחמיר מיום ליום, וביום האחרון לפני הסתלקותו מהעולם המתין והתמהמה בתפלת מנחה, ומעריב, וכן התעכב לפני ספירת העומר – מרוב אהבתו לרבינו – שהיה אז בדרכו אליו, והמתין לבואו.

כאשר הגיע רבינו אמר לו הס"ק: אתה הרי אורח לשבת, אני נותן לך את השטריימל לשבת קודש.

בית מדרשו של ה"סבא קדישא" בגרוסורדיין

רבי נפתלי חיים מדז'יקוב

אגרת נדירה בכתב ידו, אחרי הסתלקות אביו בעל "אמרי נועם"

דברי האגרת הזאת נכתבה ע"י הגה"ק "טמיר ונעלם" רבי נפתלי חיים הורביץ זצ"ל, בנו בכורו של הגה"ק רבי מאיר מדז'יקוב זצ"ל בעמ"ס "אמרי נועם", בנו של הגה"ק רבי אליעזר מדז'יקוב זצ"ל, בן הגה"ק רבי נפתלי צבי מרופשיץ זצ"ל. רבי אליעזר העיד על נכדו – רבי נפתלי חיים – שלא טעם טעם חטא מימיו. חביב מאד היה בעיני אביו והתפאר בו יותר מבניו האחרים. ומסופר כי פעם נדחקו החסידים בשלחנו של אביו ה"אמרי נועם", הרעים רבי מאיר עליהם בקולו "דרך ארץ לפני אביו של ר' נפתלי חיים".

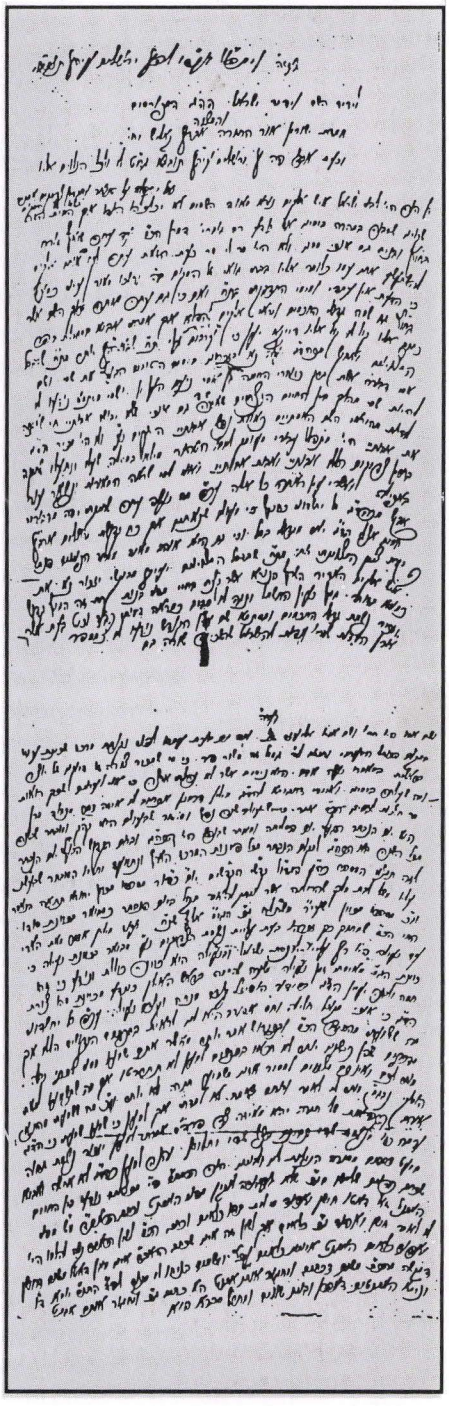
חותנו היה הגה"ק רבי משה אונגר זצ"ל, בנו של הגה"ק רבי מרדכי מדומברובה זצ"ל, וחתנו של הגה"ק בעל "דברי חיים" מצאנז זצ"ל. משך זמן רב סעד רנ"ח על שלחן חו"ז ה"דברי חיים", ויצק מים על ידו. מעודו שנא את הפרסום וברח מן הכבוד ומן השררה. מקהלות רבות פנו אליו בהצעות רבנות, וכן אביו רצה להכתירו כרב מדז'יקוב, ושימלא מקומו בבוא הזמן, בראותו יכ לא יעלה בידו להתחמק מעטרת הרבנות, גמר בדעתו לילך במקום שאין מכירים אותו, ובחר בציון איזה למושב לו, ועלה והתיישב בארץ הקודש, שמה נודע בתור "צדיק הפלא" – צדיק נסתר ונגלה כאחד.

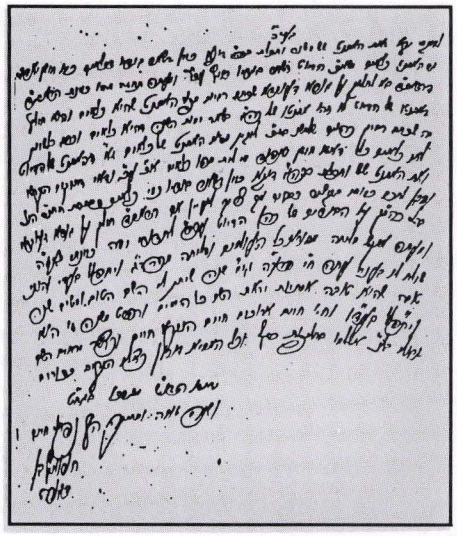
נודע כחריף עצום ובקי בכל מקצועות התורה, חיבוריו "מנחה חדשה" על הש"ס ועל הגש"פ הם הן שני עדים נאמנים ע"ז, העיד ע"ע בספרו על הש"ס שבשעה שכתב חידושיו לא היה לפניו שום ספר זולת משנה וגמרא. כן מזכיר שחיבר עוד ספרים והמה בכתובים. את ספרו על הש"ס שלח להגאון רבי יעקב מהרימלוב זצ"ל, ובתשובתו אליו (כוכב מיעקב סי' נ"ו), מתארו: ידיד עליון ויד"נ הה"ג החו"ב בוצינא קדישא חו"פ בנש"ק". בהמשך הדברים הוא כותב שקיבל "ספרו היקר והנכבד" "ופניתי מכל טרדותי ליקח לי מועד לעיין בו ומצאתי בו דברים ערבים לקוראיהם". בתשובה שם מיישב קושיא אשר מביא רנ"ח בספרו ומסיים שם מאן דמתרצה יוביל מאניה לבי מסותא, וע"ז השיב לו הגאון מהרימלוב: "למען כבוד אבותיו הקדושים זצ"ל נ"ע זי"ע מחילנא ליה במחילה גמורה אשר אמר לגמול למאן דמתרץ, וחלילה לי לשמש בקודש להביל מאני אבתראי לבי מסותא ח"ו". והעיר בנו הגאון מטשעבין זצ"ל שלא בכדי כתב אביו את הדברים הללו, אלא מתוך שהכיר את רנ"ח וידע גודל צדקתו ותמימתו וכי מסוגל הוא לערוך נסיעה ארוכה כזו ולבוא במיוחד מארץ ישראל להרימלוב לקיים "מובילנא מאניה לבי מסותא".

נסתלק בעיה"ק ירושלים בעצם יום הכיפורים שנת תרנ"ה בתפלת מוסף בעת אמירת והכהנים, ואז נתגלה מדוע היה מרגלא בפומי' כל ימי חייו, ותמיד כשהיה מדבר עם אנשים היה חוזר ואומר "והכהנים והעם" בניגון

של עבודת יוכ"פ, איש לא הבין אותו בזה, והדבר היה פלא בעיני כולם כמו שאר התנהגותו הפלאית, ואכן נודע הדבר אל מה רמזו דבריו, וכי קיים כל ימיו את ציוו חז"ל "יזכיר לו יום המיתה", ולא הסיח דעתו משעת פטירתו שנגלתה לו ברוח קדשו.

מכתב קודש שלפנינו נכתב בין כסא לעשור שנת תרל"ח, להגה"ק רבי מאיר אויערבאך זצ"ל אב"ד קאליש, ובימים ההם ראב"ד ירושלים בעמ"ס אמרי בינה.

בענין כלאים בבגדי כהונה

בעז"ה, ויתפלל בעדו לפ"ק, ירושלים עיה"ק תובב"א.

לידיד השם וידיד ישראל, הה"ג המפורסם, חמדת ישורון, אור התורה והמצוה, אבד"ק קאליש יחי' וכעת אב"ד פה ק' ירושלים עיה"ק תובב"א, גח"ט לו ולכל הנלוים אליו.

הן הנה הי' לבני ישראל איש אלקים נורא מאוד השמים לא יכלכלוהו הודו, (ואל יתפלא על התואר, עתידין צדיקים אמיתיים [להקרא] בשמו של המקום), אך הבית הזה שקוינו שיבנה במהרה בימינו, אז יודע רב גובריי דמרן הכ"מ (א), ועד עתה שואף זורח בחו"ל, ובניתי גם אנכי ממנו, ולא הי' מר לי מר כעת הזאת, ועתה לקח אותו אלקים להשתעשע אתו עמו כלומר אליו בבתי גואי של המקום ב"ה, וחשכו מאור עיני כמעט כי הדעת אין עמדי, ומימי התדבקתי בת"ח, ואם כי גם עתה אתה ברוך השם אשר בחו"ל גם שמה גדולי החכמים וירא אלקים להפליא, אך אמרתי אבוא במגילת ספר כתוב אליו, קול לו קול אליו דייקא, יען כי ערבים עלי ת"ח שבארה"ק יותר מת"ח שבבבל המצוינים, ואבקש מכהד"ג יעלה נא בזכרונו בימים הטובים הבע"ל את שמי ושם אמי דבורה אשת ברק כזוהרי החמה בן אבינועם העליון, ושמי מסתמא נודעו לו, להיות שמי מהלך בין החיים הנצחיים שאזכה גם אנכי שלא יבושו אבותיי בי שאזכה להיות מהיראי השם האמיתיים כאות נפש אבותיי היקרים נ"ע ולו הי' מכיר הד"ג את אבותיי, הי' מתפלל עבורי מעומק לבבו הטהור, מילא במסילה שעלו ונתעלו שתיקה בתרין צדיקים הללו אבותי ואבות אבותי', ואוי למי שראה המאורות ונשאר עור באפילה, ואשרי עין ראתה כל אלה, עכ"פ מה נעשתה עתה שתיקתי יפה מדבורייי.

אבקש מכהד"ג בל יחשדני כחנף כי מעולם שנאתיו, אך קדושת ירושלים ארה"ק חביב אצלי הד"ג יותר מגדולי בבל. וכי גם הוא אוהב מאד מבחר הפנינים פנת יקרת ציון המצוינת יותר מת"ח שבבבל המצוינים. ובעיקר מבוקשי יזכור נא את איש אלקים האדיר השרף הנורא אשר קצתי בחיי מפני בנות חת זה הגוף קדוש כמובא בזוהר, גוף כעין החשמל ונגה לו סביב כמראה דמות כבוד וכו', בעת אשר יזכור נשמת גדולי החכמים, ומסתמא שם אר"ן הקודש נודעו לו, כמספר אר"ן העדות שהי' עדות להישראל שהשכינה שורה בם, ושם אמו הי' חי' ושם אביו אליעזר זצ"ל. ומה גם בעת עמדו לפני נקודת מרכז שכינת עוזו במקום הכותל המערבי ותיטב לד' גמול זה משור פר. כי מי שמכיר צורה זו דיוקנו של יוצר בראשית במאמרו נעשה אדם הוא ניסים אשר לא נפלתי ארצה כי אוי לעיניים שכך רואות ומה שעלתה בימינו.

ואיידי דחביבא להד"ג מילין דרבנן, אכתוב לו איזה דבר מכבוד מרן חשכות לבבינו הכ"מ, אמר, כי יש עולם שנה נפש, ומובחר שבעולם הוא קה"ק, ומובחר שבשנה הוא יום הנבחר הבע"ל יום סליחה, ומבחר שבנפש היה הכה"ג, וביום הקדוש הבע"ל יום הנבחר מכל השנה בא הכה"ג למקום הנבחר מכל פינות המרכז הארץ, ונתוועד יחדיו המובחר שבעש"נ, לזה תמצא המספר כה"ן הגדו"ל קדש"י הקדשי"ם יו"ם כפו"ר מספרו מכוון יחודא תתאה (ב) הנאמר עליו משל לבת מלך שהרוחה אשר ניתן להאמר בקול ביום הנבחר כמבואר בכוונת סודו. וג"כ מספרו מכוון שעי"ר משתל"ח

ג"כ הגימ' אלף שנ"ח, ועוד מילין אדבר מאת הארי החי הכ"מ שמתוך כך זכרהו בעת עליית נשמת הצדיקים נ"ע, מבואר בכוונת נעילה, כי עד נעילה הי' רק עליי' לכנסת ישראל ובנעילה הוא כוונה כוללת, ונודע כי זהו כוונת הגמ' מאימתי זמן נעילה משעה שהחמה בראש האילן כנודע מכוונת מהו צורת חמה ולבנה, ועיין הד"ג בסידור האריז"ל קודם מנחה וקודם נעילה.

עכ"פ בל יחשדוני הד"ג כי אנוכי מקובל חלילה וחס, אסורה היא לנו לראות בספרים הקדושים הללו (ג) אך מה ששמעתי מהתנא הכ"מ, ובפירוש אמר יותר מאשר אתם שמעו ממני דברי קבלה מדברים שהן כבשונו [של עולם], יותר לא תראו בספרים, למען לא תתחרטו. אך מה שתשמעו ממני מאתי מותר לכם ואינכם מצווים למסור אזנו משמוע תורה, ולא יותר. ע"כ מה ששמעתי מהתנא האלקי נבג"מ מותר לי לומר, ויותר באמת לא למדתי. אך למען כי שמעו שמעתי כי הד"ג אוהב פרפראות של תורה יהא מאיזה צד פרד"ס אמרתי למען יזכור נשמת גבוהה ורמה כזו מנשמת שדי תבינם בצל שדי יתלונן.

והנה למען כהד"ג לא אחשה ואבוא במעט דברים מתורה הנגלית לנו ולבנינו. הנה הרמב"ם פ"י מכלאים נודעו בין החיים שכתב כהנים שלבשו בג"כ שלא בעבודה לוקין מפני האבנט, וכתב הראב"ד "מ"ש מפני האבנט ז"א דאטו חושן ואפוד מי לית בהו כלאים", וכתב הכ"מ לשון הראב"ד קשה להולמו, הי' לו לאמר חושן ואפוד ג"כ כלאים, אך לשון "זה אינו" שכתב הראב"ד אינו מובן דאטו משום דחושן ואפוד כלאים האבנט אינו כלאים, עכ"ל. ומשמים הניחו לי מקום, לפ"ד התוס' יומא דף ו' דמקשה מהכ"ת משום דכתיב ויחגור אותו אבנט הא כתיב ג"כ ויחגור אותם אבנט, ונימה דהאבנטים דאהרן ובניו שווים, ומתרץ סברא הוא לאוקמי קרא דאת האבנט שש משזר ותכלת בכה"ג דוקא כיון דשאר בגדיו דכלאים, כמו חושן ואפוד גם האבנט כלאים, משא"כ הדיוט דשאר בגדיו דבוץ, עכ"ל. ומעתה תחזה זהו כוונת הראב"ד, דהראב"ד בא לחלוק על גופא דעובדא שכתב רבינו מפני האבנט שהוא כלאים, והוא חולק דאבנטו של הדיוט לא זהו אבנטו של כה"ג בשאר ימות השנה דהוא כלאים, וכתב בלשונו מה שכתב רבינו כהנים שלבשו בג"כ לוקין מפני האבנט של כלאים ז"א דהאבנט של הדיוט לאו כלאים כלל דאטו חושן ואפוד מי לית בהו כלאים א"כ ע"כ ודאי דתוקים הקרא ואת האבנט שש ותכלת בכה"ג דוקא כיון דשאר בגדיו נמי כלאים כסברת התוס' הנ"ל, והבן לחכם כמותו בקיצור דברים. אך צריך לעיין אם הראב"ד חולק על גופא דעובדא בהל' כהמ"ק על הבגדים של כהן הדיוט, עכ"פ לחדודי יפה כוונתי בעז"ה (ד).

ומעתה אבקש סליחה מבורא כל עולמים וסליחה מכהד"ג ויתפלל בעדי, והנני שולח לו בעניי עתה ח"י פרע"ה גימ' שנה, שיתן לי השם הטוב ומטיב שנה טובה שהוא טובה אמיתית יראת השם כל הימים, ובפרט משנה זו הוא ויתפל"ל בעד"ו וחי' חיים ארוכים, חיים הנקרא חיים, וכאשר ירחיב השם הגדול בל"נ אשלמו בחליפות כסף וכל המביא דורון כאילו הקריב בכורים.

ידידו הדו"ש
בגח"ט ושנה טובה ומתוקה
הק' נפתלי חיים הורוויץ בן דבורה

רבי אליעזר ניסן הורוביץ זצוקלה"ה

ישימון חומרני משווע, וחיים תוססים של תורה ויראה אלו היו חיי היום יום בארץ הקודש במאות שעברו, ארץ ישראל שהיתה אבן שואבת ליהודי התפוצות לאורך שנות הגלות, לא הביאו את דרישות המחיה של היהודי על סיפוקו. ולכן זרמו ארצה אך ורק היסודות המושלמים ביותר ביהדות הנאמנה הללו שבחלו בחיי שעה והעדיפו חיי עולם. הם שיצרו בארץ ישראל את החברה שכל כולה אומרת יראה, טוהר ושלימות.

באמצע המאה שעברה ניתר ככפיר ממקום ריבצו הרה"ק מוה"ר נפתלי חיים מדזיקוב זצוקל"ה ושם פעמיו לארץ אבות במטרה לחונן עפרה ולעבוד את השי"ת בדרכו המיוחדת, הוא התייחס אחר אחת המשפחות המפוארות ביותר באילן היחס היהודי, אביו הרה"ק מוה"ר מאיר מדזיקוב בעמ"ח "אמרי נועם" היה נכדו של הרה"ק מרופשיץ ולמעלה בקודש של ר' איציקל המבורגר המהר"ם **מטיקטין בעל המאור ור'**

רבינו שליט"א על ציון זקנו בצפת.

אהרן הלוי בעמ"ח ספר "החינוך". מצד רעיתו הרבנית הצדקת מרת יוכבד ע"ה ג"כ נעטה בענפי יחס בהיותה בתו של הרה"צ ר' משה אונגר זצוקל"ה בנו של הרה"צ ר' מרדכי דוד מדומברובה חתנו של מרן ה"דברי חיים" מצאנז זיע"א כשם שכל ארחות חייו שיחו ושיגו לוטים בערפלי מיסתורין ותהיה כך גם נראתה נסיעתו לאר"י באותם ימים בלוית בני משפחתו, אך מי יהין להרהר אחר מעשיו של גאון נפלא בכל מכמני התורה ובפרט גאון גדול יותר בסדרי קדושה וטהרה.

בן היה לו להרה"ק מוהרנ"ח ומוה"ר אליעזר ניסן שמו כאב כן בנו נסתרה מבינת אנוש חידת אשיותו הפילאית שכולה רז, הורתו ולידתו בבית בו יקדה השלהבת של דז'יקוב וצאנז היותה ללא ספק תוואי לנתיבות הזוהר בהם התהלך ואשר אותם הצפין מעין כל למען לא ישכילו בין רום ערכו. אגדות אודות פרישותו ודרכי עבודתו הנסתרות, מסופרות עד היום ע"י זקני צפת שמשיחים בדחילו על הצדיק הנסתר. כאשיותו המסתורית כן תולדות חייו אפופים מסתורין והמעט שהעלינו זעיר שם יבוא בשורות דלהלן: חותנו היה הרה"ג ר' יעקב כהנא זצ"ל אב"ד חצי–עמיר נכד הגה"צ ר' משה דוד אשכנזי בעמ"ח "טור שבע" עה"ת ו"תולדות אדם" על סוגיות הש"ס. ולמעלה בקודש הרה"ג ר' מרדכי ראש מדינה מטיסמניץ, ורבי שלום שכנא מלובלין, הרה"ק מוהרא"נ סירב לשאת איצטלא כלשהי ולמרות הפצרותיהם החוזרות ונישנות של חסידי צאנז בצפת שיאות לישב על כס הרבנות בבית מדרשם, לא שת ליבו לעצתם ואף הדיר רגליו מבית מדרשם מחשש פן ינהגו בו כבוד, ומקיתונו הצר שבאחד המבואות האפלים והדלוחים של העיר העתיקה בצפת בו עבד את עבודתו התמה בפרישות וטהרה יצא להתפלל בבית מדרשם של חסידי קרלין.

בשנת תרע"ג לערך בא הרה"ק מוהרא"נ לירושלים לנישואי בתו הרבנית הצדקת צירל ע"ה אמו של כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א עם הרה"צ מרדכי יהודא אדלר זצ"ל בן הרה"צ אברהם שלמה מגזע הנשר הגדול רבי נתן אדלר החוזה מלובלין היהודי הקדוש וחתנו של הרה"צ ר' דודל בידרמן. בירושלים שהה עד אחרי הימים הנוראים ששב

הציה"ק בצפת.

לביתו בצפת.

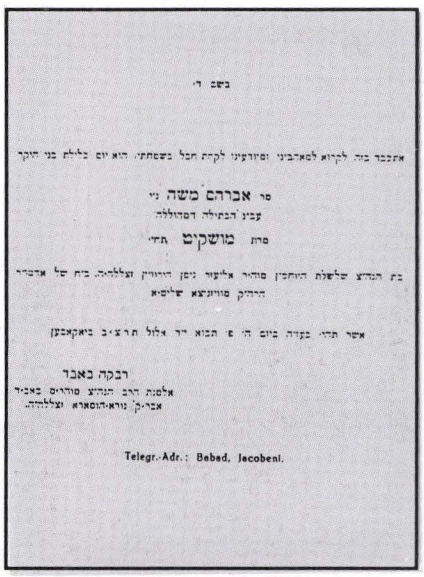
בב' לחודש תמוז שנת תרע"ו תקופת מלחמת העולם הראשונה נסתלק הרה"ק ונטמן בסמוך לציון האר"י הק', נות ביתו הרבנית הצדקת מרים שלא יכלה לשאת את הרעב הכבד שפקד את הארץ נסעה לעיירה האלמין שברומניה אל ש"ב הרה"צ ר' יהושע הלברשטאם זצ"ל האדמו"ר מדולנא. בפרק זמן זה הציעו לה נכבדות את כ"ק הסב"ק מויז'ניץ בעל "אהבת ישראל" זצוקל"ה לאחר שנתאלמן בי"ג אב תרע"ד מאשת נעוריו הרבנית הצדקת מרת הינדה ע"ה בת ה"אמרי נועם". בחודש אלול תרפ"ב התקיימה חתונתם בהאלמין משם עברה לגור בגרויסוורדין בה התגורר הסב"ק מויז'ניץ זצוקללה"ה לאחר שנמלט מהעיירה ויז'ניץ עקב מלחמת העולם.

זרע קודש

הרבנית הצדקת מרת צירל ע"ה מחברתו של כ"ק אדמו"ר הקוה"ט זצוקללה"ה.

הרבנית הצדקת מרת מושקט ע"ה אשת להרה"ג רבי אברהם משה באב"ד זצ"ל מלפנים אב"ד גורהאמאר שבבוקובינה.

הרבנית הצדקת מרת חיה ע"ה הי"ד אשת הרה"צ ר' רפאל הורוביץ זצ"ל מקולומיי, נספתה בשואה בגיטו קולומיי יחד עם שתי בנותיה יוכבד וראצי הי"ד.

בשם ד'

אתכבד בזה לקרוא לאורביני ומזרעינו לקדת חבל בשמחתו. הוא יום כלולת בני חוקר

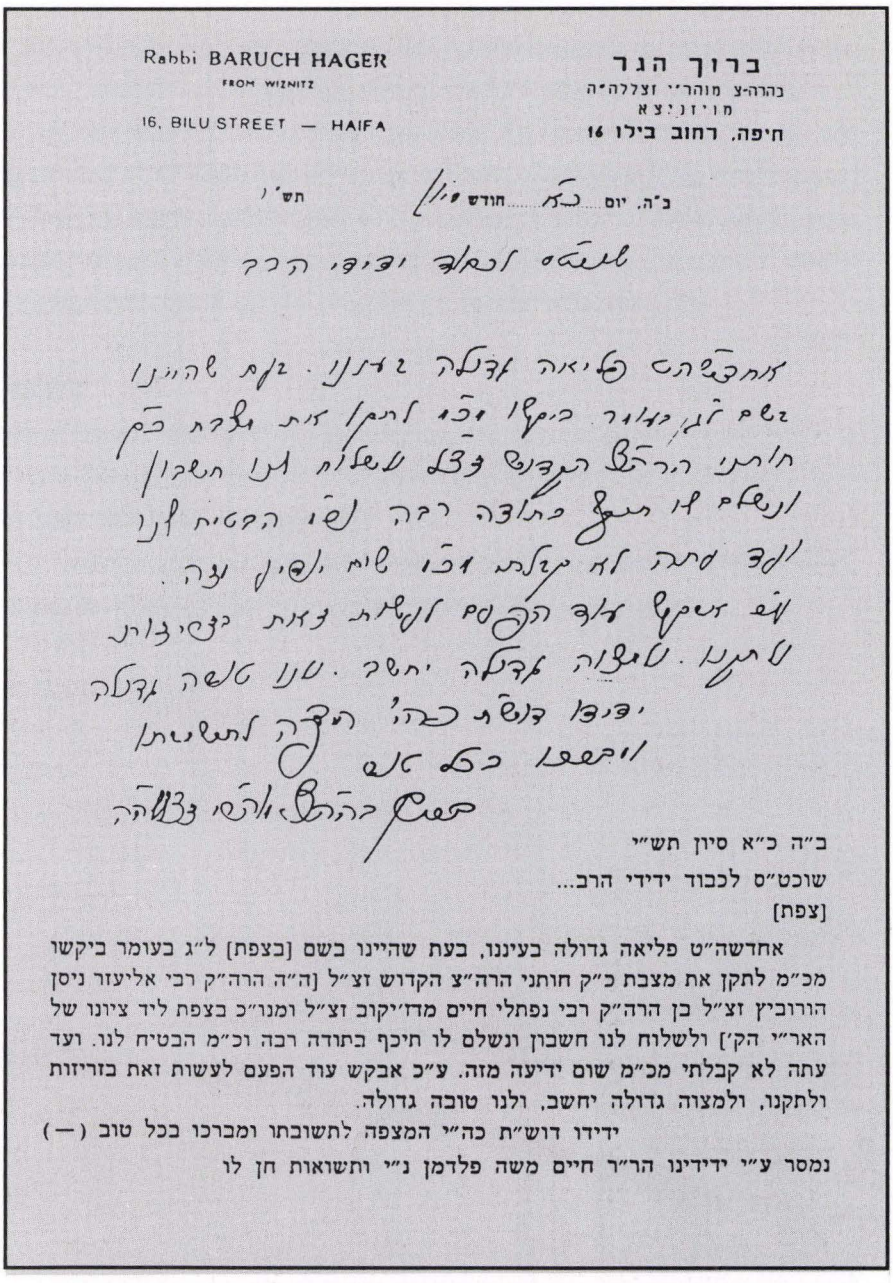
סר **אברהם משה** נ"י
קבע הבתולה דסקולה
סרת **מושקים** תחי'

בת הגביר שלשלת היחסין מהור אליעזר נתן הורוביץ וצללהה"ו בית של אדמו"ר הרהק סוויניצא שליט"א

אשר תהי' בקדה ביום ה' ז' תבוא יד אלול תרצ"ב ביאקאבען

רבקה באבר
אלמנת הרב הגביר מוהרים באביר
אבר"ן נורא-הוסארא וצללהה"ה

Telegr.-Adr.: Bebad, Jacobeni.

Rabbi BARUCH HAGER
FROM WIZNITZ
16, BILU STREET — HAIFA

ברוך הגר
נכדהו-צ מוהרי זצללה"ה
מויזנ'יצא
חיפה, רחוב בילו 16

ב"ה, יום כ"א חודש סיון תש"י

ב"ה כ"א סיון תש"י

שוכט"ס לכבוד ידידי הרב...
[צפת]

אחדשה"ט פליאה גדולה בעיננו, בעת שהיינו בשם [בצפת] ל"ג בעומר ביקשו מכ"מ לתקן את מצבת כ"ק חותני הרה"צ הקדוש זצ"ל [ה"ה הרה"ק רבי אליעזר ניסן הורוביץ זצ"ל בן הרה"ק רבי נפתלי חיים מדז'יקוב זצ"ל ומנו"כ בצפת ליד ציונו של האר"י הק'] ולשלוח לנו חשבון ונשלם לו תיכף בתודה רבה וכ"מ הבטיח לנו. ועד עתה לא קבלתי מכ"מ שום ידיעה מזה. ע"כ אבקש עוד הפעם לעשות זאת בזריזות ולתקנו, ולמצוה גדולה יחשב, ולנו טובה גדולה.

ידידו דוש"ת כה"י המצפה לתשובתו ומברכו בכל טוב (—)

נמסר ע"י ידידינו הר"ר חיים משה פלדמן נ"י ותשואות חן לו

מכתב מרבינו זצ"ל בקשר לתיקון מצבת חותנו.

אשת - חבר

הרב מנשה מילר

מתולדותיה:

בח"י לחודש תמוז שנת תרנ"ב נולדה בטבריה, לאביה הצדיק הנסתר המפורסם בקדושתו, הרה"צ רבי אליעזר ניסן הורוביץ זצוק"ל, בנו של הרה"צ רבי נפתלי חיים, בעמח"ס "מנחה חדשה" על הש"ס והגש"פ, שעלה בערוב ימיו לארץ ישראל, בן בכורו של בעל ה"אמרי נועם" מדז'יקוב, נכד הגה"ק רבי נפתלי מרופשיץ זיע"א. זקנתה, אם אביה הרבנית מרת יוכבד ע"ה, היתה נכדת הרה"ק רבי מרדכי דור אונגר מדומברובה זצוק"ל, חתנו של הגה"ק מרן בעל ה"דברי חיים" מצאנז זיע"א.

עת הגיעה לפרקה נישאה להרה"צ רבי מרדכי יהודה אדלר זצ"ל מירושלים שהתייחס לגזע פשיסחה ולעלוב, שם הקימו את ביתם. תקופה קצרה אחר הנישואין ושבועות ספורות אחר שנולד להם בנם הרה"ג רבי נפתלי חיים אדלר שליט"א (חדב"נ של מרן הרה"צ מוהרח"מ הגר מויז'ניץ–ב"ב זצוק"ל, וכיום רבם של חסידי ויז'ניץ בנתניה) נפטר בעלה זצ"ל. אולם למרות שעולמה חשך בעדה אזרה עוז וחיל בנפשה לעמוד בפני פגעי ומאורעות הזמנים והצדיקה עליה דין שמים.

בב' לחודש תמוז שנת תרע"ו – תקופת מלחמת העולם הראשונה שהשתוללה באירופה – נסתלק אביה זצוק"ל שהתגורר בשנותיו האחרונות בצפת לבית עולמו ושם מנוחתו כבוד בקרבת מקום לציון האר"י הק'. בימים אלו, לאחר הרעב הכבד שפקד את יושבי א"י, נסעה אמה הרבנית מרת מרים ע"ה, לעיירה האלמין שברומניה אל ש"ב הרה"צ רבי יהושע הלברשטאם זצוק"ל אדמו"ר מדולנא. בפרק זמן זה הציעו לה נכבדות, את כ"ק הס"ק מויז'ניץ בעל ה"אהבת ישראל" זצוק"ל, לאחר שנתאלמן בי"ג אב שנת תרע"ד מאשת נעוריו, הרבנית הצדקת מרת הינדא ע"ה, בת ה"אמרי נועם" מדזיקוב. בחודש אלול שנת תרפ"ב התקיימה חתונתם בהאלמין, משם עברה לגור לעיר גרוסווארדיין בה התגורר הס"ק מויז'ניץ זיע"א, לאחר שנמלט מהעיירה ויז'ניץ עקב מלחמת העולם, עד יום הסתלקותו בב' לחודש סיון שנת תרצ"ו.

תקופה מסויימת לאחר מכן – הגיעו מצפת גם שלוש בנותיה שבמשך הזמן נישאו והקימו ביתם. הרבנית מישקט זצ"ל (אב"ד גורהאמאר, ואח"כ רבה של גבעת עליה ביפו–ת"א), הרבנית חיה הי"ד עם הרה"צ ר' רפאל הורוביץ זצ"ל אדמו"ר מקולמייא – ארה"ב. והמבוגרת מכולם שהתחתנה בראשונה הרבנית הצדקנית מרת צירל ע"ה, עם רבינו זצוק"ל.

בשנת תרפ"ג אחר חתונתם שהתקיימה בגרוסוורדיין עברו לגור להעיירה פוליין שבחבל מרמרוש, שם נתקבל רבינו זצוק"ל כמרא דאתרא. לוותה את רבינו זצוק"ל בנאמנות ובמסירות בכל פעולותיו, הן בשנות כהונתו ברבנות פוליין, קוצמן, סערעט, ובשנות הסבל והיסורים בימי השואה, בגלות האיומה בטרנסדניסטריה, כשבית רבינו שימש כמרכז העזרה לרעבים ונרדפים, סעד ותמיכה לנזקקים. באותה גולה דוויה שהפילה חללים רבים, חללי חרב ומזי רעב, אפתה הרבנית ע"ה פיתות משעורים, דבר שנעשה תוך סיכון גדול ומסירות נפש בל יתואר, למרות החרב המשכלת בחוץ, התנאים האיומים ששררו במקום, וכל זאת על מנת להחיות בהם נפשות העניים והנצרכים. באותה עת שכב רבינו זצוק"ל חודישם רבים רתוק למיטתו מחמת חולי, והיא טיפלה בו במסירות, ועמדה על המשמר עד שהחלים. בעלותם לארה"ק בשנת תש"ז עמדה לימין בעלה הק' זיע"א בכל מפעליו עד יומו האחרון ביום ב' לחודש חשון שנת תשכ"ד, ועיניה צופיות הליכות ביתה.

קוים לדמותה:

לבה הטהור, הרך והעדין, היה תמיד ער לצער הזולת. כל פסיעותיה צניעות וטהרה לאין ערוך. קיבלה כל אדם בסבר פנים יפות. בהתנהגותה גילמה את הצו "והצנע לכת עם ד' אלוקיך". דמותה המפוארת כ"אשת חיל מי ימצא" קשה לראות כדוגמתה בזמננו אנו. לא סבלה לשמוע דיבור רע ח"ו על איש מישראל ועל ארה"ק, וזאת מתוך מידת אהבת ישראל שקיננה בנפשה. והרגשה זו היתה נחלת כל אלו אשר באו בצל קורתה.

הקפידה בזהירות רבה, להשתתף בכל שמחה שהוזמנה לקחת חבל בה בתוככי הקריה. עודדה וחיממה את הלבבות אשר היו זקוקים לעידוד ונחמה, באופן זה הצליחה להשריש ולנטוע אהבה לתורה ולאמונה, ולהזרים בלבבות חסד ויראת ד'. שזרה חוט של חן, וטוותה את המשך השרשרת המחברת וממזגת דורות אחרונים עם תקופת העבר המפואר. כל פעליה ומעשיה חוברו לה יחדיו, והם אשר העלו אותה לרום פסגת הכבוד וההערצה כבעלת שיעור קומה בבחינת "אשה יראת ד' היא תתהלל".

קורת רוח מרובה שאבה בשמעה קולות התורה והשמחה מהישיבה הק' שנוסדה ע"י רבינו זצוק"ל. גם בשעות הלילה המאוחרות של לילות שבת ומועד הדירה שינה מעיניה, להאזין לשירות ותשבחות שנאמרו בשולחנות "שבת אחים גם יחד". וכך עשתה עד התקופה האחרונה בה עמדה בכוחותיה.

היתה ידועה בפקחותה המופלגה, בעושר ידיעותיה התורתיות. מאמרי חז"ל רבים היו שגורים על פיה כלשונם וכמקורם, וזאת משום שנהגה עוד משנות נעוריה ללמוד מידי פעם במדרשי חז"ל.

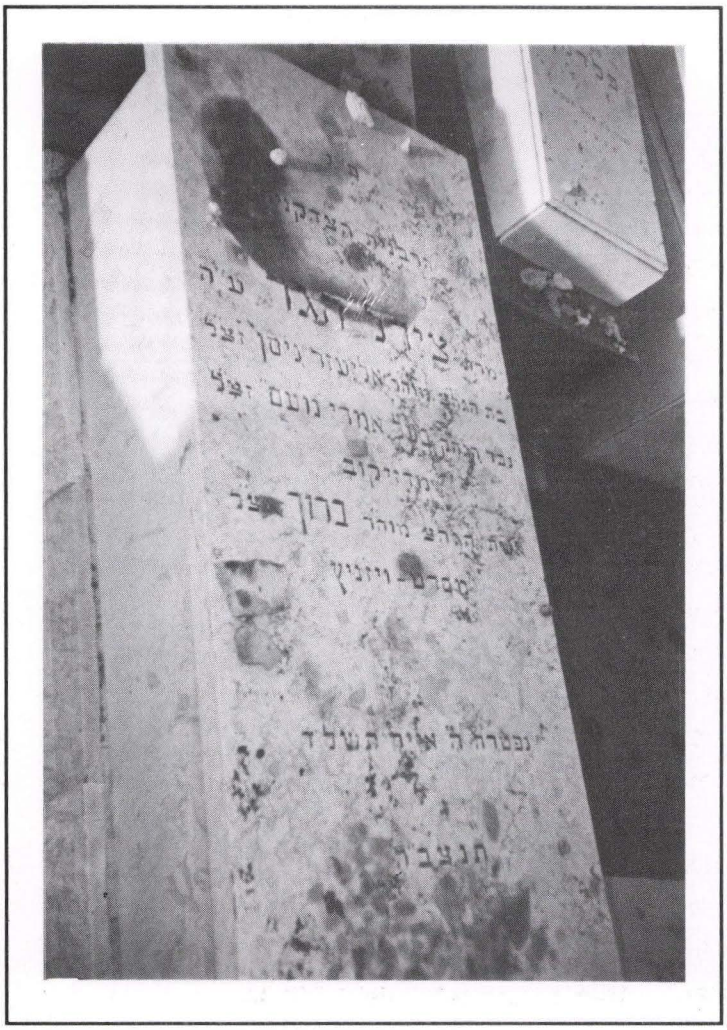
נזהרה מאד לא לפגוע בזולת. את סבלה הסתירה תמיד, כדי לא לצער ולהטריח אחרים. גם בימיה האחרונים כששכבה על ערש דווי, לא הזכירה לבניה את כאביה ומחושיה, למרות הכאבים העזים שתקפוה ארוכות, עד אשר גברה מחלה שפקדתה בחודשים האחרונים, והשיבה נשמתה הטהורה למקור מחצבתה, בשבת קודש פרשת

תז"מ ה' אייר תשל"ד ונטמנה ע"י אהל האדמו"רים לבית ויז'ניץ, בזכרון מאיר בבני ברק.

דבר הסתלקותה של הרבנית הצדקנית, בת קדושים אראלים ותרשישים, עדינת הנפש ואצילת הרח, אשת חיל עטרת בעה כ"ק מרן רבינו זצוק"ל, השרתה אבל כבד על תושבי חיפה בכלל, ועל אנ"ש בפרט. דמות זוהרת ונערצת נעקרה מנופה של חיינו. עם פטירתה נסתם הגולל על אחת משרידי הדור הישן, אשה שהיתה סמל ודוגמא בכל הליכותיה עם אלוקים ואנשים.

יהי זכרה ברוך ודמותה הקדושה לא תמוש מאתנו לנצח, וזכותה הגדול תגן עלינו להפקד בדבר ישועה ורחמים, ונזכה שיקויים בנו במהרה "הקיצו ורונו שוכני עפר" בבלצ"ג בב"א.

קול ברמה תשל"ה

ארגון נשי רמת ויז'ניץ
מיסודה של הרבנית צ. הגר ע"ה

ביגון קודר אנו מודיעות על הסתלקותה של עמ"ר.
ונשאתנו, הרבנית הצדקנית, מרת

צירל הגר ע"ה

אלמנת אדמו"ר הרה"צ מוהר"ב זצוק"ל מסרט-ויזניץ

ששבקה לנו חיים בש"ק פרשת תזו"מ

ההלוי' תצא היום יום ראשון ו באי"ר תשל"ד
בשעה 10 לפנה"צ מרמת ויזניץ - חיפה
לבית החיים שומרי שבת, זכרון מאיר, בני ברק

נשי רמת ויז'ניץ

הרבנית האגר הובאה למנוחות בבני ברק

קהל המונים ליווה אתמול למנוחות את הרבנית הצדקת מרת צירל האגר ע"ת מסרט—ויזניץ שנפטרה במוצאי שבת קודש ז' באייר בחיפה.

השתתפו בהלוויה האדמו"ר מ' ויזניץ—בני ברק, האדמו"ר מסדיגורה והאדמו"ר מספינקה וכן קהל חסידים גדול שליווה למנוחות את המנוחה, שהיתה אלמנתו של האדמו"ר מויזניץ-סרט, רבי ברוך האגר זצ"ל, מייסד שכונת רמת ויזניץ בחיפה ו אשר נפטרה לאחר מחלה ממושכת.

ההלוויה יצאה מרמת ויזניץ בחיפה, ונערכה בבני ברק שם הובאה למנוחות בחלקת ויזניץ שבבית הקברות שבזכרון מאיר.

בשעת ההלוויה בחיפה הופסקו כל הלימודים בבתי הספר של החינוך הרצוני בחיפה.

הרבנית צירל האגר ע"ה

הרבנית הצדקנית מרת צירל האגר ע"ה, אלמנת האדמו"ר רבי ברוך

הגיע בסרט ויזניץ זצוק"ל, חסר מחצית נכסי הגוף, נפטר אתמול שבת קודש בחיפה, לאחר מחלה קשה.

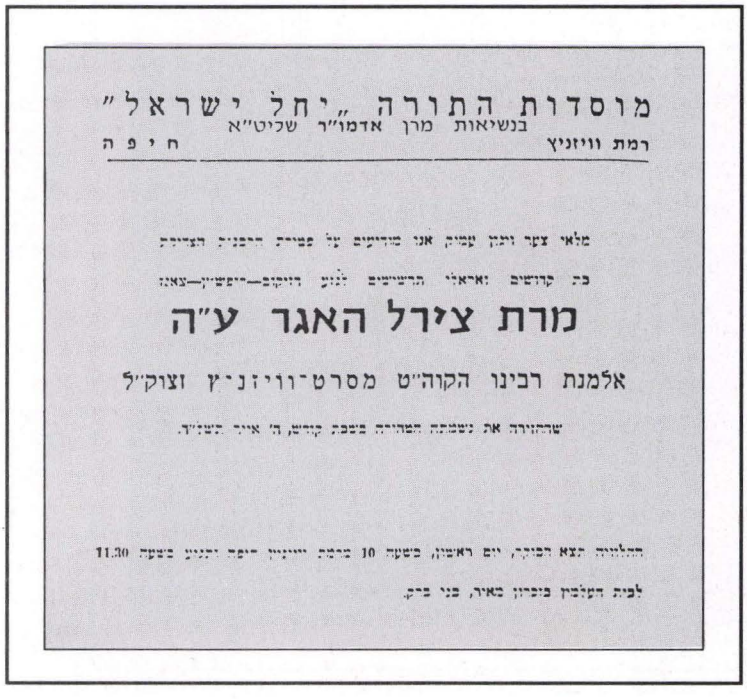
נישאה בשנת תרנ"ב בצעה לאביה הצדיק רבי האדמו"ר מקאמנ.

ליוותה את האדמו"ר בסרט ויזניץ עיר בכל צעדותיו ושמשה לו בכל שנתי החיים גם בתקופת הכלות הנוראה בטרנסלבניה עד שנתה רבי בשנת שנים.

לפני שנה שברו שבושות נפלה לערשה. טובי הרופאים בבתי החולים בחיפה ניסו להצילה, אולם אתגיל השיבה את נשמתה ליוצרה.

ההלוויה יצא היום בשעה 10 מרמת ויזניץ בחיפה ותמשך בדרכה לבית החיים שבזכרון מאיר בבני ברק.

השאירה אחריה בנים: האדמו"ר רבי אלימלך האגר מסרט-ויזניץ, רבי בנימין האגר ראש ישיבת "חל ישראל" בחיפה, רבי נפתלי חיים אדלר רבם של חסידי ויזניץ בנתניה, ויתנחו: רבי אליהו שטרנבוך רוטש באנטוורפן.

מוסדות התורה "יחל ישראל"
בנשיאות מרן אדמו"ר שליט"א
רמת וויזניץ — חיפה

מלאי צער וכאב עמוק אנו מודיעים על פטירת הרבנית הצדיקת

כת קדושים וראלי הרשימים לנוף היקרם—ויזניץ—צאנז

מרת צירל האגר ע"ה

אלמנת רבינו הקוה"ט מסרט-ויזניץ זצוק"ל

שהלכה את נשמתה השהורה בשבת קודש ז' איר בשנה.

ההלוויה תצא היום, יום ראשון, בשעה 10 מרמת ויזניץ חיפה ותמשך בשעה 11.30

לבית העלמין בזכרון מאיר, בני ברק.

ארגון נשי רמת ויזניץ
מיסודה של הרבנית צ. האגר ע"ה

שבירת הראשון הכבד שפקד אותנו בפטירת נשיאתנו הרבנית הצדיקה

מרת **צירל האגר** ע"ה
בת קדושים וראליף ותרשישים

אלמנת הרה"ג הרה"צ **מוהר"ב** זצללה"ה
מסרט ויזניץ

ששכנה לנו היום בשבת קודש פרשת תו"ש

ההלויה תצא **היום** יום ראשון, ד' אייר תש"ך, בשעה 10 לפנה"צ, לבית העלמין "שומרי שבת" בזכרון מאיר, בני ברק (תלקה ויזניץ).

נשי רמת ויזניץ

כוס תנחומים
ורבני השתתפות בצערם ויגונם הכב
של יורדינו הנעלים והנזולים
פ"ק **אדמו"ר הרה"צ** שליט"א **מסרט ויזניץ**
ואחיו **ראש ישיבת "יחל ישראל"** נחיפה
וכל המשפחה הכבודה
בפלטת מות אמם הרבנית הצדקת מגזע קדושים
מרת **צירל הגר** ע"ה
אלמנת פ"ק אדמו"ר הרה"צ הקדוש זצוק"ל **מסרט ויזניץ**
חבר מועצת גדולי התורה
הממלא מקום אמם הרבנית הצדקת מגזע קדושים
ומחזקת מעולותיהם לתורה ולחסידות, יעמדו לנחם
לאבלם הכבד ולא יוסיפו לדאבה עוד
הנחלת אגודת ישראל
סניף חיפה

מוסדות התורה „יחל ישראל"
רמת ויזניץ חיפה

מלאי צער ויגון עמוק אנו מודיעים על פטירת הרבנית הצדקנית בת קדושים וראליף תרשישים לי נזע דזיקוב—רופשיץ—צאנז.

מרת **צירל הגר** ע"ה

אלמנת הגה"ק מפרט ויזניץ זצ"ל שהחזירה נשמתה כש"ק ה' אייר תשל"ר.

ההלויה תצא היום יום ראשון כשעה 10 בבקר מרמת ויזניץ — חיפה ותניץ כשעה 12 לבית העלמין בזכרון מאיר בבני-ברק.

הרבנית צירל האגר ע"ה למנוחות

קהל רב של מאות מחסידי ויזניץ בראשות האדמו"ר מויזניץ שליט"א ליוו אתמול למנוחות את הרבנית הצדיקה מרת צירל האגר ז"ל, אלמנת הגה"צ מסרט ויזניץ זצ"ל, שנפטרה במוצש"ק בחיפה לאחר מחלה קשה.

החלויה יצאה אתמול בשעות הבוקר מרמת ויזניץ בחיפה כשהמוני תושבי חיפה מלווים את ארונה.

המנוחה ז"ל היתה ידועה בפעילותה ובמידותיה התרומיות כנכדת קדושים וצדיקים מרופשיץ — צאנז ודזיקוב זצ"ל. עמדה לצידו של בעלה הקדוש מויזניץ זצוק"ל ויתר אדמו"רי ויזניץ זצוק"ל, בבני ברק.

עלה הגדול בפעולותיו הרבות במשך רבות בשנים למען קדושי העם והרבצת תורה ובמיוחד הקמת קרית ויזניץ בחיפה. השאירה שלשת בנים, אדמו"ר הרה"צ ר' אלי' עזר שליט"א ממלא מקום אביו בחיפה, הרה"צ ר' משה שליט"א ראש ישיבת „יחל ישראל" הרה"ק ר' נפתלי חיים אדלר שליט"א. רבם של חסידי ויזניץ בחיפה ובת הרבנית מרים תחי' אשת הרב אליהו שפרבור שליט"א דומ"צ אנטוורפן, הי' באה לקבורת ליד אחל חתנה הק' מויזניץ זצוק"ל ויתר אדמו"רי ויזניץ זצוק"ל, בבני ברק.

בחיינו הדרתיים

ערב אזכרה לרבנית מסרט ויזניץ ע"ה

במלאת שבע שנים לפטירתה של הרבנית הצדקת ע"ה, אלמנתו של הק' נרן אדמו"ר מסרט ויזניץ זצוק"ל, התקיימה ברמת ויזניץ במוצש"ק פרשת אמור באולם הגדול של „ארגון נשי רמת ויזניץ", ערב זכרון והתייחדות לזכרה. בהשתתפות קהל רב של נשים מהקריה ומחוצה לה.

בקשר רב נשמעה הרצאתו המקיפה של הסופר החרדי ספדד"ר בביה"ד הרבני בחיפה, הרב פנחס כ"ץ הי"ו, על הנושא „אשת חיל מי ימצא", שעמד בדבריו על מידותיה התרומיות של הרבנית ע"ה, תוך כדי שילוב דברי תורה מפרשת השבוע וענייני דיומא ועובדות על אישיותה הדגולה.

קיים לדמותה של הרבנית ע"ה הועלתה ע"י גב' לאה שפירא, אשתו של ר' זלמן שפירא, יו"ר ועד הקהילה של רמת ויזניץ.

הקמת מצבה
ציון לנפש חיה, לרבנית הצדקנית
מרת **צירל הגר** ע"ה
אשת האדמו"ר הרה"צ **מסרט-ויזניץ** זצללה"ה
תתקיים ביום שלישי, פרשת נצבים, כ"ג באלול בשעה 4.30 אחה"צ
בבית העלמין זכרון מאיר בני-ברק

בעלז - ויז'ניץ

פרק מתוך הספר "באהלי צדיקים" על כלולות אפריון בחצרות קודש בעלז בהוצאת מכון "כתר מלכות" –הספרים יצאו לאור לכבוד שמחת נישואי בן כ"ק האדמו"ר מבעלז שליט"א.

ידידות אמיצה שררה בין חצר בעלזא לחצר ויז'ניץ, ופעמים רבות באו משפחות הצדיקים להתקשרות שידוכין.

את בתו הרבנית מרת העניא ע"ה שידך המהרי"ד עם חתן מופלא ומופלג, הרה"ק ר' ברוך הגר – לימים אב"ד סערט – בנו של הרה"ק בעל "אהבת ישראל" מויז'ניץ נין ונכד להרה"ק בעל "צמח צדיק".

טרם הגיעו המחותנים לגמור את השידוך, הלכה הרבנית ושאלה משכנותיה כלים נאים ושטיחים לקשט בהם את החדרים. כשישב מרן עם המחותנים, אמר:

מחותן! כל מה שרואים אתם כאן – אינו שלי, בני ביתי שאלו הכל אצל השכנים לכבוד המחותנים...

רבי ישכר דוב מבעלז זצ"ל

הוסיף הרה"ק מויז'ניץ: הלא איתא בגמרא (ברכות נז ב): "שלשה מרחיבים דעתו של אדם, אלו הן, דירה נאה ואשה נאה וכלים נאים..."

העיר לו מרן: על פי דברי המהרש"א שם, הכוונה היא לתענוגי העולם הזה, על דרך שמצינו בבלעם "ונפשו רחבה"...

החתונה התקיימה בבעלזא ביום ד' לפרשת בהעלותך י"ג בסיון תרע"ד.

יום לפני החתונה הגיעו המחותנים ברכבת ללמברג, שם קבלו את פניהם חסידי בעלזא ובראשם טובי העיר בקבלת פנים מרשימה. משם עשו דרכם ברכבת האזורית – ה"לוקאל באן" – דרך ז'ולקאב וראווע רוסקא לבעלזא. בכל התחנות הגדולות נערכו להם קבלות פנים נלהבות.

ביום החופה נכנס מרן מהרי"ד אל החתן ומצאו יושב ולומד. גער בו: אזוי פיהרט זעך א חתן ביום חופתו (כך נוהג חתן ביום חופתו)! – ויצא.

נבוך החתן, ולא הבין על מה ראה חותנו לגעור בו. הוא נתישב וחזר ללמודו.

כעבור חצי שעה שב מרן אל הדירה, וגער בו בשנית...

פעמים ספורות חזר ונשנה הדבר, והחתן יושב בוהה ותוהה, מה ראה חותנו הקדוש על ככה, ועל מה תרגז נפשו. במר לבו פרץ בבכי...

שוב נראתה דמותו של מרן בפתח, והפעם היו פניו עטויות ארשת של רצוי ושל פיוס:

– יא! אזוי דארף אויסזעהן א חתן ביום חופתו! (כן! כך צריך להיראות חתן ביום חופתו!).

זו היתה כוונתו של צדיק: חתן ביום חופתו צריך לפשפש במעשיו ולשוב בתשובה שלימה, ולהתפלל בדמעות שליש על עתיד חייו, שיזכה להקים בית נאמן בישראל בדרך התורה והיראה.

בעת שהתכוננו לצאת אל החופה, ראה מרן מהרי"ד דרך החלון את בנו רבי אהרן

רבינו זצ"ל עם הרבי מבעלז שליט"א בצעירותו, בשמחה משפחתית.

המהלך עם גיסו רבי פנחס מאוסטילה. השנים הקדימו לצאת אל החופה, והיו משיחין ביניהם בדברי תורה.

פנה מרן אל מחותנו בקורת רוח: נו, איך נראים בני בעיני מחותני?... כשישאר כאן החתן קמעא, יראה גם הוא כמותם!...

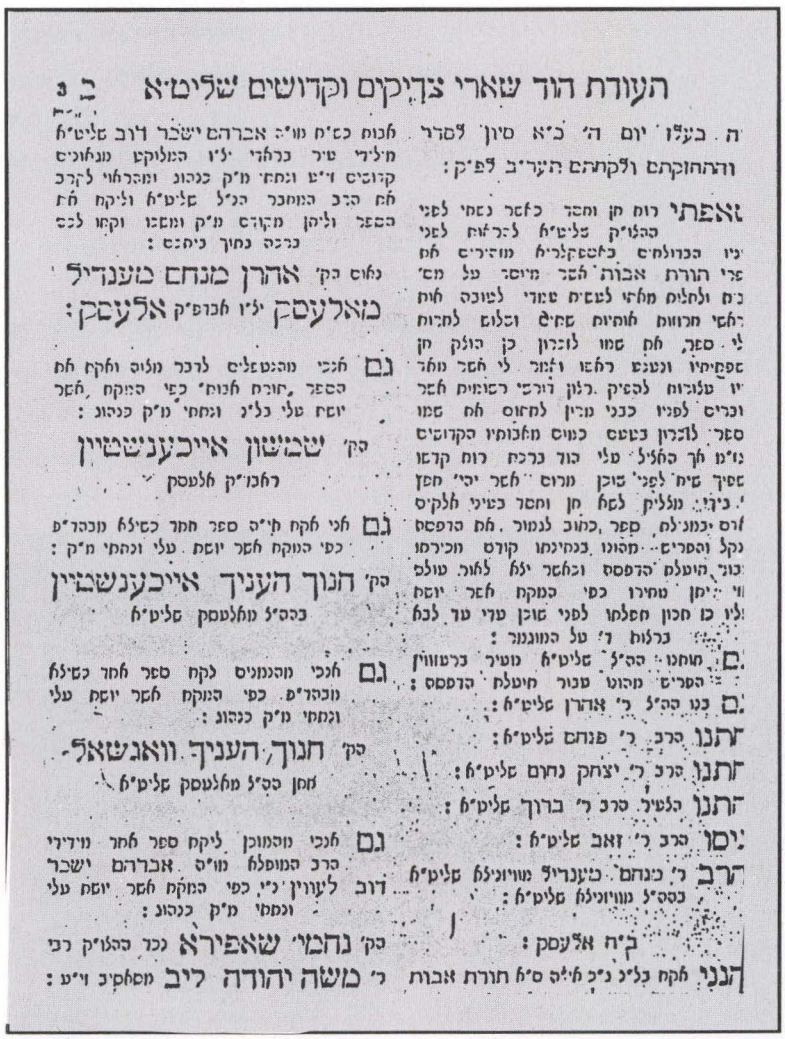
בעת הסעודה כיבד מרן את מחותנו בדברי תורה. סירב הרה"ק מויז'ניץ:

– יאמר נא המחותן דברי תורה בתחילה!

הסכים מרן ופתח בדברי תורה. משסיים את דבריו, פנה שוב אל מחותנו וכיבדו בשנית, אך הוא התחמק מכך.

והוא סיפר לאחר מעשה:

בעת נשואי אחיכם – דודי הרה"ק ר' שמואל אב"ד סקאהל בויז'ניץ, ביקש המחותן, מרן מהר"י, מזקיני – אבי הכלה הרה"ק ר' מנחם מנדל – לומר תורה, ונענה לבקשתו.

העודת הוד שארי צדיקים וקדושים שליט"א ב 3

ה בעזה"י יום ה' כ"א סיון לסדר והתחזקתם ולקחתם הערב לפ"ק:

זאפתי רוח חן וחסד כשמר נשמי לפני ההילוך שליט"א לכבוד נשמי ני הכוללים כשפקליה מוזיכים לפ ערי תורת אבות הסר מיסר על מס נים ולחלום מלחי לעשים שמחי לשוכה לוח רחמי מכוונת לוחיות שחים וכלום לתכות לי ספר, לח שמו לזכרון כן הולך חן ספקיתיו ונעשם רחשו ולמר לי לסר מחר יו עלוכות לכסיק רלון דורכי רסוחים לסר וכרים לפניו כבני מרין לחזוס לח שמו ספר לזכרון בעשם כשוס מלכותו הקדושים נו"ט לך הלילי עלי הוד נרכת רוח קדשו ספיק שיח לפני שוכן מרוס לסר יהי' חסן ני"ן מלילי לבא חן וחסר בעיני הלקים ורס יכמולם ספר כשוב לנמור לח הרפסס נקל והספרים מהוזו בחתיכתו קודס מכירתו כוב הוטלם הדפסס וכחסר יצא לאור עולם ו יתן נומירו כפי המקח לסר יוסף לין כו חכון חפלתו לפני שוכן עדי עד לכח נרלוס ד' על המוגמר:

ם. מחתנו ה"ל שליט"א מוסיר נרטוויון הספרים מהוזו ענור מיטלת הדפסס:

ם. בנו ה"ל ר' אהרן שליט"א:

תנו כרב ר' פנחם שליט"א:

תנו כרב ר' יצחק נחום שליט"א:

תנו הגציל כרב ר' ברוך שליט"א:

יסו כרב ר' זאב שליט"א:

רב ר' מנחם מענדיל מוויזניצא שליט"א כפ"ל מוויזניצא שליט"א:

ק"ה אלעסק:

הנני לקח בלילי נ"ך מיום ס"ת תורת אבות

תכות כס"ת מו"ה אברהם ישכר דוב שליט"א מלידי טיר כרחבי יליו המלוקק מנאומים קדושים ז"ע וכתבי מ"ק כנהוג ומהרחוי לקרב לח הרב המוסכר הגיל שליט"א וליקח לח הספר וליהן מקודם מ"ק ומשבו וקחו לכם כרכה נחוך ניכם:

נאום ק' אהרן מנחם מענדיל כמאלעסק יליו לכנוד"ק אלעסק:

גם מנכי מהמשלים לרכר נאום ולקח לח הספר, תורת חנות כפי המקח, לסר יוסח עלי כלילי וכתבי מ"ק כנהוג:

ק' שמשון אייכענשטיין רחכו"ק מלעסק

גם מנכי לקח ת"ל ספר חמר כשילע מהרה"ק כפי המקח לסר יוסח עלי וכתבי מ"ק:

ק' חנוך העניך אייכענשטיין כהה"ל מלעסק שליט"א

גם מנכי מהנמנים נקח ספר לחר כשילע מהרה"ק כפי המקח לסר יוסח עלי וכתבי מ"ק כנהוג:

ק' חנוך העניך וואנשאל ממן כה"ל מלעסק שליט"א

גם מנכי מהמוכן ליקח ספר לחר מידיני כרב המופלא מו"ה אברהם ישכר דוב לעווין כ"י כפי המקח לסר יוסח עלי וכתבי מ"ק כנהוג:

ק' נחמי שאפירא נכד ההלו"ק רבי

ר' משה יהודה ליב מפלקיב ו"ע:

הסכמות "בעל פה" מכ"ק המהרי"ד מבעלז על הספר "תורת אבות" להרה"ג ר' אברהם ישכר דוב לעווין מברוד, שנתקבל בבעלז ממחרת השבע ברכות האחרונה של רבנו, מלבד הסכמת המהרי"ד באו על החתום: חותנו הרה"ק ר' אברהם שמואל פצשעניק מברעזנא, בנו רבי אהרן מבעלז, חתנו הרה"ק ר' פנחס מאוסטילה, חתנו הרה"ק ר' מנחם יצחק נחום אב"ד ראווע, חתנו ה"צעיר" –רבנו, גיסו הרה"ק ר' זאב מזלאטיפולי והרה"ק ר' מנחם מנדל מווישווא אחיו של רבנו.

ברם, כשחזר זקיני וכיבד את מחותנו לומר דברי תורה, סירב אביכם לומר תורה.

עתה – חייך רבי ישראל מויז'ניץ – נפרע החוב...

בליל שבת קדש של ה"שבע ברכות" אמר גם בעל "אהבת ישראל" דברי תורה. הוא פתח בדברי הפסוק (במדבר ח ב): "בהעלותך את הנרות אל מול פני המנורה"...

בהעלותך – צריך אדם לראות שיעלה את הנר"ת – לאותיות הקודמות להן: דמק"ש – שהן אותיות מקד"ש. "מקדש" בגימטריא מד"ת, ללמד: על האדם לקדש את מדותיו, ובכך זוכה הוא לתקן את נפש רוח נשמה חיה יחידה שבו – שמספרם עולה ל"מקדש הנרת"!

כדי לתקן זה צריך האדם לדבוק במדת האמת, כפי שרומזת התורה במלים "אל מול פני המנורה" פנ"י מנור"ה בגימטריא אמ"ת. ואז זוכה הוא לתורה שנקראת אמת, כמבואר בגמרא (ברכות ה, ב): "אמת – זו תורה". רמז לתורה מוצאים אנו במנורה, שמקומה בדרום, כמאמר חז"ל (בבא בתרא כה, ב) "הרוצה להחכים – ידרים, וסימנך מנורה בדרום". גם זוכה אדם זה לאור חכמת התורה, שמרמז עליו השמן שבמנורה, שהוא סמל לחכמה.

חתונת הרה"ק ר' ברוך הגר מסערט חתן מרן מהרי"ד זי"ע

רעפארטעט א טאג פאר די חתונה – י"ד סיון תרע"ב

די רבי'שע חתונה אין בעלז

בעלז.

מארגן קומט דא פאר די זעלטענע חתונה. וועלכע אינטערעסירט אזוי שטארק די גאנצע חסידי'שע וועלט, דאס איז די חתונה דורך וועלכע דער בעלזער שליט"א ווערט א מחותן מיט דעם וויזשניצער שליט"א.

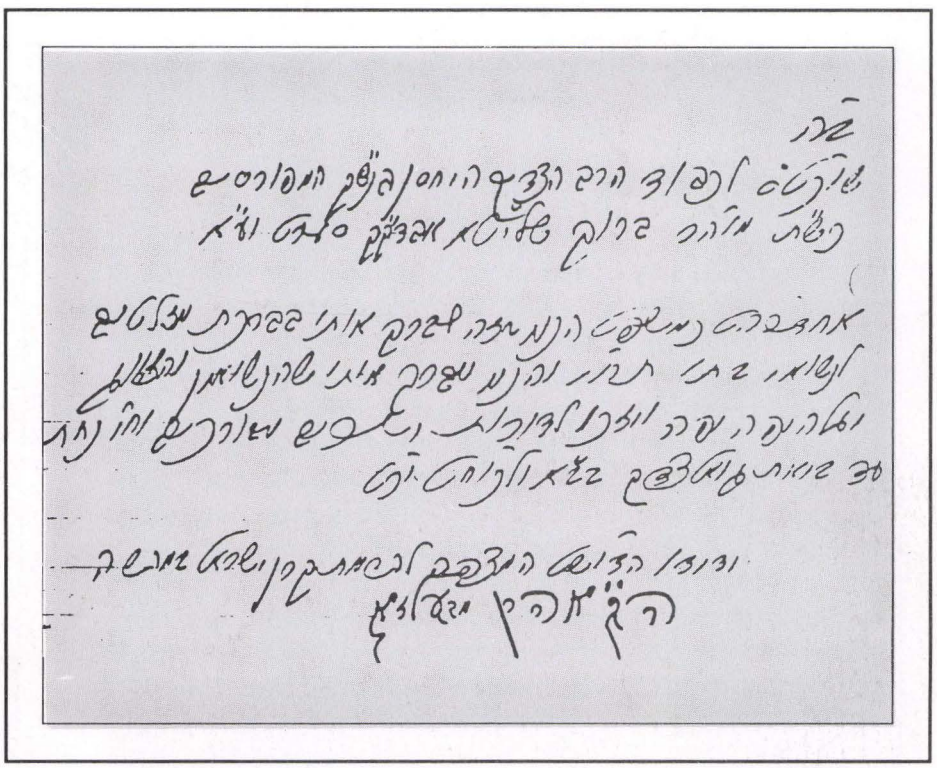
די צוויי רבי'ס קומען זיך איצט צוזאמען אלס מחותנים, און דאס איז געניג שוין ארויסצורופען א אונגעהויערע אינטערעסע. בעזונדערס שטארק רעשט זיך ביי אונז אין שטאדט בעלז, ווי מען בריייטעט פאר וואהנונגען פאר די מחותנים, און די זאגענאנטע "קאזאקען בעווענונג" איז שוין בעמערקבאר אויף די גאסן.

היינט דיענסטיג 7 א זייגער אוונד, וועט דער וויזשניצער רבי מיטן חתן אנקומען. ס'ווערט געמאכט גרויסע הכנות צו דעם עמפאנגען. דעם וויזשניצער רבינ'ס רייזע געשעהט אויף די שטרעקע וויזשניץ, גענאלקוטץ, לעמבערג, זאלקיעוו, ראווא־רוסקא. ביי אלע גרויסע שטאציעס ווען ער בעגריסט ווערען פון די גרעסטע פערזענליכקייטען. מארגן מיטוואך צו די חופה וועט אהער קומען א סענעראט־ציג מיט חסידים פון סיגעט דירעקט פונ'ם וויזשניצער צד.

לאחר נשואיו נשאר הרה"ק ר' ברוך לאכול "קעסט" על שלחן חותנו ודבק בו בכל נימי נפשו. הוא שתה בצמא את דבריו, ולימים אמר על עצמו, שזוכה הוא חמש מאות דברי תורה מחותנו הקדוש.

שידוך זה לא עלה יפה. ברם, אף לאחר שניתק הקשר הוסיף רבי ברוך לדבוק במרן בלהט.

הם זכו לבן אחד, הרב יחיאל מיכל הגר – חלוץ, כיום בארץ ישראל.

מכתב ברכה בחתימת רבי אהרן מבעלז לרבינו לרגל נישואי בתו עם הגאון רבי אליהו שטרנבוך שליט"א, דומ"ץ אנטוורפן.

זכרונות מחתונת רבינו זצ"ל

סיפר כ"ק אדמו"ר ממונסי – ויז'ניץ שליט"א שבעת שמחת הנישואין של כ"ק רבינו עם בת הרה"ק מהרי"ד מבעלזא, אמר הרבי מבעלזא להס"ק מויזניצא, אילו הייתי יודע מראש כי החתן הוא נכד הרמ"א ז"ל הייתי מוסיף לו על הנדוניה.

כאשר הגיע הס"ק מויז'ניץ לעיירה בעלזא, ציווה המהרי"ד מבעלזא להקביל את פני הס"ק, וגם כיבדו בבית המדרש בכסא ועמוד תפילה מיוחד, וצוה ליושבי ביהמ"ד שילכו לאכסניה של הס"ק ויכנסו אליו עם פתקא, אף על הרבנית ציווה כן, והמהרי"ד עמד אחורי הדלת לשמוע את ברכתו של הצדיק מויז'ניץ.

בשמחת הנישואין הציג הרה"ק מבעלזא את אחד מחסידיו החשובים בשם ר' מרדכי פלץ לפני הס"ק ושבחו מאוד, רמז הס"ק מויז'ניץ לחסידו ר' מרדכי כהנא (בר אוריין מעיר סיגעט) והצביע עליו בפני המהרי"ד מבעלזא ואמר זה הר' מרדכי פלץ שלי, ומאז קבל ר' מרדכי כהנא את הכינוי בויז'ניץ "ר' מרדכי פלץ". חסידים ספרו שבעת החתונה בעיצומה של השמחה עלה ר' מרדכי כהנא על השולחן מרוב התרגשות והצביע באצבעו על הס"ק מויז'ניץ ואמר בנוסח הימים הנוראים ד' אלקי "ישראל איז מלך".

באמצע סעודת המצוה בה נכחו אלפי חסידים ועשרות אדמו"רים מפורסמים, ביקש המהרי"ד מבעלזא את הס"ק מויז'ניץ לומר דברי תורה, השיב הס"ק יאמר נא תחילה המחותן.

משסיים מהרי"ד מבעלזא את דברו פנה שנית אל הס"ק שיאמר ד"ת. אולם גם הפעם סירב הס"ק מויז'ניץ בהחלטיות, והפטיר: עתה החזרתי החוב שחייבת ויז'ניץ לבעלז, והסביר דבריו: כאשר התקיימו נשואיו של רבי שמואל מסקאל בנו בכורו של מוהר"י מבעלזא עם בת ה"צמח צדיק", ביקש המחותן לומר ד"ת, נענה הסבא ה"צמח צדיק" מויז'ניץ ואמר ד"ת, ברם, כאשר סיים וביקש את המחותן מהר"י מבעלזא לומר ד"ת סירב. עתה סיים הס"ק מויז'ניץ, הוחזר החוב, רק הרבי מבעלזא אמר ד"ת.

בשבת קודש פ' בהעלותך שבת שבע ברכות אחר שהמהרי"ד מבעלזא אמר תורה (ויש אומרים שזה היה בסעודת הנישואין) כיבד את הס"ק מויז'ניץ שיאמר גם הוא, אולם הס"ק שנהג לא לומר ד"ת בשולחנו הטהור בנוכחות אדמו"רים אחרים, סירב לעשות כן, לאחר הפצרות מחותנו, נאות לומר וכה היה תוכן דבריו:

"בהעלותך את הנרות" כאשר תעלה את אותיות שלפני הנר"ת, הם אותיות מקד"ש, שהיא גימ' מד"ת. והרמז בזה שצריך לקדש המידות, ועי"ז זוכים לתקן את נפ"ש, רו"ח, נשמ"ה, חי"ה, יחיד"ה, שעולין יחד מקד"ש הנר"ת, "אל פני המנורה" פנ"י המנור"ה בגימ' אמ"ת, היינו כאשר מתקנים באמת, זוכים לתורה שנקראת אמ"ת (כמבואר בחז"ל ברכות ה: – אמת זו תורה שנאמר אמת קנה ואל תמכור) ותורה מרומז במנורה שמקומה בדרום כמו שאמרו (ב"ב כה:) "הרוצה שיחכים – ידרים" וכו' וסימנך מנורה בדרום, לאור חכמת התורה המרומז בשמן שבמנורה, כי שמן רומז לחכמה כידוע.

תורה אור כסלו תש"ע

רבינו זצ"ל סיפר – ששמע מחותנו מהרי"ד מבעלז שזקנו כ"ק מרן מהר"ש סיפר – שאצל הצדיק מאפטא היה איש בשם ר' שמואל, הוא היה איש תמים ועשיר והעניק הרבה כסף לצדיק מאפטא. פעם ראה הצדיק כיצד ר' שמואל מחזיק בידו חומש ומסתכל בפליאה גדולה, שאל אותו הצדיק: מה הוא הפלא שרואה שם? ענה ר' שמואל שקשה לו: בשער החומש נמצא ציור של משה רבינו ואהרן הכהן, משה נראה גבוה וכחוש, ואהרן נמוך ושמן. מניין ידעו לצייר כך? השיב לו הצדיק מאפטא: "אם היית לומד היית יודע, אצל משה רבינו כתוב שהיה גבוה עשר אמות, ואצל אהרן שהיה מיטב את הנרות כתוב שהיו עושים מעלות לעלות עליהן להדליק המנורה, משמע מכאן שהיה אהרן נמוך. וכתוב "משה ואהרן שקולים היו" ואיך אפשר דבר זה, אלא ודאי שמשה היה גבוה וכחוש ואהרן נמוך ושמן". סיים מרן ואמר: "בודאי יש בזה סודות עליונים וגבוהים, אבל על ידי כך נוכל ללמוד שצריכים להשיב לכל אחד לפי הבנתו אפילו לעם הארץ". הוסיף רבינו זצ"ל: כל פעם שמרן סיפר עובדה זו היתה בדיחא דעתיה מאוד.

(אדמו"רי בעלז – א' – בשם ר' חיים שלמה פרידמן)

*

רבינו זצ"ל סיפר, ששמע מחותנו כ"ק מרן מהרי"ד, שפעם היו חסידי בעלז אצל ה"חתם–סופר". אמר הצדיק רבי משה סופר, ששמע בשם רבי אחד מפולין שפירש "עוג מלך הבשן" – עוגה מלוחה ודשנה, וצחק מדברים אלו. כשבאו החסידים לבעלז וסיפרו למרן מה ששמעו מהחת"ס, אמר מרן שבתוס' (במס' נדה דף ס"א) מובא בשם המדרש "שעוג מצאו לאברהם אבינו שהיה עומד בגרנות לתקן עוגות לפסח ועל שם זה נקרא עוג".

לאחר–מכן ביקש החת"ס מחסידיו שיאמרו לו דבר–תורה מפי רבם הצדיק. אמרו לו ששמעו ממרן, שאמר בפרשת יתרו: כתיב "וישמע יתרו". פירש רש"י: מה שמועה שמע ובא? קריעת ים–סוף ומלחמת עמלק". וקשה, הלא בתורה כתוב מה ששמע יתרו, אם כן מדוע שואל רש"י: "מה שמועה שמע ובא?" ותירץ, דלרש"י היה קשה, דכתיב "ויבא יתרו", והיה צריך להיות כתוב "וילך יתרו", כי הלא הלך ממקום רחוק עד למדבר, ואילו מהמלה "ויבא" משמע דבא מיד. אלא יתרו שמע, שמשה רבנו יושב במדבר ברומו של עולם, רצה ללכת למקום הקדושה וחשש מכח הרע הרוצה לבטלו מלהדבק בקדושה, וכתיב "מאויבי תחכמני מצותיך" (תהלים ק"ט), שצריכים ללמוד זריזות לדבר מצוה מהרשעים, הרצים בזריזות לעשות רע. וכתיב: "ויבא עמלק להלחם

בישראל" (שמות י"ז, ח') ואיתא במדרש, שהלך ארבע מאות פרסה בפעם אחת שלא יתרשל ברשעתו. למד יתרו מעמלק לא להתרשל וללכת מיד בזריזות להתדבק בקדושה. וזה שפירש רש"י: "מה שמועה שמע ובא", מהו דכתיב "ויבא" בזריזות? מה שמע שגרם לו למהר ולבוא? ומתרץ רש"י: "קריעת ים-סוף ומלחמת עמלק" – הגם ששמע עמלק קריעת ים-סוף, שכל העמים חלו ורגזו כששמעו את הנסים, הלך הוא בזריזות להלחם בישראל ולא נרתע. מזה למד יתרו שללכת למשה רבנו בודאי שצריכים להזדרז.

כששמע החת"ס את הפירוש הזה נהנה מאוד וביקשם שיאמרו לו עוד איזה דבר תורה. אמרו לו שמרן אמר על הפסוק "ולא יכלו לשבת יחדיו" (בראשית י"ג, ו'): "לשבת" זהו ביום השבת. ביום חול היה אברהם יכול לסבול קצת את לוט, אבל ביום השבת, מחמת רוב קדושה, לא יכול היה אברהם לסבול את לוט.

ביקש מהם החת"ס שיאמרו לו עוד איזה דבר-תורה. אמרו לו ששמעו ממרן שאמר: בפיט של מוסף ליום א' דר"ה כתוב: "הן למות אם לחיים חי יזכור". וקשה להבין כוונת הדברים. ובפיט ליום ב' דר"ה בד"ה "מי יעשה כמעשיך", כתוב: "והיום יפתחו שלושה ספרים מנוקדים". וקשה, בשביל מה צריכים להיות הספרים מנוקדים? אלא הכוונה הוא דאיתא (במס' נדרים ד' י"א): האומר לחולין (ל' בפתח) – משמעותו לא חולין; לחולין (ל' בשוא) – משמעותו חולין יהיה. וזה הפירוש כאן דבדין אם האדם נכתב לחיים, או חס וחלילה למות, יכתב בספר לחיים. אלא שמי שנכתב לחיים כותבים בשוא, ומי שנכתב ח"ו למוות כותבים לחיים בפתח, לכן צריכים הספרים להיות מנוקדים. שיבח החת"ס את דברי-התורה הללו ומרוב חביבות רשמם לעצמו.

(אדמו"רי בעלז א' קצ"ח)

*

פ"א נסע כ"ק מרן אדמו"ר הקוה"ט זצוקללה"ה עם חותנו הרה"ק מוהרי"ד מבעלז זצ"ל לפולין ובדרכם חלפו במנהרה מתחת לפני הקרקע. הוציא הרה"ק מבעלז תהילים מנרתיקו ואמר כמה מזמורי תהילים, לשאלת רבינו מה ראה ככה דוקא במקום זה, השיב הרה"ק: כל העולם הרי מהלל ומשבח את הבורא ב"ה מעל פני האדמה, ועתה כשיכול אנכי להללו ולשבחו מתחת לפני האדמה, לא אקיימנה.

*

פ"א כשנסע כ"ק מרן אדמו"ר זצוקללה"ה עם חותנו הרה"ק מבעלז ירדה הרכבת מהפסים ומפאת התקלה היה חשש שמא יצטרכו להתפלל מנחה על אם הדרך, וחרה מאוד להרה"ק מוהרי"ד מפני שהקפיד מאד להתפלל מנחה דוקא בבעלז. וסיפר שהחוזה מלובלין נסע פעם עם הרה"ק מרופשיץ בכרכרה והיא שקעה בביצה טובענית, נענה הרה"ק מרופשיץ ויאמר נו! רבי יכון נא את שם שמירת הדרך ונינצל השיב החוזה זי"ע יא ווער כען היינט הוא של השם יוה"ך שם שמירת הדרך) והמשיך כ"ק מרן אדמו"ר זצוקללה"ה שמיד כשסיים הרה"ק מבעלז את מעשהו המשיכה הרכבת בדרכה והספיקו להגיע לבעלז לתפלת מנחה.

(קונטרס "אורח לצדיק")

רבה של קוצמן

הרב זאב שוורץ הי"ו

זכרונות מתקופת כהונת רבינו בעל "מקור ברוך" זצ"ל בתור רב העיירה

תיאור העיירה

כידוע כיהן רבינו בעל "מקור ברוך" זצ"ל בתור רב העיירה קוצמן בתקופה שלפני כהונתו בעיר סערט. עיירה זו שוכנת כ–20 ק"מ צפונית מעיר המחוז צ'רנוביץ אשר בבוקובינה וגליציה, שהפרידה באותה תקופה בין רומניה, שלה השתייכה אז בוקובינה, ובין פולין – בעלת גליציה.

היתה זאת עיירה יחסית קטנה, שקטה, אהובה על תושביה, את היהודים שבה איפיינה צניעות ושלוה נפשית, הם שמחים בחלקם, משתייכים למעמד הבינוני או אף למטה מזה, אך מסתפקים במועט, ונושאים בשקט עול מלחמת הקיום. חלקם הקטן עסק בחקלאות או תעשיה, אך פרנסת רובם היתה מבוססת על מסחר, שיווק צריכה כפרית לתושבי עשרות הכפרים של הסביבה.

החיים התנהלו פה בדרך כלל על מי מנוחות, ללא אירועים חריגים, ללא רעש, כאמור: שקט ושלוה. בבחינת "חן המקום על יושביו" או "חן התושבים על המקום". שתיהן נכונות.

מבנה העיירה כלל רחוב ראשי אחד, החוצה אותה מן הקצה אל הקצה, בו נמצאות

רבינו זצ"ל עם אחיו ה"שארית מנחם" מווישווא, מימינו מרן ראש הישיבה שליט"א ומשמאל רבינו שליט"א.

רוב החנויות ומתרכז המסחר, באמצעו נחל רוגע ושקט, ומהרחוב הראשי מסתעפים רחובות קטנים, וכן מגרש גדול רחב ממדים שבו מתנהל אחת לשבוע – ביום רביעי – השוק. עיקר המסחר היה בהבאת תוצרת חקלאית – חי וצומח – ע"י החקלאים למכירה. חלק ניכר מיהודי העיירה הפיקו מיום השוק לפחות חלק נכבד מפרנסתם, אם ע"י העמדת דוכני–מכירה, או – בעלי החנויות – הודות לכך שהאיכרים הגויים קנו אצלם מצרכים שונים בכסף שקבלו תמורת תוצרתם.

הטכנולוגיה לא שלטה עדיין באותם הימים, תאורה חשמלית לא היתה עוד, פנסי נפט היו תלויים ברחובות, היה צורך כל יום להתקין ולהדליק אותם. רק ימים מועטים הם דלקו כי ברובם היו מקולקלים או סתם לא הדליקו אותם, וחושך שרר ברחובות. מספרים כי רבינו אמר פעם בדרך צחות, כי לפי הפנסים גרידא הוא יודע אם זה אמצע חודש והלבנה מאירה, כי בדרך כלל בימים אלה גם הפנסים דלוקים, אבל בימי החושך כשחסר אור הלבנה, אז גם הפנסים אינם דולקים, וחושך מוחלט שורר ברחובות.

פריט מעניין וחשוב של הנוף בקוצמן היה היער היפה שבקצה העיירה, ממש סמוך לבתי המגורים, בו היו הולכים לטייל ולהנפש בחדשי הקיץ לפנות ערב, שהצטיין באוירו הרענן ובמראהו הירוק היפה, המרחיב את הדעת ומחיה את הנפש.

פעילות הרב בחיי העיירה

בתקופת כהונת רבינו בתור רב העיירה, תפקידיו לא הצטמצמו רק בעניני בתי הכנסת, שעורי תורה, דרשות קבועות מקובלות, תשובות לשאלות בשטח איסור

בית העלמין בקוצמן

רבינו שליט"א וראש הישיבה שליט"א מחפשים אחר מצבת אחיהם הבן יקיר מנדל'ה ז"ל, שנגדע באיבו.

והיתר או בנושא תורני אחר כלשהו. תפקידי הרב כאן כללו את כל בעיות חיי היהודים. מצודתו היתה פרושה בכל פינה, והוא פתר כל בעיה, בעיקר להחדרת אור או גירוש חושך. קודם כל בנושאים כלליים: חינוך ילדים, שמירת שבת, טהרת המשפחה, מוסדות צדקה וחסד, וכו'. אך יחד עם אלה גם בענינים שלכאורה אינם דוקא דתיים, או גם נושאים פרטיים – אישיים, אם זה חברתיים, משפחתיים, או אף כלכליים. יהודי מתלבט בחוסר פרנסה או בבעיה אחרת, גם זהו תפקידו של הרב, חפוש פתרון, הושטת יד – עזרה חמה לכושל, ליורד, לפעמים גם עצה טובה בלבד מעמידה אדם על רגליו.

אמנם כאמור פעילותו לא ידעה גבולות, אלא הגיעה לכל שטח ובעיה שעלו על הפרק בעיירה, בחיי הכלל והפרט. בתור הגדרה אפשר אולי לקבוע כי שלושה יסודות עיקריים עמדו לפניו: חינוך, יהדות, ושבת. נוסף לאלה כל המסתעף מהם, וענינים שונים המופיעים לפרקים. את עבודתו הנמרצת בשטח החינוך נפרט להלן בפרקים נפרדים. בנושא יהדות הכולל למעשה הכל, היתה שאיפתו להשריש ולהחדיר עמוק הכרת תורה ויראת שמים בקרב יהודי העיירה.

בנושא שמירת שבת קודש כהלכתה טרח פעל ויגע הרבה מאד, ששבת מלכתא תמלוך בחיי היהודים. אכן זכה לכך, וזכתה העיירה להשיג כתר זה. אפשר לקבוע בפה מלא ובסיפוק רב: שבת קודש נשמרה בחיי הפרהסיא של יהודי העיירה קוצמן כל החנויות, בתי המלאכה, המשרדים, בתי החרושת וכו' של היהודים היו סגורים בשבת קודש.

נספר לדוגמא: ביום ששי לפנות ערב, לפני כניסת השבת, היו לפעמים הספרים מאחרים לסגור את מספרותיהם. רבינו, בדרכו לבית הכנסת לתפלת קבלת שבת, היה עובר לאורך הרחוב הראשי, ליד החנויות הסגורות כבר, ובראותו מספרה פתוחה, היה רק מכריז ואומר יפה לספר ברכת "שבתא טבא" (גוט שבת!) בסבר פנים יפות ובידידות, בהקרינו הוד ותפארת, וזה הספיק בהחלט שהספר יבקש סליחה ויסגור מהם את מספרתו.

כאמור, רבה של קוצמן באותן שנים היה חי בתוך העיר ממש, לא התבודד בד' אמותיו, פיקוחו והשפעתו היו פרושות בכל שטחי החיים היהודיים, בחיי הכלל והפרט. כל יהודי וכל נושא, היה קרוב ללבו וטיפל בו, במסירות ונאמנות עד אין קץ, בהתלהבות ובלבביות ללא שיור וסייג. כל תופעה היתה ידועה לו.

לעתים היה צורך להופיע גם ביד חזקה, בעיקר כשהדבר נגע לעיקרי יהדות, בדברים העומדים ברומו של עולם, כי אז היה תקיף כארי בכל חומר הדין, כדי למנוע פרצות או לתקן עיוותים.

מעשה שהיה

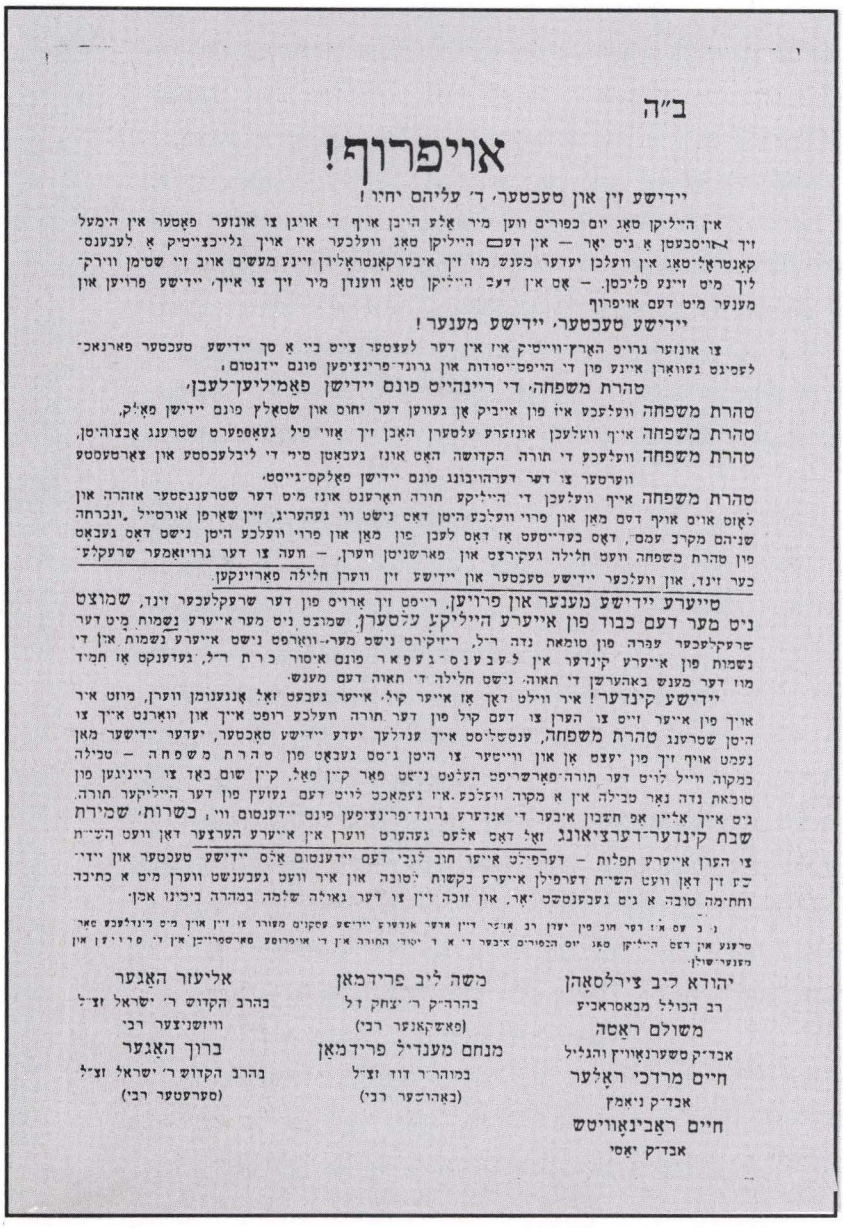
פעם הגיעה לאזניו שמועה על איזה צעיר גוי, משכיל בעל מעמד, המחזר אחרי בת יהודית, כמובן שהידיעה החרידה אותו עד היסוד. מיד הזמין את אבי הנערה (אולי גם אותה), כדי להסביר את חומרת הענין ולחסל את הפרשה. נוסף לכך כינס את כל הקהל בבית הכנסת הגדול, והשמיע דרשה חריפה חוצבת להבות (כפי שאכן היה כידוע נואם בחסד עליון) על נושא זה באופן כללי, למען ישמע הצבור, יפיק לקח ויקח

מוסר, כדי למנוע תופעה כזאת בעתיד. כמובן שהפרשה חוסלה מיד בעודה באיבה, והעיירה שקטה כבימים ימימה.

הבטחת חנוך תורתי נאמן

רבינו הקדיש את כל מאמצי כוחותיו למען החנוך, שעמד בראש סולם העדיפויות, בראותו בו ערובה נאמנה להמשך עתיד היהדות בעיירה.

דור המבוגרים באותה תקופה היו בדרך כלל שומרי תורה, יהודים שחונכו עוד לפי מיטב המסורת המקובלת, לפני חדירת נגע ההשכלה למחנה, כשהדאגה ל"תכלית" עדיין לא כרסמה בלבבות. בעיית חנוך מקורי נאמן נוצרה אח"כ נוכח השאיפה להשיג תואר אקדמי, או השכלה באופן כללי, כשבעיירה כמו קוצמן הוקם בי"ס תיכון וגם

ב"ה

אויפרוף!

יידישע זין און טעכטער, ד' עליהם יחיו!

אין הייליקן סאָג יום כפורים ווען מיר אָלע הייבן אויף די אויגן צו אונזער פאָטער אין הימעל זיך באַוויסטען אַ גיט יאָר — אין דעם הייליקן סאָג וועלכער איז אויך גלייכצייטיק אַ לעבעדיק קאָנטראָלי־סאָג אין וועלכן יעדער מענש מוז זיך אינזקאָנטראָלירן זיינע מעשים אויב זיי שטימן ווירקליך מיט זיינע פליכטן. — אָט אין דעם הייליקן סאָג וועגן מיר זיך צו אייך, יידישע פרויען און מענער מיט דעם אויפרוף

יידישע טעכטער, יידישע מענער!

צו אונזער גרויס הארץ־וויי איז אין דער לעצטער צייט בייַ אַ סך יידישע טעכטער פארנאכלעסיגט געוואָרן אייניק פון די הויפט־יסודות אין גרונד־פרינציפען פונם יידנטום,

טהרת משפחה, די ריינהייט פונם יידישן פאַמיליען־לעבן,

טהרת משפחה וועלכע איז פון אייביק אַן געווען דער יחוס און שטאָלץ פונם יידישן פאָלק,

טהרת משפחה איז וועלכן אונזערע עלטערן האָבן זיך אזוי פיל געאָפּפערט שטרענג אָבצוהיטן,

טהרת משפחה וועלכע די תורה הקדושה האָט אונז געבאָטן מיט די ליבלעכסטע און צארטעסטע ווערטער צו דער דערהויבענע פונם יידישן פאָלקס־גייסט,

טהרת משפחה אייך וועלכן די הייליקע תורה תּאָרנט אונז מיט דער שטרענגסטער אזהרה אין לאָזט אויף דעם מאָן אין פרוי וועלכע היטן דאָס נישט וויַ נעהעריג, זיין שׂאָרפן אויגמייל, ונכרתה שניהם מקרב עמם, דאָס בעדייטעט אז דאָס לעבן פון מאָן אין פרוי וועלכע היטן נישט דאָס נעבאָט פון טהרת משפחה וועט חלילה ועקירצט און פארשניטן ווערן, — ווער צו דער גרויזאָמער שרעקלעכער זינד, און וועלכער יידישע טעכטער אין יידישע זין ווערן חלילה פאַרוינקען.

מייערע יידישע מענער און פרויען, רייסט זיך אַרויס פון דער שרעקלעכער זינד, שמוצט ניט מער דעם כבוד פון אייערע הייליקע עלטערן, שמוצט ניט מער אייערע נשמות מיט דער שרעקלעכער עבֿרה פון טומאה נדה ריל, ריזיקירט נישט מער־ווארפט נישט אייערע נשמות אין די נשמות פון אייערע קינדער אין לעבעדיקן־גלעפאר פונם איסור כרת ריל, נעדענקט אַז תכלית מוז דער מענש באהערשן די תאוה, נישט חלילה די תאוה דעם מענש.

יידישע קינדער! איר ווילט דאָך אַז אייער קול, אייער נעבעט זאָל אָנגענומן ווערן, מוזט איר אויך פון אייער זייט צו הערן צו דעם קול פון דער תורה תעלכע רופט אייך און ווארנט אייך צו היטן שטרענג טהרת משפחה, ענטשלאָסן אייך ענדלעך יעדע יידישע טאָכטער, יעדער יידישער מאן נעמט אויף זיך פון יעצט אָן און וייטער צו היטן גאָסט נעבאָט פון טהרת משפחה — טגילה במקוה וויַיל לויט דער תורה־פארשריפט העלפט נישט פאַר קיין פאָלק, קיין שום נאָד צו רייניגען פון טומאת נדה נאָר טבילה אין א מקוה ווען עס איז נעמאַכט לויט דעם נעזעץ פון דער הייליקער תורה.

ניט אייך אליין אָפּ חשבון אינעם די אנדערע גרונד־פרינציפען פונם יידענטום ווי, כשרות, שמירת שבת קינדער־דערציאונג זאָל דאָס אלעס נעהערט ווערן אין אייערע הערצער דאָן ווען עס איז הערן אייערע תפלות — דערפילט אייער חוב לגבי דעם יידענטום אלעס יידישע טעכטער און יידישע זין דאָן ווען עס איז דערפילן אייערע בקשות לטובה און איר ווען נעבענשט ווערן מיט א כתיבה וחתימה טובה א גיט נעבענשטע יאָר, און זוכה זיין צו דער גאולה שלמה במהרה ביכינו אמן.

נ. ב. עס איז דער חוב פון יעדן רב אויבר דיין אדער אנדערע יידישע עסקנים מעורר צו זיין אויף מיט ביזנלעכע מאָל פרעגע אין דאָס הייליקן סאָג יום הכפורים אינעם די א. ד. יסודי התורה אין די אויפרופע פאַרשפרייטן אין די פרעדיגן אין מיזער־שולן.

יהודא ליב צירלסאָהן רב הכולל מבאסראביע	משה ליב פרידמאן בהרה"ק ר' יצחק זל (פאשקאנער רבי)	אליעזר האָגער בהרה הקדוש ר' ישראל זצ"ל ווישניצער רבי
משולם ראָטה אבד"ק טשערנאָוויץ והגליל	מנחם מענדיל פרידמאן נכוהר"ר דוד זצ"ל (באהוסער רבי)	ברוך האָגער בהרב הקדוש ר' ישראל זצ"ל (סערעטער רבי)
חיים מרדכי האָלער אבד"ק ניאמץ		
חיים ראָבינאָוויטש אבד"ק יאסי		

ילדי יהודים החלו לבקר בו, עם כל השפעת וכל והכרוך בחנוכו. בתופעה זאת היה הכרח להלחם ואכן רבינו עמד איתן בכל כוחו והשפעתו במאבק זה, ובמדה רבה הצליח לשמור על הגחלת של רוח ישראל סבא בקרב בני הנוער.

תלמוד-תורה

ראשית פעולת רבינו היתה חיזוק קיום תלמוד–תורה, בו ילמדו ויתחנכו כל ילדי המקום. נוסף לכך הוקם ביזמתו ועד עסקנים בראשות ידידו הנאמן, איש חי ורב פעלים, ר' ישראל צבי לינדר הי"ד, שתפקידו היה בניית בית מיוחד בשביל התלמוד–תורה, שיכיל את כל הכתות הדרושות, עם הבטחת התפתחותו.

תוך תקופה קצרה הוקם הבית, גויסו מלמדים מצויינים, וכל ילדי העיירה וסביבתה הקרובה למדו בו, הם זכו למנה גדולה של ידע וחנוך תורתי, שהיה יסוד יהדותם המקורית ועמד להם כמשענת רוחנית בחייהם, גם לעת משברים ונסיונות קשים.

רבינו פיקח מקרוב על הלמודים והחנוך בת"ת, התעניין בפעילותו השוטפת, לעתים תכופות בחן את התלמידים. מדי פעם דאג לארגן אירועים פומביים, כדי להציג לפני הקהל את הישגי המוסד ותלמידיו. בהשפעתו ובעזרתו, המשיכו כמה מבוגרי הת"ת את למודיהם בישיבת "בית ישראל ודמשק אליעזר" שבניהול אחיו הגה"צ רבי אליעזר זצללה"ה בויז'ניץ – הישיבה היחידה באותה עת בכל חבל בוקובינה.

במבט לאחור וסקירה מאז ועד היום נדמה שאפשר לקבוע כי עסיסיות שרשיו הנאמנים של החנוך היסודי בקוצמן, עודנה מלבלבת באילנות שגדלו שם, פירותיהם טובים ומתוקים, הודות לגנן הנאמן והמסור שנטעם, השקם וטיפל בגידולם.

חגיגת סיום בתלמוד תורה

פעם בעת סיום מסכת פסחים בתלמוד–תורה, נערכה חגיגת סיום רבתי, בהשתתפות הורי התלמידים והקהל הרחב, כדי להפגין קבל עם ועדה ולהציג את הישגי הילדים ברמת למודיהם והתקדמותם.

בהזדמנות זאת השמיע רבינו דברים חמים אל המבוגרים והתלמידים כאחד, והסביר את ערך למוד התורה בימי הנעורים, המהווה יסוד ובסיס לקראת החיים, בתור מורה דרך ומאיר נתיב.

תופעה מיוחדת היתה אז הופעת אחד התלמידים בדרשה לפני הקהל, שכללה דברים מענינים מאוד, אשר רבינו שם אותם בפיו, לימדם ושיננם לו. תוכן דברי התלמיד היה בערך כדלהלן: בסיום מסכת פסחים עוסקת הגמרא בנושא מצוות פדיון הבן, בהביאה ספור "רבי שמלאי איקלע לפדיון הבן", שם התעוררה שאלה, מי מברך את ברכת "בעל פדיון הבן" וברכת "שהחיינו", הכהן או אבי הבן, ונפסק שם להלכה כי אבי הבן מברך שתיים: "על פדיון הבן" ו"שהחיינו".

בנוסח פדיון הבן שואל כידוע הכהן את אבי הבן – לפני הפדיון: "מאי בעית טפי"? פירוש: מה הנך רוצה יותר– מה הנך מעדיף לקבל מתוך שני הערכים המונחים כעת לפניך, את הבן או את הכסף? דהיינו: הנך רוצה לקבל את הבן – הבכור, תמורת

חמשת השקלים שתתנם לי בפדיונו, או הנך מעדיף את הכסף, דהיינו שתשאיר בכיסך את השקלים ותמסור לי את הבן?

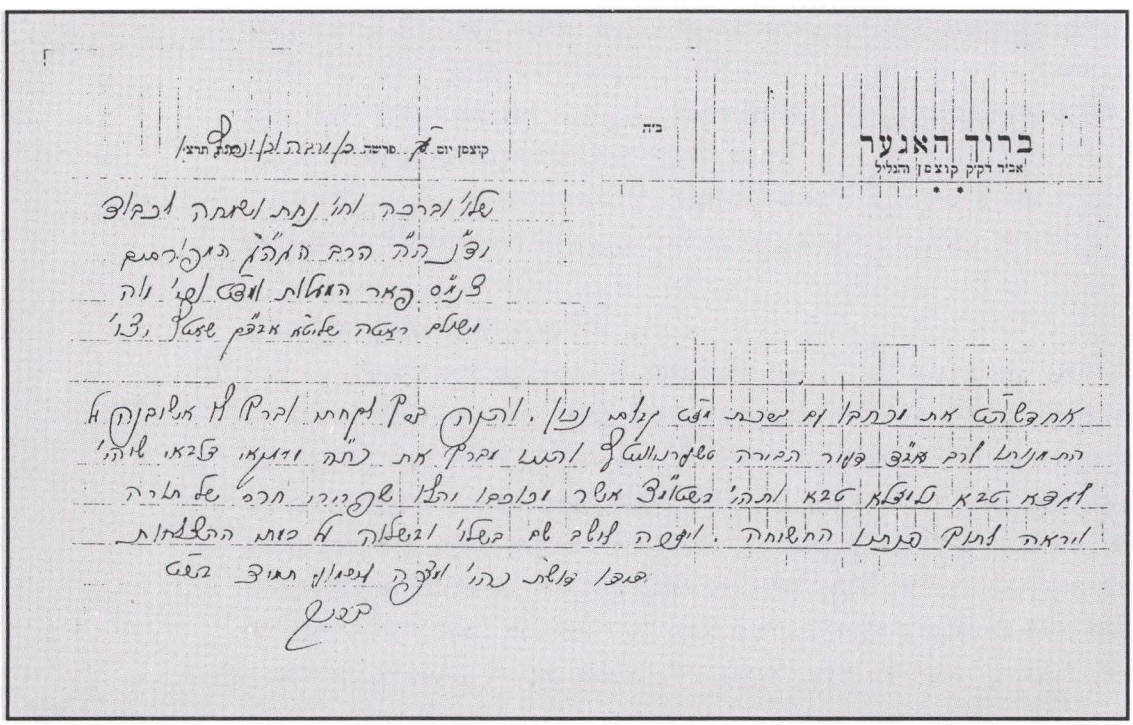
כאן יש להבין – ממשיך הנער בדבריו: מה פירוש השאלה שלפיה כאילו זכאי אבי הבן לבחור מה שהוא רוצה? האם קיימת בכלל אפשרות שהאב ישאיר את השקלים בכיסו ויתן את הבכור לכהן? הרי התורה הטילה עליו וזובת מצוה לפדות את בנו! ומה פירוש השאלה "מאי בעית טפי"?

אבל אפשר להגיד כי פירוש השאלה הוא כזה: הכהן, זהו המנהיג הרוחני, אמר לאבי הבן: אמנם זכית שהקב"ה העניק לך בן בכור, כעת באת אלי לקיים מצוות פדיונו. עכשיו עליך לדעת מהי שאיפתך לראות בעתיד מן הבן הזה? באיזו צורה רצונך לגדלו ולחנכו? שאיפתך שהילד הפדוי יהיה שלך, שיקיים מצוות ומע"ט כמו שקיימו אבותיך, חוליה בהמשך שרשרת הדורות? או רצונך בכסף שמטרת חייו יהיה כסף שחמשת השקלים ישארו בכיסך, ולמטרה זו תכוון את חינוכו? על כך עונה האב: אני רוצה את הבן ברוח הדברים שכיוונת, אמירתו היא מתוך שמחה, ומברך על כך ברכת "שהחיינו", שאינה נאמרת כידוע אלא רק במצב של שמחה.

דרשה זאת מצאה מאד חן בין השומעים, וכולם הבינו את מטרתם האמיתית ולמי הם מופנים.

בית הספר "בית יעקב"

במהלך התפתחות רשת החינוך "בית יעקב", ופתיחת בתי ספר כאלה לבנות, בערים שונות וגם בבוקובינה, התאמץ רבינו מאד ואכן חפץ ה' בידו הצליח במשך הזמן

ברוך האגער
אביר רקק קוצם והגליל

לפתוח בי"ס ב"י גם בעיירה קוצמן, בו למדו והתחנכו בנות המקום. אז נאלצו עדיין ל"ייבא" מורה מפולין או מגרמניה, בהן התנהלו סמינרים למורות ב"י. מאוחר יותר נפתח סמינר כזה גם בצ'רנוביץ אשר בבוקובינה, אשר הכשיר מורות ב"י בשביל מדינת רומניה.

ביה"ס ב"י בקוצמן הצליח והתפתח מאד, ונוסף לידע התורתי שהעניק בשפע לתלמידותיו, – בנות ישראל שבעיירה וסביבתה – הרי עיקר המגמה וההצלחה היו החנוך המקורי שספגו בו, שברכתו והשפעתו היו לשעה ולדורות.

אנשי סגולה של העיירה

בתוך כלל האוכלוסיה היהודית של העיירה, שהיו כאמור אנשים ישרים – טובים – שקטים, ממלאים חובתם כלפי אלוקים ואדם, נמצאו יהודים צנועים במיוחד, בעלי מדות תרומיות טובות, שהשתדלו לא להתבלט, כעין צדיקים נסתרים.

סלתה ושמנה של העיירה כללה תלמידי חכמים מובהקים, אנשי תורה ויראת שמים, עסקני צבור פעילים ונאמנים, מצויינים בגמילות חסדים, המקדישים כח ומרץ למען צרכי צבור באמונה ובלב שלם, אנשי צורה חכמים ופקחים, בקיאים גם במילי דעלמא, עדינים להפליא, שגרמו הנאה לראות את פניהם ולשוחח אתם. על אלה נימנו בין היתר: ר' ישראל שיינהורן, ר' יוסף רונס, ר' ישראל צבי ור' משה לינדר, ר' מוטל בינדר, ר' חיים גרטנר, ר' משה פיקסלר, ר' שמשון בילגריי, ר' יוסף שוורץ, ר' אברהם שור, ר' דוד בוים, ר' ישראל זלצמן, ר' נחמן קרמר, ר' קהת גרטנר, זכרונם לברכה, ועוד רבים אחרים שאינני זוכר את שמותיהם. (זכרונותי מתבססות ונובעות בס"ה מתקופת למודי בחדר).

בכפר סמוך לקוצמן (סוכוברחובה) היה גר יהודי – בשם ר' חיים שיפר ז"ל, שעבד בתור דוור פשוט, עניו וצנוע, ממש גאון בצניעות, עליו היו מתלחשים יודעי חן שהוא בקי בש"ס וזוכר בע"פ את כל הש"ס. ברור הוא שרבינו שמח ונהנה תמיד להשתעשע בתורה עם יהודי כזה, או כל אלה שהוזכרו לעיל, שנוסף לידע שלהם היו אנשים תמימים וישרים, ותענוג היה לשוחח אתם.

בעיירה היו שני שוחטים, תלמידי חכמים מובהקים וחסידים מופלגים, הרב ר' משה קרמר ז"ל (חסיד צ'ורטקוב), והרב ר' אליהו גוטספלד ז"ל (חסיד ויז'ניץ).

קשר רבינו עם יהודי העיירה

נוכח התיאור הנ"ל של הקשרים ההדדיים המצויינים על ידידות מופלגת ששררו בין הרב והקהילה, שהעריצו ואהבו את רבנו בצורה נפלאה, מובן כי ברגע שהגיעה אל רבינו בקשת העיר הגדולה סערט, שהיתה אז עיר ואם בישראל – פי כמה מקוצמן – שיואיל לכהן פאר ולשבת בה על כס הרבנות, מיד בהיודע הדבר, הוכו יהודי קוצמן ממש בהלם. הם בשום אופן לא היו מוכנים להסכים שרבם הנערץ והאהוב יעזוב אותם פתאום. אם כי גם רבינו היה קשור בעבותות אהבה נפשית אל יהודי העיירה, הרי מאידך עמדו לפניו אפשרויות של פעילות רחבה ורבת – ממדדים בעיר סערט, הקמת ישיבה (שאיפה שאכן התגשמה אח"כ בעתיד), ועוד ענינים העומדים ברומו של

עולם ההשפעה התורתית וכו', ולכן החליט להיענות להזמנת העיר סערט. משלחת שכללה את ראשי וטובי העיירה קוצמן התייצבו אז מיד לפני כ"ק הגה"צ פאר הדור בעל "אהבת ישראל" זצ"ל – בעת הימצאו בויז'ניץ, ושטחו לפניו את בקשתם ומשאלת לבם המר, שרבם לא יעזוב אותם. אולם לא היתה אפשרות למלא מבוקשם, ורבינו עזב את העיירה קוצמן ועבר למקום כהונתו בעיר סערט.

כידוע שלפני מלחמת העולם השניה – בשנת ת"ש – עברה בוקובינה הצפונית – כולל העיירה קוצמן לשלטון הרוסי. וסערט נשארה בשלטון הרומני. היתה זו איפוא טובת ההשגחה העליונה שרבינו לא נשאר תחת המשטר הקומוניסטי, בתור אישיות שנאבקה תמיד בקומוניסטים ובדעותיהם.

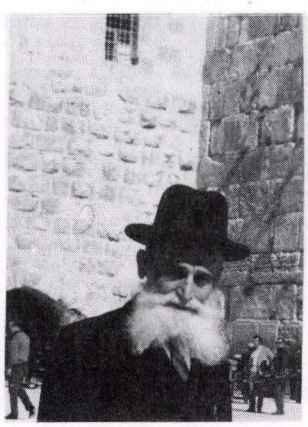
אות וסימן על הקשר הנפשי האיתן שנשאר בין יהודי קוצמן אל רבינו, אפשר לראות בכך כי נוסף לקשר האישי שמקיימים בהווה אנשי קוצמן לחצר סערט–ויז'ניץ שיבלח"ט, ואל הרה"צ שליט"א הנוכחי, הנה ועד יוצאי קוצמן והסביבה שבישראל, החליט לפני שנים להנציח את שמות קדושי השואה של העיירה וכפרי הסביבה, ע"י קביעת לוחות זכרון על קיר מיוחד, באולם למודים שבישיבת סערט–ויז'ניץ בחיפה. כמו כן מתקיימת אספת האזכרה השנתית באותו אולם של הישיבה.

אלה הם כמה פרטי–זכרון מעיירה נעימה וחביבה ששמה קוצמן, שזכתה למנהיג רוחני בעל שעור קומה כמו רבינו זצ"ל.

התנצלות הכותב:

העליתי כאן על הכתב זכרונות נעימים מימי נעורי, הלא היא בעיקר תקופת למודי בחדר, בה זכיתי להמצא בקרבתו ובמדה מסויימת לחסות בצלא דהאי אילנא רבא ה"ה כ"ק אדמו"ר הגה"צ בעל ה"מקור ברוך" זצ"ל, לפני כניסתי ללמוד בישיבת ויז'ניץ.

אמנם נדמה לי שהדברים נחרתו אז בזכרוני היטב, וחושבני שהרשמים בגיל זה הם דוקא מקוריים יותר, מתוך תמימות נפשית וקליטה ראשונית, אם כי למעשה הם של נער צעיר. אולם אם יש בדברים מסויימים חוסר דיוק רצוני להסתייג מהם מראש, כי רק מתוך אמונה תמימה, כתבתי אותם.

החסיד הר' משה פיקסלר ע"ה מקוצמן.

החסיד הר' יעקב רוזנס ע"ה מבעלי תריסין של קוצמן שרבינו זצ"ל הרבה לעסוק עמו בדברי תורה.

בית רבינו בקוצמן

בחזית הר עקיבא ליבוביץ.

בית המדרש מקור ברוך
דחסידי סערט ויז'ניץ

ימי עברה וזעם

הרב מנשה מילר

תמצית הקורות את רבינו בימי השואה האיומה מתוך הספר "חי וברוך"

לפתע פתאום בא הקץ לאותן שבתות נפלאות ולאותם ימי השלוה של רבנו בסערט. בקש הצדיק לישב בשלוה אך קפץ עליו רוגזו של הצורר הנאצי שעלה לשלטון.

ימים קשים הגיעו ליהודי רומניה. השואה הנוראה והאיומה אשר באה לעם ישראל לא פסחה אף על יהודי מדינה זו, ובעיקר על תושבי חבל בסרביה ואזור בוקובינה מתוך השחור והחשיכה, באותם ימים טרופים והרי גורל, מבצבצת דמותו המאירה של רבנו כקרן אור באפילה. מסכת חייו באותן שעות קשות מהוה דף מזהיר של התעלות הנפש.

למרות התנאים הקשים, יסורי הנפש וענויי הגוף אשר סבל הרבינו, קרנו פניו תמיד בזוהר של אמונה ובטחון, עדוד ונוחם. בד בבד עשה ככל יכולתו, פעל והפעיל ללא הפוגה כדי לסייע ליהודים, להצילם מגורלם המר ולהיטיב את המצב בו היו שרויים. הוא עצמו חש על בשרו את טעמן של הגזירות הנוראות וכאב את הסתר הפנים אשר כסה את התבל, אולם לא שת לב לסבלו האישי וטרח אך להקל במעט את סבל אחיו.

עם תחילת ימי מלחמת העולם השניה, פקדה את האדמו"ר מחלת ריאות קשה, אשר היותה גם שורש מחלותיו בעתיד. היה זה בשנת תרצ"ט כאשר נגזרה בבוקובינה "גזירת השבת". השלטונות פקדו כי כל הסוחרים חייבים לפתוח את חנויותיהם גם ביום השבת.

ספר
חי וברוך
חלק כ'
בעמק הבכא
כו יסופר על תקופת השואת כרומניה
ופרשת סבלו וחלאותיו של
כ"ק מרן אדוננו מורנו ורבינו
רבי ברוך הגר זצוק"ל
בעל ה"מקור ברוך" מסערט - וידיץ
וכני עדתו, בגלות טרנסי-דניסטריה
עד הופעתו בשערי ארץ הקדש.
כינס וערך
מנשה מילר
ירוסלים ע"י
מכון "מקור הברכה"
רמת וידיץ - חיפה
כ' מר-חשון תשנ"ד - שלושים שנה לפטירתו

מספר רבנים ועסקני צבור התאספו להתיעצות דחופה כיצד לבטל את הגזירה, ביניהם היה גם בעל ה"דמשק אליעזר", אשר החליט להזעיק את רבנו שיבוא לטשרנוביץ כדי שיפעלו יחדיו לבטול הגזירה.

רבנו היה אז מרותק למטתו עקב מחלה וקודח בחום גבוה. אף על פי כן התחזק וקם לנסוע לטשרנוביץ מבלי לחוס על בריאותו. ברם, בהגיעו לשם נודע לו שאין כל אפשרות לעשות דבר, אם כי יתכן שבבוקרסט הבירה יצליחו להגיע למטרתם.

מיד נסעו שני האחים הצדיקים לבוקרסט ברכבת. זה היה יום חורפי והנסיעה לעיר הבירה נמשכה כחמש עשרה שעות. הקור מקפיא העצמות וטלטולי הדרך הזיקו כמובן לרבינו שהיה כבר מצונן קודם לכן וגרמו לסבוכים אשר הולידו את מחלת הריאות ממנה סבל עד סוף ימיו. אולם המחיר הכבד הזה היה כדאי בעיניו של רבינו,

שכן הוא מצא דרך להתקשר עם השלטונות והודות להשתדלותו ועסקנים נוספים בוטלה הגזירה.

אמנם מצבו הבריאותי של רבנו לא היה שפיר בימי המלחמה, אולם רוחו האיתנה והכוחות הרוחניים הכבירים שהיו אצורים בקרבו, הם אלו שעמדו לו להתגבר על כל המכשולים ואף לעודד אחרים.

כחדשיים לפני פרוץ המלחמה בין רומניה לברית המועצות בשנת תש"א נפל שוב דבר על יהודי העיר. הפעם ניתן צו של השלטונות לסגור את כל בתי הכנסת בסערט. הגזירה בוצעה אך הרבי המשיך לקיים בחשאי מנין בתוך ביתו בהשתתפות כמה ממקורביו ומספר מצומצם של אנשי סוד נאמנים שהתפללו עמו בצבור.

יום אחד הופיעו בבית האדמו"ר חיילים רומנים שטענו כי נפל חשד על הרבי שהוא נוטה לצדה של ברית המועצות. הם הפכו את הבית במטרה לגלות "דגל אדום" שהיה דגלה של המעצמה הקומוניסטית. לאחר חיפוש מדוקדק "גילו" סרט אדום על שערות בתו של הצדיק וכמוצאי שלל רב ששו על המציאה והכריזו כי הם עומדים לעצרו. בני הבית עמדו נגדם ומנעו מהם לבצע את זממם, וגם התושבים הרומניים הגויים שהתגוררו בשכנות והיתה להם אהדה רבה ויחס של כבוד לרבי, לא הניחו להם לאסרו.

המאורעות המשיכו להתגלגל במהירות. ביום רביעי כ"ג בסיון תש"א הגיעה הידיעה לעיר סערט, כי מהעיירה הסמוכה מיהלען, גורשו כל היהודים לעירות בוטשטש ובוטשאן. החשש לבאות בקרב תושבי העיר גבר מרגע לרגע ופחד נורא אחז בהם. האימה מילאה את הלבבות – מה עלול ליפול בגורלם בימים הבאים?

חרושת השמועות פעלה בעיר במלא עוזה. שמועה התפרסמה כי למחרת עלולים כל אנשי הקהילה היהודית לקבל צו גרוש ולגלות ליעד בלתי נודע. הבשורה הרעה השרתה בסערט אוירת נכאים. קדרות כסתה את פני יהודי המקום אשר לבם נבא להם רעות.

ואכן ביום המחרת הופיע בשערי העיר ראש המפקדה הצבאית הרומנית ובפיו הפקודה: "על כל יהודי סערט להתאסף בככר השוק המרכזית של העיר!"

בדברי ההסבר לפקודה נאמר כי דיירי הרחובות המרכזיים חייבים להתאסף מיד ואילו יתר התושבים היהודים הגרים ברחובות הצדדיים שבפאתי העיר יתאספו רק למחרת. בעל פה נמסר שאסור לקחת דבר מלבד חפצים ומטלטלים הניתנים לנשיאה ביד.

החיילים הרומנים לא אפשרו כל הכנות ובלי התחשבות בזקנים ובחולים זרזו את היהודים והאיצו בהם להתאסף במקום שנקבע. הככר הוקפה באנשי צבא רומנים חמושים ומזויינים היטב, שפקחו על קיום הפקודה.

הרבי ובני משפחתו עמדו להיות בין המשולחים ביום חמישי עם חלקו הראשון של מסע הגרוש, אולם בהודע דבר הפקודה נתקף רבינו בכאבי ראש עזים ובהשתדלותו של ראש הקהל, הסכים המפקד הרומני שמשפחת הרבי תשאר ללון בעיר ולמחרת תתיצב עם שאר אנשי המקום בחלקו השני של מסע הגרוש. רבינו ומשפחתו נשלחו בחזרה לביתם מלווים בחיילים רומנים. אולם בכך לא תם הענין. באותו לילה הופיע

ליד הבית מפקד רומני מלווה בשני חיילים ונסה לפרוץ את השער.

הסיבה לבואם היתה אשה יהודיה אשר התגוררה בקומה הראשונה ובהיותה בעלת אמצעים, נצלה את קשריה עם השלטונות והצליחה להסדיר שלא תגורש מהעיר. בלילה הגיע המפקד לקבל את התמורה שהובטחה לו בסך חמש מאות ליי רומניים ולא ידע שהאשה כבר עזבה את ביתה ועקרה אל מחוץ לעיר.

שערי הביתה היו מוגפים ואיש לא נענה לחבטות שנתכו עליהם. בני משפחת רבנו התבצרו בתוך הדירה שבקומה השניה ולא הגיבו כלל, אולם המהלומות הלכו וגברו ואנשי הבית לא ידעו להשית עצות נפשם, האם לרדת ולפתוח או אולי עדיף להתעלם מקולותיהם הנרגזים של החיילים.

כשראה המפקד שלא פותחים את שערי הבית, צווה לחייליו להשליך אבנים גדולות אל דירתו של הרבינו שבקומה השניה. משנוכחו בני הביתה שנתונים הם במצב של פקוח נפש ואין עצה אחרת, ירדו הרבנית ע"ה והגבאי לפתוח את השערים.

המפקד וחייליו פרצו בכעס פנימה ותאוות הכסף מפעפעת בקרבם. לאחר שלא מצאו מאומה, נכנסו אל חדרו של רבינו ששכב באותה עת במיטתו מתפתל ביסוריו. אחד החיילים שזעמו גבר שלף אקדח וכונו לעבר הרבינו, היתה זו שניה גורלית, אך כאן ארע נס – המפקד שהבחין בזממו של החייל, תפס בידו לעכבו ואמר: "הנח ליהודי זה, הוא רבי טוב לב..." אחר כך עזב עם פיקודיו את המקום.

בבקרו של יום ששי יצאו בני משפחת רבנו ומלויו אל הככר המרכזית, מקום האסוף של יהודי העיר. משם נשלחו כולם ברגל לעבר תחנת הרכבת הנמצאת בעיירה דורמנשט מרחק של שנים עשר קילומטר מהעיר סערט.

השירה העצובה הזכירה את שירות גולי ספרד ואת הגרושים למיניהם שעברו על היהודים בגלות. אנשים נשים וטף עשו את דרכם וצרורותיהם על שכמם, ללא ידיעה כלשהי לאן פניהם מועדות.

ביום ששי אחרי הצהריים הגיעה השיירה אל תחנת הרכבת בעיירה דורמנשט לפי הוראה מגבוה אוכסנו כל היהודים בבתים ריקים שננטשו על ידי תושבי המקום. בידם לא היה מזון למחיה, והשבת כבר משמשה ובאה. אולם הבינו כי לא עת לבכות ואין זה הזמן להתאונן על המצב, אלא צורך השעה הוא לצאת במעשים ולדאוג לסיוע דחוף.

הגולים הדווים תלו עיניהם ברבינו מנהיגם ורבם, ואכן רבינו נחלץ מיד לפעולה. הוא שלח שליחים ליהודי העיר רדוביץ הסמוכה להודיע על מצבם של היהודים המגורשים שהגיעו למקום ולא נותר בידם אף מזון כדי סעודה אחת.

כל השבת שהו הגולים בעירה דורמנשט. בשבת אחרי הצהריים הגיעו עגלות עם חבילות מזון מהעיר רדוביץ שנשלחו על ידי תושביה היהודים ויהודי גורא–הומורא. העגלות פורקו ליד מקום משכנו של רבינו כדי שיחלק את משאן בין כולם.

בני משפחת רבינו נגשו מיד לתכנון ובצוע החלוקה. בינתיים החשיך היום והחלוקה התנהלה בחשכה מוחלטת, מאחר שנתקבלה הוראה להאפיל את כל מקומות האור בעיירה כצעד הגנתי מפני הפצצות מן האויר.

החלוקה היתה עדיין בעצומה והנה הגיעה פקודה מהחיילים הרומנים, כי על כל היהודים להתיצב מיד בתחנת הרכבת.

תן לי הנפש

כשניחם ה"סבא קדישא" את הרבנית ע"ה על פטירת הילד מנחם מנדל בהושענא רבא תרצ"ה הבטיח לה נאמנה "יותר לא תדעי מצער נפשות" עתה לפני שעקרו מסערט אל הבלתי נודע אמרה הרבנית ע"ה בפסקנות "הרי חותני הגדול הבטיח שלא נדע יותר מצער הנפשות", ונשאה כפיה למרומים ושטחה תחינה לבורא עולם "תן לי הנפש והרכוש קח לך".

רבינו חשש שלא יספיק לחלק את כל המזון היות וכולם ירוצו לתפוס מקומם בתחנת הרכבת, וכך ישארו יהודים רעבים ללחם. לכן החליט להדליק בניגוד להוראות, נר באדן החלון של הבית וצוה לכל בני המשפחה להסתובב בכל העברים ולהכריז בקול: "יהודים יקרים, דעו לכם כי בבית בו דולק נר יש מצרכי מזון וכל הרעב ירוץ מיד לשם לשבור רעבונו ולקחת כאוות נפשו".

ואמנם יהודים רבים מהרו ובאו ליטול מאכלים להשיב את נפשם ולמלא אמתחותיהם בצידה לדרך. רק כאשר כל המזון שהגיע אזל, פנה אף רבינו ובני משפחתו אל תחנת הרכבת.

המחזה שהתרחש בתחנה היה נורא. במקום שררה חשיכה מוחלטת ערפילים סמיכים העיבו את פני הלילה הקודר ואיש לא ראה את אחיו. לא ניתן היה להבחין בדבר – ילדים נאבדו להוריהם ופרצו בבכי. הורים קראו קריאות עזרה נואשות בחפשם את ילדיהם. היללות והצעקות היו מחרידות לבב.

חיילים רומנים דחפו את היהודים אל קרונות משא המיועדים להובלת בהמות, בתוכם נדחסו עד אפס מקום. מחמת הלחץ והדוחק נאלצו רבים לעמוד כל הלילה על רגליהם מבלי יכולת לנוע ימין או שמאל.

באחד הימים הראשונים למסע, עצרה הרכבת בעיר סוצ'בה (שאץ) ושם הותר ליהודים לצאת למספר שעות. מיד רצו כולם לבית הכנסת ופרצו בצעקות ובתפילות קורעות לב. הם התרפקו על ארון הקודש וזעקו בתחינות ובדמעות שליש לפני שוכן מרומים, שיחוס וירחם על עמו ישראל ובפרט על עולליהם וטפם שלא טעמו טעם חטא. היה זה מעמד מרגש. דמעות נשפכו כמים וזעקות נשמעו עד לב השמיים. בתום התפילה חזרו לרכבת והמשיכו בנסיעה.

על השתלשלות המאורעות סיפר לימים בנו של רבינו זצוק"ל, הגאון רבי משה הגר שליט"א ראש הישיבה:

הדרך לקריובה היתה איומה. הובילו אותנו בקרונות של בהמות במשך שבוע

קבוצת יהודים בדרכם לעבודת כפיה בקראיובה.

המלאך הגואל
שו"ב אברהם מרק

ימים, ללא אוכל וכמעט ללא מים. כאשר הגענו לקריובה, הכניסו אותנו לבנין בית הספר וגדרו את המקום. הם טענו כי היהודים מבוקובינה הם קומוניסטים ולכן יש לסגרם בגיטו נפרד כדי שלא יתערבו עם אחרים ולא ישפיעו עליהם.

בין יהודי המקום היה יהודי יקר בשם ר' אברהם מרק, אשר הופיע עלינו ממש כמלאך גואל. כאשר נודע לו שאאמו"ר זצ"ל נמנה בין המגורשים, ניצל קשרים שונים ושילם שוחד רב עד שהצליח להוציא את משפחתנו מבין הגולים ולהכניסנו אל ביתו. הוא ערב באופן אישי על כך שלא נעזוב את הבית, ונהיה מוכנים בכל עת לחזור למחנה.

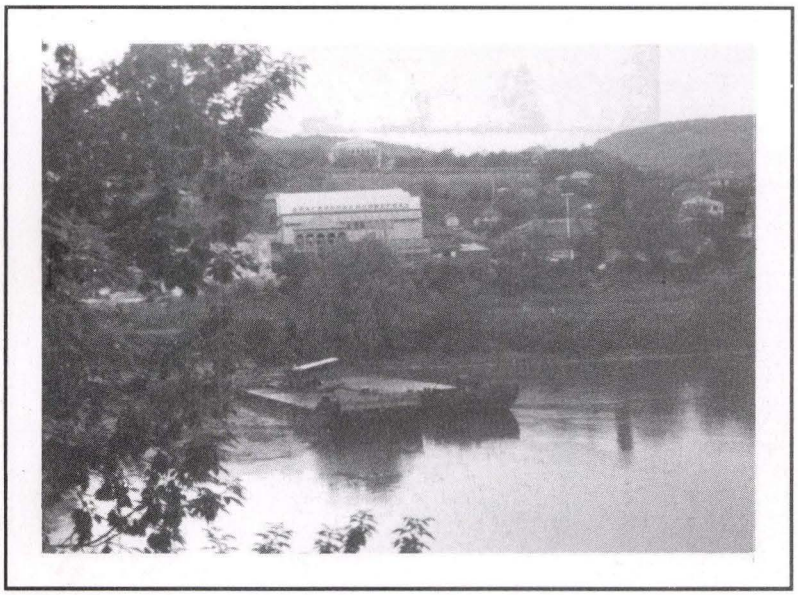
אבל אבי זצ"ל לא רצה לשמוע על הצעה זו, באמרו: "בשום אופן איני מוכן לעזוב את היהודים בתוך המחנה לנפשם". רק אחרי וכוח ממושך הצליח ר' אברהם מרק לשכנע את אבי זצ"ל בטענו אליו: "בהיותכם מחוץ למחנה תוכלו לגייס עזרה ליושביו, מה שלא ניתן יהיה לעשות בתוכו".

רק אז הסכים אבי מורי לעבור אל בית האיש, ואכן מיד ביציאתו הריץ מברקים דחופים לאישים שונים בבוקרסט הבירה והזעיק עזרה.

לפני החגים כבר הגיעה הבשורה הטובה שמחזירים אותנו הביתה. כמובן שהשמחה היתה גדולה, אבל אבי זצ"ל לא היה שותף לה. הוא אמר: "אילו זה היה תלוי בי, הייתי מעדיף שישארו בקריובה, כי לדעתו בוקובינה היא כהר געש ומי יודע מה שעלול עוד לקרות".

ידידו הרב הגאון ר' נפתלי שטרן זצ"ל אמר לו: "אם הרבי חושב כך אולי נשאר כאן". ענה לו אבי זצ"ל: "אני מסכים בהחלט לכך, אבל בתנאי שכל אנשי העיר ישארו. אך אם כולם נוסעים, גם אני נוסע עמהם".

כך חזרו כולם לבוקובינה. אמנם בתחילה אמרו שישיבו אותנו לסערט, אבל למעשה הביאו את כולם לרדוביץ ושם נשארנו עד שמחת תורה. בשמחת תורה של שנת תש"ב החל הגירוש המפורסם לטרנסנסטריה.

הדנייסטר, ממול העיר אוטיק.

נער עברי בוכה

בן חמש היה החסיד הרי גבריאל יוסף שכטר היו בעת הגירוש לטרנסדנסטריה, בליל הגיעו לדז'ורין בכה הילד מאין הפוגות, לילה שלם נשא רבינו זצ"ל את הילד על כתפיו מנסה להרגיעו ולפיסו, לבו הרחום מאן לראות נער בוכה

הגלות

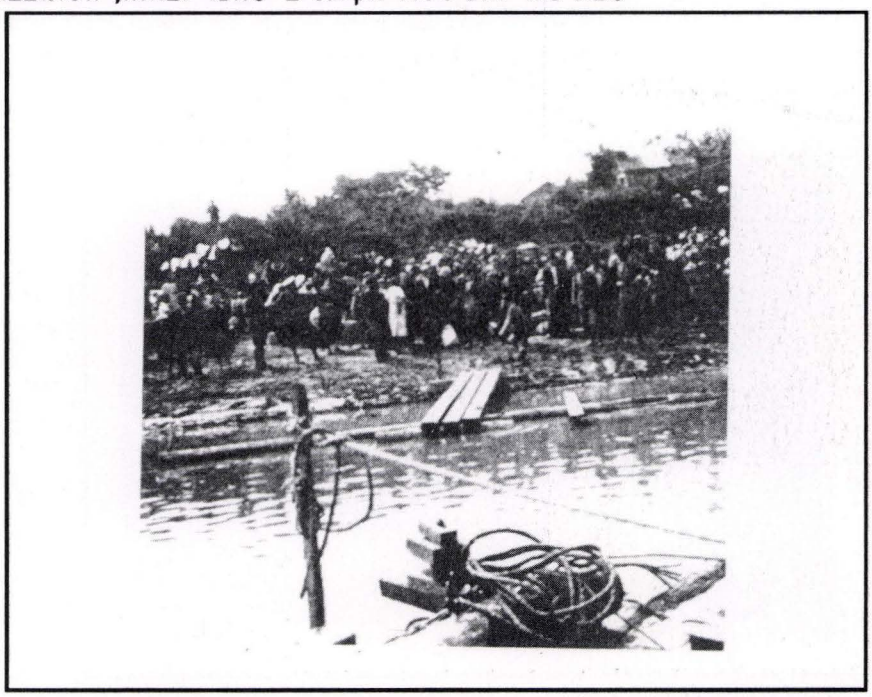
פורענות רודפת פורענות. שוב גורשו היהודים אל תחנת הרכבת למסע חדש ומפרך. בתחנה כבר עמדו קרונות המיועדים להסעת בהמות והצוררים האיצו ביהודים להכנס לתוכם. האומללים שלא ידעו מה צפוי להם, אצו בחפזון לתפוס מקומות בפנים. אך הצדיק לא מהר להכנס באמרו "אקדומי פורענותא לא מקדמינן" – להקדים פורענות אין מקדימים, והוא ובני משפחתו עלו ממש לקרון האחרון.

באמצע הדרך נודע להם שחלקו את נוסעי הרכבת לשתי קבוצות. אחר כך התברר שהחלק הראשון נסע למקום אשר רק בודדים מהמגיעים אליו זכו להשאר בחיים, ואילו החלק השני ובתוכו משפחת רבינו נסעו לכיוון הכפר אוטיק (אטאקי) שליד נהר הדניסטר.

הצפיפות בקרון היתה נוראה. האנשים עמדו דחוסים במשך ימים שלמים בתנאים איומים, אך למרות הכל לא איבד רבינו את עוז רוחו. בחג שמחת תורה חגגו הוא ובני לוויתו את ההקפות עם ספר התורה שנשא עמו, שרו ורקדו בתוך הקרון על אף הדוחק, בבחינת "עומדים צפופים ומשתחוים רווחים", מי שהיה באותו מעמד, אותו שמחת תורה נחרת בלבו לעולמים.

בהמשך הנסיעה אבד לרבי ספר התורה אשר קיבל בירושה מאביו הסבא קדישא מויז'ניץ. אין לתאר את עגמת הנפש הרבה שהיתה לו מכך. עוד שבועות רבים אחר כך לא יכל לעצום עין מרוב צער ודיבר כל הזמן על אובדן הספר שהיה חביב בעיניו מאוד. בהיות הס"ת ירושה מבעל "אהבת שלום" מקאסוב.

אחרי המסע הנורא הגיעה הרכבת ובה כאלפיים יהודים אל העיירה אטאקי שעל שפת נהר הדניסטר. הקלגסים שחכו לבואה, הסתובבו בתחנה ברובם מכודנים.

המגורשים עומדים בתור להפלגתם אל מעבר לדניסטר.

הדלתות נפתחו והאנשים שהיו נעולים בפנים בחושך ובצפיפות נשמו מעט לרווחה, אולם אך לרגע קט. מיד נשמעו צעקותיהם של החיילים שהוציאו אותם החוצה בדחיפות ובקריאות. תוך דקות אחדות התרוקנה הרכבת והאנשים הנפחדים עמוסים בצרורותיהם מילאו את הרחבה. לא היה אף זמן להתבונן מסביב, כי שוב האיצו בהם הצוררים להמשיך וללכת.

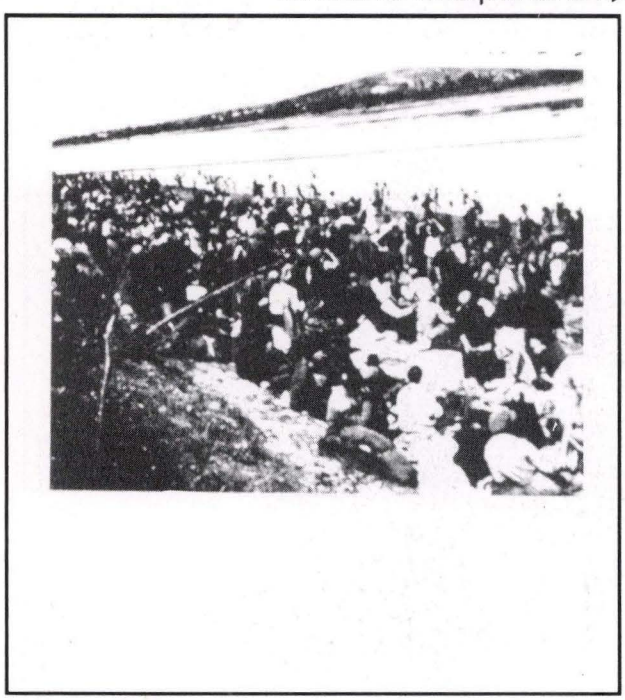
בעיירה אטאקי התגוררה בעבר קהילה יהודית חשובה, אשר מפני קרבתה לנהר היתה בין הראשונות שהובלו לגרוש ולהשמדה. עתה מלאו את העיירה אלפי יהודים אחרים שהובאו למקום בהסעות מכל רחבי בוקובינה ובסרביה. שם המתינו למעבורת אשר תעביר אותם בקבוצות אל מעבר לנהר, אל המשך הגרוש.

גם הקבוצה שהגיעה מסערט הצטרפה אל אלפי הגולים. חלק משיירות המגורשים מצאו מחסה זמני בבתים העזובים וההרוסים והשאר הניחו את עצמותיהם היגעות בכל פינה שמצאו. בחצרות, בסמטאות או בשטח שעל שפת הים. הכל היו מלאי חרדה מפני הבאות.

משנודע שרבי ברוך מסערט נמצא באחת מקבוצות הגולים, התעורר זיק של תקוה בקרב המגורשים. לפחות יהיה מנהיג לעדה שיעמוד בראשה בשעה קשה זו.

שמועות רעות הגיעו לאזני הציבור על הנעשה מעבר לנהר. המשך המסע מתנהל ברגל, אמרו הידיעות. השיירות צועדות ללא מים ומזון וללא מנוחה בגשם ובבוץ, מרחק של קילומטרים רבים, בעוד הקלגסים מכים בהם ללא רחם ונוהגים בהם בהשפלה ובבזיון.

אנשים מפרנסי הקהילות החלו לחפש דרכים כיצד להקל במקצת את העול והסבל. הם תרו אחר אפשרות לשחד את הקצינים הרומנים הממונים על הגרוש כדי שיורו לחיילים שלא להכות את הגולים וכן יתירו הסעה ברכב במקום הליכה ברגל אל

מגורשים מחכים לרפסודות שנועדו להעבירם על הדניסטר.

המחנות והגיטאות. כאשר נמצאה הדרך להגיע אל הקצין הרומני הממונה, נאסף סכום עתק של שלוש מאות אלף זהובים מיהודים בעלי יכולת שנשאו עמם עדיין מעט מזומנים. את הכסף החלט לשגר ללא דיחוי באמצעות שליח מיוחד אשר אישר לפני צאתו את קבלת הכסף בחתימת ידו על גבי פתק.

הכסף נמסר לתעודתו ואמנם זמן קצר אחר כך הורגשו התוצאות. הנגישות והמכות פחתו ולחלק מן המגורשים התירו לשכור כלי רכב מעבר לנהר כדי שיעבירום למחנות. גם לרבינו עצמו שכרו מכונית שתסיע אותו אל גיטו דז'ורין בה נגזר עליו לשהות קרוב לשנתיים ומחצה.

היה זה בליל שבת קודש, לילה גשום וסגרירי, כשעמד רבינו וסביבו אלפי אנשים על שפת הנהר בהמתינם לתורם לעלות על המעבורת שתחצה את הנהר. מסביב היה חושך ואפילה וגשמים ירדו לסרוגין. רבינו קידש על פת לחם ספוגה במים ובבוץ, אחר כך שרו את הזמירות מנסים להתגבר על הדמעות הזולגות ביחד עם טיפות הגשם. העייפות גוברת והאנשים יושבים ומתנמנמים בבוץ וראשיהם על צרורותיהם.

בהפציע השחר הגיע תורו של רבינו לעלות למעבורת עם בני משפחתו. "הנה הולכים אנו כמו בכל שבת בבוקר אל המקוה", אמר הרבי ספק ברצינות ספק בהלצה, כדי לרומם את רוחם.

"הלילה חלמתי חלום מופלא", סיפר, "אבי הקדוש זצ"ל הופיע אלי בחלום ואמר לי: אמנם רק תחילת חודש חשון עתה, אבל צריך כבר לדאוג מעכשיו למצות לפסח. האם מוכן אתה למסירות נפש בשביל שלוש מצות ליל הסדר?

– מוכן ומזומן, עניתי.

ושוב שאל: האם מסכים אתה לשלם מאתיים אלף זהובים תמורת כל מצה?

– אם רק יהיה בידי, ודאי שאסכים, השבתי.

– אם כך, תנוח דעתך, בעזרת ה' יהיו לך מצות לפסח, אמר אבי ונעלם.

הכל השתוממו לשמע החלום הבלתי מובן ובחרדת לב המתינו לבאות.

המעבורת הפליגה על הנהר ונשאה את הגולים אל עברו השני. משם עשו דרכם לגיטו דז'ורין, ובו התברר להם גודל החורבן שפקדם. הרעב והמחלות עשו שמות

המגורשים מחכים להעברתם לטרנסניסטריה.

ורבים נפחו את נשמתם. רבים אחרים נחטפו ונשלחו למחנות כפיה ולא נודע מה גורלם.

בית רבינו היה מקור של אור ותקוה לסובלים. שם היו מתאספים מדי יום בחשאי מניינים אחדים לתפילה. בלילות שבת קודש היו באים לשם לשמוע דברי תורה מפי הצדיק ולזמזם בשקט זמירות. בית רבינו היה גם מוקד של עזרה גשמית ומעשית. רבינו הקים מטבח שספק אוכל לרעבים וכן אירגן חלוקת מזון ובגדים לנזקקים.

מקור כספי התמיכה היו שני אחיו של הרבי, הלא הם הצדיקים רבי חיים מאיר ורבי אליעזר ששלחו לו עזרתם ממקומות מושבותיהם גרוסורדין וטימישוואר ועשו כל שביכולתם כדי לאסוף כספים ולהגיש עזרה לאחיהם הגולים. חלוקת הכספים היתה ממש במסירות נפש בל תתואר תוך סיכון גדול, וכדאי לציין שאפילו אנשי ה"ציונים הכלליים" היו שולחים לרבי כספים כדי שיחלקם לאנשי מפלגתם.

בית הרבי היה מקום חיזוק ועידוד. הוא עמד על משמר השבת והכשרות, הקים מקוואות ותלמודי תורה ויסד מפעלי חסד שהצילו את האומללים הנמצאים בצרה.

הילדים מבית היתומים בדז'ורין.

לא פעם היו חייו נתונים בסכנה, אך הוא התעלם מן החששות ובעזרת ה' נצול מכל פגע.

והנה, באחד הימים של סוף החורף הגיע חייל אל בית הרבי ובידו צו: על האדמו"ר להתייצב מיד במשטרה הצבאית המקומית לצורך חקירה. דאגה וחרדה אחזו בבני הבית ובכל היהודים. מי יודע מהו האסון המתקרב.

באמצעות העסקנים המקורבים לשלטון המקומי התברר שהחקירה תתקיים במוגילוב בירת המחוז ולא בדז'ורין עצמה. סיבת המאסר אינה ידועה אולם מסתבר שהענין חמור ביותר.

עוד באותו יום הובל רבי ברוך בתוך קבוצת אסירים מלווה במשמר מזויין למוגילוב. קהל גדול של יהודים עמד והביט במחזה המכאיב והם בוכים ומתפללים לשחרורו המהיר של הצדיק.

השוטרים הרשעים הציקו במשך כל הדרך לאסירים המסכנים, והנה באמצע הדרך נתקלו במאורע מזעזע: שני יהודים יצאו מהגיטו והלכו בשדה לחפש אוכל. היתה זו "עבירה" חמורה שדינה מוות. כשהבחינו הללו בקבוצה המתקרבת נסו להמלט, אולם היה כבר מאוחר מדי. השוטרים תפסו אותם ואסרום בחבלים. היהודים המבוהלים היו נפחדים ביותר וחרדו מפני גזר דינם, ואכן השוטרים פקדו עליהם להסב את פניהם ולעמוד בכוון העצים. הנידונים שהבינו את משמעות הפקודה החלו להתחנן על חייהם, אבל החיילים לא שעו אליהם.

רבינו, למרות שידע את גודל הסכנה שבדבר, השתטח לרגליו של הקצין הממונה עליהם, נישק את מגפיו והתחנן לפניו לחוס על שני היהודים, בהוסיפו שמוכן הוא

בנין הקופארטיב בדז'ורין בו התפללו בימים הנוראים תש"ד. בו התגורר האדמו"ר מנדבורנא זצ"ל.

ליהרג במקומם. כמו כן הוציא את מעט הכסף שהיה בכיסו ונתנו למפקד. בתחילה הכו אותו החיילים בקתות רוביהם, אולם לבסוף נתרכך לבו של הקצין והוא נעתר לו לשחרר את שני היהודים ולשלחם לחפשי.

לימים, בהזכירו מאורע זה, התבטא רבנו באמרו שהיתה זו הפעם היחידה בחייו בה התחנן לפני גוי.

החיילים והאסרים המשיכו למוגילוב. שם כלאו את רבינו בבית הסוהר ביחד עם פושעים ורוצחים. רק אחרי שני ימי מאסר הובא לחקירה לפני קצין רשע. הלה הקריא בפניו את כתב האשמה ובו האשמה חמורה ביותר – רגול! רבינו נחרד לשמע העלילה הנוראה וניסה מיד להכחיש אותה, אך אז הוציא הקצין פתק קטן ושאלו: "ומה זה?"

רבינו הכיר את הפתק. זה היה אותו אשור שנחתם על נתינת הכסף לשליח שישחד את הרומנים.

"לשם מה שלחת סכום כסף כה גדול ומנין לקחת אותו?" הרעים עליו הקצין בקולו. רבינו ניסה להסביר דבר מה, אולם לא ניתן לו כלל לדבר והוא נלקח לתאו כדי להמתין לפסק הדין.

בינתיים זהו את רבינו מספר יהודים מגיטו מוגילוב שחיכו בחצר הכלא לחקירתם. הם נבהלו לראות את רבינו במקום זה ומיד כששוחררו הפיצו את הידיעה בגיטו. בין תושבי הגיטו היו גם חסידי ויז'ניץ ואחד מהם ששמע על הסכנה המרחפת על ראשו של רבינו הנתון במאסר הרעיש עולמות. תת קצין שהיה מעודכן מהסגן משנה, כי יש לשחרר את רבינו זצוק"ל הסתובב במקום, והוא השליך לעבר רבינו זצוק"ל פתק. כה גדול היה הפחד מפניהם של אנשי המשטרה הצבאית, עד כי רבינו זצוק"ל לא העז להתבונן במה שכתוב בפתק, רק לאחר מכן כשנזדמנה לו שעת אין רואים, פתח הפתק בו נאמר: "אנו מודיעים לך שאין לך מה לפחד כלל, והכל יסתדר".

בזה אחר זה, הוכנסו כל האנשים שהו בחדר ההמתנה לשמע פסק דינן ולאחר מכן הועברו במהירות מהמקום לשם ביצוע גזר דינם. מי שנותר אחרון היה רבינו זצוק"ל.

לפתע יצא ז'נדרם זעוף פנים לחדר ההמתנה, ופנה לרבינו בצעקה:

"יהודון! מה מעשיך כאן?

רבינו זצ"ל עם החסיד הר' יהודה (קאפל) הס ז"ל. משמאל אחיו הר' מנדל קאפל ז"ל, אשר היה מפאר כל שנה את שולחן ר"ה של רבינו בפרות ארץ ישראל.התמונה צולמה בימי מלחמת סיני בביתו של הר' מנדל בקרית אתא בשמחת נישואי בתו עם הר' משה גליקמן.

הברון לבוש מהדים לא הסתפק בשאלה, וצרף לה סטירת לחי במלא כוחו. "הובאתי לכאן, ואינני יודע על מה ולמה", ענה רבינו זצוק"ל קצרות. הז'נדרם הימהם דבר מה בלתי ברור ושב לאחוריו.

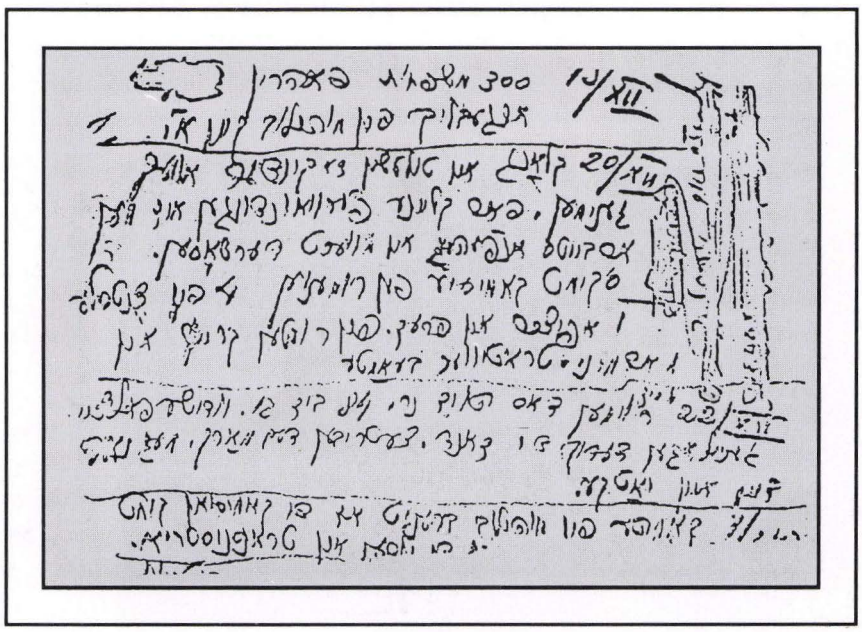
רבע שעה לאחר מכן, הופיע קצין רומני והודיע לרבינו זצוק"ל שנפלנ טעות בקשר אליו, וכי הוא יכול לחזור לביתו.

בפנימיות לבו נשא רבינו זצוק"ל תודה לבורא יתברך שמו על נס הצלתו, רגשי גיל קודש המו, גאו בקרבו, אך הוא נצרם בתוכו פנימה לפי בקשתו הוא הובא בלווי ז'נדרם מזויין, לביתו של הרה"ח ר' יהודא הס ז"ל. בהיות שהימים היו ימי ערב חג הפסח. לא היתה כל ברירה בפני רבינו זצוק"ל אלא להישאר שם לחג הפסח.

הרה"ח ר' יהודא הס ז"ל, לא חסך כל מאמץ כדי להקל על אורחו הנכבד, הוא עצמו עמד ושימש את רבינו במסירות נפלאה, הזדרז לעזור לרבינו זצוק"ל בכל הנצרך לסדר ליל הפסח ולימי חג הפסח. בחלוף חג הפסח עדיין נאלץ רבינו זצוק"ל לשנות במקום מספר שבועות נוספים כיון שלא היתה בידו אשרת יציאה מהמקום שיוכל עימה לחזור לדז'ורין.

עסקני קהילת מוגילוב ידעו כי רב סרן אוראשאנו לא יחתום על אשרה שכזו, ולו רק כדי להוסיף סבל על סבלם של יהודים דואבים. לכן הם המתינו למקרה בו הרב סרן יסע אל מחוץ לעיר. ואכן, בהזדמנות הראשונה שהרב סרן אוראשאנו נסע מהעיר מוגילוב, פעלו במהירות עסקני הועד היהודי, וסדרו לרבינו זצוק"ל אשרת יציאה ממוגילוב, והיתר נסיעה חזרה לדז'ורין.

כל אותו העת, מיום שרבינו זצוק"ל נאסר ונלקח מדז'ורין ועד יום שובו, לא ידעו בני ביתו של רבינו זצוק"ל מאומה ביחס לגורלו, שכן לא היתה כל אפשרות ליהודים ליצור קשר בין הערים השונות. ובכלל זה, גם קשר הדואר לא פעל בין הגיטאות, כחלק ממדיניות הדיכוי והכבדת תנאי החיים.

צילום כתב יד מיומנו של כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א.

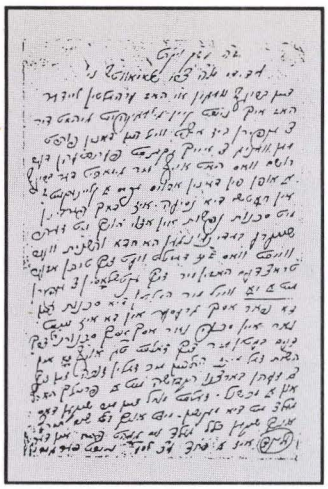
אין לתאר את גודל השמחה, כאשר בני משפחתו של רבינו זצוק"ל, ועימם כל הנלוים עליו ומסתופפים בצל קדושתו, ראו את רבינו זצוק"ל שב לביתו בדז'ורין. דמעות שמחה וגיל זלגו – שטפו על פניהם, הכל נדחקו לרבינו זצוק"ל קרוב כל האפשר, ללחוץ ידו ולהתברך מפיו.

לראות שוב את רבינו הקדוש בקרבינו, היה זה נס מן השמים, גם אין לשכוח שהיהודים בדז'ורין שאבו כח עמידה והשרדות בזכות המצאו של רבינו הק' זצוק"ל במקום, הוא היה קרן האור היחיד בשביל רבים מאיתנו, ואנחנו בטוחים שזכותו של הצדיק הגנה עלינו להנצל ולצאת מעמק הבכא.

זמן רב לאחר מכן כאשר חזר וסיפר כל מה שאירע לו באותה עת, אמר רבינו זצוק"ל:

– עתה הבנתי מה שאבי הקדוש זיע"א, אמר לי על שפת הדניסטר:

"עבור מסירות נפש ושש מאות אלף ליי, זכיתי לשלוש מצוות בליל הסדר".

מכתב של רבינו זצ"ל לר' צבי שלומוביץ ע"ה.

מאמצי הצלה

באותם ימי עברה וזעם, נשארו הרבה ילדים רכים יתומים מאב ואם בעמק הבכא של גולת טרנסדנסטריה. יהודים יקרים אשר הם בעצמם התכלכלו בקושי, טרחו מתוך מסירות נפש וגדלות לב לסייע לאותם יתומים ולקיימם בלחם צר ומים לחץ. חרף כל הקשיים, המגיפות והרעב, נותרו עשרות רבות של ילדים כאלו שהחזיקו מעמד.

בשלהי שנת תש"ד הצליחו פעילים ועסקנים להגיע להסכם מיוחד עם ארגוני סעד בינלאומיים שאיפשר את העלאתם של היתומים לארץ ישראל. הילדים רוכזו בדז'ורין והרבי ששהה בה, הגיע כדי להיפרד מהם. במעמד מרגש זה, השמיע רבינו דברי כיבושין מרטיטי לב, עליהם סיפר ר' פייביש הרמן שהיה אחד מאותם נערים, שנים רבות אחר כך.

* * *

המאמצים להוציא את רבינו מעמק הבכא של גיטו דז'ורין, נמשכו ללא הפוגה, שני אחיו האדמו"רים לבית ויז'ניץ לא נתנו מנוח לכל עסקן צבורי ולכל איש מאישי הקהילות החשובים אשר בכוחו היה לעזור בהצלת אחיהם ובהבאתו למקום בטוח יותר. הם גם אספו אלפי לירות רומניות וניסו להגיע בעזרת שלמונים אל אחד מראשי הצבא הרומני שיסדיר את הוצאת הרבי מדז'ורין. כמובן שקשרים והתכתבויות בענין זה נעשו בחשאי ובלשון רמזים.

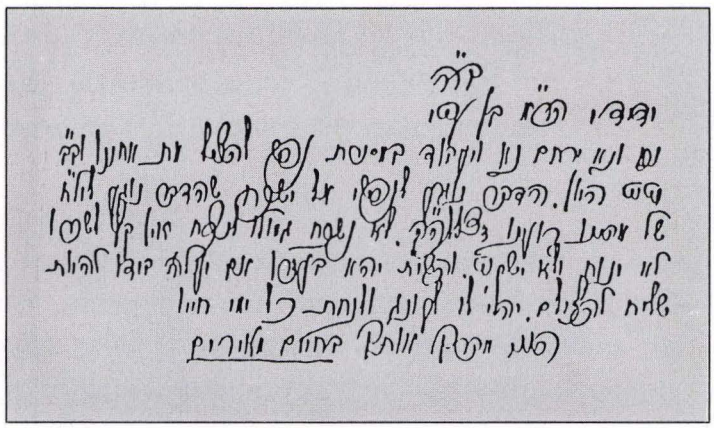
לדוגמא נמצא לפנינו אחד מהמכתבים בו פנה בעל ה"אמרי חיים" זצ"ל אל אחד מהעסקנים (הכוונה לר' אברהם פייג ז"ל) בבקשה שיטה שכם לפעולה.

ב"ה

ידידי הר"א בן עטי

נא ונא ירחם נא ויעבוד במסירות נפש להציל את אחינו ובני ביתו מטיט היוון. הדבר נוגע לנפשי. אל ישכח שהדבר נוגע ליוצאי חלציו של אבינו, רוענו זצללה"ה. לא נשכח גמולו לנצח, אין קץ לשכרו. לא ינוח ולא ישקוט, והשם יתברך יהיה בעזרו, אם יעלה בידו להיות שליח להצילם, יהיה לו עונג ולנחת כל ימי חייו.

הנני מברך אותך **בחיים מאירים**

ואמנם ההשתדלויות הרבות נשאו פרי ומועד שחרורו של הצדיק הלך והתקרב.

ספר בנו הגאון ראש הישיבה שליט"א:

ביום חמישי א' דראש חודש אדר תש"ד, התעורר רבי זצ"ל משנתו ושמחה רבה נסוכה על פניו. הוא סיפר לנו על חלומו הנפלא אשר חלם בלילה ואשר בעקבות זאת בטוח הוא שישועתו קרובה מאוד.

"וזה דבר החלום", סיפר אבי, "הייתי בצותא עם אחי הרב הצדיק רבי מנחם מנדל מוישווא (בעל ה"שארית מנחם" זצ"ל) והנה ניגש אלינו אבינו ה"סבא קדישא" מויז'ניץ ואמר לנו: שמעו נא בני היקרים מה שעלה בדעתי כיצד לפרש את הפסוק "כי תשא את ראש בני ישראל ונתנו איש כופר נפשו לה'".

מובא בשם הרב הקדוש רבי אלימלך מליז'נסק בעל ה"נועם אלימלך" זצ"ל שביאר את הפסוק "אך טוב לישראל אלוקים לברי לבב", על דרך משל: משל לעבד שחטא לפני המלך ומן הדין היה לעונשו, אולם המלך ברוב טובו ריחם עליו ועוד היטיב לו, קירבו יותר וגידלו להיות שר בממשלתו. על ידי כך נשבר לבו של העבד בראותו את גדולת המלכות ותפארתה והכיר בגודל חטאו לפני המלך. אמצעי זה השפיע עליו להיטיב את מעשיו יותר מכל עונש שהיה המלך מענישו. וזו כוונת הפסוק "אך טוב לישראל", על ידי שהשם יתברך משפיע על טוב לפני ישראל – "אלוקים לברי לבב" – זו בחינת דין (אלוקים – מדת הדין) לבני עליה. אנשי תבונה ודעת מבינים שאין מגיע להם רב טוב וחסד ומקבלים על ידי זה לב נשבר ומיטיבים את מעשיהם.

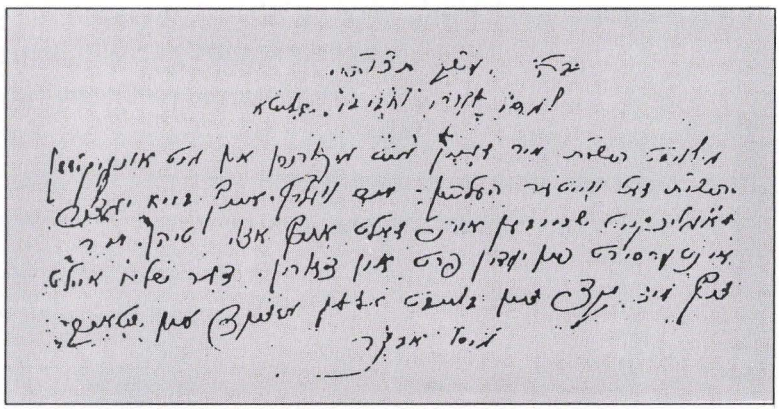
לכן בזמן הזה שבו כבר כשל כוחנו מלסבול צרות הגלות, אם יש בכל זאת צורך במידת הדין כדי שיהיה לבני ישראל לב נשבר ונדכה, הרי שזה יכול להתבצע על ידי שישפיעו עליהם ישועה וכל טוב. ולפי זה חשבתי לפרש את הפסוק כך: "כי תשא את ראש בני ישראל" – על ידי שתרומם ותנשא את מזלם של ישראל, "ונתנו איש כופר נפשו" – אזי יתעוררו לתשובה מהשפעת הטוב וזו תהיה הכפרה לנפשם".

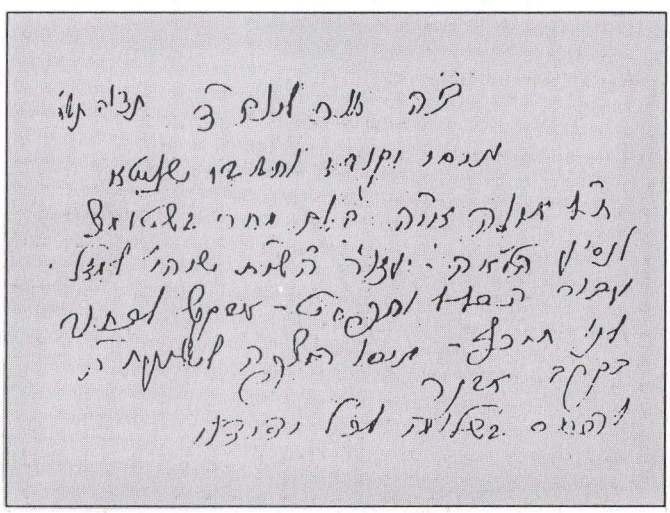
והוסיף אבי זצ"ל שזה יכול להיות גם הפירוש של הפסוק "אך טוב וחסד ירדפוני כל ימי חיי" – כלומר טוב וחסד הם יהיו הרדיפה שלנו על ידי הבורא יתברך.

פתרון החלום נודע עוד באותו יום, כאשר כעבור שעות אחדות נתקבלה עבור הרבי ובני משפחתו אשרת יציאה מדז'ורין.

למחרת ביום ששי ב' דראש חודש אדר תש"ד יצאו האדמו"ר ובני ביתו מדז'ורין לעיר מוגילוב. לפני שעזבו את המקום נפרד הצדיק נרגשות מכל מקורביו וחסידיו שהיו שם.

נמצא בידינו נוסח המכתב אשר שלח הרבי בהגיעו למוגילב אל גיסו הרה"ג אברהם משה באב"ד זצ"ל וזה לשונו: (בתרגום מאידיש)

ב"ה עש"ק תצוה

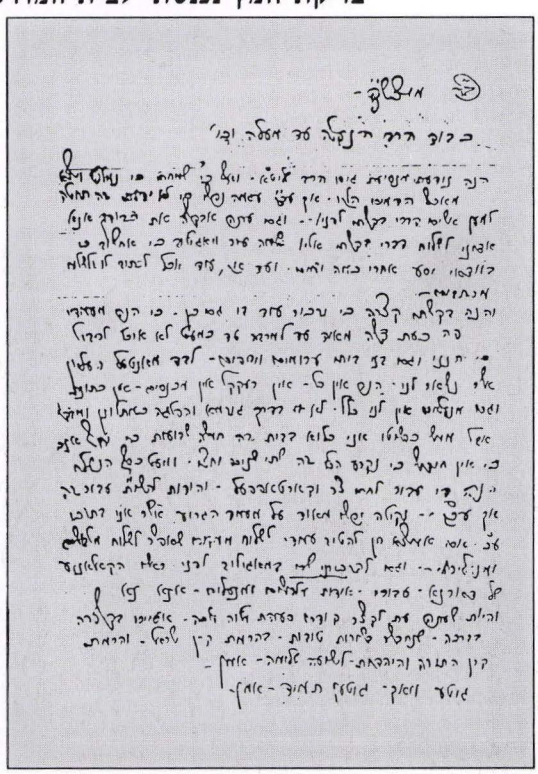
לגיסי יקירי וחביבי שליט"א

ברוך השם, נסענו טוב והגענו טוב, השם יתברך יעזור להבא.
אנו נכתב אליכם בכל הזדמנות, גם אתם עשו כן. אנו מתעניינים בכל פרט בדז'ורין, השליח ממהר, מוכרח אני לקצר. תשארו כולכם בריאים וחזקים.
גיסו אבנר

כעבור ימים מספר בהם סודרו כל המסמכים הדרושים, המשיך הרבי את דרכו לכיוון רומניה. הוא הגיע לעיר טשרנוביץ ובה התאכסן בביתו של ר' לייב חנס ואח"כ בבית הרבי מבויאן זצ"ל ושהו שם מחג הפסח עד לאחר חג השבועות.

לרפא לכבות שבורים

חלפה עברה התקופה המרה והנוראה של השואה, אולם פצעיה לא הגלידו. הגולים שנותרו בחיים החלו לשוב, ואודים מוצלים ממחנות ההשמדה התקבצו אחד מעיר ושניים ממשפחה ונסו מעט מעט לשקם את חייהם.
זכרונות מאותם ימים העלה ר' מרדכי לוי ז"ל:
"בתחילת שיבת גולי טרנסדנסטריה בשנת תש"ד, ואני כפליט ממגורשי יהודי הונגריה, הגעתי מהחזית הרוסית דרך העיירה הפולנית הורדנקא לטשרנוביץ. בליל בדיקת חמץ נכנסתי לבית המדרש של דיין העיר הרב הגאון ר' מרדכי שיבר זצ"ל,

פניה של הגאון רבי
נפתלי כהן זצ"ל.

ושמעתי את השמועה שעברה בין המתפללים, כי הרבי מסערט ומשפחתו נמצאים בין הפליטים.

בנעורי גדלתי על ברכי יהדות הונגריה וטרם שמעתי עד אז על אדמו"רי בית ויז'ניץ. למרות זאת החלטתי בלבי ללכת לראותו. נכנסתי אל הקודש פנימה וזכיתי לדרישת שלום וקבלת פנים לבבית וחיכנית בחיבת קודש ובשמחה כמידיד נפש מקודם.

אבי מורי ז"ל הרגלני להסתופף בצילם של אדמו"רי הונגריה, שם למדתי לשמור על גדר וסיג בקרבה אל הקודש, כנראה וכיאה להוד קדושת גדולי וצדיקי ישראל, ועתה כאשר זכיתי כעבור מספר שנים להסתופף שוב בצל איש מורם מעם, אספתי כוחותי מתוך מידת פחד וערדה מסויימת לגשת אל הקודש, אך להפתעתי הרבה לא ניתן לי לנהוג באימה וביראה, כי הרבי זצ"ל הפליא לעשות כאשר הראה סבר פנים מסבירות לכל המתקרב אליו.

מאז שפגשתי אותו הפכתי מאיש שבור ורצוץ לאדם חדש, ועלתה כמעין ארוכה למכתי הטריה. זכיתי להימנות בין אלפי באי ביתו, ליהנות מאורו, להתחזק ולהתעודד מאמרותיו הטהורות, מתפילותיו הזכות והעריבות, מהדרכותיו הבהירות ומעיצותיו העמוקות. ויחד עם זאת, דוקא אותה קרבה לה זכיתי בצל קורתו, החדירו בי את אימת הקודש, החיל והדרת הכבוד כלפי הצדיק, אשר אותם למדתי מבקורי בימי הנעורים בחצרות בית ה', אצל גאונים וקדושים במדינת מולדתי".

המשך פעולותיו הברוכות של רבינו לחיזוק פליטי השואה היה בעיירה דורוהוי, לשם נסע אחרי חג השבועות עם שיירה של ידידים וחסידים שהצטרפו אליו.

בעיירה הרומנית דורוהוי נתקבצו מגדולי הרבנים, חסידים ואנשי מעשה, בעלי אורין יחד עם פשוטי עם, כולם מצאו את מקומם ליד הרבי שדאג לכל, כאב רחום ואוהב.

במקום היתה גם קבוצה גדולה של ילדים אשר נצלו מן הפגעים והצרות בגלות טרנסדנסטריה, בה נותקו בעל כרחם מלמודיהם. רבינו שכל ימיו מסר את נפשו על

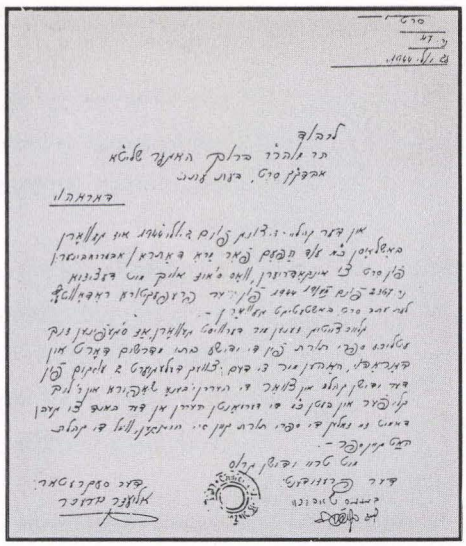

הבית בו התגורר הרבי זצוק"ל בבראשוב.

חנוך הבנים, התמסר עתה בכל לבו לילדים אלו, אשר לא ידעו מהי "תורה צווה לנו משה". הוא הקים תלמוד תורה ובו שלושה מלמדים שהיו נתונים לפיקוחו ולהדרכתו, ותוך זמן קצר נשמע קולם של תינוקות של בית רבן, כשהם קוראים ומזמרים בתורה ובתפילה, לשמחת לב הוריהם וכל רואיהם.

בבית מדרשו, שהיה ליד מקום מגוריו, אירגן רבינו שעורי תורה ערב ובוקר לעשרות משתתפים ופתר כל בעיה חינוכית שהתעוררה במקום.

שהיית רבינו בדורוהוי, הוותה בסיס איתן ואבן פינה לחיים התורניים בעיירה. תלמוד התורה שהקים ושאר מפעלי הדת המשיכו להתקיים בה גם לאחר עזבו את המקום.

פנית קהילת סערט שיחזור לכהן כרבם.

באחד הימים הגיע אל רבינו מכתב מאנשי קהילת סערט, בו הם פונים אליו בבקשה שיחזור לכהן כ"מרא דאתרא" בעירם, וכן מבקשים שידאג לשלוח להם ספרי תורה. רבינו לא נענה לבקשתם מפני שמטרתו היתה להגיע לבירת רומניה, כדי להסדיר משם את יציאתו מן הארץ ולעלות לארץ ישראל משאת נפשו. איתן היה בדעתו שצריך לעזוב את טומאת ארץ העמים ולעלות לארץ הקדושה. בדרשה שנשא באותה תקופה על סדר הפרשיות, אמר: "כי תצא" – יצאנו מבתינו לגלות מרה ובחסדי ה' – "כי תבא" – שבנו הביתה, אולם "נצבים" – אם חושבים אתם להישאר ולעמוד פה, אומר אני לכם "וילך" – צריך ללכת מכאן לעזוב את ארצות הנכר. "האזינו" "וזאת הברכה" – אם תשמעו בקולי תהיה זאת לכם לברכה.

ואכן, ביום א' כ"ב באלול תש"ד יצא רבינו ומשפחתו מדורוהוי בלווית שיירה של מקורבים וידידים. תושבי המקום מנער ועד זקן באו להפרד מהם בדמעות בעיניהם.

השיירה הגיעה לעיר באקו שם שהה רבינו בראש השנה וביום הכיפורים, ומשם המשיכה במסעה לבוקרסט, בה חגגו את חג הסוכות. בעיר זו נפגש רבינו עם אחיו בעל ה"אמרי חיים" זצ"ל אשר שהה כבר במקום ושמחתם היתה גדולה. גם כאן המה ביתו של רבינו מרוב הבאים לבקש עצה ותושיה, חיזוק וברכה.

לקראת חג הפסח תש"ה נסע רבינו ומשפחתו לבראשוב בה התגורר קרוב לשנה וחצי. הוא היה פעיל בכל שטחי החיים התורניים ועמד בקשר הדוק עם כל הרבנים ששהו בעיר.

מבראשוב, יצא רבינו למקומות שונים ברחבי רומניה כדי לעודד אודים מוצלים, לחזק את בדקי ועמודי הדת ולהחזיר עטרות קהילות ישראל ליושנן. הוא הפיח רוח חיים בכל מקום בואו ואלפי אנשים אשר חזרו מהגיטאות שבורים ורצוצים מצאו אצלו נוחם, עידוד ושיקום נפשי ורוחני. עצם אישיותו ומאור פניו עוררו את הרצון והתקוה להתחיל בחיים חדשים תוך אמונה וביטחון. הופעתו הזרימה בכל מקום דם חדש בעצמות השרידים, אשר כמהו לקורטוב של הארת פנים ולחמימות.

רבינו פעל רבות להפצת מעינות התורה והחסידות לקרובים ולרחוקים, ולמרות

תשישותו וסבלו הגופני נסע לנאום באסיפות עם, לחזוק הדת והיהדות ולהעמדת הקהילות היהודיות שנית על תילן.

שהייתו של רבינו ברומניה שנים אחדות אחרי המלחמה, בטרם עלה לארץ ישראל, היוותה פרק חשוב בחייו במגמתו להאיר את חשכת הגלות ובהחזרת חיי קדושה וטהרה לעם ישראל. הוא לא חס על בריאותו הרופפת, אלא הקדיש את זמנו לפעילות מתמדת למען קדשי ישראל ולהקנות תורה ויראה לקהל עדת ישראל.

חיבת הארץ

תחנתו האחרונה של רבינו בחו"ל היתה העיר אנטורפן שבבלגיה, בה שהה כשנה. תושבי העיר הפצירו בו שיכהן כרב המקום והיו מוכנים אפילו לאחד את שתי הקהילות הנפרדות שבעיר "מחזיקי הדת" ו"שומרי הדת" שתהינה תחת מרותו. אבל משאת נפשו היתה לעלות לארץ ישראל והוא השיב פניהם ריקם.

גם כשהגיע רבינו לארץ, פנו אליו ראשי הקהל של אנטורפן במכתבים שיאבה לקבל עליו את כהונת הרבנות בעירם, ובתשובה אליהם הוא כותב: "אני רואה בזה הענין ממש השגחה פרטית, כי מן השמיים נתגלגל הדבר וראוי הייתי לעלות בשלשלאות של ברזל, אל שזכות אבותי הקדושים והטהורים זצוק"ל גרמה לי שנסיעתי היתה בסדר בלי שום עכוב... גם על פי דין יש לעיין בזה הרבה אם מותר לצאת מארצנו הקדושה אשר עיני ה' אלוקיך בה מראשית השנה ועד אחרית השנה, ואין תורה כתורת ארץ ישראל".

עוד על התייחסותו לקדושת הארץ מספרים על התבטאותו כאשר חזר משוויץ אליה נסע באחת השנים המאוחרות, לצרכי ריפוי.

כשירד הרבי מהאניה בנמל חיפה, שאף לתוכו מלוא ריאותיו מאוירה של העיר ולחש בדביקות: "הא, אוירה המבריא של ארץ הקודש, אוירה המחיה של ארץ ישראל".

אחד מהחסידים שהיה באותו מעמד, שאל: "האם האויר כאן מבריא יותר מאשר זה שבשויץ?"

תלה בו הרבי מבט חם ואמר: "מה הקשר? האויר של שויץ טוב אולי לרפואת הגוף, אבל בשביל הנפש אין לך אויר כאוירה של ארץ ישראל...".

עזה היתה אהבתו של הרבי לארץ ישראל ותמיד פעל ועשה למען המצוה החשובה של ישוב הארץ.

עוד כשהיה רבה של פולין ריסקוה יזם ואירגן את הקבוצה הראשונה של חסידים ממרמרוש שעלתה לארץ הקודש והתישבה בעיר רחובות.

כשחזר מביקורו בארץ בלווית אחיו בימים שהיה רבה של קוצמן, הלהיב ועורר את הציבור בחו"ל לתרום למען בניינה, אולם כשעלה ארצה גברה אהבתו אליה עוד ביתר שאת.

חסידים שזכו לנסוע עם רבינו בערי הארץ מעידים: כמה מאושר היה, כמה זרחו פניו על כל בנין ובנין שנוסף בארץ ישראל.

כשנאלץ רבינו לצאת בשליחות הישיבה שבחיפה לארצות הברית, אמר שם לסובבים אותו: "סופר אני את הימים לגמר בקורי כאן, כדי שאוכל לחזור לארץ

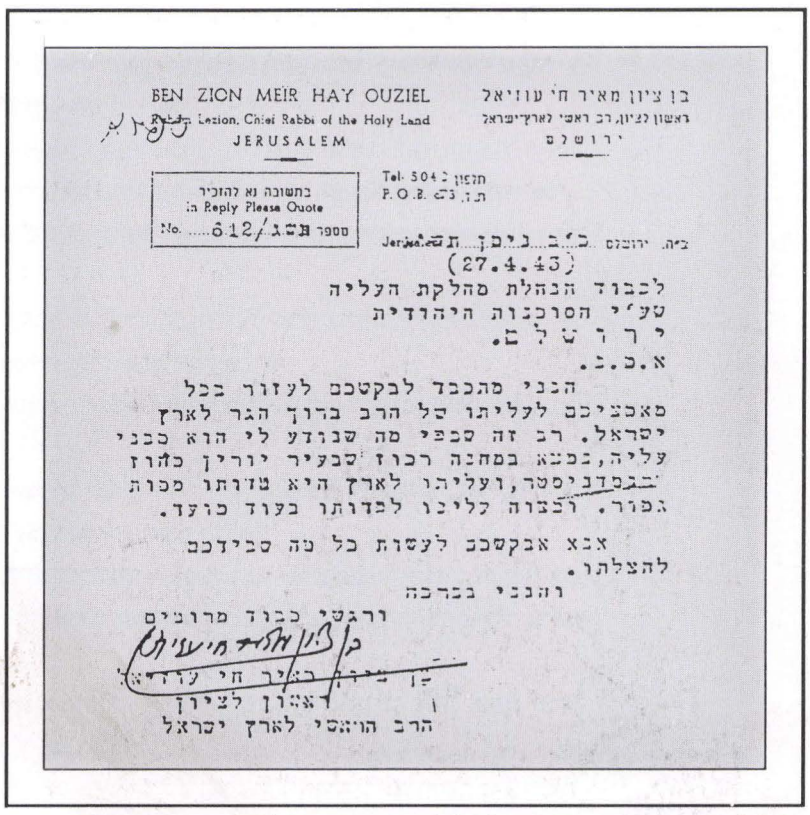
ישראל. מאבקנו בארץ הוא להשליט את הקדושה על הטומאה, ועל אנשי הגולה להגיש לנו את האמצעים למלחמה זו...".

בהיותו בארצות הברית היו קנאים שטענו לפניו ואמרו לו: "כדי למשוך תיירים לארץ ישראל, בודים ראשי השלטון מלבם אתרים מקודשים כמו מערת אליהו, קבר דוד המלך ועוד, ואינם יודעים בכלל אם אלו באמת המקומות ההם או לא".

ענה להם הרבי בפקחותו: "אמנם אנחנו לא נדע אם מקום זה קדוש הוא או רק סמוך ונראה למקום קדוש, אבל ברור לכל שאצלכם באמריקה בודאי לא נמצא קבר דוד המלך ולא המקום שבו הכריז אליהו הנביא "ה' הוא האלקים...".

עוד מספרים כי פעם בהיותו במירון, נגש אליו יהודי זר, הושיט לו ידו לשלום והרבי החזיר לו שלום. הלה סבר משום מה שהשלום שנתנו לו אינו מספיק מכובד, לכן כדי לזכות בברכה גדולה יותר, הודיע שהוא יהודי אמריקאי, אך הרבי נענה ואמר לו: "הרבה יותר חשוב אצלי יהודי מארץ ישראל".

בהזדמנות אחרת פרש רבינו את הפסוק שבפרשת בהעלותך "מאין לי בשר לתת לעם הזה", שהנה ידוע כי כאשר מבקשים דבר מה מאדם מסויים, צריך האיש שתהיה לו איזו שייכות לדבר המבוקש כדי שיוכל להבין מה דורשים ממנו, והנה כאשר באו המתאוננים לבקש ממשה בשר תאוה, ענה להם כי אין לו כלל שייכות לדבר זה ואינו מבין מה הצורך בו, וכדי להמחיש את דבריו הדגים אותם רבינו באומרו: "משה רבינו היתה לו שייכות לבשר, כמו לי עם אמריקה"...

BEN ZION MEIR HAY OUZIEL
Rabbi Lezion, Chief Rabbi of the Holy Land
JERUSALEM

בן ציון מאיר חי עוזיאל
ראשון לציון, רב ראשי לארץ־ישראל
ירושלם

בתשובה נא להזכיר
In Reply Please Quote
No. 612/ג

Tel. 3042
P.O.B. 653

(27.4.43)

לכבוד הנהלת מהלקת העליה
מע'י הסוכנות היהודית
י ר ו ש ל ם.
א.נ.

הנני מתכבד לבקשכם לעזור בכל מאמציכם לעליתו של הרב ברוך הגר לארץ ישראל. רב זה סיפר לי שנודע לו הוא בכווני עליה, בפעם במחנה ריכוז שבעיר יורין בהונגריה בשם דניסטר, ועליתו לארץ היא בדחיפות מכות הפור. ובצוה קליכו לבדותו בעוד מועד.

אנא אבקשכם לעשות כל מה שבידכם להצלתו.

והנני בברכה

ורגשי כבוד מרובים

בן ציון מאיר חי עוזיאל

ראשון לציון
הרב הראשי לארץ ישראל

מכתבו של הראשל"צ הרב עוזיאל ז"ל לסוכנות היהודית לסדר אשרת כניסה לא"י לרבינו ז"צוק"ל, עוד בהיותו בדז'ורין.

באנטורפן פגש רבינו באחיו בעל ה"אמרי חיים" שאף הוא התגורר במקום לפני עלייתו לארץ ישראל. שני הצדיקים עסקו יחד בהכנות להחיאתה של חצר ויז'ניץ בארץ הקודש ובכינונה מחדש של אגודת ישראל.

הרבי נהג כבוד רב באחיו הגדול. בשבתות של אותה תקופה בהן התפללו יחד, נהגו כי בליל שבת בעריכת השולחן הטהור, אמר רבי חיים מאיר דברי תורה, ואילו בסעודה השלישית אמר רבינו דברי תורה קצרים ביותר.

המתפללים בבית המדרש עמדו על גאונותו ועל למדנותו של רבנו, למרות שהשכיל בענותנותו הרבה להסתיר את דרכיו. כשהגיע זמן פרידתו מן הקהילה, אמר רבינודברי תורה עמוקים במשך כשעה ארוכה ונוכחו כולם להבין כי גדול כוחו של הצדיק בתורה, וכל התנהגותו והצטנעותו בשבתות היו כדי לכבד את אחיו, כמו שאמרו חז"ל: "אין שני מלכים משתמשים בכתר אחד. מאנטורפן יצא הרבי לפריז בדרכו לארץ ישראל.

הר' יודא יואל דויטש ז"ל אשר פגשו אחרי המלחמה באנטורפן, והתגורר לאחר מכן באופן זמני בפריז, סיפר:

כשהגיע הרבי לפריז בנסיעתו ארצה, קבלתי את פניו בתחנת הרכבת. אחי ר' מאיר ז"ל ואני סדרנו מסיבה לכבודו בביתנו. ראיתי לפני אדם חולה. חלש ושבור. גם הנשימה היתה קשה עליו. כאשר הגיע לביתנו הערבי בפריז וחיכו לו רבנים חשובים וצבור גדול לקבל פניו, בקשני שאבקש את סליחתם, כי עליו לנוח קצת. וכך אמר לי: "כוחותי אפסו, אולם בטחוני שהשם יתברך הנותן ליעף כח, יעזור לי בזכות אבותי ובזכות עליתי לארצנו הקדושה, כדי שאוכל לעשות חלקי לנטוע את "ויז'ניץ" בארץ ישראל".

לאחר שעת מנוחה קם ופניו מלאות חן, ואמר: "עכשיו אשמח לראות את ידידנו שארית הפליטה", פשט צורה ולבש צורה והתענין בשלום כל אחד.

למחרת יצאנו ללוותו לתחנת הרכבת, משם יצא למרסל להפליג באניה לארץ

בחלון הרכבת בפריס בדרכו לארץ ישראל. לידו הר' יודא יואל דייטש.

ישראל, לא אשכח שמחתו.

"רבי", פניתי אליו, "אני מתקנא בו שהוא עולה ארצה".

הסתכל עלי בעיניו החמות, ואמר: "יהודה יואל, עוד מעט ואני נוסע. הבה ואפטר ממך מתוך סיפור חסידי.

פעם נכנס אל הצדיק רבי מיכל'ה מזלאטשוב יהודי עם פתקה ובקשה בפיו כי הרבי יתפלל בעדו שיזכה לעשות תשובה..

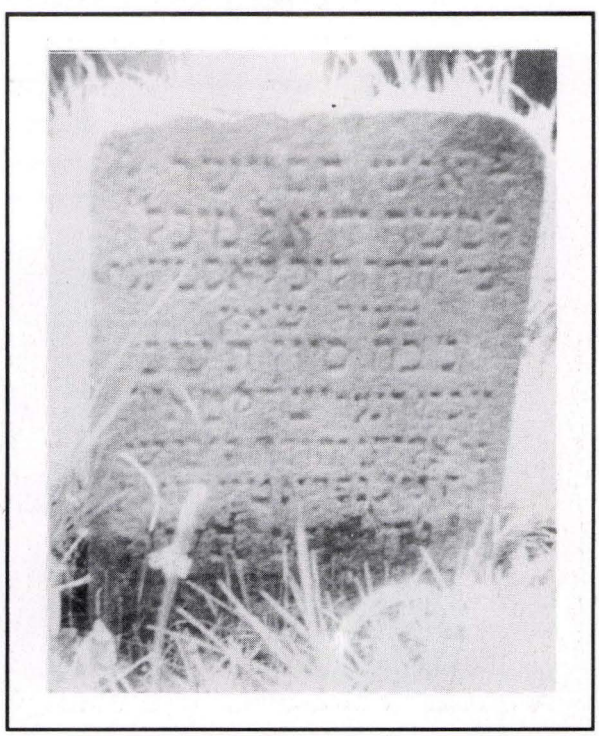
הרכין הצדיק את ראשו על השלחן ולאחר כמה דקות אמר ליהודי: "תפילתי נתקבלה למחצה. הקדוש ברוך הוא מוכן ומחכה לתשובתך וכעת עליך לגמור את המחצית השניה ולחזור באמת בתשובה שלימה...".

"הוא הדין בענינו", אמר הרבי, "הקדוש ברוך הוא מוכן שאתה ורבים כמוך יעלה ארצה, והכל תלוי ברצונך...".

* * *

שנה הראשונה בדז'ורין באותם הימים ימי חנוכה, והרה"ח ר' משה יחיאל מיכל קוסטינר ז"ל משאץ מזקני חסידי ויז'ניץ, שהה במורפה (כ–10 ק"מ מדז'ורין) והלב השתוקק לראות את עבודת צדיקי בית ויז'ניץ בהדלקת נר חנוכה.

תוך סכנת נפשות מתעטף הוא במעיל גשם עבה ומעליו שמיכה חורפית גדולה, ופוסע בליל בלאט כל צעד ושעל בזהירות בתוך השדות והכרמים שלא יתגלה ע"י

מצבתו של הרה"ח ר' משה יחיאל מיכל קוסטינר ז"ל.

הז'נדרמריה, ולשבת חנוכה הוא מגיע כולו קופא מקור לדז'ורין, לבית רבינו זצוק"ל להיות בימי חנוכה במחיצתו.

נלב"ע ביום כ"ח סיון תש"ב ומנו"כ בבית החיים במורפה.

זכרה אלוקים לטובה, וכחמישים שנה לאחר פטירתו, זכה לתשלום גמול, כאשר נכדיו שיחי' וקבוצה מאנ"ש בראשות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א בקרו בחודש סיון תשנ"א, עלו לראשונה (מאז פטירתו) על קברו, אמרו תהילים בצוותא חדא והעתירו לעלית נשמתו, בגן עדן תהא מנוחתו.

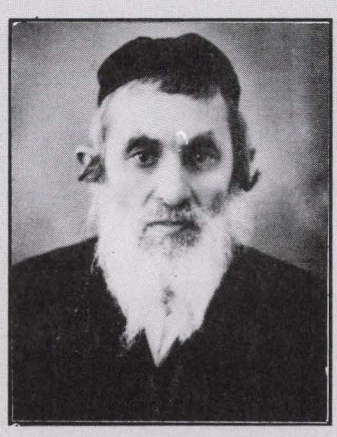
המצבה הפשוטה מחמר נשמרה עד היום במקוריותה.

על ימי החנוכה בדז'ורין במחיצתו של רבינו הק' והטהור זצוק"ל, בשנה השניה לשהותינו בדז'ורין כלומר בשנת תש"ג, מספר ר' שרגא פייבוש הרמן הי"ו:

בערב חנוכה עמדתי ליד רבינו זצוק"ל בעת ההכנות להדלקת נר ראשון של חנוכה, בקשתי לעזור במשהוא, אך הרבי זצוק"ל עמד על כך שהכל הוא יעשה לבדו, הוציא את המנורה מכסף שהיתה עמו, ניקה אותה, גלגל את הפתילה מצמר גפן והטביל אותה בשמן, הכל עשה בכוונה גדולה מלווה באנחות כבדות שיצאו מתוך לב דואב ודווי.

כל לילה נוכחתי בהדלקת נרות חנוכה כמנהגו, שזכור לי מהעיר סעדט, גם שם הוא אמר פלפול בשעת הדלקת נר חנוכה כל לילה ולילה, רבינו זצוק"ל עמד והביט בנרות במשך כל השבעה פעמים שאמר "ויהי נועם" כשהעיניים שטופות בדמעות ואח"כ שרו "מעוז צור ישועתי", והלב התמלא באמונה ובתקוה שהקב"ה יאיר לנו בחשיכה הגדולה הזאת, ויעשה גם לנו ניסים כמו שעשה לאבותינו בימים ההם.

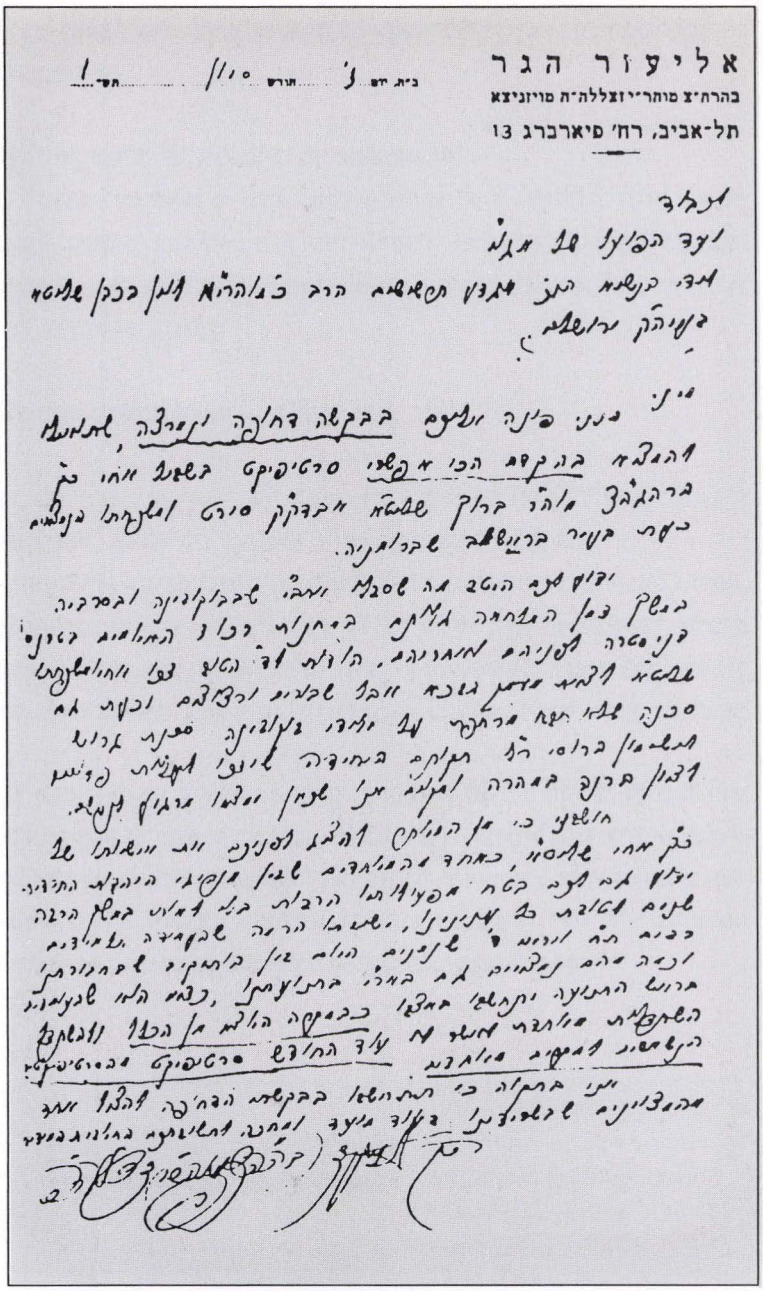
קשר של קימא

החסיד הר' משה מיכל קוסטינר ע"ה היה למופת בדבקותו לרבותיו זכה עוד להסתופף בצילו של ה"צמח צדיק" ולא זז כמלא נימה מה"דרך ארץ" שחלק לצאצאיו עד דור רביעי עד שאפילו לא ישב במחיצתם מעולם.

ספרו עליו כי כשהיה אצל הרבי חי משריים.

מעשה ובתקופה מרה ואיומה יהודים נזרקו מרכבות נוסעות והוא לא ויתר על מנהגו מימים ימימה, נסע לויזיניץ לשבת מברכין כשאסרוהו עם הרבי באזיקים, אמר ה"דמשק אליעזר" "הם לא יודעים שאנו כבר מזמן מקושרים" בבית הכלא כבדו הרבי בזימון, לא היסס ואמר "ברשות אדוננו מורינו ורבינו בעל הבית הזה", אצלו היה הרבי בעל בית בכל מקום.

אליעזר הגר
בהרח"צ פותחי"ז צללה"ח פוריניצא
תל-אביב, רח' סיארברג 13

מכתבו של בעל ה"דמשק אליעזר" לוועד הפועל של אגודת ישראל.

ויבואו סופרי המלך

כ"ק מרן אדמו"ר הקוה"ט מוהר"ב מסערט-ויז'ניץ זצוק"ל סייע להציל את כתבי ה"חתם סופר" זי"ע

כידוע עסק הרה"ג מוה"ר יוסף נפתלי שטרן זצ"ל כל ימיו בהבאתם לדפוס של כתבי זקנו ה"חתם–סופר" זצ"ל. לפני הגרוש מסערט הטמין במרתף ביתו תיבה גדולה ובה כל כתבי היד של זקנו שנמצאו אצלו.

בתום המלחמה הגיע לסערט יחד עם רבינו זצ"ל וישימו פניהם תחילה וראש אל אותו מרתף חשוך, כדי לתור אחר הכתבים היקרים ולוודא המצאתם, אך אויה! רבי יוסף נפתלי פשפש ולא מצא בפחי נפש יצא מן המרתף, סופק כפיו בצער ויאוש, כאדם שעולמו חרב עליו ברגע.

רבינו זצ"ל לא שעה למרירותו ויאושו ירד בגרם המעלותלמעמקים מפשפש ומחפש, תר ומבקש. אחר ארגז הכתבים, יגיעתו נשאה פרי ובהתפעלות קרא לרבי יוסף נפתלי לבוא וליטול את המטמון היקר, בארץ ישראל כשהודפס החת"ס על יו"ד הקדיש רבי יוסף נפתלי שורות חמות בהקדמה לרבינו זצ"ל על חלקו בגילוי הכתבים.

יצויין שמשם הלכו יחדיו אל המקום בו הטמין רבינו זצ"ל את כתביו ולדאבון לב מצאו שפגעי הזמן השחיתו את הכתבים וחבל על דאבדין.

קטע מדברי מבוא של הגאון רבי יוסף נפתלי שטרן זצ"ל לחידושי חת"ס על שו"ע יורה דעה (לונדון תשט"ו)

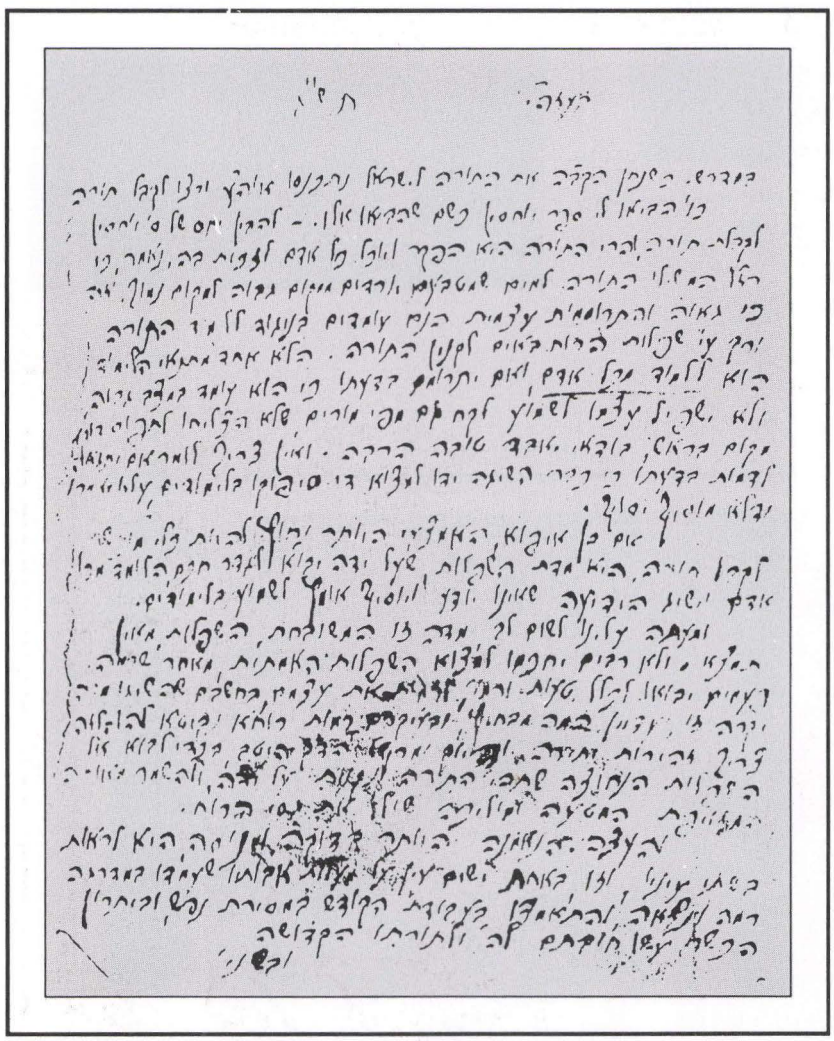
...וארשום בקצרה את ההרפתקאות שעברו על כתבי–היד בחודש סיון שנת תש"א, כאשר ראינו את ההכנות שעשו הנאצים ימ"ש בעירנו סערט (רומניה) שהיתה סמוכה ונראית לגבול רוסיה. לקחתי כל כתבי היד של החתם סופר (שמונה פנקסים מכורכים ורבים בלתי מכורכים) וסגרתים בארגז ברזל, שאם יגלונו מקהילתנו ינצלו כתבי היד מהשריפות והנזקים העלולים לבוא ע"י היריות מהגבול (כמו שבאמת הי' אח"כ). והנה בכ"ד בחודש סיון הנ"ל הגלונו לעיר "קאלאפאט" (בגבול רומניה–

יוגוסלביה) ושהינו שם קרוב לג' חדשים. מקץ חדשים אלה, הוליכונו לאחת העיירות סמוך לקהלתנו, ולא ניתנה רשות לשוב, אלא רק לסייר איש בביתו ובנכסיו (במדה שנשתייר משהו מהם), ולקחת אתו מה שירשו לו. כשקבלתי את רשיוני ונסעתי לביתי היתה כל מגמתי רק לראות אם כתבי היד קיימים. באתי לביתי ומצתי את כל החדרים ריקים (מחוץ לחדר הספרים), וגם את ארגז הברזל אשר בו הטמנתי את כתבי היד מצאתי פרוץ וריק, וכמעט שנתעלפתי. רצתי מחדר לחדר ומחדר לעליה, אולי הובילו השודדים את כתבי היד לחדר אחר או לחדר הספרים, אשר בקושי יכולתי להכנס לתוכו בגלל הספרים הרבים ומאות הניירות שמלאו את הרצפה. פתאום שמעתי קול מאיש טוב ה"ה ידיד"נ כבוד הרב הגאון המפורסם מוה"ר ברוך הגר שליט"א [זצ"ל], האדמו"ר מוויז'ניץ–סערט (כעת בחיפה) שהלך אתי כדי לעזור לי, "מצאתי כתבי יד". שלשה פנקסים גדולים נמצאו על מפתן הדלת, בחדר שהיה כמה חדשים פתוח והפקר לרבים, לא חסרה מהם אפילו אות אחת. כיון שאורו עיני התחלתי לחפש בחדר הספרים אע"פ שרק בקושי גדול יכולתי להכנס בגלל הספרים והניירות שהיו פזורים בו, ולמרות שהרשות ניתנה להתעכב בבית רק שעה אחת, והייתי תחת השגחתו של שוטר, אזרתי חיל ומצאתי בס"ד עוד ב' או ג' פנקסים מכורכים, הפנקס על חי' יו"ד וקונטרסים שונים על סוגיות. בזמן קצר ובבהלה אספתי כמעט כל מה שהיה בארגז הברזל הנ"ל, ואם כי נאנסתי ע"י השוטר לעזוב את ביתי באמצע החיפוש, הצלחתי בס"ד ע"י תחבולה לקבל רשיון לבקר שוב בביתי תחת פיקוח אזרחי אשר עזר לי לחפש, וכך עלתה בידי בס"ד לאסוף את כתבי היד לתוך שק.

הרב יוסף נפתלי שטרן זצ"ל

וכאשר לקחתי את השק עם התוכן היקר לי מפז מהעלייה לחצר, בא פתאום קצין משטרה ושאלני: "מי נתן לך רשות ללכת לביתך ולמה לקחת את כל זה הלא הרכוש היהודי מוחרם?" השתדל בעדי אחד מחסידי או"ה ביזמת כבוד יד"נ הרה"ג הנ"ל שליט"א [זצ"ל] והניחו לי.

ד"ת שאמר רבינו בדז'ורין בגלות טרנסדנסטירה, בליל שבת קודש ב' סיוון תש"ג בהילולא של אביו, ונרשמו ע"י רבי יוסף נפתלי שטרן זצ"ל מפי אחד השומעים.

רבינו זצ"ל עם האדמו"ר מווישווא זצ"ל.

רבי יעקב מהוסיאטין.

בארה"ב עם הר' ברוך ניימאן

צדיק גוזר והקב"ה מקיים

אמא! מתי כבר נגיע הביתה? שאלה חנהל'ה הקטנה את אמה (מרת זיסל סלר ע"ה), בעזרת ד' בקרוב חנהל'ה, נקוה שבקרוב מאוד! הנה עזר לנו ד' לצאת סוף סוף מטרנסנסטריה שם סבלנו צרות רבות, גם את אבא ז"ל השארנו שם..., אך עד הנה עזרונו רחמיו וגם עתה לא יעזבנו ולא יטשנו הקב"ה בחסדיו, הרבים, הנה אנו בדרך לעירנו סערט אשר בבוקובינה וגם דודיך עמנו, אמרה לי אמי בהצביעה על אחיה דוד יעקב, ודוד דוד זאב הס ז"ל.

התקדמנו בדרכינו ובלבנו מפעמת התקוה כי עוד מעט קט נהיה בביתנו, והנה שמענו שהמקום היחיד שאפשר לעבור דרכו הוא העיר צ'רנוביץ, ואנו שמנו לשם פנינו.

הזהרו! הזהרו! לאן אתם הולכים כך בגלוי? וכי אינכם יודעים שזוהי סכנת נפשות?! שמענו פתאום קולות מיהודים המזהירים אותנו.

מה קרה שוב? שאלנו בבהלה, קריאות האזהרה של היהודים אלינו הפתיעה והביכה אותנו מאוד, הנה ברחנו מיד הגרמנים, וכאן בצ'רנוביץ עומדים אנשי המשטרה החשאית של הרוסים וחוטפים אנשים מכל הבא ליד, ולשם מה? לעבודה במכרה הפחם אשר בדומבאס שברוסיה! סכנה חדשה מול פנינו, ומי יודע אם לא מן הפח אל הפחת.

הר' הערשל סלר זצ"ל

אמא שמעה שמי שמופיע עם תינוק על הידיים לא יאונה לו כל רע, וכאשר נודע לה שהרבי ר' ברוך זצ"ל מסערט מתגורר בצ'רנוביץ לקחה אותי (חנהל'ה) על ידיה וכך עם תפלה על שפתותיה צעדה בבטחון לכיוון ביתו של הרבי זצ"ל.

הנה היא עומדת על סף הדלת מתרגשת ונכנסת אל ביתו – ובדיוק אז עמד הרבי לשים את הטלית על ראשו לקראת תפילת שחרית.

הרבי הרגיש בכניסתה לחדר הרים את עיניו ומיד ספק כפיים בהתרגשות וקרא בקול: פנים מוכרות!, כן! ענתה אמא בקולה הרועד מהתרגשות רבה, אני אלמנתו של ר' הרשל הכהן סלר ז"ל.

אוי! התחיל הרבי לבכות, כי רק עתה נודע לו שהנה אחד מחשובי חסידי ויז'ניץ נפטר (בראש–השנה האחרון זכה להיות

השי"ץ בביהמ"ד אצל ה"אהבת–ישראל" זצ"ל).

הרבי התעניין במצבנו ואמא ספרה לו את השתלשלות הדברים, וכיצד עומדים אחיה ונמנעים מלהכנס לעיר. הרבי שתק וחשב, ולאחר שהייה קצרה ברך אותנו בקול בוטח ואמר: "תצאו לשלום ובעזרת ד' תגיעו למקום מבטחים מבלי שיפגעו בכם"!

אבן נגולה מלב אמי, ובלב רוגע וצעדים קלים שבה אתי על ידיה אל אחיה הממתינים לה.

מיד שכרה לכולנו עגלה, אע"פ שהעגלון עמד והתריע שוב על הסכנה, אך אמי כבר לא פחדה, היא האמינה בכל לבה בדברי הרבי וברכתו ואמרה לעגלון בקול נחרץ: הבה נצא לדרך! ביטחון זה שניבט מעיניה ונשמע מקולה – נסך בכולנו רוגע ושלוה.

כאשר הגענו לככר העיר הרוסים ניסו לעצור את העגלה, העגלון ניסה להתחמק אך ללא הועיל. מטרים אחדים אחרי הככר עצר את העגלה ירד ממנה בחפזה, זרק את כל המטלטלים שלנו על המדרכה וברח, גם אמי קפצה מהעגלה ואמרה לדודי דוד זאב: קח מהר את חנהל'ה אולי תציל אותך, ורצה להסתתר באחד מהמעברים של הבתים.

לא היה מנוס מפני הרוסים – הם עצרו את שני דודיי אולם את דודי דוד זאב שהחזיק אותי בידיו חשבו לאבי ושחררו אותו, אך את דודי יעקב עצרו.

דודי ואני חזרנו עצובים לאמא והלכנו יחדיו להסתתר ביער קרוב. אמא לא אמרה כלל וכלל נואש, היה בה בטחון איתן כצור חלמיש – בהבטחת הצדיק וכך הרגיעה אותנו באמרה: דוד יעקב בא יבוא ויחזור אלינו, צדיק גוזר והקב"ה מקיים!

לא עברה שעה קלה והנה ראינו את דוד יעקב צועד לכיוון היער שבו שהינו, שמחנו לקראתו והסיפור בפיו היה מפתיע: ברגע שהעמידו אותי בצד ימין להשלח לעבודה במכרה הפחם – נגש לפתע חיל רוסי ואמר: אותו אתם רוצים לשלוח לדומבאס, לך מכאן יהודי! אבל מהר! מיד נסתי על נפשי והנה אני כאן עמכם.

עמדנו פעורי פה מול הנס הגלוי, ואמא חייכה אלינו: נו הרי אמרתי לכם שהרבי הבטיח!

אמי ואחיה לא ידעו כיצד לצאת מהעיר צ'רנוביץ לכיוון סערט, עמדו והתווכחו והתלבטו, זה אומר כך וזה אומר כך, לפתע הגיע איש לא מוכר ושאל אותנו: מה הויכוח? שטחנו בפניו את הבעיה שאין אנו יודעים את היציאה מהעיר, אמר האיש: נהירין לי כל השבילים בעיר, בואו אחרי ואראה לכם דרך בטוחה ואל דאגה! יצאנו בעיקבותיו והנה אך עברנו את העיר בשלום, והאיש – מורה הדרך – נעלם!... ויהי לפלא!!

אכן ברכתו של הרבי ר' ברוך מסערט זצ"ל עמדה לנו לכל אורך הדרך עד הגיענו לחוף מבטחים לארצנו הקדושה. כאן המשיכה אמא מרת זיסל סלר ע"ה לגדל אותנו לתורה לחופה ולמעש"ט, וזכתה לראות נכדים ונינים ההולכים בדרך ישראל סבא מהם חסידי סערט ויז'ניץ הגרים ברמת ויז'ניץ שהקים הרבי זצ"ל זיע"א.

מאת חנה לבית סלר - כ"ץ

"ביום הראשון של ר"ה לפנות ערב, עבר לפני התיבה בתפילת מנחה ר' הערשל'ה סלר ע"ה, אחד מהאברכים היקרים של העיר סערט, תלמידו של ה"דמשק אליעזר" זי"ע, העומדי באחורי רבינו זצוק"ל במשך כל התפילה וחזרת הש"ץ, שפך ר' הערשל'ה סלר את לבו במתיקות עצומה, בנוסח חם ומדויק, שחדר עמוק עמוק לתוך הנשמה. רבינו זצוק"ל ישב על כסא שקוע ושפיף, זרם אדיר של דמעות שטף את פניו ללא הפוגה, והרטיב את זקנו כלאחר טבילה במקוה, כל הטרגדיה שעתידה היתה להתרחש לנו בטרנס-דניסטריה בפרט, וליהודי אירופה בכלל, השתקפה בדמעותיו הרותחות, בשעת תפילת מנחה זו.

שנים רבות לאחר מכן שנכנסתי פעם בין כסא לעשור עם קויטל, ביקש רבינו זצוק"ל לחזור על "קדוש אתה ונורא שמך", "מלוך על כל העולם כולו בכבודך", כפי שנשמע בתפילה ההיא הביתי נשכחת, והרבי זצוק"ל הקשיב והוריד דמעות. צרות ישראל נגעו ללבו של רבינו זצוק"ל, הלב החם הרגיש, הכואב, האוהב כל אחד מישראל.

(מפי הר' פיביש הרמן הי"ו)

חינוך הבנים במשנתו של רבינו

הרב מנשה מילר

"מאז מלחמת העולם שסבלנו וירדו ערכנו הציבוריים הושפל לארץ כבודה של תורה, אין שואל ואין מבקש לה בפרט במדינתנו בוקבינה נשכח כמעט בעקבות הזמן ובאשמתו והתרשלותנו, התורה מצעירי עמנו, הדבר שנתן מקום ושררה ל"עם הארצות" שתשלוט ברחוב היהודי".

דברים נוקבים אלו פורסמו ב"קול קורא" מיוחד עם יסוד ישיבת "בית ישראל ותמכין דאורייתא" בעיר סרעט – רומניה והכרוז ממשיך ואומר:

"עיירתנו סרעט שהחזיקה בתוכה לפנים ישיבה גדולה והוציאה במשך זמן קיומה תלמידי חכמים נאמנים לד' ולעמו, והיתה חוליה בשרשרת המסורתית הארוכה שכל עם ישראל נשען עליה, הוכרחה אחרי המלחמה העולמית להפסיק את פעולתה הנשגבה מחוסר נוער מקשיב לדבר ד' ומחוסר אמצעים הירידה המוסרית שנגרמה מחוסר מוסדות כאלה והשפעתה על חיינו הציבוריים כאן אפשר לראות על כל צעד ושעל".

נוכח זאת העיר רוח המקום על לב כ"ק מרן רבינו זיע"א להחזיר עטרה ליושנה לייסד ישיבה קדושה ללמד תורה לילדי ישראל ולגדלם על ברכי ישראל סבא. אולם לא זו אף זו סיבה נוספת הביאה אותו להקמת הישיבה. וכה אמר בין השאר בחגיגת פתיחת הישיבה בחורף תרצ"ז.

"רעיון הקמת הישיבה עלה על דעתי בעת שאבי הק' הס"ק מויז'ניץ זיע"א בעל ה"אהבת ישראל" נפרד בפעם האחרונה מתלמידי ישיבת ויז'ניץ (מוצאי עשרה בטבת בשנת תרצ"ו) ושינן בדברי תורתו פעמים אחדות הפסוק "כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו" והדגיש בדבריו שכולנו מחוייבים – עד כמה שהדבר אפשרי בידינו – להרביץ תורה לדור הצעיר בכדי שנוכל לקיים המשך המקרא "ושמרו דרך ד' לעשות צדקה ומשפט".

ומאחר שאילו היו מאווי לבו ושאיפתו של אבי הק' זיע"א להעמיד תלמידים הרבה, להרים קרן התורה שנמצאת לדאבון כל לב בשפל המדרגה – הכריז בהתרגשות כ"ק מרן רבינו זיע"א – הנני מחשיב כיסופיו אלו כעין צוואה, ורצוני לקיימה בכל כוחותי.

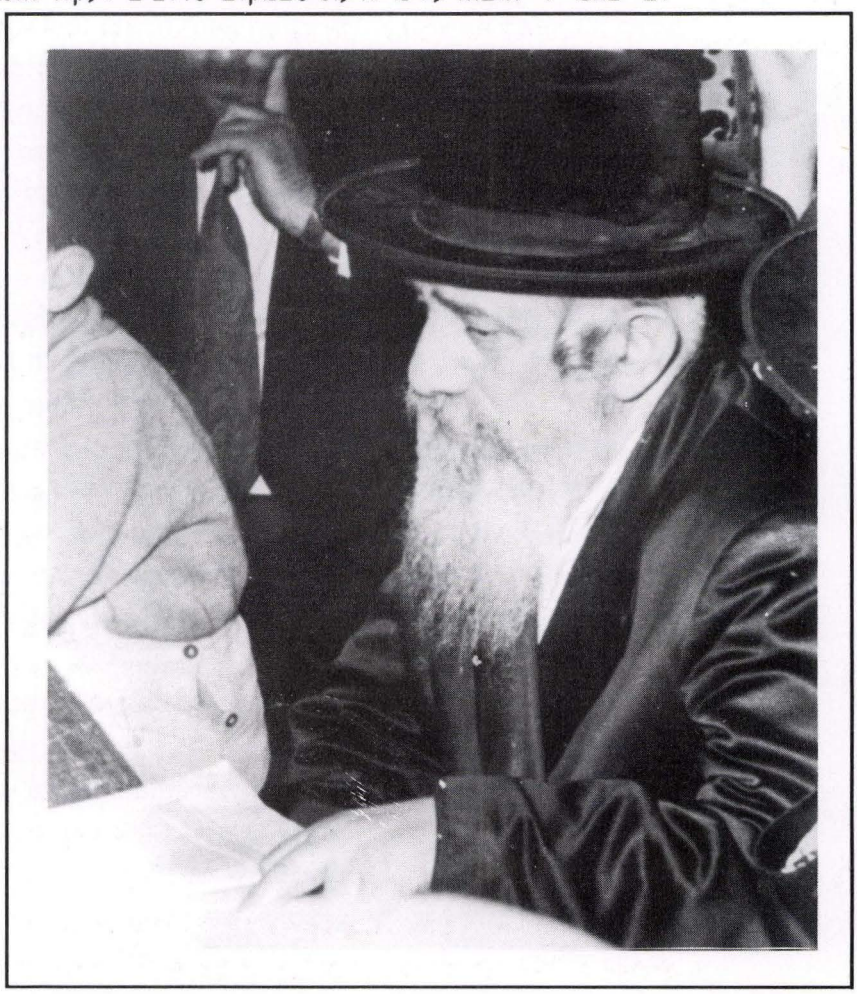
כל משאת נפשו של רבינו זיע"א בימי חייו עלי אדמות היתה חינוך הבנים בדרכי התורה והיראה, והקמת דור עתיד נאמן לד' ולתורתו על אדני החסידות ומידות טובות. וכך החל בעירו סרעט כאשר רוח ההשכלה שלטה ברחוב היהודי ברחבי בוקבינה, ולכדה נפשות רבות מנערי בני ישראל, לימוד התורה ומצב הדת ירד פלאים, אז הופיע כמושיע ממרום והתאזר בעוז כגיבור להציל את הנוער מסכנת התבוללות

מבלי שידעו מעיינות התורה ואוצרותיה שהיא מקור חיינו.

ובארץ ישראל רשם דף מזהיר ביסדו מוסדות התורה "יחל ישראל" אשר משמשים אבן שואבת לחינוך ילדי ישראל לתורה וחסידות והקימה במשך הזמן דור של מאות תלמידים שהתחנכו על מבועי היראה ומידות נעלות, ולא רק לפרט במוסדות תורה שהקים בעצמו, כי אם גם לכלל – רבינו זיע"א היה ממניחי היסוד של החינוך החרדי בכללו בארה"ק אשר הציל עד היום רבבות ילדי ישראל מכליון רוחני.

נושאים רבים ומגוונים באו לידי ביטוי בדברי תורתו, לא פסח על שום אירוע ציבורי שלא היה משמיע דעתו עליו, הגיב תמיד על כל בעיות השעה, היה זועק ומתריע נגד כל פירצה ביהדות החרדית, אולם גולת הכותרת היתה ללא ספק קריאתו ואזהרתו לכל הסרים למשמעתו לחנך הבנים על דרכי התורה והיראה ללא ערבוב טוב ורע, אלא להמשיך החינוך האמיתי המסור לנו מדור דור מרבותינו ואבותינו הק', מבלי לסטות ימין ושמאל. אי לכך ובהתאם לאמור נצטט מבחר מובאות מענין זה.

"אל לנו לחשוב – היה מרגלא בפומיא לומר – כי בלימוד דף גמרא או בתפילה יום יום יצאנו ידי חובה. עלינו לדעת שבמקום שרוצים לעקור התורה והיהדות משרשם

כור המבחן

רבינו זצ"ל בשעת מבחן בישיבה

לא סגי בזה. יש לדאוג לדור העתיד שלא יגדל דור של עמי ארצות מגושמים ח"ו, אל יעשה כל אחד רק לעצמו, וידמה בנפשו שאם הוא מתפלל ולומד קימעא זה מספיק, אלא עליו לדאוג גם לאחרים, לדור העתיד הבא אחרינו. לכן שומה עלינו לפעול – סיים בפסקנות – להרבות תלמידי חכמים, להוסיף ספסלים בת"ת וישיבות לילדי ישראל".

כתיקון וכמרפא לכל הפירצות בחומת הדת היתה בפיו מסקנא אחת ויחידה שהיה נוהג לאמרה תמיד בסיכום דבריו:

"חובה על כל אחד להשתדל לעשות כל מה שביכולתו בכדי להרבות תלמידי חכמים לדאוג להביא ילד נוסף לת"ת, עוד בחור לישיבה, ובת נוספת ל"בית יעקב".

דברי רש"י הידועים בפרשת וישב "ביקש יעקב אבינו לישב בשלוה" פירש בטוב טעם – יעקב אבינו סבר לעבוד את בוראו בשלוה ולדאוג רק לשלימות עצמו "קפץ עליו רוגזו של יוסף" והוכיח לו שיש הכרח לדאוג גם לחינוך בניו.

"מדרך החינוך – אמר פעם – שהלימוד יהיה משולב במידות טובות, משל למה הדבר דומה לעני ההולך בלבוש קרוע ובלוי וטבעת יהלום קבועה בידו, הלוא למשוגע יחשב, זולת ההתנצלות שהיה לו אב עשיר וזה אשר נשאר לו מכל נכסיו".

באחד מדרשותיו לפני "אקדמות" בחג השבועות הזכיר מאמר חז"ל הידוע:

"בעצרת נידונים על פירות האילן" ופירשו כמין חומר – פירות האילן אלו ילדי ישראל, ובחינוך הבנים יש להתחיל מקטנותם בדרך בו ישכנו אור דוגמת הפירות שמחנכים אותם בחניטתם. ויש גם להווכח מי הם המחנכים וסביבת מקום החינוך שלא תהיה בו השפעת הרחוב ועל ענין זה נידונים בחג השבועות, על אי הקפדת חינוך הבנים בעודם באיבם שיהיה ע"ד התורה והמסורה.

"מדרך החינוך – אמר פעם – שהלימוד יהיה משולב במידות טובות, משל למה הדבר דומה לעני ההולך בלבוש קרוע ובלוי וטבעת יהלום קבועה בידו, הלוא למשוגע יחשב, זולת ההתנצלות שהיה לו אב עשיר וזה אשר נשאר לו מכל נכסיו".

בהקשר לכך הסביר מה שמצינו מוזכר בפרשת תרומה לגבי הכפורת. "כרובים" ופרש"י דמות פרצוף תינוק להם, לעומת זאת בפרשת בראשית בתיאור גן העדן פרש"י כרובים – מלאכי חבלה. והטעים בנועם – דרך החינוך האמיתי למלא נפש הילד מקטנותו בתורה ויר"ש, ובאופן זה שיש בתוך הארון לוחות העדות והכפורת שבו הכרובים מלמעלה, אזי יש לכרובים אלו דמות תינוק דיוקן של מלאכים טובים, משא"כ כרובים ללא תורה ויראה מלאכי חבלה הם.

חינוך פירושו לחנך ולהוכיח, ואז זוכה לראות ברכה בבניו. ובזה המתיק דברי יעקב אבינו שאמר לבניו קודם פטירתו:

"וזאת אשר דיבר להם אביהם ויברך אותם" כי האב מחובתו להוכיח את בניו, ע"ד המקרא "חושך שבטו שונא בנו" ועי"ז רואה סימן ברכה במעשיו, דיבר הוא לשון קשה וז"פ "וזאת אשר דיבר להם אביהם" ע"י שדיבר אליהם קשות והוכיחם "ויברך אותם" זהו עצם הברכה שברכם.

פעמים רבות הפטיר ואמר "בזמן הזה שהתוה"ק אף לא מונחת בקרן זוית אלא פחות ממנה יש לחבק ולהוקיר כל תלמיד שיושב על התורה ועבודה כי הם חיינו, וזה אשר נשאר לנו מכל תפארתנו". במיוחד לעת כזאת – התבטא באחד מדרשותיו – "כאשר מתרבים הפשיעות והרציחות יום יום ר"ל, אין עצה בידינו אלא להסביר לכל מי שירצה להטות אוזן, שרק ע"י חינוך בדרך התורה אפשר לגדל ולחנך הבנים כראוי". מובטחני הגיב פעם בהתרגשות – ותוכלו להעיד זאת קבל עם ועדה אשר

מתלמידי ישיבות אינם יוצאים גנבים ורוצחים, או מרגלים המסוגלים למסור ארצנו לאויבנו".

כאשר הוקם "החינוך העצמאי" נשא דברים נלהבים חוצבי אש בבית מדרשו בש"ק מברכין אייר פרשת בחוקותי שנת תשי"ב.

"כל יהודי – ציין בהתרגשות עצומה – הרוצה להקים דור נאמן לד' ולתורתו, שימשיכו בדרך ישראל סבא, אין בפניו אפשרות אחרת, כי אם לחנך בניו ובנותיו בדרך החינוך החרדי אל ידמה האדם בנפשו שגם במוסדות אחרים יכולים לחנך באופן שישארו בנים נאמנים לרוח המקום והבריות, כי טעות לחשוב כן, כי כל הנכנסים לשם הם בבחינת "כל באיה לא ישובון".

בהמשך משאו המרתק ביאר מקראי קודש "ואיש כי יקדיש את ביתו קודש לד'" אדם הרוצה שבני ביתו יתקדשו בדרך התורה והיראה, וידע לתת להם החינוך הראוי והנכון, אין דבר זה יכול להשאר בשיפוטו האישי "והעריכו הכהן בין טוב ובין רע" רק הכהנים היינו ראשי העם גדולי ומאורי התורה שבדור הם יכולים לפסוק ולהעריך איזוהי הדרך הטובה והישרה שיבור לו האדם "וכאשר יעריך אותו הכהן כן יקים" כי האדם בעצמו אינו מסוגל להבחין בין טוב לרע.

וכאן פנה לקהל באמרו: "עליכם לדעת ברורות שרק דרך אחת לפניכם, אשר יערוב לדור הצעיר שיתחנך בדרך התורה והיראה והיא החינוך החרדי, וחוב קדוש על כל יהודי שומר תורה ומצוות להתאמץ יותר מכפי יכולתו להושיט עזרה ולהטות שכם למען מטרה זו, כי בזה תלוי עתיד האומה.

דבריו שנאמרו ברטט ובעוז השאירו רושם כביר על כל השומעים, והיו לשיחת היום ברחבי חיפה, ואם אנו רואים היום בתי ספר לחינוך על טהרת הקודש המתנוססים לתפארה בכל קצוי הארץ, אין ספק בכך שיש לכ"ק מרן רבינו הקדוש זי"ע

אבן פינה לתלמוד תורה

רבינו מוקף תלמידים בדרכו להנחת אבן הפינה לתלמוד תורה. שלוב זרוע עם רבינו החסיד ר' ישראל ויסמן הי"ו מימינו החסיד ר' חיים אריה ליסוער הי"ו.

חלק גדול ביסודם ובעיצובם הלכה למעשה, ומי יודע אילולא הקמת התשתית החינוכית החרדית המיוחדת, לאן היו פני הדור הצעיר מגיעים.

עוד בהיותו רבה של העיירות קוצמן וסרעט נדד על פני עיירות בוקובינה ולעוררם לאחר שראה את ההזנחה הגדולה בחינוך הילדים עקב ההשכלה הכפרנית שחדרה לחבל ארץ זו, הופעתו הלהיבה בכל מקום את השומעים ע"י כח דיבורו הריטורי והמשכנע. מלבד נאומו תבע והפעיל עסקנים בכל אתר לייסד ת"ת ובית יעקב, וכך נפתחו עשרות בתי ספר בחינוך חרדי, וכה מתאר הרב מאיר שוורצמן ז"ל בספר זכרונותיו מהימים ההם: "הרבי מסרעט ויז'ניץ זצוק"ל, היה נואם בחסד עליון קולו הרעים לבו כאב ומעיניו זלגו דמעות רותחות כאשר תיאר בפני הציבור בצבעים שחורים את הסטרא-אחרא, אשר מתחפש כביכול בטלית שכולה תכלת וכל רצונו למשוך הנוער לדרכים כפרניות, ההמונים הקשיבו לדבריו בהתלהבות עצומה".

(מזכרונות ר' מאיר שוורצמן)

"הרבי מסרעט ויז'ניץ זצוק"ל, היה נואם בחסד עליון קולו הרעים לבו כאב ומעיניו זלגו דמעות רותחות כאשר תיאר בפני הציבור בצבעים שחורים את הסטרא-אחרא, אשר מתחפש כביכול בטלית שכולה תכלת וכל רצונו למשוך הנוער לדרכים כפרניות, ההמונים הקשיבו לדבריו בהתלהבות עצומה".

עם יסוד רשת החינוך החרדי כנזכר בארה"ק נרתם למסע נאומים למען הפצת הרעיון, וכה הכריז במעמד אלפים בעצרת עם בתל אביב:

"הענין הבוער והדחוף שצריך לעמוד בראש מעיניהם של שלומי אמוני ישראל הוא ענין חינוך הבנים – והסביר בנועם אמרו – משל למה הדבר דומה לאמא אשר בנה מת על פניה בעודו באיבו, בקול בוכים היא מתנה את צערה אחר מיטתו, על החורף הקשה והקור העז שנמצא בעיצומו, ועתה הולכים להטמינו בתוך חלקת אדמה הקופאת תחת ערימות השלג. מי ייחם לעוללה. עם מיתת הילד אינה מטרידה אותה כלל אלא כל חששה פן תאחזנו צינה. והנמשל מובן מאיליו – לכל הענינים אנו דואגים, אולם לחינוך הבנים אין דעתנו פנויה, מבלי משים לב שהחילונים ממיתים את ילדנו מיתה רוחנית".

"יש להשכיל את ילדנו היקרים – זעק פעם לפני קהל המונים – כי הם העתיד של ארצנו הקדושה, לא מילדי הכנענים, ולא מילדי אותם שנשתמדו ועזבו את צור מחצבתם נבנה את ארץ ישראל, מהם רק יצמחו שונאים ומרגלים שיזיקו לנו, רצוננו בבנים נאמנים לד' ולתורתו". לעת מצוא ביאר פעם בדרך צחות הפסוק שנאמר בתרומת המשכן.

"הביאו בני ישראל נדבה לד'" שנדבתם היתה בזה שהביאו את בני ישראל היינו בניהם הרכים נדבה להשי"ת כלומר שחנכו ילדיהם ברוח ישראל סבא ע"י שמסרו אותם למשה רבינו שילמדם תורה ויר"ש וזאת הנדבה החשובה ביותר למשכן.

חינוך טוב מורגש על כל צעד ושעל בהתנהגות הבנים כלפי הורים ומורים.

ובזה ציין שיש להבין לפי"ז מה שמצינו בעשו כאשר ראה בניו של יעקב אבינו שאל "מי אלה לך" ויעקב ענהו "הילדים אשר חנן האלוקים את עבדך" ולכאורה תימה למה קראם ילדים, והרי ידוע שהיו כבר מבוגרים עד שהיו מסוגלים להרוג כל אנשי שכם, ברם – התנהגותם אל בנ"א הוריהם ומחנכיהם היה כשל קטנים שאין חוצפתם ניכרת ואולם שלא הורגלו בכך שאל "מי אלה לך" מנין לך ילדים מחונכים כאלה, ויעקב השיבו "הילדים אשר חנן אלוקים את עבדך" כלומר שהתחנכו בדרך השי"ת בתורה ויר"ש,

לפיכך מקיימים הם מצוות כיבוד אב ואם, ויראה למחנכיהם כבזמן שהיו ילדים הסמוכים על שולחן אביהם. ואל יתפשר האדם בעניני חינוך, ולא יסמוך על הבטחות שוא ומדוחים, אלא יראה ויווכח עין בעין טיב המקום ורמת הלימודים, ובזה ישב המקרא שנאמר באחי יוסף.

"וטבוח טבח והכן" ובחז"ל – פרע להם בית השחיטה וטול גיד הנשה בפניהם. והקושיא מפורסמת מדוע בשחיטה סגי בפריעה ואילו בגיד הנשה צריך היה להוציא בפניהם. והענין הוא משום שלגבי שחיטה מצינו הכלל "רוב מצויין אצל שחיטה מומחין הם" לכן די בפריעת המקום, משא"כ בגיד הנשה המסמל לבניו יוצאי ירכו, אין להסתפק בפשרות או לסמוך על הבטחות שונות אלא עליו להווכח בעצמו ולראות בעיניו האם הוא החינוך המקורי בדרך אבותינו בדרכי התורה והיראה.

ונסיים במה שאמר פעם באחת מדרשותיו המזהירות בארצות הברית:

"עלינו להבין במה כוחנו, דוד המלך ע"ה אמר "מפי עוללים ויונקים יסדת עוז להשבית אויב ומתנקם" זה הנשק שלנו תמיד בעבר ובהווה, וכך יהיה גם לעתיד. ולכן אם אנו מחנכים את בנינו ובנותינו בדרך התורה והמצוות בטוחים אנו שהנצחון שלנו הוא בעזהשי"ת, כי בחינוך הבנים טמון סוד כוחנו וקיומנו הרוחני". אכי"ר.

התלמידים בסיום הזמן הראשון אדר תרצ"ז, במרכז ראש הישיבה דאז זצ"ל ויבלח"ט מימין כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א, משמאל הרה"צ רבי נפתלי חיים אדלר שליט"א. והגאון ראש הישיבה שליט"א.
נראים בתמונה: כלב אדלר, יודל רוזנקרנץ, שלמה ויזל, נטע סלר, מרדכי בנט, בערל רוזנברג, מנחם לייבנדמן, אליהו מנדלוביץ, אלתר רוזנברג, שלמה ארנסטר, אליעזר פולק, ישראל קליגר, אפרים מושקוביץ, בן ציון פיקסלר, רוזמן, ישראל צבי וויסברוד, מנחם בויאר, נחמיה קוסטינר, יהודה דוידוביץ, שמואל הס, חיים גלייכר, יודא גלייכר, יהושע ליב רוזנברג בחזית התמונה שלט למזכרת נצח מוקיר אורייתא ר' צבי ווגנר אשר תרם את כל הוצאות החשמל של הישיבה.

קבוצת תלמידים בישיבה בסערט
מימין לשמאל: אורי פיקסלר, ישראל קליגר, מרדכי בנט, בנציון פיקסלר, ליטמן כץ,
יושבים: זאב שוורץ, מנחם לייבנדמן, יהושע ליב רוזנברג, שלמה ויזל.

ישיבת בית ישראל ותמכין דאוריתא

כר נרחב לפעולה מצא רבינו בסערט. בראש ובראשונה נתן דעתו על חנוכם של בני הדור הצעיר לתורה, ליראת שמים ולחסידות וכבר בחודש אלול תרצ"ו יצא הרבי בקריאה לצבור אודות הקמת ישיבה לצעירים בעיר. בין השאר כתב: "תמיד השתוקקתי להרביץ תורה ברבים ועל ידי זה להציל את הדור הצעיר מעמי ארצות הסוערת כל כך במדינתנו. למרות זאת נמנעתי מכך על אף הפצרות אחי הרב הצדיק שליט"א מויז'ניצא (הכוונה לבעל ה"דמשק אליעזר" זצ"ל) בחשבי כי מספיקה בזה עבודתו השלימה של אחי הרב הצדיק... שהיא לכבוד ולתפארת.

כעת לאחר הפצרות חוזרות של אחי הרב הצדיק, בנכחי לדעת שבמדינתנו גרים הרבה יהודים, כן ירבו, וישיבת ויז'ניץ אין ביכולתה לקלוט את כל התלמידים המתדפקים על שעריה להתקבל... על כן החלטתי לפתוח ישיבה בחורף הבא עלינו לטובה".

הרעיון קרם עור וגידים. תוך זמן קצר נעשו כל ההכנות הדרושות וכבר בחודש סיון תרצ"ז פתחה הישיבה את שעריה וקלטה תלמידים המבקשים לשבת באהלה של תורה.

"זו היתה משאת נפשו של אבינו הקדוש, שנעמיד יותר ויותר תלמידים, ולהרים את קרן התורה אשר לדאבונינו נמצאת בשפל המדרגה. הנני מחשיב את כסופיו אלה כעין צוואה אשר בכל כוחותי רצוני לקיימה".

בחגיגת פתיחת הישיבה נשא הרבי דברים, ובין השאר אמר: "רעיון היסוד להקמת הישיבה, עלה בלבי כאשר הסבא קדישא נפרד בפעם האחרונה (בטבת תרצ"ו) מתלמידי ישיבת ויז'ניץ ואמר דברי תורה על הפסוק (בראשית י"ח, י"ט) "כי ידעתי למען אשר יצוה את בניו... ושמרו דרך ה' לעשות צדקה ומשפט". את הפסוק הזה שנן כמה פעמים ואמר כי כולנו מחויבים עד כמה שאפשר להרביץ תורה לדור הצעיר, כדי שכולם יוכלו לקיים "ושמרו דרך ה'...".

"זו היתה משאת נפשו של אבינו הקדוש, שנעמיד יותר ויותר תלמידים, ולהרים את קרן התורה אשר לדאבונינו נמצאת בשפל המדרגה. הנני מחשיב את כסופיו אלה כעין צוואה אשר בכל כוחותי רצוני לקיימה".

עם יסוד הישיבה פורסם גם "קול קורא" מאת מנהלי הישיבה, בו הם מסבירים את חשיבותו של מוסד זה המספק גם את כלכלתם של ילדי עניים ומעניק להם את צרכיהם כדי שיוכלו לעסוק בתורה. הם פונים לציבור לסייע להם במשימה קדושה זו.

ב"קול הקורא" נאמר: "אל כל אחינו בני ישראל הנגידים והנדיבים, יראי ה' ותומכי אוריתא, מאז מלחמת העולם שסבלו וירדו ערכנו הצבוריים הושפל לארץ כבודה של תורה. אין שואל ואין מבקש לה, בפרט במדינתנו בוקובינה... עירתנו סערט שהחזיקה בתוכה לפנים ישיבה גדולה והוציאה במשך זמן קיומה תלמידי חכמים נאמנים לה'

ולעמו... הוכרחה אחרי המלחמה להפסיק את פעולתה הנשגבה.

ממרום העיר רוח ה' את לב הרה"ג הצ' מוה"ר ברוך שליט"א אבדק"ק סערט להחזיר עטרה ליושנה ליסד הישיבה הק' בשם "בית ישראל ותמכין דאוריתא", ללמד תורה הקדושה לילדי ישראל בבוקובינה ולגדלם ברוח ישראל סבא...".

בחורי הישיבה למדו בהתמדה ובשקידה רבה. הרבי בעצמו היה משמיע שעורים בגמרא ומשגיח על סדרי הלמודים. לידו כיהן כראש הישיבה הרב מנחם פרידלנדר זצ"ל.

בשבתות היה רבנו בוחן את התלמידים בחומש ורש"י, ובמוצאי שבת קדש ערך סעודת "מלוה מלכה" בה היה אומר שיחה מוסרית. באחת השיחות אמר: "אין לי צורך במאה בחורים שילמדו בישיבה, גם לא בשמונים ואף לא בחמישים. חפץ הנני במעט בחורים, אבל שילמדו כהלכה!"

בהתקרב סוף הזמן הוכרז על בחינה כללית לתלמידים. הבחינה נועדה להתקיים ביום חמישי בערב "ליל שישי". אחרי תפילת מעריב נשארו כל בעלי הבתים בבית המדרש כדי לראות את מהלך המבחן.

חשש הרבי שהיה מקפיד מאוד על כבוד הבריות, שמא יהיה תלמיד שלא יצטיין במיוחד בידיעותיו ויכלם ברבים, לכן החליט לדחות את המבחן בשעות אחדות, ואמר בחכמתו לגבאים: "כעת אבקש לשטוף את בית המדרש לכבוד שבת קודש...".

כמובן שכל האנשים קמו והלכו לבתיהם. רק אחרי גמר מלאכת הנקיון נערך המבחן. גם אז התבלטה תשומת לבו של הצדיק לכל פרט. תחילה בחן את הבחורים הצעירים ושלחם לישון ורק אחר כך בחן את הבחורים המבוגרים יותר.

ראש הישיבה הרה"ג מ. פרידלנדר זצ"ל עם בוגרי הישיבה בסערט.
יושבים: אליהו מנדלוביץ, יהושע ליב רוזנברג, שלמה ארנסטר, אליעזר פולק,
עומדין מימין לשמאל: אלתר רוזנברג, צבי מאיר, זאב כץ, שלמה ויזל, אליעזר צימרמן.

ב"ה

קול קורא

אל כל אחב"י הנגידים והנדיבים יראי ד'
ותומכי אוריתא

מאז פלחת העולם שמבלי וירדו ערכנו הצבוריים השפל לארץ כבודה של תורה אין שואל ואין מבקש לה בפרט במדינתנו בוקובינה נשכח כמעט בעקבות הזמן ובאשמת התרשלותנו התורה מצעירי עמנו, הדבר,

שנתן מקום ושררה לעם הארצות שתשליט ברחוב היהודי.

עירתנו סירט, שהתחזקה בתוכה לפנים ישיבה גדולה והצליחה במשך זמן קיומה תלמידי חכמים נאמנים לד' ולעמו והיתה הולכת בשלשלת המסורתית הארוכה שכל עם ישראל נשען עליה, הוכרחה אחרי המלחמה העולמית להפסיק את פעולתה הנשגבה מחוסר נתר מקשיב לדבר ד' ומחוסר אמצעים.

הירידה המוסרית שנגרמה מחוסר מוסדות כאלה והשפעתה על חיינו הצבוריים כאן, אפשר לראות על כל צעד ושועל

מכרום העיר רוח ד' את לב הרה"גה"צ מוהר"ר ברוך שלמה אבדק"ק סירט להחזיר עטרה ליושנה

ליסד הישיבה הק' בשם „בית ישראל ותמכין דאוריתא"

ללמוד תהלק לילדי ישראל בבוקובינה ולגדלם ברוח ישראל מבא. סיוהר לבאר תועלת הגדולה והנשגבה של המוסד החשוב והנחוץ הזה,

שמלבד מה שמכנים רוח חיים של תורה בדור הצעיר הצמא לדבר ד' ולתורתו דואג גם לכלכלת ילדי עניי ישראל כדי לאפשר להם הלימוד בתורתנו הקדושה

כמאמר חז"ל „הזהרו בבני עניים שמהם תצא תורה" ונקוה שבישע עליון יצאו מהמוסד תלמידי חכמים ויראי ד' לשם ולתפארת כדותבא לנוער היתודי העומד כל הזמן חיו בסכנת התבוללות מבלי גם לדעת קודם את סעינות התורה ואוצרותיו שהיא מקור חיינו.

ידוע לכל שמפעל גדול כזה דורש הוצאת סכומים חשובים ובפרט שברצוננו בעזהשי"ת להגדיל את המוסד הזה ולשפרו כדי לאפשר לעשרות מצעירי ישראל להסתפח לנחלת ד', שלראבונגו הוכרחנו להשיב פניהם ריקם לע"ע לזמן הכע"ל מחוסר אמצעים לחזיק גם את המיעוט הקטן שלקחנו על שכמינו. לכן כל מי שיראת ד' נוגע בלבבו ורוצה להיות כאחד מתחזקי התורה, כל מי אשר שלהבת־יה נקדת בלבו ונחלת אש דת עוד לא עומם בקרבו

שחדו מכחכם בכל עוז להרים את דגל הישיבה „שתהי' לשם ולתפארת ותמכו במפעל הכביר והנערץ הזה להקים אהלה של תורה

ובישע עליון נעשה חיל להשיב עטרת התורה ליושנה ונביא ברכה מרובה להצלת קרן התורה ואורה במדינתנו.

ובזכות המצוה הגדולה הזאת תזכו להרשע בהחרה בברכה נאמנה ותזכה לממשלת התורה בכל עמי חיינו.

מנהלי הישיבה „בית ישראל ותמכין דאוריתא"
בסירט בוקובינה

הכתבת ידיעות בכפים : **Primrabin Baruch Hager, Siret-Bucovina**

חוץ ממבחן זה נתקימה בחודש אדר בישיבה "בחינת סוף זמן חגיגית" לתלמידים מצטיינים, בהשתתפות רבנים ואורחים חשובים. בעתון שהתפרסם בטשרנוביץ בשנת תרצ"ז מוצאים אנו תאור מפורט על מהלך הבחינה. להלן חלק מהדברים, שתורגמו משפת האידיש: "ביום ראשון פרשת תשא בשעה ארבע אחרי הצהריים התקיימה בעיר סערט בחינת סוף הזמן החגיגית בישיבת "בית ישראל ותמכין דאוריתא". האדמו"ר שליט"א פתח את החגיגה בהשתתפות אורחים חשובים ביניהם הרבנים רבי יוסף נפתלי שטרן, הרב ממיהלען, הרב הצדיק מנדבורנה ועוד.

האדמו"ר שליט"א ברך את האורחים וסקר בקצור את מחצית שנת הלמודים שעברה בהדגישו את ההערכה הרבה לתלמידים על התמדתם והצלחתם בלמודים וגם לבעלי הבתים אנשי ה"זבולון" על תמיכתם.

בדברי ברכה נתכבד הרב ממיהלען. הוא פנה אל התלמידים שבנסיעתם הביתה יקחו איתם את הישיבה וירימו בגאוה את דגל התורה.

אחד מן הבחורים הצעירים ברך בשם כל התלמידים והודה לאדמו"ר ולראש הישיבה על הדרכתם ותמיכתם הרוחנית וגם לבעלי הבתים בעד תמיכתם הגשמית. בסיום דבריו אמר: "אנו צעירי הצאן הננו העתיד של עם ישראל משום שאנו, ממשיכים את שרשרת הזהב של אבותינו, שהיא דרך התורה".

זמן הבחינה הגיע והביא את כל המשתתפים להשתוממות מידיעות התלמידים אשר תוך זמן קצר מאז התחילו ללמד גמרא וכבר הם מסוגלים ללמוד מספר דפים בשבוע בעצמם.

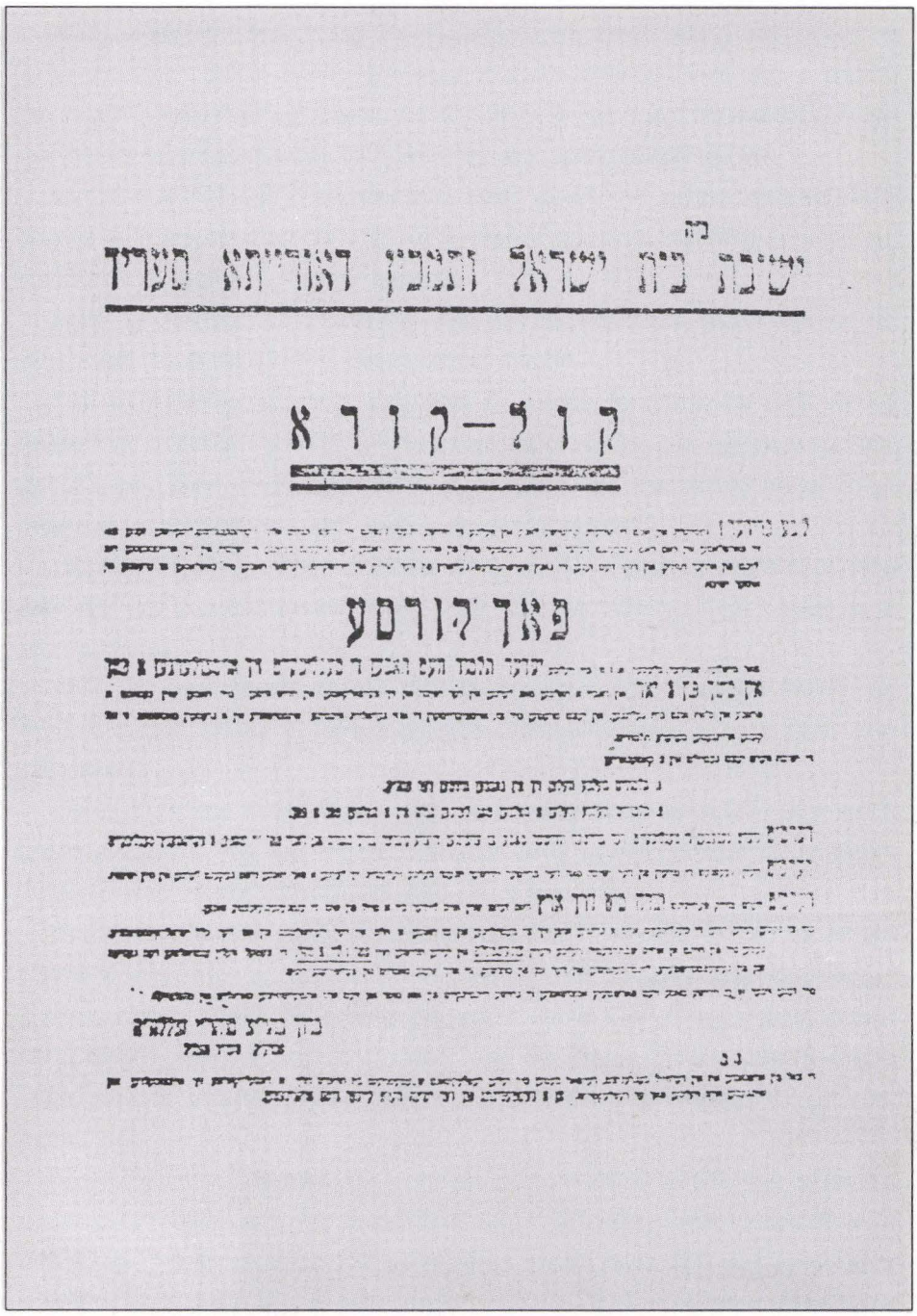
הרב יוסף נפתלי שטרן מסערט בטא בדבריו את ספוקו מהצלחתם הגדולה של התלמידים וברך את המרא דאתרא שליט"א ואת ראש הישיבה והבטיח לעזור להם ככל יכולתו.

לסיום קיבל את רשות הדבור ראש הישיבה רבי מנחם פרידלנדר, אשר הכריז בדבריו שהיום הזה הוא אחד הימים המאושרים בחייו. החגיגה נסתיימה בשירה בזמרה וברקודים מתוך שמחה של מצוה עד שעה מאוחרת בלילה.

חדוש מיוחד שהנהיג הרבי בישיבה היה חוג מסויים המשלב למודים עם רכישת מקצוע מפרנס. היות והמצב הכלכלי גרם שחלק גדול מן הנוער נבצר ממנו ללמוד בישיבה, הוחלט לפתוח בה קורסים למקצועות שונים כגון נגרות, חייטות, פחחות ועוד, וניתנה אפשרות לתלמידים ללמוד חצי יום לימודי קודש ובמחצית השניה לרכוש לעצמם מקצוע מפרנס. היה בזה משום צורך השעה להצלתם של בני נוער רבים.

ב"קול קורא" שהפיץ האדמו"ר בקהילות הסביבה בשנת תרח"צ הוא מנמק את המניעים לחידוש זה שהנהיג, אשר מטרתו להציל את הנוער מלרעות בשדות זרים. הוא כותב: "באופן שכזה נתנה היכולת לצבור היהודי הרחב לחנך את בניהם בדרך התורה וכאחת ליצור עבורם מקור מחיה", ומסיים: "בבטחה שהצבור היהודי ידע להעריך החשיבות הגדולה של מוסד שכזה ויתמכו בנו תמיכה רוחנית וחמרית".

אודות החזקת הישיבה פנה הרבי גם למנהל "קרן הישיבות", שנוסדה מעזבונו של המדען היהודי פרופסור חבקין ממציא הנסיוב הרפואי נגד מגיפת החולירע, וכן פנה במכתבים לעסקני הצבור.

יסיבת בית ישראל והעבין האודיטא מערד

קול-קורא

פאן קורסע

פייערליכע שלום פריפינג פון דער סעערעטר "ישיבת בית ישראל ותמכין דאוריתא"

סערעם, זונטאג ס' תשא 4 אוהר וואכמיטאג אין סארנעקיטצע די פייערליכע שלום־פריפונג פון דער „ישיבת בית ישראל ותמכין דאוריתא". דער אדמו"ר שליט"א האט ערקלערט די הנינה איז אנווועזנהייט פון די חשוב'ע גאסט, דע־רונטער הרבנים ההשובים ר' יוסף שטערז מיהאלענער רב, הה"ג ר' מרדכי נאהזער־נער א. א. דער רב שליט"א בענריסט־נדינ אלע אנווועזנדע, מאכט א קורצען אי־בערבליק איבער דעם סערלויף פון'ם גא־מטסטער, דריקט איס א נרויסען ייי־כה די תלמידים פאר זייער התמדה אוו ערפאלג איז לערנען, וויי אויך די בעלי בתים די זכולונ'ס, פאר זייער שטיצע.

עס בענריסט דער מיהאלענער רב, וועלכער ווענדעט זיך צו די תלמידים, אז אהיים פאהרנדיג אויף יו"ם זאלען זיי די ישיבה טיר טיפיהרען אוו שפאלץ אריפקריבען דעם דנל התורה.

עס בענריסט דאו פון די יונגעטע כהירים דער תלמיר פאר פיינעל (ווייז־ניץ) וועלכער דאנקט אין נאמען פון די תלמידים דעם רבי'ז אוו דעם ראש הישי־בה פאר זייער הכיכה אוו שטיצע כרוח־ניות אוו די ב"כ פאר די מאטעריעלע שטיצע אוו פידים אויס: מיר די צעיהי הצאז מיר זינגען דער עתיד ניט'ם זאלב אוו זיין רעזערוו, ווייל מיר זעצען פאר די נאלדענע קייט פון אונזערע אבות, דעם דרך התורה.

עס קומט דאז פאר דער פערהער, וועלכער פערזעצט אלע אנווועזנדע איז שמוינז, וואס איז אוא קורצער צייט פון אפאר הדשים זאלען כענען בחוה'לקא וואס פריהער האבען זיי קיום אננעהויבן לער־נען נמרא — היינט אלייז לערנען אוו זענען תוסס 2—3 בלאט א ווא־ר.

עס צייכנען זיך אויס בעזונדערס די תלמידים דער כתה ב' נ' ה־חור אלעזר סאלאס (סינסס) הערש מייער (ראדזווויץ) אוו מאיר פוינעל (ווייזניץ) מיט זייער שארפען אוו לאנישען פלפול.

עס ערנדייפט דאס וואלט הרב ר' יוסף שטערז מירעם, וועלכער רריקט אויס זיין בעניישטרונג צוליב דעם נרויסען עו־פאלג פון די תלמידים אוו בענליכוויינשט דעם מרא דאתרא מיט דעם ראש הישיבה צו זייער נעלונגען ווערק אוו פערשפרעכט ככל מאמצי כחו צוצוהעלפען צום ווייי־טערדינען ענטוויקלען פון'ם מוסד.

צום שלום נעטט דאס וואלט דער ראש הישיבה מר מנחם פרידלענדער.

דער מאן —רופט אויס דער רעד־נער — איז ביי מיר פערקנפט אלם דער זעד תורה הקדושה. וואס איז אונזער עייג־צינער פאלקס־אוצר.

נאד תפלת מעריב איז פארנעקו־מען א באנקעט מים א סיום אויף מסכת ברכות. עס האבען נעריידט צום הדרו: ההנה"צ מרא דאתרא, ר' יוסף שטערז, הה"ג מנאדוורנא, מיהאלענער רב אוו רה"י ס. פרידלענדער. איז נאמען פון די בחורי הישיבה האט נעהאלטען א לענג־רע רעדע הבחור הערש מייער (ראדזווויץ) וועלכער האט מים טעמפעראמענטפולע ווערטער נעדרוקט דעם עולם מים־אוי־וירקען צו אם דעם נרויסען מסעל, אוו צו די בהורים, זיך מתחזק צו זיין מים מום און אויסדויער צו נטהז דעם ויען פון „עקבי הצאז" דעם דרך הישר וואס פירר צום אמת'ן לעבען צום דרך ההיים.

מען האט סערבראכט ביי זע והשבהות איז שמהר של מצוח איי דישע רכודים מים התלהבות. ביז אין דער נאכט. איז א נעהויבענער מונג מיז מען זיך צונאנענען.

יהל האלב

כתבתו של יודל האלברכט
מתוך דאס יודישע וואכרט

פּריוואַטיזאַציע ערעפענונג פון סערעטער ישיבה

(פ ת פון 3-טער זייט)

[illegible] ער דאָס נישט צוליב
[illegible] אָם טכשול וואָס שאַפֿן הינט
[illegible] עלינדזע שטיר אין וועג טראצדעם
[illegible] מוז מען אָפּט פּאָר. דאָס וואָס שוט-
[illegible] עט ווייזן זיך אז די ארכיים, אלע
[illegible] איז ז׳ אוז דערוכער קומט ז׳
[illegible] אז ליכט.

[illegible] אהאנצ טים די אויס-
[illegible] נעמ כוז די ציוניסטישע דערנעמס
[illegible] ווי ש ד ר ל ע נ ד ע ר
זל דאָס גרויסז נעת טיז די אלע וואס
[illegible] נעמ דער ישיבה-בחור איז א פלא-
מעמט מוז מיגדערוועדטיגער פּראָגנאָזיס
[illegible] אז צרוסנאָכליבענקייט. "יאָ, נאָ", בע-
מערקט דער וערנער. "וואָס מעהר דער
שטיר-איז זיך מכלים איז לערנז אלץ
מעהר וערם זיך מח אז שכל רייפּצ איז
שטרסנישערי איז יקרער בקציהונ׳.

אונזערע תנאים ואמוראים זענען
אלע בטי נעזעחז איז פערשידענע חכ׳
מית אז אויר די שפעטערדינע נדול ם
האבען אלעס נעטעוט אז בזעסטז נרוי-
סע פּראָגנאָזיטען. דאָס האָט זיי אבער
נישט פערליזען צו פרייסיט אז נישט
מסיים זיין אלע מצוות המשׂיות דער
נרויסער ר׳מכ׳ם וועלכער איז נשוועהז איז
זיין דז׳ דער ג׳רעכטער וויסענשאפֿטם-מא-
האט זיך נישט נעשטרעמט אנצוש׳ייבען
נאָנצע הלכות אז דינים סון דער כלענם
טער טצה. אין דאר נעמיגען זיך מענשען
ו אָט ביינען אז די פערשטערען בעסטער
ווי אזעלכע מענער וואס איז אין זיי פערי-
צערפרט נעווארען אלע חכמות אז מרות
טובות. איז טיפּסטען זין פון האַ׳ט.

שוין די העכסטע ציים אז מיר זאל
לעז רעם ראזינען טעית רעוויזיאָנירען פון
די יודישע רייהען.

ט ט פיפער עוסטקיים אז ענטר
זיאום האט דאז דער ואש הישיבה ער-
סלערט נטיצר טאר די תלמידים א טייל
כה זייערע אריסנאטען אסאליוטנהיג צו
ווי נזוהאטען אלע זייערע מעטים שום
לפוד התורה כרי צו ווין באטרי לישם
ולתפארת. אלע ווינ טרעסהיזנענז זענען
ציים:צהערט נעווארען ט ט דער נרעס-
טער שאנינג אז זענען אידם נעשאנטען
נעווארען בעניפּסשערנדע אזלאריסטענט.

נאך ווין רעדען האט דער סערע-
טער רב שליט״א ערקלערט די חזינה פאר
נעשלאסען.

שפעטער איז פאיטסטומען א נרוי-
סע נעמיינאטע סעורת צוואמען טיט די
תלמידים טיט דעם אנסייל פון רב
שליט״א אז די אנוועזענדע נעסט. וועל-
כע איז דאז אויסנאנענע זהר סייליר
אין האט נעדויערט ביז ווין די שטטע
נאכישטה.

ח—ז

זעלבסטע ערעפנט פון פרעמדער ישיבה

מנחם פרידלענדער

דאָס פּשיטה אויף חסידישע ארט

א.

...אז דער נייסוגער ... מצב סון תורה ... יחידשטיים אז אינזער סרינה איז זעהר ... זוריטוריזער איז סאר יפרעז בעקאנט ... רעליגיעזער לאנדס דעמנעדיגער יור ... זיטשענצע, אז ס'זעט עריליך א סוס ... צו דעם ראזענז נייסטיג ז סער ... מילזאזסען מצב ... סרישאפט ... מענש סיט כלל אין ... אלגעמיין סיז יהודים ווילכע ... זעצן בע- ... ראבי, להיכן תיתי ולהזדיה ... דעם יונגע אזנסקרוואכסענדיגע ... דוך נרינדיגע ת"ת צוי ישיבות, ווא ... יבער זאל בזס... א סכא יודישע ... דינג ציהנ.

... אז ישיבות זענען סיז תזיר אלנע- ... די היצם מילזי ווילכע האבע ... מילזי אין וויפער אריכציצם די ... דעם ניכיים אזי סרוהאלטזז אז ... יודישע אריגינאליטעם ... על נישט ... ציאנאלישען, איז איבריג צו בע- ... עס סיז נזנג אנצ ווייזז א זאנ- ... ביקאוזענער בריגר, אין ווילכער עס ... א דאנק דעם בעקאוסען ווייניצער ... כלים"א סיט זיז בעריכטעער ווילי- ... ישיבה, זעהר סיעל נייסארטינעם ... כאלאסאלעם נעליימטעם נעווארזז

כמוכת היהדות אויף וועלכעז ס'בעז סיט רעכט זאגען, אז דאס איז נעווען דער גרו- רם שלא תשתכח תורה היו אין אינזער מד נה.

ס'האט זיך אבער אויסגעווייזן אז דאס וועג איז אויף איר ליינער יע- דען סענראכלעכען נעווארען, איז אויך ישיבה — ניי איהר בעסטז צרפאלג — נישט נכח צו סעריכטען. סון א ציבור וואס בעז נעווארען. אי ניי ישיבות אין נעווארען ווילכע זיי זענען אויסגעדר דער כלל: כל המרבה כיש כה הרי זה משבח. וכאס נאך אין אינזער סרינה איז די ראזענ סליצה זי כער נישם ס'כערסריבען. אוז וואסער דאס דואנג איז סאסז נעזונדעם נעווארען די ...סע עסער יש נה".

ב.

דער פאקס, אז שוין בים ענהויב אריבער עשרת רוף סון אונזער סרינסער ישיבת האבען מיר נעמעלדעז סיוב צו הונדרס תלמידים, אום דאס אליין בע- מי זיך שיין, אז אונזער ישיבה איז נישט כיין סינסער ואר צום הינין-וואקסי, נאר א וויכזינער אוז נישטער פאסטער אוועה רעל ניקוועז ד' נוב פראנס, עס וויזוז כללל אז די אריבענצאנסע סליצה אי זי הונ- דערם סיאצענסינער אנת. נלייכצייטיג

וויזוז עס צוים זעהר דער פוטיוענגס סרוסטע ביישטענד.

וועז וואכער דעם גליק סיז ס קי- ערקענענע קיינינגז. אוז עם הצקז פוז דער אינזיקער ווים כרוקערין, וועז ספי דערואוסט זיי, אז אומעליגל תלמידים — ההבעז דוזך מהגעגל יכז יעלער סיטלקי — יבמוים פוליכטיזוזעז. ווערפען ניישם סוקסעדינ גרייבענדיגסט צוזאמענהערן תזת נוסי השיבות, אוז וואר וויזוז ווידיקל פוז ס נעזוז ווילכיים פוזסע טוים סוזלעלי- כישינע וועזעז, סוז וועלכע ס'זיז כוזשי צוויק צו סיטעז צוש יוריזשקז בסוי.

ג.

די ישיבה וועלכע ואם בים גע- וואכ נישם נעסטענם סקהר ברעטיגסטז די סיוב עז 40 תלמידים (כ"י) זיז ס'ציי- סיליש זיז ווי תלמידים כ"ב ווילכע סיט זיהר סטעציעל מוגסבכבז פרי- הלטוי, סים נוזים שבהה סקענעז סיי ב"ה סעסטשפלעכע, וא שוין זיז די קוטסע חיים ס זיז כסעם נישטס זיז תלמידים זאל נישם זקהז זיז בוכה זיז לקרונען די זיזיקע יחידים. דרוקהתה קח דעם ווערק, וויזיל די ציישטע תהיכת ישראל תלי- מידים, נים די חעגליכקיים, זז דעם הש- נהה וויזי זואל נישם כערוזהז קרוח זיי

שקה פס"ם תלמידים ווהבהה כזז כם ...

פ'וזתים בשלבהים זיי כבוי נעל ... ברבים בז'לבהבזן הבהבה בבבל נעל ... נע בלבהבזן בהבבבה. בם דשם בהקל זיי ... נע מהי בהבים. ווהם נעלבהבזן ... דשהם זיי, בז אהיפעלי תלמידים — ... הבהבז דוזך מהגעגל יכז יעלער סיטלקי — יבמוים פוליכטיזוזעז. ווערפען ניישם סוקסעדינ גרייבענדיגסט צוזאמענהערן תזת נוסי השיבות, אוז וואר וויזוז ווידיקל פוז ס נעזוז ווילכיים פוזסע טוים סוזלעלי- כישינע וועזעז, סוז וועלכע ס'זיז כוזשי צוויק צו סיטעז צוש יוריזשקז בסוי.

ד.

מזוי זיי בלבער די יזוזשה כזז בבי ...

מ כ ת ב א'

ב"ה ח' ויצא התש"ט לפ"ק

שלום ורב ברכה א"כ מאד נכבד דורש טוב לעמו עושה צדקה בכל עת כש"ת מר ד"ר חישניצער נ"י בפאריז יע"א.

הנני פונים בזה בבקשה רבה א"כ נ"י בענין הבא: בטח יזכור כ"ה בהבסתתו שהבטיח לנו בעת שלוח תמיכתכם הראשונה לישיבתנו הק' שאנו בין הנמנים גם להבא ברשימת המקבלים מעזבון חותקן ע"ה המפורסמת לשם ולתפארת ל ח ו ד ש ס פ ס מ ב ר' הנ"ל. ועתה הנני מרשים לנו לתאר לפני כ"ה בקצרה מצב ישיבתנו, הרוחני והגשמי. ישיבתנו הק' היא עכשיו יחידה במינה בתורה ומלאכה, ז"א שנוסף לשעורים הגיתנים בתורתנו הק' יכול כל תלמיד להתלמד איזו מלאכה שלבו חפץ ומוכשר לה. וידוע מאמר חז"ל סוב תורה עד"א, וכל מי שאינו מלמד את בנו אומנות כאלו מלמדו ל ס ט ו ת. ה ו ד ו ת ל ז ה נ ת ו ס פ ו ה ר ב ה ת ל מ י ד י ם ב מ ו ס ד נ ו הק' שעוסקים בתורה חצי יום ובמלאכתם חצי יום ושניהם עולים בידם לשם ולתפארת. ועל ההישג הרב שעלה בידנו להשיג בזמן הקצר יעידו כל ראשי ומנהיגי היהדות בבוקאבינא. אבל לעזמת זה מצב הכספי של ישיבתנו ירד מטה מטה מסבת הלחץ זו הדחק השורר בעולם בכלל ולעם ישראל בפרט. החוב עלה וגדל מיום ליום והיוקר יאמיר משעה לשעה ובאם ח"ו לא נקבל את התמיכה שהובטחה לנו ע"י כ"ה, אז ח"ו נהי' מוכרחים נגד רצונינו ורצון אתבי' בבוקאבינא להקטין את מספר התלמידים או ח"ו להסיק לזמן קצר עד יעבור זעם...

גודל המצוה של החזקת לומדי התורה יעמוד לימינו בכל מה שיפנה ובטחוני חזק שכ"ה נ"י יקיים הבטחתו שהבטיח לנו ויוסף ידו שנית לשלוח לנו תמיכה הגונה ביתר שאת ויתר עוז ואנו מחכים לתשובת כ"ה החוזרת בהקדם האפשרי.

ידידו דור"ש המוקירו ומכבדו כערכו הרב,

ב ר ו ך ה ג ר

(חותם: ברוך בהה"צ מוהר"י זצללה"ה מחזניצא, אב"ד דק"ק סערעט והגליל)

בשם הנהלת הישיבה

ס ע ר ל א ד ו ב

(חותם הישיבה)

מ כ ת ב ב'

ב"ה יום פש"ק פרשה וישלח תרצ"ט, סערעט יע"א.

שלום אדבר אל כבוד העסקן הצבורי מאד נכבד, מר ד"ר חישניצר נ"י, פאריז.

אחדשו"ט!..

אני מרשה לי בזה הכתב לפנות אל כבודו הרם נ"י בתור אפוטרופוס להתאוקיר"ש המפורסמת במעשי הטובים והמשובחים רבת־פעלים לתה"ק וחיזוק הישיבות — בבקשה דלהלן. במדינתנו מדינת בוקאוינה אשר ברומעניען שורר עם הארצות נורא בין כל חוגי היהודים ובפרט בין הנוער. ואז אמרתי אספרה ואתאר

את מצב הרוחני והירוד והשפל מאד. מספיק לומר כי הנוער שלנו — העתיד היהודי — הוא כל כך ריק מכל תורה ורגשי יהדות אשר עוד מעט, אחר עבור הדור הישן אשר עודם באים להתפלל לביהמ"ד — ויובקשו עשרה "קדישים" למנין ואפשר שלא ימצאו. ולמוד התורה מונח בדיוסא התחתונה. והנה קמתי בעו"ה ויסדתי לפני איזו שנים מקום תורה בשם "ישיבת בית ישראל ותמכין דאוריתא" פה סערים, ששמה למטרתה לחנך בני נעורים לתורה ויראה. וכן עלה בידי כבר בעוהשי"ת לחנך הרבה תלמידים לתורה וירי"ש ולאנשים שימצאו חן בעיני או"א. כן נמצא גם בחיזניצא ישיבה תחת השגחת אחי הרהג"צ אב"ד דשם שכבר עשתה פעלים הרבה ורכשה כמה נפשות לתוה"ק וכבר רכשה לה שם טוב במדינתינו. והנה בזמן האחרון נתחוק קצת הרעיון של לימוד התורה במדינתנו ונחיצותה להחזקת קיום עם ישראל ובפרט אחר עבור עלינו כל כך נסיונות וצרות — השי"ת ישמרנו מעתה — נוכחו לדעת כל בני דת־ודעת שכבר הגיעה השעה להשיב נפשותנו לתורתנו תורת אמת וצדק המישרת את האדם בדרך הישר והטוב, ולא כחקות הגוים הם אשר כל עוד שמתאמצים ומתחכמים "באורם" וסוברים להיות היותר נאורים בעולם נתגלה עתה קלונם ותרפתם לעיני כל. האכזריות והרשעות שנמצא בלבם ושבע תועבות בנפשם. ורק תורתנו הק' תורת אמת וצדק נתונה באש מהשי"ת ע"י משה נביאנו ע"ה בכתה לישר האדם ולהעמיד אנתו על משפט השיחי והצדק. וכי לימוד התורה הוא הקיום האמיתי והיחידי לקיום עם ישראל ובפרט בעת שנתחזקו עלינו צרות בכל פינות העולם צריכין אנו עוד יותר לחזק לימוד התורה כדי להכין את הנוער לנסיונות כ"כ קשות ושיוכלו לסבול את עול הקשה של הגלות ולא יבעטו ולא ימעדו רגל ח"ו מהאמונה בד' ובטחון בו כי קרובה ישועתו לבוא וצדקתו להגלות והנה זה עומד אחר כתלינו. א ב ל ל ד א ב ו נ י נ ו ד ה ג ד ו ל ח ס ר י ם ל נ ו ה א מ צ ע י ם ה ח ו מ ר י ם ל כ ל כ ל ו ל נ ה ל א ת מ ו ס ד ה ק' ה ז ה, "כי אין הקומץ משביע את הארי" והרבה בחורים דופקים על פתחי־הישיבה ותמורת לקבל אותם באהבה ותורה אשר באים לחסות תחת כנפי התורה הק' מוכרחים אנחנו לדחות אותם מזמן לזמן יען כי אין בכחינו לקבל אותם.

ואנו פונים בזה אל כבודו הרמה נ"י בתור אפוטרופוס־העזבון של הפרוס' חאחקין ע"ה בבקשה שגם ישיבתנו תתמך בתמיכה הגונה שנתית ובלי פסק שיקים בזה רצון של הנדבן הנ"ל, יען כי אצלינו הוא מוסד נחוץ וקדוש כזה כשושנה בין החוחים וכתפוח בעצי היער אבל מחמת גודל החסך א"א לה לפרוח כראוי לה ולהוציא פרותי' ולבסם את כל עצי היער, אבל אם יתנו לה האפשרות תגיל ותפרח כשושנה לתפארת עם ישראל.

יש לנו ב"ה "בית מלון" כאשר עיני כבודו הרם תראינה בהתמונה. וגם בית אכילה הנקרא "מענזא" המספקת להם כל צרכם. מספר התלמידים הוא לערך חמישים בחורים. וההוצאה הכללית עולה לערך שלשים וחמשה אלפים לעי לחודש.

בתקוה חזקה שכבודו הרם נ"י ישים אזן ולב לדברינו הנאמרים באמת ולא ישיב פני ריקם למען חיזוק לימוד התורה הק' שהוא מצוה גדולה לאין ערך ובפרט בזמן הזה כנ"ל.

והנני חותם בברכה שיקוים בו ובכל המסייעים לדבר מצוה כזו. עץ חיים היא למחזיקים בה ותומכי' מאושר.

ברגשי כבוד,
ברוך בהה"צ מוהרי' זצללה"ה
(החותם הנ"ל)

יעקב דוד וויזנצקי, הרי"ם.
זלמן שעכטיר, מזכיר הישיבה.
(חותם הישיבה)

מ כ ת ב ג'

ב"ח יום א' פרשה צו תרצ"ס, סערעס יע"א.

כבוד האדון הגבבד רודף צדקה וחסד וכו' מר ד"ר וויסניצער נ"י ויזרת.

מכתבו מיום 15 לחודש זו הגיענו נכון וגם המשפק על עשרה פונט ב"כ הגיענו ואלפי תודות לכ"ה בשמי ובשם כל תלמידי היקרים בעד השתדלותו לסובת מוסדנו הק. כמדומני שלמותר יחשב לתאר לכ"ה את השמחה שהי' להנהלת הישיבה על אשר זכינו שגם מוסדנו הבי חשוב יחשב ב"כ בין הבורזשעס של התאזקין־שטיפסטוב, שהוא תמיכה תמידית. ואנב ארשה לי להודיע לכ"ה אשר הגני מוכן איה"ש לקבל תלמידים חדשים על הזמן הבא ולכפול הסכום של התלמידים מזמן העבר, מחמת שבאתי לידי ההחלטה שסוב תורה עם ד"א. וע"ז עשיתי אצל הישיבה ב"כ בית מלאכה שבה ישתלמו התלמידים ב"כ באיזו מלאכה שירצו. וזאת היא תועלת גדולה עבור צעירי שבעת שיהי' בישיבתנו ילמדו ב"כ מלאכה שהיא תחת השגחתנו. וע"י זה אהי' מוכרח לקבל הרבה תלמידים חדשים.

והשי"ת יעזור לנו ישועה כללית ושלא יהי' שום עכוב בהעבודה בעד הפצת התורה וגזכה לראות בתהרה בשוב ד' את שבות ציון וכימי צאתנו ממצרים אראנו נפלאות.

כ"ד ידידו בלתי מבירו המאחיל לו תג כשר ושמח והחותם בשם הנהלת הישיבה.

ברגש כבוד,
ברוך בהה"צ מוהר"י זצללה"ה
(החותם הנ"ל)

יעקב דוד וויזנצקי, הר"מ.
זלמן שעכטיר, מזכיר הישיבה.
(חותם הישיבה)

מאמרו של הרב מנחם בראייר שליט"א
מתוך הספר "מוסדות תורה באירופה", ניו יורק תשט"ז.

הישיבה „בית ישראל ותמכין דאורייתא" בסערעט־בוקובינה.

הישיבה בעיר סערעט הקרובה לטשרנוביץ בבוקובינה נוסדה ע"י הרב ר' ברוך האגר אב"ד סערעט, אחיו של האדמו"ר מוויזעווע ובנו של הה"צ ר' ישראל האגר זצ"ל מוויזניצה שעל שמו נקראת הישיבה, בשם „בית ישראל ותמכין דאורייתא". כאחותה בוויזניצה מבוססת היתה ישיבת סערעט על רוח התורה והחסידות. אולם בסוף שנת 1938 ניגש הרב ר"ב האגר, כאחיו בוויזניצה ובוויזשעווע, להגשים רעיונם של חז"ל: „יפה תלמוד תורה עם דרך ארץ" (אבות ב' ב.). בדעתו היה להכשיר את תלמידי הישיבה גם למלאכה וללימוד מקצוע לשם פרנסה וסיפוק עצמי. לכן השתדל הרב לשלב בתוך תכנית הלימודים בהישיבה גם קורסים מיוחדים למלאכות שונות. ב„קול קורא" באידיש [1]) שהדפיס והפיץ בקהילות הסביבה מוצאים אנו הנמוקים למפעל שכזה, ופרטים על הישיבה הננו מצטטים ממנו בתרגום עברי חפשי. הרב מראה על „המצב החמור בו נמצא הנוער היהודי מבוקובינה, כשכל מקורות־פרנסה סתומים בפניו, ואשר לכן לא ניתנה היכולת לחלק גדול מהנוער שלנו לבקר בישיבות ולהכניס לתוך לבם המאור שבתורתנו הקדושה, ולכן התנכרו כ"כ מתוה"ק ומהיהדות. לכן החלטנו לפתח בישיבתנו — קורסי מקצוע — לנגרים, חייטים, פחחים ועוד. ותנתן ההזדמנות לכל תלמיד ללמד מקצוע במשך של שלש שנים, ביחד עם חצי יום של לימוד בהישיבה, ולהשתלם בחכמת ישראל. כבר נסינו זה הנסיון והצליח ב"ה בידינו. ובכן ניגשים אנו לפתח את המוסד החשוב כל כך במידה יותר רחבה שיוכל לקבל יותר תלמידים. הישיבה נחלקת לשני סוגים:

1) תלמידים שיקדישו כל הזמן רק ללימוד תוה"ק.

2) תלמידים אשר ילמדו תורה חצי יום וחצי יום ילמדו אומנות.

באופן שכזה ניתנה היכולת לצבור היהודי הרחב לחנך את בניהם בדרך התורה וכאחת ליצור עבורם מקור־מחיה. ככה נפתחים שערי הישיבה לכל הנוער היהודי אשר ברצונו ללמד מקצוע ולא יכול לכן ללמד בישיבה. ככה נאחדו יחד תורה ודרך ארץ אשר לדאבוננו, נחשבים לחלק מאתנו כאלו מתנגדים זה לזה. וכדי לתת לכל יהודי הזדמנות להשתתף בצורה קלה ולזכות חלקו בקיום מוסד של כלל־ישראל זה, מוציאים אנו, החל מהיום, רשימת שבת המתחלקת לכל בית יהודי בעד ליי (ארי) אחד לשבוע. ברשימה זו יצוין הזמן בדיוק לנעילת החנויות, הדלקת הנרות, וזמן מוצאי שבת קודש, וגם מאמרים יפים ודינים שונים.

בביטחה שהציבור היהודי ידע להעריך החשיבות הגדולה של מוסד שכזה ויתמכו בנו תמיכה רוחנית וחמריית. חתום,

ברוך בהר"צ מוהר"י זצלל"ה
אבד"ק סעריד והגליל."

קול הקורא מסתיים בהודעה לתלמידים מועמדים שירשמו עד חוה"מ סוכות ויודיעו את המקצוע בו הם מעוניינים בכדי שיתקבלו בהסכמת הישיבה.

הישיבה המשיכה בתכנית כפולה זו, אף קיבלה תמיכה מיוחדת מעזבונו של פרופ. וולדימיר חאפקין (1860-1930) אשר דאג למצבם הכספי של הישיבות במזרח אירופה והשתדל לשפר את מצבם. מעזבון זה נתמכו הישיבות ות"ת בפולין, גליציה, ליטה, רומניה, הונגריה ועוד. "קרן הישיבות" סייע בעיקר תכנית שכזו בה מלמדים תורה ומלאכה ביחד. בשנת 1930 נתמנה וועד של ארבעה חברים, ביניהם דר. מארק ווישניצר, אשר בתור מזכיר-ראשי יצא וביקר בהישיבות שבמזרח אירופה [1].

רעיון זה של שילוב תורה ומלאכה נתקבל והפך למשימה חשובה בידי הרבה ראשי-ישיבות ברומניה, ובעיקר בטרנסילוניה, בשנים שלפני מלחמת העולם השניה.

דר. ווישניצר פירסם שלשה מכתבים שקיבל בשנות תרצ"ט-ת"ש מהרב ברוך האגר מסערט ב"תלפיות" מהם משתקף מצב ישיבת סערט.

הרב מרבה בשבח תכנית יחידה במינה זו של הישיבה בבוקובינה ומצטט דברי חז"ל "כל מי שאינו מלמד את בנו אומנות כאילו מלמדו לסטות (סוף קדושין). מפאת התכנית הנ"ל נתווספו הרבה תלמידים בהישיבה העוסקים בתורה ומלאכה גם יחד. מטעם חוסר "האמצעים החומריים לכלכל ולנהל את המוסד", הצטרכו להשיב ריקם פניהם של הרבה תלמידים הדופקים בשעריה.

קיים היה בישיבה "בית מלון" ובית תבשיל המספקים מזון ולינה לחמשים בחורים בערך, ההוצאה הכללית עלתה ל-35 אלף ליי לחודש. ראש הישיבה ומנהיגה הרוחני היה הרב יעקב דוד וויזניצקי, ר' דוד פערלא מההנהלה ור' זלמן שכטיר המזכיר. מספר התלמידים היה קרוב ל-50. התכנית כללה גמרא ותוספות, פוסקים, ונ"ך.

בשנת 1940, כשפרצו הסוביטים לבוקובינה, נסגרה הישיבה מסערט, אולם חלק ממנה עבר ועלה ארצה. והיום ממשיך הרב האדמו"ר האגר שליט"א בהנהלת ישיבת סערט בחיפה, כאחותה מוויזניצה בבני-ברק.

יושבים מימין לשמאל: ליטמן כץ, כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א, כלב אדלר.
עומדים מימין לשמאל: חיים משה ברוך, שמעון אפרתי.

אורח בסערט

רבי חיים מאיר מויז'ניץ בעל ה"אמרי חיים" , אחי רבינו בעת ביקורו בסערט בה' תמוז תרצ"ט לרגל בר המצוה של ראש הישיבה שליט"א. לידו, הנער בקסקט ר' פייביש הרמן הי"ו. מימין רבינו שליט"א בצעירותו והישיש הנראה שלישי אחריו בתוך הגבאי הר' ניסן יוסט כמו כן נראים בתמונה ר' מרדכי וולך, ר' צבי זומר, ר' ליטמן כץ, ר' בערל רוזנברג, ר' קלמן שכטר, ר' אליהו וולך, ר' יהושע העשיל, ר' יהושע חיים פישמן ועוד.

שלהבת הנרות

מנשה מילר

חנוכה בצל דבינו זצוק"ל

אחת החויות העמוקות והחרותות ביותר בלבנו הוא זיו דיוקנו הנהדר והאציל של רבינו זצוק"ל בשעת הדליקו את נרות החנוכה כשכולו רצוף אהבה דמות זוהרת ומופלאה ביותר.

מי שזכה להסתופף בצל קדשו ולעמוד במחיצתו בעת שנגש לקיום המצוה למלאכת קודש זו זוכר את מראה פניו המתלהטים והאחוזים להבות אש קודש ארשת פניו בפרשו כפיו לתפילת ה"לשם יחוד" אשר היה מבטא את תשוקתו בצפיה והמתנה בגעגועים ובהכנה רבה לקראת מצוה גדולה וקדושה זו.

מצוות ההדלקה היתה מתחילה בעצם כבר עם הטבת הנרות בעת שעשה את הפתילות וטבלם בשמן לתקנם להדלקה. כמו שפי' פעם לאלו שעמדו מסביבו בעת שהכין את הפתילות והשמן – מה דמצינו אצל אהרן הכהן בפ' בהעלותך, שפרש"י שהיה מדליק ומטיב את הנרות והקשה דלכאורה הול"ל מטיב ומדליק את הנרות דהרי קודם מטיבים ואח"כ מדליקים רק הענין הוא – אמר אז בנועם שפתיו שלאהרן הכהן היה עבודה כ"כ גדולה בשעת הטבת הנרות עד שתהא נחשבת להדלקה עצמה.

ליד המנורה מצטופפים בחורים וגם ילדים, אברכים וזקנים מחכים לנעשה, בבהמ"ד הושלך הס ורבינו התחיל באמירת הברכות בקולו הנרעד והנרגש כדרכו בקודש בהתדבקות מחשבתו אל על... אנחותיו ודמעותיו בין ברכה אחת לחברתה היתה שוברת לבו של אדם וחודרת עד עמקי נשמתו. ובפרט ברכת "שהחינו וקימנו לזמן הזה" מעוררת התרגשות עד דמעות בזכרנו את תלאותיו של רבינו זצוק"ל בגלות המר בטרנסדנסטריה ואשר זכה להגיע לארץ ישראל ולעמוד עתה ליד הנרות ולהדליקן, להאיר את האור אשר למענה מסר את נפשו וזה חלקו מכל עמלו.

סדר ה"ויהי נועם" נאמר באימה וברטט וחרדת קודש בדביקות עילאה והתלהבות נוראה. בעת שכולם היו אחוזי דממה חרישית נשמע קולו העדין והנעים שבקע מתוך קירות לבבו בדרך בקשה ותחנונים למלכו יתברך שמו בשפיכת לב ונפש כמים שהרעיד את הלבבות כל תיבה שנשמעה הביאה להתרוממות הנפש ולכיסופם לגאולה שלימה במהרה.

דבריו בחידוש ופלפול על סוגיות דחנוכה היה אחד הדברים שנהג רבינו זצוק"ל לפי נוסח חותנו האדמו"ר מבעלזא זצוק"ל, פה מפיק מרגליות היה בהלכה ואגדה בהסבירו את סברתו בפניו המאירים והבהירים, כולו מחמדים וכולו ממתקים, שפתותיו

שושנים, מדבש ונופת צופים מתוקים.

מעות חנוכה שנתחלקו על ידו בחמימות ולבביות לכל תלמידי הישיבה היה שופעת חסד ורחמים אהבה וחמלה, בעיניו זיקי שמחה ומפיקות הוד והדר, באותן סגולות נאצלות שסימלו את אבותיו לבית ויז'ניץ זי"ע.

כשהקהל נשאר עוד בהתרשמותו, בהתרגשותו, ובהתלהבותו, אחרי המראה הנשגב הזה של הדלקת נרות החנוכה היו פותחים אחר ההדלקה את פיהם בשירה ובזימרה בשירת יונים, יונים... נקבצו עלי... ונשאים כתף אל כתף בריקוד נלהב מתוך רוממות הנפש.

אמנם בעוה"ר אין אנו זוכים לראות יותר את רבנו זצוק"ל במעמד נשגב זה אשר היה בכוחו לעורר לתשובה כל מי שעדיין ניצוץ יהודי בקרבו, אולם אותם הנרות אשר הדליק בחייו, ממשיכים להאיר לנו את הדרך אשר נלך בו בע"ה עבגצ"א.

פועל ישועות

היכל קדשו של בית רבינו זיע"א פתוחות היו לפני כל, כאשר פתוחות לכל היו דלתות היכל הקדש אשר בנפשו פנימה. כל צרה, ה' ישמור, כל מצוקה ומכאוב, מדוי גוף ונפש, יסורי יהודי ומיחושי לבבו – הכל בכל מכל כל בוא יבא לפני רבינו זיע"א, והוא ברוב דעתו, ברוחב מבטו הזך והצלול, בשפע המית אהבת ישראל הגדולה אשר להטה בו, היה מנחם ומרגיע, מברך ומתפלל, פועל ללא ליאות ומפעיל אחרים שיוסיפו זה בכה וזה בכה, למען עזור ליהודי.

ואף כל מר נפש, נדכא ומר, ידע כי יש צדיק בארץ אשר יטה אזן לשמוע לכל אשר בלבו, ויברכנו ויעזרנו במתת יד. לא יפלא איפוא שלא חדלו כל מבקשי דבר ה', משחרי פני רבינו זיע"א.

יום אחד, נכנס ובא אצל רבינו זיע"א יהודי שבור ורצוץ, כל כולו בכי, עוית צער מלפפתו, ראהו רבינו זיע"א ונכמרו רחמיו עליו. המתין לשמוע מה בפיו של זה. אך אותו יהודי כה גדול היה צערו עד כי נעתקו המלים מפיו ולא יכול היה לפצות פיו. שאלו רבינו זיע"א בנחת לשונו מה יכאב לו ומה הוא אשר ידאיב את לבו.

כמו אך ציפה היהודי לאות שינתן לו, מיד פתח פיו ויספר לרבינו זיע"א את צרתו הגדולה: ילדו הקטן זה כמה לילות שלא חדל לבכות. לילה ראשון ראהו אביו בכך, אז

ה"סבא קדישא" ובניו ה"אמרי חיים" וה"דמשק אליעזר" והרבי מקופישניץ.

אמר לעצמו: אך מקרה הוא, ברך, הבכי לא רק שלא חדל אלא אף הוסיף והלך וגדל, ראה אבי הבן והנה המצב הולך הלוך ורע.

הוזעק הילד הקטן (בן ארבעה חודשים!) לבדיקות בבית החולים. בדקו הרופאים בדיקות יסודיות הלוך ושוב, והעלו חרס בידם. ראו, אמנם, שהכאבים כולם באיזור בית החזה, ברם כדי קביעת אבחנה ודרכי טיפול בהתאם לכך, לא יכלו הבן.

התהלכו מבולבלים כל בני הבית: מה יהא על ילדם? מאין יבוא עזרם? ולא יכלו מצוא דרך כל שהיא אשר תחלצם מצרתם.

ובעוד הם מהלכים אנה ואנה במסדרונות בית החולים וארשת פניו חמורה ורצינית: לאחר שיקול דעת ממושך בהשתתפות מיטב הרופאים במחלקתו, לאחר שבחנו את כל המימצאים הנמצאים תחת ידינו, החלטנו לנתח בדחיפות את בנכם – סכנה חמורה נשקפת לחייו והניתוח חיוני, שמעו זאת בני המשפחה ותפרח נשמתם מרוב בהלה, מגמגמים שאלו שוב ושוב את הרופא האם כה חמור המצב. והוא, באחת – ניתוח ומיד!

קם האב, שחוח ורצוץ ואמר: אלך לי אל רבינו זיע"א, אשיח לפניו את צרה זו, וכל אשר יאמר – נעשה. נזדעף הרופא זעף גדול, וקול כועס הרים: מה לך אצל הרבי, יהודי, האם אינו מבין כי הניתוח הוא צו השעה. אך היהודי לא נבהל מגערת הרופא, אף לא מכעסו. בשקט רב, אך בתקיפות ובנחישות הדעת גמר אומר: קודם לכל, ישיח לפני רבינו זיע"א את כל אשר עם לבו, ויהי מה!

לא הועילו כל מחאותיו של הרופא, לא הרשימוהו כליל, לא הניאוהו מלכת אל רבינו זיע"א. כך חתם היהודי את סיפורו ותלה ברבינו עיניים מייחלות.

שמע רבינו זיע"א את כל דברי היהודי, חש עמוק עמוק כל שברון רוחו של היהודי הניצב לפניו, נכמרו נתגלגלו עליו רחמיו: "אל דאגה, הרופאים אינם אלא שליחי בשר ודם, גבוה מעל גבוה, הרופא האמיתי, בוראנו המשגיחנו יומם ולילה בחסדיו העצומים. לך שוב לביתך ולבנך יקירך אל תחשוש, דבר לא יארע לו! שמע זאת היהודי, ותחי נפשו. קם מעודד ומלא רוח חדשה, מלאת שמחה. הלך לביתו, שכן השעה היתה

שעה מאוחרת. ומיד עם שחר, אץ רץ לו האב, לראות את שלום בנו ואת אשר ייעשה לו. והנה בבואו לחדרו של הילד וירא את בחדר המולה ורעש בלתי מצויים, לרגע חרד לבו בקרבו: מה משמעות רעש זה? אך מיד דחק הצידה כל פחדיו וילך בבטחון מלא אל מטת ילדו.

המטה היתה מוקפת בסגל הרפואי הבכיר של בית החולים: מיטב הרופאים עמדו שם, הכל היו הוגים בהתרגשות מרובה. לפתע צדה עינו של אחד הרופאים את האב, הוא קרא לעברו: "פלא! נס ממש! מעולם לא ראינו תופעה שכזו! הכל חלף עבר אצל בנך, הוא בריא לחלוטין, איננו מבינים כיצד זה קרה?!" שמע זאת האב ויתמלא לבו שפעת תודה לבורא ברוך הוא השולח רפואתו לחולי עמו ישראל, באותה עת בא נשא לבו תפילה חרישית לה, זכר היטב עיניו הרחומות, את קולו הרך של רבינו זיע"א אשר ברכו ברפואה שלמה...

הוא שאמרו חכמינו זכרונם לברכה: צדיק גוזר – והקב"ה מקיים.

תורה אור טבת תשמ"א

הננו משתתפים באבל הכבד

של פטירת הגאון והצדיק מגזע תרשישים

האדמור מסרט-ויזניץ זצ"ל

זמביעים ניחומין לאדמו"ר שליט"א מויז'ניץ
בבני ברק
ולהמשפחה הנכבדה בחיפה

מרכז בית יעקב
בארץ ישראל

מכון בית יעקב למורות
ירושלים

הסתדרות אגודת ישראל סניף בני ברק

ה ס פ ד מ ר

על כבוד קדושת הרהגה"צ

כש"ת ר' ברוך הגר זצלה"ה

אדמו"ר מסרט ויזניץ מחיפה

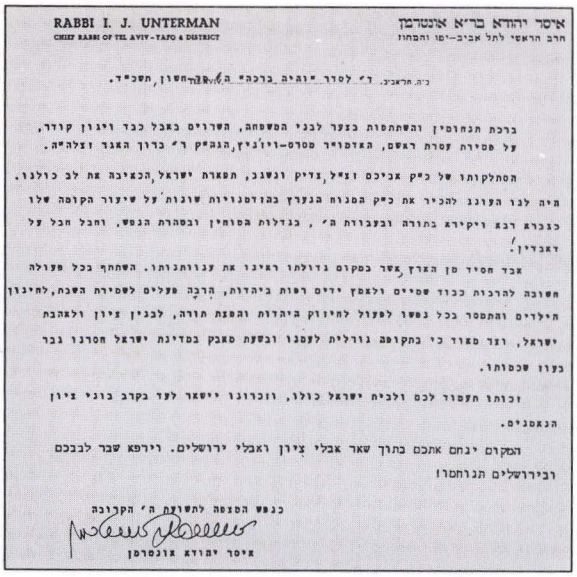
יתקיים אי"ה ביום ראשון אור ליום ב' בכסליו,
בשעה 7.30 בערב בביהכנ"ס הגדול רח' ר' עקיבא ב"ב

יספידו:

הרב הגאון ר' **יוסף נפתלי שטרן** שליט"א חבר מועצגה"ת
החהגה"צ ר' **חיים יודא מאיר הגר** שליט"א אדמו"ר מוישוא
הרב הגאון ר' **ל. ב. הלפרט** שליט"א רב בצפון ת"א

מקור דמעה

עלון בכות
הספדים ותנחומים

RABBI I. J. UNTERMAN
CHIEF RABBI OF TEL AVIV-YAFO & DISTRICT

איסר יהודא בר"א אונטרמן
הרב הראשי לת"א-יפו והמחוז

ב"ה, תל-אביב, ד' לסדר "והיה ברכה" ה' מרחשון, תשכ"ד.

ברכת תנחומין והשתתפות בצער המשפחה, השרוים באבל כבד ויגון קודר, על פטירת עטרת ראשם, האדמו"ר מסערט-ויז'ניץ, הגה"ק ר' ברוך האגר זצלה"ה.

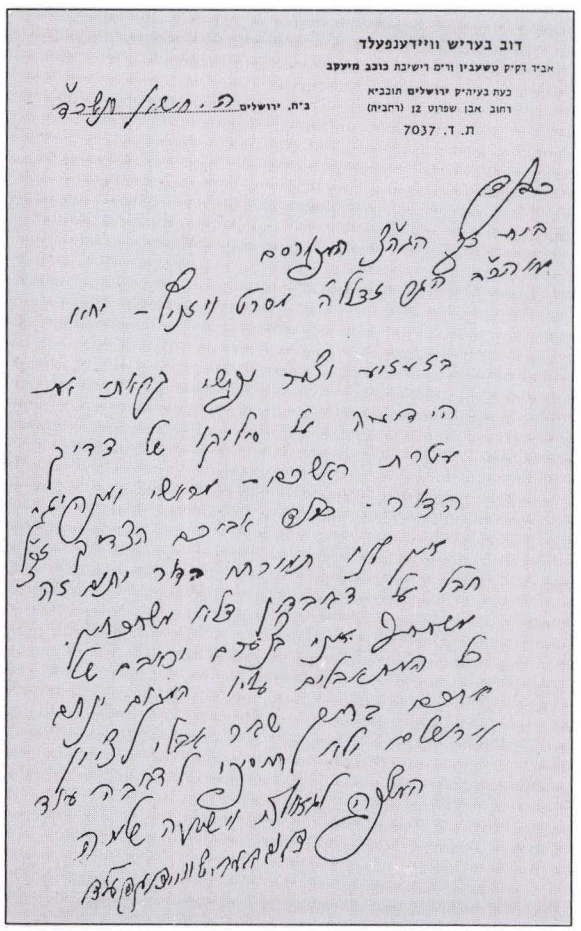
הסתלקותו של כ"ק אביכם זצ"ל, צדיק ונשגב, תפארת ישראל, הכאיבה את לב כולנו. היה לנו העונג להכיר את כ"ק המנוח הנערץ בהזדמנויות שונות על שיעור הקומה שלו כגברא רבא ויקירא בתורה ובעבודת ה', בגדלות המוחין ובטהרת הנפש, וחבל חבל על דאבדין!

אבד חסיד מן הארץ, אשר במקום גדולתו ראינו את ענוותנותו. השתתף בכל פעולה חשובה להרבות כבוד שמים ולאמץ ידים רפות ביהדות, הרבה פעלים לשמירת השבת, לחינוך הילדים והתמסר בכל נפשו לפעול לחיזוק היהדות והפצת תורה, לבנין ציון ולאהבת ישראל, וצר מאוד כי בתקופה גורלית לעמנו ובשעת מאבק במדינת ישראל חסרנו גבר בעוז שכמותו.

זכותו תעמוד לכם ולבית ישראל כולו, וזכרונו יישאר לעד בקרב בוני ציון הנאמנים.

המקום ינחם אתכם בתוך שאר אבלי ציון ואבלי ירושלים. וירפא שבר לבבכם ובירושלים תנוחמו!

כנפש המצפה לתשועת ה' הקרובה
איסר יהודא אונטרמן
הרב הראשי לת"א-יפו והמחוז

דוב בעריש וויידענפעלד
אבד"ק טשעבין ורים דשיבת כובב מיעקב
כעת בעיה"ק ירושלים תובב"א
רחוב אבן שפרוט 12 (רחביה)
ת. ד. 7037

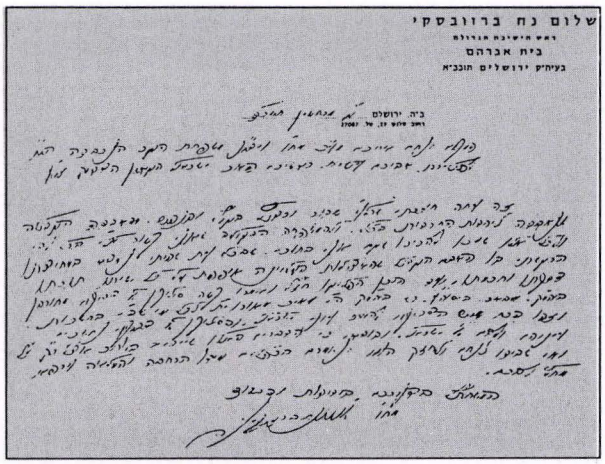
ב"ה, ירושלים

ב"ה, ירושלים ה' חשון תשכ"ד
כבוד
בית כ"ק הגה"צ המפורסם
מוהר"ב הגר זצלל"ה מסרט ויז'ניץ – יחיו'

בזעזוע וצער נפשי קראתי את הידיעה על סילוקו של צדיק עטרת ראשכם – מראשי ומנהיגי הדור. כבוד אביכם הצדיק זצ"ל אין לנו תמורתו בדור יתום זה חבל על דאבדין דלא משתכחין.
משתתף אני בצערם וכאבם של כל המתאבלים

עליו. המקום ינחם אתכם בתוך שאר אבלי ציון וירושלים ולא תוסיפו לדאבה עוד.

המצפה לגאולה וישועה שלמה
דוב בעריש וויידענפעלד

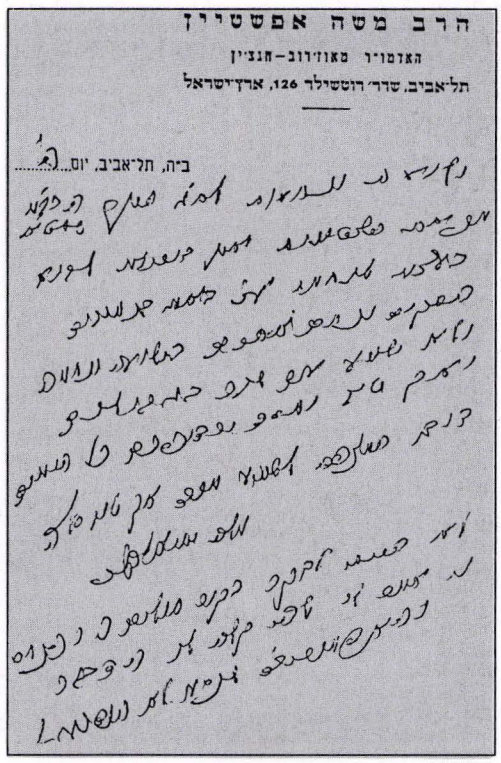

שלום נח ברזובסקי
ראש הישיבה הגדולה
בית אברהם
בעיה"ק ירושלים תובב"א

ב"ה, ירושלים ג' מרחשון תשכ"ד

המקום ינחם אתכם מע"כ מחו' וידי"נ משפחת הגר הנכבדה, הי"ו לפטירת אביכם עטרת ראשיכם פאר ישראל הגאון הצדיק ז"ל.

זה עתה חזרתי מהלויה שבור ורצוץ בגוף והנפש. האבדה הגדולה שנאבדה ליהדות החרדית בכלל, ולמשפחה הדגולה שאני קשור אליה בכל לבי, ולכל אלו שזכו להכירו שגם אני בתוכם. שבכל עת שהייתי נמצא במחיצתו הרגשתי בו האדם הגדול שהאצילות העליונה אופפת על כל ישותו, תורתו, צדקתו וחכמתו, ועד היכן הפליגו חז"ל ואמרו קשה סילוקן של צדיקים מחורבן ביהמ"ק. ומבאר בביסוה"ע, כי ביהמ"ק היה מאיר מאורו ית' לכל מי שהיה בחשכות, וזהו הכח שיש בצדיקים להאיר עיני ישראל, ובסילוקן של צדיקים נחשכים עיניהם ולבם של ישראל. ודומני כי הדברים האלו שייכים ביותר אצל כ"ק ז"ל ומי שבידו לנחם ולחזק הוא ינחמכם בכפלים מידו הרחבה והמלאה וירפא מחץ לבכם.

המשתתף בצערכם, בידידות ובכבוד
מחו' שלום נח ברזובסקי

הרב משה אפשטיין
האדמו"ר מאוז'רוב-חנגין
תל-אביב, שדר' רוטשילד 126, ארץ-ישראל

ב"ה, תל-אביב, יום

תנחומי האדמו"ר מאוז'רוב זצ"ל

הרבנות הראשית — המועצה הדתית
חיפה

ביה"

ביום שני, י' בחשון תשכ"ד (28.10.63) בשעה 7 בערב בבית המדרש המרכזי, רח' הרצל

תיערך

אסיפת אבל

במלאות שבעה להסתלקותו של הרב הגאון הצדיק

רבי ברוך הגר זצ"ל

האדמו"ר מויזניץ, חיפה

יספידו: הרב הגאון רבי יהושע קניאל שליט"א, הרב הראשי של חיפה

הרה"ג ר' ל. ב. הלפרט שליט"א, הרב מוסכוו, ת"א

הרה"ג ר' י. בנציון רוטנר שליט"א, רב דשכונת חריסה

ר' פתיחה: מר י. נ. הכהן יו"ד המועצה הדתית

מתוך דברי הספדים במלאת שבעה לפטירתו

רבי יהושע קניאל זצ"ל רבה של חיפה

אישיות דגולה שכולנו הכרנו אותו ואת סגולותיו, תורתו, שיחותיו, דרשותיו, מעשיו ופעליו הכבירים, מידותיו, תכונותיו, מידת האהבה ללא גבול שנחל מאביו הגדול ה"אוהב ישראל" זצוק"ל – "ויקרבו ימי ישראל למות" ימיו של האוהב ישראל של עירנו קרבו לפני הזמן, ימים אלה היו מלאי תוכן, שלמים בתורה, בעבודה ובגמ"ח, כפי שנדרש מהאדם השלם, להלביש את ימיו בלבוש רוחני ע"י מעשיו הטובים, כמו שיעקב אבינו השלים את רקמת חייו ולכן כתוב בו ויקרבו ימי ישראל... האדמו"ר זצוק"ל הדריך המונים לתורה, היה שקוע תמיד בעבודת ד', הקים מוסדות רבים, ישיבות, בתי תלמוד תורה, מקוואות, גמ"ח, הכניס אהבה, יראה וקדושה בישראל, סבל נוראות בתקופת המלחמה, אך גם אז עשה גדולות לטובת כלל ישראל, הציל

הרבה נפשות בישראל הטריח עצמו ולא חסך אף פעם יגיעה לטובת כל איש, היו מקרים שהעדיף דווקא ללכת ברגל ולא לנסוע כשדרכו היתה לטובת יהודי נצרך, עשה רבות לטובת בנין הארץ, קפדן בשמירת כל חג ממצוות התורה ומנהגי חז"ל, ונדיב לב ביחס לזולת בבחינת אברהם אע"ה שהתחנן על אנשי סדום אולי יש צדיקים בתוכם, שלפחות ביחס לסדום הם צדיקים, ומצוות הכנסת אורחים היתה אצלו יותר מקבלת פני השכינה, עם היותו תמיד עסוק בעבודת הקודש בבחינת "שויתי ד' לנגדי תמיד" והזמן היה יקר לו, עכ"ז כיבד אורחים וקירב את כל אחד ואחד. אבדנו כלי שעשועים שהיה מפאר את עירנו ואת כל הופעותיו.

רבי לייבוש בער הלפרט זצ"ל, מוואסלוי

...אחד מיחידי הסגולה של עמנו, האור הגדול שהפיץ אורה לישראל, הפה מפיק מרגליות, שהיה מקור לתורה וחסידות חכמה ודעת, הלב היהודי החם שדפק למען עם ישראל, הכתר של היהדות החרדית – "שר וגדול נפל היום הזה בישראל" ישנם אבדות שרק בבוא הזמן מרגישים בהיעדרן אך ישנם גדולי הדור שמיד היום הזה מרגישים את חסרונם. על חטא נגד תינוקות של בית רבן ואי הקפדה על חינוכם התורתי השלם נתפסים צדיקי הדור נפרעים מ"העדות" לכן אומרים חז"ל "אל תגעו במשיחי" אלו תינוקות של בית רבן "ובנביאי אל תרעו" אלו תלמידי חכמים כי ע"י שמירת החינוך הנאמן של תשב"ר מונעים את הרע מתלמידי חכמים, ולצערנו אין דורנו כ"כ בסדר מבחינה זאת, לאור המצב כעת בשטח חנוך ילדי ישראל. רבינו הגדול הקדיש כל חייו למען חיזוק התורה, הקים ישיבה בחו"ל שהיתה מבצר תורתי במדינת בוקובינה, הקריב את חייו למען מוסדות התורה לדור העתיד כאן בארה"ק, מרמת ויז'ניץ שהקים בחיפה בוקעים אורות תורה וחסידות, היה ידיד נאמן והקל כאבו של כל איש, אלפים התחממו לאורו, תפילותיו, שלחנותיו, היו מקור מים חיים, הוא מעין לתורה וחסידות מעין החכמה עם פטירת רבה בר נחמני לא ידעו חבריו דוכתיה – (ב"מ פו.) על איזה חלק מסגולותיו הנפשיות יש להספידו, אם על גדולתו בתורה או בגמילות חסדים, כי בכולם הצטיין מכיוון שחזו צפרי דמטללי וקיימי – הצפורים מעופפים על קברו מחוסרי מקום מנוחה באין דואג להם אז יידעו שעל כך יש להספידו בעיקר, את רבינו זצוק"ל יש להספיד על מסירות נפשו למען כלל ישראל שנתגלה בכל התקופות וביחוד בגולת טרנסדניסטריה, בקומו לעזרת הזולת תוך סכנת נפשות ממש. איתא גדולה מיתתם של צדיקים כשריפת בית אלוקינו – כי הצדיק הוא בחינת בהמ"ק, ממנו זורחים קרני אור, רוח קדושה וטהרה לכל בית ישראל ופטירתו היא כמו שריפת בהמ"ק אם כי רק הגשמיות נסתלקה, אך הנשמה הקדושה נשארה במקומה כפי שהי' בחורבן בהמ"ק שרק הבנין נחרב והשכינה הק' נשארה במקומה אבל אם גם הקדושה מסתלקת החורבן בפטירת הצדיק אז הוא יותר גדול משריפת בהמ"ק.

איתא כל זית שיש לו שם בשדה אינו שכחה בד"א בשמו ובמעשיו ובמקומו – רבינו זצוק"ל היה בבחינת זית ששמנו מפיץ אור ומאיר מחשכים והצטיין בכל שלושת הסגולות המזכים את הזית לא לשכחו – שיפכנו – בעל השפעה רבה ועצומה על כל סביבתו – עושה הרבה עשה רבות והקדיש כל ימיו וכוחותיו למען פעולה ומעש

בשביל כלל ישראל "עוד בצד פירצה" עמד תמיד בכל נפשו לתקן תקנות ולגדור פרצות, מתוך הכלל היסודי כי בסכנת נפשות קיים את הצו - צא והלחם בעמלק ואילו בסכנת הגוף נאמר ד' ילחם לכם ואתם תחרישון.

רבי יעקב בן ציון רוטנר זצ"ל, רבה של חליסה

אלישע צעק למראה עלית אליהו הנביא השמימה - "אבי אבי רכב ישראל ופרשיו". אין אפשרות לשאת כעת הספד מסודר על האבידה הנוראה שסבלנו ביכולתנו רק לצעוק כצעקת אלישע אבי אבי רכב ישראל. אישיותו היתה מחוננת בשני מידות חשובות קנאות לד' ותורתו מחד ועניוות נפלאה מאידך. שתי המידות התמזגו במידותיו הקדושות עמידה איתנה וגאה על כל קוצו של יוד בדבר שבקדושה ועניות יוצאת מהכלל שבין אדם לחבירו בבחינת פנחס קנא לאלוקיו ויחד עם זה ויכפר על בני ישראל. זאת ביקש אלישע באמרו כי שנים ברוחק כוונתו היתה להשיג את המיזוג הכפול שבמדות אליהו הנביא קנאת ד' צבאות וביטול עצמו, השפעתו היתה רבה ברוחניות ובגשמיות וכל עבודתו היתה בצנעא שקשה לתארה ללא הבטלה כלשהי, הדליק אורות בחיפה הכניס אוירה של קדושה והביא לשינוי ערכים שאין כמוהו היה איש אשר רוח בו.

טלית שכולה תכלת

מכתב תנחומין מ"עמך" - אחד מני רבים

...כשהייתי בשעה 3:30 לפנות בוקר לאמר תהילים וראיתי את האיש הנערץ עלי שוכב לפני ארון הקודש – ומעט חסידים ותלמידים עייפים אומרים תהילים – הרגשתי לא רק את האסון והאבדה אלא גם את הטרגדיה של התקופה והטרגדיה שלי האישית. אני רק מנצל הזדמנות זו כדי לשפוך מעט את לבי אני וכאבי אני. ויז'ניץ היא חלק מישותי. הייתי ילד בן 4–3 כשאבי לקח אותי לתחנת הרכבת בעיר סניאטין בגליציה באותו לילה של חורף ושלג וכפור עברה רכבת מהירה את העיר ובה נסע הסבא שלכם ר' ישראל זצ"ל, לא חלילה עמדה בעיירה קטנה זו, רק עברה. וכחלום חי אני זוכר את האלפים, אלפי היהודים הפשוטים החנוונים ובעלי המלאכה הבלן והקברן עומדים בכפור בתחנת רכבת מרוחקת (שעה מן העירה) כשאחד דוחק את השני רק על מנת לראות את הרכבת זו היתה גדולתה של ויז'ניץ היא כבשה בעממיותה את היהודי הפשוט היא הרימה אותו מעל חיי יום יום אפורים ודאגות פרנסה ומשפחה למדרגה – כי לראות את הרכבת של הרבי זה מספיק כדי לאסוף כוח לששת ימי המעשה הקשים. ועל מנת כך כדאי לעמוד בכפור ולהדחק.

אמי מתייחסת לבית סנדז אבל ויז'ניץ היתה יותר מהכל. היא היתה עממית. הרביים לא התחבאו בחדרים ולא התנשאו ולא ראו עצמם עליונים הם ירדו אל העם וחיו אתו. אין ולא היתה ולא תהיה חסידות כה עממית, לאחר ששמרה על יהודים רבים מפני אכזבה ויאוש וקיימה אותם והרימה אותם והמקיים נפש אחת מישראל כאלו קיים עולם מלא. ויז'ניץ בנתה עולמות.

וויז'ניץ זו שכבה על הארץ חסרת רוח ונשמה מוכה וכוויה. אפשר לבטא את ההרגשה הזו? האם אפשר לכתב על זה? היש מכאוב כמכאוב זה?

לא אני האיש שיכול לחוות דעת להביע דעה להעריך או לבקר. קטונתי מכך. בדרך הטבע שומעים רכילות ולשון הרע על אדם בין שראוי לכך ובין שאינו ראוי מעודי לא שמעתי מלה רעה על איש זה שהיה טלית שכולה תכלת ועוד עטוף בציצית. אפילו העתונאי של "דבר השבוע" אמר לי פעם לאחר ששוחח עם הרבי ר' ברוך כי שינה את השקפתו על היהודים הדתיים ועל החסידות. חבל על דאבדין ולא משתכחין. חבל על תקופה הנקברת באדמה עם הגוף. אבל מדרך הטבע אחרי הלילה מניצה החמה, עולה השחר וזורחת השמש. אבא זצ"ל עשה גדולות הוא חי בלבבות רבים וגם בלבבי. וכך יחיה לעד. זוהי הנחמה הגדולה ביותר לנו קטני הקומה והאמנה. וכי מי זוכה לחיות אחרי המות – אם לא מעטים ובודדים.

יוסף

בן חכם ישמח אב

פנינים מדברי כ"ק מרן דבינו שליט"א על אביו, דבינו זצ"ל

ובחרת בחיים היום בהילולא של אאמו"ר הקוה"ט זצ"ל, גם יכולנו לצווח ולספוד "ווי לן דמיתנן ווי לן דמיתנן" על האבידה הגדולה שאבדנו כי גדול כים שברנו, ונשארנו כצאן בלי רועה. ברם בזה לבד שנאמר ווי לן דמיתנן, איזה תועלת תהי' לנו מזה. אלא עלינו ללכת בדרך שהורה לנו אאמו"ר הקוה"ט זצ"ל. היא דרך החיים ע"י לימוד התוה"ק, דרך זו טפח בתלמידיו ובכל מי שבא לחסות תחת צל קורתו. והם יכולים להעיד על גודל אהבתו לתוה"ק, התקשרותו אלי'. וכל ימי חיים חיותו לא פסק פומי' לדבר מענין לימוד התוה"ק, חסידות וירא"ש דביקות בהשי"ת. דרך שהיא בחי' "ובחרת בחיים". והשאיר אחריו זכר חי.

(סיום הש"ס – ב' חשון תשכ"ה)

* * *

יש דור שזקוק לצדיק כמו נח וישנם דורות הזקוקים לצדיק כאברהם אבינו. דורנו משווע למנהיג שהוא שילוב של צדיק וחכם גם יחד.

אין צורך לספר לכל אלו – שחסו תחת צל קורתו של אאמו"ר הקוה"ט זיע"א – גודל מסירות נפשו לתוה"ק, שאיפתו היחידה בכל חייו היתה לחנך את בנ"י בדרכי התורה והחסידות. כל אלו שבאו אתו במגע אי פעם, יכולים להעיד על תביעתו ודרישתו מאתנו תמיד לקביעת עיתים לתורה.

כמה מס"נ עמל ויגיעה שהשקיע בהחדרת תודעה זו של קביעת עיתים לתורה בחיים חיותו, ובשארית כוחותיו פעל למען מטרה זו, וב"ה מאמציו אלו הניבו פירות.

(סיום הש"ס – ב' חשון תשכ"ו)

* * *

כזו היתה דרכו של אאמו"ר הקוה"ט זצ"ל – ענק הרוח – גישתו ברוך ובנועם לכל אחד ואחד, בפיקחותו וחכמתו הרבה לעין שיעור. לטיפתו האבהית מחד ותוכחתו הדורשת תיקון ושיפור מאידך, ועי"ז רבים השיב מעוון. ולכן נשארו הפירות כפי עיניכם הרואות. דיש דור שצריך לצדיק כנח. אולם יש דור הנצרך לצדיק כאברהם אבינו. ובדורנו אנו זקוקים למנהיג שהוא צדיק וחכם גם יחד.

(סיום הש"ס – ב' חשון תשכ"ז)

* * *

היום בהילולא של אאמו"ר הקוה"ט זיע"א אפשר לומר שמסר נפשו עבור היהדות,

וכל חיותו ומגמתו היתה חינוך הדור. ישיבות, ת"ת, בית יעקב, על אלו נסבו דבריו תמיד, זו היתה מטרתו הנכספת, ומטרה זו ראה בה כמשימתו כל ימי חייו, ועד רגעיו האחרונים בחיים חיותו שאף להגיע ולהשיג מגמתו זו. מפעלו זה צריך להניב פירות ולהמשיך לעתיד. ועי"ז יהי' נחשב שהצדיק ממשיך שם – בעולם שכולו טוב – בעבודתו. נמשיך בע"ה בדרך התורה והחסידות, היר"ש ועבודת ד' כפי שהתווה לנו.

(סיום הש"ס – ב' חשון תשכ"ט)

* * *

אין אני צריך לספר לכם יהודים יקרים שהכרתם את אאמו"ר הקוה"ט זצוק"ל. דבר הידוע לכם שהוא הי' כל כולו בחי' עבודה מאהבה. וכפי שידוע מה שכתב באחד ממכתביו. שהוא רואה את כל הרודפים אחר תאוות עוה"ז איזה תענוג יש להם, אולם תענוג זה אינו מגיע לאפס קצה התענוג שיהודי מרגיש בעת שמתעטף בטליתו ומברך "אשר קדשנו במצוותיו וצוונו". זו היא בחי' עבודה מאהבה דנפשו כלתה בעד קיום המצוות.

ותורתו היתה באהבה ומו"מ עם הבריות באהבה. וכל המעלות שמנו חכמים שצריך לאדם שיהא בו כדי "שיהא שם שמים מתאהב על ידו" (יומא פ"ו). עוד היום ישנם יהודים שנכנסים לחדרו ומביטים בכורסיא קדישא שישב עליו, מתיפחים בבכי בזכרם את הקשר הנפשי האדוק שהי' להם עמו ואיך הוא החיה נפשם בחיוכו הלבבי ובאהבתו האבהית. וכל דרכו הן בין אדם למקום והן בין אדם לחבירו הרי היתה למופת. ועי"ז קרב רבים לעבודת השי"ת.

(סיום הש"ס – ב' חשון תשל"ג)

* * *

אדמו"ר זצ"ל היה צריך פעם לנסוע לאיזה מקום, וידעתי שיש שם אנשים כאלו – לא רק שאינם חולקים לו כבוד אלא להיפך, ואני ואחי לא רצינו לתת לו לנסוע, ועמד על דעתו בזה בטענה שאין זה נכון, ואנו רואים מהרהורי לבנו, לא רק שהחזיק עצמו בענוה ואין לכך חשיבות אם פוגעים בו, אלא כלל לא הרגיש בעצמו שום פגיעה ועלבון.

* * *

("קול ברמה" חשון תשל"א)

"עוד מעשה זכורני – כשהייתי עמו בשוויץ באיזה מקום, כאשר בא לבית הכנסת ישב הרב על מקומו המכובד, אבי הק' זצ"ל היה בודאי ת"ח יותר גדול ממנו ועכ"ז הלך אבי וישב לו על ספסל צדדי, דבר זה הציק לי מאד וגם הקהל הסתכל על מעשה ה"רב" בעין רעה, שלא הבין איך לקבלו ולכבד אורח כזה, למחרת בבוקר לא רציתי לתת לו ללכת להתפלל שם, ואמר לי כדברים האלה: מה אתה יודע האיך שצריך לנהוג בכבוד מרא-דאתרא, איזה הוה אמינא היה לך שאשב על מקומו – הוא צריך לשבת על מקומו, וכי אם היה אומר לי לישב על מקומו האם הייתי יושב על מקומו? ובכך לא

סגי אלא למחרת לפני קריאת התורה דרש ברבים והזהיר את הקהל – על ששמע שאין ממתינים על הרב בתפילה, חז"ל דברו בשבחם של "הנעלבין ואינם עולבין" אאמו"ר הקוה"ט זצ"ל כלל לא הרגיש בעלבון".

* * *

...כאשר אדם שוכב על ערש דוי וכבר יודע שעתו וזמנו קרוב, וגם אז כל מחשבותיו להתחסד עם הבריות בודאי זה חסד של אמת שאינו מצפה לתשלום גמול כי אפס הזמן לקבלת הגמול.

חסד זה היו יכולים לראות אצל אבי הק' זיע"א כאשר שכב כבר במצב קשה וביסורים גדולים, חששו ופחדו היה רק פן יצער ח"ו את מישהו, את זה יכולים להעיד אלו שהיו נעורים בלילה ועמדו לידו, אנחנו הלכנו לנוח קצת אחר לילות ארוכים שכבר עייפנו, וכאשר שמענו איזה צעקה של צער תיכף הלכנו לראות מה הרגשתו, ועשה עצמו אז כאילו לא היה שום דבר, ושאל: מה יש? מה נבהלתם לבוא? ב"ה הכל בסדר, אין שום דבר, וכשאחי שיחי' הביא לו איזה תרופות ביקש ממנו כמה פעמים מחילה על שמטריח אותו.

("קול ברמה" חשון תשל"א)

"קידוש השם"

מדברים שנאמרו ע"י חתנא דבי נשיאה, הגאון רבי אליהו שטרנבוך שליט"א

...זכורני כשאדמו"ח זצ"ל היה בשוויץ, וכמעט הדבר האחרון ששמעתי מפיו היה באותו ענין. בא אליו אחד החסידים והקדים בהצטדקותו – "אוי לי אם אומר, אוי לי אם לא אומר – אך "במקום שיש חלול השם אין חולקים כבוד לרב", התפלא אדמו"ח זצ"ל מי יודע במה ח"ו נכשל. המשיך אותו חסיד שהוא מתפלא שהרבי הלך ברחוב בלי השטרימל – דבר שהיה ודאי יכול להיות קדוש ה' גדול. ענה לו חמי בתקיפות רבה – וכי אתה בא ללמדני מהו קדוש ה' ומהו חלול ה'? האם דאגת כבר שכל התנהגותך תתאים לתאר "חסיד" וחרדי? מכאן ראיתי שדעת אדמו"ח זצ"ל היתה שהפסק אם דבר מסויים הוא חלול ה' או קדוש ה' אינו מסור לכל אחד ואחד – מה שימצא חן בעיניו ידביק עליו גושפנקא של קידוש ה' וכן ההיפך.

...כל המסובים כאן הכירו את חותני זצ"ל ולכן אם נרצה לשרטט את המיוחד שבו, אפשר לומר שהוא קידש שם שמים בכל תנועותיו פעליו ומעשיו בבחינת "בכל דרכך דעהו" – אף היום נפגש אני עם אנשים באירופה שזכו לפגוש את חותני לפני כעשרים שנה פעם אחת ותו לא, והדבר נחקק בראשם כרושם לעולמי עד, והסיבה שעבודתו היתה כפי המבואר בחובת הלבבות – איך שיהודי – חסיד ופרוש צריך להחזות – צהלתו בפניו ואבלתו בלבו, וכן דבורו בנחת עם הבריות וכו'.

זכורני כשהיה בעיר דאבוס שבשוויץ לא היה גוי שלא הרים את כובעו ויברכו בשלום כי ניכר היה בו שהוא איש אצילי בכל הילוכו והנהגתו וכן לכל אדם שבא במגע אתו היה שם שמים מתאהב על ידו.

עתה לפני יומא דהילולא – לא באתי לומר מוסר לאחרים כי אם לעצמי – ביום זה באים ואוכלים סעודה, ושומעים ד"ת ואומרים דיינו, אין זה מן הנכון אלא עלינו להתבונן מה הוא ביקש ודרש מאתנו. ישנם צדיקים וספרים רבים שאפשר ללמוד מהם, אולם עלינו החובה ללמוד אותם מידות שהתגלמו באישיותו, שקידש שם שמים ברבים, ובאופן זה עלינו להתנהג ולילך בדרכיו. שכל חסיד, תלמיד, בחור ישיבה, יראו על פניהם שהם בני תורה המתחממים באור החסידות, שכל תנועותיהם יהיו קודש, ולא בגאוה אלא בעדינות, שידעו להצביע עליו – הנה הולך כאן תלמיד מרן זיע"א.

מסיבת מלוה מלכה פ' בראשית תשל"ג

יום הולדת

הרב יעקב הגר

בהסתלקותו של אא"ז זצוק"ל הייתי בס"ה בן שמונה שנים. לפיכך אין לי – לצערי – הרבה דברים להזכר בהם. אולם דבר אחד נשאר חקוק בלבי ונפשי: מבטו המלטף והאוהב של הס"ק זצ"ל. בכל פעם שבאתי לחדרו והוא שקוע ועסוק בתוה"ק הי' מקבל אותי בזרועות מושטות ומושיבני על ברכיו. הצליל והצורה בו הי' מבטא את שמי עודנו מהדהד באזני. עד היום הזה אם קוראים לי בשמי מבלי משים אני משוה את הקריאה עם הקריאה של חיבה שזכיתי לשמוע בילדותי ואומר בלבי: זה לא זה. לאחר זמן נודע לי כי אני לא יחידי בהרגשה זו. כל או"א שזכה ובא במחיצתו, נשאר בהרגשה דומה, כלומר: אני הידיד היקר והאהוב לו מכולם. חברי קנאו בי שזכיתי להולד בעצם היום הקדוש אולם – אודה ולא אבוש – כי אני, הרגשתי לא היתה

דור לדור יביע אומר

רבינו זצ"ל עם נכדו בשער הכניסה לבית הגדול ברמת ויז'ניץ

כל כך נוחה מעובדה זו. במקום משתה ושמחה כנהוג בימי הולדת אצל ילדים אחרים, הצטיין יום הולדתי בתענית ותפילות וללא תשומת לב מיוחדת בשבילי. במיוחד היתה נפשי מרה עלי ביום הכיפורים האחרון לפני הסתלקותו של הס"ק זצ"ל מלבד עצם האוירה של יום הדין הניכר בכל, התוספו הפעם הדאגה והחרדה שאין לשער למצבו של הס"ק זצ"ל. ביום כפורים זה כאשר שכב על ערש דוי התפללו הקהל בחדר הסמוך. בשעת ההפסקה קרא לי למטתו. מבלי להבין את המתרחש לאשורו הייתי מבוהל. הרי אין זה פשוט לראות את הסבא במצב זה במקום שיעמוד בתפלה בביהמ"ד וכל הקהל עונה אחריו. עמדתי שמה וכפי הנראה הכיר בפני את העצב והחרדה. אמר לי במאור פניו וחיוכו המלבב המוכרים כ"כ היטב: יענקל'ה מדוע אתה עצוב כ"כ הרי היום יום הולדת שלך? הורדתי פני במבוכה מחמת נוכחות האנשים שעמדו מסביב.אולם נתמלאתי רגע שמחה: הנה סבא זוכר – למרות הכל לקח פני בשתי ידיו ונשקני בחום. איני זוכר אם זכיתי עוד בימים שלאחר מכן לקבל נשיקות אולם יום הולדת זה לא אשכח לעולם. לבסוף אמר לי: "הנה אתה רואה לא שכחתי את יום הולדתך האם לא תשכח גם אתה את שלי?" לא הבנתי אז ואף אחד לא טרח להסביר לי פשר הדברים ואולי גם הם לא הבינו. לימים נתחוורו לי הדברים.

ביום השנה החמישי להסתלקות הס"ק זצוק"ל הזכיר אאמו"ר שליט"א מאמר המובא בספר "ארץ חמדה". פ' במדבר, במדר': "צדקתך כהרי קל" – כשהקב"ה עושה צדקה הוא מפרסמו באיזו שעה ובאיזה אפרכיא, כמ"ש כאן במדבר סיני באוה"מ וכו' "משפטיך תהום רבה", שאינו מגלה זמן הפורעניות.ומסביר הטעם משום דידוע דאותו יום שאירע איזה דבר לא טוב ח"ו איתרע מזלי' ובכל הימים כשבא יום זה מזלו חלש וכמ"ש במרגלים שגרמו בכי' לדורות. לפיכך הקב"ה מכסה יום זה לבל יתרע מזלם משא"כ בצדקה ודבר טוב, שמזלם מתרומם, מגלהו. ובזה יובן מ"ש בהמן כיון שהגיע לירח שמת בו משרע"ה הי' שמח שמחה גדולה ולא הי' יודע שבז' באדר מת משה ובז' באדר נולד. הענין כי יום מיתת משה גילה הקב"ה (מגילה ג':) ויום לידתו הוא מכוסה והי' צריך להיות בהיפוך כפי שהוברר לעיל. אך באמת מיתת הצדיקים לא רע להם ואדרבא טוב יום המות מיום הולדו, כי ביום הלידה יורד ממקום גבוה למקום שפל וידוע מכתבי אריז"ל שירידה ממדרגה נק' מיתה וא"כ יום הלידה של הצדיק היא בעצם יום מיתתו – ולפיכך יום לידתו הסתיר הקב"ה ויום המיתה גילה. וזש"א ידע המן שבז' אדר מת משה אולם לא ידע שבז' אדר נולד משה, כי הלידה תתיחס למיתה ומה שנראה לעינינו מיתה, אצל הצדיק הוא הלולא ושמחה – יום הולדתו האמיתי. שמעתי אח"כ מפי אאמו"ר שליט"א כי עד היום לא ידוע יום הולדתו של ס"ק זצ"ל. אכן, "משפטיך תהום רבה". עתה הבנתי פשר הדברים שאמר לי: האם לא תשכח גם אתה את יום הולדתי?" לא אשכח! זכרו וזכותו יעמוד לכולנו, אכי"ר.

("קול ברמה" חשון תשל"א)

ROMÂNIA JUDEȚUL
Certificat de naștere.
Extras din condica nășcuților tom. 11 pag. 74/75 a Oficiului matrical israelit în
Observațiuni
Oficiul matrical israelit în

תעודת הלידה של רבינו זצ"ל
"את יום הלידה קשה לדעת"

דרשות

יהי מקורך ברוך (משלי ה' יח)
שתהיה כמעין הנובע וזהו שיתברך מקורך
(משלי עם ביאור הגר"א)

לפום רבנן ותלמידיהון

מדבריו במסיבת מלוה מלכה
למען הישיבה הק' בארה"ב בשנת תשט"ו

מצינו בגמ' (שבת סז:) במאורע המרומם אצל ר' עקיבא כאשר עשה משתה לבנו. הרים את הכוס ואמר "חמרא וחיי לפום רבנן" ותיכף הפך את דבריו ואמר "חיי וחמרא לפום רבנן ולפום תלמידיהון" ויש לדייק בשינוי הלשון מתחילה אמר "חמרא וחיי" ואח"כ אמר "חיי וחמרא" ומקודם אמר "לפום רבנן" ואח"כ אמר "לפום רבנן ולפום תלמידהון" וי"ל דהנה ראיתי מגדול בישראל על מה דאיתא בגמ' (זבחים יא.) "אר"ש בן עזאי מקובל אני מפי שבעים ושנים זקן ביום שהושיבו את ראב"ע בישיבה" – "זבחים הנאכלים" כלומר זבחים כאלו ששייך בהם אכילה חוץ מעולה שהוא כולה כליל לד' "שנזבחו שלא לשמן, כשרים", ולכאורה פלא והפלא שיהודי יקריב קרבן להשי"ת והתירו לו לעשות הדבר שלא לשמה אמנם מצינו דבר דומה לכך בגמ' (פסחים ח.) "האומר סלע זו לצדקה בשביל שיחי' בני הרי זה צדיק גמור" ולא צריך בכלל שיהי' לשמה, גם צריכים להבין את הגמ' שבמקום אחד איתא (ברכות יז.) "כל הלומד תורה שלא לשמה נוח לו שלא נברא" ובגמ' (פסחים נ:) "אר"י א"ר לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצוות שלא לשמה שמתוך שלא לשמה בא לשמה", והוי סתירה ההדדי, אלא צ"ל שהכל הולך בענין אחד – מצוה כזאת שהוא לתועלת חבירו היינו שיש לזולת תועלת ממנה לא נפק"מ לנו אם הדבר נעשה שלא לשמה, לכן "כל הלומד תורה שלא לשמה" היינו שלומד לעצמו "נוח לו שלא לנברא" כי אם אתה לומד לבד ולעצמך ההכרח שיהי' לשמה, אבל עסק, פירושו ללמוד עם השני היינו שזה לתועלת חבירו אז "לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצוות שלא לשמה שמתוך שלא לשמה בא לשמה" כלומר בודאי ימצא אחד ביניהם שילמד לשמה, וזה פי' "זבחים הנאכלים" היינו שיש למישהו הנאה מזה "מותרין אפילו שלא לשמה" וכמובן בזה מדוע הכריזו על כך דווקא באותו היום שהושיבו את ראב"ע – מכיון שהוא עמד בויכוחו עם ר"ג (ברכות כח.) ר' גמליאל אמר "כל שאין תוכו כברו אל יכנס לביהמ"ד" וראב"ע אמר שכל אחד יכנס – אז באו למסקנא הזאת – שזבחים הנאכלים כלומר ההולך ללמוד בביהמ"ד והוי לתועלת חבירו אז אין נפק"מ אם לשמה או שלא לשמה ומותר לעשות אפילו שלא

לשמה. גם מצינו בגמ' (שבת סג.) "אורך ימים בימינה ובשמאלה עושר וכבוד" אלא בימינה אורך ימים איכא עושר וכבוד ליכא? אלא למיימינים בה אורך ימים איכא וכ"ש עושר וכבוד, למשמאילים שלומדים שלא לשמה עושר וכבוד איכא ואורך ימים ליכא, אבל לומר דבר ברור שליכא לגמרי אי אפשר מכיון שלעולם יעסוק אדם בתורה ובמצוות אפילו שלא לשמה שמתוך שלא לשמה בא לשמה, – שמהעושר וכבוד יבוא לו לפעמים גם אורך ימים. ידוע שחמרא מרמז על תענוגי עולם הזה דהיינו עושר וכבוד, וזה שהכריז ר' עקיבא בקולו העז: בנים יקרים – חמרא היינו עושר וכבוד יכול להיות לפעמים חשיבא אחריו גם חיי היינו אורך ימים, לפום רבנן, היינו כשלומד לבד לעצמו, בחמרא הוא בטוח, וחיי ג"כ יתכן שיבא אחריו שמתוך שלא לשמה בא לשמה – "חיי וחמרא", אורך ימים וכ"ש עושר וכבוד זה רק "לפום רבנן ותלמידהון" כלומר אם לומד ג"כ עם אחרים שזה לתועלת חבירו אז אפילו שלא לשמה מתחיל בחיי ונגמר בחמרא כלומר אורך ימים איכא וכ"ש עושר וכבוד, מכיון שזה כמו זבחים הנאכלים שכשרין אפילו שלא לשמן.

עשיתי את ההקדמה הזאת לענות ליהודים כאלו שאם מדובר אצלם בחשדהו אז יכולים בהחלט למלא מקום בזה, כבר אמרתי פעם מה שמצינו אצל אברהם אבינו ע"ה "יקח נא מעט מים ורחצו רגליכם" ולכאורה אותו אברהם אבינו שצוה להביא לאורחים, ג' שוורים, חמאה וחלב בכמות גדולה, צוה במים. יקח נא מעט מים? אלא שרש"י ז"ל פ' מדוע צוה לקחת מים, מפני שחשדם שערביים הם. והנה ידוע שצריכים להיות "כבדהו וחשדהו" וכאן למד אותנו א"א ש"כבדהו" צריך להיות מרובה בג' שוורים חמאה וחלב משא"כ ב"חשדהו" יקח נא רק מעט מים כלומר לחשוד צריכים רק קצת.

יכולים להמצא אנשים ביננו שמבינים שכל העסק הזה הוא שלא לשמה שרוצים לבקש פרסומת וכד', אז קודם "יקח נא מעט מים" החשדהו צריך להיות מעט, שנים, זבחים הנאכלין מותרין אפילו שלא לשמה מכיון שזה חיי וחמרא לפום רבנן ותלמידהון, מדובר פה בדבר שזה לתועלת חבירו לא רק בשבילי לבד, שם יושבים ומתאכסנים ילדים ב"ה ולומדים בתמידות תורה ויר"ש, לחשוד זה דבר קל, זה פשוט ג"כ טוב, מכיון שאם אני חושדו איני צריך לתת לו כסף. ועתה רצוני לומר לכם מה אנו מתכוננים לעשות בעז"ה – שם נבנה אי"ה ישיבה גדולה, הישיבה תהי' מורכבת מחדר אוכל ופנימיה שיוכלו לאכול ולישון, ליד זה נבנה תלמוד תורה וכן "בית יעקב" ששם בנות ישראל יקבלו את החינוך האמיתי, וכן נבנה שם מקוה, כי הרי אין הכוונה להקים ישיבה בלבד, שם יבנה גם ישוב, ולכן כל הענין הזה הוא לתועלת חבירו אז חיי וחמרא לפום רבנן ותלמידהון ומתחיל בחיי ואח"כ בא גם חמרא.

מורי ורבותי! לדאבוני אני לא אדם בריא לגמרי, קשתה מאד עלי הדרך להנה, אני רק רוצה לומר לכם מה שאמרתי לפני שבוע בשם דודי הרה"צ מאנטיניא זי"ע ועכי"א.

שאמר דבר מחריד מאד – "ויהי השמש לבוא ותרדמה נפלה על אברהם והנה אימה חשכה גדולה נופלת עליו" הינו שהשי"ת הראה לאברהם אבינו את כל הצרות וכל הגלויות שיהיו לישראל "ויאמר לאברם ידע תדע כי גר יהי' זרעך בארץ לא להם" ופ' בדרך הלצה וידוע לי ג"כ למי אמר זאת – בימים קדמונים אם אחד בא לקבץ כסף ואם הוא הי' אחד מארבעה סוגים היו נותנים לו בכבוד כדלהלן: אם הי' גר, איזה נכד מיוחס, יהודי מארץ ישראל – כי בזמן ההוא היתה חשיבות גדולה אם הי' בא יהודי מארץ ישראל , או אם התרים לא להועלת עצמו רק למען אחרים, וזה ניחם השי"ת את אברהם אבינו שפחד שבניו לא יאבדו ח"ו נתן לו ד' עצות הנ"ל "כי גר" – "יהי זרעך" – נכד מיוחס, "בארץ" – יהודי מא"י "לא להם" שלא הולכים לתועלתם אלא בעבור אחרים.

מורי ורבותי! אני שם לפניכם את ארבעה דברים אלו ואתם צריכים לתת לי עבור כל דבר מלבד דבר אחד: אינני "גר" לעומת זאת: "זרעך" מיוחס הנני, הי' לי אבא שהיה "עהרליכער יוד" זכותו תגן עלינו, ועוד, "בארץ" יהודי מארץ ישראל אנוכי, וגם אני יכול לומר מי שמאמין לי שזה "לא להם" זה לא בשבילי. וזה צריך כל יהודי לחקוק במוחו, ואף שכבר כתב והכין צ'ק, מבקש אני ממנו שיקח בשקט מבלי שאחר ישגיח ויכתוב שנית ויתן בשביל זרעך, ובארץ, ולא להם. זה אני מבקש מכם בנים מתוקים שתדעו שבכל דולר שאתם מוסיפים נוסף על זה שחשבתם, אתם קונים מצוה באופן מיוחד, ומובטח חלקכם בענין הגדול, שאנו עומדים להקים בעזהשי"ת בעתיד – אתם צריכים לדעת שמקימים אנו בחיפה תותחים כבדים, אני מדגיש לכם שזה בחיפה, וכאשר מבקשים עבור נשק נותנים יהודים כסף, אנו צריכים להבין מה הכח שלנו "מפי עוללים ויונקים יסדת עוז להשבית אויב ומתנקם", זה הי' כוחנו תמיד וכך יהי' גם בעתיד, אם מחנכים את הבנים בדרכי התורה והיראה אז אנו בטוחים שהנצחון הוא שלנו, ואת המלחמה ננצח בעזהשי"ת.

השי"ת יעזור שנזכה בעינינו לראות במפלתן של כל שונאי ישראל, שונאים גלוים ושונאים נסתרים, ונזכה כלנו לשמוח בארץ ישראל מתוך נחת והרחבה אכי"ר.

רבינו זצ"ל מתקבל בארה"ב בהתלהבות

במגבית למען הישיבה בחו"ל נושא דברים ראש הישיבה דאז הגאון רבי נפתלי חיים אדלר שליט"א

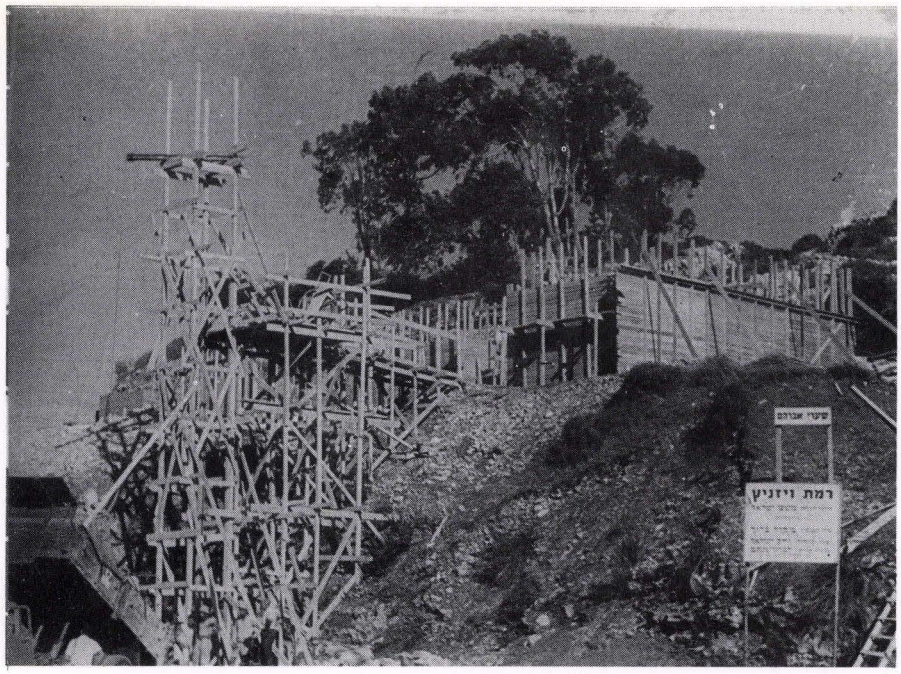
בנים נאמנים

מדבריו בהנחת אבן הפינה להרחבת דמת ויז'ניץ תשי"ט

בירושלמי (ברכות פ"ו) מובא "ר' חגי ור' ירמי–ה קא סלקי לבי חנוותא" וכפי' החת"ס (או"ח סימן נ"ד) הם הלכו למקום המשפט "קפץ ר' חגי וברך" בצדק תשפוט עמיתך אמר ירמי–ה "יאות עבדי" כלומר טוב עשית. ולכאורה יש לדייק על הביטוי "קפץ ר' חגי" וי"ל דהנה איתא מהרשב"א, הטעם שאין מברכים על המצוה של "בצדק תשפוט עמיתך" – שמא לא יקבלו עליהם את הדין, לפי"ז ר' חגי לא המתין וגם לא שאל שאלות אם מותר לו לברך הוא הרגיש שלבו בוער לברך ולכן "קפץ ר' חגי ובירך". הב"ח (או"ח סימן כ"ט) מסביר החילוק בין ברכת שהחיינו לבין ברכת המצוות – שברכת המצוה יכולים לעשות רק על ודאי וברכת שהחיינו גם על ספק. אמנם הרשב"א סובר שזה רק רשות – אבל אם אחד מרגיש שיש לו הנאה כלומר שיש לו שמחה עצומה בלבו, מסיק החת"ס להלכה שאינו רשות אלא חובה, ולא עוד אלא אם אינו מברך נקרא חוטא.

מורי ורבותי! חושבני שאין כאן עשרה אנשים שידעו מה שקרה אתנו עד הגענו הלום בע"ה לפני כשנה, בערב ר"ה שמענו את הבשורה הראשונה שהמגרש שנמצא מולנו נמכר לאנשים כאלו, שאינם מדייקים לא לעבוד את הגינה בשבת, שאינם מדייקים כ"כ שבשבת לא יעשנו סיגריות, הם אינם מדייקים שלא יכנסו לכאן מכוניות בשבת וכדומה וכדומה. הרגשתנו כמובן אין לשער ולתאר, כמה לילות נדדה שנתנו בעבור זה, ולבסוף נראה המוצא היחיד למנוע מריבות ומדנים, שנקום נלך וניסע מכאן. וכשהשי"ת נטע בנו את העוז לקפוץ כמו נחשון בן עמינדב, ולרכוש את המגרש הזה ועזר לנו בנס חוץ לדרך הטבע, לא נשאר לי אלא לעשות כר' חגי שקפץ וברך. עלץ לבי בד', שזכיתי לא רק שהמגרש לא נמצא בידים זרות אלא זכינו שהולכים להקים עליו שיכון של יהודים, יראי ד', מוכרח אני לומר שהרגשתי היא שאם חלילה לא מברכים נקראים חוטא מכיון שיש לי שמחה אמיתית בלבי ואני מחויב לומר – ברוך אתה ד' אמ"ה שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה.

מוכרח אני לומר שהרגשתי היא שאם חלילה לא מברכים נקראים חוטא מכיון שיש לי שמחה אמיתית בלבי.

שערי אברהם בבניה

הנחת אבן הפינה להרחבת רמת ויז'ניץ. ליד רבינו העסקן החיפאי הר' משה בליטנטל ז"ל.

נושא דברים בהנחת אבן הפינה לבנין התלמוד תורה

בדרכו להנחת אבן הפינה לבנין התלמוד תורה. לצידו יו"ר המועצה הדתית דאז ישראל נח הכהן, החסיד ר' שמואל דוד ויספלד עם בנו ר' נחמן (הילד) והר' משה דוידוביץ הי"ו.

ורבים מהכוהנים והלוים וראשי אבות הזקנים אשר ראו את בית הראשון ביסדו זה הבית בעיניהם בוכים בקול גדול" (עזרא ג) הזקנים שזכו עוד לראות את ביהמ"ק הראשון ביפיו ובשלל אורו בכו בקול גדול בעת שראו עתה את בהמ"ק השני "ורבים בתרועה בשמחה להרים קול" רבים הצעירים שלא ראו את בנין ביהמ"ק הראשון שמחו ושימחו אחרים – הזקנים אשר עודם זוכרים איך שהי' נראה אצל אבותינו ואצל זקנינו – הרחוב הי' יהודי, הבית הי' יהודי, אינם יכולים להבין את השמחה הגדולה בעיר חיפה בזה שישנה פינה שאין שם חילול שבת, ולכן הזקנים בוכים על מה שיש להם לשמוח, אבל אילו הזקנים האלה היו מעמיקים עצמם קצת יותר בזה ולא היו מסתכלים על העבר אלא היו רואים את הענין כמו שהוא עתה, כמו שיתרו אמר "מכירו הייתי לשעבר" הייתי מכבד את העבר אבל "ועכשיו ביותר" כלומר ההוה יותר חשוב ומכובד אצלי – לנו אסור להסתכל על העבר, ההוה הוא שבחיפה ר"ל יש כ"כ הרבה חילול שבת, כ"כ הרבה פרצות ואם ישנה פינה שיכולים להתחבאות במקום שיש תורה וירא"ש, במקום שלא רואים חילול שבת ולא רואים פרצות, והנשים הולכות ב"ה בצניעות, אין אנו רוצים להסתכל על העבר, ההוה עבורנו כבר טוב. "ורבים מהכוהנים הלוים וראשי האבות הזקנים וכו' בוכים בקול גדול". איך יתכן שאחרי השריפה הגדולה והמרה שהיתה לנו אחרי הסבל הגדול של העם היהודי בעשרות השנים האחרונות יוכלו עוד לשמוח בכלל ובמיוחד עוד ימצאו היום יהודים שכל מעונם ושמחתם בכסף, אני לא הייתי רוצה להרגיש את הטעם הזה, עלי מוטלת החובה לעזור לא לפרט רק לכלל, לא כלל פשוט רק כלל שהוא מצוה, לכן "ורבים" כלומר רבים מאותם הזקנים עצמם אם יחשבו ויתעמקו קצת אז לכל הפחות – יבואו "בתרועה בשמחה להרים קול" בנגוד להרגשה שבאה מצד היצ"ט לא לשמוח מפני שהאמת הוא כמאמרם ז"ל (ברכות ה.) "לעולם ירגיז אדם יצר טוב" היינו שלפעמים צריכים להיות ברוגז עם היצר הטוב, ואם הוא ברוגז הוא נלחם לגמרי אחרת.

מורי ורבותי! עלץ לבי בד' שזכינו לרגע זה שאנו עומדים כאן בעזהשי"ת, אקוה שלא רק מקום זה, אלא שאר המקומות מסביב יתיישבו יהודים יראי ד' שיהיו לשם ולתפארת אנו צריכים את זה מאד הדבר נחוץ למען בנינו היקרים – אש בוערת בסביבותינו – ובפרט שאנו רוצים להציל את הילדים היקרים שהם יהיו העתיד של ארץ ישראל, לא מילדי הכנענים ולא מילדי יהודים אלו שנשתמדו ר"ל, והממשלה לקחה אותם בשתי ידיים, לא מאלו נבנה את ארץ ישראל, מהם יהיו רק מרגלים ושונאים שיסעו למקומות שונים ויזיקו למדינה שלנו, אנו רוצים בנים נאמנים לד' ולתורתו, בנים שידעו מה שנקרא "עיני ד' אלוקיך בה מראשית השנה ועד אחרית שנה".

אקוה שלא רק מקום זה, אלא שאר המקומות מסביב יתיישבו יהודים יראי ד' שיהיו לשם ולתפארת אנו צריכים את זה מאד הדבר נחוץ למען בנינו היקרים – אש בוערת בסביבותינו!

השי"ת יעזור לנו, אלה פה היום כולנו חיים, שיקויים בנו: בורא עולם בקנין השלם זה הבנין, ונוכל כולנו לשמוח בארץ ישראל מתוך נחת והרחבה, ונזכה ללכת לקראת הגואל צדק, ותחזנה עיננו בשובך לציון ברחמים בב"א.

ישועה מן השמים

מדבריו בהתאסף ראשי עם שלומי אמוני ישראל בת"א לאחר מלחמת סיני תשי"ז

...אומות העולם רובם ככולם, הרעישו עולמות, חמתם בערה בם עלינו, והשמיעו קול צעקתם, ברוגזם והסתערותם על עם קטן דל ואומלל העומד על נפשו ועל זכות קיומו עלי אדמות. ולכאורה יש להבין למה רגשו גוים? מה כל הרעש הזה? למה לא יבינו אותנו הגוים – הטובים והעדינים הללו, של אמצע "המאה העשרים" ומדוע לא יצדיקו עלינו את הדין בדבר פעולתנו החיובית, להתגוננותנו בפני אויבי נפשינו, הזוממים והעומדים להכחידנו ח"ו מן הארץ? הלא לכל איש ואיש נתונה זכות אלמנטרית זו, וכדבר טבעי ומובן מאליו המקובל על כל העולם.זכות "הגנה עצמית" מוכרת באמנה בין לאומית כבעלת תוקף ובלתי מעורערת לכל אומה ולשון? א"כ איפוא מה נשתנה?

ותירץ בסגנונו המיוחד, אמנם כן יש מה שהוא שנשתנה באחרונה, והוא הנותן מקום להסבר ולהבין רגישותם, התפעלותם והתקוממותם של רוח הגוים. כי הנה הגוים של תקופתינו נוכחו לדעת, מדור דורים ומתמול שלשום, המה שמעו באזניהם, ראו במו עיניהם ובחלקם שוכנעו במעשי ידיהם – שהעם היהודי הוא יצור הפקר, והיהודים הם מופקרים לכל הגויים, וכל הקודם זכה לעשות בהם כרצונו וכטוב בעיניהם, להרוג ולאבד למכה ולחרפה, ואין פוצה פה ומצפצף. הדבר הזה היה הרגל טוב ויפה נעים ומקובל להם, ומרוב ההרגל נעשה בעיניהם כטבע – ולא עלה על דעתם שיתכן גם אחרת מזה, שהיהודים צריכים תמיד לעמוד הכן כצאן לטבח, להיות מוכנים בכל עת לשפוך דמם כמים, מבלי להגיד שאינם רוצים או שאינם מסכימים לכך, ומבלי שהיהודי יתנגד לכזאת, במחשבה, בדיבור, ומה גם במעשה, בכלל. כמעט שגם אנו בעצמנו ידענו זאת לדבר אנורמלי".

והדגים, בנועם אמרתו, בעובדא ובמה שעיניו ראו ולא זר, היה מספיק ז'נדרם "אחד" בס"ה, לבצע משימה כגון לאסוף "אלף" יהודים ולהובילם למוות על יד הנהר "בוג" או "דניסטר". כמו כן לקבץ אלפי יהודים לגרשם מבתיהם בעירום וחוסר כל, לשעבדם בעבודות פרך, לצוות להם ולפקח עליהם בחפירות קברי אחים לעצמם

בחייהם. לענותם בדם קר ובאכזריות חיתו טרף, להוציא רבבות נפשות ישראל להורג, ביריה, בחניקה ובשריפה, לכל המבצעים האלו היה מספיק ודי במספר קטן של שוטרים הונגרים או סלובקים פולנים או גרמנים. כהנה וכהנה שהוסיפו בני עוולה לענותינו בהם לא נזדעזעו ולא נדהמו, התרגשותם לא התעוררה ומצפונם לא העיק להם. מעשים כאלו ידעו הגויים, אניני הטעם, לסבול ולהבליג בלי כל הפרעה במנוחתם, ויכלו לעשות ולגמור מלאכתם בלי כל מאמץ עליון, באין כל מוחה ומתנגד ומי יאמר לו מה תעשה. התנהגות כזאת "הבינו" הגויים של זמננו, אשר לא מעט שמחו לאיד, והדבר נעשה בעיניהם כאילו חוק טבעי מסדרי בראשית.

ועכשיו? הנה הפתעה ואכזבה, מיפנה ותמורה! ויקם דור ותקופה חדשה. פתאום, יהודים שאינם רוצים שהגוים יהרגו אותם! יהודים עזי פנים שאינם מוכנים לפשוט צואריהם לטבח! עם קשי עורף שאינם מסכימים כל עיקר לוותר על חייהם וחיי בני משפחתם! ולא זו אף זו, יהודים שאינם מסתתרים, אינם נעלמים ואינם בורחים לנפשם, כ"א מרחיבים עוז להתנגד פתאום ולהתגונן ע"י "שימוש בכוח" להצלתם וע"ס העקרון של "הבא להרגך השכם להורגו" משיבים המה מלחמה שערה, ולגודל האכזבה, דוקא בכשרון מעולה ובהצלחה מרובה, למלט נפשם מן המיצר אל המרחב, שומו שמיים! התשמע תמורה מהפכנית כזאת? יהודים לא ילכו להורג מרצונם הטוב? לא יתנו הסכמתם להשמדתם? ואין הם עוזבים ומניחים לגוים שיזרקו אותם לים הגדול! האם אפשר לסבול ולהבליג, והאם מותר להעלים עין ולעבור בשתיקה על תמורה גורלית כזו, לשידוד מערכות וסדרי בראשית?;

בעברו לדבר על הניסים הגדולים שנעשו אמר מי לנו גדול כמשה רבינו ע"ה, בהנהגתו המתמדת במדבר ע"י אותות ומופתים מובהקים "אשר עשה משה לעיני כל ישראל" ועכ"ז האם היה מחסור בשעתו בבעלי מחלוקת? והאם לא נמצאו "מתעלמים" גם בתקופתו, מהססים ומסופקים אשר שאלו "היש ד' בקרבנו?"...

ומה לנו גדול ממעשה אליהו הנביא בהר הכרמל, אשר לפני הראותו את הנס הגדול של קידוש השם "ויאמרו כל העם ד' הוא האלוקים" הרי שמצא לנכון להתפלל אז "עננו" פעמיים, וכדחז"ל, האחת: על עצם הנס "שתרד אש מן השמים" והשנית על התגובה "שלא יאמרו מעשה כשפים". משמע, שעצם ועיקר הנס "שתרד אש" סתם, אינו מספיק, כי חשיבות עליונה נודעת גם להמקור דהיינו שתהיה זאת "מן השמים" ולא ממקום אחר, וגם משמע, שאחרי שיראו כל אפסי ארץ את הישועה "מן השמים" עדיין אין זה מספיק ודי, ואליהו ז"ל היה חושש מפני המתעלמים ומטשטשים מקור האמת, ויש עוד צורך מיוחד לסיעתא דשמיא "שלא יאמרו מעשה כשפים היא"...

אם יש את נפשך לדעת, כמו שאין נפקא מינה לפני הפעולה, ובקשר לחובת ההצלה, להלכה ולמעשה, "מי זה" הזקוק לעזרה והעומד כמועמד להצלה. כך לאחרי הפעולה ובנוגע לחובת הכרת טובה, אין השאלה של "מי זה" העוזר והמציל כ"כ

רלבנטית, אם כגובה ארזים גבהו ואם בשפל אנשים ערכו, במיוחד כשהמדובר היא בהצלת נפשות, אשר בה אמרו חז"ל "כל" היינו, יהיה מי שיהיה "המקיים נפש אחת" איזו שהיא "מישראל", "כאילו קיים עולם מלא"... נודה ולא נבוש כי אין אתנו יודע עד מה, אין הדבר בידי בשר ודם לבחור "מי" וע"י "מה" להנצל אין לנו הזכות לפסול שליחי דרחמנא או לשלול את האופן, ואין בידינו לקבוע את העת והעונה אשר יאתה לנו להושיענו.

הה"ק המהרי"ד מבעלזא זצ"ל אמר שלפיכך באה הישועה הגדולה לישראל במחנה ארם, כפי שההדגשה נמצאת, דוקא באמצעות "אנשים מצורעים" הידועים לאנשי דלא מעלי ולנחותי דרגי. כדי להראות ולהורות לדורות שאין כל הכרח להושיע את ישראל מאויביהם דוקא ע"י בני עליה, כי השי"ת שולח עזרתו מקודש ע"י שליחים אפילו עם הפחות שבפחותים, להיות שליחי דרחמנא לטובה, הכל מותרים והכל כשרים בעיני הקב"ה לעזור ולהושיע להציל את ישראל למען ידעו וכדי להוציא מלבן של אלו האומרים שבכדי לכבות את הדליקה שאחזה בפלטרין של מלך יש לחכות עד שיבואו דווקא שרים נכבדים ורק אלו היושבים ראשונה במלכות יכולים להציל, ועוד דוגמא "כי ראה ד' את עיני ישראל מרה מאד ואפס עצור ואפס עזוב ואין עוזר לישראל לבא ויושיעם ביד ירבעם בן נבט" הרי ישועת השי"ת באה ע"י ירבעם בן נבט אשר הכתוב מעיד עליו במפורש "ויעשה הרע בעיני ד' ולאשר מכל חטאת ירבעם בן נבט אשר החטיא את ישראל" ועכ"ז שלח השי"ת ישועת ישראל על ידו.

זכרו ברוך

אסופת מאמרים ודברי הערכה

ניחא לעליונים ניחא לתחתונים

הר' שמחה ב. ארנסטר

מתכווץ הלב ורועדת היד, לכתוב על דבר הסתלקותו של אותו הצדיק, גדול החסידות, אשר יראתו וחכמתו היתה מפורסמת ומקובלת על שלומי אמוני ישראל, ועל כל אשר בא אתו פעם במגע, בהשפעתו מהוד והדרת תפארת מדותיו התרומיות את ההרגשה הנעימה לאהבה רבה וכנה, לראותו כרב מובהק, כאב רחמן וכידיד נאמן.

"לא הביט און ביעקב ולא ראה עמל בישראל".

אהבה עמוקה לכל נפש ישראלי, היתה נתונה על ראש מדותיו הנעלות, וכמים הפנים לפנים, וכראוי לבן יקיר של הס"ק בעל "אהבת ישראל" מויזניצא זי"ע.

לא רק גדולים, חסידים ואנשי מעשה, הוקירוהו, בהיות ענותנותו ופשטותו במקום גדולתו ורוחב בינתו לא רק חכמים ופקחים ידעוהו, לחכם עתיק ופיקח חריף. כ"א גם המונים, פשוטי עם, בעלי בתים; בעלי מלאכה וכל תמימי דרך אהבוהו. כל מי שזכה לחסות בצלו נהנה לקבל מהשראתו, כל מר לבב ומי שהשעה דחוקה לו, כל הנבוכים בסבך החיים המציאותיים, הקשים והאפורים; מצאו בו אב רחמן ואח לצרה, בדברי עידוד ובטחון ברוח אהבה ואחוה.

מצאו בו אב רחמן

נדחקים להתברך מפיו בשובו ממדינת הים.

במיוחד בימינו – בעקבתא דמשיחא – כשהאמת לדאבוננו כ"כ נעדרת, מן הראוי לציין ולהעלות על נס, את מדת האמת לאמיתו אשר אהב מבלתי יכולת שתיקה כהודאה – ואת סילודו על סילופים וזיופים על רמאות וצביעות שהיו שונא מספר אחד של תכונות נפשו ורוחו, ומבלי לבייש ולפגוע ישירות אפילו בקטן שבקטנים, היתה הגבתו החותכת והקולעת, בדרכו האופיינית שכולה היתה רוח המקום והבריות נוחה הימנה, ובהתנהגותו, בלב ומצפון טהור ורוח נכון, באופן שהיה שם שמים מתאהב על ידו.

עובדא מאלפת לדוגמא

בהזדמנות מסיבה חגיגית שנערכה – בעיר קלוזנבורג בירת טרנסילבניא, לרגלי הקמת הקהלה מחדש עם מוסדותיה ההרוסים אחרי מלחמת העולם השניה, אשר התאפשרה הודות למסירותם של חלוצים ספורים וע"י המאמצים של אחד מעיר ושניים במשפחה אשר בחמלת ד' נצלנו מהשואה ונשארנו לחיים וחזרנו מיד בימים הראשונים אחרי השחרור אל עיר "מולדתנו" והתחלנו לארגן חיי יהדות למעט מזער שארית הפליטה הנשארת, היתה לנו ההזדמנות להזמין את האדמו"ר מסערט–ויז'ניץ לפאר את המסיבה.

בין השאר הוזמנו וגם הופיעו מספר "גוים טובים" אשר הסכימו לנחות דרגא לבוא למסיבה יהודית, והן המה היו "הפריצים" כגון ראש העיר וחלק מהנהלת העיריה והמחוז, ושאר אישים רמי מעלה ראשי וסגני מפקדים של השלטונות השונים, האזרחיים והצבאיים בימים ההם.

האורחים הגוים, הביאו ברכתם למסיבה ולקהילה, כשכל אחד ואחד מביע את הערכתו אהבת הזולת בכלל ובמדת אהבת ישראל בפרט, אשר כל או"א רוחש בקרבו ליהודים, והוקרתו ליהודים, ואחד אחרי השני הביא לידי ביטוי מלא את גדלו ותפארתו בשטח זה בתור חלק מחובה העילאית של האנושות, לקיים מצות "ואהבת לרעך כמוך"...

אנו, נצולי השואה שידענו "שיש להכיר את האוהב בעת הצורך" דוקא, ואשר הנסיון למדנו על עצמנו ובשרנו ונפשות משפחתנו, ונוכחנו לדעת היטב, שבשעת הצורך ובשעה הדחוקה, לא מצאנו אחרי חיפוש בנרות עוזר וסומך מבין הגוים, ולא פגשנו כל רגש אהבת ישראל ואהבה אנושית ואף לא רחמנות אלמנטרית אצל הגוים לנקוף באצבע ולתת יד להציל נפש וילד אומלל מזרע היהודים, ועכשיו פתאום אכשיר דרא ואנו מקשיבים לקול תרועת המחמאות המכיל "מצפון" והאומרת "אהבה אנושית" כשכל "פריץ" משתדל להתגבר במילים מעל חבירו בחיבת ישראל.

הסתכלנו אחד בפני חבירו, והתרשמנו כאילו אנו נמצאים במסיבת "הצגה" שמטרתה "להתחרות בגוזמאות" כשכל או"א משקיע מאמציו להגיד את השקר הכי הגס ואת האפס הכי גדול, דברים שלא היו ולא יהיו בעולם מעולם ועד עולם. הרגשתינו היתה שאנו נמצאים ב"התחרות של צביעות" כשכל אחד חותר לעלות על השני בדברי צחוק ורמאות, וכאילו כל מי שיצליח לספר הבלימה הכי הגדול יש לו הסיכוי המבוסס לקבל את פרס הגוזמאות והצביעות, ולהבחר ל"אלוף הבלוף" של המסיבה.

אחרי סבל וסבלנות להאזין ולשמע אזננו, בתום ברכות של "הגוים הטובים" בקש האדמו"ר את רשות הדיבור, בהודיה על הברכות ועל רצונם הטוב ונפשם העדינה במדת "ואהבת לרעך כמוך" ואח"כ המשיך לאמור:

אכן בתוה"ק כתוב "ואהבת לרעך כמוך" וזה כלל גדול בתורה. משמעותה היא חיובי, עשה טוב, קום ועשה ומצות עשה.

לעומת זאת, מפרש תרגום אונקלוס במילים "מה דעלך סנאי לחברך לא תעבד". מלים אלו משמעותם שלילי, סור מרע, שב ואל תעשה ומצות לא תעשה. היתכן ומדוע ראה אונקלוס לנכון, לשנות ולפרש בפירוש שהמרחק הוא כ"כ גדול?...

אלא שהתורה ניתנה מאת הקב"ה השוכן במרומים, והיא תובעת מכל אדם לאהוב את הזולת ממש כמו את עצמו במלוא מובן המלה. אמנם כן, אונקלוס שהיה כבר בשר ודם ושוכן ארץ בעולם השפל, ראה את התפקיד הזה לקצת קשה ולתביעה חמורה מדי

קווי ד' יחליפו כח

רבינו עם בן אחיו רבי חיים יהודה מאיר מווישווא, ברמת ויז'ניץ.

מהאדם שהוא יתיחס לחבירו באהבה ממש כמו אל עצמו, וראה זאת לבחינת תפסת מרובה וכו' אשר עי"ז האדם יבוא לסגת ולהתיאש מכל אפשרות לקיום המצוה, וממילא ישלח אותה אחרי גיוו. ולפיכך – בכדי להקל את המשימה ולאפשר להתחיל ולהדבק בה – הפחית אונקלוס את התביעה בהרבה, והוא פירש כמו שפירש וכאילו היה אומר:

שמעו אלי בני אדם. הריגי מוחל לכם במחילה גמורה על האהבה, והנני מוותר בחפץ לב על החיבה היתירה, ואני מוכן להסתפק במיעוט, ולתבוע את המינימום שעכ"פ אל תהיו שונאים ועושי רשעה, ואם אין אני מבקש על רחמנות – אולי זוהי תביעה חמורה מדי – אבל אני כן תובע שלכל הפחות בל תהיו אכזריים זה לזה "מה דעלך סנאי לחברך לא תעבד"!...

חבל על דאבדין, ולא משתכחין. עליונים קנאונו בצדיק נשגב ניחא לעליונים וניחא לתחתונים, האדמו"ר הגדול והחביב מסערט ויז'ניץ נתבקש מהרה לישיבה של מעלה, ואיננו, כי לקח אותו אלוקים.

גדולה מדי היא האבדה, קרוב מדי הוא האסון, וטריה מדי היא המכה והמכאובים, וממילא ממני והלאה המשימה והכשרון, לתת הערכה נכונה לאישיותו ולפעולותיו הברוכות. ואין הכוונה בזה, כ"א להעיר שלא לשכוח חובתינו המוטלת עלינו כלפי האדמו"ר זצ"ל אשר כל ימי חייו הקדיש, למען הרם קרן ישראל וקרן התורה למען

אהבה אין קץ

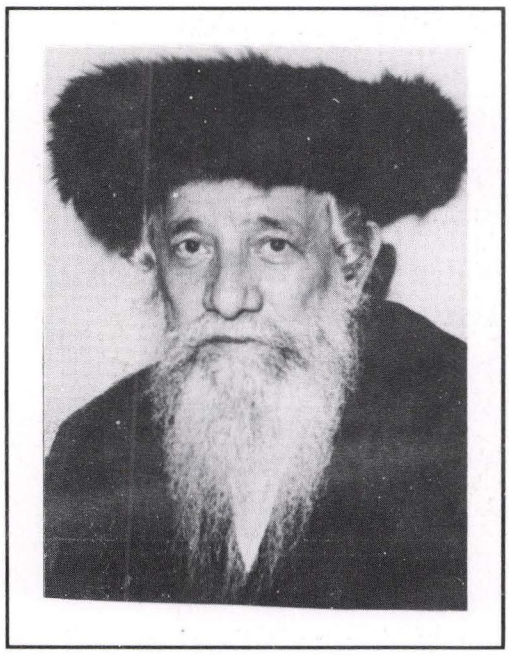
בשמחת בר המצווה של נכדו הרב מנחם דוד שליט"א. עוד נראים בתמונה האדמו"ר מווישווא בעל "זכר חיים" מימין החסיד הרב שלום עזר ברוין ז"ל חותן רבינו שליט"א, הגאון ראש הישיבה שליט"א, הרה"ג רבי דוד שלמה זולדן שליט"א, דומ"ץ רמת ויז'ניץ – בבחרותו.

"אגודת ישראל" מראשית ימי הוסדה ועד עוד בו נשמתו הטהורה, כאשר נחטף מאתנו בימינו אלה אשר כ"כ חסר ויחסר לנו אישיותו הססגונית.

התכלית הנרצה

שומה עלינו לזכור, לחשוב ולפעול בכיוון המטרה, שלא יבוש המעיין ולא יקצץ האילן. לפי מדת ההתקשרות וההתקרבות לאותו צדיק מגזע תרשישים חלה עלינו החובה, להזכיר ולעורר תשומת לב שלומי אמוני ישראל, על החובה הקדושה הרובצת עלינו – במיוחד בימים ההם, בבחינת הוראת השעה – לקבל על עצמנו להשתדל ולהתאמץ ללכת בדרכיו, ולתת יד ושם טוב בביתו ובחומותיו, להמשיך בפיתוח ושגשוג מפעליו – הישוב החרדי המרומם "רמת ויז'ניץ" על מוסדותיה הנעלות, אשר אודותם השקיע כוחותיו הפיזיים והנפשיים בסוף ימיו, להחזיקם ברוח מרן זצ"ל, ולהעמידם על תילם, לשם ותפארת בית ישראל.

אזכור שבת אחת, עילאית, ב"רמת ויז'ניץ" בחיק הנוף הנפלא של הר הכרמל, סמוך על שלחנו של הצדיק רבי ברוך האגר זצ"ל, האדמו"ר מסערט–ויז'ניץ. היתה זו שבת שלא אשכח אותה כל ימי. באתי, הצצתי ו"נפגעתי", נלכדתי בקסמי–המשיכה של השבת ברמת ויז'ניץ, השלחנות והתפלות, שירתו ודברי תורתו של הרבי, אשר אי הניב לתאר כמה קדושה וטהרה הפיחו בכל הסביבה, ממרומי חיפה. אזכור את הדיוקנאות השטופים אור של החסידים, יהודי עמל ועבודה, יוצאי בוקובובינה ומרמרוש שהשתכנו לרוב בשכונת חליסה, בעיר התחתית, איך הם נהרו ל"שלחן" בהמוניהם ושרו מעומקא דלבא "שבשפלנו זכר לנו" וניכר כי התרוממו משפלותם,

ישר מן הלב ועם הלב.

התעלו לעולם שכולו טוב – ותתעטף עלי רוחי.

אזכור זיו–איקוניו של הרבי האציל בשחרית של שבת, אחרי שירד וטבל, עלה ונסתפג, התעטף בטליתו הצחור ופני–הבהט שלו הבהיקו שבעתים, כולו אומר רון בשירת "הכל יודוך והכל ישבחוך", קולו רוטט ופורט על מיתרי לבב, פורץ בקיעים בסכרי–דמע, דומה היקום כולו מצטרף לשירתו בהשתפך נפשו. אין לו בעולמו כי אם כמיהת–הכמיהות: הכל יודוך! ארשת–פניו בפרשו כפיו בתפלה, בנשאו עניו השמימה שופך צקון–לחש "הכל יודוך", הזכירה מבלי משים את סבו הגדול רבי ישראל מרוז'ין, אשר בהתעטף עליו נפשו קרא מעומקא דלבא:

– רבונו של עולם! הריני מוחל לך על עולם הזה שלי, אני מוחל לך על עולם–הבא שלי – ובלבד שתאיר ליהודים שלך, שלא יסתובבו עלי אדמה כבהמות!...

ואזכור מוצאי שבת, בהמתיקו סוד–שיח בלבביות שופעת, על גבי מרפסת טרקלינו, כשמשב רוח קלילה מבדר זקנו ופאותיו הצחורות לכל עבר, באישון ליל. השיחה קולחת לה בשטף, ישר מן הלב ועם הלב, כל מלה פנינה, נטף של עסיס, עוד פירור מן הלב. את אחיו הרבי מויז'ניץ (יבלח"ט) הריהו מכנה "מיין זיסער ברודער", ביטוי צרוף לאהבה הגדולה שבוערת בלבו, והוא מבטא זאת במתיקות שכזו, הנמוגה בכל האברים, תענוג למאזין. שניהם חלוצים, שניהם הקימו ראשונים טריטוריות ריבוניות לחסידות בבני ברק ובחיפה. – זו שלו, של הרבי מסערט–ויז'ניץ, זכאות בעיניו לתואר "המזוזה של חיפה". ומה מזוזה שבפתח מנשקים בחביבות, אף מזוזה זו כך... הכיצד עלה הנסיון יפה והצליח כל כך? אין זה סוד. הרבי מסביר בניחותא: המסקנה החיובית של הפסוק "אם ה' לא יבנה בית שוא עמלו בוניו בו" היא – אם ה' יבנה בית לא לשוא עמלו בוניו בו! השיכון בבני ברק והרמה בחיפה שנבנו – לשם ה', לא לשוא עמלו הבונים ולא לחנם שורה הברכה במעשי ידיהם!...

מפליגים בשיחה, על הא ועל דא. כואב לרבי הפירוד בין יהודים חרדים. הקדמונים פירשו למה לא נאמר "כי טוב" ביום שני, כי בו היה ההבדל והפירוד בין מים למים, והרי גם ביום ראשון היה פירוד בין אור לחושך? אבל אור וחושך הם שני דברים, ואילו בין מים למים, בינכם לבין עצמכם, למה להפרידך?...

לא בכדי היה קרוי הרבי בשם "חכם" בפי אביו, הסבא–קדישא מויזניצא. פקחותו ספוגה כולה חריפות וקסם לבבי יחד. חיוך מרחף בין שפתותיו, רעיון נצנץ במוחו: – למה שורפים בשעת ביעור חמץ גם את הנוצה והנר שמשתמשים בהם לבדיקת–חמץ? הנוצה על כי נגעה בפירורים. והנר? – הרי חמץ רמז לחטאים והנר שמחפש חטאים ומחטט למצוא מום בזרים – דינו שריפה...

אהבה, אהבה, אהבה. אין סוף ואין קץ. הרבי טובל כולו במעין אהבת ישראל, כולו אומר חמלה ואבהיות. ברם, הוא ופשרנות, הוא ורתיון, הוא וחולשת הויתור – שני הפכים, החינוך, בעיניו, צפור–הנפש שלנו. חלילה לוותר במלוא נימה בנקודה זו.

ורמז הוא מוצא מן התורה: נדב ואביהוא נענשו על שהקריבו אש זרה. מדוע, הרי מצוה תמיד להביא אש מן ההדיוט? אלא שכאן עסקו בחינוך, ובענינים חינוך אסור לערב אש–הדיוט, רק אש מן השמים כשרה, חינוך שכולו על טהרת הקודש.

כ[illegible]ה וכאלה נגהו רשפים–רעיונות מפיו של הרבי, המפיק מרגליות. ממעל לראשנו נצנצה כיפת תכלת מכוכבת, סהר נפלא טייל על פני הרקיע כמלך בגדוד, מוקף פנסים מפזזים ומכרכרים. הרבי מפזם: "אודה לא–ל לבב חוקר, ברן יחד כוכבי בוקר". הוא ממצמץ בשפתותיו כממתיק–סוד: לבי לבי לכל ישראל, שהכל ישובו בתשובה שלמה, צדיקים אמרו שאור הגאולה שופע בכל רגע, הוא נמצא כבר ממעל לראש. אלא שככל שהוא יורד והולך ושופע, מוסיפים אנו להתכופף ולהשתוחח לעפר. ובכן – יהודים! הרימו ראשכם, התנשאו משפלותכם, זקפו קומתכם – ומיד הנכם נגאלים!

נצמדים הידים של רבי וחסיד, הרגלים נישאות באויר, המחול סוער ומתיז זיקוקין בשחור–הליל "שבשפלנו זכר לנו, הי, הי, ויפרקנו – – "

במלאת השלושים
"בית יעקב" חשון תשכ"ד

דער סערעטער ווישניצער רבי זצ"ל

פון הרב מאיר שווארצמאן

פון חיפה איז אָנגעקומען די טרויעריגע ידיעה, אַז עס איז דאָרט נסתלק געוואָרען דער סערעטער־ווישניצער רבי ר' ברוכ'ל האַגער, וועלכער איז געווען אַ זון פון דעם אַלטען ווישניצער רבי'ן, דעם בעל „אהבת ישראל", ר' ישראל האַגער.

דער סערעטער־ווישניצער רבי איז געבוירען געוואָרען אין דעם יאָר תרנ"ה — 1895. ער איז געווען דער פערטער זון פון די סיגעט זין און זעקס טעכטער, וואָס דער ווישניצער רבי, דער „סבא קדישא", האָט געהאַט. און אַזוי ווי ער איז געבוירען געוואָרען נאָך דער פטירה פון זיין זיידע'ן, דעם רבי'ן ר' ברוך פון ווישניץ, דעם פאָטער פון דעם בעל „אהבת ישראל", האָט מען אים אַ נאָמען געגעבען ברוך, נאָך זיין זיידען, וועלכער האָט געהאַט דעם נאָמען פון דעם רבי'ן ר' ברוכ'ל פון מעזשביזש, אַן אייניקעל פון דעם בעל שם טוב.

ר' ברוכ'ל איז אויפגעוויגען געוואָרען אין ווישניץ, און ער האָט אין זיך אייַנגעזאַפּט די מתיקות'דיגקייט פון דעם ווישניצער רבי'ן, די התלהבות'דיגקייט, די גוטסקייט און דעם כוח הנגינה, וואָס ווישניץ האָט פאָר מאָגט. ער איז יונג אַ חתן געוואָרען מיט דער טאָכטער פון דעם אַלטען בעלזער רבי'ן, ר' ישכר בער רוקח.

די חתונה אין בעלז איז אָנגעקרופען געוואָרען „די גרויסע התונה". עס זענען געקומען טויזענטער חסידים פון דעם ווישניצער רבי'ן און טויזענטער בעלזער חסידים.

ביי דער „גרויסער סעודה", נאָך דער חופה, האָט דער בעלזער רבי געזאָגט דעם „סבא קדישא", אַז ער זאָל אויך זאָגען תורה. אָבער דער ווישניצער רבי האָט נישט געוואָלט, אַז ער זאָל אויך אַפּ אַ חוב דעם בעלזער הויף. וואָרים וען דער סקאָלער רבי, ר' שמואל, אַ ברודער פּן דעם בעלזער רבי'ן, האָט חתונה געהאַט מיט דער טאָכטער פון פּן ווישניץ, דעם רבי'ן ר' מענדעלע, דעם בעל „צמח צדיק", האָט דער ווישניצער רבי געבעטען דעם מחותן, דעם בעלזער רבי'ן, ר' יהושע'לע, אַז ער זאָל זאָגן תורה. האָט דער בעלזער רבי געזאָגט:

„זאָל דער מחותן זאָגען תורה."

האָט דער ווישניצער רבי געזאָגט תורה. אָבער דער בעלזער רבי האָט דערנאָך נישט געוואָלט זאָגען קיין תורה. דערביבער צאָלט ער איצט צרריק דעם בעלזער הויף...

ר' ברוכ'ל ווישניצער האָט געגעסען קעסט אין בעלז. און כאָטש דער קשר האָט נישט געהאַט קיין קיום — זיין ווייב, דעם בעלזער רבינ'ס טאָכטער, הענעלע, האָט זיך מיט אים געגם — האָט ר' ברוכ'ל תמיד געדענקט די יאָרען, וואָס ער איז געווען אין בעלז.

ווישניצער חסידים האָבען געזאָגט, אַז דער בעלזער רבי האָט שטאַרק פּקרב געווען זיין איידעם, ר' ברוכ'לען. אַן וועז ר' ברוכ'ל׳ס מאָמע, די רביצין פּן דעם „סבא קדישא", וועלכע איז געווען אַ טאָכטער פון דעם דושיקער חסיד_רבי'ן ר' מאיר'ל האַראָוויץ, דעם בעל „אמרי נועם", איז געשטאָרבען, האָט דער זון געזאָגט קדיש. און ער פלעגט מדקדק זיין צו זאָגען קדיש ביי די מנינים, וועלכע האָבען געדאָוונט אין דעם בעלזער קלויז.

איין מאָל האָט דער שווער זיינער, דער בעלזער רבי, אים אַ פרעג געטאָן: „וואָס מיינסטו, דיין מאָמע איז געווען אַ מאַרק־זיצערין, וואָס זי נויטיגט זיך אַזוי שטאַרק אין דיינע קדישים?"

וועז ר' ברוכ'ל איז צוריקגעקומען קיין ווישניץ, האָט ער וויייטער געלערנט אין דעם ווישניצער הויף, און ער האָט געקראָגען אַ היתר הוראה פון די גאונים ר' מאיר אַראָם פון בוטשאַטש־טאַרנע און פון ר' אברהם מנחם שטיינבערג, רב אין בראָד, דער בעל „מחזה אברהם".

בעת דעו ערשטער וועלט־מלחמה, וועז דער ווישניצער רבי איז, מיט זיין גאַנצען היזגעזינד אַן מיט די גבאים און הויף־מענשען, אַריבער קיין גרויס־וואַרדיין, איז ר' ברוכ'ל אויך מיטגעפאָרען מיט דעם ווישניצער רבי'ן.

מען האָט געהאַלטען דעם רבי'ן ר' ברוכ'ל פאָר אַ מזג טוב. ער האָט אין זיך פאַראייניגט די חכמה און דעם כוח הנגינה פון ראַפּשיץ־דושיקעוו, ווי אויך די גוטסקייט פון ווישניץ.

מיר דערמאָנט זיך וועז איך האָב געזען מיין עלטער־פעטער, דעם „סבא קדישא", דעם ווישניצער רבי'ן, אויף דער חתונה פון זיין אייניקעל, דעם דושיקעווער רבינ'ס זון, אין טאָרנע. (דער דושיקעווער רב, ר' אָלטערל האַראָוויץ, הי"ד, איז געווען אַן אייניקל פון דעם ווישניצער רבי'ן.) אויף יענער חתונה האָט זעהר מתיקות'דיג געזונגען דעם ווישניצער רבי'נס זון, ר' ברוכ'ל.

די חתונה איז געפאָרעוועט געוואָרען אין טאָרנע, וואו מיין פאָטער, זצ"ל, האָט געוואוינט. דער ווישניצער רבי איז געקומען אויף דער חתונה, מיט אַלע זיינע קינדער און מיט אַ סך חסידים. פרייסאַג צונאַכטס האָט דער ווישניצער רבי געפירט טיש אין דער גרויסער דושיקעווער קלויז. עס זענען דאָמאָלט געווען טויזענטער און טויזענטער חסידים ביים טיש. דער יוי־ניצער רבי האָט מיט זיך זיס ... נ'מ'לעך, און ער האָט געזאָגט תורה. ביי דעם צווייטען טיש האָט ר' ברוכ'ל געזונגען חסידישע וואַלעכלעך און ווישניצער טאַנץ־נגונים'לעך, וועלכע זענען זיך צעגאַנגען אין יעדען אבר...

דאָס צווייטע מאָל האָב איך באַגעגענט דעם רבי'ן ר' ברוכ'ל שוין אין ניו יאָרק, אין דעם יאָר 1956, אין ווי־ליאַמסבורג. מיר זענען געזעסען פאָר־מאַכט אין אַ צימער, אויף זיין אכסניא אין ווילליאַמסבורג. ער האָט זיך דע־מאָלט דערמאָנט אין דעם ווישניצער „שבת" אין טאָרנע. חתן מיר האָבען זיך צערעדט וועגען מיין משפחה (מיין ברודער, דער זשאָבנער רבי, הי"ד, מיט זיין גאַנצער משפחה, איז אומגע־קומען אויף קידוש השם. געראַטעוועט האָט זיך בלויז איין טאָכטער), און וועגען די איבער הונדערט נפשות פון מיין אייגענער משפחה, וועלכע איך האָב פאַרלוירען, האָט זיך דער רבי ר' ברוכ'ל צעוויינט, און מיט אַ צע־בראָכענעם קול האָט ער געזאָגט:

„דאָס האַרץ טוט אַזוי ווייַ... אַזאַ טייערע וועלט האָט מען פאַרניכטעט... אַזעלכע טייערע אידען זענען אומגע־בראַכט געוואָרען... אַן די וועלט איז נאָך וויייטער וועלט. ווי קען מען דאָס אויסהאַלטען? דאָס האַרץ וועלט צעבראָכען."

און פון זיינע אויגען האָבען גע־רונען טרערען...

***

דער סערעטער־ווישניצער רבי האָט נאָך אַמאָל חתונה געהאַט מיט דער טאָכטער פון ר' אליעזר ניסן, פון צפת, וועלכער איז געווען אַ זון פון דעם צדיק נסתר ר' נפתלי חיים, פון ירושלים, אַ זון פון דעם דושיקעווער רבי'ן און אַן איידעם פון דעם סאַנזער רבי'ן, דעם בעל „דברי חיים".

אין דעם יאָר תרפ"ג איז ר' ברוכ'ל געוואָרען רב אין פוליין, מאַרמאַראָש. דאָרט איז ער געווען רב פיר און האַלב יאָר צייט. דערנאָך איז ער געוואָרען רב אין קאַצמאַן, אַ גרויסע שטאָט אין בוקאָווינע, וואו ער איז געווען רב אַ 9 יאָר צייט. דערנאָך איז ער געוואָרען רב אין סערעט, וואָס אויך דעם נאָמען

איז ער אָנגערופען געוואָרען דער סע־ רעטער־וויזשניצער רבי.

דער רבי ר׳ ברוכ׳ל האָט אויפגע־ שטעלט אַ ישיבה אין סָעָרעט, און ער אליין האָט געזאָגט אַ שיעור פאַר די ישיבה־בחורים. אין דעם יאָר תרצ״ה (1935), אַ יאָר פאַר דער פטירה פון זיין פאָטער, דעם ״סבא קדישא״, איז דער סערעטער רבי געפֿאָרן קיין ארץ ישראל, צוזאַמען מיט זיין ברודער, דעם וויזשניצער רביִן ר׳ אליעזר׳ל, וועלכער האָט אויפגעשטעלט זיין הויף אין בני ברק.

דער סערעטער רבי ר׳ ברוכ׳ל האָט זיך באַזעצט אין חיפה, נאָך דער פטי־ רה פון זיין פאָטער איז ער געקרוינט געוואָרען פון אַ סך וויזשניצער חסי־ דים פאַר דעם וויזשניצער־סערעטער רבי׳ן.

דער סערעטער רבי איז געווען אַ גרויסער אַנהענגער פון ישוב ארץ יש־ ראל, ער האָט נאָך מיט אַ זעקס און צוואַנציג יאָר צוריק אַרגאַניזירט די ערשטע חסידישע עליה פון מאַרמא־ראָש. יענע חסידים האָבען זיך דע־ מאָלט באַזעצט אין רחובות.

דער רבי ר׳ ברוכ׳ל איז דערנאָ [illegible] קיין כּירעט [illegible] אין הונדערטער טויזענטער אידען זע־ נען דורך די דייטשען געשיקט געוואָ־ רען קיין טראַנסיסטריע, איז אויך דער סערעטער־וויזשניצער רבי אַהין געשיקט געוואָרען.

צוויי אָדער אַ האַלב יאָר צייט איז ר׳ ברוכ׳ל געווען אין טראַנסניסטריע, אין דעם שטעטל דושאַרין. די אידען פון רומעניע — פון גרויסוואַרדיין, וויזשניץ, טעמעשוואַר, האָבען געשיקט דעם רביִן הילף. אין דער רבי האָט מיט דעם דאָזיגען געלט געהאָלפען די פאָרשיקטע אידען, דעם רבי׳נס הויף איז געוואָרען דער צענטער פאַר הילף פאַר די אומגליקליכע אידען. דער רבי האָט אויפגעשטעלט אין דושארין אַ צענטראַלע קיך פאַר די הונגעריגע אין ליידענדיגע אידען.

מיט גרויס שוועריגקייט איז געלונ־ גען אַרויסצוראַטעווען דעם סערעטער־ וויזשניצער רביִן פון דושארין און אים איבערצופירען קיין טשערנאָוויץ.

אין דעם יאָר תש״ז (1947) איז דער סערעטער־וויזשניצער רבי געקו־ מען נאָך אמאל קיין ארץ ישראל, און ער האָט זיך באַזעצט אין חיפה.

דער רבי ר׳ ברוכ׳ל האָט מיר אמאל געהאָט:

״די רביים באַזעצען זיך אין תל אביב, בני ברק און אין ירושלים. חיפה לאָזט מען אין גאָנצען איבער, ווייל איך אויפשטעלען אַ ישיבה אין חיפה.״

אין דעם יאָר תשי״ד (1954), ג׳ תמוז, איז געלייגט געוואָרען דער גרונטשטיין פאַר דעם ״מרכז וויזשניץ״ אין חיפה, וואָס ווערט אָנגערופען ״משכן ישראל — רמת וויזשניץ״.

היינט צו טאָג וואוינען שוין דאָרט עטליכע צענדליג חסידישע משפחות. עס איז דאָרט אויפגעבויט געוואָרען אַ גרויסע שוהל, ״מקור ברוך״, און אַ ישיבה, ״יחל ישראל״, וואו די ישיבה־ בחורים לערנען זיך אויך אויס אַ מלאכה.

דער סערעטער־וויזשניצער רבי האָט מיר געהאָט געזאָגט, אז ער וויל פאַר־ אייניגען תורה מיט מלאכה צוזאַמען.

אַ חוץ דער ישיבה, איז אין דעם מרכז וויזשניץ פאַראַן אַ תלמד תורה, וואו די קינדער פון דער ישיבה קטנה קריגען צו עסען און דאָס דערמעגליכט, אַז די עלטערן פון די קינדער קאָנען ארבעטען אין איבערלאָזען די קינדער אין דער תלמד תורה פאַר אַ גאָנצען טאָג.

אין דעם ״משכן ישראל״ איז אויך פאַראַן אַ גרויסע רעליגיעזע ביבליא־ טעק פון טויזענטער ספרים אין אַ ״פנימיה״ (אינטערנאַט) פאַר די תל־ מידים פון דער ישיבה, וואָס קומען פון אַנדערע שטעט. ביים אינטערנאַט איז פאַראַן אַ ״חדר תולים״ און אַ קליניק.

דער שכון ״משכן ישראל״ האָט אויך אַן אייגענע פאַרקויף־קראָם פאַר די איינוואוינער פון׳ם שכון; אַן איי־ גענע מקוה, אַ גמילת חסדים קאַסע, אַ ״קרן פלקוביץ״ פאַר די תלמידים וואָס צייכענען זיך אויס אין לערנען אין אַ קאַסע צו העלפען די ישיבה בחורים זיך איינצוארדענען נאָך דער חתונה (״קרן עזרת נשואין״), און אַ ״קרן הבנים״ צו העלפען די ישיבה־לייט, וואָס האָבען חתונה גהאַט, צו קענען זיך איינשאַפען אייגענע דירות.

•

דער סערעטער־וויזשניצער דרך אין חסידות איז געווען ציצוציען די אידען צו אידישקייט דורך אהבת ישראל, ניט מיט הארבע רייד. דער רבי האָט אמאל אין אַ תורה געזאָגט: די גמרא זאָגט אין ברכות (דף כ״ט, עמוד א׳): ״תפילה קצרה היא תפילת הביננו״ — דער עיקר תפילה, האָט דער רבי גע־ זאָגט, איז ״הביננו״, מען זאל געבען צו פאַרשטיין יעדען איד אידישקייט. מיט הארבע רייד וועט מען נישט צר־ ציען די אידען צו אידישקייט: מען דאַרף זיי געבען צו פאַרשטיין מיט גוטע דיבורים.

און נאָך האָט דער רבי געזאָגט: מען איז זיך נוהג ביים ביעור חמץ צו פאַרברענען דעם פלעדערווויש און דאָס ליכטעל, וואָס מען האָט מיט אים בודק חמץ געווען. פרעגט זיך: מילא, דעם פלעדערווויש דאַרף מען פאַר־ ברענען, וויייל ער האָט דאָך אָנגערירט חמץ, אָבער פאַרוואָס דאַרף מען פאַרברענען דאָס ליכטעל? דאָס ליכ־ טעל האָט דאָך בכלל נישט אָנגערירט חמץ? נאָר עס איז ידוע, אַז חמץ איז מרמז אויפֿן יצר הרע, ווי עס ווערט געבראַכט אין זוהר. דער ריבעד פאַרברענט מען אויך דאָס ליכ־ טעל, ווי מען וואָלט געפרעגט: וואָס גייסטו אַרום זוכען עבירות ביי אידען? דערויבער דאַרפסטו אויך פאַרברענט ווערען...

איינמאָל האָט אַ חסיד, אַ נייער עולה, זיך באַקלאָגט אויף דעם בית עולים אין ישראל. האָט דער רבי אים געזאָגט בדרך הלצה: דער חילוק צווי־ שען ישראל און חוץ לאָרץ איז אַזוי: אין חוץ לאָרץ לעבט מען פריער, דער־ נאָך גייט מען צום בית עולם (אַ וואָרט־שפיל פון ״בית עולים״־״בית עולם״ — בית הקברות), און אין ישׂ־ ראל גייט מען פריער צום בית עולים און דערנאָך לעבט מען...

בעת דער רבי ר׳ ברוכ׳ל איז געווען אין אַמעריקע אין האָט געפירט שבת מישען אין וויליאַמסבורג, האָט ער גע־ זאָגט אויף די אידען, וואָס רעדען לשון הרע אויף ארץ ישראל, אַזוי: ״אין חובות הלבבות״ ווערט געבראַכט, אַז ווען אַ מענש רעדט לשון הרע אויף אַ צווייטען, קריגט ער די עבירות פון דעם צווייטען, און זיינע מצוות ווערען איבערגעגעבען דעם אַנדערן איד. איז ווי אַזוי דערלויבען זיך די אידען אין אַמעריקע צו רעדען שלעכטס אויף די אידען אין ישראל? זיי וועלען דאָ קריגען עבירות פון צווויי מיליאָן אי־ דען, און וואָס פאַר אַ מצוות וועלען נעבען די ישראל אידען קריגען פון די אידען אין אַמעריקע?... (די תורה׳ס וועלען געבראַכט אין ספר ״תפארת שבמלכות״ פון יצחק אלפסי).

די וויזשניצער חסידים, וואָס זיי־ נען דעמאָלט געווען ביים טיש, האָבען גוט פאַרשטאַנען וועמען דער רבי האָט געמיינט מיט זיין תורה...

שיר הספד באידיש ליומא דהילולא הראשון של כ"ק האדמו"ר מסעדט ויז'ניץ זצ"ל

הרב שמחה ארנסטר

א.

דוד המלך זאגט אין שירות, אם לא אעלה את ירושלים על ראש שמחתי -
זעהט אויס פין דאנען אז ביי אללע מסיבות וזמירות, דארף מען זיך דערמאנען שחרב בהמ"ק מפני חטאתי.
און די הייליגע גמרא זאגט, שקולה מיתת צדיקים, כשריפת בית אלוקינו -
מיט דען טוט מען מיינען, אז מע ברויך צו ווייגען, אויף מיתת צדיקים אפילו בראש שמחתנו.
און נאך א סברא, זאגט די הייליגע גמרא, אז ווער עס לאזט טרערין
אויף א ערליכען יוד -
טוט זעה השי"ת אבצייליען, און טוט זעה זיך איינטיילען, און בעהאלט
זעה זיך גוט.

היינט לאמיר זיך באקלערען, און נישט שוינען קיין טרערין, דאס אומגליק איז דאך אוהן גרעניץ און אהן צאהל -
וועל קען זיך דען בערוהיגען און זעצען, רוער קען דען אבשעצען, די גרויסע אבידה פין א צדיק א גדול בישראל.

ב.

מיין שוועד הארץ און מיין שוועד געמיעט, ווייס איך נישט מיט וואס צו דערשטיללן -
מוז איך מיר זינגען א טרויריג ליעד, אפשר וועל איך מיך קענען אביסעלע אבקיהלען.
א שרעקליכע זאך, א ביטערער קראך, גאר אומגערישט, איך געה ארום, אומעדים, אזוי ווי פארמישט. -
עס ווערט פאר די אויגען שווארץ, עס בלוטיגט דאס הארץ, מע קען גאר נישט געפינען קיין נחמה -
עס באקימט נישט דאס לעבען, עס האלט זיך נאר און בענקען און פרעגען, פאר וואס האט אותו אזוי שנעל איבערגלאזט די הייליגע
יעדער פיהלט און ווייסט, אז עס עס גיבסט נישט קיין טרייסט, און אז מע דער הייליגע נשמה שטיקס נאר דאס גיווייין
מיר זענען געבליבען א רחמנות, ווי יתומים מיט אלמנות, עלענד איינזאם אליין.

ג.

צו טייטלביימער צו טענען ביימער, זענען פארגלעכנט די צדיקים די גדולי ישראל -
הויך שטאגען זייערע צוואגן, זיי טוען ניצען, אונז צו באשיצען, פון מקטריגים
און שונאי ישראל.
זייער א שיינעם, זייער א ריינעם, ארז בלבנון וואס האט תמיד געבליעט ווי אין ניסן -

וואס האט פאר אונז אייביג געליטען געזארגט און געפלאגט, האמיר דו אויף דען הר הכרמל פארמאגט, און איז פין אונז אויפאמאהל גיוואדען אבגעריסען.
די גאלדענע קרוין, האי צדיק וגאון, אדוננו מוריו ורבנו רבי ברוכ'ל זכר צדיק לברכה -
איז היינט א יאהר ארויף בגבהי מרומים, און אונז איבערגילאזט אלס יתומים, בעמק הבכה.
פליצים אן עק, מע זעהט נאר ער איז אוועק, און קימט עלעס גורנישט צוריק -
וועה אונזערע וואהרען, וואס האמיר פארלאהרן אז עס איז טאקי זויער און ביטער געניג.

ד.

אז מע האט גיברויכט א רפואה, אז מע האט געברויכט א ישועה, איז מען געקימען צו לויפען צום הייליגן צדיק -
אז מע האט גיהאט א שוער לעבען, מע האט זיך נישט געוויסט קיין עיצה צו געבען, איז מען צום רבי'ן גילאפען, און מע האט שוין גיטראצען, מע איז נישט צוריקגעקימען ליידיק.
ווי באגעגענט מען זיך מיט אזא שמייכל, ווי געפינט מען נאך אזויפיעל חכמה און יודישן שכל, מיט אזויפיעל געפיהל און אמת' דיג אהבת ישראל, וואס אונזער רבי האט פארמאגט -
כקול הנשמע מרמה, בלויז עידוד ונחמה, האט גישיינט פין יעדען וואדט וואס ער האט גיזאגט.
עס ווערט אין די אברים קאלט, עס קימט נאר אהן צו שרייען גיוואלט, אז מע דערמאנט זיך וואס מיר האבען אונביוואוירן, -
ווי קען באקימען צו טרינקען און עסען, ווי קען מען דען פארגעסען, אזא גיטרייען טאטען און הייליגען רבי'ן וואס מיר האבען היינט א יאהר פארלוירען.
יעדער פיהלט דאס בחוש, די אבידה איז צו גרויס און צו פריש, פון עס אבצושעצען אויף א מאהל -
עס איז נישט צום באצאהלן, און נישט גיהעריג אויסצומאהלן, די גרויסע אבידה פין כלל ישראל.

ה.

וועה ס'איז גיוועהן ערשיטערט,
יעדער מר נפש וואס איז גיוועהן דערביטערט, אויב ער איז נאר ארינגעקימען צום רבי איך זיין דירה -
האט ער זיך געטוען דערקוויקען, וויבאלד ער האט דערחאפט צו בליקען, אויף די מלא טעם' אצילות' דיגע יודישע צורה.
דער זעלטענער בעל רוח חיים, פיל מיט תורה חכמה און יראת שמיים, איש האמת והשלום.
דער גרויסער חובב ארץ ישראל, דער גיוואזדיגער אוהב ישראל, וואס האט מחיה גיוועהן אזויפיעל נפשות אומללים.
ווי ביטער איז די שעה, אז דער סערעטער ויז'ניצער רבי איז נישטו, שוין איאהר דאס ער האט אויסגיהויכט זיין הויכע נשמה -
מע זיכט דו אין דארט, מען געפינט זיך קיין ארט, און מע טרעפט זיך קיין נחמה.
ווי ביטער איז און ווי וועה, ווי באגעגענט מען נאך אזא כרכא דכילא בי, וואס איז מיט

אללעם גיווען אין רייגעם -
ווי זעהט מען אזא מלא רוח און גייסט, וואס צו איעדען האט ער גיהאט א טרייסט, און מיט א וואַרעם גוט וואַרט גיקענט מחי' זיין יעדען איינעם.

ו.

נאך דעם אללעם זעמיר גורנישט פטור, צו דאנקען צו לויבען אונזער הימלישען פאטער און השי"ת וואט האט אונז פאראורטיילט צום לעבען, זאל אונז ווייזען ווינדער, דורך זיינע קינדער, אונז ישועות ונחמות געבען.
דער אבי היתומים ודיין אלמנות, זאל האבען אויף אונז רחמנות, שלא יקצץ האילן ולא יבוש המעיין -
און יעדער בר הכי, זאל טראכטען אויף די משפחה, והבא לטהר מן השמיים מסייען.
דער הייליגער רבי זאל במנוחה נכונה ריהען, און זיין הויז מיט רמת ויז'ניץ זאל בליהען, אויף דעם דרך און אזוי ווי ער האט זיך פארגישטעלט -
די קרי' זאל וואקסען גרעסער און גרעסער, און די ישיבה מיט אללע מוסדות זאללען זיך ענטוויקלען כסדר בעסער און בעסער, לשם ולתפארת פאר דער יודישער וועלט.
רבש"ע מיר זענען דיר מוחל פאר אללעס, און זיי די אונז אויך מוחל כל חמורות וקלות ומהיום והלאה זאל מיר ביידע געגענזייטיג גוס זיין -
בורא עולם בקנין, השלם זה הבנין, ובא לציון גואל ונאמר אמן.

* * *

היינט אי אהר ב' מרחשוון - האט אונזער גיטרוועך רבי גיעענדיגט זיין חשבון ווי זינן אויפגאבען בעוה"ז זענען שוין גיווען נשלם ותם -
אבער אונז האַרצדיגע ברידער זעמיר געבליעבען ויי - אוהן אריידער העט אליין אין מיט'ן ים.
מיר זענען נישט אבעשטאנד מיר שטעהן ווי מיטן פנים צו דער וואנט. נישט בענענדיג אבעאצען אונזער מצב און אונזער ערך - מיר זענען געבליעבען און די ויאסטען ווי א פערבלאזשעטען און צי מדרס אין טיעסטן, אוהן א מורה דרך.

Alltag in Ramat-Wischnitz //

Von LIOR BAR-CHANA

WENN'S noch in unserer Heimat an dem einen oder dem andern fehlt, so bestimmt nicht an Kontrasten. Das betrifft nicht bloss Landschaft und klimatische Verhältnisse, sondern auch, oder gar vornehmlich, die israelischen Menschen. So recht klar tritt es vor Augen, wenn man den mondänen und rauschenden Hadar-Hakarmel in Haifa hinter sich lässt, seine letzte Strasse — Haschiloach — keuchend emporklimmt und dort, wo sie aus ist, sich in den Bereich der Talmudstadt Ramat-Wischnitz unvermittelt versetzt sieht. Die Kletterpartie hat kaum eine halbe Stunde beansprucht, und schon ist das Hinüberwechseln von Pol zu Pol in so vielen Hinsichten vollzogen.

Man ist da mit einem Mal mitten drin in einem Gebirgs panorama, das an malerischen Reizen, an weitausladender, majestätischer Pracht und an würziger Höhenluft scharf mit dem ihm zu Füssen, in schwindelhafter Tiefe, ausgebreiteten Häusermeer der Karmelstadt kontrastiert. Die krassen Gegensätze tauchen aber nicht minder auf der menschlichen Ebene auf, schon bei der Eingangspforte in die eigenartige Stätte der Alten Lehre, wo ein bescheidenes Schild, an einer schlanken Zypresse befestigt, die Visitenkarte der frommen Siedlung darbietet. Da steht's weiss auf schwarz zu lesen, was Ramat Wischnitz dem Besucher zu bieten hat: Talmudhochchule und Internat "Jachel Jisrael" (Hoffe, Israel!); Talmudschule "Sichron Menachem"; Synagoge "Mekor Baruch" (Quell des Segens). Erst an letzter Stelle tritt die Zeile "Mischkan Israel", die Bezeichnung der nicht ausschliesslich dem Thorastudium gewidmeten 10 imposanten, mehrstöckigen Wohnblocks, wo etwa 100 glaubenstreue Familien, Verehrer der Wischnitzer Zadikkim-Dynastie, ihr Zuhause gewählt haben. Sie waren begeistert dem Rufe des im Vorjahre dahingeschiedenen Rabbiners Baruch Hager, eines Sohnes des weltberühmten "Wischnitzer Rebbe", gefolgt, als er im Jahre 1954 d.Losung ausgegeben hatte: In die Rippen des karstigen Karmel, dort wo er am wildesten und unzugänglichsten sich zeigt, soll eine Stätte der Alten Lehre gemeisselt werden und eine Siedlung der Wischnitzer Chassidim. Ihr Name sollte das Gedenken an den ehemaligen Sitz der historischen Rabbinerdynastie in der fernen Bukowina wach erhalten, an das bestrickende Städtchen Wiznitz, in einer Schlucht der Karpathen malerisch eingebettet. Erwähnte man aber ehemals in der jüdischen Gasse in Osteuropa das Wort Wiznitz, so löste es augenblicklich eine Assoziation mit dem sagenumwobenen Rabbinerhof aus und mit seinem von Zehntausenden heissverehrten Herrn, der gerade den letzten Ring an der goldenen Kette der Wischnitzer Zadikkim-Dynastie darstellte. Mehr als ein Körnchen Wahrheit haftete der schalkhaft-geistreichen Auslegung an, das schmucke Gebirgsstädtchen am reissenden Czeremosch trage nur deswegen den Namen Wischnitz, weil dort der Wischnitzer Rebbe sein Zuhause habe...

Der Vater und Schöpfer von "Ramat Wischnitz", Rabbi Baruch Hager, war eine Persönlichkeit von Format schon seinen eigenen Verdiensten und Leistungen zuliebe, die sich ganz und gar nicht auf das rein Abstrakte und Metaphysische erstreckten. Seinen Sitz hatte er in der altehrwürdigen Judengemeinde Seret (Bukowina) aufgeschlagen, — auf dem traditionellen Stuhl, in Wischnitz sass sein älterer Bruder, Rabbi Elieser Hager, als Nachfolger des grossen Vaters Rabbi Jisrael, — und dort eine religiös-kulturelle und zugleich eine verzweigte soziale Tätigkeit zwischen den beiden Weltkriegen entfaltet. Nicht bloss eine bedeutende Jeschiwa, wo mehr als hundert Jugendliche bei voller kostenloser Erhaltung studierten, war sein Werk, sondern noch überdies eine Reihe von sozialen Institutionen, die der gesamten jüdischen Bevölkerung zugute kamen.

Zusammen mit seiner Gemeinde und mit allen Juden der Südbukowina wurde Rabbiner Baruch Hager im Herbst 1941 von den nazistischen Schergen des rumänischen Diktators Antonescu in die Vernichtungslager von Transnistrien gehetzt. Im Lager von Dschurin, wohin er mit 4000 Leidensgenossen un-

Rabbiner Baruch Hager s.A.

ter schauerlichen Bedingungen gebracht wurde, zeigte er sich erst recht in seiner Seelengrösse. Unter Gefährdung des eigenen Lebens und des Lebens seiner Angehörigen, knüpfte er konspirativ Verbindungen mit den jüdischen offiziellen und "unterirdischen" Organisationen von Bukarest an und erreichte es, dass reichliche Zuwendungen für die Lagerinsassen auf abenteuerlichen, gefährlichen Wegen an seine Adresse regelmässig gelangten. Das, was er tat, war in den Augen der rumänischen Machthaber eine Todsünde, und nicht einmal hing sein Leben an einem dünnen Faden; indessen blieb ihm all das an die drei Jahre gleichgültig, denn es galt, Juden vor Hunger und Untergang zu retten.

Nach der Befreiung kam Rabbiner Baruch Hager nach Israel, körperlich wohl von den erlittenen Leiden gebrochen, seelisch aber frisch u. unternehmungslustig wie nie zuvor. Ramat-Wischnitz, die aus dem Nichts erstandene merkwürdige Siedlung — sein Werk — legt dafür Zeugnis ab.

Im Herbst 1963, als Ramat Wischnitz sich bereits in voller Entfaltung befand und immer mehr aufstrebte, knickte ein aus Transnistrien als Denkzettel mitgebrachtes Leiden das Leben des bis zu sei

סערעטער - ווישניצער רבי ר' ברוכל,

וואס איז נפטר געוורען אין חיפה

(א פרק זכרונות)

פון מנשה אונגער

אין יאר תרצ"ה האט דער וועד הפועל פון דער וועלט אגודת ישראל געשיקט דעם שריר־ בער פון די דאזיגע שורות קיין בוקאוויגע, רומעניע. צו פארשפרייטען דעם אגודת ישׂ־ ראל־גדענק צווישען די תמימות'דיגע ארענטליכע אידען פון בוקאוויגע.

יענע אידען האבען מיך באצויבערט מיט זייער פשטות און צוגעלאזנקייט, מיט זייער פאלקסטימליכקייט און חסידישען איינשטעל.

דאס ווישניצער חסידות האט כמעט באַ־ הערשט יענע מאסען. דער ווישניצער רבי ר' ישראל'טשע האגער זצ"ל, מיט זיין גא־ נות, עבודת השם און מיט זיין אהבת ישראל, איז געווען דער אמת'ער מנהיג, וועלכער האט משפיע געווען מיט זיין בליק, מיט זיין דיבור, מיט זיינע תחנונים'דיגע רייד אויף איטלעכען וואס איז נאר געקומען אין זיינע ד' אמות.

דער הויף האט אויסגעקוקט מלכות'דיג. זיינע זין, וועלט־באריימטע רבנים און צדי־ קים, האבען געהאלטען פארשפרייטען תורה אן אידישקייט צווישען די גרויסע מאסען וועלכע האבען געלעבט נאך ג־ט־ס ווארט.

רבי מענדעלע ווישעווער זצ"ל, רבי אלי־ זער זצ"ל — דער ווישניצער רב, רבי חיים מאיר שליט"א — וואלאקוויצער רב און רבי ברוכל — דער קיצמאנער רב, וועלכער איז דער לעצטער צייט נסתלק געווארען אין חיפה.

איטליכער פון די ווישניצער קינדער האט זיך געהאט זיין ספעציעלע אייגענשאפט און אן אייגענעם דרך וי אזוי משפיע צו זיין אויף די פרום־רעליגיעזע מאסען פון דער בוקאוויגע.

די ווישניצער ישיבה האט גע'שמ'ס איבער אלע פראוינצן פון דער גרויסער רומעניע. הונדערטער בחורים זיינען געקומען פון אלע טיילען לאנד צו לערנען תורה אן עבודת השם, חסידות אן אהבת ישראל.

ווער עס האט נים געזען און נים בייּ־ געוואינט א חסידישען טיש אין ווישניץ, זיינען די הונדערטער תלמידים טאגטעג אן זינגען שבחים צום בורא כל העולמים — דער וועס קיינמאל נישט פארשטיין וואס עס מיינט ווישניץ.

די זעלבע סכנה וואס האט געלויערט אויף דער חסידישער רעליגיעזער יוגענט אין פוילען, ליטע, גאליציע אן אין אלע מערב־ איראפעאישע לענדער, די צו פאגען אין דער נעץ פון השכלה, אין וואכצדיגער נא־ ציאנאלער באגייסטערונג, וואס עס האט גע־ מיינט פראסט אן פשוט: צו פארלאזען די כותלי בית המדרש אן דעם לעבענסשטיי־ גער פון אבות־אבותינו, האט אויך געלויערט אויף דער תורה־לערנענדיגער יוגענט אין רומעניע.

די אגודת ישראל באוועגונג, וועלכע האט זיך שוין געהאט אייגענבירגערס אין פיל לענדער, האט ממש באזיצען וואונדער, אויס־ צושמידען אן אויפצושטעלען אן ארמיי פון גיבורי החיל, באוואוסטזיניגע יונגע אן אל־ טע אידען. דער דאזיגער געדאנק, וועלכער איז געשטיצט און געקרעפטיגט געווארען פון כמעט אלע גדולי התורה אין אידענפע. אט דער היליגער געדאנק אן שטורעמדיגע באוועגונג האט זיך אויך אנגעהויבען אייּ־ בירגערן אין רומעניע בכלל אן אין דער בוקאוויגע בפרט.

אלע חסידישע מנהיגים, בראש פונעם זקן האדמו"רים הגאון הקדוש ר' ישראל זצ"ל האגער, דער אלטער ווישניצער רבי, האבען גערופען און געמאנט די אידישע מאסען, זיי געווארענט, אז דער דרך התורה פון אנטערוואקסענדיגען דור שטייט אין גרוי־ סער סכנה.

אין חודש טבת אין יאר תרצ"ה האט דער שרייבער פון די דאזיגע שורות באזוכט דעם גרויסען היליגען אוהב ישראל פון ווישניץ און באקומען פון אים דעם דאזיגען אוי־ טענטישען בריוו, ממש מלה במלה:

ב"ה בחודש טבת תרצ"ה.

כאשר כבר נודע בשערים רב מובה ונחוצתה של הסתדרות העולמית אגודת ישראל, אשר פעלה כבר בעבודה בעד קרן תורתנו הקדושה וגם בעד קרן הישוב, להחזיק הישוב בארצנו הקדושה, על דרכי התורה והיראה, על כן חוב קדוש על כל איש ישראל אשר יראת ד' נוגע ללבו שיתפון את האגודה בכל נפשו ובכל מאודו, למען תוכל לפעול גדולות ונצורות בעד הרמת קרן תורתנו הקדושה וישראל. והשם יתברך יזכנו בתורה לקבץ נדחים, ונזכה לעלות לציון ברנה בקדושה ובטהרה.

כ"ד המצפה לישועת השי"ת כללית בטהרה.

הק' ישראל בהרה"צ מהרי"ד ב"ר זצללה"ה

דער דאזיגער בריוו האט אויפגעשטורעמט אלע רעליגיעזע אידען אין דער לענג און דער ברייט פון רומעניע. די ווישניצער קינדער האבען זיך ממש ארייּנגעוואַרפען אין דער היליגער ארבעט.

איבער צוויי טויזענט אידען האבען זיך פארזאמעלט אין גרויסען „בית ישראל"־זאל אין טשערנאוויץ. דער ווישניצער רב ר' אליעזר"ל האגער זצ"ל און דער אצינד נפטר געוואָרענער סערעטער רבי ר' ברוכל"ס זצ"ל מיטן שרייבער פון די שורות (יבדל לחיים) האבען אויפגעשטורעמט יענע היליגע עדה לטובת דעם אגודת ישראל־רעיון.

עס איז געווען ממש א קידוש השם. דאס ערשטע מאל האבען רעליגיעזע אידען גע־ הערט דעם רוף פון די גדולי ישראל אין דער אידישער וועלט. אלע צייטונגען, אי־ דישע, דייטשע, רומענישע, האבען צומארגענס פארעפענטליכט נעטיע באריכטען פון דער אויפלעבונג פון רעליגיעזען אידענטום.

רבי ר' ברוכל זצ"ל, דער דעמאלטיגער קיצמאנער רב, שפעטער רב אין סערעט אן לעצטענס ווישניצער־סערעטער רבי אין חיפה, האט באזוכט, צוזאמען מיטן שרייבער פון דעם פרק זכרונות, פארשידענע שטעט אין דער בוקאוויגע, סאדיגערע, ראדאוויץ, גורא־הומאר. דער רבי ר' ברוכל איז געווען א גלענצענדער, פון ג־ט באגאבטער רעד־ נער. זיין שטימע האט געדונערט, זיין האַרץ האט געווייטאגט און פון זיינע אויגען האבען זיך געגאסען טרערען ווען ער האט פארגע־ שטעלט אין טונקעלע פארבען די סיטוא אחרא, וועלכע פארשטעלט זיך כלומרשט אין א טלית שכולה תכלת און וויל פאר־ שלאפען די אידישע יוגענט אויף אפיקורסי־ שע דרכים.

אומעטום וואוהין מיר זיינען געקומען:

יאסי, באקו, ראדאוויץ, שאטץ און קלויזענ־ בורג, האבען די מאסען מיט גרויס באגייס־ טערונג זיך אנגעשלאסען אין די רייען פון אגודת ישראל.

יענע נסיעות זיינען פארצייכענט געווארען דורך דעם שרייבער פון דעם ארטיקעל אין דעם לשון־הקודש'דיגען זשורנאל „דרכנו", רעדאקטירט פון רבי אלכסנדר זושא פריד־ מאן (הי"ד) אין וואַרשע.

דער איצטיגער נפטר, געוועזענער קיצמאן־ סערעטער רב און לעצטענס ווישניצער רבי זצ"ל, האט פארשריבען א הערליך קאפיטעל אין דער געשיכטע פון אגודת ישראל. זיינע טאלאנטען אלס רעדנער און משפיע האט ער מקדיש געווען אויפן מזבח פון דער אגודת ישראל.

קומענדיג קיין ארץ ישראל מיט זייַנע גרויסע ברידער, האט ער אויך דארטען גע־ ארבעט מעשים צו פארשפרייטען דעם הייּ־ ליגען רעיון וואס די גדולי ישראל האבען געלערנט אן געפאדערט אייּנצואוואַרצלען פאר די קומענדיגע דורות, זיי זאלען קענען מבדיל זיין בין קודש לחול אן בין אור לחושך. ער איז אויך געווען א חבר אין דער מועצת גדולי התורה.

לב ישראל

יצחק יהודה הרשקוביץ

"גדול כים שברנו" – זעקו המלים מעל מודעות האבל, האותיות ריצדו מבעד לעיניים – הדומעות, וכולם כאחד חשו כיצד מלים אלו מבטאות את הכאב הנורא וממצות אותו עד תום. כי אכן גדול כים שברנו, עם כל משמעותן העמוקה של מלים אלו.

חסידי ויזניץ באלפיהם, צעדו אחר מיטתו אבלים, שבורים ורצוצים, וכמשפחה אח הם נידמו. הספדים לא נישאו, אך בכ"ז הכאב הורגש בכל פינה שפנית, כאב אבל ויתמות.

על אף השקט ששרר לאורך מסע ההלויה, ניסרה זעקתם האילמת של הרבבות שצעדו אחר הארון בחלל, וביטאה את הכאב שבא עלינו בחטף.

כאשר עלה אליהו בסערה השמימה לעיני אלישע, נאמר: "ואלישע רואה והוא מצעק" (מלכים ב', ב'). "הוא צועק" לא נאמר, – כי לפעמים הכאב הוא כה מכאיב, כה פתאומי ובלתי ניתן להאמין, עד כי קשה לפרש ולפרט את הכאב במלים. אלא, האדם הופך כל כולו לחטיבה אחת של צעקה וכאב. – והוא "מצעק" – אלישע הפך לחטיבה

רבינו זצ"ל ברומא

אחת של צעקה למראה אליהו שנעלם ממנו.

נדמה כי זוהי ההגדרה הקולעת ביותר למסע ההלויה שהתמשך לכל אורך רחובות בני–ברק. ההספדים כאילו מיותרים היו, הציבור הגדול הפך לחטיבה אחת של ביטוי לכאב, והצער נשקף מפני כולם. וכך ליוו "משפחת חסידי ויז'ניץ" את הרבי האהוב והאוהב, הנערך על כל אלו שבאו אתו במגע. על פני כולם היה אפשר לקרוא את המלים המכאיבות – שפגעו ביהדות החרדית בכלל וחסידי ויז'ניץ בפרט –: "הרבי איננו"...

והאדם שהשקיף מן הצד יכול היה להבחין בנימים סמויים שקישרו את כל המלוים אל הנפטר הגדול, שעתה הם צריכים להסתגל למחשבה הנוראה, של אבידה זו, שאין לה תמורה.

האוהב ישראל

אביו, בעל ה"אוהב ישראל", כאשר דיבר על מהותה האמיתית של "אהבת ישראל", היה אומר: "אהבת ישראל פירושה להיות טוב אל כל יהודי אך לא עם כל יהודי" – הבדל גדול יש בין שניהם...

על החלק של "לא עם כל אחד" לא לנו אמת המידה למודו. רבותינו השכילו לכלכל מעשיהם בתבונה לפי הכלל של: "שלמה תיקן עירובין ונטילת ידים יצאה בת קול ואמרה: אם חכם בני ישמח לבי גם אני" (עירובין כ"א) כמו שאמר הרבי מקוצק דהיינו שאפשר להיות מעורב בין הבריות, ובכ"ז לקיים נטילת ידיים להיות פרוש מהם ולרחף בעולמות עליונים, וכפי המימרה החסידית: "התבודדות בין אנשים"...

במובן זה שבילו במים רבים ועקבותיו לא נודעו. כי חזקה על אדם כמוהו שהיה מפורסם בחכמתו שידע להיות ערום ביראה, ולכסות גודל פרישתו וצדקתו מעין הציבור.

אך את החלק של "להיות טוב אל כל יהודי" קיים בכל מאודו, ועל זה יכול להעיד כל מי שדרך פעם על מפתן ביתו, ועמד מול לבו הבוער באש קודש של "אהבת ישראל", הפתוח כאולם אל כל אשר בשם "ישראל" יכונה, מול פניו המסבירים והשלווים, בודאי יכול להעיד על לבו, שאש קודש, צרופה באהבה הסגולית המשולשת של "אהבת ישראל, אהבת ה' ואהבת ישראל", שקשורים הא בהא, – יקדה בו. ונדמה כי הכינוי הנאמן ביותר לדמותו הוא: "לב ישראל", ומי יודע אם לא סבלות עם ישראל הכריעו את לבו הגדול, אשר חייו היו חיי הכלל, ועבודתו למען הציבור, וכל חייו כאב את כאב עיר האלוקים המושפלת עד שאול תחתי".

וראה בטוב ירושלים

לא בחר הרבי מסערט–ויז'ניץ בחיים קלים ונוחים. נדד עד ל"חיפה האדומה" ועמל כל הזמן להשפיע קדושה וטהרה על עיר חילונית זו, ואכן הצליח לא במעט. ולא פעם היה מוציא איזה אורח שבא לצל קורתו לגזוזטרת ביתו, ומשקיף על פני העיר, ובשמחה, כמבשר בשורה טובה, אומר לו: "רואה אתה, חיפה האדומה מחוירה והולכת..." כי הוא חש בכל פעימותיו של בני ישראל סבל בסבלם ושמח בשמחתם,

פני קדשו היוו מעין "סייסמוגרף" של כלל ישראל. באם רצית לדעת מצב בני ישראל בזמן מן הזמנים, מצב הדת אם הוא בשפל או בגיאות, והבטת אל פני הרבי וידעת...

באם היו פניו עטופים במעטה של עצב וידעת כי עת צרה היא ליעקב – ובכל צרתם לו צר –, ובאם פניו המסבירים היו זוהרים באור יקרות שטופים בשמחה, ואז הבנת כי היהדות החרדית כבשה כיבוש נוסף, צעדה צעד נוסף להגשמת מטרתה הקדושה לתקן עולם במלכות ש–ד–י, ישיבה חדשה נוסדה, או כדומה.

נכנס אליו יהודי ומתנה לפניו את לבו, מיותר היה לשמוע את תוכן השיחה, – דוק של עצב על פני הרבי, ידעו כולם כי לא איש בשורה הוא האיש, ולרגע לא היו יודעים הסובבים מי הוא ה"בעל דבר" הרבי או האיש שניצב מולו, ופורק מעל לבו את צערו המעיק עליו, כי הכאב שהיה קודם נחלת יחיד, הפך עתה למשותף... זר כי נקלע למקום היה שואל: האם אב ובן עומדים לפניו?...

ואת כל עבודתו השקיע למען מטרה זו, להחויר את חיפה יותר ויותר. אך עם כל זה נזהר מלקטרג על ישראל ותמיד הביט לצד הטוב שבהם, כמ"ש: וראה בטוב ירושלים". וכאשר אורח אחד משווייץ פונה אליו בחיוך ואומר לו: "למעלה הקדושה ולמטה הטומאה" (כידוע "רמת ויז'ניץ" – השיכון שהרבי יסדו – שוכנת על גבעה ואפשר להשקיף ממנה על פני כל העיר) צרמו המלים את אזני הרבי ואמר לו: אל נא תאמר כך, אלא למעלה "הקדושה יתירה"... חביבין ישראל שאפילו כאשר הם טמאים נאמר: "השוכן אתם בתוך טומאתם.

נתקיימה בו במלואה תפילתו של בעל הנו"א:"יה"ר שנראה את מעלת חברינו ולא את חסרונם". תמיד חיפש לראות את הטוב שבאדם וכפי שפירש יפה הרה"ק ר' ברוך ממעז'יבוז את הפסוק: "עוד מעט ואין רשע והבטת אל מקומו ואיננו" כל אדם יש בו משהו מן הטוב – "אפס קצהו תראה", רק אם מסתכלים בקצה האיש רואים חסרון "וכולו לא תראה" אך אם תסתכל על כולו תמצא בודאי מעט טוב הנמצא בו, – "והבטת אל מקומו" – ואם תביט אל אותו מקום, "ואיננו" – כבר אין רשע העומד לנגדך.

הרבי מסערט–ויז'ניץ היה תמיד מביט רק אל חלק הטוב שבאדם, ומוצא תמיד סיבה להיות עליו למליץ יושר.

וכפי שהרבי מסערט–ויז'ניץ עצמו אמר פעם בצחות לשונו: בביעור חמץ נוהגים לשרוף את הנר שלאורו חיפשו אחר החמץ יחד עם הנוצה והחמץ שמצאו. מילא את הנוצה ששרפו – היה הרבי אומר – מובן, הרי הוא נגע בחמץ, אבל מה היא הסיבה לשריפת הנר, הרי בחמץ לא נגעת? אלא – הוא מותיב והוא מפרק – החמץ כידוע מרמז על שאור שבעיסה ומרמז על יצה"ר, על כן שורפים את הנר, מה לך ולעבירותיהם של ישראל, ולחטט אחריהם, מקטרג על ישראל אתה? אם כן, – הישרף!...

אך באותו זמן קיים גם: "לא עם כל יהודי", וראה את הצלחת היהדות החרדית בהתארגנות כללית תחת דגל אגודת ישראל הקדושה והאציל מרוחו והודו עליה בכל משבריה.

כל קשה יום ומר נפש ידע כי הכתובת שבה ימצא אח נאמן להשתתפות בצערו, ואב נאמן למצוא מזור ותרופה עבורו הוא אצל האדמו"ר מסערט–ויז'ניץ. הרגשה זו קיבל כל מי שביקר אצלו אי פעם.

"האנכי הריתי את כל העם הזה אם אנכי ילידתיהו כי תאמר אלי שאהו בחיקך כאשר ישא האמן את היונק" – הגר"מ שפירא היה מפרש כי טענתו של משה רע"ה היתה כי היאך יכול לשמש מנהיג בב' תפקידים: להיות המנהיג ברוחניות וכ"כ להיות המוציא והמכניס בענייני גשמיות. וממשילו לאומן כי תפקיד האומן הוא לדאוג לחינוך הילד, ותפקיד האם לדאוג לילד בגשמיות. ועליו – הוטלו שניהם גם יחד.

הרבי מסערט זצ"ל שימש בשני תפקידים אלו. היה אביו ופטרונו של השיכון שייסדו וטיפחו במו ידיו, הן בגשמיות והן ברוחניות. ועתה קשה להתרגל למצב כי הוא הלך ואיננו. ובאמצע עבודתו הקדושה, עזב אותנו לאנחות ועלה בסערה השמימה.

ואולי באה לידי ביטוי קולע התנהגותו המופלאה בפסוק הנ"ל בדברי הנצי"ב בפירושו לחומש: "ובסנהדרין דף ח' איתא אזהרה לדיין שישא את הציבור עד היכן? עד כאשר ישא האומן את היונק. פירש דאפילו היונק מטנף את נושאו ומטפח על פניו, מכל מקום אינו מפילו ח"ו אלא סובלו, כך אפילו בשעה שהציבור מצערים ובמבזים מכל מקום עליו לאהוב אותם ולהתפלל על צרתם כמו שאמר דוד "ואני בחלותי לבושי שק".

נדמה כי התנהגותו עם הציבור היתה כדברי הנצי"ב, ממש כאשר ישא האומן את היונק...

נגעתי במאמר זה רק במידה אחת שלו, וגם מזה אפס קצהו תראה וכולו לא תראה, כי מעשי החסד המופלאים שלו, המשתרעים על פני ירעת חייו הארוכה אך ספר עב כרס יכלכלם, ועוד רבות יסופר ויכתב עליו, ואידך, מעשי תקפו וגבורתו וידו הגדולה בידיעת התורה וסודותיה, יודעים אנו כי אין אנו יודעים. וכפי שענה פעם צדיק אחד לבנו ששאלו היאך יכול להיות צדיק מפורסם מהל"ו צדיקים שהם הרי נסתרים. וענה לו: – "אוי ואבוי, לו פנינו האמיתיים היו כפי שאנו נראים בעיני אנשים".

דבר אחד ברור, מהגלריה המפוארת של השרידים מהדור הישן ניטלה עוד דמות זוהרת עטורה הילת הוד קדומים. אלפי אנשים אין להם לאן להוביל את "חבילת צרותיהם", להוריד את המועקה מעל ליבם. היתמות שבה אנו שרויים מורגשת שוב יותר, החשכה מתממשת יותר. ולאור כל זה פורצת מלב כולנו התפילה אל אבינו שבשמים, אנא, אל נוסיף לדאבה עוד, שמור נא על הצאן בשלימותו, האריך ימי רבותינו החיים אתנו והחיש פדותנו וביאת גוא"צ במהרה בימינו אמן.

דגלנו חשון תשכ"ד

שלהבתי-ה

קלמן שטקל

יום השנה הראשון

לצד ימי ההילולא ב' סיון וב' אלול ניתוסף לנו לפני שנה בעו"ה עוד תאריך של צער עמוק והוא בעל אות דומה זהו יום ב' מרחשון אותו יום מר ונמהר עת נלקח מאתנו ונתבקש לישיבה של מעלה כ"ק אדמו"ר הקוה"ט מוהר"ב מסרט ויז'ניץ זצללה"ה. היד אמנם מחזיקה את העט והאצבעות משרטטות את האותיות המח יודע ומצווה על פעולות הכתיבה הזכרון אינו מטעה אמנם נכון לפני שנה ביום רביעי מסוים הוא נכנס לבית החולים כשהנשמה עוד נמצאת בגופו הקדוש המתענה ביסורים איומים באותו יום ראשון בלתי נשכח כעבור ארבעה ימים בלבד הביאו אותו בחזרה לרמתו משאת חייו כשנשמתו זה עתה עלתה לגנזי מרומים כולם עמדו תוהים במשך היום והלילה בבית מדרשו, העינים הסתכלו על הגוף הקדוש המונח על הרצפה הזו שהוא הרטיב אותה כל כך הרבה בדמעותיו, בתפילות, האויר מלא עדיין מדיבוריו, נאומיו, וגניחותיו הקורעות לב. עדיין מהדהדות בחלל בכל זאת הפה החוצב להבות הידיים הדופקות בחוזק בעת התרגשות המתרוממות בכבדות אבל מתנענעות בקלות. עת מאציל ברכותיו בסוף כל דרשה ובעת קדיש "תתקבל" לפתע נדמו העיניים השופעות זך וזוהר אהבה ללא גבול, ופקוחות עליונה, לפתע נסגרו, העיניים רואות אולם ליבנו האפוף כל כולו רגש שהושפע ע"י, במשך השנים, לב זה אינו צייתני (לעובדות יבשות) שהמח יודע אותם והפנימיות שלנו מסרבת להסכים למחשבה זו שלא נראה יותר פנים עדינים אלה, לא נשמע יותר, תפילותיו, תחינותיו, שכל אימת שנאמרו חדרו עמוק עמוק לנבכי הנשמה זככו, טהרו החדירו רוח קדושה והחזירו בתשובה את השומעים, לא נהיה יותר עדים למראה הנפלא שאיש בעל גוף כל כך חולה ומדוכא ביסורים מסוגל להתעלות לדרגות עליונות עת בא להציע את אשר עם לבבו בפני קהל עם ועדה. עד כדי כך שלא מכירים עליו כל אלה, איש שלא מעלמא הדין הוא, עומד ושואג בקולות שלמעלה מכוחותיו הפיזיים, עת כואב כאבה של היהדות מעורר ומוחה על כל נקודה שהתעוררה בעם ואשר הוא רואה בה אסון. לא נשאף לתוכנו הרוח הקדושה ומטהרת עת עמד לשאת דברי כיבושין לפני תקיעת שופר ולפני "כל נדרי". לא נראה יותר פני מלאך אלקים רק בעצם צורתו. עת עמד לפני קהל ה' ומסתכל על כולם בעיניו הרטובות, מתחיל בדברי מוסר, אבל מתבל דבריו שכל כולם מליצה אחת גדולה על אנשים קטנים שהם בשר ודם ואם אפילו חטאו שיצרם השיאם, הרי שכולם עומדים לפני בורא עולם בלב שבור ורוצים להטהר

ולהתחיל הכל מחדש יותר טוב יותר מתוקן ומבטיחים בתוך תוכם שלא יחזרו אף פעם לסורם ואם אפילו מישהו מנוגע בנגע "אשר קרך" הרי בעת עמידתו בבית המדרש ורק מעיף עין עליו מיד נהפך כל כלו ופנימיותו הוא מצטרף לעדה שבורת הלב שבכל לבה ונפשה רוצה לבוא לפני בורא עולם בתשובה שלמה כמו שפירש אחד מגדולי החסידות "ויניחנו לעבוד את ה' כאשר עם לבבנו" אנו מתפללים שנזכה להשתחרר מכבלי יצר הרע ונעבוד את השי"ת כמו שלבנו באמת רוצה, כשהוא לא אטום ע"י היצר, ולא רק בימים הנוראים, כי אם כל פעם שאמר המילים "שתרגילנו בתורתך" הרעיד מיתרי לבו של כל מי ששמע אותם, כי ידוע שאביו הסב"ק מויז'ניץ זצללקה"ה אומר "אני לא יכול להגיד מוסר, אני רק יכול להגיד "נשמת". בחינה זו השתקפה אפילו בעת הדגשתו את המילים "וכוף את יצרנו להשתעבד לך". בנוסח הבלזאי שאימץ לעצמו בברכה זו, לא! אי אפשר להאמין למראה העניים, כי כל כולו היה פלא אחד וגדול שהיינו עדים לו מאז בואו ארצה בשנת תש"ז, כשהוא רצוץ ושבור מצרות ישראל והתישב בחיפה. לכאן נהרו בשבתות ובמועדים מהמקומות המרוחקים ביותר בעיר, כי הם יסוד מוסד לחינוך הדור, להחדרת תורה, יר"ש וחסידות, להעמקת עבודת השי"ת בדרך של "וגילו ברעדה", תוך הדגשת הבטחון והתקווה של "לב נשבר ונדכה אלוקים לא תבזה". ומכאן אפשר להבין כיצד קרה הפלא שלמרות היותו חולה רציני מאז היותו בגלות טרנסיניסטריה דבר שנתן אותותיו בשנת תשי"ב. עת נאלץ היה לצאת באופן דחוף לחוץ לארץ לשם ריפוי, לתקופה של קרוב לשנה ומאז שהה כל פעם כחצי שנה בחו"ל, בכל זאת השלהבת שהוא הסכין

הבר מצווה הראשונה בשיכון

יושבים מימין לשמאל: הגאון רבי נפתלי חיים אדלר שליט"א, חתן בר המצווה הר' משה גולדמן, רבינו זצ"ל, החסיד הר' שמואל גוטמן מטובי המחנכים ברמת ויז'ניץ, ר' שמואל כתבן, בעל תוקע בבית מדרשו של רבינו זצ"ל, ר' יהושע בלום. עומדים מימין לשמאל: הרב מנחם באהם, הר' ישראל בן ציון גנזלר, הר' מיכאל מיכלוביץ, הר' יצחק קלאר, הרב חיים ויסבלום, הר' בן ציון שכטר, הר' מנחם דוד קוסטינר, הרב שאול ויסבלום והר' שלמה דוב רוזנברג ז"ל.

להדליקה בשקט ובצנעה הפכה לאש קודש בלבות צעירים שרק בהפסקות ארוכות זכו להצטרף ולחסות בצילו, בבית מדרשו הקטן אפשר היה לראות בכל ליל שבת קודש עדת יהודים זקנים וצעירים, לפעמים במספר יותר גדול ולפעמים אפילו קומץ קטן, יושבים בהתועדות ליל שבת ופניהם מאירים מזיו קדושתה. התועדויות אלו היו ללא התארגנות מיוחדת ללא מנהיגה, כי אם תוצאות הרגשה אחידה בלב המשתתפים בה הרגשת קדושת השבת המתבטאת בשירות ותשבחות לאל חי בהשתפכות הנפש ללא גבול כמו שראינו אצלו, התועדות שלכאורה מעייפת מרוב שירה וזמרה מעומק הלב ומרוב ריקודין דקדושה אבל עייפות זו לא הורגשה כלל להיפך עוררה ודרבנה להשכמה לעבודת הבורא להכנות "להכל יודוך" שרק חסידי ויז'ניץ יודעים בטחון לקראת ששת ימי המעשה הצרכים לקבל השראתם מהשבת והתקדשות תורגש בכל ימות השבוע.

באגעגעניש מיט א רבי'ן נאך פערציג יאר

פון בנימין רעסלער

יעדע באגעגעניש מיט א מענשען נאך העכער פערציג יאר האט אין זיך עלעמענטען פון שפאנונג, אי־נערליכער אויפרעגונג און נייגיריג־קיים. און נישט אזוי די באגעגעניש נופא,—נײַן, די צוגרייטונג צו דעם מאמענט; די דערוואַרטונגען.

נאָר וואָר וווייסט דאָס נישט? און וואָר פארשטייט נישט, אַדער אַנט נ . . ם, דעם מיטש דערפון? עס א . . לי ספק די באהאלטענע בענקי . . ט נאך דעם וואָס־געווען, נאך דעם אַנטלאָפענעם נעכטען; א מין וועג־צוריק, צו־זיך, וואָס מען וויל געפינען יעדער אויף זיין אי־גענעם אופן, אין דעם סאמע קאָך פון צווייפלהאפטען היינט...

באזונדערס איז די נייגעריגקייט א שארפע, וועו דו, א „וועלטלי־כער", גרייסטס זיך נאָר צו טרעפען מיט א . . . רבי'ן, אויב אויף אויב.

אזא מין זעלטענע באגעגעניש האָב איך דאָ אנומעלטן געהאט מיט'ן סערעטער־וויזשניצער רבי'ן, אדמו"ר ר' ברוך האגער פון חיפה, ישראל, וואָס איז איצט א גאסט ביי אונז אין אמעריקע.

אויפ'ן וועג, צום רבינ'ס אכסניה אין וויל־אמסבורג האבען כל'ערליי מחשבות דערקוטשעט; מאַרנע שאלות האבען באאומרואינט: איז, נאָך אזויפיל אפגעפלאָסענע יאָרן, נאָך אזוי פיל וואנדלונגען און אומ־וואנדלונגען, אויסגעוואקסען א די־קע, גייסטיגע „וואָנט", א מחיצה, צווישען א חסידישען רבי'ן און א „וועלטליכן" שריפטשטעלער? איז נאָך געמאלט א געמיינואמע שפראך? איז מענליך איצט צו שטיין, אדער צו זיצן, ביי א רבינ'ס טיש אט אזוי ווי עס איז געווען דער שטייגער אין מיינע אינגלערישע יאָרן, אין דעם, אדער אין אן אנ־דערן רבי'שען הויף?

איך האָב זיהר געוואלט זען דעם רבי'ן (און ווי איך וויים, ער — אויך מיך). מיט וויזשניץ, מיט דער פאָרצווייגטער רבישע'ער האגער־משפחה, בין איך געבונדען פון מיי־נע ערשטע קינדער־יאָרן אָן, ממש פון זינט איך האָב אנגעהויבען הע־רען, אויפכאפען וועדטער און עפעס פארשטיין. איך האָב נעפעגט נאָך א צאָל אנדערע באריממע הויפן, די רבים, זייערע קינדער, זייער דרך אין זייערע התנהגות'ן.

אבער . . . וויזשניץ איז געווען דאָס לעצטע גרויסע רבי'שע הויף, וואָס איך האָב נאָך באזוויזן צו . . . זימער 1914, ביים אויס־ברוך פון דער ערשטער וועלט־מלחמה; — איך האָב עס נאָך בא־וויזען צו זען נאָך, דעם לעצטען בליאסק פון זיין גרויסען גלאנץ.

אין יענע אומרואיגע טעג, וועו די צאַרישע חיילות זענען אריין קיין גאליציע און בוקאָווינע, זענען קיין וויזשניץ זיך אנגעלאָפען מאסען אי־דישע פליטים פון נאָענט און פון וויים. בתוכם אונזער פאמיליע. צווישען די פליטים א צאָל רבי'ס, רבנים, קרובים און מקורבים פון דער וויזשניצער־קאסאָווער נזע און מחותנים, פון רוזשינער צד. דער ציל איז געווען זיך דורכצוריסען רורך די קארפאטען־בערג, קיין אונ־גארן און קיין עסטרייך — קיין וויין.

דערווייל איז דער וויזשניצער הויף געוואָרען א מקום מקלט, אן אָפשטעל, א סטאנציע אויף דעם לאנגען, מסוכנעם וואנדער־וועג.

אבער מערקווירדיג: נישט נע־קוקט אויף דעם אומרו, אויף דעם פחד, אזן וויזשניץ וויטער אנגע־גאנגען מיט זיין געווויינליכן שטיי־גער: דא ישיבה בחורים האבען נע־לערנט, אין קלויז האט מען געדא־וועט מט'ן באאנטען וויזשניצער ברען, און שבת האט דער רבי, ר' ישראלניו זצ"ל, געפראָוועט טישען, געזאָגט תורה, רוין דרזין, לויט'ן איינגעשטעלטען וויזשניצער נוסח און נאָנג.

נאָר אין די וואָכענטעג איז איצט געווען „עפעס אנדערש"; עס הא־בען זיך נעפילט די שווערע נע־שענישען פון דער צייט: דער רבי, די זין, די איידעמס וענען ארומנע־גאנגען איבער'ן הויף, נעזאָרגט פאר די פליטים — א דאך איבער'ן קאָפ, שפייז, א מלבוש, אביסעל מזומן— נעגעבען עצות, הילף אין טרייסט.

וויזשניץ איז תמיד געווען „ער־מאקראט ש", פאָלקיש, היימישלעך. דער רבי פלעגט ראָוונען אינאיינעם מיט'ן עולם, און מען האָט זיך „נע־מישט." אבער איצט נאָך מער: ניט די אידען וענען אריינגענאנגען זיך פראָווען אין רבינ'ס חדר מיוחד און דערלאנגען א קוויטל—נאָר דער רבי שטייט אינדרויסען צווישען א גרויי־סען עולם, פראָווען „קאָלעקטיוו", אלעמען, און טיילט נאָר אוים נע־וויסע „קוויטלעך" צו אידען אין די הענט אדיין . . . אלע מחיצות זע־נען אראָפגענאפאלען, יא־חסיד, נישט־חסיד — דער רבי און די אי־דען ארום אים וענען איינס.

און דעמאלט האָב איך נעווען דעם רבינ'ס קינדער, וואָס האבען מיך — א קליין אינגעל — מקרב נעווען. דעמאלט, מיט העכער פער־ציג יאָר צורוק, האָב איך נעזען ר' ברוכ'לען, דעם רבינ'ס פערטען זון, א יונגערמאנטשיקל נעווען. איך נעדענק זיין פנים, א ביסל אָפנע־ברוינט, דאָס ווייבע בערדל פער־שוואַרץ, די פאות נעקרייזלט, די באָוועגונגען—זיכער, פעסט און רי־רעוודיג. כדי אפצוווענדען פון די יונגע פליטים — פון די קינדער — די שרעק פאר די קאָזאקן, האָט ר' ברוכ'ל דעם פארהערט אין לערנען, דעם אנדערן נעזאָגט א הלצה, א דריטען נענעבען א מסבא און האָט כסדר נעהאָט „צייט" צו האלטען אן אויג אויף אלעמען אין מיטען פון רער אויסלענגיש...

אין יענע סוף־זומער־טעג פון 1914 האָב איך זיך מיט וויזשניץ נעזעגענט אן... מער נישט נעזען.

און זינט דעמאלט זענען אריבער העכער פערציג יאָר.

* * *

אויפ'ן וועג צו אדמו"ר ר' ברוך האגער'ס אכסניה, אויף ראָדני סטריט אין ווילי־אמסבורג, האָב איך נעפראָוועט טרעפען: ווי זעט ער אויס? וועגען וואָס, אייגענטליך, וועט זיין אונזער שמועס? וועט דאָס געשפרעך גיין גלאט, אן „ריי־בונגען", אדער וועלען „קאָנטראס־טען" באקומען די שליטה און זיין א שטער?

איך האָב נעוואוסט, אז אדמו"ר ר' ברוך האגער שליט"א האָט אין די יאָרען פון פאר דער צווייטער וועלט־מלחמה געוואוינט אין דער בוקאָווינער שטאָט סערעט, וואו ער איז נעווען רב, רבי, נעפירט א ישיבה און זיין השפעה האָט זיך נע־פילט וויים און בריים. נאָך די שווערע ליידען פון היטלער־בראנה, נאָך די מורא'דיגע שחיטות, פון וועלכע ער איז מיט־נסים ניצול נע־ווארען — איז ער אין 1945 אָנגע־קומען קיין ישראל, זיך באָזעצט אין חיפה, און זיך נענומען צו א פארצווייגטער טעטיגקייט. ער גרינ־דעט דעם שכון „משכנות ישראל, רמת־וויזשניץ". וואָס זיין מיטל־פונקט איז די ישיבה „יחל ישראל", אין וועלכער יונגעלייט לערנען אן תורה, אי מלאכה, א פאך. אין די אינטערעסען פון דער דאָזיגער אוג־טערעסענג וויילט ער איצט דאָ ביי אונז אין אמעריקע אויף א קורצע באזוך.

ביי דער טיר פון זיין באשוידע־נער אכסניה האָט ארמו"ר ר' ברוך האגער מיך אליין באָגעגענט און אויסגעשטרעקט צו מיר די האנט:

— עליכם שלום . . .

א ווייַלע האָט דער רבי מיך באַ־טראכט און, מיט א שמייכעל, א מאך נעטאָן:

—נו, מען קאָן זען . . . די אויג,

דאָס קול . . . און די צורה . . .
כמעט פון יענע . . . די עכטע . . .
איך האָב פֿאַרשטאַנען דעם „כמעט": וועג נישט דאָס אָן־באָר־דיגע, גלאַטע פּנים, וואָלט איך מן החתם איצט אויסגעזוכן פונקט ווי יענע חסידישע אידן פון מיין משפּחה, וואָס וויזשניץ האָט נע־קענט . . .

נאָר איידער איך האָב זיך נע־כאַפּט, בין איך שוין געוועסן בײַם רבינ'ס טיש — באַלויגט מיט גמרא'ס, פּוסקים און אַנדערע — און עס האָט זיך איינגעפֿעריכט אַ שמועס, אַן הקדמות און אַן צערע־מאָניעס.

אדמו"ר ר' ברוך האָגער — די בּאָרד שוין ווײַס, דער הויכער שטע־רן גענקאַרבט, אָבער די אויגן פֿריש, לעבעריג — רעדט וואָרעם, קלאָר און שאַרף. וועגן וואָס אידן זענען רערען אידן? איר האָט געטראָפֿן: קיום היהדות און מדינת ישראל, וואו ער וואוינט שוין דאָס עלפּטע יאָר. מען האָט באַרירט פֿערזענליכע ענינים בלויז דרך אגב, קוים אויפֿן שפּיץ־מעסער, פֿאַר־יוצא־וועגן — סתם א רערינערונג. דער עיקר אין דאָך: כלל ישראל, ארץ ישראל און אידישקייט.

אדמו"ר ר' ברוך האָגער שליט"א רעדט מיט גרוים התפּעלות וועגן רעם וואונדער פון מדינת ישראל, זייענדיג אַן עדות, אין 1948, אויפֿן אָרט, ווי אַזוי די מדינה איז געשאַפֿן געוואָרען — מיט מסירת נפש, מיט גבורה, און טאַקע על פּי נס; עס איז געווען א סייעתא דשמיא, גע־ווים. דער רבי דערציילט מיט ליב־שאַפט אין פרייד וועגן אלע, וואָס וועלט געבויט אין ישראל; ער פֿרייט זיך מיט יעדען עולה, וואָס קומט אין לאַנד אריין, ער האָט גרויס הנאה פון יעדען קערנדל, וואָס וועלט פֿאַרזייט און גייט אויף אין דער מדבר; ער בעשט יערען פונדאַמענט פֿאַר א נײַ הויז, וואָס וועלט ראָבט געלייגט.

— איך בין דאָ א נאַסט אין אַמע־ריקע, — זאָגט דער רבי, — דערי־בער וועל איך כלל נישט באַרירען דעם דעלינינעז־גייסטינגן ויכוח, וואָס מיר, אַרטאַדאָקסישע אידן, פירען אין ישראל פֿאַר אונזערע אי־בערצייגונגען. מיר פירען דעם ויכוח דאָרטען, אויפֿן אָרט, איך אליין האַלט, אז רייד זיינען נאָר איבעריג. דער עיקר זענען מעשים. אז איך גלויב, אז מען דאַרף מחנך און מדריך זיין דעם יונגען דור צו תורה ומסורה געפֿאָרט מיט מלאכה און פֿראַדוקטיווער אַרבעט, נעם איך און טא, אויף וויפֿיל די כוחות גרייט כען. צו וואָס־זשע דאַרף מען גלאַט אמפֿערירן, פֿאַלעמיק? ס'איז איבע־ריג.

„נעם איך און טו" — דאָס מיינט „רמת וויזשניץ" און „ישובת יחל ישראל" אין היפה, וואָס איך האָב שוין דערמאָנט. דער שיכון, צופֿו־סענס פון כרמל־בערג.

— און עס אַנטוויקעלט זיך צו־פֿרידענשטעלענדיג, ברוך השם. אוראי זענען אידען, סיי אין יש־ראל גופא, סיי אין אַמעריקע, פֿאַר־אינטערעסירט אין דעם וואָס מיר טוען. און מיר האָפֿען, אז דער אינ־טערעס צו אונזער ווערק וואָלט וואָק־סען, — זאָגט מיר דער רבי בנעימות'דיג און מיט בטחון, — ביז מיר וועלען איה"ש שטיין אויף די אייגענע פֿיס.

ס'איז איבעריג צו זאָגען, אז די פֿאַליטיש־מיליטעריש לאָגע פֿאַר־שאַפט דעם רבי'ן א סך נאָרמ. ער איז אָבער בטוח, אז דער שומר ישראל וועט שטיין מיט ישראל אין היטען אין באשירעמען. ער האָפֿט אויך, אז די פירערס פון די גרויס־מאַכטען וועלען באַציִטנעם ענדערן זייער שטעלונג און נישט רערלאָזן צו א „צוווייטער רונדע"ן חלילה וחס. ער שטיצט זיך אויך אויף דער רואיגקייט, פֿעסטקייט און אָנט־שלאָסענקייט פון ישוב זיך צו פֿאַר־טיידיגען. און ווי אַזוי דער ישוב פֿאַרטיידיגט זיך, — דאָס האָט ער דאָך נעזען און מיסנעמאַכט אין שנת תש"ח.

זאָגט מיר אדמו"ר ר' ברוך הא־גער:

— איך צייל שוין די טעג אויף צו פֿאַרענדיגען מיין אַרבעט אין אַמעריקע און צו פֿאָרען צוריק אַהיים אין מדינת ישראל. אין אַזא געשפּאַנטער צייט ווײַל איך זיין דאָרט, מיט די אידען. וואָס שטייען גרויס אָפּצואוועגדען די סכנות, וואָס לויערן.

און דאָ דערציילט מיר דער רבי, אז ער האָט נאָר־וואָס באַקומען א בריוו פון דער היים, פון זיין זון. און דער זון בעט אים, ער זאָל ניט זיין באַזאָרגט, ווייל „מיר דאָ פֿרייען זיך איצט מיט נאָך א געפּונענעם נאַפּט־קוואָל". א נייע באַזע פֿאַר אן עקאָנאָמישן האָפֿט. אויך דאָס דאָר־פען אידען; דער אלטער אמת: אן ברויט איז קיין תורה נישטא . . .

* *

פֿאַרהוילען זענען די וועגען . . . אין יענעם סוף־זומער 1914, בעת איך בין געווען אין וויזשניצער הויף, — וועמען האָט זיך נעקאָנט חלום'ען, אז נאָך אין אונזערע טעג וועט וויזשניץ, בנוף וברוח אַרי־בערגעפֿלאַנצט וועלען קיין ארץ יש־ראל און וועט דאָרטען ווירקען, שוין אין די ראָמען פון א אידישער מדינה—סיי מיט איר פֿרייד סיי מיט איר לייד?..

און אוודאי און אוודאי האָט מיר נישט נעקאָנט איינפֿאַלען, אז מיט העכער פערציג יאָר שפּעטער וועט איינער פון די וויזשניצער זין קו־מען קיין אַמעריקע און איך וועל מיט אים האָבען אן „אינטערוויו" — אויב איר ווילט עס אַנרופען אזוי . . .

נו, יאָ, די באַגעגעניש אין אַמע־ריקע איז א רעזולטאַט פון טראַני־שער אידישער נעשיכטע, באַגלייט פון א מזל'דיגער דערשיינונג — השגחה — וואָס דער גרעסטער און שטאַרקסטער אידישער קיבוץ האָט זיך אויפֿגעבויט אין אַנטוויקלט אויף רער זייט אָקעאַן.

נעווים, אונזער אידישע „נעא־נראָפּיע" האָט זיך נעענדערט און מיט איר — א סך שנויים אין אונז גופא, אויסערליך און אינערליך.

אָבער, צי זענען די שנויים אזעל־כע טיפע, אז צווישען דאָ און דעם שטייגער־אָן־נוסח וויזשניץ איז טאַקע פֿאַראן אזא טיפער תהום? און אז איינער, אַן „אונזער־ער" איר, וואַנדערט אוועק פון וויזשניץ, ווי טיף רייסט ער זיך אָפּ פון שורש און ווי „וויים" לויפט ער אוועק? כ'האָב מורא, אז אין תוך גאָרנישט וויים. און ווי שטאַרק איז איינער נעבליבען „אינדרויסען"? דאָכט זיך, אז בלויז אויף דער שוועך, די בליקען זענען סייוועי נעוועגדט אינ־ווייניג ארײַן . . . מחמת רער „דרוי־סען", וואָס האָט נעלאָקט, האָט אפּגענאַרט . . . אַנטוישט . . .

ויצענדיג בײַם טיש ביי אדמו"ר ר' ברוך האָגער שליט"א איז מיר קלאָר נעוואָרען, אז אין עצם ווילן מיר בײַידע דאָסזעלבע — קיום האומה און זיין נייסטינגען באַ־שטאַנד.

דער „פֿאַנאַנדערטייל" — אין תוך אַן אויסערליכער — וועלט אלץ שוועכער און שוועכער; ער האָט קיין טעם און קיין זינען נישט. מען וועלט איינגעשרומפּען אין איינגעשנורעוועט אין זיך אליין, ווי מען וואָלט נישט וועלען באַמער־קען דעם אמת פון אידישען לעבען און מורא נעהאַט פֿאַרשלונגען צו וועלען פון אים . . .

יאָ, די באַגעגעניש מיט א רבי'ן נאָך פערציג יאָר האָט אין זיך עלע־מענטען פון שפּאַנונג, אָבער אויך א סך באַרואיגונג.

תמים היה בדורותיו

הרב חיים ויסבלום

ליום השנה הראשון

אלה תולדות נח נח, מידות הצדיק – קשה לכעוס ונח לרצות וזו המדה הגדולה מכולם ובא הכתוב להורות אלה תולדות נח, נח בדעתו, נח בדיבורו, נח במהלכו, וכי עשה זה איש צדיק תמים, וכשמת אומרים עליו, הי' חסיד, הי' עניו, תמים הי' בדורותיו (מדרש).

כבר עברה שנה מאותו יום המר והנמהר של פטירת רבנו הגה"צ רבי ברוך הגר זצ"ל וככל שמתרחקים יותר, מרגישים יותר את האבידה הגדולה בדור היתום הזה ליהדות החרדית בכלל, ליהודי חיפה, ולחסידי ויזניץ בפרט.

על הצדיק אציל הנפש ואנין הדעת מתאים המדרש הנ"ל אהוב למעלה אהוב למטה, נזהר בכבוד המקום ובכבוד הבריות, נעים הליכות ומקבל את כל אדם בסבר פנים יפות, גדול בתורה ובחסידות, חכם ונבון ועניו, וכשמת אומרים עליו הי' חסיד, הי עניו, תמים הי' בדורותיו.

בחוץ לא הראה כלום והסתיר את כל מעשיו רק מי שהי' קשור אליו ראה והרגיש את האור הגדול חבוקע ממנו.

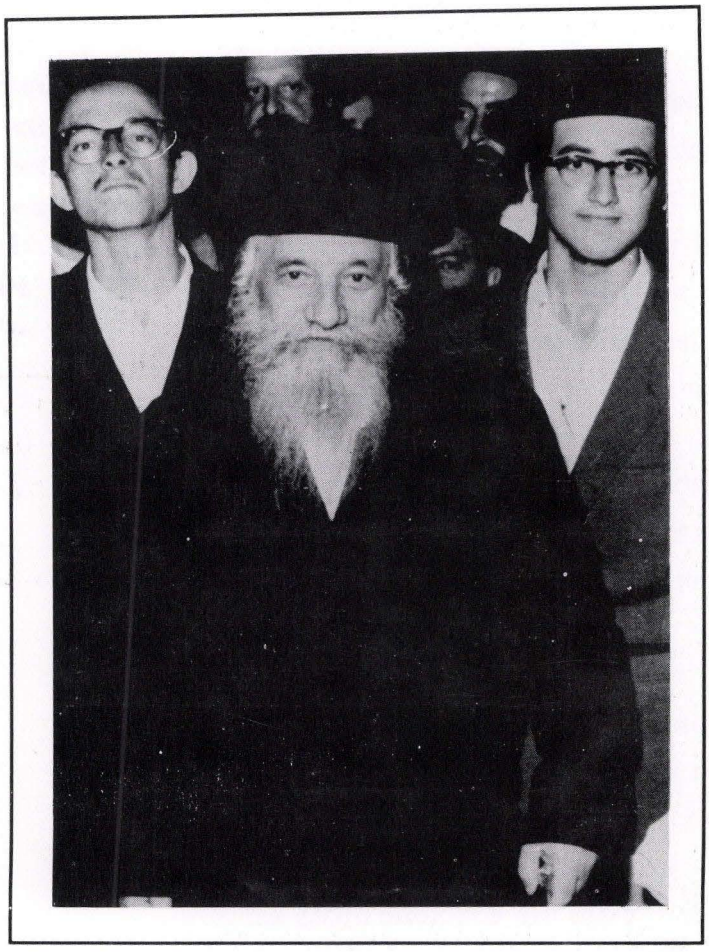
בחוץ לא הראה כלום והסתיר את כל מעשיו רק מי שהי' קשור אליו ראה והרגיש את האור הגדול הבוקע ממנו. והעבודה הזאת להסתיר בפנים היא עבודה גדולה כמו שמפרשים את מאמר חז"ל (סוכה כ"ח) כשמונה את גדלות תלמידי הלל הזקן אומרת שם הגמרא על ר' יונתן בן עוזיאל כשהי' לומד, עוף הפורח מעליו מיד היה נשרף. ושואלים אם אצל ר' יונתן הי' כך אם כן איך הי' אצל הלל הזקן בעצמו? ומתרצים שהלל הי' כל כך גדול שהי' יכול להסתיר בפנים את התלהבתו ואורו ולא הי' נשרף. כמו"כ אצל רבינו זי"ע ראינו שהתקרבו אליו אנשים גדולים בתורה וגם אנשים פשוטים וכלם מצאו אצלו שפה משותפת ולא נכוו מגחלתו.

תמיד דאג לאחרים וכך הי' מפרש את מאמר חז"ל המשלים פרשיותיו עם הציבור – שאינו דואג רק לעצמו אלא דואג גם לאחרים, לציבור, ובבאו לארצנו הק' עבר לחיפה ת"ו, חיפה האדומה, כמו שקראו לה אז, ראה צורך להלבין קצת את פני חיפה בבחינת אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו, והתחיל להפיץ את אור התורה והחסידות בהקימו את ישיבתנו הק' "יחל ישראל".

אבל המקום הי' צר מאד ואז עלה במחשבתו לבנות שיכון חרדי לחסידי ויזניץ בחיפה ולמוסדות הישיבה שהלכו וגדלו, ואמר הנה חיפה היא בנויה ויפה מאוד אבל

לבית יפה צריך להיות גם מזוזה וקבע את המזוזה על גבעה יפה בהדר הכרמל שיהי' השיכון מגדל אור רוחני לחיפה והסביבה. יומו הגדול הי' ביום ג' תמוז תשי"ד יום הנחת אבן הפינה לשיכון "משכן ישראל רמת ויזניץ" במעמד אדמו"רים ורבנים ואלפי יהודים מהארץ ומחו"ל. ואלה מקצת דבריו אז... "המסקנא הפעילה והחיובית של הפסוק: אם ה' לא יבנה בית שוא עמלו בוניו בו הוא – אם ה' יבנה בית לא לשוא עמלו בוניו בו. בתים אלה שקול התורה ותפילה יבקע מתוכם, יהיו בתי ה' ושמחת הבונים תהי' שלמה, נודה לה' שהביאנו עד הלום והוא יזכינו במהרה לברך על המוגמר, אשרי המשתתפים עם עושי מצוה". ואכן נתקיימו דברי ק' וכעבור שנה צצו על צוקי הסלעים הבתים הראשונים והישיבה.

כעבור כמה שנים כשנודע לרבינו שהמגרש ממול השיכון, נקנה ע"י אנשים חופשים חשש שכל עמלו יהא לריק ח"ו כי כל כוונתו בשיכון ובישיבה היתה שלא יריחו את אויר הרחוב המזיק והנה הם יהרסו את עבודתו הגדולה, עמל ויגע במסירות נפש

זה חלקי מכל עמלי

משמאל כותב המאמר, תלמידו הנאמן החסיד ר' חיים וייסבלום הי"ו ומימין ר' יהודה לייב לינשה הי"ו.

ממש עד שהשיג אחר השתדלויות מרובות בדמים מרובים את המגרש. וביום הנחת אבן הפנה על המגרש ההוא שמח מאוד על שזכה לקנות את המגרש והביא גמרא שמי שיש לו שמחה מאיזה דבר ואינו מברך שהחינו הרי זה כפוי טובה ובירך שהחינו בשם ובמלכות. עוד עכשיו אחרי כמה שנים מצלצלת באזנינו הברכה הנרגשת מאד. וב"ה השכונה הולכת ומתרחבת מיום ליום בית אחר בית, ומוסדות הישיבה הולכים ומתרחבים וקול התורה בוקע מהישיבה יומם ולילה ואמנם הישיבה היא שהיתה במרכז חייו של רבינו, ולא פעם התבטא במכתביו לתלמידי הישיבה כשהי' בחו"ל "זה חלקי מכל עמלי".

אבי האדמו"ר זצ"ל אמר עליו שהוא חכם גדול. ואכן ביתו בשיכון הי' לתל תלפיות שהכל פונים לשם מי לעצה טובה ומי לישועה. חלש בגופו הי' וידוע חולי שהביא אתו ממחנות טרנסדניסטרי', בכל זאת הי' מחזק ומשמח כל נדכה ונכה רוח, ולא הי' אדם שנכנס אליו כשנפשו עגומה מרוב צרות, שלא יצא ממנו כשהשמחה שרויה עליו, עד כדי כך הושפע מחדוותיו הפנימיות.

בכל זאת הי' מחזק ומשמח כל נדכה ונכה רוח, ולא הי' אדם שנכנס אליו כשנפשו עגומה מרוב צרות, שלא יצא ממנו כשהשמחה שרויה עליו, עד כדי כך הושפע מחדוותיו הפנימיות.

אחד מתושבי השיכון סיפר לי עובדה אחת שהיתה אצלו, ילדו התעורר כמה לילות זה אחר זה ואמר שכואב לו ליד הלב, הלך לרופא והרופא שלחו לבית חולים. בביה"ח בדקוהו טובי הרופאים ומצאו בליטה בצד הלב, ואמרו לו שצריכים לעשות ניתוח מסובך מאוד; הוא מיהר מיד לרבינו ובדמעות בעיניו סיפר לו דברי הרופאים, רבינו בדיבורו המתוק הרגיע אותו, ואמר לו שהרופאים אינם יודעים, ויחזור הביתה במהרה בריא ושלם. למחרתו כשהלך לביה"ח בא לקראתו האח הראשי ואמר לו בהשתוממות, מה אגיד לך, רק איזה נס קרה כאן, הבליטה נעלמה, עשינו בדיקה, ולא צריכים לעשות שום ניתוח, ומחר יכול לנסוע הביתה – וכך הי' מחזק ומרגיע את כל הבאים אליו.

היה ער לכל דבר הנעשה בארץ ובחו"ל. בדרשותיו החוצבות להבות אש בתורותיו שאמר בשלחנו הטהור הי' מתריע נגד כל פרצה בחומת היהדות במיוחד הפרצה בצניעות ובזיון הרבנים ולומדי תורה. היה אחד מחברי "מועצת גדולי התורה" של אגודת ישראל ומסור בכל לב ונפש. זכורני בימי הבחירות כשבאו ואמרו לו שיש כאלו חרדים שאינם רוצים ללכת לבחירות ענה ואמר "אנו צריכים ללכת לבחירות, וכל מי שאינו מצביע, כאילו נותן קולו לחילונים". דאג הרבה לחינוך החרדי שיהיה מקורי. הוא אמר על זה: כתוב אצל בני אהרן שמתו בהקריבם אש זרה וקשה, הלא כתוב בגמרא שאע"פ שאש יורדת מן השמים מצוה להביא מן ההדיוט וא"כ למה נענשו? ותירץ מפני שזה הי' בשעת חינוך, ובשעת חינוך – אסור להביא אש זרה.

בגמרא ברכות: מעשה ברבי יוסי שנכנס להתפלל בחורבה אחת מחורבות ירושלים מובא שם שאמר לו אליהו הי' לך להתפלל בדרך – ואמר הפירוש, הנה רבי יוסי ראה את מצב הדור וחורבן היהדות והתחיל לצעוק להתריע על המצב – אמר לו אלי' מה

אתה צועק עכשיו היה לך להתפלל בדרך כשהיה' עוד ילד בדרך, בזמן חינוכו.

בהגדה נאמר כנגד ארבעה בנים דברה תורה, אחד חכם ואחד רשע וכו' ושאל הי' צריך להיות אחד צדיק ואחד רשע, והתירוץ הוא כשצריכים להיות אצל רשע לא מספיק להיות צדיק לבד אלא צריך להיות גם חכם.

דברים היוצאים מן הלב נכנסים ללב. הנה כלי אם מלא אז הוא עובר על גדותיו ויוצא ממנו וכן אדם אם הוא מלא וגדוש וממנו יוצא אז נכנס ללב אחר. וכיוצא פירש את הפסוק אז ישיר אומר רש"י עלה בלבו לשיר. משה רבינו ראה את הניסים הגדולים נתמלא לבו בשירה שלא היה יכול להחזיק פנימה והתפרץ החוצה.

ביום ב' מרחשון נטלו המאורות וחשך השמש בצהרים, נגדע הארז בלבנון אחד מיחידי סגולה בין צדיקי הדור ממנהיגי החסידות הדגולים אישיות קורנת ורבת חן אחד משיירי אנשי כנסת הגדולה שהאיר בתקופתנו את שמי היהידות והוא בן 68 שנה (בגימ' חכם).

כתוב אצל חזקיהו המלך כשנפטר וכבוד עשו לו במותו מלבד שהושיבו ישיבה על קברו (ב"ק טז:) ופרשו המפרשים חזקיהו המלך הפיץ התורה בארץ ישראל מה עשו לו במותו הושיבו ישיבה על קברו ז"א חזקו ביתר שאת וביתר עז את מה שעשה בחיו. כמו"כ צריך כל אחד לחזק מפעל חייו של רבינו, ישיבתנו הקדושה ואת בית רבינו שלא ייבש המעין ולא יקצץ האילן עוד יותר מקודם. ובזכות זה ימליץ טוב בעדינו וזכותו תגן עלינו ועל כל ישראל אמן.

("בית יעקב" חשון תשכ"ה)

חכם הדור

שמשון פדר

ליום השנה לפטירתו

קשה מאד לתאר גודל תפארתו, גאוניותו, צדקתו, חסידותו, אהבתו, אצילותו, ענוותנותו, חכמתו, רוממותו, את עצם אישיותו שלא היתה דומה לה. כי מי אני אשר אבוא כאן לספר על גדולת רבנו ומדותיו התרומיות על אהבתו הגדולה לכלל ישראל ולכל פרט ופרט באשר הוא יהודי על זוהר פניו, על סבר פנים היפות שבהם היה מקבל את כל האדם מקטן שבקטנים עד הגדול שבגדולים, על ענוותנותו.

במקום שאתה מוצא את גדולתו שם אתה מוצא ענוותנותו, גדולי הדור שהכירוהו העריצו אותו וכינו אותו בשם חכם הדור וכל דבר קטן כגדול ישק על פיו, זה מעיד עד כמה שאדם זה היה גדול. אנחנו התלמידים לא יכולים לקבוע שהכרנוהו אלא שזכינו לראותו ולשמע דברי תורה משמחי לב ולישב במחיצה אחת עם רבינו.

וכגדלותו בתורה כן גדלותו במעשים טובים, דרך חייו היתה שרשרת ארוכה של מעשים טובים ליחיד כלציבור, לפרט ולכלל, ידו היתה בכל דבר טוב.

נפשו הגדולה סבלה את סבלם של כלל ישראל. לא פעם מצאתי את רבינו יושב ומוזיל דמעות על צרות הכלל והפרט.

וכמו שהיה עניו במה שנגע לכבודו התגבר כארי ולחם מלחמת ה' על קוצו של יוד על כל פרצה בדת או במנהג שהוא. דרשותיו היו תמיד דברי תוכחה משולבים באהבה, אהבת הבורא, אהבת ישראל, אהבת התורה, אם למצות במילים אפשר לתארו בשלשת הסגולות הנ"ל אהבת הבורא, אהבת ישראל, אהבת התורה.

לפעמים נדמה לנו שהנה רבינו נמצא עוד בינינו, מצפים אנו בערגה ובכיסופים לבואו של רבינו לבית הכנסת לקבלת שבת, צמאים אנו לשמוע את דבר קודשו לשבוע מזיו קודשו, מזוהר פניו, לשתות בצמא את דבריו, להאבק בעפר רגליו, לטבול בים של אהבה שהיתה מציפה את כל הסובבים אותו, להקשיב לפעימות הלב הכואב את כאב כלל ישראל, ליהנות מחכמתו, ולכל זה אנו מחכים ומצפים בדומיה שהנה עוד מעט והרבי יגיע ויקבל את השבת, ענן של הוד ואצילות חופף אותנו כשנשמעה הקריאה הודו לה' כי טוב, כי לעולם חסדו, בואו ונצא שדה לקראת שבת מלכתא, כד עייל שבתא, כד עייל שבתא... וכן כל מעמד שיח ושיג של רבינו היה מעלה אותנו לעולמות העליונים לעולם מלא אהבה ואצילות.

אבל המציאות מוציאה אותנו חיש מהר מן הדמיון ומחזירה אותנו למציאות המרה. כי עדים היינו, שגופו הטהור של כ"ק אדמו"ר רבינו זצוק"ל נפרד מאיתנו,

נשמתו הקדושה עלתה בסערה השמימה ורק רוחו, תורתו ואצילותו נשארו איתנו יחד. זה לא רק דמיון אלא מרגישים אנו שכ"ק נמצא בינינו שמח בשמחתנו, כואב את כאבנו, ומעצב את צעדינו צעד אחרי צעד ומוליך אותנו בשביל הזהב שהיא דרכו בקודש.

ריקוד של שמחה

רבינו זצ"ל בשמחת בר המצווה של נכדו הרב מנחם דוד. הראשון מימין הר' שמשון פדר ז"ל, לצידו הר' חיים אליעזר ברוין הי"ו, והר' זאב פרקש הי"ו.

צדיק אבד

ח. א. בראון

היד רועדת, מזועזעים אנו, ואין בכוחנו להשלים עם העובדה שרבינו לנו לאב, איננו עוד. העין יבשה מדמעה. היקר והצדיק, האדמו"ר מסערט, שהי' לבנו שותת דם על הפצע שאינו נגלד. לא נוכל לשכוח בשום אופן, לא נשכח את הימים שעברו לנו במחיצתו, כי הם היו ימים טובים אשר מורינו ורבינו זצוק"ל הועיד לנו למטרת חיינו את התוה"ק ואהבת ישראל. אוי מה הי' לנו, אוי לנו כי חטאנו, אשר בעוונותינו הרבים נשבה ארון אלקים, אוי מי יתן לנו תמורתו.

עם פטירת רבנו הק' זצ"ל נסתיימה תקופה בישראל, הלך מאתנו צדיק אשר התעטר בכמה עטרות שעם פטירתו אבדו לנו בעוה"ר. היהדות העולמית אבדה אוהב ישראל, ענק רוח, אדם השלם, יקר נפש, אנין הדעת; וא"י אבדה מורה, מנהיג ומדריך, נפש נקי וצדיק. עמוד התורה, היקרה והפרישות התמוטט ונפל, טהור לב וזך הרעיון, בעל מוח צלול, ובעל עצה ותושיה נסתלק מאתנו. זכיתי להסתכל בפעולותיו ומעשיו הטובים והנשגבים, לשמוע את דרשותיו היפות מלאות החן והתוכן, ומעל לכל השמחה של מצוה שלותה אותו בכל מעשיו. השבת שעברה במחיצתו היתה ספוגה בהרגשה עילאית שאין להעלותה על הכתב, בכל ניע הרגישו שאין נמצאים במחיצתו של אדם רגיל, איש אשר ברוב ימיו היה ידוע סבל וחולי וצער, ובמעונו שרתה תמיד

רבינו זצ"ל בעת ביקור בשנה האחרונה באנטוורפן בישיבת "עץ חיים" וילרייק, לידו ראש הישיבה הגאון הרב יהודה טרגר שליט"א, לשמאלו הרה"ח יצחק ב"ר יוסף וויס שו"ב באנטורפן.

השמחה ופיו מלא תמיד שירות ותשבחות להבורא ית', ואין לו שום טענות ותרעומות, הרי מדה זו רק לו נאה כאיש מורם מעם שזכה להתרוממות הנפש, בעל מדרגות נעלות ונשגבות.

בין חסידים מספרים שאל המגיד הגדול ממזריטש היה בא תמיד אחד מגדולי החסידים וביקש את הרבי שיפרש לו איך אפשר לקיים את דברי התנא במשנה של פרק הרואה בברכות "חייב אדם לברך על הרעה כשם שמברך על הטובה" ע"ז אמר רש"י הק' שיקבל את הרעה בשמחה. והחסיד המשיך לשאול את רבו הגדול: "איך אפשר לילוד אשה, קרוץ מחומר, לקבל רעה או אסון, ח"ו, באותה שמחה. כמו שהוא מקבל טוב ואושר"? ע"ז השיב לו המגיד הגדול זצ"ל: תכנס לבית מדרשי ושמה יושב לו יהודי בשם ר' זושא מאנפולי, והוא יבאר לך פרוש נכון על הענין. ורבי ר' זושא היה תמיד עני מדוכא, בעל יסורים וידוע חולי, וכשהשואל ניגש אליו והציג לפניו את שאלתו בשם הרבי, אז העמיד הרבי ר' זושא פנים תמימות ובתמימותו ענה להשואל: "אינני יודע ומבין בשביל מה הרבי שלח אותך אלי דווקא, בעת שאין לי שום מושג על רעה מה היא ועוד לא קרה לי מקרה רע ואסון בחיים". אז הבין השואל פירוש המשנה. – כזה היה רבנו הק' זצ"ל, כל מה שעבר עליו בחייו הפרטיים קיבל בלי שום התרגשות ושום דבר לא שבר את רוחו ולא הפריע לו בעבודתו הק', אלא המשיך בדרכו מתוך שמחה של מצוה, אהבת ה' ויראתו ואהבת ישראל.

אהבתו לילדי ישראל ולכל יהודי לא ידעה גבול, כל נימי נפשו היו מלאים רשפי אש של אהבה עזה לנוער, ואהבה זו לא נתנה לו מנוח. רצה לראות את בני הנוער בכלל ואת תלמידיו בפרט מושלמים במידות, ושיגדלו בקדושה ובטהרה ויקבלו את החינוך הטוב ביותר, שירבו בחייהם כבוד לתורה, ומי לא שמע את דרשותיו ונאומיו המרובים על בעית החנוך ובעיקר את מעשיו הנפלאים בשטח זה אשר זו היתה כל מגמת חייו, ובאיזה התרגשות והתלהבות עילאית ובצורה פיוטית, מעשה ידי אמן, היה מתאר בדבריו את מעלתם וקדושתם של ילדי ישראל. אדמו"ר זי"ע לא הסתפק בדרשותיו היפות, כי לא היה רק נאה דורש אלא בעיקר היה נאה מקיים ואנו רואים זאת בהתגשמות רעיונו, אשר מי היום לדאבוננו יוכל להעלות בדעתו את כל המאמצים שהשקיע במפעלו הגדול והאדיר להקים שכון של יהודים חרדים ושומרי תורה ומצוות, ישיבה גדולה, ות"ת שבו עוסקים בתורה ועושים בה ימים כלילות בעבודת השי"ת בעבודת השי"ת בתוך תוכה של חיפה האדומה.

כל אחד ואחד שהכירוהו ידע את חיבתו והשתתפותו הכנה בצער של כל יהודי. כשנכנס יהודי בפתקה, והרבי ראה בפתקה הזכרת מחלה– ואז נאנח, ואנחתו זו שברה את כל העומדים מסביב, או כשהיה רואה שנדחפים בתפלה מסביבו ואיזה יהודי או בחור מתאמץ יותר מכפי כוחו, היה נאנח כאילו הוא ניצב במקומו...

בימיו הקשים ביותר, שבו היה נתון במצב של סבל ויסורים נוראים, לא שכח את בחורי הישיבה ולא שכח את הכלל, וכמו שכל חייו היו למען הכלל ואך ורק למען הזולת, כך הוא גם עתה במרומים ואינו פקוחה עלינו ולא סר מאתנו אף לרגע.

נלך ונמשיך בדרך שסלל לנו. זכותו תגן עלינו ועל כל ישראל.

"גליון לנוער"

המנהיג והבונה

ישראל אידלמן

בשנים האחרונות עסקו הרבה בבעיה למי מגיעה זכות ראשונים בבנין המחודש של ארצנו. קבעו אפילו שנה מיוחדת שהיתה נקראת: "שנת ראשונים". וכבר אז הדגיש כותב השורות מספר פעמים, אשר בעקבות זה צריכה גם היהדות הדתית להתפנות למחשבה זו, ולברר בצורה אובייקטיבית, לאמיתו של דבר, למען נדע אנחנו, וידעו הדורות הבאים מי היו החלוצים הראשונים של יהדות שומרת התורה, שהחזירו את הצביון התורתי לישוב הארצי–ישראלי בשנים שלפני קום המדינה, אשר הגיע אז בשטח זה כמעט למדבר שממה. כשם שמצאו ראשוני מיסדי פתח תקוה את ארצנו ברובה ככולה (חוץ מ"ארבע ארצות החיים", הערים הקדושים, ירושלים, חברון, צפת, טבריה, וקצת מיפו) בשממות, ללא שיח, ללא בית, ללא ירק. כך היה המצב בשטח הרוחני, חוץ מהערים הקדושות הנזכרות ידעו בשנות השלושים במושבות המעטות בארצנו, מעט מאד על תורה ויהדות, ואפילו במושבות שנוסדו על ידי יהודים דתיים, צדיקים וישרים יראים ושלמים, עובדא מצערת היא שבניהם של הראשונים המשיכו אמנם בדרך הבניה והפתוח החקלאי של אבותיהם, אבל לא המשיכו בדרך התורתית.

כדאי לקבוע את האמת, כי כאשר זכינו היום לראות את ארץ ישראל כמרכז התורני של היהדות בעולם כולו המרכז בה"א הידיעה, עם ישיבות גדולות וקטנות, כוללים ובהם אלפי תלמידים כ"י, גדולים בתורה בכל פינות ארצנו, ערים וישובים בעלי צביון תורתי מלא, אין לחשוב שכל זה בא אלינו ללא יגיעה וללא עמל אלא עלינו לדעת, כי כשם שבפיתוחה החומרי של הארץ הושקעו קרבנות, כן בבנין הרוחני. וכשם שבבנין, בחקלאות ובתעשיה היו כאלה שבאו ולא מצאו שום דבר, והתחילו ויצרו בחסדי השית"ב את ה"יש" (אמנם לפי ממדי היום, זה "יש קטן ואולי קטנטן, אבל ברור לכולם, לולא יצירת יש קטנטן זה לא היתה יכולה לבוא אח"כ ההתפתחות הגדולה הדינמית) בדיוק היה אותו מצב בשטח הרוחני. לולא הראשונים שבאו ויצרו ובחסדי השית"ב, את ה"יש" של יהדות וקדושה, (וכאן אי אפשר לכנות את ה"יש" הזה בשם קטן או קטנטן, כי מצוה ושכר מצוה אין בידינו, למדוד איזו קטנה ואיזו גדולה) ולולא מעשיהם של חלוצי תורה ויהדות, לא היינו מגיעים למה שהגענו ב"ה, ויצירתם מהווה היסוד ואבן השתיה, אשר עליו נבנה והושתת כל הבנין התורתי הגדול הזה.

אבל מאחר שאין בכוונת כותב השורות לעסוק בשורות אלה במחקר שכזה, נסתפק הפעם במה שכתבנו עד עתה בשטח זה וישמשו שורות אלו כהקדמה לדברי הערכה

שברצוננו להקדיש לזכרו הנעלה של אישיות תורנית דגולה ונעלה ממשיך גדול להפצת החסידות, אשר מקומו בין אלה הראשונים שהניחו את היסוד להעביר את אור ותורת החסידות לארצנו הק', וזה כש"ת הרה"צ רבי ברוך הגר זצ"ל, האדמו"ר מסרט–ויז'ניץ שקבע את משכן כבודו בעלותו לארץ ישראל לצמיתות בחיפה דמתקריא פעם "חיפה האדומה", והצליח במשך שנות שבתו בעיר זו להקים עולה של תורה וחסידות ועל–ידי כך שונו פניה וצביונה של העיר, מן הקצה אל הקצה.

בחיפה, כבהרבה ערים אחרות רואים היום ב"ה מרכזים גדולים לתורה ולחסידות אלפי יהודים בתלבושתם המסורתית והחסידית, בתי חינוך תורתיים, ישיבות–כוללים. לא כן היו פני הדברים בעת בואו של הרבי מסרט זצ"ל לחיפה. אמנם בבואו הוא כבר מצא גרעין יפה של סניף פועלי אגודת ישראל, חברים מאורגנים ומלוכדים, ובראשה קבוצת עסקנים דגולים בעלי שאר רוח, הדורי הכרה תורתית ומלאי התלהבות. והם התמסרו להביא עולים שומרי תורה ומקימי מצוות לעיר, ולקלטם בהמצאת דירות ומקומות עבודה ופרנסה. והצליחו להרבות באזרחים דתיים בעיר הכרמל ובהקמת בתי חינוך למען בניהם ובנותיהם. אבל היה חסר להם במאבקם הקשה ובתנאי הפרנסה בימים הם אישיות תורתית פעילה ודינמית מלבבת ובעלת השפעה. לכן הם כל כך ששו ושמחו לקראת בואו של הרבי ר' ברוכ'ל מסרט–ויז'ניץ, אשר רבים מחברינו זכו כבר אז להכיר את תכונותיו האישיות, את גדלותו בתורה ובחסידות, את כשרונותיו הכבירות, וידעו עד כמה שהוא מעודד מחזק ומפיץ קרני אורה בכל מקום בואו, וראו בו תנא דמסייע. ולא רק חברינו בחיפה קבלו את פניו בשמחה ובהתלהבות, אלא התנועה כולה על כל סניפיה וחבריה ראו בו מורה דרך ואח גדול, עוזר וסומך להגשמת מאווייהם ושאיפתם להגביר ולרומם את הרי התורה בארצנו הק' בכל מקום שהופיע הרבי מסרט לבקור, היו אלה ימי שמחה וששון לחברינו, וגם הוא זצ"ל הרגיש באהבה זו והחזיר לתנועתנו ולחברינו אהבה עזה ללא גבול. הננו זוכרים את השבתות שבא לשבות בפתח תקוה, כאשר התפלל וערך את "שולחנותיו" בבית פועלי אגודת ישראל, ותיקי חברינו אינם שוכחים חוויות נעימות אלו.

דרכו בשנים הראשונות לבואו לחיפה לא היתה "סוגה בשושנים". סבל מתנאי כלכלה ותנאי דיור קשים. בכל זאת השרה מסביבו תמיד אוירה של שמחה וחדוות יצירה, ביתו הדל ברחוב בילו 16 נהפך לתל תלפיות, אליו נהרו בימי שבת ומועד, ועוד יותר בימות החול, יהודים מרי נפש וקשי יום, לקבל ממנו עצה ותושיה, ויצאו ממנו כשפניהם קורנות מאושר. במענה פיו השופע חן וחסד הצליח להרגיע, לרענן ולהשפיע אמונה ובטחון קורת רוח ותקוה טובה לימים יותר טובים.

בחייו ובדרך עבודתו בקודש שימש כסמל וכדוגמא נאה לנאמנות לדרכי אבותיו הקדושים, גדולי ומצוקי ארץ, ראשי גולת אריאל, לאהוב ולא לשנוא, לקרב ולא לרחק. לכן כל כך גדלה השפעתו מיום ליום, וכולם ראו בו אחד האישים הדגולים, היודע לחדור לכל בעיה מסובכת וקשה לעם ולמדינה, ולכלל ולפרט, ולעזור בחכמתו ופקחותו. ביתו היה פתוח לרוחה לכל שכבות הציבור וכולם ראו בו מנהיג ישראלי דגול והשכימו לפתחו, להתועד בביתו ולהנות ממנו עצה ותושיה, מפני שהוא חונן

בכל הסגולות הטובות אשר רבי מאיר מונה אותן שלהן זוכה כל העוסק בתורה לשמה.
קוינו וצפינו עוד הרבה שנים להתחמם לאורו וליהנות מזיו תורתו וחכמתו. אבל לא כך רצתה ההשגחה העליונה, אשר דרכי הנהגתה נסתרות מאתנו, הוא נקטף מתוכנו, חיה את נפשותינו העגומות על אבדן נפש כה יקרה, על ידי שנעורר בקרבנו זכרונות עימים מאישיותו ומפעליו.

בהכנסת ספר תורה
רבנו יחד עם רבני חיפה משמאל העסקן הנודע הר' משה בליטנטל
הילד בחזית התמונה הוא הרב מרדכי אדלר זצ"ל

איש התפארת

יעקב כ"ץ

ביום הזכרון של הגה"צ כ"ק האדמו"ר רבי ברוך הגר מסרט–ויז'ניץ זצ"ל, מתגברים הרגשות של הערצה והוקרה לאותה אישיות נפלאה רבת הגוונים, הצדקות, החכמה, הלמדנות והמעש שאיננו אתנו בחיים. בשנות שבתו בתוכנו התקשרנו אליו בעבותות של חבה והערכה עד שקשה לאחר כמה שנות העדרו להתאושש מהמהלומה הכבדה שהוכתה יהדות התורה בכלל וחסידות ויז'ניץ המעטירה בפרט. כל כך היינו רגילים להנהגתו הנהלתו, נועם מדברותיו, פקחיותו וידידותו הטבעית עד שבכל צעד ושעל מרגישים שגדול בישראל זה חסר לכולנו. הכרנו אותו עוד לפני מלחמת העולם ואחרי השואה כשהשתקע בחיפה ולקח את שרביט ההנהגה בידו עם ההיענות להפצרות של חסידים ואנשי מעשה, שהרבי זצ"ל שהיה ידוע ומפורסם מתמיד בכח מעשיו המרובים, בחנו המקסים ובהליכותיו בקודש וקבע את מקום מגוריו בעירנו שהיתה זקוקה למנהיג רוחני בעל שעור קומה כמוהו. כל אותן השנים שפיאר את חיפה ורחבי הארץ עלה והתעלה והעלה את קרן התורה והחסידות ונהיה לתל–תלפיות שרבים וכן שלמים פנו אליו בכל עניני הכלל והפרט. בימים טרופים לפני קום המדינה בזמן של מאורעות והתרחשויות עמד על משמר העניינים, הושיט עידוד וחיזוק לכל מי שבא במחיצתו. התקשרו אליו לאוו דווקא הנאמנים על חסידות ויז'ניץ אלא רבים אחרים שהושפעו מגדולתו ומתבונתו, עבודת ד' שלו התמימה והזכה, ובמיוחד הצטיין בעירנותו לכל דבר שבקדושה וחזוק בדקי הבית של הדת, התריע והטיף וגם עשה למנוע דברים שליליים ללא חת וללא משוא פנים וכל זה במקל נועם ובאהבת ישראל מקורית שקיננה בלבו הטהור והטוב.

הבין וכן פעל והגשים הקמת ישיבה ובהדרכתו התחנכו תלמידים לתורה ולחסידות. ובזה לא אמר די אלא יסד את קרייתו הנאמנה ברמת ויז'ניץ בחיפה. נאלץ לדאוג למימון המפעל הזה והמוסדות בשכונה זו שהתפתחה והפכה להיות מרכז גדול לכל דבר טוב – חסידי ותורתי כאחד. נדד למרחקים ובכח השכנוע ולהט נפשו הזוהרת הצליח במסעיו לעניין ולהלהיב שיעזרו לו במימוש תכניותיו להקים בהווי החילוני של חיפה מגדלור המתנוסס לתפארה ומקרין על העיר כולה ועל הסביבה. בכמה מאבקים קשים היה קשור ביצוע השאיפה. כמה אבני נגף נערמו לו ולמסייעים בידו – בדרך ההגשמה והרבי זצ"ל לא זז ולא נסוג ממילוי שליחותו וראו בה אחרים מעשה גדול להווה ולעיתים כאחד.

כמה היה מאושר כשלאחר הלבטים המרובים חזון חייו מתגשם – השכונה היא עובדה קיימת הישיבה והמוסדות מפכים חיים והצבור החרדי נוהר ונהנה, מתרשם

ומתרומם מהאווירה המיוחדת של קדושה וחסידות.

השולחנות והאירועים החגיגיים השונים בימי שבת ומועד משכו המונים צעירים וזקנים התבשמו מהזיו והחדווה מהאימרות החסידיות והתורתיות השנונות והמעמיקות ומכל אותו הווי שבקדושה והחוויות הנעימות שחדרו לנבכי הנפש והשאירו רושם בלתי רגיל.

כל זה הביא לשנוי הנוף החיפני ולקומה הזקופה שחרדי חיפה מכל הגוונים נחונו בה – הודות למורה הדרך האציל ואנין הדעת, המלהב והמלהיב שהיה מלא רעננות ורוח עלומים.

האדמו"ר מסרט–ויז'ניץ זצ"ל ידוע היה מתמיד באישיותו, כמעורה בחיי יהדות התורה עוד בתפוצות והתבלט הן כרב שישב על כס הרבנות וניהל את כהונתו ביד רמה וברוב חכמה ודעת באחד מיחידי הסגולה והן כמשתתף במשימות כלל חרדיות העומד בשורות הקדמיות של המעש והארגון. ובשנות שבתו בארץ הקודש ובעיר חיפה שאיוה למושב בה שמו הלך לפניו כמשיב נפש כעושה ומעשה, כמעורר ומעודד כראש וראשון לכל דבר טוב וחיובי. שימש סמל ודוגמא לרצון יצירה והתלהבות שכל התכונות והסגולות הנעלות שמנו חכמים באישים גדולים התאחדו בו. היה מזיגה נאה של חריפות ושנינות של חכמת חיים, גדלות בתורה ובחסידות, של אב ופטרון, אח וריע לכל איש ואיש שריתק וריכז מסביבו כל מי ומי שנקלע שמע ובא בצל קורתו, שהמה ממבקרים המתחממים לאורו ולזוהרו. זכה וזיכה את חיפה ואת הארץ כולה במרכז החסידי שעוד בחיים חיותו מסר את נפשו ואת בריאותו עליו. ישיבת "יחל–ישראל" התלמידים המחוננים הממשיכים לשקוד על דלתותיה בהתמדה ובחוותם המקורית הויז'ניצאית זכה וזיכה שבחסותו והנהגתו גדלה חבורה מצויינת של אברכים חסידים מלאים וגדושים בתורה ודעת שזכר רבם הגדול חרות עמוק בלבם והם נשארו קשורים בעבותות של הערצה אליו והולכים בדרך זו שהתווה להם.

השרשרת נמשכת במלוא התפארת כשרוחו הכבירה של מורם ורבם מאציל על כל המפעל התורתי–חסידי ברמת ויז'ניץ, שבחיפה. וכולנו שהיינו קרובים אליו בלב ונפש, רישומם של הימים והשנים שזכינו להתחמם ולהתחזק באור יקרתו – עדיין לא חלפו, רק הכאב מכרסם בלב על שהאי שופרא דשופרא איננה אתנו. דמותו חקוקה והיא לא נעלמת ונשארנו חדורים הערצה בלתי נפסקת לאותו אור מאיר שנקרא לישיבה של מעלה.

וביום הזכרון הננו מתייחדים עם זכרו ומעלים את שמו שינון לעד, ברטט ובחרדת קודש. בתחושת הכרתנו הונצחו פעליו הגדולים, דבריו המלבבים והמלטפים, תפלותיו המליאות השתפכות נפש, זמירותיו ותורותיו וכל השמחה וספוק הנפש שעורר בכל הזמן.

מצבת החיים שהקים ביוזמתו ובמסירותו עומדת לעד והוא חי בכל היצירה ובכל לב ולב, בכל מפעל ומפעל. כולנו חייבים לו במה שזיכנו – חיפה התורתית לא שוכחת את מה שהיה ועשה האדמו"ר זצ"ל למענה, שמו הגדול נישא בפי כל באהבה ובהנצחה התוססת עד היום וגם לעתיד לבוא.

בנו האדמו"ר המחונן ואחיו הנמרץ שליט"א ממשיכים ושוזרים הלאה את השרשרת

דקדושה ומנציחים את הירושה הרוחנית הגדולה שהוריש אביהם הצדיק והגדול. הישיבה, המוסדות המפעלים וכל היש מתגברים והולכים ומוסיפים להתקיים. ההתקשרות לבית סרט–ויז'ניץ מתחזקת ואשרי מי שמחזק ונותן ידו לקיום ולהרחבת מפעלי חייו. זכר צדיק לברכה.

רבינו זצ"ל בחופת הר' בן ציון רייש הי"ו.

צדיק כתמר

מאיר אוריין

יש שני מיני צדיקים. צדיק לעצמו ולא לזולתו – והוא צדיק כארז, שאינו עושה פירות; ויש צדיק גם לזולתו והוא נמשל לתמר – העושה פירות...

(המגיד ממזריטש)

חסידים היו רגילים לעטר את ראשי הרביים שלהם בזרים של נסים ומופתים שחוללו. הנס שחולל רבי ברוך זצ"ל ועליו מתנוסס שמו, עניינו שהשכיל לתקוע יתד לממלכת החסידות על אדמת סלעים שוממה; בעיר שסימלה – בעת עלייתו לישראל בשנת תש"ח – עבודה ויצירה של חולין. נס בתוך נס. הנס של תחיית החסידות השתלב בתוך נס של תחיית הממלכתיות היהודית. שכינת החסידות, לאחר ששקעה בגיא ההריגה של מזרח אירופה, לקחה את מקלה ותרמילה ועברה לא"י. ונדמה היה שהיא תפסח על עירו של הנביא אליהו – עד שבא רבי ברוך זצ"ל והעלה על אחד מרוכסי הכרמל, הצופה על פני הים והעמק, קן–צפור לחסידות ושינה את מראה נופה של העיר שעננני עשן של חולין מיתמרים ועולים מארובותיה.

– לא רציתי להכניס תבן לעפרים – השיב הרבי לשואל, מדוע איוה למושב לו את חיפה ולא בחר בירושלים או בבני ברק – שם, במקומות שהתורה מתרוננת בחוצות הייתי, אולי, מוסיף ישיבה על ישיבות קיימות, ואילו כאן הגחלים עדיין לוחשות ויש צורך להבעירם; הניצוצות עדיין טמונים תחת הגל ויש צורך לפקחם. כך למדתי מהבעל–שם–טוב הקדוש ומהחבריה הקדושה שלו, שכדי להציל נשמה בודדת אחת היו מטלטלים את עצמם אפילו לכפרים נידחים ורחוקים.

"נלמד מהבעש"ט והמחבריא הקדושה שלו" – מאימרה זו נשמעים הדים של החסידות הקמאית והאביבית, זו התמה והתמימה, שאחד מסימניה המובהקים היה אהבת ישראל במשמעותה הפשוטה והטהורה. במשך מאתיים השנים מאז הסתלקות המבשר הראשון, רבו הפלגים בחסידות. הרבה מהם התרחקו מהמעיין וזרמו לצדדים. החסידות של רבי ברוך נשארה קרובה למעיין. בשיחותיו עם אנשים בביתו, ליד שולחן עמוס ספרים, לא משו מפיו "תורות" מהבעש"ט, מהמגיד הגדול תלמידו ומשאר בני החבורה. כמו הבעש"ט ותלמידיו היה רבי ברוך מחפש יהודים פשוטים והוא ראה בפשטות דוקא – גדלות.

– ישיבות ויז'ניץ לא הצמיחו למדנים בעלי תריסין – אמר הרבי, שאפנו שהתלמידים וכן אלה הבאים אלינו יהיו בעלי מידות ישרות, כמו שהבורא עשה את האדם – ישר! יהודים של אשרי–תמימי–דרך, שאהבתם לה' תהיה זכה ותפילתם זכה, ואהבתם לישראל תהא שלמה וכן אהבתם לתורה.

בפעם אחרת אמר:

מדרגה גבוהה שהאדם מישראל צריך לשאוף אליה איננה דוקא מדרגה עמוקה, יש גבהות בישרות דוקא, פשטות היא תכלית של כל עמקות. כשהאדם כבר הגיע למדרגות הגבוהות ומשם הוא חוזר לפשטות, סימן שהוא הגיע למדרגה הגבוהה ביותר. ורבי ברוך, שדיבר בשבחה של פשטות ושל יהודים פשוטים, היה בעצמו גדול בתורה, רב ופוסק הלכות בקהילה מפורסמת – בסערט שבבוקובינה.

טליתו של הרבי היתה פרושה גם עליהם...

רבנו עם רבני חיפה, הרב קניאל והרב מרגליות ו"עמך" ישראל.

חידושה של חסידות ויז'ניץ נעוץ באי החידוש שבה. היא נשארה נאמנה למקור מוצאה. עומד בה ריחה של החסידות בעת לבלובה, הריח של אויר ההרים שבין קוסוב וקיטוב, של פודוליה וואהלין. זו החסידות שממנה צמחה אגדות על רועה יחף שהתפלל בכוונה ללא ידיעת "עברי"; על נער כפרי תמים שקול שיקתו שיצא מן הלב הרס מחיצות, בקע ועלה עד לכסא הכבוד; זו החסידות שתוכה היה רצוף אהבה לכל יצורי כפיו של הקדוש-ברוך-הוא; זו החסידות שהרחיבה את השער לשמים שגם יהודי פשוט יוכל לעבור בו; ששרה שיר הלל ליהודי, הטרוד בכל שעות היום בירידים ולפנות ערב ממהר לאחד הבתים ומתפלל תפילה חטופה בלא לדעת את משמעותה הנכונה.

ואכן, מסביב לשולחן השבת של רבי ברוך היו עומדים שלובים בני תשחורת משולהבים, שתורתם אומנתם ובני נעורים עמלים, שעבודתם ייבלה את כפות ידיהם בששת ימי המעשה; בבית מדרשו היו מתהלכים יהודים לבושי שיראין ומעוטרי זקן ופיאות, יחד עם סוללי כבישים ומחלקי חלב, פועלי חרושת ועובדים בקומפרסורים, לבושים בגדים של חולין ששרווליהם קצרים. טליתו של הרבי היתה פרושה גם עליהם ובמחיצתו הרגישו עצמם גם אלה קרובים יותר לשער השמים.

לחסידות ויז'ניץ נוסח משלה וצליל ניגון משלה, נוסח של חסד וצליל של שלוות הדעת. ורבי ברוך, שהוא בן הדור החמשי של מייסד שושלתה, רבי מנדל מקוסוב, היה הנציג הבולט של אותו נוסח ושל אותו צליל ניגון. הוא דגל בחסידות של מקל נועם

רבינו בהגיעו לקנדה, לימינו תלמידו הר' בנימין הויאר, קיצוני מימין החסיד הר' בן ציון טבאק ז"ל.

ולא של שבט מוסר, של פנים שוחקות ולא של סופה וסערה, בחסידות של אהבה המרוממת את האדם ולא חסידות של יראה המטילה עליו אימה. באותה אהבה חישק את עדת חסידיו ותלמידיו ובכוח האהבה הזאת, קירב בשתי ידיו אף את הרחוקים שבאו למחיצתו.

לא ידח ממנו נדח – הוא תורה שלמה בחסידות ויז'ניץ.

סיפר רבי ברוך:

רבי מרדכי מטשרנובל היה רגיל שלא להתפלל תפילת שחרית אלא לאחר שטבל את עצמו במקווה טהרה. היה מעשה ורבי מרדכי חלה והרופאים אסרו עליו לרדת ממטתו. אותו יום לא יכול רבי מרדכי להתחיל בתפילה משום שלא טבל. לבסוף קרא למשמשו ואמר: הבא לי עשרה יהודים ואטבול את עצמי בהם. להיות יחד עם יהודים הוא כמו להיות במקווה טהרה...

רבי ברוך היה דיוקן שכולו קרן אהבה, על כל שהיה מדבר – דיבר באהבה. באותה אהבה שדיבר על אהבת ה' דיבר על אהבת ישראל, הפרט, על ישראל, הכלל ועל ארץ ישראל. באהבה דיבר על כל שנוצר והולך בארץ האבות, על כל גרעין שנשתל, על כל אבן–פינה שהונחה, על כל סילון נפט שפרץ מאדמת ישראל ובאהבה רבה דיבר על כל שיירת עולים שראה אותם בעד חלונו כשהם מתקרבים לחופה של ארץ המבטחים.

חיבתו העזה לארץ ישראל ראוייה שנייחד עליה את הדיבור. לא היתה זו חיבה ערטילאית אלא מוחשית; כבר בתרצ"ב היה מעורר את הצעירים שבין יהודי מרמורש ובוקבינה לעלות לארץ ישראל, לעבדה ולשמרה. לרבים מהצעירים, קולו של הרבי היה צו. הם עלו לישראל וקיימו בגופם את המצוות התלויות בארץ, הן העתיקות והן החדשות. השתלבו בין אלה שבאחת ידם היו עושים במלאכה, באת ובמחרשה, ובשניה היו מחזיקים בשלח.

התלאות שעברו על הרבי בשבעה מדורי הגיהנם הטרנסדנסטרי השאירו סימנים בגופו. ריאותיו היו לקויות ונשימתו קצרה

. פעם, כשחזר באחת האניות מאירופה, ממקום המרפא דאבוס שבשויצריה, עלה על האניה קצין משטרת ישראל מכוכב בשלשה כוכבים כדי לקבל את פניו. ברדתו מכבש האניה שאל אותו הקצין, אם לא שיפר אויר ההרים שבשויצריה את מצב בריאותו של הרבי ומדוע הוא מתנשף בכבדות כזאת.

– לאו דוקא – אויר – אלא עוד בטרם דרוך רגלי על האדמה אני מוציא מקרבי את האויר של חוץ לארץ ונושם אל תוכי את האויר של ארץ ישראל...

כל נתיבותיו של רבי ברוך היו שלום. מימיו לא גער ביהודי ולא בא אליו בטרוניה. גם את קולו לא הרים – פרט לפעם אחת שנזף בכעס וגער בקול. ולא על יהודי סתם אלא על "רב" מארצות הברית ולא ביחידות אלא בפומבי ולעיני כולם. וכך היה מעשה:

הרבי, בהיותו בניו יורק חיפש, עם התקרב שעת בין השמשות, מקום לתפילת מנחה. נכנס לבית כנסת וראה יהודים יושבים ליד שולחנות שקועים במשחק

הקלפים. ברגע הראשון נרתע הרבי. עם רדת הלילה נכנס לבית הכנסת יהודי ללא חתימת זקן, ניגש אל הרבי, הושיט לו את ידו לשלום והציג את עצמו כרב של אותו בית כנסת. כשראה את הרבי אחוז תמהון ממה שעיניו רואות, אמר לו: כך דרכה של אמריקה. אם רוצים שיתכנס מנין יהודים לתפילת מנחה–מעריב חייבים למצוא פתיון שימשוך אותם. ואין כוח משיכה יעיל יותר מקלפים.

עברו שנים והמאורע נשכח מלב הרבי.

לימים, זימן רבה הראשי של ישראל הגרא"ה הרצוג ז"ל את רבני הארץ לירושלים, להתיעצות על מצב הדת במדינת ישראל. גם הרבי עלה עם העולים לירושלים. כשנכנס לאולם הכינוס, ראה בין הבאים אותו רב מניו–יורק. הדיונים התחילו ובין המתלוננים מרה על המצב הדתי היה גם אותו רב אמריקני. הדתיים כאן – טען – ותרניים הם ומתרפסים לאנשי השלטון החופשיים. יהדות אמריקה דורשת מכם ללחום באומץ וללא פשרות...

לא היה בדעתי לקחת חלק בדיונים – אמר הרבי – אך כששמעתי את דברי הקטרוג כשהם יוצאים מפי אותו הרב לא היה בכוחי עוד לחשות. ובקשתי רשות לדבר.

קמתי ופניתי אל המקטרג בשאלה: האם אתה זוכר אותי? וכשהשיב בשלילה, המשכתי לשאול ובקול רם: הכיצד, אתה, רב בבית כנסת שהמשחק בקלפים משמש כוח משיכה לתפילת מנחה ומעריב, מעז להוציא דיבה על ארץ ישראל שבתי הכנסת שלה שוקקים תורה ותפילה, ופרק משניות משמש כוח משיכה חזק. מי נתן לך הרשות לדבר בגנותה של ארץ ישראל ולהוציא דיבת הארץ רעה?...

את הספור הזה שמעתי מפי הרבי. שנים עברו מאותו דו–שיח בין הרבי מישראל

כל פרח וכל עלה אומר שירה

רבינו שב לביתו בחיפה. יושבים הרב יעקב בן ציון רוטנר זצ"ל, רבה של חליסה, הרב פלבניק זצ"ל והאדמו"ר רבי חיים משאץ זצ"ל עומד מימין החסיד הר' ניסן לב–טוב, הרב משה נימן ז"ל ור' אלתר שטיינמץ.

ובין הרב מאמריקה. עם זאת כשחזר הרבי על הדברים לא פחתה הרתיחה ולא הוקטן הלהט.

עם שובו מחוץ לארץ אמר פעם: אין חיים של ממש ליהודי ובפרט ליהודי מאמין, אלא בישראל, שכל עלה וכל פרח אומר שירה. רק חבל שאין מאזינים לה לשירה הזו. מהר מדי נעשה לבנו גס במה שהעין רואה. על התורה אומרים חז"ל, שבכל יום תהא בעיני כחדשה. כך לגבי ארץ ישראל. בכל יום צריך להיפעם מזיווה מחדש ולא להתרגל אליה.

ויז'ניץ היהודית, שאחד מרוכסי הכרמל נושא את שמה, איננה עוד עיירה קטנה על אדמת נכר שהיתה שם במורדות הקרפטים. בטלה מכל שהיה סובב אותה. כאן היא חצובה בסלעי המולדת ומהווה חלק ממערכת היצירה הישראלית, רבת האנפין ורבת הגוונים. חסידות ויז'ניץ יודעת לצרף רינה לתפילה וריקוד לרינה. זוהי הירושה שעברה אליה מר' קופל חסיד בעל התפילה בבית מדרשו של הבעש"ט, כאן, על צלע הכרמל, גם הניגון וגם הריקוד נגאלו מגלותם, אחרת היתה חשודה כשהיתה משמשת ביטוי לגרוש העצבות בגולה ואחרת, כשהיא משמשת דחיפה להתרוממות הנפש, בחינת ברכי נפשי את ה'; אחר היה הריקוד כשהרגלים היו עומדות על אדמה זרה, ואחר כשהרגלים מתרוממות מעל אדמה סלעית יציבה.

קולות הניגון והריקוד המהדהדים בהרים ובגאיות בערבי שבת עם חשכה, מהווים השלמה שבתית נאה לעמל של ששת ימי המעשה של דרי מטה.

לא נותקה השרשרת–שושלת. במורדות הכרמל מתמידה עימה הויז'ניצאית המסורתית להרטיט את הלבבות. קולות התורה ממשיכים לרדת מן ההר ולהשתלב עם קולות היצירה של חולין העולים מן העמק. שוב הומה, בימי חג ומועד. גבעת החסידים מהמוני עם שברחו משאונה של זרות בין אחים ונהרו לכאן כדי להתבשם מהאוירה של אהבת חיים; ושוב נשמעים ליד השולחן שבבית המדרש, דברי תורה שיצאו מפיהם של ארבעה דורות אדמו"רים לבית קוסוב–ויז'ניץ ומפיו של אבא הצדיק רבי ברוך זצ"ל, הרבי החמישי בשושלת.

כסאו של רבי ברוך לא נתיתם. עליו יושב עתה בנו, רבי אליעזר, הרבי הששי בשושלת קוסוב–ויז'ניץ.

גדול בתורה ובמעשים טובים

זאב שווארץ

ימי ההילולא וזכרון ב' סיון – ב' אלול – וב' מרחשון, יוצרים קשר סמלי רב–משמעות לתלמידי וחסידי בית ויז'ניץ, ולכל הקשורים בעבותות אהבה והערצה לנושאי דגל חסידות זאת, העומדת זה כמה דורות ומשפיעה תורה, יר"ש וחסידות, להמוני בית ישראל.

בימים אלה נסתלקו שלושה מהאישים הדגולים שעמדו בראש ממלכת ויז'ניץ, שבאישיותם, בדרך חיים ובכח השפעתם מתבטאת דרכה המזהירה של חסידות ויז'ניץ. הזוכה למקום נאה ומכובד בעולם החסידות.

ב' סיון הוא יומא דהילולא של הסבא קדישא בעל "אהבת ישראל" זצ"ל מויז'ניץ, שהאיר באור תורתו וגדולתו את שמי עם ישראל במשך תקופת חייו הקדושים.

ביום ב' אלול נסתלק בנו הדגול והנעלה בעל "דמשק אליעזר" זצ"ל, שהמשיך את שרשרת הזוהר של ויז'ניץ תוך מסירות נפש והשקעת כוחות עילאיים, בניהול העדה והישיבה בויז'ניץ, ואח"כ בהנחת היסודות בא"י.

ביום ב' מרחשון נסתלק בנו הנאמן והנעלה של ה"אהבת ישראל" – הגה"צ רבי ברוך זצ"ל, שכיהן פאר ברבנות בקהלות מפוארות, והמשיך בדרכי אבותיו הקדושים בעקביות ובנאמנות.

אכן, מתוך התבוננות מעמיקה אפשר לעמוד על המשותף באישיותם של ענקי רוח אלה, שחבקו בגאונותם ובמעשיהם זרועות עולם, מתוך הבחנת זהות היסודות במנהיגות רוחנית של עם ישראל, בדרך בעל "אהבת ישראל" זצ"ל ובניו הקדושים, ממשיכי דרכו.

מנהיגות כלל-ישראלית

ראשי חסידות ויז'ניץ הציגו תמיד נגד עיניהם את עם ישראל בכללותו. מצבו הרוחני וגם החמרי, ולמענו היו מוקדשות ומכוונות כל שאיפותיהם, מאוויי נפשם ופעולתם. מצטיינת כאן רחבת–לב, שאיננה מצטמצמת לחוג או לעדה מסויימת, אלא דאגה מסורה לצרכי כלל ישראל ולכל בעיותיו.

ברוח זאת שזר הגה"צ רבי ברוך זצ"ל מויז'ניץ–סרט את מסכת חייו הקדושים, בעמדו כל הימים על במת המנהיגות התורתית, כשעינו פקוחה על ההתפתחויות השונות בעם, מתוך נכונות תמידית למלא כל תפקיד, בהתאם לחובה המוסרית שנטל על עצמו.

האדמו"ר זצ"ל לא הסתפק אף פעם בכח השפעתו הגדולה בתור מורה–דרך רוחני

להמוני חסידיו ומעריציו הנכספים להסתופף בצלו, לשמוע את תורתו ולהנות מזיו הדר עבודתו בקודש, אלא שאף תמיד להרחיב את מסגרת פעילותו גם לשטחים שהם לכאורה קצת מרוחקים, בעיקר כדי להציל – ברוח וגם בחומר – ע"י הכנסת רוח קדושה וטהרה בכל פנה ולהקים מעפר דל.

התוצאות היו חיוביות, הצלת נפשות, קירוב לבבות לאבינו שבשמים. קידוש שם שמים ברבים, מתוך מסירות נפש והקרבה עצמית.

את המניעים הנפשיים לגבורה זאת שאב במדת אהבת ישראל שהיתה טבועה בו – בה הצטיין באופן מיוחד בית ויז'ניץ, ומדה זאת היותה את הכח העילאי של האישיות התורתית ממנה נובע הלב החם – כיסוד היסודות של דרכו בקודש.

רבנות ותפקידיה

אחרי שהוסמך להוראה ע"י גדולי וצדיקי הדור החל ללכת מחיל אל חיל. בכהונתו בתור רב ואב"ד בקהלות מפוארת. את מילוי התפקיד הרבני הגדיר לעצמו במדה הרבה יותר מורכבת מהמקובל, ע"י מאמץ לחדור יותר ויותר בתוך חיי הכלל והפרט כדי לתקן עולם במלכות שדי.

כמובן שתלמוד–תורה – חינוך הדור הצעיר בדרך אבות, עמד תמיד בראש דאגותיו ותפקידיו, וכן ייסוד וקיום כל המוסדות החיוניים בשטח הדת וצדקה וחסד, אך יחד עם זה עשה מאמץ רב כדי לחנך גם את האבות – כשם שחינך את הבנים – כדי שהם עצמם יכירו וידעו איך לחנך את בניהם, שיבינו הצורך לשלוח אותם לישיבות, שה"בעלי בתים" עצמם יגיבו כראוי על כל פירצה בחיים הדתיים ויתאמצו למנעה.

מתוך התבוננות מעמיקה בכל הבעיות של היחיד והציבור, אם גם לכאורה לא נגעו באופן ישיר לתפקידו הרבני, הצליח להשיג את אשר רצה, וגם זכה בכבוד והערצה בכל החוגים. יחסים טובים אלה נוצלו על ידו בהצלחה לכבוד התורה והדת, כי זאת היתה כל מגמתו ושאיפתו בחיים.

חינוך תלמידים

בעלותו על כס הרבנות בעיר המעטירה סרט, שהיתה אחת הערים החשובות בבוקובינה, ראה חובה וזכות לעצמו להקים בה ישיבה, משום שישיבת ויז'ניץ – היחידה בבוקובינה וברומניה הישנה – שבהנהלת אחיו בעל "דמשק אליעזר" זצ"ל, לא יכלה לקלוט את כל הרוצים ללמוד בה, אחרי שחדרה לאט ההכרה על הצורך בחינוך ישיבתו.

תוך תקופה קצרה נוסדה הישיבה בסרט, ובמשך שנות קיומה עד לפרוץ השואה האיומה, הצליחה לחנך דור תלמידים מפואר שקלטו את תורת רבם הגדול בכל השטחים, בידיעה תורנית רחבה ובארחות חיים.

מקבילה היתה שיטתה החינוכית של ישיבת סרט בכל המובנים לזו של אחותה בויז'ניץ, לא רק משום שהתלמידים באו מאותה סביבה ובעיות החינוך היו זהות, אלא בעיקר מפני שהשקפתו ודרכו בהרבצת תורה ויו"ש של הגה"צ מסרט זצ"ל היו כמובן זהות לאלה של אחיו הדגול בויז'ניץ, כעין שני פלגי מים הנובעים ממקור אחד למקור מים חיים.

ההמשך בארץ ישראל

אחרי השואה האיומה שניתכה על יהדות אירופה, בה שתה האדמו"ר זצ"ל מכוס התרעלה עד תומה, בהיותו בגולת טרנסניסטריה, וזכה בנסים אין ספור להנצל ולהשאר בחיים, היתה כל משאת נפשו להגיע לארצנו הקדושה.

בבואו ארצה שבור ורצוץ מתלאות הגורל המר, איוה למושב לו דוקא את העיר חיפה, בה לא היתה עדיין פנה חסידית מובהקת. כל זה בלי ספק מתוך נכונות נפשית לחרוש ולזרוע, כדי לזכות ביבול משובח, העיקר למלא תפקיד חלוצי בארץ הקודש.

לא קלה היתה המשימה, ביחוד כשמחלות תכופות לא נתנו מנוח, והיו דרושים אמצעים כבירים, אבל אם מסתכלים כיום על פסגת רמת ויז'ניץ בחיפה, פנת החמד הנהדרת שזכה להקים, שם מפכים חיי תורה לתפארת, שכוני חסידים וכו', ומעיפים עין למשך כמה שנים אחורנית, נראה החזיון ממש כחלום – שרק בסייעתא דשמיא ובזכות אבות יכול היה ליהפך למציאות כה נפלאה ומרהיבת עין.

במשך שנות שבתו בארץ לא רצה אמנם לקבל על עצמו שום תפקיד רבני רשמי, אבל בכ"ז רבה היתה השפעתו בכל החוגים. חסידי וידידי בית ויז'ניץ מצאו במחיצתו ובבית מדרשו את מקומם שם שאבו תורה וחסידות, עצה ותושיה, הציבור החסידי בחיפה בכלל התקרב והתקשר אליו באהבה והערצה. כח השפעתו הלך והתרחב במדה רבה, מי שהיה פעם בקרבתו, שמע אמרי פיו המפיק מרגליות, הוקסם מנועם הליכותיו, מדברי תורתו החודרים ללבבות. מיחסו החם והלבבי לכל איש, גישתו היסודית לבעיות שונות ודרכו המעשית לפתרונן ברוח התורה.

כיהן כחבר פעיל של מועצת גדולי התורה, היה נואם בחסד עליון, שאף וגם פעל רבות ליצירת איחוד במחנה האגודאי, חיבב וקירב את תנועת פא"י ועסקניה והעריץ את פעולותיה בישוב א"י על יסודות התורה וקיום המצוות התלויות בארץ. נטל תמיד חלק פעיל בראש כל הפעולות למען חיזוק הדת או הגנה על קדשי ישראל.

זכרונו לברכה

לצערנו ולדאבון לבנו זכה כאן רק להקים יסודות, לשתול אך לא להנות הרבה מפירות הכרם שנטע וטיפח בכ"כ הרבה מסירות נפש. בעו"ה עוד לפני סיום ביצוע כל התכניות, נלקח לישיבה של מעלה.

עצומה היא הירושה הרוחנית שהשאיר אחריו. כחלק חשוב בה מופיעים תלמידיו, המשתדלים להמשיך בנאמנות את הליכתם בדרך שהתווה להם ללכת בה.

נכסי נצח של תורת ישראל הם המוסדות הקדושים שייסד, המתנוססים לתפארת, בהם מתחנכים בני העתיד הרוחני של עם ישראל.

בניו היקרים ממשיכים בנאמנות ובמסירות נפש את השרשרת הקדושה בדרך אביהם הגדול, פועלים בכל כוחם ומרצם למלא את יעודו בחיים, לתת המשך לחיים הקדושים, לדעת כי "עוד אביכם חי".

מרנינת לבבות היא העובדה למראה הרחבת המוסדות, ע"י הקמת בנינים חדשים, אחרי שצר המקום מהכיל את כל התלמידים השואפים להקלט בהם.

זכרונו צריך לשמש כח תנופה להגברת המאמצים על שמירת הנכסים הרוחניים של חייו הקדושים. בכך חובה היא להנציח את זכרו, שיהיה לברכה לנצח ולעולמי עד.

אשיות קורנת

מאת ישראל אידלמן

אישיות קורנת, מאירה ומזהירה, בעלת טעם וריח, היה הנצר הגדול מגזע תרשישים, הרה"צ מרן רבינו ברוך הגר זצ"ל, אדמו"ר מסערט לבית ויז'ניץ, שעלה לארץ ישראל מיד אחרי השואה האיומה. הוא בעצמו היה שבע צרות, יגון ונדודים, בנוסף לחורבן הגדול, כשראה במו עיניו את השמדת עמו, ביניהם הרבה מחסידיו וקרובי משפחתו. הרגיש את הצרות על עורו ובשרו, והיה שותף לכל הסבל הגדול, הצער והיגון. כשעלה לארץ ישראל, משאת נפשו ומחוז חפצו, היה שבור ורצוץ בגופו, והרבה מחלות כרסמו בקרבו, כתוצאה ממה שעבר עליו. אבל הוא היה חזק ואיתן בנפשו וברוח קדשו, מה שעזר לו לאזור מתניו ולגבור חיילים על מכאוביו הרבים, ולהתחיל מחדש לבנות חיים יהודיים ולחנך דורות לתורה וליר"ש לחסד ולחסידות, בדרך אבותיו הקדושים ראשי אלפי ישראל, מפיצי אור תורת חסידות קוסוב–ויז'ניץ.

בחכמתו הרבה, ומתוך רצון להציל כל מה שניתן להציל עבור עם ישראל, תורת ישראל וארץ ישראל, ולמען כבוד שמו של א–לקי ישראל – התמסר לבנות את ההריסות ולנטוע את הנשמות. איווה את חיפה למושב לו, חיפה דמתקריא "אדומה", ובה להחדיר "אור רב" של תורה וחסידות, כדי לדחות את החושך מרחובותיה של העיר חיפה, שער הארץ.

כרבי אביהו בשעתו, שעשה ופעל שלא תשתכח תורה מישראל, והתחיל עם דרדקי דבי רב, וזכה לראות שמילדי טיפוחיו גדל מחנה גדול של עובדי ה' וחושבי שמו, מורי בני שראל מאוריהם, מלמדיהם ומדריכיהם – זכה גם הרבי מסערט–ויז'ניץ בחיפה, בהתחלת עבודתו החינוכית; לאסוף נערים מסביבו, ללמדם תורה, לחנכם ולהדריכם לתורה ולירא שמים, לחסד ולחסידות. מתחילה מתוך הדחק והלחץ, מתוך צפיפות בכמה חדרים צרים וקטנים, ברחוב ביל"ו 16 בחיפה. ומתוך עקשנות ועזות דקדושה, כדברי יהודה בן תימא "הוי עז כנמר". ועוד זכה בחייו להקמת מוסדות התורה, שיצאו מצרה לרווחה, ולראות במו עיניו הקדושות את המיבצר הגדול התורני בתוך קריה נאמנה "רמת ויז'ניץ", על מרומי ההר, שעליו הכריז אליהו הנביא זכור לטוב, ואחריו כל העם "ה' הוא הא–לקים", ושעתיד לפני יום הגדול להשיב לב אבות על בנים ולב בנים על אבותים. וזכו בניו הגדולים שליט"א להמשיך אחריו, לשמור את דרך ה' לעשות צדקה ומשפט, ולהרחיב ולשכלל את המוסדות הקדושים, אשר אביהם הגדול והקדוש זצ"ל הקים בעיר הכרמל.

הוא הלהיב במעשיו וביוזמתו הברוכה את כל בוני ארץ ישראל התורתית, והוכיח במעשיו ובהצלחותיו, "כי עת לחננה כי בא מועד", ואין לרכז את כל העשיה

התורתית בארץ התורה רק במקום אחד, או בכמה מקומות, ולומר שרק בירושלים עיה"ק ובבני ברק אפשר לפעול ולהצליח, אלא ארץ ישראל כולה קודש היא, ויש לצאת ולכבוש, כמאמר הקב"ה לאבינו הראשון, "לך וכבוש את ארץ ישראל לבניך". וגם בחיפה "האדומה" אפשר להצליח להקים דורות של יראים ושלמים, חסידים ואנשי מעשה, המקדשים שם שמים.

על אישיותו הגדולה והדגולה כבר נאמר ונכתב הרבה, עליו התאימו דברי החכם מכל אדם: "חיכו ממתקים וכולו מחמדים". הוצק חן בשפתיו, דבריו שהיו יוצאים מפיו הקדוש, היו ערבים לאוזן ומתוקים לחיך מדבש ונופת צופים. בכל מקום שהופיע, הפיץ מסביבו ריחות טובים ויצר אוירה אוהדת לחסידות. ורבים שהיו רחוקים מחסידות בכלל ומחסידות ויז'ניץ בפרט, נקשרו אליו, בראותם אותו ואת מעשיו ובשמעם את דבריו, בעבותות אהבה עזה ובקשרים נפשיים חזקים, ונשארו עד היום בין התמכין דאורייתא, ועוזרים לבניו הגדולים והדגולים, להמשיך ולקיים את מפעליו, מוסדות "יחל ישראל" ברמת ויז'ניץ בחיפה, להרחיבם ולשכללם.

גדולים צדיקים במיתתם יותר מבחייהם, והצלחת בניו, בנו ומ"מ אדמו"ר הרב אליעזר שליט"א ואחיו הרב משה שליט"א, ראש ישיבה ומנהל המוסדות, עולים על המשוער. וברמת ויז'ניץ שבחיפה קיים ועומד, הולך וגדל ומתרחב, מבצר גדול לתורה

אשיות קורנת

לידו תלמידו החסיד ר' אהרן גנזלר הי"ו.

ולחסידות, אחד הגדולים בעולם היהודי, עם אגפים ומוסדות חינוך שונים, החל מגני ילדים, ת"ת לבנים, בי"ס בית יעקב לבנות, ישיבה קטנה, ישיבה גדולה, כולל לאברכים גדולי תורה, פנימיות ומטבחים וכו'.

זכות אביהם הגדול והקדוש תעמוד להם ולכל בית ישראל, שנזכה לראות בם בהרמת קרן התורה.

ידוע ומפורסם ביאורו היפה של מורנו הגרי"מ שפירא מלובלין זצ"ל, על דברי התנא בהתחלת פרק קנין תורה: 'ברוך שבחר בהם ובמשנתו". תורה ומדות טובות צריכים ללמוד מחוכמים וצדיקים, אשר אין סתירה בין מעשיהם לבין משנתם, שיהיה אפשר לדרוש מהלומדים אצלם ומשומעי לקחם, לבחור קודם בהם, בדרכיהם ובמעשיהם, ואח"כ במשנתם. וכן היה מרגלא בפיו: "חכם מה הוא אומר", החכם מה שהוא בעצמו – הוא אומר לאחרים.

מי שמעיין בדבריו הקדושים של אדמו"ר מסערט ויזניץ זצ"ל שנרשמו ע"י תלמידיו שומעי לקחו, בהסכמת ובעידוד בניו ממשיכיו בספר "מקור ברוך", רואה בהם את המחנך הגדול לתורה וליראת שמים. ניקח למשל הסברו הנחמד בפרשת השבוע: "צוהר תעשה לתיבה" וגו'. במאמר יפה מסביר הרבי מסערט את דרכו של נח, שאינו מוצא חן בעיני חז"ל, לא שלא להצליח לחנך את דורו ולהצילו משטפון ואבדון, ולכן הוא נענש, והמבול נקרא על שמו "מי נח". הוא מסיים בזה"ל: "השית"ב יזכנו להפיץ תורה ברבים, ובזכות לימוד התורה ברבים, ייכרתו כל המשטינים והמקטריגים, וימשך עלינו שפע ישועות ורפואות, ונזכה לראות בעינינו מפלת שונאי ישראל, ותחזנה עינינו בשובך לציון ברחמים, אמן.

כמה אהבת תורה ואהבת ישראל וארץ ישראל יש במלים אלו.

רבינו זצ"ל בחתונת הר' אליעזר צימרמן
מימין הגאון רבי יוסף אדלר, רבה של טורדא.

בחתונת החסיד הר' מנחם דוד קוסטינר
יושבים משמאל לימין החסיד הר' שלום עוזר ברוין ז"ל, החסיד הר' אברהם אשכנזי, החסיד הר' אהרון קוסטינר ז"ל והגאון רבי נפתלי חיים אדלר שליט"א. מאחור נראים הר' מיכל מכלוביץ, הרב ישראל ויסמן והילדים הר' חיים אליעזר ואייזיק ברוין הי"ו.

רבנו הגדול

מרדכי לוי ז"ל

במלאת שבע שנים להסתלקותו

שבוע של שנים מאחורינו, מאז חסרא ארעא דישראל גברא רבא, יקירא, צדיקא ופרישא – חד מפארי הדור האחרון וגאונו, אוד מוצל מהאש הגדולה, אשר אכלה בבית ישראל בשנות השואה האחרונות.

שבע שנים תמימות אלו, שבע שנות רעב וצמא הנה – כי רבות באלפי ישראל אשר מלחם חוקם היה לסעוד לבם מתורתו הקדושה והטהורה היוצאים מאמרי פיו, פה הפיק מרגליות של כ"ק רבנו זצ"ל. מהם תלמידיו בהווה אשר זכו ומידי יום ביומו זנו עינם מהוד מראיתו והשביעו אזנם לשמע תורתו, מהם תלמידיו בעבר, אשר בכל עת מצא נקבצו ובאו אליו להשקיט רעבם, לרוות צמאונם, להזין עינם ולהשביע אזנם, בהסתופפם בצל קורת רבם הקדוש והטהור זצ"ל. ועוד נדחפו ובאו ליהנות מזיו טוהר הדר גאונו המוני עם אשר הצליחו לטעום מטעם הטוב והמטיב של גודל אהבתו הלוהטת; או אלה מאלפי אוהדי בית ויז'ניץ המפואר על כל הסתעפויותיו. ומאז הסתלקותו, ההמונים האלה רעבים וצמאים הם לכל הטוב והיפה, הנעים והערב אשר התרגלו להם בימי הסתופפם בצילא דהימנותא של כ"ק רבנו זצ"ל. ועוד זאת לנו, אשר רבנו זצ"ל ציווה עלינו לא להביא אמריו לבית הדפוס, כידוע ליודעים.

בחוה"מ סוכות העבר, בעת השתתפותי בהלויתו של הרה"צ ר' יעקב טפר זצ"ל שהיה מהעומדים הראשונים במלכות בית ויז'ניץ, שנטמן בקרבת אוהל צדיקי בית ויז'ניץ בבית החיים בבני ברק, הוליכוני רגלי לציונו הקדוש של כ"ק רבנו זצ"ל והתעוררתי למראה מצבתו הזעירה ולהכתוב עליה בזה"ל, "הרה"צ אדמו"ר מסרט–ויז'ניץ זצ"ל, נפטר ב' חשון תשכ"ד". ותו לא. התבוננתי מעט; האמנם, כך נאה? וכך יאה? מה פשר הקיצור והצימצום הזה? ועד מהרה מצאתי מרגוע לנפשי מההוא דכתיב בפטירת רחל אמנו ע"ה, "ויצב יעקב מצבה על קברתה, היא מצבת קברת רחל עד היום" (בראשית לה.)

במדרש רבה פר' פב. יא. מביא ע"ז דברי ר' נתן במשנה ה. פ' ב. דשקלים: מותר המת (פי' מעות שנשארו מזה שגבו לקבורת המת) יבנה לו נפש על קברו (פי' מצבת זכרון), תני, רבן שמעון בן גמליאל אין עושין נפשות לצדיקים. דבריהם הם זכרוניהם וכו'.

דבר אחר ותמת רחל ותקבר בדרך אפרתה וכו'. מה ראה אבינו יעקב לקבור את

רחל בדרך אפרת. אלא צפה יעקב אבינו שהגליות עתידות לעבור שם לפיכך קברה שם. כדי שתהא מבקשת עליהם רחמים. הה"ד קול ברמה נשמע. נהי בכי תמרורים רחל מבכה על בניה. ע"כ.

א. מה שמסמיך דברי רשב"ג אין עושין נפשות לצדיקים. א"כ מדוע הציב יעקב מצבה לצדקת רחל?

ב. הד"א לא בא להסביר טעם הצבת המצבה, אלא טעם קבורתה בדרך, אלא עלינו להבין מה שבלשון חז"ל "מצבה" נקראת פעם, "נפש" למת, ופעם "ציון" – כי שתים הנה המטרות להקמת מצבה על קברו של הנפטר: א. לטובתו הוא, שלא ישכח ויזכר בראותנו שמו חקוק על מצבת אבן במקום קבורתו. ב. לטובת הנשארים, הנלוים אליו, לסימון ולציון, לדעת ולהכיר מקום קבורתו, כדי שבמר לבנו ובכל עת מצוא נבוא שמה לשפוך שיחנו ויהיה מקום זה שער רחמים. דרכו יעלו תפילותנו למרומים, בזכות ובעזרת הנפטר הדגול, מי שלא השכיל בימי חיו לעשות מעשים כאלה שעל ידיהם ובזכותם יזכר, וודאי שזקוק אחרי מותו למצבת אבן אשר שמו יחקק עליה כדי שלא ישכח; אבל מי שבחיים חיותו השכיל לדעת מטרת חייו ועסק

במעשים טובים ונעלים וכו', אינו זקוק למצבת אבן שיזכר ולא ישכח ח"ו, כי מעשיהם ודבריהם הם זכרוניהם, ואלה הם דברי המדרש הנ"ל, מותר המת יבנה לו נפש, פי' זכרון לנפשו על קברו, ע"ז מביא דברי רשב"ג, שאל נחשוב כי רחל אמנו לכזו מצבת היתה זקוקה, שהיא לזכרון, ח"ו אין עושין נפשות, פ' זכרונות ע"י מצבה לצדיקים, כי דבריהם ומעשיהם הטובים הם זכרוניהם, וזרכם יזכרו, אלא משום דבר אחר הציב יעקב אבינו מצבה על קברתה, כי הלא עלינו להבין, מדוע נקברה רחל אמנו ע"ה בדרך אפרת, ולא הוכנסה לעיר בית-לחם, אלא הטעם כי צפה יעקב שהגליות עתידות לעבור דרך שם, ובניה יזדקקו לה שתעזור להעלות תפילתם ותחינתם למרומים, זוהי גם הסיבה לויצב יעקב מצבה על קברתה שהמקום יהיה מסומן לציון קדוש, עד היום.

אין אנו זקוקים למצבת זכרון ח"ו על מקום קברתו של רבנו זצ"ל. השכיל רבנו די והותר, ומילא את ימי חיו במעשים כבירים, והרבה בהם פעלים אדירים, אשר דרכם זכרונו בא לפנינו יום יום ואינו מש אף לרגע, ואם בכל זאת, מצבה לזכרו, כלך לגבי פנת יקרת, מזוזת חיפה, המתנוססת בה לתפארה, הבט וראה במוסדותיה התורניים, תזין עינך בראות תלמידים יקרים בחורי חמד מלומדים ומחונכים כראוי. תשביע אזניך לשמע תפילתם היוקדת, לצלילי לימודם הערב וכהנה וכהנה, אשר אין טעם וצורך לספרם ולמונאם, כי ידועים ומפורסמים הם. כאן מצבתו הגדולה והענקה כתוב בכתב יושר דברי אמת ובמלים חיות.

ואם כי נפלנו מפטירתו של כ"ק רבנו זצ"ל, קמנו מפרנסתם של שני בניו הגדולים שליט"א אשר בגלל אבות נוושעו והשלימו, ומשלימים את המלאכה מלאכת המחשבת. והגדילו והרחיבו את מפעל הענק, משאות נפש אביהם הגדול זצ"ל, ע"כ מספיק בהחלט רק לציין את ציונו הקדוש, למען נדע ונכיר את המקום שנתקדש בהטמנת גופו המזוקק והמטוהר, מקום שהסתגל לשפוך שם שיח לפני אדון כל ב"ה, מקום שיוחד לשער שמים, להעלות שם תחינה ובקשה במר לבנו, מקום אשר שם תקוותנו עזה שהתפילות יועלו לפני כסא כבודו ב"ה, א"כ הטיבו לעשות אלה אשר עשו מצבתו כמו שעשו.

ביומא דהילולא דיליה, מתאספים המוני הרעבים לדברו, להשקיט רעבם ולרוות צמאונם ע"י המצאם בהיכל המפואר אשר רבנו זצ"ל הקדישו, ולהאזין למשא התעוררות ולפנינים יקרים מאמרי פיו הקדוש, המושמעים ע"י בנו הגדול, ממשיך תפארתו הרה"צ אדמו"ר ר' אליעזר שליט"א, ומתיחסים עם זכרו הברוך, זכותו תגן עלינו.

זכרה לו אלוקים לטובה לכותב המאמר ז"ל. אשר העלה בכתובים חלק מדברי תורתו של רבינו ביום שומעו, ובזכותו נותרו לנו לפליטה. רבינו זצ"ל שחיבבו מאוד ימליץ טוב בעדו ובעד זרעו.

דוגמא למנהיגות ולדור
הרבי זצ"ל ומפעלו

הרב נחום מאיר סורקיס

תשע שנים עברו מאז נפטר מרן הקדוש זצ"ל. אדמו"ר, שכל חייו היו קודש לתורה, לקדושה ולמעש"ט, הצליח מתוך מסירות נפש והקרבה להפוך חזון נועז, בלתי מציאותי בתנאי הימים ההם, למציאות של ממש; עם הווה גדול ומרשים ועתיד המבטיח גדולות ונצורות. ספורם של מוסדות החינוך המפוארים וקרית המגורים היפה המקיפה אותם, נשמע היום כאגדה, לכל הרואה את מפעל הענק בתפארתו. כיום, נראה הדבר טבעי ומובן לחלוטין, כי קיימת אפשרות לחיות חיים יהודיים שלמים ותקינים בחיפה; לדרים בה אין מה לחשוש בשאלת חינוך ילדיהם. בתי ספר לבנים ולבנות מצויים, ישיבות קיימות אף הן, ובכלל קמו בעז"ה מרכזים רבים של תורה ויהדות, וסביבם מוסדות של צדקה וחסד, בכל רחבי העיר. ברם, אם נזכור, כי עד לפני שנים לא רבות, היה המקום הזה – "חיפה האדומה", בבחינת "מדבר רוחני" פשוטו כמשמעו; כמעט לגמרי בלי תורה ויראה ולא כל שכן חסידים וחסידות, מקבלת התמונה שלעינינו משמעות שונה בתכלית; רחבה ומעמיקה יותר, מפליאה ומעוררת

חיים יהודיים

בחתונת הר' יוסף שמואלי הי"ו

השתאות.

קשה וכמעט נבצר להבין את מידת ההצלחה העצומה שהיתה לרבינו זצ"ל במפעל חייו. לא רק התנאים שסובבו אותו היו כאלה שהבטיחו כמעט בבירור כשלון לכל יוזמה חדשה ומהפכנית, אלא אף מצב בריאותו הלקוי, היה בו כדי להגבילו ולהצר צעדיו. אך למרות הכל קם המפעל והיה. מפעל של תחיה והתחדשות, בית יוצר לאדם ונשמתו. כי זאת לדעת: כל המאמצים הכבירים שהשקיע, העמל, היגיעה והיזע עד בלי גבול, שהיו מנת חלקו של אדמו"ר זצוק"ל, כולם כאחד כוונו למטרה אחת ויחידה: לחנך דור חדש ברוח התורה והחסידות ורוחה המיוחדת, עתיקת היומין, של "ויז'ניץ"; זו שחרטה את האהבה על דגלה: אהבה לבורא עולם, לתורתו ולישראל עמו.

מחנכם ומנהיגם של כלל ישראל

למען הדור הצעיר לא ידע רבנו מנוח, עוד משחר ימיו. בכל הקהילות בהן שימש כרב ולאחר מכן, עם פטירת אביו בעל "אהבת ישראל" כאדמו"ר, לא שקט ולא נח, עד שעלה בידו לארגן ולבסס כיאות את רשת החינוך במקום: להקים תלמודי תורה לבנים ובתי יעקב לבנות, לארגן שעורים תורניים למיניהם; יומיים או שבועיים וליזום פעולות שונות ברוח האמונה והמסורת למען לא ידח ממנו נדח, חלילה, עקב התחברות לחוגים החילוניים, שהחלו לגלות פעילות בולטת ברחבי בוקובינה.

אמנם, היו אלה תינוקות של בית רבן אשר עמדו בראש דאגתו, אבל בכח אישיותו המופלאה חינך לא רק צעירים. הוא חדר לתוך תוכה של נפש זולתו בכח קסמו האישי הנדיר, נועם אהבתו ופקחותו הבלתי–מצויה, וחולל בכך גדולות, אצל כל יחיד שזכה

שוחים בצמא את דבריו

רבינו זצ"ל בחתונת הר' משה גליקמן הי"ו. תנועת ידים אופינית ופנים שוחקות.
מימין הגאון רבי יהודה לייב אויסיביל זצ"ל ראש הישיבה הראשון.

להתקרב אליו. אנשים שמעולם לא הכירוהו, ואף לא שמעו את שמעו, נקשרו אליו בעבותות אהבה והערצה, עת פגשו במאור פניו, מתק דיבורו ואצילות הנהגתו. משנתקרבו וחזו יותר ויותר את יפי הנהגותיו ומדותיו, לא יכול היה הדבר שלא להשפיע – ממנו למדו ובדרכו הקדושה החלו לפסוע; השתדלו להתנהג אחרת עם הבריות, ובכלל לקדש, לרומם, יותר, את ארחות החיים על כל נפתוליהם.

עתים, לא יכול היית שלא להשתומם עד כמה גדול כחה של אהבה. שכן, בכחה של זו השיג מרן זצוק"ל מה שלא יכלו המלים החריפות והתקיפות, או אפילו היפות, להשיג. דרכו לא היתה, מה שאנו רגילים להגדיר כ"דרכי נועם" בלבד. הגדרה זו, כפשוטה, ניתנת גם להבנה פשטנית שתוכנה הליכה תמידית בדרך המתונה, אף אם כוללת היא פשרות מסוימות. אולם אצל אדמו"ר זצוק"ל, ראינו את המשמעות האמיתית של: "דרכיה דרכי נועם וכל נתיבותיה שלום"; בכל פרשת חייו הסוערת, בשנות השלוה, כבשנות התלאה, בתקופות הבנין והיצירה, כבימי הצער והסבל הבלתי–יתואר, לא נע ולא זע אף קוצו של יוד מדעת התורה הקדושה, שלאורה ורק לאורה הלך בעקביות. את עמדתו הבלתי מתפשרת היה מביע באופנים שונים; אם בתקיפות ואם במתינות, אך גם תקיפותו מחד וגם דרכי פעולותיו המתונות מאידך, היו כולם מכוונות להשיב לב בנים לאביהם שבשמים, מתוך חמימות הבוקעת לעצמה מסילות אל הלב והנפש, ומביאתך לשלימות מקורית ואמיתית.

לא נע ולא זע אף קוצו של יוד מדעת התורה הקדושה, שלאורה ורק לאורה הלך בעקביות.

הוא היה מנהיגם של כל שומרי הגחלת. בכל מפעליו המרובים ראה לנגד עיניו את תועלתו של הכלל; את מידת התפשטות הקדושה, שתווצר על כלם מצעד זה או אחר, ואת קידוש שם שמים ברבים שייגרם כתוצאה מהליכה בתלם הישר והטוב.

תמיד היה ראש המדברים והפועלים, העושים והמעשים, למען כל דבר שבקדושה. דבריו הקולעים והנוקבים על הנושאים הבוערים, שהיו על הפרק שבו את הכל בהגיונם וטעמם; חסידים ואנשי מעשה, כמו את אותם שהיו רחוקים מעולם החסידות כל עיקר.

למען הגנה על קדושת הכלל מפני פרצות שונות ומשונות, לא ידע מנוח מעודו. נלחם כל עוד נפשו בו, ובכל האמצעים, שעמדו לרשותו כדי לחסל, או לפחות לצמצם במידת האפשר, את התפשטות מבול החילוניות המהרסת. אף בערוב ימיו, עת תקפה עליו מחלתו הקשה, לא היה בכחה לעצרו מלזעוק ולתבוע בכל החריפות האפשרית ביטול הכונה להפעיל בעיר את הכרמלית בשבתות ומועדי–ישראל. די אם נזכור את קיומה של התחבורה הציבורית בחיפה בימות הקודש כבימות החול – לדאבון הלב, כדי להבין את קשי המאבק סביב נושא זה. זאת ועוד, התקופה בה ניהל רבינו את מאבקו, היתה בראשית יציאתם למרחב במוסדות החינוך אשר הקים. מבחינה כלכלית, התנהל אז מאבק איתנים בקשיים גדולים מאד, שנתחייבו מהרחבה בקנה–מידה בלתי רגיל שכזה. עירית חיפה, ובראשה ראש העיר, שידוע היה כאדם שאין לו ולמסורת ישראל שייכות, התיצבו, למרות הכל, לימין אדמו"ר זצוק"ל במפעלו הגדול. הדבר נבע מהכרתם המאוחדת בגדלות אישיותו וחשיבות פעליו. יציאתו של מרן חוצץ, נגד יזמתה של העיריה, בענין הכרמלית, עלולה היתה, איפוא, לסכן את עזרתה, ולגרום בכך סכנה רבתי למוסדות שהוקמו בעמל כה רב.

אף על פי כן, מתוך ידיעה ברורה של סכנת ההרס העצום אשר איימה על חיפה

העיר, יצא אדמו"ר במרץ האופיני לו והתיצב ללא חת בראש היוזמים את ביטול רוע הגזירה. הוא הציג בנאומיו את המצב לאשורו. את הסכנה המרחפת ואת אשר יש וניתן לעשות; ללא ציעוף או משוא–פנים, היסוס או שמץ של פשרנות. הגזירה הזו בוטלה, ומאבקו הנמרץ של אדמו"ר זכה להכרה כללית אף בקרב החוגים החילוניים, שדבריו הבוטים והאמיצים הדהדו באזניהם עוד זמן רב לאחר מכן.

הוא לחם מלחמת ה' בכל מקום בו שהה; אם בקהילות בהן כיהן כרב ומורה דעה; בפולין; קוצמן ובסרט המכובדת, – גולת כותרת כהונותיו, אשר עליה נחרת שמו לעולמים; אם בגלות טרנסניסטריה האיומה, שם שימש מנהיגם של הגולים; אם בתקופת הפדות שלאחר הסבל עת עבר בקהילות ההרוסות לראות בענות אחיו, השבורים ורצוצים מכוס התרעלה, אשר ניתכה על ראשם וקומם, בדרכו המיוחדת את רוחם הנפולה, וכאמור אף בשנות חייו האחרונות בארצנו הקדושה, לא נמנע מלהשיב מלחמה שערה נגד פורצי ופורקי עול למיניהם.

ברם, עם שקיים במלואו את הצו של: "לא תגורו מפני איש", היה הרבה מן המיוחד בדרך מלחמתו; מעולם לא גרס רעש לשם רעש, תקיפות לשמה או אפילו מלחמה לשמה. צעדיו – כל כולם מכוונים היו להשגת מטרה מסוימת, אפילו הובעו בחריפות יוצאת מגדר הרגיל. במקרה כזה נבע הדבר עקב הכרתו, כי אין דרך אחרת זולתי זו הנמרצת, התקיפה המשיגה את הרצוי בסופו של דבר.

הוא שמר על טוהר קהילתו מכל משמר; משנודע היה לו על פירצה, על דבר אשר אירע לא כשורה, הגיב על כך מיד ובדרכו שלו; אם בהזמנת המעורב בדבר לביתו לשם שיחה, או בדרשה, קבל עם ועדה. – הכל בהתאם לנסיבות ולתועלת.

צעיר לימים היה כשדובר בו נכבדות למנותו רבה של ויז'ניץ, לאחר מלחמת העולם הראשונה. לפני שנשא דרשתו בפני הקהל הנכבד נודע לו, כי אירע שאחד מבני העיר הלשין על זולתו באזני השלטונות. משששמע את הדבר הזדעזע עמוקות, עמד לפני הקהל ואמר: שאל הברזל את הפטיש: מדוע זה, כשמכה אתה את העץ נבקע הוא מיד, ללא שהיות. ואילו כאשר אתה מכני, שורר בינינו חום עצום, שמקורו במכותיך? ענה לו הפטיש: העץ אינו אחי ומשום שכחי גדול מכחו שלו, נכנע הוא לי מיד ובנקל. אך כאשר שני אחים מכים האחד את זולתו, אזי גדולים הכאב והצער שבעתיים...! באמרו זאת, הוכיח קשות את הציבור וקרא למנוע הישנות תופעה דומה בעתיד. שנים רבות לאחר מכן, עוד הגו הנוכחים בדרשה ובמה שנאמר בה, וזכרו את מידת ההשפעה הגדולה שהיתה לה עליהם ועל העיר כולה.

האציל והמציל

מלחמתו היתה מתמדת, יום יומית. שכן, נפשו איותה את התרוממות כל הסובבים אותו בכל המובנים: במסחר, בהטבה עם הזולת ובכלל בדברים שאדם דש בעקביו. לא היה כמעט אף שטח עליו לא עמד בדרשותיו התכופות. אפילו בשנות הגלות, לא עייף מלהתריע ולחזור ולעשות כן, על כל תופעה שלילית ויוצאת דופן. הוא תבע במפגיע שמירה על צלם אלוקים, אפילו כשהתנאים הקשו על כך. התנאים האיומים בהם שכנו הגולים כמעט ובלתי ניתנים לתיאור. היה זה מצב מדכא מכל וכל. רבים, וגם

טובים נשברו, פשוטו כמשמעו, מן הקורות אותם ואת משפחתם. שארית הפליטה הדוויה, רצוצה היתה מאימת הימים ומאי ידיעת הקורות מחר. יום יום ותלאותיו. יום יום ומוראותיו השונות והמשונות.

בכחות על-אנושיים, מתוך סיכון והתמסרות בלתי-נתנים להבעת קולמוס, התבלט אדמו"ר זצוק"ל בסגולתו הנדירה לטעת בלב הזולת תקוה ועידוד, הרגעה ונוחם; בשמשו מעין מפכה בעוז, עצה, תושיה, הדרכה והכוונה לכל המצבים, אשר עמדו היהודים בפניהם; בהיותו הכתובת לכל נדכה, קשה יום או עטור סבל; בהפכו את ביתו מרכז של עזרה וסעד, הן במטבח שהקים לרעבים ולחסרי בית והן בחלוקת הכספים אשר נשלחו אליו על ידי אחיו בעל "דמשק אליעזר"; כל אלה, בצד עצם אישיותו, הפכוהו למנהיגם המוכתר של הגולים - לאביהם של אסירי גולת טרנסדניסטריה. תיאורם של אלה, אשר שהו עמו בשנים נוראות אלה, הוא ממש בלתי נדלה. אין מלים בפיהם לתיאור גדלות רוחו, אומץ לבו ורוחב דעתו. הוא הקדיש את כל ישותו לאחיו הנאנקים בצרותיהם; לא היתה לו שעת יום או לילה עבור עצמו. תמיד ידעו, כי אליו ניתן לפנות כל אימת שיש צורך בכך. הוא ירד אל העם כדי לשמור עליו; היה מבקר חולים בבתיהם מתוך סיכון נפשו ובריאותו ודאג למחסורם, עד לפרטים האחרונים, של הזקוקים לכך. אף בעתות סכנה, לא נמנע מלשבת בצוותא חדא עם יהודים שהתגנבו לביתו בלילות שבת קודש, ולערוך שלחנו הטהור. בדברי תורתו, נסך בטחון בצל מסתופפיו, כי סוף דבר, וטובתם תגיעם.

אכן, חקוקה תקופה מרה זו, בלב כל אלה שעברו אותה, ובלתי ניתנת היא להמחק

טפיחה על השכם

"למצויים בקברתו היתה הרגשה נפלאה" ברקע נראים הר' יחזקאל יוסף הרטמן ז"ל, ראשון המשתכנים ב"רמת ויז'ניץ". ר' מנחם קוסטינר הי"ו והעסקן המופלא הר' יעקב כץ ז"ל בחתונת הר' בן ציון רייש ע"ה.

ולהשכח מהם. ההכרה המשותפת לכל אותם ששהו במחיצתו של מרן זצוק"ל, אחת הינה: מה ששמר עליהם והביאם שלמים ברוחניותם עד הלום; הלא היא קרבתם לאותו צדיק, אשר שקד עליהם לשמרם מכל מצוק. מפעלו היה מפעל של נצח. של נצירת המון עם, הרוס וחרב, מירידה תהומית אלי יאוש ואבדן שארית רוחניותו.

חלק בלתי נפרד מאישיותו הדגולה היתה ענוותנותו. מעולם לא החזיק טובה לעצמו. אף כשהופיע בפני נדיבי עם, לצורך הגשמת תנופת חזונו, לא השתבח בעברו העשיר והמפואר, אלא בזכות אביו הקדוש ותכניותיו בעתיד. היה מכבד כל אדם. כל ילד, שבא במחיצתו. בדברו עם מאן דהו לא נתן להרגיש, כי מצוי הוא הרחק הרחק מעל ומעבר לדרגתו של בן שיחו. נהפוך הוא. בכחו הרב לרתק ולענין, השכיל להעניק למשוחח עמו את ההרגשה, כי משוחח הוא עם אדם הקרוב ללבבו, שדבריו מעניינים אותו, וכי שותף הוא לו בהרגשותיו. היתה למצוים בקרבתו הרגשה נפלאה, כזו הפותחת סגור הלב מכל וכל, המבטלת את הישות העצמית מרוב אהבה וכלות הנפש.

בצדק הגדירוהו פעם כ"יהודי המתוק", אך דומה, כי נכון יותר, ופשוט אמיתי יותר, היה לכנותו כ"אב" – אביהם אהובם של רחוקים וקרובים שמצאו בו משען ומפלט מזור ומרפא למועקותיהם.

למתבוננים בהליכות חייו בקודש, ניתן היה לחוש בעליל מה פירושו של "כל הבורח מן הכבוד, הכבוד רודף אחריו". סיפר בנו, אדמו"ר שליט"א, כי כאשר שהה פעם אדמו"ר זצוק"ל בשוויץ והגיע לבית הכנסת המקומי, ישב לו רב המקום במקומו המכובד, ואילו האדמו"ר התישב במקום מכובד פחות. קהל המתפללים לא הבין פשר יחסו של הרב אשר לא השכיל לקבל כיאות, פניו של האורח הרם. למחרת, משנודע לאדמו"ר זצוק"ל על מורת הרוח שעוררה התנהגותו של המרא–דאתרא, נענה ואמר: "וכי אם היה אומר לי לישב על מקומו האם הייתי עושה זאת?" ולא עוד, אלא שלפני קריאת התורה, כשנשא דרשתו ברבים הוכיח את הקהל על שאין הם ממתינים על רבם בתפילתו... לא רק שלא נעלב, שלא הרגיש שמץ של פגיעה, אלא אף לא הבין מה טעם יש כן להיעלב. כה מושרשת בו היתה הענוה. טבעית, מובנת מאליה.

היה אמנם שליחם הנאמן של כלל ישראל בכל מקום שהיו הם והיה הוא, אך הכלל מורכב היה עבורו מפרטים מרובים; כל פרט ומקומו, כל פרט ו"עולמו" השלם והנפרד. משום כך, לחם תמיד את מלחמתו של היחיד הנשכח, של מוכה הסבל הנדכה, בכל יכלתו.

למען הזולת וכדי להסב נחת–רוח ליהודי לא ידע קושי. חוזר ושונה היה תמיד, כמעט בכל הזדמנות, על חשיבות הנשיאה בעול עם הזולת: "המהלך בדרך יחידי" הסביר פעם; היינו אותו השואף להשלים רק את עצמו ואין דאגתו נתונה לזולת להדריכו ולעמוד לימינו, "והמפנה לבו לבטלה" זה הטוען, כי תוכחתו בין כך לא תועיל; על אלה נאמר: "הרי זה מתחייב בנפשו", שכן התכלית הנרצית היא ללמוד וללמד גם את חברך ולא את עצמך בלבד...

למען תינוקות של בית רבן

בטיפוחם וגדולם הנכון של תינוקות של בית רבן ראה תמיד משאת–נפשו וחייו עלי אדמות. עוד בשנות מלחמת העולם הראשונה, והוא אז צעיר לימים, מספר עד

ראיה אחד, כבר בלט ביותר; היה מתפנה לילדים ומעודדם; לזה נתן מטבע, את זה בחן בלימוד, לזה אמר הלצה – לכולם היה לו זמן... אכן, למען ילדי ישראל חי, למענם פעל ולמענם הקים עוד בסערט את הישיבה הגדולה: "בית ישראל ותמכין דאורייתא".

כמה מטרות היו לו בהקמתו של מרכז תורני זה, שתים היו העקריות מביניהן. ראשית, לשנות את אוירת הרחוב, שנעשתה קלוקלת עם ירידת הדור עקב מוראות מלחמת העולם הראשונה, ושנית לחנך דור ברוח הדוגלת את הדגשת הצווי של: "יהא שם שמים מתאהב על ידך". הדבר לא ארך זמן רב ושם המפעל יצא למרחוק. אף ממרחקים הגיעו ללמוד במקום התורה שעמד תחת טיפוחו האישי והמסור של אדמו"ר זצוק"ל. הוא לא הסתפק אך ורק בעמלו על תיקון המידות ושיפור שיחם של תלמידיו. היתה לו הקפדה חמורה על קיום רמת לימודים הולמת ומתח לימודים מתמיד. באמצעות בחינות שערך הוא עצמו ורבנים אחרים, הוכרחו התלמידים להגביר חילם בתורה ולהשקיע מעינם בהויות דאביי ורבא. מאלף לעמוד כיום על דברי אדמו"ר זצוק"ל אז, לפני עשרות בשנים. משנשאל באותה תקופה, עת שגשגה ופרחה ישיבתו, על השאיפה המדריכתו במרכז שהקים לתורה ויראה, ענה: כל שאיפתי ומטרתי, להוציא מתחת ידי רבנים כפי שאני מבין שצריך להיות רב, ובעלי בתים, כפי שאני מבין איך שצריך להיראות בעל בית; שיהא מבין על טיבו של רב, שידע מה לדרוש הימנו, ושיהיה מסוגל ורוצה, לאחר עמל היום, ללמוד בקביעות, מדי יום ביומו, שעור אצל הרב...

וכך הצליח, באמת, במשך שנות קיום הישיבה להעמיד תלמידי חכמים ואנשי אמת, מיטיבי זולתם וישרי נפש, אשר ראו בו את סמלם; לאורו הלכו ובמידותיו הנאצלות דבקו. כך, עד שעלה הכורת על ישיבה חשובה זו, כמו על שאר קהילות בוקובינה עם עלות הצר הצורר.

מבחן בישיבה ברחוב בילו 16

שבע יסורים, רוגז ותלאה הגיע מרן זצוק"ל לארץ אבותיו – אהבתו הישנה. מאז ומקדם יקדה בלבו שלהבת אהבת ציון; עוד לפני כארבעים שנה אירגן קבוצה של חסידים ואנשי מעשה אשר עלו לארץ והתישבו ברחובות ובעצמו ביקר כאן יחד עם אחיו, אדמו"ר זצוק"ל מויז'ניץ ובעל "דמשק אליעזר" בשעה שאיש לא חלם על שואה ונסיבות שלאחריה.

כשהגיע, היה הדבר כמובן ופשוט לכולם שמקום מושבו יקבע במרכז הארץ. ברם, להפתעת הכל, בחר דוקא בחיפה. תגובת מקורביו היתה תדהמה רבתי; בחיפה זו, בה נרמסת שבת המקודשת בפומבי, הרי ימצא בקושי מנין? שאלוהו. אך הוא הוסיף ועמד על דעתו, בהסבירו אותה: לאחר כל הקורות בתקופה האחרונה, בה עלו למוקד שרפי קודש וטוהר והנה היתה עלי יד ד' להשאירני בחיים. סימן הוא עבורי, כי אני את תפקידי בעולם הזה עוד לא סיימתי. התחלתי מחשב לעצמי מה בעצם מסוגל אנכי, בכחותי הנוכחיים, עוד לעשות? והגעתי למסקנה אחת ויחידה: עלי להמשיך ולעסוק במה שעסקתי מעודי – בחינוך ילדי ישראל. אינני רואה כמטרתי להקים ישיבה במקום בו כבר נעשה הדבר. הלואי ותרבינה ישיבות בכל מקום, אך במקום בו קיים כבר מבחר של מקומות תורה אין הצורך במקום חדש כה חריף, כפי שהוא בחיפה האדומה. את מטרת שארית חיי, רואה אני בהקמת נקודה שכל כולה תתנהל כל פי התורה והמסורה. תקוותי לבורא עולם, סיים ואמר, שיתן לי כחות, כדי להשיג שאיפתי זו. לשומעי דבריו, אפילו לאלה שהכירו את איש החזון המרקיע, אשר הגשים כבר בעבר הלא–רחוק הרבה מן הדברים שנראו לאחרים כדמיונות, נשמעו מילותיו אלה כנטולים שלא מעולמנו. למעשה, מחוץ לרצונו העז והחלטתו הנחושה, לא היה כמעט נתון אחד, שהבטיח הצלחה אפילו צנועה ומועטת. שכן, רק מי שחי בתקופה ההיא, לאחר החורבן ושריפתם של מאות אלפי בתי אב בישראל; בתים של קדושה, של טהרה, של יראה תמימה; מסוגל להבין באיזו תקופת משבר נוראה, החל רבינו במפעלו

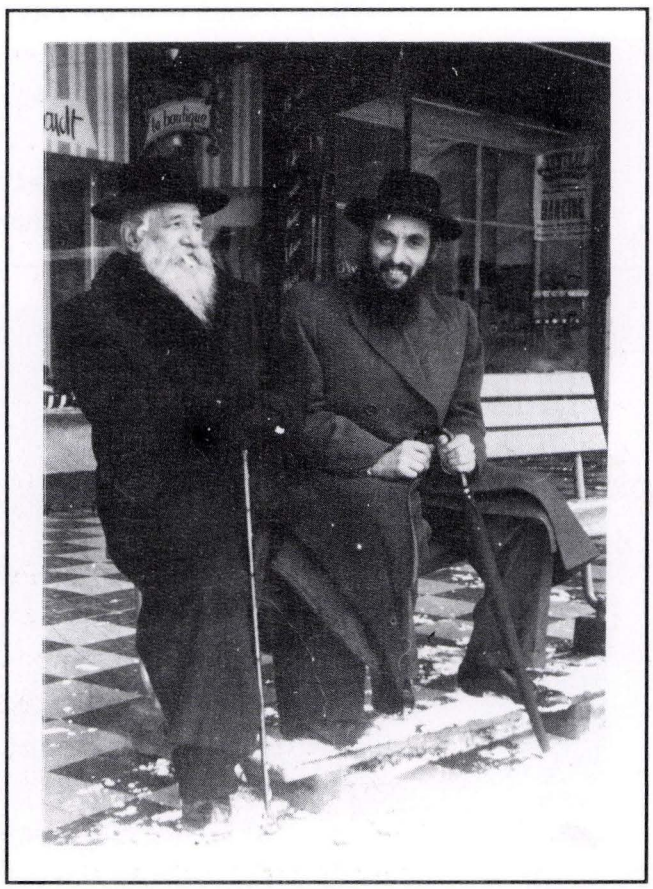

סעודת "זאת חנוכה" בשנת תשי"ח עם תלמידי הישיבה,
על ברכי רבנו הרב ר' מרדכי אדלר זצ"ל כילד.

הענק. החורבן הרוחני היה נורא. אנשים, אפילו באו להתפלל, היו שבורים בלבם פנימה! הם חיו את עברם המזווע בו ראו לנגד עיניהם ממש, התמוטטות עולם שלם – עולמם שלהם; מי חשב אז בכלל על קימום הריסות רוחניות? כמה העלו על הדעת דאגה לעתידם הרוחני של הילדים? אבל לא איש כרבינו יכנע למציאות. הוא שלח לקרוא למי שחננו ד' בילד שהיה בגיל מתאים, וניסה להשפיע עליו בכל מיני דרכים למסור אותו לידיו האמונות. המלאכה היתה קשה ומפרכת, אך בסופו של דבר הצליח חפץ ד' בידו. הישיבה נפתחה. ראשיתה מצער היתה – ששה תלמידים בלבד, אך ההישג שבעצם הפתיחה היה עצום.

התמסרותו של אדמו"ר זצוק"ל לבנין ופיתוח המפעל היתה לאין שיעור וסיפור. הוא החל "בונה" את תלמידיו מן המסד ממש; שעות ארוכות היה מקדיש להעלאתם על דרך המלך מכל הבחינות; בלימוד כמו בשיפור המידות, ביראת ד' כמו בהתנהגות נימוסית והולמת.

תשומת לבו מופנית היתה אף לתנאים הגשמיים ולהופעתם החיצונית של תלמידיו; הוא דאג להם עד לפרטים הקטנים ביותר, ממש כדרך, שאב דואג לבנו יחידו. עד מהרה, וניתן היה לחוש בשינוי מהותי ובהטבעת החותם המייחד של רבינו על הנערים הצעירים, שחלקם אף לא טעם מימיהם טעם של תורה וחסידות. כחו העצום של אדמו"ר זצוק"ל כמחנך גדול ודגול בא לידי ביטוי בלתי יאומן; הוא שינה

בשוויץ

רבינו במקום מרפא, לצידו החסיד ר' מנדל שטיינמץ הי"ו

מן הקצה אל הקצה נערים שאיש לא היה מאמין כי ניתן לשנות אופיים אף במשהו.

משנוכחו רבים בהצלחת אדמו"ר, שהרשימה אף רחוקים, החלו גם הם שולחים את בניהם. וכך הלך וגדל מספר התלמידים בהתמדה. המצב בפנימיה נעשה קשה והדוחק הורגש היטב. אז, החל מרן זצוק"ל לדבר על הקמת מרכז שלם, לא בעיר ממש אלא בשוליה. את כוונתו הגדיר באמרו: רצוני במקום בו יוכלו הילדים לגדול בלי לראות חלולי שבת ח"ו...

הקמת השכון לא היתה, איפוא, מטרה כשלעצמה, אלא אמצעי לה; ליתן יכולת לגדל דור באוירת טהרה, אוירה נקיה מכל המפריעים האופיניים לרשות הרבים דהיום. תקציב מתאים למפעל האדירים לא היה. הרוח האיתנה היותה תחליף הולם ותריס מגן בפני כל הקשיים, שנערמו בדרכו של אדמו"ר. שוב ושוב נטל בידו את מקל הנדודים, בלי שים לב למצב בריאותו שהיה רופף והלך; הופיע במרכזי יהדות שבחו"ל לפני נדיבי עם והציע בפניהם מטרותיו הנועזות. טפח מהרגשות לבו גילה פעם למקורביו טרם נסעו. וכך אמר: אני מרגיש עצמי כאותו איש עתי שהוטל עליו להוביל את השעיר המדברה. במעמד רם של עבודת בית המקדש על ידי הכהן הגדול ביום כפור, ובנוכחותם של המוני בית ישראל, עליו לעזוב את ירושלים עיר הקודש וללכת המדברה. גם אני, אמר, עוזב את בית מדרשי, את תלמידי וכל ידידי, ונוסע בלב נשבר ומחוסר ברירה למרחקים, כדי להגשים מה שהתחלתי בו...

והמפעל קם והיה. במלוא הדר קומתו ותפארת מחוללו נצב עומד על כנו, בצורה של מוסדות חינוך המפוארים המתנהלים כולם בהתאם לרוחו הגדולה של יוזמם.

אך רק זמן מועט, זכה רבינו הקוה"ט לרוות נחת מפרי הלוליו, כי נלקח לשמי רום לפני תשע שנים בדיוק. פטירתו המדהימה ניחתה על הכל כמהלומה כבדה, שוברת לב ונפש. רב היה הכאב, גדול הימנו היה הצער. רבים, רבים, הרגישו באבדן רועם הנאמן, אוהב ישראל ללא מצרים וגבול.

תחיה והמשך

לאחר תקופת הלם לא ארוכה, והנה שוב בוקע אור מפינת יקרת זו של עולם התורה והחסידות. מתוך רצון אדירים לשמור על אותה רוח מיוחדת אותה נטע אדמו"ר זצוק"ל בתלמידיו וכל יודעיו, נטלו על עצמם בניו, את העול הכבד לשמור על מורשתו הרוחנית, לבססה ולהרחיבה.

אדמו"ר הה"צ רבי אליעזר שליט"א, ממלא מקומו בקודש ואחיו ראש הישיבה הרה"ג רבי משה שליט"א, עושים לילות כימים במלאכתם, מלאכת הקודש, מתוך הקרבה עילאית ומסירות נפש. עיקר תשומת לבם מרוכזת ב"לב" השכונה, הלא הם מוסדות החינוך ששמעם יצא לשם ולתהילה, ברמת לימודים הגבוהה ובחינוך המיוחד בו הם מצטיינים. כמאתיים ילדים ונערים מתחנכים היום בתלמוד–תורה, בישיבה הקטנה והגדולה וב"כולל האברכים" המסונף לישיבה. – זהו מרכז נדיר לתורה, לחסידות ולכל מידה נכונה ויפה.

חויה בלתי נשכחת נכונה לכל המבקר במקום. השלוה והרוגע שולטים כאן בכיפה.

בשכונה המבהיקה בנקיונה ובסדר המופתי שלה, מתנהלים החיים מתוך אחוה, רעות ושיתוף אין כמוהם.

מאות המשפחות הדרות כאן טוות חייהן סביב תורה וחסידות, ובאהבת ישראל אמיתית, נקיה מכל רבב.

הנך חש מיד קירבה נפשית, בלתי אמצעית, לנוכח קבלת הפנים החמימה ומאור הפנים בו מתקבל כל אורח. הקול היחיד הבוקע דממת השקט והנשמע כאן ללא הפוגה הוא קול התורה העולה מהיכל ד'. למן שעות הבוקר המוקדמות ועד לשעות הקטנות של הלילה שוקדים "פרחי הכהונה" על תלמודם.

יגיעתם ועמלם הרבים, באים לידי ביטוי מלא ומרשים בבחינות שבועיות הנערכות על ידי רבנים ידועי שם.

הטיפול האישי בכל תלמיד בולט פה מאד. מדי פעם נקראים התלמידים לשיחות אישיות אל האדמו"ר שליט"א, אשר עוקב מקרוב אחר טיב התפתחותו של כל אחד מהם, הן בלימודיו והן בהתנהגותו הכללית בישיבה ובבית. דגש מיוחד מושם על ענין תיקון המידות. ליל ששי מוקדש כלו לנושא זה, כאשר שעורים קבועים נאמרים בו על ידי ראש הישיבה ומשגיחה, ולעתים אף ע"י אדמו"ר שליט"א.

במרוצת שנות קיומה, כבר הספיקה ישיבת "יחל ישראל" להוציא מתוכה בוגרים רבים, כולם נאמנים לדרכו של מחוללה וממשיכיו. הקשר הנשמר עם בוגרים אלה, אשר חלקם משמשים בקודש כרבנים ויושבי על מדין, שוחטים, סופרי סת"ם ומורים, הוא איתן ביותר. מענין לראותם מתכנסים מדי פעם בצוותא בשבת, לשלחנו של אדמו"ר שליט"א. או לרגל אירוע של שמחה לו מוזמנים הם כולם. אתה חש מיד בעדינות, באהבת ישראל הקורנת מהם. דבורים מקרב, חמים, – בדיוק כפי שהורום במשך שנות התחממותם סביב השלהבת הדולקת בעוז. שלהבת זו, הפכה כבר מזמן לנכס. נכס של יהדות, נכס של כל עולם התורה, – נכס של קרבת אלוקים. לכאן נוהרים רבים, אף מישיבות ליטאיות מובהקות, לשמוע ולהתבשם בלילות שבת קודש, עת עורך אדמו"ר שליט"א שלחנו ברוב עם, או במוצאי שבת ר"ח, כאשר נערכת ברוב פאר והדר סעודת מלוה מלכה, ובה עורכים אברכי המקום סיום מסכת.

אתה חוזה בפלא הגדול, של קריה חסידית שוקקת תורה, תוססת ומתסיסה, ומתפעל ממידת הצינעה האופפתה. הלמות הבניה הנשמעת, מסבירה לך היטב, כי כאן אין מדברים – פה עושים ומבצעים. כזו היתה דרכו של אדמו"ר זצוק"ל וזוהי גם דרכם של בניו ממשיכי מורשתו. תוכניות הפיתוח רבות ומגוונות. הראשונה מביניהן היא הרחבת מסגרת הקליטה של הישיבה. שכן, גדול הוא מאוד מספר המתדפקים על שעריה, אך מנגד מצומצם הוא המקום. הפנימיה המשוכללת, מצפה להרחבתה, עם השלמתן של שתי קומות המיועדות לחדרי שינה, שעבודות הגמר בהן מתעכבות כרגע מחוסר תקציב מתאים.

הכל קיים כאן, אפילו מסגרת של מפעלי תעשיה. כפולה היתה מטרת הקמתם. ראשית, לספק לאברכים שכבר יצאו להמולת החיים אפשרות להשתכר במסגרת מתאימה ושנית, להקים תשתית כספית למוסדות החינוך. בבית הדפוס של הקריה יוצאת לאור חוברת מרשימה "קול ברמה" ובה שפע של דברי תורה ומחשבה, אמרות ורעיונות מאדמו"ר זצוק"ל, ומבנו יבלטו"א אדמו"ר שליט"א.

הנה כי כן, מרשים הוא ההוה, אך מבטיח לא פחות גדולות ונצורות, הוא העתיד. רוחו של מרן חיה וקיימת; לא רק בלבבות פנימה, אלא אף במעשים הנעשים על פי הדרך שהתווה בעודו בינינו, עוד בחיים חיותו. זכינו כולנו לראות בפועל, את מה שראה הוא בחזונו המקיף: העמדת דורות שכל כולם בהתאם לרוח, אשר דומה היה כי כבתה ואיננה בשואה האיומה.

יום פטירתו של רבינו, אינו רק יום זכרון וחשבון נפש עבורנו – כל אלה שזכו להתעלות מזיו אורו, אלא יום של תקוה ותפילה עזה להמשך ולשגשוג מפעל חייו, לתפארת כל בית ישראל.

(שערים תשרי תשל"ג)

כותב המאמר הוא בנו של הר' חיים מנלה סורקיס ז"ל ממקורבי רבינו, יליד ויז'ניץ, נצר לרבינו בעל "בית-חדש" מתלמידי בעל "דמשק-אליעזר" זצ"ל, עם רבינו זצ"ל נקשר בקשר אמיץ בגולת דז'ורין שם היה איש אמונו ופעל רבות להצלת אחינו בני ישראל. נפטר ביום ג' סיון תשמ"ז.

מקור הברכה

מנשה מילר

עשור לפטירת האדמו"ר מסעדט ויזניץ זצוק"ל

עם הוודע דבר הסתלקותו של רבנו הקוה"ט מסעדט–ויזניץ קרא עליו אחד מגדולי האדמו"רים הפסוק "העשירי יהיה קודש" כבנו העשירי של כ"ק אביו בעל ה"אהבת ישראל" מוויז'ניץ, השנה יש משמעות מיוחדת וכפולה לקריאה זו לרגל יום ההילולא העשירי ב' חשון תשל"ד, גאון דורנו הרב מטשבין זצוק"ל, כתב עליו במברק התנחומין ששיגר "מראשי ומנהיגי הדור, אין לנו תמורתו, בדור יתום זה, חבל על דאבדין ולא משתכחין".

כי מי ששהה במחיצתו, הרגיש את האדם הגדול, שבאצילות העליונה, האופפת על כל שיחו, תוכחתו, צדקתו, וחכמתו. וכן במקום גדולתו ראו את ענוותנותו הגדולה, השתתף בכל פעולה חשובה ויוזמה להרבות כבוד שמים, ולאמץ ידים רפות ביהדות, יהיה מקורי בכל ענין, ולא הלך אחר השיגרה, אמרותיו השנונות והקולעות נחקקו עמוק בלב שומעיהם, ע"י מאור פניו ונועם שיחו.

היה אישיות מאירה וקורנת – תפארת לבית ויז'ניץ, בחכמתו ותבונתו מצא הערכה והערצה, בכל חוגי היהדות החרדית, ושימש כקברניט דגול, ומסור בים סוער וזועף, בעל מעוף וחזון, בפיקחותו חיבק זרועות עולם, דוגמא חיה של עירנות ופעילות גם יחד, בדאגה בלב ונפש לכלל ולפרט.

סמל חותם בית ויז'ניץ, היתה מידת אהבת ישראל, שאיפיינו את מנהיגי שלשלת זו, האהבה לזולת ולעמוד לעזרתו, להמליץ טוב על ישראל בכל עידן ועידן. החדרת שמחה לכל אחד ואחד, ואכן אמר עליו אחיו הרה"צ מויז'ניץ ב"ב זצוק"ל שנוט' שמו ה"ברוך" הוא – בשמחה רבה ואמרו כולם, עבודה מאהבה מתך שמחה וחדוה שהצטיין בה כל שנותיו.

כיום שאת דיוקנו המזהירה לא נזכה לראות יותר, ציפו רבים שדברי תורתו ודרשותיו יודפסו בספר לזכרון נצח, ואכן זכינו עתה בשנת העשור להסתלקותו שמבחר מאמרותיו ופניניו כונסו בספר והוצאו לאור עולם, למען יתבשמו בו כל בית ישראל.

בימי הרחמים והסליחות אמרנו "אשמנו מכל עם, בושנו מכל דור" ופירש תפילה זו הגה"צ בעל "פרי השדה" אבדק"ק באהנייד – דהנה מלפנים זאת בישראל, אם רצו להעריך ערכנו נגד הדורות הקודמים היו יכולים להכיר פחיתותם וקוטן מדרגתם כמה נסוגו אחור נגד הקדמונים במעלה, ומ"מ נגד הדור שבימיהם לא היה ניכר כ"כ

הפרש גדול ומרחק רב, אמנם עתה בעוה"ז – כלימה תכסה פנינו כי אפילו נגד הדורות האחרונים אשר זכינו עוד להכירם והיו יחד אתנו, ניכר בנו כי ירדנו פלאים עשר מעלות אחורנית, ויש לנו להתבייש לא רק מהם אשר לפנינו אלא מהדורות אשר עמנו, ואולם זאת אם נצייר דרכם בקודש של גדולי ארץ יקחו אנשים מוסר לאחוז במעשה אבותיהם ורבותיהם הק' כדי שדבריהם וצדקותיהם הנפלאים יהיה לנו ולזרענו עד עולם, למשמרת, ומי יתן והיה לבבנו לזכרון בין עינינו להתהלך אחר מידותיהם ודרכיהם.

היוצא לנו שבהוצאת ספר לאור, דברי תורתם ותוכחתם של גאוני וצדיקי דורנו אשר היו אתנו, וזכינו לאורם יש משום שם ושארית בארץ, להמצפים לראות מעשיהם, לסלול במסילותיהם, לדרוך בעקבותיהם, להתנהג באורחותיהם הישרים והנכוחים. אשר הטיפו באמרותיהם הנעימים תוכם רצוף אהבה, להשריש האמונה בקרבנו, לימדו אותנו אורחות חיים, להתדבק בדרכי אבות, ורבותינו הק' ועי"ז קירבו לבבנו לא-ל שבשמים.

כידוע היה רבינו נואם בחסד עליון, פה מפיק מרגליות, דברי תורתו המאירים היו ממש לענג שבת, הלהיבו ועוררו את הלב, נאמרו בצורה בהירה וברורה ומובנת לכולם, מתובלים בדברי מוסר ואגדה, הברקותיו ודברי הצחות היו נפוצים ביותר, בהיותם חריפים וקולעים למטרה.

לכן קיבלה היהדות החרדית בשמחה רבה את הופעת הספר "מקור ברוך" מכקש"ת רבי ברוך הגר זצוק"ל מסערט-ויז'ניץ, הכולל רעיונות נעלים בדרך הפרד"ס

בְּשִׂמְחָה רַבָּה וַאֲמָרוּ כֻּלָּם

אחיו הצדיק מויז'ניץ המליץ עליו ראשי תבות הפסוק הזה ברוך. בתמונה האחים הקדושים בשבע ברכות אצל החסיד הר' פסח שלומוביץ הי"ו חתן חביבם החסיד הר' שלמה זלמן שכטר ז"ל, במרכז התמונה החסידים הר' אברהם גנזלר הי"ו, הרב ראובן שכטר הי"ו מיטיבי נגן בחצרות קדשנו.

והחסידות, על התורה והמועדים, ומספר שיחות על של"ה הק' מסכת שבת – כי אין עושים נפשות לצדיקים אלא דבריהם הן הן זכרונם.

וכה מקדימים בניו:

"במה נקדם לד', נכף לא–לקי מרום, על אשר הגדיל חסדו עמנו, בזכות אבותי הקדושים, ציס"ע פאר מקדושים, זי"ע ועכי"א, להוציא לאור עולם, פנינים יקרים, אמרות טהורות, נובעות ממקור ברוך, דברות קודש מלהבות אש, פתגמין קדישין, מלאים זיו ומפיקים נגה, אשר יצאו מפ"ק של כקש"ת מרן אאמו"ר קדוש וברוך זצללה"ה".

והנה לתאר גודל פעליו של רבינו בכל שנות רבנותו ילאה הפה לדבר והקולמוס מלכתוב – מי אשר זכה לשמוע דברי תורתו ודרשותיו המרתקים, תוכחת מוסר משולב במליצה ישרה עד שאפילו אם אבן הוא נימוח. כל מר ומצוק שפך לפניו שיחו, ונתעודד כשאך יצא ממפתן חדרו, המבקשים עצה ותושיה מצאו משאלתם, הן במילי דשמיא והן במילי דעלמא.

אולם גולת הכותרת בחייו ואשר מסר נפשו עליו הוא חינוך ילדי ישראל לתורה ולתעודה, בעיניו הבהירות חזה את מצבה של היהדות החרדית, הבחין וחש ברוחות הרעות החודרות לכרם בית ישראל, ומאיימות להרוס את כל קדשי האומה, לאור זה הגה את הרעיון ביסוד ישיבות ותלמודי תורה, כי בזה ראה את עוגן ההצלה לנחשולי הסערה, הן במלי דשמיא והן במילי את לב הדור הצעיר לכור מחצבתו.

על פרק מזהיר זה לא פסחו בניו מלספר בקצרה ואלו דבריו:

"הן זכור נזכור, עת חזו עינינו מלך ביפיו, בעמדו במקהלות להרעיף טללי תחי' ולייסר מסילות בלבבנו בדברי נועם היורדים חדרי בטן בשלוב ובמישור התהלך עם אלוקים, ואנשים רבים השיב מעוון במתק לשונו ומאור פניו, ומי האיש אשר יגולל כל פרשת גדולתו ותפארת מעשיו, אשר פעל בחכמתו ותורתו להרים דגל התורה והיראה במקומות כהונתו כרב אב"ד, ורועה נאמן בישורון כק"ק פוליין, קוצמן ואח"כ בעיר סערט, בה הקים עולה של תורה ישיבת "בית ישראל ותמכין דאורייתא" הרביץ תורה לעדרים, והעמיד תלמידים הרבה, גדר ועמד בפרץ במלחמת דת השערה, בעלותו לארה"ק בשנת תש"ז אחר ששתה כוס התרעלה בגולת טרנסניסטריה עד תומה, הקדיש כל כוחו ומאורו במסי"נ אין קץ לעשות נפשות לתורה ולהרחיב גבולות הקדושה והטהרה בעיר חיפה, כאן הקים לשם ולתפארת מבצר עוז לתורה וחסידות, מוסדות התורה "יחל ישראל" ברמת ויז'ניץ".

בעבודת השולחן אשר לפני ה', היה בלי ספק הדבר המרכזי אמירת דברי תורה כשעל כל המסובים אפף ריח טהרה, ופתח לבבם להכניס בהם נופת צוף אמרותיו, אשר הזיל כטל, במתיקות כדבש, אמרי נועם שהטביעו חותמם, על לב שומעיהם, וחוסי צלו, שבקע ועלה מהם אור זך ונקי, המושכים לבו של אדם כמים, המאירה נבכי הנפש, ומסוגלת לנתח מידות האדם ותכונותיו ולזככם, אולם לא זכינו שישאר מכתב ידו, מה גם שבשנותיו בא"י לא כתב כלל עלי גליון דברים שחידש בהלכה ואגדה, ומה שנרשמו ע"י התלמידים אשר הורשו במיוחד לכך, לא נכתבו כהלכה, וגם עיניו לא חזו בדבריהם לראות אם הם באמנה אתו, ואם עמדו על שורש כוונת

הדברים, לכן עמדו כמה שנים מעת אשר הלקח ארון הקודש והוסרה העטרה מעל ראשנו דברי תורתו שנכתבו מפי השמועה – ללא גואל ונתירפו לגשת אל המלאכה, ללקט נפזרים ולהוציא יקר מזולל ולסדרם כראוי.

ואף בפרק זה דנו בניו שליט"א בהמשך הקדמתו, ומוצא גם סיבה, לאי רישום דברי התורה ע"י רבנו זי"ע, והרי קטע מדבריו:

"ועל זאת דאבה נפשנו שבעוה"ר שקעה חמה שלא בעונתה, ולא השאיר לנו ברכה בכתובים להדריכנו בנתיבי תורה ויר"ש, ולהנחותנו במעגלי צדק אחרי שכל כתי"ק חידושים נפלאים ציצים ופרחים לתוה"ק בהלכה ואגדה (ביניהם פירוש מושלם על דברי אוה"ח הק' עה"ת) פרי עמלו רבות בשנים, נאבדו בצוק העיתים בימי חרבן ושואה ר"ל, והרי זו דרכו בקודש, בכל אשר פעל בימי חלדו עלי אדמות, להסתיר מעודו, וכן עשה בדברות קדשו אחרי השריפה הגדולה אשר שרף ה', אשר מאז ואילך מיאן להעלות בכתב כל דבר ממעיין החכמה, גם אלו מד"ק שנכתבו לזכרון ע"י תלמידיו ושומעי לקחו לא נראו בקודש ולא סמך ידו עליהם. גדולה היתה לפיכך התלאה אשר מצאתנו לאסוף זעיר פה וזעיר שם פתגמין קדישין מפ"ק מפיק מרגליות ד"ת ודעת שנחקקו ביד לא אמונה ע"י צעירי הצאן מפי השמועה רבה היתה המלאכה לנפותם כסולת נקיה ולסדרם דבר דבור על אופניו זה שנים עשור תכבד העבודה וכמעט אמרנו אין לאל ידינו".

צוות האברכים אשר עסקו במלאכת הקודש לא שקטו זה למעלה משנה תמימה וניסו ככל אשר ברשותם להוציא דבר נאה ומתקבל, בודאי שלא קלה היתה המלאכה אולם הרצון העז שבר את כל השיאים והצליחו לראות פי בעמל הרם שהשקיעו עד שהגיעו עד היום, לברך על המוגמר, לחלקם ביעקב ולהפיצם בישראל, בוודאי ששגיאות מי יבין אמנם השתדלו ככל האפשר לפרסם רק חומר מנופה נקי ומסודר בטוב טעם, כדי לרוות את כל הצמאים והמשתוקקים לאורה הברוך, אותם שזכו

השולחן אשר לפני ד'

רבינו בסעודת עניים עם אחיו זצ"ל.

להכירו ולשמוע כאשר נשא במקהלות מדברות קדשו בכל שבת מברכין, וכן במועדי השנה, וכל אירוע ציבורי מלבד הד"ת בשולחנותיו בליל ש"ק וסעודה שלישית, וכן שיחותיו הנעימים על פרשת השבוע, והסברים על דברי השל"ה הק' במסכת שבת, אולם לדעתי גם חשיבות יתירה נודעת לזה מבחינת "תיכתב זאת לדור אחרון" אשר לא ידע והכיר את הרעיא מהימנא האי צדיק קדוש וברוך, דור חדש של תלמידים שנתחנכו מילדותם על מבועי התורה והיראה בדרך שהדריך בנתיבותיו אשר נפח בהם רוח חיים של אהבת תורה, קדושת החסידות, וטהרת המידות, שיוכלו להתענג מחידושיו הנפלאים זכי הרעיון ויופי המחשבה אשר בוקע ועולה מהם אור מוסר השכל ותוכחת מוסר, שבכוחם להחדיר גם עתה ע"י הלימוד והעיון בדבריו הק', שבשעת אמירתם האירו רושם כביר וחזק על לב שומעיהם ונשתוקק נפשם לרגשות קודש ולי"ש.

על החלק הראשון שבדברינו מתעכבים בניו שליט"א זה"ל:

"אין ספק כי אחרי הכל אין העבודה שלימה וגם עתה ימצאו שיבושים רבים והוא מחמת קוצר ידיעתנו והשגתנו, וזאת לדעת כי יקרה לפעמים מאמר שקדמוהו ראשונים ולא נאמר בשם אומרו, ודאי אין לתלות הקולר בקדוש ישראל כי אם באשמת המסדרים והמעתיקים, וגם אם שגינו והוא רחום יכפר, כי לטובה כוונתנו לזכות את הרבים אוהבי ה' ותורתו הכמהים לאור יקרות להיות להם למשיב נפש, ולמען יתענגו כל ישרי לב, לזאת חלקנו אמרה נפשנו לגלות אוצר כלי חמדה להחיות עם רב, וכל אלה אשר הסתופף בצל קדשו וזכרו הנערץ חקוק על לוח לבם יחדשו ימיהם כקדם כאשר היה עתנו עבד ה', וכאז כן עתה יתעוררו לאהבה את השם ולירא את שמו ומה שם עומד ומשמש אף כאן עומד ומשמש".

טעמים שונים היו בודאי לרבינו שלא רצה שדבריו הק' יובאו לדפוס, ובחיים חיותו לא חפץ להפיץ ענני אורו להאיר לעיני המחכים, והזהיר באזהרה גמורה לבלתי להעתיק או להדפיס אמרותיו הטהורים ששמעו מפיו וזאת מסיבות הכמוסות עמו. השערה יש להניח כי ידוע שאדמו"ר בית בעלזא הקפידו שלא יודפסו אמריהם עלי ספר והרבה מאורחות בעלזא נהג לקיים, היו צדיקים שגרסו כי הדפסת ספר בחיים גורם לקיצור ימים ח"ו, סיבה אחרת שנשמע כמה פעמים מפיו הוא, היות שאחרי מה שעבר עליו בשנות השואה חושש הוא שאין זכרונו מאשר דברים על דיוקם, ומערב דברי אחרים בשמו וכן רעיונותיו בשם אחרים. ולכן נחקקו דבריו לזכרון עולם רק בשכפול ולא בדפוס ממש.

וע"ז העירו המו"ל בפתח הספר כדבר הצמוד להקדמה בזה"ל:

"היות ונעלמה מאתנו כוונת מרן אדמו"ר הקוה"ט זצללה"ה במניעת דברים שבכתב – ואפשר משום שהקפיד לא להביא ספר על מכבש הדפוס כדת אחדים ומיוחדים כצדיקי עולם אמרנו להביא ברכה לתוך בית ישראל אשר במתכונת אשר לפנינו".

ואולם גם בנקודה זו מעירים בניו שליט"א בהקדמתו על החלטה שנקט למרות ההתלבטויות השונות בקשר לפרסום דברי תורת אביו הק' בספר וזו הערתו:

"שאלנו דעת תורה ועצת חכמים ויצאה פקודתם נכוחה; חלילה לנו למנוע הטובה ולגנוז החמדה מכל הצמאים לדבר ה' אשר נכספה וגם כלתה נפשם לשמוע דברים ערבים למען דעת יראת ה' וליישר אורחותיהם, כי שפתי צדיק ישמרו דעת ותורה יבקשו מפיהו".

תלמידים כבנים

בחתונת החסיד הר' גבריאל יוסף שכטר הי"ו מנכ"ל מוסדות סערט ויז'ניץ חיפה.

ספר

מקור ברוך

על התורה ומועדים

דברי חיים, מאירי עיניים, נועם אמרים מפנינים
יקרים, אשר יצאו ממקור הברכה, פי צדיק
יהגה חכמה, מפיק מרגליות, רועה נאמן,
מדברנא דאומתא אדוננו מורנו ורבנו כקש"ת
מרן הרהגה"צ מוה"ר ברוך זצללה"ה
בן מרן אדמו"ר הסב"ק רשכבה"ג ציס"ע בוצינא
קדישא בעהמ"ח ספה"ק אהבת ישראל זצללה"ה
מויזניצא

רמת ויזניץ - חיפה

שנת כי עמך מקור ברוך לפ"ק

הקדמה

במה נקדם לד' נכף לאלוקי מרום על אשר הגדיל חסדו עמנו — בזכות אבוה"ק ציס"ע פאר מקדושים זי"ע ועכי"א — להוציא לאור עולם פנינים יקרים, אמרות טהורות, נובעות **ממקור ברוך**, דברות קודש מלהבות אש, פתגמין יקירין, מלאים זיו ומפיקים נגה, אשר יצאו מפ"ק של כקש"ת מרן אאמו"ר קדוש **וברוך** זצללה"ה.

הן זכור נזכור, עת חזו עינינו מלך ביפיו, בעמדו במקהלות להרעיף טללי תחי וליישר מסילות בלבבנו, בדברי נועם היורדים חדרי בטן, בשלום ובמישור התהלך לפני אלוקים ואנשים, ורבים השיב מעוון במתק לשונו ומאור פניו. ומי האיש אשר יגולל כל פרשת גדולתו ותפארת מעשיו, אשר פעל בחכמתו ותורתו, להרים דגל התורה והיראה במקומות כהונתו כרב אב"ד ורועה נאמן בישורון, בק"ק פוליין, קוצמן, ואח"כ בעיר סרט, בה הקים עולה של תורה, ישיבת „בית ישראל ותמכין דאורייתא". הרביץ תורה לעדרים והעמיד תלמידים הרבה. גדר ועמד בפרץ במלחמת דת השערה. בעלותו לארה"ק — בשנת תש"ו — אחרי ששתה כוס התרעלה בגולת טרנסניסטריה עד תומה, הקדיש כל כחו ומאודו במס"נ אין קץ, לעשות נפשות לתורה ולהרחיב גבולות הקדושה והטהרה בעיר חיפה, כאן הקים לשם ולתפארת מבצר עז לתורה וחסידות, מוסדות התורה „יחל ישראל" ברמת ויז'ניץ.

ועל זאת דאבה נפשינו שבעוה"ר שקעה חמה שלא בעונתה ולא השאיר לנו ברכה בכתובים, להדריכנו בנתיבי תורה ויר"ש ולהנחותנו במעגלי צדק, אחרי שכל כתי"ק, חדושים נפלאים ציצים ופרחים לתוה"ק בהלכה ואגדה, (ביניהם פרוש מושלם על דברי האוה"ח הק' עה"ת) פרי עמלו רבות בשנים, נאבדו בצוק העתים בימי חרבן ושואה ר"ל.

והרי זו דרכו בקודש, בכל אשר פעל בימי חלדו עלי אדמות, להסתיר מעודו, וכן עשה בדברות קדשו, אחרי השריפה הגדולה אשר שרף ד' אשר מאז ואילך מיאן להעלות בכתב כל דבר ממעיין החכמה. גם אלו מד"ק שנכתבו לזכרון ע"י תלמידיו ושומעי לקחו, לא נראו בקודש ולא סמך ידו עליהם. גדולה היתה לפיכך התלאה אשר מצאתנו, לאסוף זעיר פה זעיר שם, פתגמין יקירין מפ"ק מפיק מרגליות, ד"ת ודעת שנחקקו ביד לא אמונה ע"י צעירי הצאן מפי השמועה. רבה היתה המלאכה לנפותם כסולת נקיה ולסדרם דבר דבור על אופניו. זה שנים עשור תכבד העבודה וכמעט אמרנו אין לאל ידינו.

שאלנו דעת תורה ועצת חכמים ויצאה פקודתם נכוחה, חלילה לנו למנוע הטובה ולגנוז החמדה, מכל הצמאים לדבר ד' אשר נכספה וגם כלתה נפשם לשמוע דברים ערבים, למען דעת יראת ד' וליישר אורחותיהם. כי שפתי צדיק ישמרו דעת ותורה יבקשו מפיהו. אין ספק כי אחרי הכל אין העבודה שלמה וגם עתה ימצאו שבושים רבים והוא מחמת קוצר ידיעתנו והשגתנו. וזאת לדעת, כי יקרה לפעמים מאמר אשר קדמוהו ראשונים ולא נאמר בשם אמרו, ודאי אין לתלות הקולר בקדוש ישראל כי אם באשמת המסדרים והמעתיקים. וגם אם שגינו, הוא רחום יכפר כי לטובה כונתנו, לזכות את הרבים אוהבי ד' ותורתו הכמהים לאור יקרות, להיות להם למשיב נפש ולמען יתענגו כל ישרי לב. לזאת חלקנו אמרה נפשנו, לגלות אוצר כלי חמדה להחיות עם רב, וכל אלה אשר הסתופפו בצל קדשו וזכרו הנערץ חקוק על לוח לבם, יתחדשו ימיהם כקדם, כאשר היה אתנו עבד ד', וכאז כן עתה יתעוררו לאהבה את השם וליראה את שמו, ומה שם עומד ומשמש אף כאן עומד ומשמש.

וקלורין הן לעינים דברי חז"ל — בירושלמי מסכת שקלים ספ"ב — כיון שאומרים דבר הלכה מפיהם של צדיקים שפתותיהן מרחשות וכו' רב גידל אמר האומר שמועה בשם אומרה יראה בעל השמועה כאילו עומד לנגדו שנאמ' — אך בצלם יתהלך איש (תהילים ל"ט). ופירשו מפורשים דברי חכמים כדרבונות, לומר לנו דעיקר הלימוד מרבו בראיית פנים כדכתיב והיו עיניך רואות את מוריך (ישעי' ל'). וע"כ יראה תמיד צלם רבו עומד לנגדו, בכל הליכותיו בקודש בתורה ותפילה ומע"ט. ועי"כ יתהלך איש עדש"א ונתתי לך מהלכים בין העומדים האלה (זכרי' ג'). ושפתי צדיק מרחשות בתפילה לפני כסא הכבוד, להמליץ טוב בעדנו להוושע בדבר ישועה ורחמים בתוך כלל ישראל ולטוב לנו כל הימים עבג"צ בב"א.

בני מרן אדמו"ר הקוה"ט זצללה"ה

היות ונעלמה מאתנו כוונת מרן אדמו"ר הקוה"ט זצללה"ה במניעת דברים שבכתב — ואפשר משום שהקפיד לא להביא ספר על מכבש הדפוס, כדת אחדים ומיוחדים בצדיקי עולם, אמרנו להביא ברכה לתוך בית ישראל במתכונת אשר לפנינו.

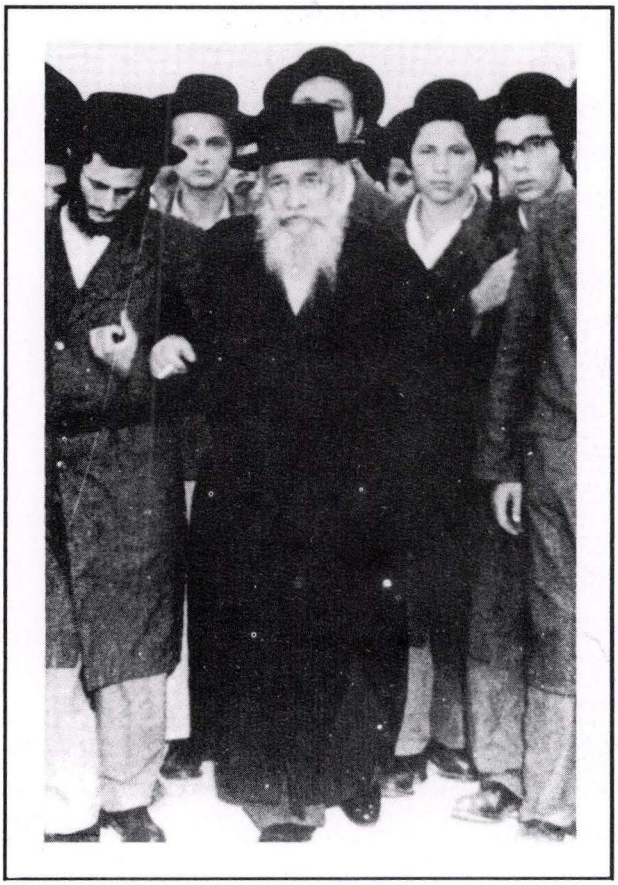
המו"ל.

מקור ברוך

הרב אברהם שמשון פדר ז"ל

ב' חשון – תאריך זה קיבל מזה עשרים שנה משמעות מיוחדת ומרגשת בלב כל אחד ואחד שזכה לראות ולהביט בפניו הק' ולהתבשם מאמרותיו הק' של בעל ההילולא מרן אדמו"ר הקוה"ט מוהר"ב זצוקללה"ה מסערט ויז'ניץ, בעל ה"מקור ברוך".

לנו תלמידיו הצעירים – שזכינו להתאבק בעפר רגליו הק' בשנים האחרונות בישיבתו הק' בחיפה, וללמוד מפיו הק' תורת חיים ודרך התנהגות לכלל ולפרט, לשמוע אמרות טהורות נובעות מ"מקור ברוך", לראות הליכותיו הק', קדושתו ופרישתו, אהבתו הגדולה לכל אשר בשם יהודי יכונה – בא יומא דהילולא זה מדי שנה להזכיר לנו את תפקידנו ויעודנו בחיים, שהוא רבינו זצוק"ל התווה לנו והורה לנו

ונפשו ערגה לשמוע עוד מדבריו...
רבינו מוקף בתלמידים.

בכל נימי נפשו הגדולה ואהבתו לכל אחד ואחד ובפרט לתלמידיו. תלמידי הישיבה וצעירי הצאן.

זכיתי להסתופף בצילו הק' בשנותיו האחרונות, ועד היום, רגש ליבי בכל עת שמעלה אני בזכרוני את זכרו ודמות דיוקנו הק' או בשיחות חברים, ונוכח לראות, שכל אחד מאתנו שזכה להיות במחיצתו מתרגש ועיניו מעלות דמעה ונפשו ערגה לשמוע עוד ועוד מדבריו הק', או עובדות ושיחות, ועכשיו לאחר זמן אנו למדים יותר ויותר שכל דבריו הק', אפילו שנראה אז בעינינו כשיחות חולין של ת"ח, הם לנו תורת חיים והוראות לדורות בכל ענייניו הפרטיים והכלליים.

למי שלא נשאר חרוט עמוק בלבו, אהבתו הגדולה שנשתקפה מכל מבט ומבט מעיניו הק', אמרותיו הקצרות והשנונות שתמיד קלעו כה יפה ותמיד בחן מיוחד בחינת "שמאל דוחה וימין מקרבת". בכל ענין שרצה להוכיח בעניני ציבור, או לעורר בשיחה עם תלמיד המסירות נפש, פשוטו כמשמעו לכל דבר שבקדושה, כל מסכת חייו הק' היו כולם קודש לכלל ונבעו ממעיינות התורה והחסידות. החכמה ואהבת ישראל שקיבל וינק בבית אביו הגדול והק' בעל "אהבת ישראל" זצ"ל זי"ע מויז'ניץ.

אנו בני דור זה – כמונו כאדם הבא אל המוכן, ואינו יודע מה רבה היתה היגיעה שקדמה והוליכה אל אותו "המוכן" הנגול לפניו, בבואנו ללמוד בישיבתו הק', לאחר שכבר עברה למשכנה הקבוע והמפואר. בניני פאר בתוככי שכונה חסידית שוקקת חיי תורה וחסד על "רמה" גבוהה תרתי משמע ברמת ויזניץ בחיפה, מערכת חינוך נפלאה, מתינוקות של בית רבן, תלמידי התלמוד תורה, עם מאות ילדים, בחורי חמד בישיבה הקטנה והגדולה אברכי כולל שתורתם אומנותם, חסידים ואנשי מעשה, שמשכימים קום לשיעור הקבוע ולתפילת שחרית חסידית ונלהבת לפני בוראם. ועד השעות המאוחרות של הלילה. בית המדרש הגדול במרכז השיכון מלא, וקול התורה עולה ומתפשט בכל השיכון.

מה מאד רצה ופעל להשריש בנו תלמידי הישיבה – שבאנו מכל קצוות הגולה ומכל מיני ארצות – את לימוד התורה והחסידות המאפיינם את חסידות ויז'ניץ – אהבת ה' – אהבת התורה – ואהבת ישראל – ולאחדנו לחטיבה אחת מגובשת ומאוחדת מתוך אחווה ודיבוק חברים לשם ותפארת.

והימים ימים קשים, בהרבה בתים שוררות דאגות פרנסה, והתאקלמות בארץ החדשה, והנסיונות קשים ביותר, והאופנה מסוג "תורה עם דרך ארץ" ו"תכלית בחיים" היא המושלת ברוב הבתים. רבינו זצ"ל זי"ע ברוב חכמתו ובגבורה עילאית עומד מול כל הגל הזה בכל תוקף ובהצלחה מיוחדת. בחור שהוא רואה בו כלי מוכשר, מכוון אותו רבינו זי"ע להוראה, ומקדשו לתורה ולעבודת ה', ומקבל עליו לדאג לכל צרכיו הגשמיים כאב אוהב.

מול הכוונה והשאיפה של הורי התלמיד לראותו בעל מלאכה או השכלה ברוח הימים ההם, עומד רבינו זצ"ל ומבטיח שכל מחסורו עליו, ודברים היוצאין מן הלב, נכנסים ללב, ואחריתו ישגה מאד. ועד היום ישנם עשרות משפחות שאסירות תודה לרבינו זצ"ל, בכך שזכו לראות את בנם שכה דאגו לו, מצליח בדרך שרבינו זצ"ל העמידו והתווה לו שילך בו ואת המעשה אשר יעשה וכל בחור וטוב הפריש להוראה, והכשיר לגיונות של תלמידי חכמים מחנכים לדור העתיד.

מה רבים היו דרשותיו ברבים ובשיחותיו הק' עם כל גדולי הדור, שהוא – רבינו זצ"ל – נמנה עמהם. לתכלית זאת דאג לשלוח מורים ומחנכים לעיירות עולים ולישובים נדחים ולקבץ את ילדי ישראל וללמדם תורה ויראת שמים.

זכורני שפעם באה קבוצה של ילדים תלמידי התלמוד תורה של החנוך העצמאי בראש העין, שביקרו בחיפה ובאו להכנס לקודש פנימה, איזה הארה ושמחה היתה על פניו, בראותו ילדי חמד בהופעתם היהודית השורשית, עם פאות מסולסלות, ואצילותם. מה רב היה אושרו בבחנם בדפי הגמרא שלמדו, ואחרי שנפרדו מרבינו זיע"א וקיבלו את ברכתו החמה והמרגשת, יצא ללוותם עד האוטובוס שחכה להם בחוץ, באומרו... ילדים כאלה – לומדי תורה – חייבים ללוותם.

הרבה פעל והתמסר למען הכלל בכל תחומי הציבור החרדי, בתור חבר מועצת גדולי התורה, השתתף באופן פעיל בכל ישיבותיה, והיה מדובריה המרכזיים. בכל כנסיה ואסיפה נשא ברמה ובבהירות את דעתו, דעת תורה, בכל נושא שעמד על הפרק, ולחם את מלחמות ה' בגאון ובעוז.

כמנהיג היהדות הדתית בחיפה והצפון, עמד על משמר הדת, וכל דבר קטן כגדול הביאו לפניו שיכריעו בהוראתו. ובחכמתו הגדולה ניווט את המאבקים לשמירת השבת, העמקת החינוך החרדי ושיעורי תורה בכל העיר ובכל הצפון. וזכה להקים "יש מאין" במשך תקופה קצרה. מאז בואו בשערי העיר, שינה באופן מהותי את צביון "העיר האדומה" והתורה והחסידות פרחה והתפשטה בכל העיר והשכונות לשמחת ליבו, כשהשיכון על מוסדות התורה והחסד שהקים על שיפולי הכרמל משמשים מגדלור לכל האיזור והסביבה.

כבר מצעירותו נמנה עם המנהיגים הרוחניים הבולטים והפעילים ביותר בשורות אגודת ישראל והתמסר בכל מרצו ופעלו למען הרעיון האגודאי. בו ראה את המסגרת

רבינו זצ"ל בעת ביקור במשק יסודות, לימינו גיסו הרה"ג רבי אברהם משה באב"ד זצ"ל.
בכל מקום השכיל לדלות עוד תלמיד לישיבה הקדושה.

הארגונית היחידה להגשמת המטרות החינוכיות של הרבצת התורה, ולעמוד בפרץ מול רוחות הזמן, ופעילות ציבורית למען הצלת אלפי נפשות מישראל בגלות טרנסדיניסטריה בזמן השואה ולאחריה. תוך מסירות נפש ממש. שכבר נכתבו ונרשמו לזכרון לדורות, למען נדע ונלמד פרק בפעילות ציבורית למען הכלל, ועסקנות למען הפרט, שלא על מנת לקבל פרס וללא משוא פנים.

ובאמצע העשיה הגדולה, כשאך התחילו לנבוט הפירות בשתילים הרכים, שכה הרבה עמל ויגיעה וכוחות נפשיים כבירים השקיע רבינו זי"ע בשתילתם על פלגי מים – תורה ויראת שמים, בהאי יומא דלא תשכח מאתנו, ב' לחודש מר חשון תשכ"ד – לפני עשרים שנה, הורם הנזר והוסרה העטרה מאתנו. ועט"ר הקוה"ט עלה בסערה השמימה. וכל בית ישראל בכו את השריפה אשר שרף ה'.

אולם בחסדי ה' אלינו, השאיר ברכה ומשען לנו, את בנו ממלא מקומו כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א, אשר ממשיך בדרך אבותיו הק' ומרחיב את גבולות והתפשטות הקדושה הן בחיפה וסביבותיה והן במרכזי התורה והחסידות בבני ברק ולירושלים.

קומץ קטן של תלמידי רבינו זצ"ל שהשתקע בבני ברק, התאספנו מדי פעם בצוותא חדא לקביעת עיתים לתורה והתוועדות חברים וללימוד ספרי חסידות ומשנת רבינו זצ"ל, זכינו בברכת ובנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א להתפתחות בלתי רגילה בהקמת מוסדות פאר לתורה ולחסידות, צדקה וחסד, בתוככי העיר בני ברק. הנושאים בכבוד, לשם ולתהילה, את שמו של האי סבא קדישא בעל ההילולא ה"מקור ברוך", עשרות מנינים של אברכים שבנו את ביתם בעיר התורה ב"ב מלוכדים סביב בית המדרש המפואר, שהוקם בשנה האחרונה, והמתנשא לפאר במרכז רח' חזון

במערכות היהדות הנאמנה

מימין לשמאל: הרבי מקופישניץ, רבנו, הגאון רבי זלמן סורוצקין, הרב יצחק מאיר לוין.

איש, ובו "מקור ברוך" לרשת מוסדות החינוך, תלמוד תורה לתשב"ר בו מתחנכים מאות ילדים כ"י לתורה, חסידות ומדות טובות, שכה מייחד את חסידות סערט ויז'ניץ, ישיבה קטנה בה מתעלים עשרות פרחי חסידות בתורה וי"ש ושוקדים על משנתם בשקידה עצומה בהדרכת מגידי שיעורים מעולים ומסורים ביותר. שיעורי תורה ברבים ובחברותא. במשך רוב שעות היום והלילה מתנשא קול התורה והרינה – זו תפילה, וגוברת על שאון הרחוב. מפעלי צדקה וחסד, קופת גמ"ח ועזרה הדדית. וכולם ינקו את מסירותם למען הכלל ויהדות מאותו "מקור ברוך", וכעת בהדרכתו ובנשיאותו הרמה של עט"ר כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א, עד בוא מבשר במהרה דידן.

צדיק באמונתו יחיה

משה טירר

יעקב אבינו לא מת אומרים לנו חז"ל. טבעי הדבר וכפי שאמרו חז"ל גזירה על המת שישתכח מן הלב. אולם אין הדבר כן בצדיק רם.

לנגד עינינו עומדת וזוהרת דמותו האצילה והקדושה של הצדיק זי"ע השופעת והקורנת אור ללבבות יהודיות פנימה למעמקי ומסתרי הלבבות, ומקרינה ומזריחה טללי אורות כשהיא מלטפת, מחזקת ומעודדת כל מי שבא במגע ובקרבתו של אותו צדיק.

מי שזכה להכיר את האדמו"ר זצ"ל מקרוב ולהתחמם לאורו הק' חש זאת בעליל שאין למרחק הזמן כל משמעות למרות שחלפו 20 שנה מאז הסתלקותו של האדמו"ר זצ"ל. ההרגשה היא שיעקב אבינו לא מת, הצדיק חי בתוכנו ונשמתו הגדולה מרחפת בקרבנו. קרני האור הגדולים אשר הצדיק היה מזריח עלינו תמיד, קרי מדותיו ואורחותיו, דברי תורתו ודרשותיו ואמרותיו תפלתו הכנה ושולחנותיו הטהורים, ואף ניגוניו אשר היה מפזם כשהוא מתקשר לעולם הנגינה והיה סוחף אתו את כל העומדים סביביו ומעלה אותם לעולם שהוא כולו רוחני, אף סתם שיחותיו הנעימות אשר היו נראים בעינינו כחולין – חדרו עמוק ללשד עצמותינו והשאירו רושם בל ימחה אשר נחרט בלבנו ובכל ישותנו.

למרות שדרכו בקודש היתה מאז ומתמיד לגלות פחות מטפח בהליכותיו ולכסות יותר מטפחיים, ובמיוחד אנו צעירי הצאן אשר הספקנו להכירו ולהנות מאורו רק בשנותיו האחרונות, לאחר שהגיע ארצה חלוש ותשוש מבחינה פיזית לאחר שעבר את יסורי התופת של השואה רח"ל – אותה טיפה מן הים שזכינו והספקנו לדלות ולשאוב ולהנות ממנה היתה נר לרגלנו ומזון יקר מפנינים לנשמתנו כשהצדיק מאציל בזאת מרוחו עלינו.

זכינו לראות אדם הדומה למלאך ד' צבקות, ענק הרוח אשר צרכיו האישיים התגמדו כאין וכאפס לנוכח צרכי עמך בית ישראל, זכינו לראות מנהיג, מורם מעם בעל מעוף ובעל חזון המשלב את חזונו ביצירה ועשיה. ראינו רב חובל אשר מנהיג את הספינה בתוך גלי ים סוערים אשר בזעפם מנסים לטלטל את הספינה ולהטביעה ח"ו, והנה עומד הקברניט נאבק ונלחם בכל עוז, ומצליח להגיע עם ספינתו לחוף מבטחים.

מי שזוכר את חיפה האדומה דאז ואת הקשיים אשר נערמו לפני האדמו"ר זצ"ל לבנות את אותו מבצר של תורה ששמו רמת ויז'ניץ אינו יכול שלא להודות בכך שהיה זה מבצע נועז ודמיוני ומשימה אשר כמעט בלתי ניתנת לביצוע, כמה מכשולים עמדו

בדרכו, כמה כוחות עמל יזע ודמע, שפך האדמו"ר ובכמה מרירות התייסר, ובמיוחד כשהמצב הכלכלי דאז לא שפר והפרוטה לא היתה מצויה בכיס בשפע, ועל כל אלה מיקומה הלא נוח של הקריה על צוק סלע שומם מחוץ לתחום הישוב. כל הנ"ל בוודאי לא הרימו את המורל של המתרימים והתורמים גם יחד לזרוז פתוחה וביסוסה של הקריה אשר היתה גולת הכותרת של חייו ואשר נבנתה בשארית כוחותיו ושנותיו עלי אדמות. פסימיות זו שררה לדאבון לב גם בחלק מאנ"ש אשר לא האמינו שקום תקום במקום קריה נאמנה לתפארה.

אולם הרבי בשלו כשבלבו פועמת בחוזקה הרוח להקים ולשקם מחדש את אשר עוללה השואה ואת אשר החריבה והרסה, להקים פנה אשר תורה וחסידות משתלבים יחד מתוך קדושה וטהרה.

אותם קטני אמונה משפשפים כהיום בהנאה את עיניהם כשהלב ממאן להאמין את אשר העינים זוכות לראות כהיום בחיפה מבצר רחב ממדים אשר משגשג פורח ועולה ומתרחב – דור חדש שנולד בקריה על אדני התורה הקדושה והחסידות.

ובכן, תקצר כאן היריעה מלפרוס את מסכת חייו המפוארים והעשירים בעשיה ויצירה כשהם שזורים מסירות נפש והקרבה למען הזולת וקדוש שם שמים ברבים, ניתן רק לנגוע בקצה מדותיו בכדי ללמוד מדרכיו הק'.

כוחו של ה"מנהיג" הוא בכך שהוא מבין את מצוקות הדור הן של הצבור והן של היחיד הוא יורד אליהם ושומע את רחשי לבם ואת אשר מעיק ומציק להם ומשתדל בכל כוחו לבא לעזרתם וע"י כך לקרב אותם לעבודת השי"ת, ובכן היתה זאת מדתו של האדמו"ר זצ"ל אשר בה התבלט במיוחד. – מי שנכנס פנימה בקודש לשפוך את שיחו מתוך לבו המר לפני הרבי, היה חש את הידידות החמה והלבבית, התעניינות רבה, וכיצד האדמו"ר מתחלק אתו בצרותיו של אותו יהודי, מבין את לבו חודר

לנשמתו ומזכך אותה ומצליח לעודדו ולהוציאו מן המועקה שבה היה שרוי, כשבד בבד היה מוציא אנחה כבדה מעומק הלב ומבטא בכך את כאבו של הזולת.

למרות שהיה ידוע בהליכותיו אשר היו בנויים על צניעות וענווה לא היה נרתע מלצאת בפומבי כשהוא נושא ברמה את נאומיו חוצבי להבות לכל דבר שבקדושה אשר צפור נפשה של היהדות היתה תלויה בדבר, או לפריצת גדר מסויימת כגון צניעות הבית או מותרות, כשהוא מתמקד במיוחד על נושא החינוך ומשקיע את מירב מרצו וכוחו על חינוך הדור הצעיר לפי דרך ישראל סבא זאת היתה כל שאיפתו וכל מגמתו בהקמת המקדש–מעט בארץ הקודש לאחר השואה הנוראה, וכפי שהתבטא פעם באחד ממכתביו "ושזהו חלקי מכל עמלי".

ולכך זכה ב"ה להפוך את החזון למציאות ולראות פרי בעמלו, והזורעים בדמעה ברנה יקצורו, אם בחייו זכה לראות את הזריעה המבורכת ואת ראשית צמיחתה של הקריה כשהוא מטביע את חותמו עליה – הרי גדולים צדיקים במיתתם יותר מבחייהם זכה האדמו"ר זצ"ל לאחר הסתלקותו כשמלאכתו נעשית ע"י אחרים. להתרחבותם ולהתפתחותם של המוסדות הק' ושל הקריה כולה לשם ולתפארת, וזאת הודות ובזכות בניו הק' כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א יחד עם אחיו הגאון ראש הישיבה שליט"א הנושאים בעול וממשיכים בעוז ובגאוה את אותה שושילתא דדהבא.

ובכן כאמור לעיל יעקב אבינו לא מת מה בניו בחיים ותלמידיו בחיים כאילו הוא בחיים, כשהוא מנחיל לנו חיים של תורה וחיים של יראת שמים לפי דרך החסידות ובדרך ישראל סבא.

זכותו תגן עלינו ועל כל ישראל אכי"ר.

כ״ק האדמו״ר מסערעט– ויז׳ניץ זצ״ל

הרב נ. לוי

דעם קומענדיקן זונטיק, ב׳ חשון תשד״מ איז די צוואנציקסטע יאהר־צייט, זייט דעם הסתלקות פון הרה״ק רבי ברוך הגר, האדמו״ר מסערעט־וויז׳ניץ זצוק״ל.

דער לעבענסוועג פון הרה״ק מסערעט־וויז׳ניץ זי״ע, איז געווען באגלייט דורך דעם גאנצן לענג מיט גרויס מסירות נפש פאר תורה און אידישקייט. די קרוין פון זייַנע פעולות און מעשים, פאר פארשפר־ייטן און מחזק זיין דעם רוח היה־דות, איז געווען דאס גרויסע אונטע־נעמונג פון דעם אויפבויען א ווינקל פאר תורה און יהדות, אין דעם אזוי גערופענעם ״רויטן חיפה״, וועלכעס האט געהאט א געוואלדיגע גייסט־ליכע השפעה, אויף די גאנצע שטאָט און איהר סביבה.

היינט צו טאג, נעמט מען עס אהן פאר זיהר נאטירלעך, אז ס׳איז דא א מעגליכקייט צו לעבן אין חיפה א פולשטענדיק נארמאל אידיש לעבן. היינט זיהט עס אויס גאנס זעלבס־פערשטענדליך, אז אין חיפה זענען פארהאן חדרים און תלמוד־תורה׳ס, אין וועלכע אידישע קינדער באקומען א פאלשטענדיקן אידישן חינוך על־פי התורה והמסורה, אז ס׳זענען פארהאן אין שטאט ישיבות קדושות, אין וועלכע ס׳לערנען הונ־דערטער בחורי חמד, וואס הארעווען אויף תורה, יומם ולילה, ס׳עקזיס־טירן מוסדות חסד וצדקה, וועלכע זענען א אדערס פאר אלע נצרכים און נויט בעדארפיקע. אבער מען דארף וויסן, אז נישט מיט לאנגע יאהרן צוריק, איז דאס ״רויטע חיפה״ געווען א ״מדבר שממה״ אין דעם גייסטליכן זין פון וואוס, א אויסגעטרוקענטע ערד מבחינה רוח־נית, כמעט אהן א טראָפן לחלוחית פון אידישקייט.

בדידי הוה עובדא, מיט עטליכע דרייסיק יאהר צוריק בין איך נעגא־נען מיט א שטריימל אין מרכז פון דער הדר הכרמל, זענען מיר קינדער נאכגעלאפן און נאכגעשריגן, פאר־וואס כיגיי אזא מין קאמיש היטל אויפן קאפ... אין ענע יאהרן איז א שטריימל אין חיפה געווען בבחינת ״בל יראה ובל ימצא״... און נישט בלויז א שטריימל, האט מען אין די חיפה־יער גאנס נישט געזעהן, נאר בכלל א איד מיט באָרד און פיאות, מיט א חסידישן לבוש, האט געמאכט א גרויס אויפזעהן, מען האט אויף איהם געקוקט, אזוי ווי ער ווואלט געווען אראפגעפאלן פון די לבנה...

אין אָט אזא וויסטע און פינס־טערע מדבר, האט הרה״ק מסערעט־ווי׳ניץ זצוק״ל בעשלאסן אריינצוב־רענגן דעם אור התורה, און אין אזא פלאץ, ווי קיינער האט דעמאלס נישט געגלייבט, אז ס׳איז מעגליך איינצודרינגען א שטראהל פון תורה און אידישקייט, דארט האט האד־מו״ר מסערעט־ויז׳ניץ וועקגעלייגט א גרונדשטיין פאר די מוסדות פון תורה און חסידות, און דאס אומגל־אבליכע איז געווארן במשך ווירקליכ־קייט, א חלום איז געווארן א מצי־אות, טראץ זיין שוועהרן געזונה־ווטס צושטאנד, האט ער, מיט א געוואלטיגן מסירות נפש, געמאכט איבערמענטשליכע אנשטרענגונגען און מאמצים, כדי דער דאזיקער פלאַן, פון דעם אויפשטעלן א חסי־דישע קריה אין דעם ״רויטן חיפה״, זאל פארווירקליכט ווערן, און בעזה־שי״ת האט ער דאס דורכגעזעצט, און דער טרוים זיינער, איז געווארן א ווירקליכקייט.

אסאך חסידים און ידידים האבן איהם פראבירט אפצורעדן פון אזא ריזיקאלישן שריט, באטאנענדיק דערבי, אז דאס איז א זיכערער דורכפאל, אבער, מיט זיין שטארקן ווילן און מיט זיין אונטערנעמונגס־גייסט, האט ער זיך נישט געלאזט איבערריידן פון כל מיני יועצים און האט געבערס, און מיטין אויבערש־טענס הילף האט ער מצליח געווען אויפצושטעלן אין חיפה, א פעסטונג פאר תורה און חסידות, א הויכן טורם, וואס האט פארשפרייט תורה און אידישקייט אין חיפה און אין איהר אומגעבונג, א בית היוצר פאר דעם ערציהונג פון דעם יונגן דור, וועלכער וועט ערציגן ב״ה אין גייסט פון תורה און חסידות, אין גייסט פון בית ויז׳ניץ, וועלכעס האט אויסגעקריצט אויף איהר פאהן דעם בעגריף פון ״אהבה״ — אהבה צום הייליגן באשעפער, אהבה צו די הייליגע תורה, און אהבה צום גאנצן כלל ישראל.

און טאקע פאר דעם יונגן דור, האט ער אוועקגעלייגט זיינע אלע כוחות, נאך פון זיינע יונגע יאהרן, אין די אלע פלעצער, און אין די אלע קהילות, וואו ער האט פארנומען דעם כס הרבנות, האט ער נישט געריהטן, ביז ס׳איז איהם נישט געלו־נגען צו ארגאניזירן און אוועקצוש־טעלן א ערציהונגס נעץ פון מוסדות התורה. ער האט אויפגעשטעלט תלמוד־תורה׳ס און חדרים פאר יונ־גלעד, און ״בית יעקב״ שולן פאר מיידלעך, ער האט ארגאניזירט שיעורי התורה פאר בעלי־בתים, און ער האט געזארגט פאר געהעריגע געלד מיטלען, כדי די דאזיקע מוס־דות התורה זאלן קענען ערפילן זייער אויפגאבע און זיי זאלן זיך קענען ענטוויקלען.

די דאגה פאר׳ן חינוך פון דעם יונגען דור, איז ביי איהם אייביק גע־שטאנען אויפן ערשטן פלאץ, ווייל אין די יונגע קינדער, אין די תינוקות של בית רבן, האט ער געזעהן די צוקונפט פון דעם אידישן פאלק. אבער נישט בלויז פאר זיי האט ער געזארגט, ווי א געטרייער טאטע, נאר אויך פאר יעדן מענטש, וואס ווערט אנגערופן מיטין נאמען ״ישראל״, האט ער געהאט א אפענע הארץ. מיט זיין ווארימען רגש אהבה צו יעדן איד, מיט זיין אומגע־ווענדליכן פקחות, און מיט זיין זעלטענעם חן, איז ער אריינגעדרי־נגען טיף אין די הערצער, פון די אלע מענטשן, וואס זענען געקומען מיט איהם אין בעריהונג. מענטשן, וואס האבן איהם פריער קיינמאל נישט געקענט, וואס האבן פון איהם אפילו נישט געהערט, האבן זיך צו איהם צוגעבונדען מיט א אויסערגעווענד־ליכע ליבשאפט און שעצונג. זיין אצילות און איידעלקייט, די ליכט, וואס האט געשיינט פון זיין הייליג פנים, האט צוגעצויגן מענטשן פון אלע קרייזן, אפילו אזעלכע מענטשן, וואס זענען געווען גאנץ ווייט פון אידישקייט און די דאזיקע, וואס האבן זיך צו איהם דערנענטערט, די וועלכע האבן געזעהן זיין איידל אויפפירונג און זיינע מידות, זענען געבליבן מקורב צו איהם, זענען געווארן פון איהם בעאיינפלוסט, זיי האבן בעקומען פון איהם א הייליגע השפעה, וועלכע האט, מיט דער צייט, געפירט דערצו, אז זיי האבן געענדערט זייערע דרכים, אויסגע־בעסערט זייער התנהגות, און זיך משתדל געווען צו גיין אין ערליכן אידישן וועג.

נישט איינמאל, שטייט מען און מען וואונדערט זיך, ווי שטארק דער כוח פון אהבה איז, דורך וועלכע הרה״ק פון סערעט־וויז׳ניץ זי״ע

האט עררייכט אסאך מעהר, ווי מען קען עררייכן דורך שטארקע און שארפע ווערטער: זיין דרך פון "דרכי נועם", איז נישט געווען ווי מען קען עס פשוט אננעמען, א דרך פון מתינות, וואס איז, אסאך מאל פערבונדן מיט געוויסע פשרות. דעם אמתין בעגריף פון "דרכיה דרכי נועם וכל נתיבותיה שלום" האט מען געקענט זעהן אין זיין טאג טעגליכען התהגות. אין אלע תקופות און אין אלע צייטן, אין די יארן פון שלווה, ווי אויך אין די יארן פון צרות און פון פלאגענישׂ, אין די יארן פון בוי און ענטוויקלונג, ווי אויך אין די יארן פון צער, האט ער נישט מוותר געווען אפילו כקוצו של יו"ד פון דעם דעת תורה, און די ליכט פון די הייליגע תורה, איז געווען זיין איינציגער וועג־ווייזער. דעם דעת תורה האט ער געברענגט צום אויסדרוק, אמאל מיט תקיפות און אמאל מיט ווייכקייט, לויט די אומשטענדן. און דאס אלעס, איז געווען, נאר מיט די איין און איינציגע מטרה, להשיב לב בנים

פון אייביג אויף, איז ער געשטאנען אין די ערשטע רייע פון די לוחמים פאר יעדער דבר שבקדושה. מיט אלע זיינע כוחות און מיט אלע אנשטרענגונגען, האט ער געקעמפט געגן דעם מבול פון חילוניות, וועלכעס האט געדראט, חלילה, צו פערפלייצן דאס איינזאמע אינזל פון תורה און חסידות, וועלכעס ער האט אויפגעשטעלט אין די שטאט חיפה. וועגן סיהאט זיך מתעורר געווען אין חיפה דער פראבלעם פון די כרמלית (אונטערגרונד באַהן), וועלכע מען האט געוואלט מפעיל זיין אין שבת קודש, איז ער ארויס מיטין גאנצן שארפקייט געגן דעם דאזיקן פלאן, און זיין וויי־געשריי, מעומקא דליבא, האט געהאט א אפקלאנג, אפילו אין די קרייזן, וואס זענען געווען ווייט פון אידישקייט, און מיטין אייבערשטנס הילף איז עס איהם געלונגען, מבטל צו זיין די דאזיקע שרעקליכע גזירה, וועלכע איז געווען פערבונדן מיט א געוואלטיגן עפענטליכן חילול שבת.

דעם קאמף פאר תורה און אידישקייט, האט ער געפירט אין די אלע קהילות, וואו ער איז געזעסן על כס הרבנות, צום ערשטנס אין דעם שטעטל פוליין, נאכדעם אין קוצמאן, און צום סוף אין די שטאט סערעט. אויך אין די שווערע מלחמה יארן, פון די צווייטע וועלט־קריג, וועלכע ער איז געווען פארשיקט אין טראנסניטרקיע, און שפעטער, אין די נאך מלחמה יארן, איז ער תמיד געשטאנען על המשמר, און געזארגט פאר תורה און יהדות.

און מיט דעם אלעם, וואס ער האט תמיד געשטעלט פאר זיינע אויגן דעם: "לא תגורו מפני איש", האט ער אבער געהאט זיין אייגענעם דרך, ווי אזוי צו פירן די מלחמת די. דעם קאמף פאר תורה און אידישקייט. ער האט נישט גורס געווען, אז אין דעם קאמף פאר יהדות דארף מען מאכן א רעש לשם רעש, אדער א תקיפות לשמה. די מלחמה דארף זיין צו עררייכן די מטרה, פאר וועלכע מען איז לוחם, און דאס דארף זיין דער עיקר.

ער איז געשטאנען אויף די גואַרדע סיזאלן נישט פאסירן קיין שום פרצות, אין די קהילות וואו ער איז געווען רב. און נאר באלד, ווי ער האט געהערט, אז סיאיז עפעס נישט כשורה, האט ער גלייך אנגענומען אלע מיטלען, און געזארגט אז די זאך זאל ווערן מתוקן. ער איז געשטאנען על המשמר, און ער האט געפאדערט אין זיינע דרשות, נישט צופערלירן דעם צלם אלוקים, אפילו אין די שווערע און אונמענטשליכע בעדינגונגען.

אין די שווערע מלחמה צייטן, איז ער געווען די אדרעס פאר אלע אנגעוויטיגטע און צובראכענע מענטשן, פאר וועלכער ער איז געווען ווי א טאטע, ער האט זיי געטרייסט אין זייער פערצווייפלטן מצב, ער האט זיי מדריך געווען מיט א גוטע עצה, זיין שטוב איז געווארן א מרכז פאר הילף און אונטערשטיצונג. ער האט אויפגעשטעלט פאלקס קעכן, וועלכע האבן געזארגט פאר די נויטבעדערפיקע און פאר די הונגעריקע, ער האט געטיילט געלדער פאר די אַרימע, וועלכע ער האט בעקומען פון זיין ברודער, דער "דמשק אליעזר" זי"ע. זיין גאנץ וועזן האט ער מקדיש געווען פאר די הילף פון די פערשיקטע אידן. ער פלעגט בעזוכן קראַנקע מענטשן, טראצדעם, וואס דאס איז געווען פערבונדן מיט א סכנה פאר זיין אייגען געזונד.

אין די שווערע צייטן אין טראנסניסטריע, וואו אהין מען האט איהם פערשיקט, פלעגט ער זיצן פרייטיג צונאכט'ס, ביז שפעט אין די נאכט, צוזאמען מיט אידן, וואס האבן זיך אריינגעגנב'עט שטילערהייט אין זיין הויז אריין, כדי אנטייל צונעמען אין זיין שולחן הטהור. די דאזיקע פרייטיג צונאכט'סן האבן אריינגעגעבן אין די אננועזענדע מענטשן א חיות דקדושה, אין די דאזיקע פינסטערע און ביטערע צייטן, עס האט זיי אריינגעגעבן א אונטערשטיצונג, א התחזקות, און זיי צוריקגעהאלטן, נישט אריינצופאלן אין א יאוש, עס האט אין זיי אריינגעגעבן א האפנונג, אז אט וועט דער אייבערשטער העלפן, און מען וועט אינגיכן אויסגעלייזט ווערן פון די הענד פון די רשעים.

א אונטיילבארער חלק פון זיין וועזן, איז געווען זיין פשטות און זיין גרויס ענוות, ער האט קיינמאל נישט מחזיק טובה געווען פאר זיך אליין. וועז ער איז געקומען צו די נדיבי עם נאך הילף כדי ער זאל קענען פערווויקליכן די פלענער פון אויפשטעלן די מוסדות התורה אין חיפה, האט ער קיינמאל נישט פערלאנגט פון זיי, און זיין אייגענעם זכות, נאר אין זכות פון זיינע אבות הק'. פון די צווייטע. זייט, וועז ער האט גערעדט מיט פשוטע מענטשן, האט ער זיך אייביג אראפגעלאזט צו זייער מדרגה, און זיי געגעבן דער־מיט צו פילן, אז זיי רעדן מיט א מענטש, וואס געפינט זיך אין א גלייכע מדרגה ווי זיי, און מיט דעם האט ער יענעם געמאכט גוט פילן. יענער האט געפיהלט, אז ער רעדט מיט א מענטש, וואס איז איהם נאענט צום הארץ, און פאר וועלכען ער קען עפענען זיין הארץ. מיט רעכט, פלעגען איהם מענטשן מגדיר זיין אלס א "זיסער איד", אבער ריכטיגער וואלט געווען צו זאגן, אז מען האט איהם געפיהלט ממש ווי א טאטע, ער וואט ארויסגעוויזן א פאטערליך געפיהל צו יעדן איינעם, און אלע האבן אין איהם געפונען א אונטערשטיצער, פאר וועלכן מען קען אויסרעדן דאס הארץ. און וועלכער, מיט זיין גרויסע ליבשאפט, איז בערייט זיי צו העלפען מיט אלעם מעגליכען אין זייער נויט.

ער האט זיך תמיד משתדל גיווען צו זארגן פאר יעדן פרט ופרט. ער האט אייביך מסביר גיווען, אז דער האט אייביק מסביר געווען, אז דער תכלית פון יעדן מענטש, איז צו זארגן פאר דעם צווייטן, סיי ברוחניות און סיי בגשמיות. ער האט געטיישט די משנה אין מסכת אבות: "המהלך בדרך יחידי" — אז א איד גייט זיך אליין אין וועג, ער זארגט נישט פארן חבר זיינעם, נאר פאר זיך אליין, "והמפנה לבו לבטלה" —

ווייל ער טענהעט, אז ס׳וועט ממילא נישט העלפן זיין תוכחה פארן צוריטן, ס׳איז א שאד אויף זיין אנשטרענגונג — ״הרי זה מתחייב בנפשו״ — ווייל דער תכלית איז נישט בלויז זיין אייגען לערנען, נאר אויך צו לערנען מיטין צווייטן, און איהם צוברענגען אויף דעם ריכטיגן וועג.

נאך אין זיינע יונגע יארן, האט ער גילייגט דעם עיקר דגש אויפן חינוך פון די תינוקות של בית רבן, און נאך אין די ערשטע וועלטס קריג, האט ער געגרינדעט די ישיבה ״בית ישראל ותמכין דאורייתא״. די הויפט מטרה פון די דאזיקע ישבה איז גיווען, צוריק צוהאלטן די גרויסע ירידה אין אידישקייט, וואס איז פארגעקימען נאך דעם ערשטן וועלטס קריג, און צו ערציען א דור, וואס זאל מגשים זיין דעם געבאט פון די חז״ל — ״שיהיה שם שמים מתאהב על ידך״. ער האט זיהר מקפיד גיווען, אז די ניווא פון די לימודים אין די ישיבה, זאל שטיין אויף א הויכע מדרגה, און ער אליין, מיט נאך רבנים, פלעגן פארהערן די תלמידים, און האט אריינגיבערענגט אין זיי א חשקות הלימוד. דעמאלס אין זיי א חשקות הלימוד. דעמאלס האט ער ערקלערט, אז דער הויפט ציל פון די ישיבה איז, ארויסצוגעבן תלמידים, וואס זאלן זיין ראוי צו זיין רבנים אזוי ווי ער פערשטייט, און אויך צו ערציגן אזעלכע בעלי בתים, וועלכע זאלן קענען זיין מבי־נים אויף רבנים...

די דאזיקע ישיבה האט עקזיס־טירט, ביז צו דעם גרויסן חורבן, ווען זי איז חרוב גיוואָרן, צוזאמען מיט אלע קהילות אין בוקובינע. באלד נאכין קריג, האט ער זיך משתדל גיווען צו קומען קיין ארץ ישראל. קומענדיק אין לאנד אריין האבן אלע גימיינט, אז ער וועט זיך באזעצן אין מרכז פון ארץ ישראל, אבער צו די פאדערונג פון זיינע ידי־דים און מקורבים, האט ער זיך דווקא באזעצט אין די שטאט חיפה, וועלכע איז גיווען, אין יענע יארן, א פלאץ אָן תורה און אהן אידישקייט, ממש א רוחניתדיקע מדבר. ווען מען האט איהם גיפרעגט, פארוואס ער האט זיך אויסגעקליבן צו וואינען דווקא אין א שטאט ווי חיפה, ויי די אוטובוסן פארן שבת, פונקט ווי אין דער וואכן, האט ער ערקלערט, און מסביר גיווען: ״נאך דעם גרויסן חורבן אין אירופה, ווען מיליאונען אידן זענען אומגעקומען אויף קידוש השם, און איך בין, מיט השי״ת׳ס הילף, געבליבן לעבן, איז דאס פאר מיר א סימן אז איך האב נאך א תפקיד פאר מיר אויף די וועלט, און איך דארף ממשיך זיין אין מיין ארבעט, וואס כ׳האב עוסק גיווען ביז יעצט — דהיינו און מחנך זיין די אידישע קינדער בדרך התורה והיה־דות. איך זעה פאר מיר די מטרה פון אויפשטעלן א ישיבה, אבער נישט אין א פלאץ, ווי ס׳איז שוין פאראן ישיבות, נאר טאקע אין אזא פלאץ, וואס איז נאך א ״מדבר שממה״, דארט, איז זעהר וויכטיג און דרינ־גינד אריינצוברענגן דעם אור תורה, וואס זאל פאלייכטן מיט איהר ליכט די גייסטליכע פינסטערניש. און איך בין פוהל מיט האפענונג, אז השי״ת וועט מיר געבן כוח, כ׳זאל קענען מגשים זיין די דאזיקע מטרה״.

ביי די מענטשן, וואס האבן זיך צוגיהערט צו די דאזיקע ווערטער, האט אויסגיזהן די גאנצע זאך א חלום מעהר ווי א ווירקליכקייט. מען האט זיך נישט גילאזט גלייבן, אז אזא זאך קען ווערן א מציאות. ווער ס׳גידענקט די באדינגונגען פון יענע צייטן, מיט בערך דרייסיק יאהר צוריק, האט זיך נישט גיקענט פארשטעלן, אז אזא פאלן האט אפילו די קלענסטע אויסזיכטן צו קענען ווערן פערווירקלעכט.

דער אייבערשטער האט טאקע יהאלפן, און מען האט אנגיהויבן צו זהען די ערשטע ליכט שטראלן. נאך גרויסע און שווערע אנשטרענגונגען, איז גילונגען צו עפענען די ישיבה. ביי דעם אנהייב זענען גיווען נישט מעהר ווי זעקס תלמידים, אבער דער עצם עפענען פון די ישיבה, איז גיווען א גרויסע עררייכונג.

זיינע גאנצע כוחות האט ער. אריינגילייגט אין די ענטוויקלונג פון דער ישיבה, ער האט די ישיבה גיבויט ממש פונעם יסוד. מיט די תלמידים האט ער זיך אפגיגעבן ווי א אייגענע טאטע, און גיזארגט פאר זיי ברוחניות און בגשמיות. די ישיבה האט בעקומען דאדורך זעהר א גוטן נאמען, און נייע תלמידים זענין צוגעקומען אין גאר א קורצע צייט, ביז עס איז גיוואָרן ממש ענג, און מען האט געמוזט אנצוהויבן צו טראכטן, וועגן געפונען א גרעסערן פלאץ פאר די ישיבה, כדי זי זאל קענען קולט זיין נאך תלמידים.

דאמאלס האט מען אנגיהויבן צו טראכטן, וועגן דעם בויען פון א חסידישן שיכון, און וועלכן די קינדער וועלן קענין בעקומען א ערליכן, אידישן חינוך, און זיי וועלן נישט דארפן זעהן קיין חילול הדת אין די גאסן.

און טראץ זיין שווערן נעזונהייטס מצב, האט ער זיך ארויסגילאזט קיין חוץ לארץ, כדי צו שאפן געלד, צו קענען פערווייקליכן די דאזיקע פלענער. ער האט זיך אמאל אויסג־עדרוקט, אז ער האט דאס געפיהל און די הרגשה ווי דער ״איש עתי״, אין יום כיפור, אויף וועמען מען האט ארויפגילייגט דעם תפקיד, פון פירן דעם שעיר המשתלח אין די מדבר אריין, ער האט גידארפן איב־ערצולאזן דאס בית המקדש מיט אלע אידן, און אין דעם הייליגן טאג פון יום כיפור, האט ער גידארפן צוגיין מיט דעם שעיר אין די מדבר אריין. אזוי אויך דארף ער איבער־לאזן דאס בית המדרש, די ישיבה מיט די תלמידים, צו וועלכע ער איז גיווען שטראק צוגעבונדן, און ארויסצולאזן זיך אין די ברייטע וועלט אריין, כדי צו שאפן מיטלען, צו קענען מגשים זיין, דאס וואס ער האט אנגיהויבן.

מיט השי״ת׳ס הילף, איז דאס גרויסע אוינטערנעמינג פערווירק־לעכט גיוואָרן. די מוסדות התורה זענען אויפגישטאנען לשם ולתפארת, דאס גרויסע ליכט, וואס איז אנגע־צונדן גיוואָרן דורך כ״ק מרן אדמו״ר זצוק״ל, בערלייכט די גאנצע שטאט חיפה און איהר גאנצע אומגעבונג, מיט א ליכט פון תורה און אידישקייט.

אבער, די גרויס בעדוירונג, האט ער נישט זוכה גיווען אסאך צייט צו שעפן נחת פון די פירות, פון דעם דאזיקן בוים, וועלכן ער האט אויפ־גישטעלט מיט אזוי פיהל כוח און אנשטרענגונג. נאך א שווערע קראנ־קייט איז ער געריפן גיוואָרן צו די ישיבה של מעלה, בי חשון תשכ״ד. אבער דער גרויסער בוים, דער ״עץ החיים״, וועלכן ער האט פערפל־אנצט אין די הארטע און אויסגעט־רוקענטע ערד פון דעם ״רויטן חיפה״, איז ממשיך זיך צו ענטווי־קלען, ער פערטיפט זיינע וואורצלען אין די שטיינער פון דעם כרמל, אין גוט ארויס ב״ה פירות לשם ולת־פארת, אונטער דעם מנהיגות פון זיין זוהן, דער ממלא מקום, כ״ק אדמו״ר שליט״א, און בעם יונגערן זוהן, דעם גאון ראש הישיבה שליט״א, וועלכע זענען ממשיך אין דעם דרך, וועלכער איז אויס גיט־רעטן גיוואָרן דורך זייער היילינן טאטן זצוק״ל זי״ע.

מאן מלכי רבנן

הרב מנשה מילר

עשרים וחמש שנה לפטירתו

"שיתחדש המלוכה שלו הן על עצמו והן על נפשות ביתו שלא יזוז ממנו ומבניו שיתחדש המלוכה שלו הן על עצמו, והו על נפשות ביתו, שלא יזוז ממנו ומבניו ומבני בניו מעתה ועד עולם שיהיה לו בחינת מלוכה".

קטע קצר זה, ממכתבו המפורסם של הרה"ק רבי זאב וואלף מטשרני–אוסטרא זצוק"ל מגדולי תלמידי המגיד הגדול ממזריטש זצוק"ל, שבאחרית ימיו קבע משכנו בארץ ישראל, וממושבו בטבריה הריץ מכתב ברכה לתלמידו האהוב רבי מנחם מענדיל בעל ה"אהבת שלום" זצוק"ל, אבי שושלת קאסוב–ויז'ניץ.

מאי מלוכה? בחינת מלוכה, ומהי? מאן מלכי רבנן?

אם יש את נפשך לדעת פירושם של דברים, הרי הדינסטיה של אימפרית חסידות קאסוב–ויז'ניץ ע"י מנהיגיה עד היום, הביאו את ההוד והתפארת שבחסידות, כאשר מלכות ואצילות הולכים יחד שלובי זרוע, רבבות יהודים התחממו לאורה של מלכות זו, שהרעיפה טללי תחי' בצוק העתים, הפיחה רוח חיים לאנשי עמל ויגיעה לפשוטי עם, השבתות ומועדי קודש היו רוויי רגש והתעלות, ומכוחה שאבו כל אחד תורה ויראה, חסידות ואורחות חיים, עצה ותושיה ברוחניות וגשמיות.

אחד ממשפחת אותה מלכות מפוארת, שהקים את חסידות סערט–ויז'ניץ, היה בעל ה"מקור ברוך" זצוק"ל, קרית רמת ויז'ניץ ומוסדותיה המפוארים מהווים פנינת חן ואלומת אור לעיר חיפה, חותמה של סערט–ויז'ניץ טבוע בצביונה המיוחד של רמת ויז'ניץ. האופי המקורי של אהבה משולשת: אהבת השם, אהבת התורה ואהבת ישראל, חוט המשולש אשר לא ניתן לנתק אצל כל מי שדרך על מפתן בית ויז'ניץ, ובצל שלוש אהבות אלו הודרכה ואומצה ע"י ממשיכי חסידות ויז'ניץ מאז ועד עולם.

קרית רמת ויז'ניץ היא הקריה הראשונה שהוקמה בישוב החדש (היינו מחוץ לירושלים ובני ברק). חסידות סערט–ויז'ניץ הוקמה בבחינת יש מאין ע"י כ"ק בעל ה"מקור ברוך", שנאחזה על אדמת טרשים וצוקי סלעים בטבורה של חיפה האדומה, בקיץ תשי"ד, ומאז גרסה התרחבות והתפשטות הקדושה ללא כל גבול. על פני כל העיר. וכה כתב לתלמידיו, אחר הקימו את המרכז התורני הגדול, והמגדל אור החסידי בחיפה, בשהותו בארה"ב בימי החנוכה לשם גיוס אמצעים ואלו דבריו:

"המנורה הם הבעלי בתים מחזיקי הנרות, והנרות הם תלמידי הישיבה, ואצל הנרות כתוב "הנרות הללו קודש הם" וטבע של קדושה שמתפשטת בלי גבול. כל

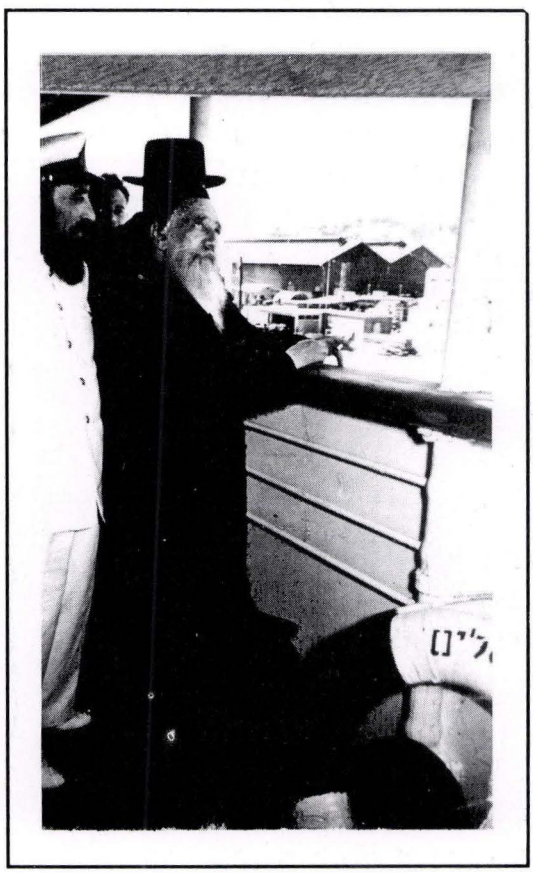
מגמתי שתהיו כולכם בבחינת "קודש" ותתפשט הקדושה על כל פנים בעיר חיפה שצמאה מאד לריח של קדושה".

חצי יובל שנים עברו כבר מאז נגנז ארון הקודש, ובעל ה"מקור ברוך" עלה בסערה השמימה באמצע הגשמת שאיפותיו; אולם חסידות סערט–ויז'ניץ לא קפאה על שמריה, כי ידוע שחסידות אינה רק טיפוח העבר המפואר, כי אם דאגה להווה ולעתיד של חינוך ילדי ישראל לתורה וחסידות, אותה מלכות של סערט–ויז'ניץ שהוקמה במסירות נפש ובעמל רב, התרחבה והתפתחה בנשיאות בניו כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א, ואחיו ראש ישיבת סערט–ויז'ניץ שליט"א, במשך עשרים וחמש שנים אלו, והגיעה לממדים גדולים.

הגרעין שניטע בחיפה, הניב פירות, אט אט הוקמו חוליות נוספות ונדבכים של מוסדות סערט–ויז'ניץ בבני ברק, בירושלים, ובארה"ב.

אכן מלכות! פשוטו כמשמעו.

ויז'ניץ ומלכות הם תרין רעין דלא מתפרשין, ומלכות זו מתחדשת בכל יום תמיד, חסידות סערט–ויז'ניץ יצאה למרחב, ומוסדותיה מוסיפים להרחבת גבולות הקדושה והטהרה בארצנו הקדושה.

על סיפון האוניה בנמל חיפה
לידו ר' משה ניימן ז"ל, משגיח הכשרות באניה.

באחד מימי חודש אלול תשכ"ב הופיעה ידיעה כי האפיפיור מרומא אמר בנאומו לפני אלפי מאמיניו שלא ילמדו מהיהודים האיך להתלבש באפנה בלתי צנועה.

הגיע ל'יל סליחות וכ"ק רבינו בעל ה"מקור ברוך" זצוק"ל נכנס לבית מדרשו, ובמקום להגיע למקומו ללבוש הטלית ולומר סליחות, פונה שלא כצפוי לעבר ארון הקודש ונעמד שם, רחש עבר בין כל הנוכחים, ודאי ענין מיוחד יש שרצונו לעורר עליו, והנה רבינו זצוק"ל פותח בדברי כיבושין ומזכיר דברי המדרש בפרשת חיי שרה "כד אזיל אדם למנסב איתתא נשמע קול כלבים מנבחין הוא מצית מה אינון אמרין לעת ערב". דברי המדרש הם פליאה וקשה להולמם, אולם לאור דברי הכומר מרומא שהכריז לא ללמוד ממלבושי היהודים, ואל יכנסו בבתי יראתם בלבוש שאינו צנוע, יש להבין המדרש. כי חילול השם יש בדבר זה, וכמה אמת יש בדברים אלו, אוי לנו שאיננו מבינים זאת וחושבים שזה דבר של מה בכך, לכן כאשר אנו הולכים לסליחות, צריכים לתקן מעשינו, ולעשות בכל כוחנו, וכל מה שביכולתנו לבער נגע זה מקרבנו כי אחד מהדברים המעכבים תפילות ישראל הוא ענין פריצות ר"ל.

וסיפר שאנשי עיר אחת שאלו פעם את הרב מבערזאן זצ"ל בעל שו"ת מהרש"ם אם מותר לקנות בית עכו"ם על מנת לעשותם בית תפילה, והשואל ציטט דברי האר"י הק' שבמקום שנעשתה עבירה אין התפילות עולות למעלה, והשיב להם הרב מבערזאן מה אתם שואלים אותי על בית עכו"ם מוטב היה אילו שאלתם אם מותר להתפלל במקום שהנשים הולכות בלבוש שאינו צנוע שמעכב התפילה יותר מבית עכו"ם.

ודברי המדרש כך הוא ביאורם: "בשעה שאדם הולך לישא אשה" אשה רומז למזל

בית נאמן בישראל

רבינו משתתף בשמחתם של אודים מוצלים מאש. נראים בתמונה ראש הישיבה רבי משה שליט"א, הגאון רבי נפתלי חיים אדלר שליט"א, וידיד בית סערט ויז'ניץ הר' ישראל שאומן הי"ו, בחתונת הר' יחזקאל פוקס.

בתולה שהוא אלול שמרמז על תשובה צריך לשמוע מה מנבחים הכלבים הם הכומרים ר"ל כיון שהוא "לעת ערב" סוף השנה וכל אחד מעונין לחזור בתשובה.

* * *

חודשים קודם לכן בשלהי חודש תמוז, בא לבקרו כ"ק אדמו"ר מגור זצוק"ל בעל ה"בית ישראל" שהתגורר בקיץ בחיפה, ודיברו מענין היציאה לרחוב שזה ממש בלתי אפשרי מחמת הפריצות הרבה השוררת ברחוב.

וטען הרבי מגור זצוק"ל הרי הם החילונים טוענים כל הזמן שצריכים להשאיר חופש מצפון ולא לכפות דברים על מי שאינו רוצה, והרי הם מכריחים אותנו לחטוא, כי לפי לבושם אי אפשר שלא לבוא לידי הרהור ר"ל, ויש לצעוק על זה חמס ברחובות העיר על פירצה זו, ולעשות הכל למנוע הנגע.

בשבת קודש לפני ברכת החודש אב (היה מנהגו של בעל ה"מקור ברוך" זצוק"ל לדרוש בכל שבת מברכין) עלה על הבימה וסיפר על שיחתו עם הרבי מגור זצוק"ל והמשיך:

אם תשאלוני מדוע אני דורש בענין זה כאן בבית המדרש ולא ברחוב הרצל ונורדוי (רחובות ראשיים בחיפה) התירוץ לכך פשוט, שם אין אוזן קשבת, וחוץ מזה לצערנו ולדאבוננו הגדול ישנם הרבה מתפללי ביהכ"נ שבביתם ישנו הנגע הזה שנשותיהם ובנותיהם הולכים בלתי צנוע, ולכן לא ברחוב צריכים לזעוק כי אם בין אנשים חובשי ביהכ"נ, וחברא חברך איתי ליה. מוכרחים אנו ליפול לרגליהם של אותם האנשים ולבקש מהם ברחמים רחמו עלינו ותנו לנו לחיות חיי קדושה.

יהודים יקרים – המשיך כ"ק רבינו זצוק"ל נתבונן לאיזה מצב הגענו, שאנו

בסוד שיח

רבינו עם הרבי מגור בעל "בית ישראל" זצ"ל.

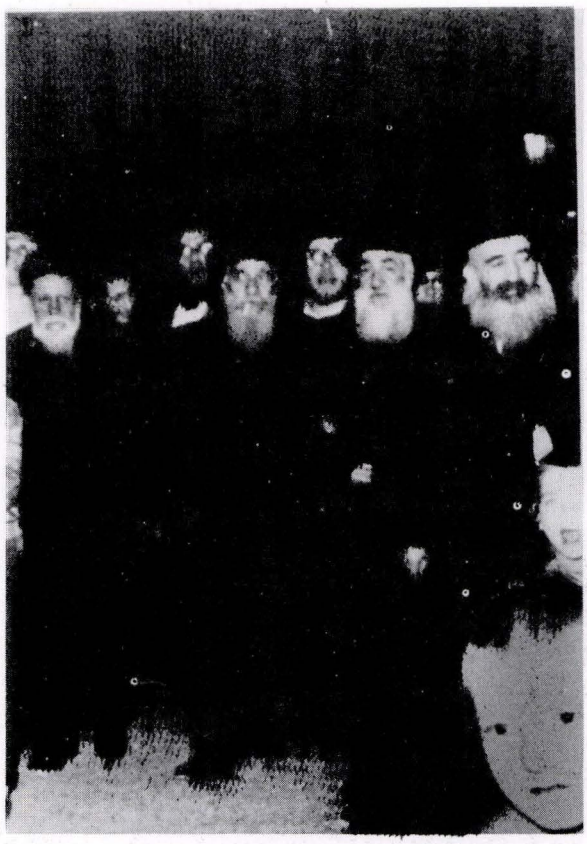
מוקפים שונאים צמאי דם מכל עבר, ובכל מקום בעולם שוחטים ורוצחים יהודים, האם אין זה מספיק בכדי לעורר אותנו לתשובה, האם לא די במה שסבלנו עד עתה, ואף אחד מאתנו אינו רוצה לחזור לאותו מצב. ורק החטא של צניעות גרם לכל הרעות כפי שהנביא אמר "יען כי גבהו בנות ציון ותלכנה נטויות גרון" וכו'. אין לנו כבר כח לסבול גלות וצרות, לכן כל אחד יעשה מה שביכולתו לבער נגע זה מקרבנו.

חוק השבת

כאשר הוצע חוק השבת בכנסת שהיה מפורש בו חוץ מחיפה הגיב בחומרה רבה "האם בחיפה לא קיימת שבת", אוי לעינים שכך רואות, ובזמן שאומרים ב"כל מקדש" "עזור לשובתים בשביעי" אין חיפה בכלל ח"ו, וכל חוק זה עשוי על מנת להכנס לקואליציה, ונמצא דברי תורה פלסתר.

הרבנות בחיפה אירגנה עצרת עם בבית הכנסת המרכזי בעיר, וכ"ק רבינו עלה לשאת את דברו, ויצא בנאום חריף נגד הסטטוס-קוו האומלל ורמיסת השבת בחוצות עיר, ולבסוף אמר בין היתר:

אבל אשמים אנחנו כי לא ראינו מראש תוצאות של חילול השבת. וביאר בזה

חיפה האדומה מחווירה והולכת...

רבינו שלוב זרוע עם רבני חיפה במערכות היהדות. נראים בתמונה הרבנים קניאל, אוחנא, פינדלינג. זכר צדיקים לברכה.

מאמר ר' יוסי שהיה מהלך בדרך ונכנס לחורבה להתפלל בא אליהו הנביא ושמר לו על הפתח. שרמז שהיה לו להתפלל ביסוד בראשית הדבר ולא עתה, שהיא כבר חורבה. "היה לך להתפלל בדרך" בטרם נכנסת לחורבה. כי אם יש כבר חורבה קשה להתפלל, זה כבר מאוחר. וע"ז אמר ר' יוסי "מתיירא הייתי שמא יפסיקו בי עוברי דרכים" אלו שעוברים על דרך השי"ת החילונים למיניהם ולכן לא התפלל קודם, וע"ז אמר לו אליהו "היה לך להתפלל תפילה קצרה והיא הביננ"ו. כי עיקרה של תפילה היא הבנה, לתת גם לאחרים להבין על מה נטוש המאבק, חירופים וגידופים אינם דרך להשפיע.

גם בעת שהקימו את הרכבת התחתית בחיפה, הראשונה מסוגה בארץ, רצו אבות העיר להפעילה בשבת, עמד בראש הלוחמים וכה אמר:

"עד כה הרגיזו את השי"ת בחילול שבת ביבשה, בים, ובאויר, ואילו עתה זוממים ולהוסיף חילול שבת גם מתחת לפני הקרקע, וזאת לא יצליחו, כי ע"ז נאמר "אם אסק שמים שם אתה, ואציע שאול שם הנך".

קידוש השם

בחודש שבט תשכ"א שבת כ"ק הגה"ק מקלויזנבורג שליט"א בירושלים, והנה אינשי דלא מעלי חיללו את בית הכנסת שהתפלל שם, שצבעו הרצפה בזפת ובציור צלבי קרס. בשבת שלאחר מכן, עלה כ"ק רבינו זצוק"ל על הבימה ומפיו הופקו ניצוצות אש וכי יש חילול השם גדול מזה, וכ"ש כאשר החילול השם מוסתר בגלימה של יראת שמים, וגדולי עולם פירשו "ממרים הייתם עם ד'" באמרם שכל כוונתם

המזוזה של חיפה

רבינו זצ"ל קובע מזוזה. בתוך הרב יהושע קניאל זצ"ל רבה של חיפה.

לשם שמים, וע"ז אמר קהלת "ראיתי רשעים קבורים" שרשעתם קבורה ומסותרת בתוכם "במקום קדוש יהלכון" ואומרים שכונתם בקדושה.

על אחת כמה וכמה חילול שם שמים בתוך בתי כנסיות ובתי מדרשות. אין חינוך כזה נכון וצריכים חיזוק וזהירות שיהיה קידוש השם בכל מעשה ידינו.

איפה הילדים

זוכרני בעת המשפט המפורסם נגד רבה של קוממיות הרב מנדלסון זצ"ל בפרשת "יוסל'ה", בחג השבועות תשכ"ב לפני אמירת 'אקדמות' השמיע דעתו בנדון וכה אמר בין היתר:

"מצינו במדרש בעת גזירת המן שמרדכי כינס את כל תינוקות של בית רבן לבית המדרש ולמד עמם הלכות קמיצה. אילו היה מרדכי במדינה דמוקרטית במדינתינו בודאי שכבר היו עושים לו משפט ציבורי על גניבת הילדים, והיו צועקים בכל הרחובות "איפה הילדים" וכל העיתונים היו מפרסמים תצלומים ושאר דברי שטנה, מבלי לדבר על עצם המשפט שהולכים לעשות לאדם חף מפשע, הרי ההתנהגות מסביב למשפט חמור מאד, באיזה שנאה ובאיזה גסות מתייחסים אל רב בישראל, בזמן שלפושעים ומרגלים מתנהגים בעדינות ובכפפות משי. ד"ר בר שמסר סודות המדינה לאויבים, שבמקרה של מלחמה ח"ו, יהיה להם חומר מן המוכן, הודיעו העיתונים רק חודשיים אחר שכבר ישב בבית הסוהר, ואילו לרב וחף מפשע, עוד טרם שהתברר שום דבר, כבר כתבו בכל העיתונים שחטפו ילדים ותופפו בתופים בפרסומים שונים. מה שהם גנבו אלפי ילדים במסגרת "עלית הנוער" אשר ההורים לא הסכימו לזה, לא פירסמו ולא סיפרו כלל"...

הר בנימין מנדלסון זצ"ל

תורה ברבים

על הפסוק "דבש וחלב תחת לשונך וכו' כריח לבנון" דרש רבינו זצוק"ל דבש וחלב רומז לתורה יש לה סגולה כלבנון שהיא בית המקדש, כפי שאמרו בשמו של הרה"ק רבי מיכל מזלאטשוב זצ"ל תורה ברבים ובית המקדש מלבינים עוונותיהם של ישראל.ואביו בעל ה"אהבת ישראל" זצ"ל היה רגיל לומר שורה אחת של לימוד ברבים חשובה יותר מעשרה דפים לימוד בגפו. משל למה הדבר דומה לרכבת שנוסעת ולבסוף מגיעים למחוז חפצם אף אלו שנמו את שנתם.

ובשם המגיד ממזריטש אמרו "זמירות היו לי חוקיך בבית מגורי" שלימוד תורה ברבים מזמרים ומכריתים כל המשטינים ומקטריגים. ועפי"ז מפרש החוזה מלובלין מאמרם האי צורבא מדרבנן לא מיעני והא קא חזינן דמיעני וכו', צורבא מדרבנן הוא ת"ח חריף וחכם, וזה אל כרחך מי שלומד תורה ברבים כי איתא בחז"ל; חרב על הבדים וכו' תלמידי חכמים שיושבים בד בבד ועוסקים בתורה ולא עוד אלא שמטפשין נמצא מי שלומד ברבים הוא חכם.

וחביבות תורה ברבים שהיא כמו עסק ומותר ללמוד אולי שלא לשמה, כי בין כל אלה שיושבים יחד, המצא תמצא אחד שלומד לשמה.

חינוך הבנים

לכאורה – אמר פעם כ"ק רבינו זצוק"ל – לדרוש בענין חינוך הבנים בין אנ"ש שרובם ככולם מחנכים בניהם על דרכי התורה והיראה מיותר, ודרשות בענין זה צריכים לומר במקום שאין מחנכים בדרך התורה. אולם לא כך הם פני הדברים, וגם לאנ"ש יש להתריע שיעודדו אחרים ויסבירו הנזק הגדול בחינוך שאינו על טהרת הקודש, המרעיל נפש הילד, ומכניס בקרבו כפירה ומינות ר"ל, ודיבורם של מחנכים כאלה, גם הצפרא טבא שלהם מטמא.

ומסופר על ה"באר מים חיים" שהיה מקדים שלום לכל אדם לרבות הכופרים ופורקי עול והסביר פעם לשואליו, כי היות והם מטמאים בהבל פיהם, לכן מקדים אותם כדי שתשובתם תהיה מתוך הכרח ואונס ולא מרצון.

ולכן על חינוך ע"י מורים ומחנכים בלתי כשרים המכניסים רעל וארס בילדים יש לזעוק ולמחות בכל כוחנו.

והנה למרות שנגזרה גזירה שלרבנים אסור להטיף ולדבר בענין רישום לבתי ספר חרדיים, אבל ב"ה שאיני רב ומותר לי לומר מה שכואב על הלב. האיסור לדבר נובע מזה כדי שיוכלו לפרוס רשתם ולהפיל בתוכה אנשים תמימים, אבל עלינו לומר דברינו ברמה ללא חת.

גם אלו השולחים בניהם לת"ת ובנותיהם לבית יעקב, עליהם להזהר שאחרי שבאים ילדיהם מבית הספר, לדאוג ולראות מה הם עושים ולמי הם מתחברים, ולכן מובן שגם לאנשים המחנכים בניהם בדרך הישר והטוב על אדני התורה והיראה, ג"כ שייך לומר ולדבר מעניין חינוך הבנים שלא יקלו ראש בהשפעת החברותא והסביבה, לא יסתפקו בכך שיצאו ידי חובת רישום.

חינוך על טהרת הקודש

רבינו בעת ביקור בקיבוץ "חפץ חיים" לידו ר' יצחק גרוס, יו"ר המועצה המקומית. בכל מקום נשא ברמה את דבר החינוך הטהור. שידל הטיף והזהיר על כל סטיה ממורשת אבות.

ונסיים בדרשתו האחרונה שאמרה ברבים (שבת מברכין תמוז תשכ"ג) שאקטואליותו לא פגה עד היום.

ידוע שלא מצא הקב"ה כלי מחזיק ברכה לישראל אלא השלום. השלום הוא כלי של הקב"ה, ואם יש שלום בין ישראל אף שהם עובדין ע"ז אי אפשר להרע להם.

ראו המוסר הגדול שאנו צריכים ללמוד. כל הגויים ימ"ש סביבותינו יכולים להיות באחדות. רק בינינו ר"ל מוכרח תמיד להיות מחלוקת ופירוד לבבות. אנו אומרים בברכת החודש "מי שעשה נסים לאבותינו וכו' הוא יגאל אותנו בקרוב וכו' חברים כל ישראל". ולכאורה קשה מה השייכות כאן חברים כל ישראל. אלא השי"ת מבטיח לנו מי שעשה נסים לאבותינו הוא בודאי יגאל אותנו במהרה ויתן לנו רפואות וישועות, אבל בתנאי אחד "חברים כל ישראל" שיהיה בינינו שלום ואחדות אהבה ורעות.

כיום לצערינו בתוך מחנה החרדים לדבר השם, לא די שאין שלום ואחדות אלא ההיפך מזה, מדברים לשה"ר ורכילות חוג אחד על משנהו, ולא רק בפה כי אם בכתב במכתבים ובעיתונים, וע"ז אין מועיל תשובה. כפי שכבר אמרתי פעם הטעם מה דאיתא ברמב"ם שהמעיל לא היה לו בתי ידים, כי מובא בחז"ל שהמעיל מכפר על לשה"ר.ולכן לא היה למעיל בתי ידים לרמז לנו, שרק על לשה"ר בפה יכול להיות כפרה. ואי אפשר לשער הצער הגדול שעושה אחד לחבירו בזה.

עלינו לראות שיהיה בינינו שלום ואחדות, ונתרחק מסתם שנאת חנם, ולשה"ר לא רק בכתב אלא אף בפה, ועי"ז נזכה לגאולה שלימה ובנין ביהמ"ק בב"א.

זכותו תגן עלינו ועל כל ישראל אכי"ר.

המודיע יום ו' ג' חשון תשמ"ט

מסערט עד רמת ויז'ניץ - חיפה

הרב אהרון סורסקי

פסיעותיו של הבעש"ט

ביער–עבות אגדי, המשתרע בין קוסוב לויז'ניץ, התבודד בשעתו הבעש"ט וייחד יחודים; ובפלג–מים המפכפך במבואות היער, פלג זך ורוגע כשילוח, בו טבל לתוספת–קדושה וטיהר עצמו בסילודין. מני אז התבשם האויר בסביבה כולה. ניחוח של גן–עדן נשאר יצוק ומפעפע בחלל. פסיעותיו של הבעש"ט באיזור הקרפאטים, בשנים שהתבודד ועסק בהכנותיו לגילוי אור החסידות, השאירו עקבות לימים יבואו. אולי המה אשר הצמיחו והפרו במשך 200 שנה את התנועה המשגשגת של גזע ויז'ניץ – מטרופולין של חסידות ברומניה עד לשואה.

מאה שנים אחרי הסתלקותו של הבעש"ט, ביום ב' אלול תר"ך, נולד האדמו"ר רבי ישראל הגר, דור ששי לצדיקי בית קוסוב–ויז'ניץ, שנקרא בשמו הפרטי בשם הבעש"ט, אבל בפי רבבות חסידים ומעריצים נתכנה בתואר "אוהב ישראל" ונקרא בשם ספרו הידוע "אהבת ישראל". צדיק זה, שלבו היה נחל–שוטף של אהבת נפש לכל אדם מישראל, ישב על כסא–מלכותו יותר מארבעים שנה ובימיו הגיעה חסידות ויז'ניץ לשיא פריחתה.

ומוניטין יצאו לחצרו של ה"אוהב ישראל", לא רק בשל אישיות הצדיק עצמו, כי גם בשל חמשת בניו הקדושים. אלו חמשת אבני–שתיה, שבית ויז'ניץ מיוסד עליהם, ואשר לכל אחד מהם ייחד האב הצדיק כינוי משלו. לבן הבכור, רבי מנחם–מנדל (מוישווא) – קרא "ארון הספרים שלי"; לבנו השני, רבי חיים מאיר'ל (בעל "אמרי חיים") – אחד "מבני היכלא של הבעל–שם–טוב"; על בנו השלישי, רבי אליעזר (בעל "דמשק אליעזר"), אמר: "כשאבוא לעולם העליון אתייחס עם ר' אליעזר שהוא בני"; את צעיר הבנים, רבי שמואל–אבא, קרא "בן זקונים שלי" – ואילו את רבי ברוכ'ל (בעל ה"מקור ברוך") שנתפרסם לימים כרבה של סערט, אהב לכנות בשם "החכם שלי".

כי חכמתו של רבי ברוכ'ל נצנצה כיהלום בכתר אישיותו האצילה. צדיק וקדוש היה, אשכולי, מופלג בתורה ומשובח במדות יקרות, שופע מתיקות וחום–נפשי

אציליים. פניו קרנו תמיד משמחה ומאהבת ישראל. אך מכל סגולותיו השגיב האב את יקרת חכמתו, חכמה ופיקחות עילאית, אשר כמו חוצבה ממחצב סנפרינון של היכלות השכל הבהיר.

הנסיך לבית ויז'ניץ

רבי ברוכ'ל, שנולד בעיירה ויז'ניץ בחורף שנת תרנ"ה, נקרא על-שם סבו הצדיק בעל "אמרי ברוך", נושא שמו של נכד הבעש"ט רבי ברוכ'ל ממזיבוז'. בינקותו התבלט כילד פלא. היה מחונן בצירוף נדיר של כשרונות מבורכים, עם תכונות נפלאות, עד שכל ה"חצר" הוויז'ניצאית השתעשעה בו. הוא התחנך על ברכי אביו רבי ישראל לגדולה, לגדלות, לגדלות בתורה ובעבודת ה', והצטיין בגינוני-קדושה מיוחדים במינם. בגיל צעיר מאד נתפרסם כעילוי והוסמך להוראה על-ידי הגאונים באותו דור: רבי מאיר אריק מבוצ'אץ', ורבי אברהם מנחם שטיינברג מברוד, בעל "מחזה אברהם".

כשהגיע לפרקו התחתן עם בתו של האדמו"ר רבי יששכר-דוב מבעלזא, אביר הרועים של חסידי גאליציה. ובמשך שנים מספר היה סמוך אל שולחנו ולומד מדרכיו. מגעו הקרוב של רבי ברוכ'ל עם דינסטיה זו, שהיא בעלת גוון ואופי אחרים מזו של ויז'ניץ, הרחיבה אופקיו הרוחניים והעשירה את נפשו. הרבי מבעלזא אהבו והעריכו מאד. אף הוא גלה, עקב סערות מלחמת-העולם-הראשונה, עם בית האדמו"ר מבעלזא לרצפרט – אחרי שחלפו רק שנתיים לנשואיו.

אולם, עקב סיבות מצערות, לא נמשך הקשר המשפחתי עם בית-בלז לאורך ימים. רבי ברוכ'ל חזר אל עיר מגורי אביו, גרוסוורדיין, שעקר אליה בטלטולי המלחמה העולמית ופתח בה מחדש את בית-מדרשו וישיבתו. כאן בא בברית-הנשואין עם הרבנית צירל ה"ע, בתו של הצדיק הנסתר רבי אליעזר-ניסן הורביץ מצפת, בן הצדיק ואיש-הפעלים רבי נפתלי-חיים שעלה לירושלים, הוא בנו בכורו של האדמו"ר רבי מאיר'ל מדז'יקוב – בעל "אמרי נועם" – נכדו של רבי נפתלי הגדול מרופשיץ. אמה הרבנית מרים היתה אשתו בזיווג-שני של אביו האדמו"ר רבי ישראל. היא אשר נתלוותה אליו במסירות רבה, לאורך כל תחנות חייו, עד ליומו האחרון.

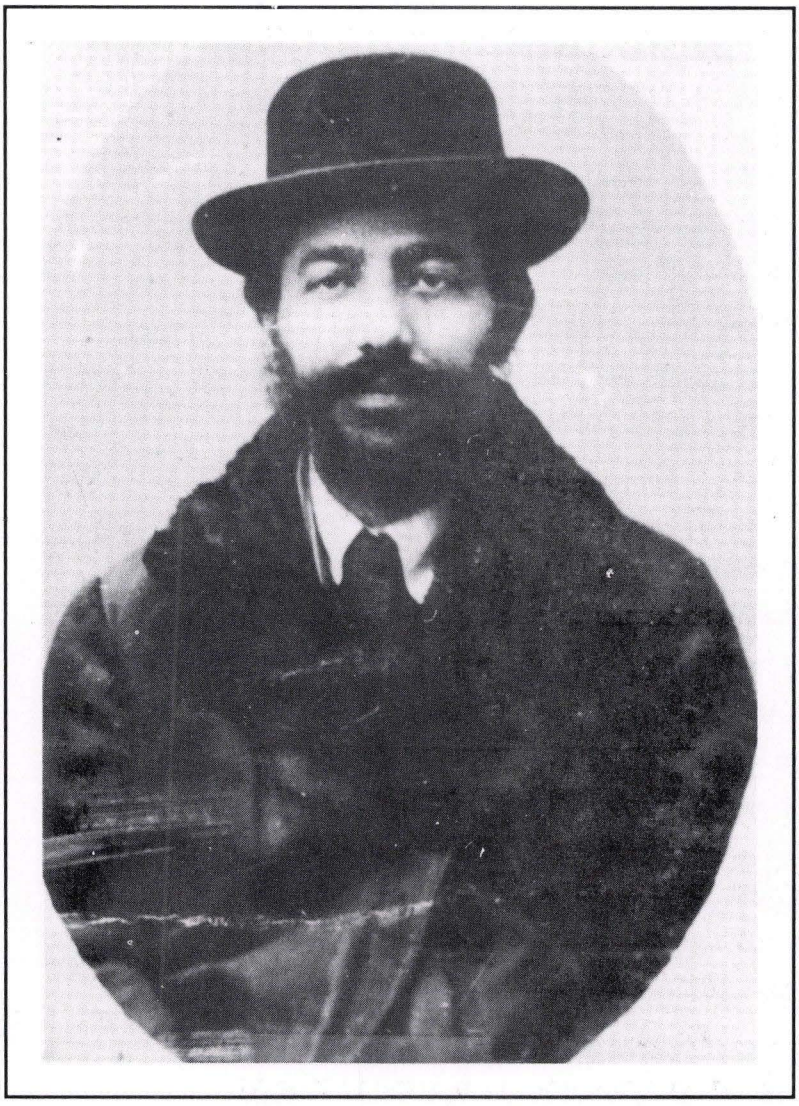
על כסא הרבנות

בשנת תרפ"ג, ועדיין לא מלאו לו שלושים שנה, נתכהן רבי ברוכ'ל כרב הקהלה החרדית בפוליין-ריסקיווה, עיירה בחבל מרמורוש, ובמשך שלוש שנים ומחצה שימש ברבנות זו והשפיע בה רבות לביצור חומת התורה. בתקופה זו התגלו ניצני כוחותיו כמנהיג רוחני. גאונותו בתורה היתה לשם-דבר. פסקיו נתקבלו בלא שמץ ערעור. רבי ברוכ'ל לא הסתפק במילוי תפקידו הרבני ודאג לצביון המקום. בעת הצורך יצא חוצץ נגד פורצי גדר. היה עושה זאת בדרכו המיוחדת, בתקיפות שאין בה כדי להעכיר את

רוחו הטובה, במלים כדורבנות שתובלו במילין-דבדיחותא, בהומור המלבב שלו, אשר שימש מגן לבל ייפגע מדבריו אף אדם.

מדה ייחודית נפלאה שהיתה מנת חלקו בערוב הימים, אחרי עשרות שנים של הזדככות והשתכללות עצמית, הלא זו: היכולת לזעום ולחייך כאחד, לייסר ולגעור במי שזקוק לתוכחה מתוך טוב-לב ופנים מסבירות - כפי שכותב השורות זכה להיווכח בה עין-בעין - היתה לו קנין-נפש מיום עמדו על דעתו. גם בעודנו אברך משי, ולא רק כזקן מלא רחמים, השתמש רק במקל-נועם והרעיף טללי-תחיה על תלמי לבותיהם של הסרים למשמעתו בכל עת.

חסידים מספרים: לראש-השנה נהג רבי ברוכ'ל, גם בתקופת רבנותו, לנסוע אל אביו בגרוסוורדיין ואת הדרשה המסורתית של "שבת שובה" היה מקדים ומשמיע

ימי עלומים

בשבת אחרונה של השנה החולפת. שנה אחת יצא בדרשה זו, במלים בוטות, נגד חלק מהציבור שנסחפו ברוחות–הזמן והנהיגו בביתם דברים לא רצויים, המהוים סכנה ליהדות. הוא לא נקב בשמות פורצי הגדר, אבל כוונתו היתה נהירה לכל המקשיבים, והאוירה בבית–המדרש נטענה "חומר נפץ". כיון שהשלים רבי ברוכ'ל את דבריו, עמד והכריז בהאי לישנא: "יתכן שיש בקהל אנשים שנפגעו מדברי, אלא אין בהם האומץ לקום ולהביע את רוגזם – ולהם אני מייעץ, איפוא, שישלחו כתב–פיטורין אלי באמצעות הדואר, כאשר אסתופף בימים הקרובים בצל אבא בגרוסוורדיין, כי באמת מוכן אני לוותר על כסא הרבנות בקהלה כזאת...".

בפעם אחרת אמר: "משול אנכי לאדם שיש לו חנות של מראות, וכל העובר על–פניה ומסתכל בראי, מוצא את בבואתו. והיה כי יעבור שמה אדם מכוער, מה לו כי ילין על בעל החנות? הן לשם כך התקינו מראות, כדי שיווכח בכיעורו ויראה לייפות ולתקן עצמו! אף אני אינני אלא מראה לכל אחד כיצד בבואתו משתקפת, וממילא אין שום סיבה להתרעם עלי, כי הברירה ביד כל איש לתקן את עצמו...".

מפולין-דיסקיווה לקוצמאן

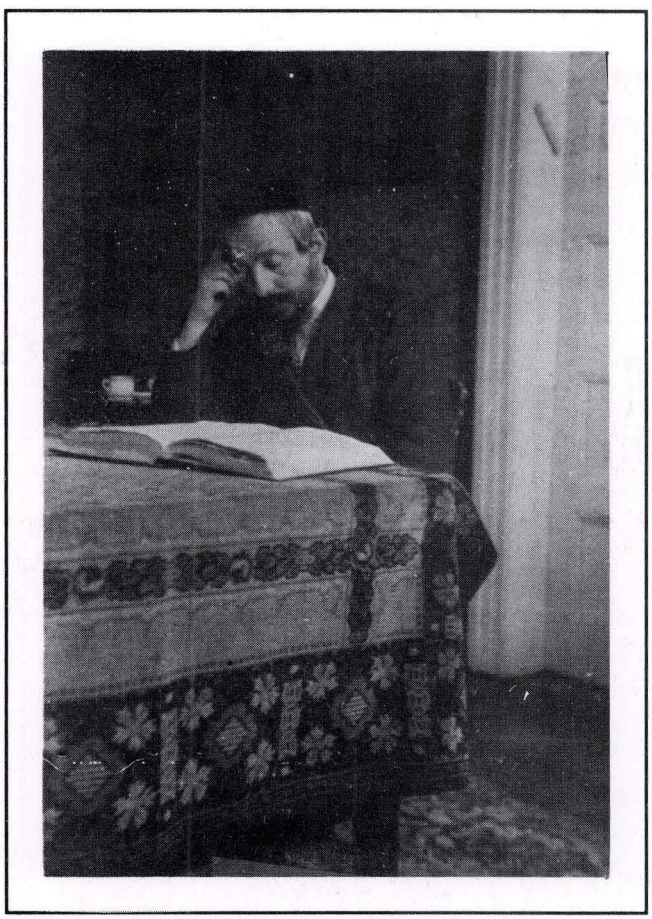
אחר–כך נקרא לכהן פאר כמרא דאתרא–בקהלת קוצמאן, בוקובינה, שם פעל במשך תשע שנים רצופות עד שעשאה סמל ודוגמא לקהלת–קודש. הוא ערך בעיר בדק–בית יסודי. הקים מקואות משוכללות. יסד ת"ת לבנים וכן בית–ספר חרדי "בית יעקב" לבנות, שטיפחו במסירות–נפש והתאמץ להעמידו על רמה פדגוגית גבוהה, עד שגרם בזה שכל הבנות היהודיות בקוצמאן, לרבות מבתים חילוניים, נרשמו ללמוד ב"בית יעקב".

השפעתו על יהודי המקום היכתה שרשים עמוקים. בנדון זה העיד וסיפר אחד מישישי החסידים דויז'ניץ, כי פעם אחת נזדמן לו לשבות בקוצמאן ונכנס אל רבי ברוכ'ל בפניא דמעלי שבתא, לפני הדלקת הנרות, אך הרבי הזמינו להצטרף ולצאת עמו מיד החוצה – אל שוק העיר. כיון שבאו אל ככר השוק, מיד החל שאון רב בין החנוונים ונשמע קול הגפת תריסים, ארגזים הוסטו, סילקו בחפזון את המרכולת ותוך רגעים מעטים היו כל חנויות היהודים נעולות על מסגר ובריח. די היה בהופעתו האישית של רבי ברוכ'ל במבט עיניו, שהשפיע כמטה–קסמים להשבית כהרף–עין את כל העסקים.

מעריציו, בני הקהלה, לא חדלו מלספר שפע אפיזודות שנקשרו בפיקחותו ובצדקותו. בין–השאר סיפרו את העובדה דלהלן: יום אחד נכנס אל ביתו יהודי בלתי מוכר, אורח שבא מפולין לרומניה בעניני מסחר, ותינה את צערו. האיש התאכסן כמה ימים תמורת תשלום אצל אחד מבעלי–בתים בקוצמאן. והנה, כשהתכונן לנסוע מפה, חישב עם בעל האכסניה את סכום דמי אש"ל שעליו לפרוע, נכנס אל חדרו

לקחת את ארנקו, אשר החביאו מתחת לכר, אך לתדהמתו מצא שהארנק נעלם. כשיצא וסיפר למארחו על האבידה, העמיד האיש פני תם וטען שאיש לא נכנס אל החדר, וכי בודאי כל הסיפור מצוץ מן האצבע, אלא האורח מחפש תואנה להתחמק מן התשלום...

ביקש רבי ברוכ'ל את האורח להתאזר במעט סבלנות והורה לו להיכנס ולהמתין בחדר סמוך. הוא מיהר ושלח אחרי בעל האכסניה שיבוא אליו, וכאשר נזדרז ובא התחיל לשוחח עמו על הא ועל דא, מעניני ציבור וכדומה, כי היה האיש מעסקני הקהל. באמצע נקטעה שיחתם לרגע קט. רבי ברוכ'ל יצא מן החדר ובשובו ביקש מאיש-שיחו, שישאילנו את שעון-הזהב שלו, כי הרבנית מבקשת למלוח עתה את הבשר והשעון הביתי עמד מלכת... עם השעון ביד יצא רבי ברוכ'ל שנית החוצה ושיגרו ביד משמשו לילך בחפזון אל אשת בעל-האכסניה ולומר לה כהאי לישנא: "בעלך שלחני וביקש שתמסרי לידי הארנק שנמצא בחדר מתחת לכר, וזה לך האות, שנתן בידי שעונו הזהב לסימן שתאמיני לי..." רבי ברוכ'ל חזר אל חדרו והמשיך

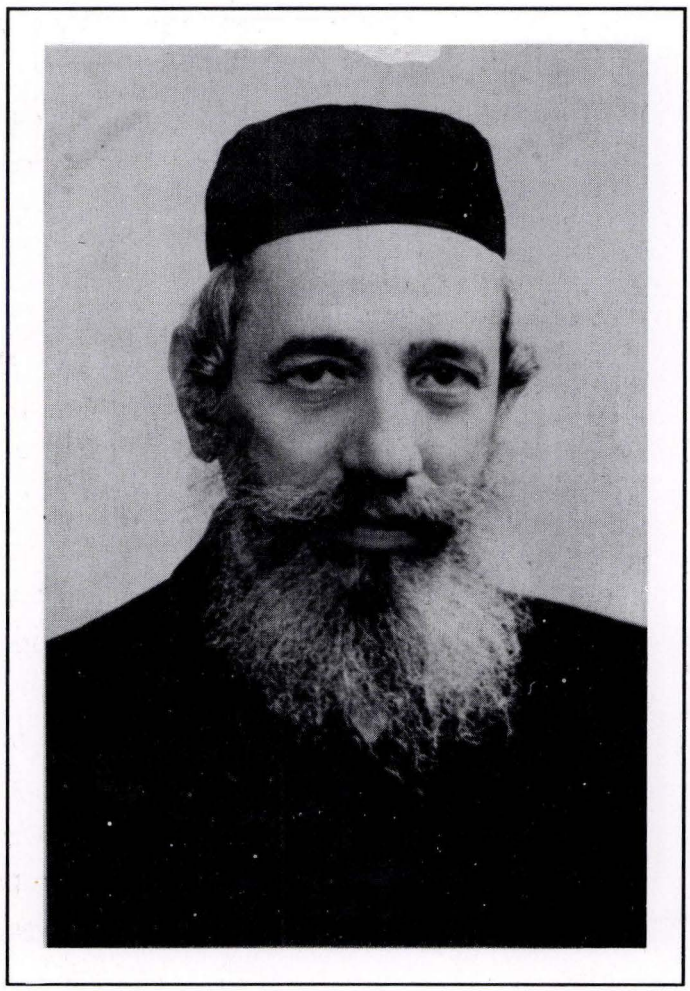

בצ'רנוביץ בבית גיסו, הרבי מבויאן זצ"ל

לשוחח עם האיש. אשתו, כמובן, קיבלה את הדברים בתמימות ולא ארכה השעה עד שחזר המשמש ובידו הארנק. כיון ששמע רבי ברוכ'ל את פסיעותיו נזדרז ויצא אליו, קיבל החפצים מידו, נכנס שוב אל איש-שיחו והחזיר לו שעונו. השיחה ביניהם נסתיימה חיש-מהר והאיש נפטר מעל-פניו בשלום, מבלי שיוודע לו מאומה מה התרחש פה, עד שבא אל ביתו ונתחוור לו הכל... עתה פנה רבי ברוכ'ל אל הסוחר מפולין, שישב בחדר הסמוך, והחזיר לו להפתעתו את ארנקו בשלימות...

באגודת ישראל

ימי כהונתו של רבי ברוכ'ל בחבל בוקובינה היו ימים עשירי-מעש. נוסף להשפעתו בחוג המקומי, התמסר להפצת רעיונה של "אגודת ישראל". נתן ידו להקמת ה"הכשרה" של צא"י, וכן פעל רבות (יד-ביד עם הגאון רבי יוסף נפתלי שטרן) לכינון רשת החינוך לבנות חרדיות "בית יעקב". אביו הקדוש, האדמו"ר רבי ישראל, היה מראשי הבונים והתומכים של אגו"י ברומניה, אחרי שתנועה זו כבר הספיקה להוכיח חיוניותה להצלת היהדות - ובעיקר את הדור הצעיר - בארצות אחרות במזרח

רבה של סערט

ובמערב אירופה.

כאשר בחורף שנת תרצ"ה פתח הועה"פ של אגו"י העולמית במסע התעוררות בקרב יהודי בוקובינה, על–מנת להחדיר ולהפיץ ביניהם את הרעיון האגודאי, פרסם האדמו"ר הזקן מויז'ניץ את המנשר דלהלן בחתימתו האישית:

"ב"ה, בחודש טבת תרצ"ה

כאשר כבר נודע בשערים רב טובה ונחיצותה של הסתדרות העולמית "אגודת ישראל" אשר פעלה כבר בעבודה בעד קרן תורתנו הקדושה וגם בעד קרן הישוב, להחזיק הישוב בארצנו הקדושה, על דרכי התורה והיראה, על כן חוב קדוש על כל איש ישראל אשר יראת ד' נוגע ללבו שיתמוך את האגודה בכל נפשו ובכל מאודו, למען תוכל לפעול גדולות ונצורות בעד הרמת קרן תורתנו הקדושה וישראל. והשם יתברך יזכנו במהרה לקבץ נדחים, ונזכה לעלות לציון ברנה בקדושה ובטהרה. כ"ד המצפה לישועת השי"ת כללית במהרה: הק' ישראל בהרה"צ מוהר"ב זצלה"ה".

קריאתו של האדמו"ר נתקבלה בקרב ההמונים בהתרגשות גדולה. בעיקר התחילו בניו הקדושים להתמסר לפעולה והבולט שבהם היה רבי ברוכ'ל. הרב מאיר שוורצמן, שליח הועה"פ, מתאר בזכרונותיו את המעמד כאשר למעלה מ–2,000 יהודים התאספו אז באולם הענקי "בית ישראל" בצ'רנוביץ, והרב דויז'ניץ, רבי אליעזר'ל הגר (בעל "דמשק אליעזר"), עם אחיו רבי ברוכ'ל הסעירו את העדה הקדושה במלים חוצבות לטובת הרעיון האגודאי. נוסף לכך נדד רבי ברוכ'ל עם אותו שליח על–פני ערים שונות בבוקובינה, כמו סדיגורא, רדוויץ, גורא–הומרא, יאסי, באקו, שאץ וקלויזנבורג כדי להביא להמונים את בשורת אגו"י. ואומר הנ"ל: "הרבי ר' ברוכ'ל היה נואם בחסד עליון. קולו הרעים, לבו כאב, ומעיניו זלגו דמעות רותחות כאשר תיאר בפני הציבור בצבעים שחורים את הסטרא–אחרא, אשר מתחפשת כביכול בטלית שכולה תכלת, וכל רצונה למשך את הנוער לדרכים כופרניות. ההמונים הקשיבו לדבריו בהתלהבות עצומה ובהשפעתו הצטרפו מהר לשורות התנועה".

וכך מעיד בו ותיק אגו"י רבי בנימין–זאב יעקובזון (בספרו "אשא דעי למרחוק" עמ' קפט): "רבי ברוך זצ"ל לחם עמי בבוקובינה במקומות מאד לא–נעימים למען אגו"י גבורת ארי. הוא לא ידע מיחוסו וממעמדו. הוא ידע אך ורק ש"בלי אגו"י אין קיום ליהדות". ובנשימה אחת מוסיף האיש לספר בשבחו האישי: "עוד לא ראיתי מימי איש שהראה לבביות כה עמוקה, שהוכיח אותה כלפי זולתו, כרבי מסערט, אשר נשקני וחיבקני בכל פגישה והיה כולו אהבה עזה בוערת בגוף חלש וחולה".

למען הכלל
בועידה בלונדון לידו רבי בעריש מסטרוז'יניץ.

בסיגט
עם מקל הנידודים למען "אגודת ישראל" ברומניה. בעקבותיו איש אמונו החסיד הר' שלמה זלמן שכטר ע"ה, הרב יעקב דוד ויז'ניצר והר' הלל רוט.

עם עסקנים חרדים בסיגוט – רומניה

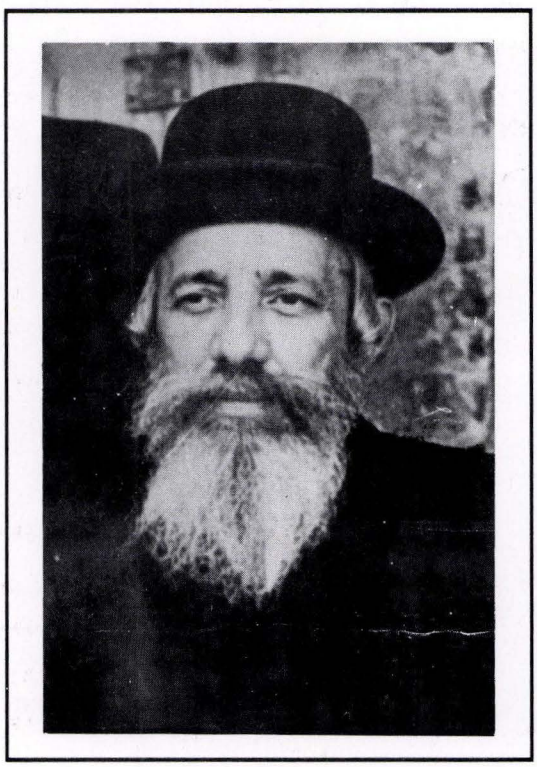
בימי הכנסיה הגדולה המארינבאד.

הבחור השני מימין הר' יהושע לאו ליד רבינו החסיד הר' חיים מאיר כהנא והחסיד הר' דוד ויז'ניצר.

באותו חורף, תרצ"ה, עלה רבי ברוכ'ל ביחד עם אחיו הקדושים לבקר בארץ-ישראל. הם סיירו בארץ לארכה ולרחבה ונתקבלו על-ידי הישוב בתשואות. הופעתם של הנסיכים לבית ויז'ניץ, או כפי שנקראו בשם-חיבה "די ויז'ניצער קינדער", שכל אחד מהם בזכות עצמו ראוי ועתיד להיות אדמו"ר, חישמלה את עדות החסידים. אלפים רבים צבאו על פתחי אכסניותיהם ונהרו לחזות – בימי שבת ומועד – בעריכת שולחנותיהם.

האדמו"ר מסערט

מקוצמאן נקרא לישב על כס הרבנות בעיר המעטירה סערט, בה ישב עד לשקיעת שמשה של יהדות רומניה בשואה הנאצית, וכאן באו כוחותיו הנפשיים לידי גילוי שלם. לבחירתו כרב העיר קדם מאבק פנימי ממושך. אביו האדמו"ר רבי ישראל השתדל לטובתו ואמר: "ניחא לישייבחר לרבנות זו, ואף שקוצמאן גם היא רבנות חשובה, גם פרנסתו מצויה שם, אין את נפשי להניח את בני שילך לישון בלילי-שבת בשעה מוקדמת". כי בניגוד לסרט, עיר מלאה חסידים ועובדי ה', היתה קהלת קוצמאן מורכבת כמעט כולה מבעלי-בתים נגידים והרב היה שרוי, מבחינה מסויימת, בבדידות מזהירה. אף הוא קרא לעוררין על רבנותו וטען לעומתם בבדיחותא: "שרבי ברוכ'ל מופלג בתורה – אתם מודים; וכי יפה כוחו בדרוש – אתם מודים; ושהוא חכם עתיק – אין חולק. אלא כל חסרונו שהוא בני, בן שלי, הגידו נא מה אשם רבי ברוכ'ל שיש לו אבא כזה..."

והבולט שבהם היה ר' "ברוכל"

לבסוף נפל הפור. רבי ברוכ'ל הוכתר לרבה של סערט. אנשי קהלת קוצמאן, שהיו קשורים אליו בעבותות אהבה, ערכו לכבודו ברוב-פאר מסיבת פרידה. באמצע המסיבה הגיע עבורו מברק מגרוסווארדיין, בו נאמר, שאביו האדמו"ר רבי ישראל חולה ומצבו אנוש. כדי לא לפגום בחגיגיות המעמד נמנעו מלמסור לו את המברק. רבי ברוכ'ל ובני-ביתו השלימו בינתיים כל הכנותיהם לעבור לסערט ויצאו לדרך. באמצע הנסיעה הדביקתו הידיעה ממצב אביו החמור. מיד נחפז לגרוסווארדיין, והגיע לשם – האחרון מכל בני המשפחה שהתאספו ליד מיטת הסבא-קדישא – יום אחד לפני הסתלקותו, ונאלץ להיכנס הביתה דרך החלון, כי המון חסידים צבאו על הפתח כל אותה עת. כיון שראהו רבי ישראל, שעות ספורות לפני יציאת-נשמה, התאמץ וחבש לו על ראשו את השטריימל שלו, מתנה, באמרו: "אתה אורח ומגיע לך".

כיון שנתבקש האוהב-ישראל למתיבתא דרקיעא, החלו בניו הקדושים – ורבי ברוכ'ל בכללם – להמשיך עדות. הוא שב לסערט, התחיל לנהוג באדמו"רות, הקים ממלכה חסידית חדשה, והמונים דבקו בו והעריצוהו. עד מהרה נתגלה כאדמו"ר ומנהיג בעל שיעור-קומה בלתי מצוי.

ההמונים הקשיבו לדבריו בהתלהבות עצומה ובהשפעתו הצטרפו מהר לשורות התנועה".

(ר' מאיר שוורצמן זצ"ל.)

ראש-לכל נתן את דעתו על הדור הצעיר, לחנכו ולחכמו לתורה, בהתאם לנסיבות הימים דאז. בלא-ליאות יסד ופיתח ישיבה לבני תשחורת, עם פנימיה ומסעדה, שקראה על שם אביו "בית ישראל ותמכין דאורייתא". היתה זו ישיבה חסידית בנוסח ויז'ניץ. רבי ברוכ'ל עצמו היה משמיע שיעורים בגפ"ת ומנצח על סדרי הלימודים, כשלידו מכהן כר"מ הרב יעקב-דוד ויזניצר ז"ל. הוא לא היסס, למרות שידע כי בעיני רבים עלול הוא להצטייר כ"חדשן", להנהיג בישיבה חוג מיוחד המשלב לימודיו עם רכישת מקצוע מפרנס. היה בזה משום צורך-השעה להצלת בני-נוער רבים, שלא בנקל נמשכו – ולא בנקל הוריהם הסכימו להועידם – ללימוד התורה. למטרה זו נסתייע ב"קרן הישיבות" מעזבונו של המדען היהודי הנודע, פרופ' וולדימיר חאווקין, ממציא הנסיוב הרפואי נגד מגיפת הכולירע. בקול-קורא שהופץ מטעמו בקהלות שבסביבה בשנת תרח"ץ (ונתפרסם ע"י ד"ר מארק וישניצר ב"יווא בלעטער" כרך 31/32 ניו-יורק 1948), אחרי חלוקת הישיבה לשתי חטיבות, שוטח רבי ברוכ'ל את הנימוקים והמניעים לחידוש המהפכני שהוא עומד להנהיג כדי להציל את הנוער היהודי מלרעות בשדה-זרים.

"עוד לא ראיתי מימי איש שהראה לבביות כה עמוקה, שהוכיח אותה כלפי זולתו, כרבי מסעדט, אשר נשקני וחיבקני בכל פגישה והיה כולו אהבה עזה בוערת בגוף חלש וחולה".

(רבי בנימין זאב יעקובזון זצ"ל.)

בדבריו הוא עומד על "המצב החמור בו נמצא הנוער היהודי מבוקובינה, כשכל מקורות-פרנסה סתומים בפניו, ואשר לכן לא ניתנה היכולת לחלק גדול מהנוער שלנו לבקר בישיבות ולהכניס לתוך לבם- המאור שבתורתנו הקדושה, ולכן התנכרו כ"כ מתוה"ק ומהיהדות. לכן החלטנו לפתח בישיבתנו קורסי מקצוע

– לנגרים, חייטים, פחחים ועוד – ותינתן ההזדמנות לכל תלמיד ללמוד מקצוע במשך של שלוש שנים, ביחד עם חצי יום של לימוד בהישיבה. כבר נסינו זה הנסיון והצליח ב"ה בידינו. הישיבה נחלקת לשני סוגים: 1) תלמידים שיקדישו כל הזמן רק ללימוד תוה"ק; 2) תלמידים אשר ילמדו תורה חצי יום, וחצי יום ילמדו אומנות. באופן שכזה ניתנה היכולת לצבור היהודי הרחב לחנך את בניהם בדרך התורה וכאחת ליצור עבורם מקור-מחיה. ככה נפתחים שערי הישיבה לכל הנוער היהודי אשר ברצונו ללמוד מקצוע ולא יכול לכן ללמוד בישיבה. ככה נתאחדו יחד תורה ודרך-ארץ אשר נחשבים לחלק מאתנו כאילו מתנגדים זה לזה.

חתום: ב ר ו ך בהר"צ מוהר"י זצללל"ה אבד"ק סעריד והגלילי".

באותו זמן התבלט ותפס מקומו המכובד בשורה הראשונה של מנהיגי היהדות ברומניה. נמנה עם ראשי אגו"י והשתתף בכל ועידותיה וכינוסיה. למרות גילו הצעיר, יחסית, צרפוהו קברניטי הדור במועצותיהם כדי ליהנות מחכמתו עצה ותושיה

רבינו עם אחיו הצדיק רבי מנחם מנדל מווישוא ומשמשו ר' זלמן בדארנא.

ומתמנה כחבר ל"מועצת גדולי התורה". רבי ברוכ'ל גילה פעילות נמרצה בהרבה שטחים שנגעו לחיזוק הדת ולעצמאותם של יראי ה'. אף הוא יזם וארגן בתרצ"ו את הקבוצה הראשונה של חסידים ממרמורוש שהתיישבה ברחובות. ברם, מתוך כל שיפעת מעשיו במישור הציבורי, בכל מיני נושאים, הזדקר בהבלטה ענין החינוך התורתי שהיה אשכול-חייו.

מה נאה היה למי שאמרו המשל שהשמיע כעבור שבע-עשרה שנה, במעמד הכרזת-היסוד של החינוך העצמאי בתל-אביב, כדי לשבר את האוזן מהו "הענין הבוער" שצריך לעמוד בראש דאגותיהם של שלומי-אמונים: משל לאמא שילדה הקטן מת על פניה, והיא הולכת אחרי מיטתו בקול-בוכים ומתנה את צערה, כי הנה החורף בעיצומו, והקור עז מאד, ומי ייחם לעוללה אשר הולכים להטמינו באדמה הקופאת תחת ערימות השלג... מיתת הילד אינה מטרידתה, אלא פן תאחזנו צינה... כך אנחנו מתמסרים ודואגים לכל שאר ענינים, אפילו בענין דת ותורה, מבלי לשים לב כי החפשים ממיתים את ילדינו מיתה רוחנית...

נוסף לכך הצטיין רבי ברוכ'ל בקירוב רחוקים עד שחזר והכניסם תחת כנפי השכינה. אישיותו היתה מקסימה לעילא. בכל עת ובכל מצב שהוא, שרוי היה בשמחה וכולו שופע חמימות ומתיקות, אהבה לכל יהודי, עד כדי התמוגגות ממש. כל שבת במחיצתו היה "מעין עולם הבא": הזמירות, הריקודים, התרוממות-הרוח והדביקות - בלא שום חציצה - ברבי ברוכ'ל היורד מאין-כמותו אל העם. האנשים נמשכים אליו כפרפרים אל האור. כצמחים לעבר השמש. הוא מנהל שולחנות בגינוני הוד ותפארת, מוקף כמלך בגדוד מעריצים, הצמאים למוצא פיו בעת שיזמר או ישמיע דברי-תורה, ותולים בו עינים מתחננות כילדים באביהם הטוב. הוא נישא על כפיים, הכבוד והגדולה אין לשער, ובאותו זמן יושב הצדיק על כסאו ומפזם חרישית (בניגון המיוחד לפיוט "לא-ל אשר שבת") את המלים: "לכבודו ולא לכבודי" הוא עובר לפני התיבה ושופך צקון-לחשו בקול המרעיד לבבות. ובאמרו בנעימה מתוקה "הכל יודוך", ו"והכל ישבחוך", משתפך קולו כשירת-מלאכים שלא מעלמא הדין, כל הבריאה אומרת שירה עמו - "הכל יחדוך" ממש. אביו הקדוש, רבי ישראל, היה אומר: "אינני יכול לומר מוסר, כל יכולתי להגיד 'נשמת' בשבת" - ו"נשמת" שלו פלח כליות ולב. חסידיו של רבי ברוכ'ל היו אומרים: כשהוא אומר "שתרגילנו בתורתך" כל השומע מתחלחל, וכשמדגיש המלים "וכוף את יצרנו להשתעבד לך", בנוסח הבלזאי המסורתי שאימץ לנפשו משנות ה'קעסט', אפילו מי שלבו לב-אבן מיד נימוח, ואם ברזל הוא, מתפוצץ...

השואה האיומה לא פסחה על ממלכת ויז'ניץ. האחים האדמו"רים עברו את כל שבעת מדורי גיהנום, ואחד מהם – הבכור רבי מנדלי מוישווא – קיפח את חייו בעמק-הבכא. גם רבי ברוכ'ל, עדין הנפש ואציל הרוח, נגזר עליו לטעום טעמו של שבט-עברה וקורותיו בימי-האימים מהווים פרק מזהיר של התעלות מגדר אנושי, ושל מעללים משובחים, הצלה והנהגת המונים בתנאי-תופת. הוא עשה הכל מתוך כאבים, מתוך יסורים נפשיים, וגם גופניים, אך תמיד כשפניו קורנות משמחה ושופעות בטחון ואמונה.

עם תחילת ימי מלחמת-העולם השניה, כאשר החלו הנגישות וראשי השלטון פרסמו גזירה לכוף את היהודים שיפתחו בתי-עסק בשבתות, שלח אחריו האח הגדול, רבי אליעזר'ל, שיבוא לצ'רנוביץ על-מנת לפעול אתו בצוותא לביטול הגזירה. רבי ברוכ'ל היה מרותק למיטתו, עקב מחלה, וקודח בחום גבוה. אף-על-פי-כן התחזק וקם ממיטת-חליו, מבלי לחוס על בריאותו, כדי לנסוע לצ'רנוביץ. הנסיעה כמובן הזיקה לו וגרמה לסיבוכים, שהולידו את חולי-הריאות, שסבל ממנו עד סוף ימיו – אבל המחיר היקר היה כדאי בעיניו, הודות להשתדלותו בוטלה הגזירה.

בשנת תש"א הגלו הצוררים את כל יהודי סערט אל העיירה קריובה. הגירוש התבצע, אחרי שקראו את כל יהודי העיר למסדר בככר המרכזית, בשני שלבים: מחצית הקהל נשלח עוד באותו יום, עם דמדומי-חמה, אל יעד הגירוש ומחציתו השניה נועד להישלח ביום שלמחרת. ה"מסדר" וכל הכרוך בו השפיעו קשות על רבי ברוכ'ל, שנתקף על אתר במיחושי-ראש עזים, ולכן הפציר פרנס הקהילה (מר פריזר) בראש-השוטרים שיסכימו להשאיר את האדמו"ר ומשפחתו למשלוח השני ולא יגרשום מיד.

כיון שניתנה הרשות, חזר רבי ברוכ'ל עם בני-ביתו אל מעונם ללינת-לילה אחרונה. באותו לילה אירע לו נס: בקומה הראשונה של הבנין התגוררה אשה יהודיה, בעלת חנות, שהבטיחה 500 רובל מתת-שוחד לאחד השוטרים, בתנאי שיערוב לה לבל יגרשוה. והנה בא השוטר לתבועה את הכסף, אולם שערי-הבית היו מוגפים ואיש לא בא לקראתו, עד שניצת כעסו והתחיל להשליך אבנים גדולות אל דירתו של רבי ברוכ'ל בקומה השניה. מפני חשש פיקוח נפש ירדה הרבנית ופתחה לפניו את השער. השוטר, ועמו גוי נוסף, התפרץ פנימה בזעם ורדף אחרי הרבנית אל הדירה למעלה עד שנכנס אל חדרו של האדמו"ר. רבי ברוכ'ל שכב אותה שעה במיטתו, מתפתל במכאובים, והשוטר בגודל אכזבתו שלא השיג הכסף שלף לעומתו את הרובה וביקש לירות בו. הרגע היה גורלי. אך כהרף-עין תפס חברו של השוטר בידו, לעכבו, וקרא: הנח לו, הוא "ראבין" טוב-לב...

הגירוש לטרנסדניסטרה

למחרת הצטרף הרבי אל היהודים הגולים. על מסע-גירוש מספר בנו רבי משה הגר (כיום ראש ישיבת "יחל ישראל" בחיפה) כדברים האלה:

– היה זה סיוט-אימים מאין דוגמתו. הובלנו לקריובה בקרון-בהמות, ללא אוכל וכמעט בלא טיפת-מים, במשך שבעה ימים תמימים. כאשר המסע הגיע אל קיצו, דחקו את כל היהודים אל תוך בנין ביה"ס היהודי המקומי וגדרוהו בחוטי-תיל, באמתלה, שהיהודים מבוקובינה ידועים בתור קומוניסטים העוינים לשלטונות ואין להתיר להם שיתערבו באוכלוסיה המקומית. לאושרנו הופיע פתאום כמלאך-מושיע אחד מיהודי העירה, ר' אברהם מרק שמו, וכשנודע לו שבין המגורשים נמצא גם אבינו הקדוש, הפעיל את קשריו עם הגוים ושיחד בשלמונים את מי שצריך לשחד, עד שקיבל רשיון להעביר אל דירתו הפרטית את אבא זצ"ל ואת משפחתו. אבא, לעומתו, סירב לנצל את הרשיון והודיע שלא יעזוב את אחיו המעונים, הכלואים בבנין ביה"ס, בעת-צרה כזאת לבדם. ניסה ר' אברהם לשדלו בהפצרות ולא הועיל. רק כאשר טען והוכיח בנימוקים מסתברים, כי דוקא כשיצא לחוץ תהא היכולת ביד הרבי לגייס עזרה עבור המגורשים, ולהשתדל בטובתם, הסכים להתגורר בביתו – ואמנם תיכף כשיצא הריץ מברקים למיודעיו בעיר-הבירה בוקרסט שיחישו עזרה כספית ומזון ליהודים האומללים.

בפרוס החגים של חודש תשרי, שנת תש"ב, נתפרסם שהותר ליהודי בוקובינה לשוב אל מקומותיהם. השמחה בציבור היתה גדולה, אך אבא זצ"ל התבטא, שאלמלי הדבר תלוי בו, היה מעדיף להישאר בקריובה, מכיון שבוקובינה מצטיירת בעיניו כעת כמו הר-געש בטרם תתפרץ הלבה, ואיש אינו יודע מה התפתחויות צפויות שמה. לשמע דבריו הגיב עמיתו הגאון רבי יוסף נפתלי שטרן בלשון זו: "אם הרבי חושב כך אולי נישאר כאן", אך גם בפעם זו הודיע אבא, שלא ישאר זולת אם כל יהודי סרט נשארים פה, אחרת יצטרף אליהם ויחזור לבוקובינה. וכך הוה.

אמנם מתחילה הודיעו הנוגשים הגרמנים שנוסעים בחזרה לסערט, אך כמנהגם לא עמדו בדיבורם, אלא הסיעו את המגורשים אל העיירה רדוביץ, שם עשו את הימים הנוראים וימי חג הסוכות עד לשמיני-עצרת. בעיצומו של חג שמחת-תורה החלו בגירוש לגלות סטנדניסטרה, שבאוקראינה, אל מחנות הריכוז שהקימו לעובדי-כפיה יהודיים שנקראו בשם "מונקא טאבור". היהודים המגורשים, שלא ידעו מה צפוי להם, צייתו לפקודת הצוררים ואצו בחפזון אל הקרונות שעמדו להסיעם. אבא זצ"ל התמהמה ולא נזדרז לעלות אל הרכבת, באמרו "אקדומי פורענותא לא מקדמינן", עד שהגיע תור הקרון האחרון לצאת. באמצע הנסיעה נודע שחילקו את הרכבת לשתי קבוצות: אלה שנמצאו בקרונות הראשונים הובלו למקום אשר רק בודדים שבו ממנו חיים, והשאר הוסעו בכיוון לכפר "אוטיק-אטאקי" השוכן על גדות הנהר "דניסטר".

בהמשך המסע חגג אבא זצ"ל, שלקח עמו את ספר-התורה שקיבל מירושת אביו הקדוש, את ה"הקפות" בתוככי הקרון מבלי להתחשב בצפיפות ובתנאים הקשים. הקהל שר ורקד עמו בבחינת "עומדים צפופים ומשתחוים רווחים". האנשים שפכו דמעות כמים, וכל מי שהיה באותו מעמד, בהקפות של שמחת-תורה בקרון-הגירוש, לא תמוש החוויה מלבו לעולמים.

גולה אחר גולה

מן הכפר "אוטיק" הגלו אותם הגרמנים, אחרי שחצו בספינות את ה"דניסטר", אל העיר מוגילוב. מקורביו של רבי ברוכ'ל שיחדו את הגרמנים בממון רב כדי שיתירו לו לנסוע במכונית, בתנאים אנושיים כלשהם, אל עיירת מאסרו בז'ורין – בה נגזר עליו לבלות קרוב לשנתיים ומחצה. מוראות-הימים לא שברו את רוחו ואף שהיה מיוסר ומעונה, מן הנגישות, ועוד יותר ממה שראו עיניו, יהודים אחרים בסבלותם, התמסר תיכף-ומיד לישע רבבות אחים לקוחים למוות ופעל גדולות. בכספים שהעביר אליו אחיו הגדול רבי אליעזר'ל, תוך סיכון עצום, אירגן רבי ברוכ'ל בסתר מטבחים ציבוריים שהצילו אלפי יהודים מגויעה ברעב. ביתו נהפך למוקד חשאי של פעולות חסד והצלה, ובאותו זמן שימש גם כאכסניה לכל שבורי-לב, כמקור של עידוד ונחמה. אף יום לא חדל רבי ברוכ'ל מעבודת הקודש. היה לומד ומתפלל, ובשבתות עורך "שולחנות" בשירה ובזמרה, מתוך התעלות נפשית שהיתה בגדר חזיון חד-פעמי. הוא לא חסך בשום מאמץ כדי שאף נפש יהודית לא תשקע ביאוש חלילה. כן טרח להקים מקואות-טהרה ולארגן במחתרת "חדרים" לדרדקים של משפחות הגולים.

באחד הימים נלקח רבי ברוכ'ל על-ידי הצוררים למאסר. איש לא ידע מה העילה למעצרו ומה צפוי לו. אחר-כך נתברר שהאשימוהו בריגול לטובת האויב. תוך כדי נסיעה אל הכלא, הבחינו שומריו בשני יהודים שחיפשו אוכל בשדה פתוח ומיד תפסום, כבלו אותם בידיהם וברגליהם ודרכו את רוביהם כדי להמיתם ביריה על-אתר. מיד קפץ רבי ברוכ'ל והשתטח לרגלי ראש-השוטרים, ונשק את מגפיו, והתחנן לעומתו בדמעות-שליש שיהרוג אותו תחתם, עד שנתרכך לבו וציוה להתיר כבליהם ולשחררם (לימים התבטא שזו היתה הפעם היחידה בחיים שהתחנן לגוי) ותהי להם נפשם לשלל. אחר-כך המשיכו בנסיעה והובא לבית-סוהר, שם החזיקוהו במשך ימים מספר והכינו את משפטו, והסכנה לחייו היתה מוחשית, עד שחסו עליו משמים ובתו של ר' יהודה הס אחד מחסידיו – הצליחה לשחד את אחד הקצינים שיואיל להבריחו מבית-הכלא באישון לילה.

עם השחרור מגולת טרנסדניסטריא נחלץ מחדש רבי ברוכ'ל למאמצי הצלה. אלפים רבים מעובדי–הכפיה, שחזרו שבורים ורצוצים ממחנות הריכוז, היו זקוקים לשיקום נפשי יסודי. היה צורך להפיח בהם את הרצון ואת התקוה להתחיל שוב בחיים, ורבי ברוכ'ל עשה זאת בכח האהבה שקילחה בשפע מאישיותו.

את חג הפסח ואת חג השבועות של שנת תש"ד עשה בקרב השרידים, אודים מוצלים מאש, שנתקבצו בעיר הרומנית צ'רנוביץ. אחר–כך עבר לעיירה דורוהי, בה הקים תלמוד–תורה לילדים בגיל הרך ממשפחות הפליטים, ללמדם א"ב סידור וחומש, עד שהבל–פיהם מילא את כל העיירה בריח אפרסמון. גם אירגן שיעורי תורה למבוגרים, וטרח לתקן בדקי–הדת, כדי להחזיר עטרה ליושנה, משם המשיך, בראשון לימי הסליחות, בדרך לבוקרסט ותקע בה אהלו לזמן קצר. ממנה עבר לבראשוב.

הופעתו בכל מקום הזרימה רוח–חיים במקהלות השרידים, שהתגעגעו כל–כך לנטף של חמימות, להארת פנים, לחיוך טוב הנמוג כשמן המור בכל עצמותיהם. קומץ הניצולים שנתקבצו בסערט פנו אליו שישוב לכהן כרבם, אך נפשו של רבי ברוכ'ל כבר נקעה בארץ–הדמים. עיניו ולבו היו נשואות אז לארץ–חמדה, ארץ הבחירה, כי רק בפלטרין של השכינה יש סיכוי וסבר ליהודים.

בנדון זה גילה פעם טפח ממחשבותיו, כשמיחה בפני יהודי מחסידיו שקבע מקום מגוריו בגרמניה, ואמר כי בעצם יכול היה הקב"ה ליתן תורה לישראל במצרים גופא ולהשאירם שמה, אלא אם היו נשארים בערות–הארץ היו נחשבין כמשועבדים לפרעה גם הלאה, גם אחרי שקיבלו את התורה – וזה שממליץ בעל ההגדה: "אילו לא הוציא הקב"ה את אבותינו ממצרים (אלא נותן לנו שמה את תורתו) הרי אנו ובנינו ובני

אחרי המבול
בפריז ברכבת, לצידו הר' יודא יואל דייטש ז"ל. הילד בתמונה הוא הרב נפתלי צבי מווישווא.

בנינו משועבדים היו לפרעה". גם היה קורא על המתגוררים בארצות-הדמים מאמר חז"ל: "איזהו שוטה הלן בבית הקברות".

עוד שנה אחת עשה רבי ברוכ'ל באנטוורפן, עיר-הנמל הבלגית, שם התגורר אז אחיו האדמו"ר רבי חיים-מאיר'ל זצ"ל ויחדיו עסקו בכינונה מחדש של אגו"י ובהכנות להחייאתה של חצר ויז'ניץ בארץ-ישראל. אחיהם רבי אליעזר'ל, ה"דמשק אליעזר", היה חלוץ בית-ויז'ניץ והגיע ראשון, יסד את בית מדרשו וישיבתו ברחוב פייארברג, תל-אביב, והתחיל ללבות שוב את הגחלת הויז'ניצאית - אך לא ארכו ימיו ואחרי זמן קצר נסתלק לשמי-רום.

אנשי קהלת אנטוורפן חפצו להכתירו אלוף לראשם. אף הם הביעו נכונות לאחד את הקהלות הנפרדות "מחזיקי הדת" ו"שומרי הדת" תחת הנהגתו כרב ראשי. אך רבי ברוכ'ל נמשך, כאמור, לארץ ישראל, ובחודש סיון שנת תש"ז הגשים משאת-נפשו. בענוותנותו, כתב אודות הנסיעה לארץ את המשפט הבא: "מן השמים נתגלגל הדבר, שראוי הייתי לעלות בשלשלאות של ברזל, אלא זכות אבותי הקדושים והטהורים זצוק"ל גרמו שנסיעתי היתה בסדר בלי שום עיכוב".

כעבור קרוב לשנתיים, ביום תענית-אסתר תש"ט הגיע לנמל חיפה גם ארונו של אביו ה"אוהב-ישראל". רבי ברוכ'ל, לצד אחיו האדמו"ר רבי חיים מאיר'ל, פסע אז נרגש לקראת האניה שהשליכה עוגן ושניהם כאחד פתחו וקראו בנעימה הויז'ניצאית המסורתית: "שלום עליכם מלאכי השלום".

המזוזה של חיפה

שבת ראשונה על אדמת-קודש עשה רבי ברוכ'ל בתל-אביב, בקרב חסידי ויז'ניץ מכל

לחזק ברכיים כושלות בלונדון אחרי המלחמה. עם אחיו "האמרי חיים", ליד רבינו יושב הר' יודא צבי הגר הי"ו.

הארץ, שהתאספו לכבודו ובאו להתחמם במחיצתו, אחר-כך שם פניו לעבר חיפה, עיר-הכרמל, עיר-הפועלים "האדומה". בעוד אחיו האדמו"ר רבי חיים-מאיר'ל תוקע היתדות הראשונים לקרית ויז'ניץ בבני-ברק, הקריה החסידית הראשונה בארץ, איוה רבי ברוכ'ל למושב לו את חיפה, על אף שצביונה חילוני מובהק, ואולי דוקא בשל סיבה זו, כדי לשנות קלסתרה תכלית שינוי.

"ברוך השם", התבטא בהתרגשות כעבור מספר שנים, "חיפה האדומה מחוירה והולכת". עמלו הרב נשא פרי. לראשונה כשהקים את חצרו בלב הדר-הכרמל, ברחוב ביל"ו, נמצאו רבים שלעגו בנוסח "ונראה מה יהיו חלומותיו" וטענו שאין מציאות לברוא בחיפה אי של תורה וקדושה. אך לא ארכו הימים ומבית-המדרש ברחוב בילו 16 הדהדה הקריאה: "בית יעקב לכו ונלכה באור השם". שלומי-אמונים התחילו להבחין, כי הנה הוצתה בחיפה אבוקה מאירה-מחממת של תורה וחסידות. ה"חצר" התוססת של רבי ברוכ'ל פרחה מיום ליום. גם מרחוק החלו "לנסוע" אליו חסידים, צאצאים ושרידים אשר לגזע ויז'ניץ המהולל, והתאבקו בעפר-רגליו.

ועד מהרה צמחה הישיבה, ישיבת "יחל ישראל", לבחורי-חמד משרידי השואה ומצאצאיהם של תלמידי סערט בעבר, שנהרו אל הרבי במספר לא-מבוטל, "צברים", שנמשכו אחרי רבי ברוכ'ל, השופע תמיד מאור-פנים וטוב-לב. הוא עצמו, הגאון בתורה, השמיע שיעורים וטיפח למדנים בדרך משלו, והוא עצמו דאג לכלכלת התלמידים. לדבקים בו היה אדמו"ר, צדיק ואוהב, אך גם ליתר שבטי-ישראל האציל מהודו. חיפה הדתית העריצתו, גם שאר חלקי האוכלוסיה כיבדוהו, אך ביותר ינקה יהדות-התורה בא"י השראה מאישיותו הקורנת, מתרומתו הפעילה לביצור אגו"י, מנשיאותו במשא העם יד-ביד עם שאר הגדולים ב"מועצת גדולי התורה".

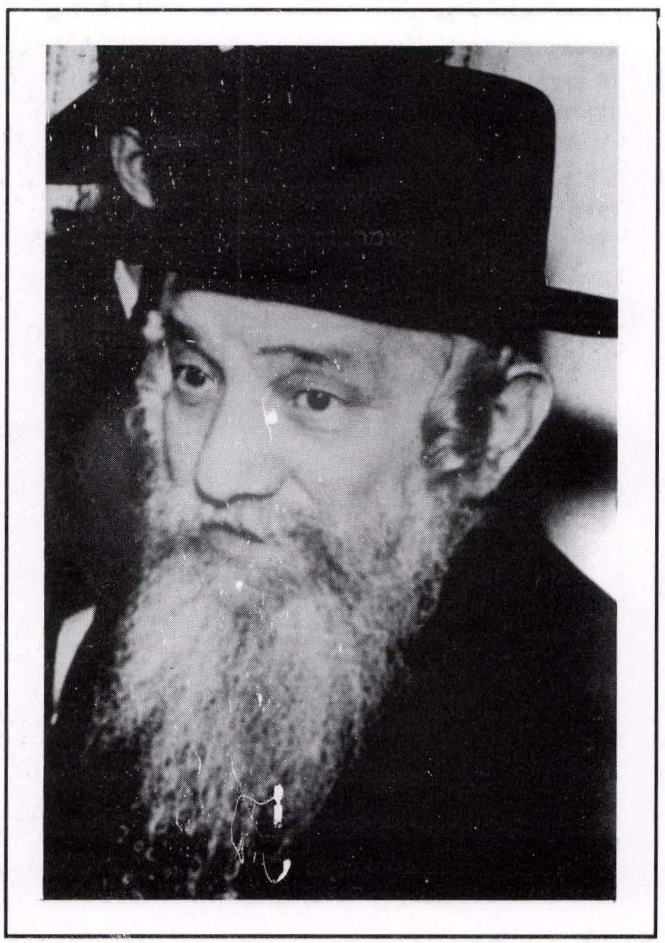
לימים הרקיע חזונו - חזון שיבת עטרה ליושנה, בהיחלצו להקים קריה מיוחדת לשכינת ישראל-סבא בתוככי חיפה. היא הקריה "רמת ויז'ניץ" המתנוססת לתפארה בימינו מעל אחת משלוחותיו של הכרמל השגיא, על-גבי הרכסים של "ואדי רושמייא", חבוקה בהוד-פלאים המסוגל באמת לגדלות-המוחין ולעליית-נשמה. ביום ג' תמוז תשי"ד ירה רבי ברוכ'ל את אבן-הפינה לשיכון. מיד לאחר-מכן נדד רבות על פני ארצות וימים כדי לגייס אמצעים לבניית השיכון החסידי, שכולו אומר היפך קוטבי מן ההווי והאוירה של חיפה, שכולו מטפטף חן וקדושה עסיסית, ממש כמו בעיירה היהודית הטיפוסית שבעבר. בטבורו הקים, בסיועם הפעיל של נושאי-כליו הגאון רבי נפתלי-חיים אדלר הי"ו ושני בניו שיחיו, שורה של בניני-פאר למוסדות החינוך - תלמוד תורה, ישיבה לצעירים, ישיבה גבוהה וכולל-אברכים.

כאשר נודע לו, בערב ראש-השנה תשי"ח, שהמגרשים בשכנות לשיכון נמכרו לאנשים חילוניים - נחרד עד עמקי נפשו. לבסוף עלתה בידו לרכוש מידיהם את השטח ולהועידו להקמת גוש נוסף על רמת ויז'ניץ בשם "שערי אברהם" וכשירה

אבן-פינתו, בשלהי תשי"ח, סיפר לנוכחים איך נדדה שנתו מאז שמע שהמגרשים נמכרו "לאנשים שאינם מדייקים כל-כך לא לעבד את הגינה בשבת, לא לעשן סיגריות, וכדומה", וכיצד היה משער בליבו ש"המוצא היחיד למנוע מריבות שנקום ונלך וניסע מכאן, עד שהקב"ה נטע בנו העוז לקפוץ כנחשון בן-עמינדב ולרכוש המגרשים מחוץ לדרך הטבע". הוא הפליג בפלפול הלכתי אימתי חייבין לברך "שהחיינו", והוכיח מדברי הפוסקים, שכל שיש לו שמחה עצומה בלבו מחויב לברך, עד שהפטיר: "עלץ לבי בה' – כיון שזכיתי שהמגרש נמסר לידים טהורות, אני מרגיש שבמקרה זה אם לא מברכים 'שהחיינו' נקראים חוטא! אני מרגיש בלבי שמחה אמיתית ולי נאה לברך בשם ובמלכות: "ברוך אתה... שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה".

הוא היה אומר

זיו-איקונין של רבי ברוכ'ל קרן אורה בכל עת – וביותר ביום שבת-קודש. בתפלותיו וב"שולחנות" שערך, נהפך כולו מיקשה אחת של מתיקות, אהבה ונועם, עד שכל הקרב אליו חש את עצמו טובל במעינות זוך. כל הרואה איך יהודי "חליסה"

"אך ביותר ינקה יהדות התורה, השראה מאשיותז הקורנת".

וחיפה התחתית, אנשי עבודה סחופים המקיימין "בזיעת אפיך" פשוטו כמשמעו, כיצד במחיצתו מתעטפים אורה ושרים מעומקא-דלבא בדביקות "שבשפלנו זכר לנו", או "ישמחו במלכותך שומרי שבת", או "וטהר לבנו לעבדך באמת" – הבין יפה פשר מקרא כתוב: "בכל צרתם לו צר, ומלאך פניו הושיעם, באהבתו ובחמלתו – – וינטלם וינשאם".

אמרי-שפר שהשמיע בשולחנות, רעיונות אציליים על הבריאה וישראל, בתוספת קורט של דברי מוסר ותוכחה (ובמובן של "את אשר יאהב יוכיח") היתה להם השפעה מחנכת. חלק מתורותיו כונס ונערך לפרסום בספר "מקור ברוך" שנדפס (בשיכפול גרידא) לכבוד יום ההילולא העשירי של רבי ברוכ'ל שחל ביום ב' חשון תשל"ד. גרגירים נוספים, פניני מחשבה, וכן אוסף מדרשותיו נתפרסמו לעתים מזומנות בקבצים שונים ובמיוחד בבטאון "קול ברמה" המופיע ע"י תלמידי ישיבת "יחל ישראל".

זיו איקונין קורן אורה

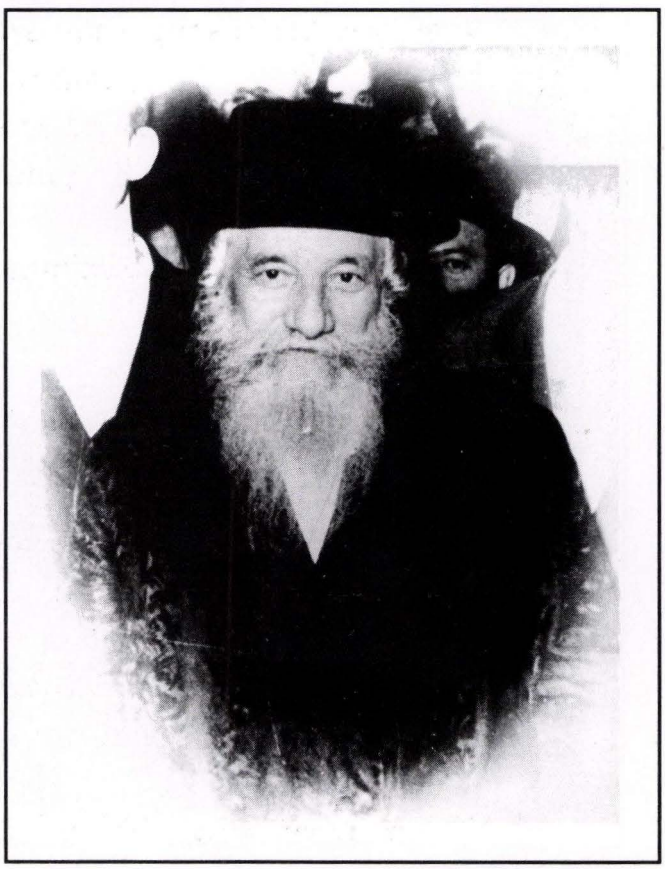
בדבריו הקדושים בולט תמיד המומנט הציבורי. לדוגמא נציין פה אחדים מפתגמיו הנפוצים:

▲ "המהלך בדרך יחידי", אדם השואף להשלים את עצמו בלבד ואינו דואג להדריך גם זולתו, "והמפנה לבו לבטלה", היינו שאומר מה בצע להתמסר לאחרים מאחר שבין-כך יהיו הדיבורים לבטלה ולא יועילו, "הרי זה מתחייב בנפשו".

▲ "כל עיר שגגותיה גבוהין מבית הכנסת לסוף חרבה" – כלומר: עיר שמעניקים לחייהם הפרטים מעמד מועדף, על פני החיים הרוחניים.

▲ "בשעת פטירתו של אדם אין מלוין לו לא כסף ולא זהב אלא תורה ומעשים טובים בלבד" – פירוש: רק כסף וזהב שבזבז לצורך תורה ומעש"ט ילווהו.

▲ "שמעון העמסוני היה דורש כל עשין שבתורה, כיון שבא לאת ה'אלקיך תירא פירש, עד שבא ר' עקיבא ודרש לרבות תלמידי חכמים" – צפה שמעון העמסוני ברוח-קדשו וראה איך יתמעטו דורות אחרונים, לא תהיה יראת-שמים כדבעי, ולא ידע

"לרבות" תלמידי חכמים.

מה העצה לזה, עד שבא ר' עקיבא וחידש כי העצה ל"את ה' אלקיך תירא" היא "לרבות", להרבות "תלמידי חכמים", לייסד ישיבות ולהעמיד תלמידים הרבה לתורה וליראה.

▲ נדב ואביהו נענשו על שהכניסו אש זרה, ומדוע, הלא אמרו "מצוה להביא מן ההדיוט"? אלא שהכניסו בעת חינוך (רמז לחינוך הבנים) וכשמדובר בחינוך אסור להביא מן ההדיוט, אלא הכל על טהרת-הקודש דוקא.

▲ ב"בראשית" ביום השני לא נאמר "כי טוב" וביארו מפרשים לפי שנאמר בו "ויבדל" ויום שיש בו פירוד אין לומר בו "כי טוב". ואף שביום הראשון גם-כן נאמר "ויבדל": "בין האור ובין החושך", וגם ביום הרביעי: "להבדיל בין היום ובין הלילה" - אלא בין אור לחושך, בין יום ללילה, הפירוד מצוי, ויפה נאמר בהם "כי טוב"; ואילו ביום שני המדובר "בין מים למים", מחלוקת בינכם לבין עצמכם, איך אפשר לומר עליה "כי טוב"?!

▲ מה טעם שורפין בביעור-חמץ גם הנוצה והנר שהשתמשו בהם לבדיקה. הנוצה, מילא, שמא נגעה בפירורי חמץ. אך הנר מה חטא? אלא חמץ רמז ליצר-הרע, לחטאים, וכל שמחפש חטאים ועבירות של ישראל דינו להישרף.

▲ "דברים היוצאים מן הלב נכנסים ללב" - מאי משמע יוצאים? כשהלב נשבר ומשתפך, עובר על גדותיו, הדברים "יוצאים" מתוכו
וממילא מסוגלים יותר טוב לחדור ללבבות.

כד נח נפשיה

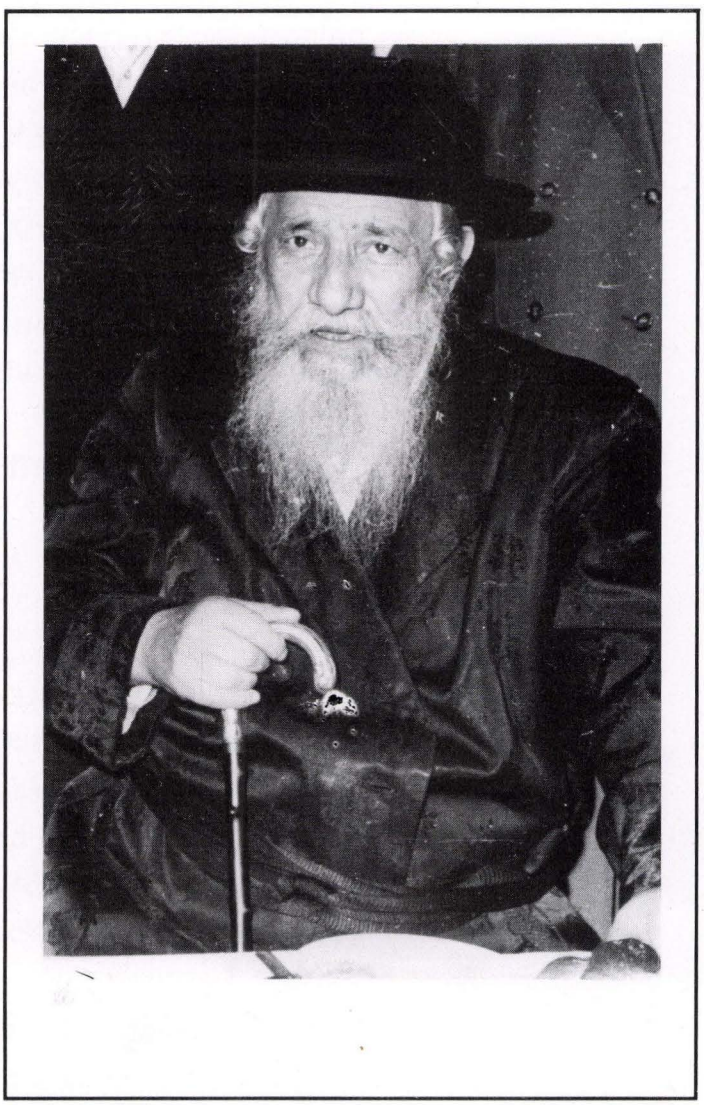
מוראות השואה, השאירו חותמם בגופו של רבי ברוכ'ל, ובשנים האחרונות לחייו היה מלופף יסורים וכאבים. מחלת-הריאות מצצה את לשד חיותו. לעתים קרובות נסע לאיזורי האלפים בשווייץ, כדי להינפש באויר פסגות, שהיטיב מה להרגשתו, אך לא נתרפא כליל. הופעתו שמה עשתה רושם אף על שאינם בני-ברית. מספר חתנו רבי אליהו שטרנבוך (דומ"ץ באנטוורפן): "כשהיה בעיר דאבוס, לא היה גוי שלא הרים כובעו לכבודו ויברכנו לשלום, כי הכירו בו שהיא איש אציל ושם ה' נקרא עליו".

בקיץ האחרון לחייו, תשכ"ג, הורע מצבו. החל מחג-השבועות, החריפו יסוריו מאד והיה מרותק לערש-דוי. בשלהי חודש אב אושפז בבית-החולים "הדסה"

בירושלים לצורך בדיקות. רק לקראת החגים חזר לחיפה.

ביום א' של ראש-השנה תשכ"ד עבר, כמנהגו לפני התיבה מ"המלך" עד שמונה-עשרה, וכן לתפילת מוסף, אך למחרת הורעה הרגשתו ונכנס אל בית-הכנסת בשארית כוחותיו, כשאמר החזן "המלך", ושכב בחדר סמוך לביהכ"נ כל אותו יום. אחר החג העבירוהו לבית-החולים "אלישע" לצורך טיפולים ורופאיו קבעו שהחולי אנוש. בערב יום הכפורים ביקש לחזור לביתו, והתפלל במנין מצומצם שנערך בחדרו. מלבד ברכת "שהחיינו", שהשמיע בקול רם, התפלל כל העת בלחש והנוכחים לא שמעו מאומה.

מצבו הלך והחמיר. בלילה ראשון של חג הסוכות הפציר שיכניסוהו לדקות ספורות אל סוכתו. הוא התאמץ לקדש על היין ובירך "שהחיינו", גם אמר מתוך הסוכה "קידוש לבנה", בהדגישו שכתוב בספרים "כל מי שקידש הלבנה מובטח לו שלא ימות

בזה החודש" (וכך היה: היה חי עד ב' לחודש חשון) ומיד הוחזר למיטתו. למחרת בירך על ארבעת-המינים ונענע בשכיבה את ה"נענועים" הקדושים, כאשר באמנה אתו, אך מלבד ארשת-הדביקות על פניו לא ראו ולא שמעו המסביבים את מיטתו כלום. בימי חול-המועד הזעיקו אליו מטובי הרופאים בארץ, מבי"ח "הדסה" ו"בילינסון", שהתאמצו להעלות מזור לחליו ולהקל יסוריו ללא הצלחה.

גם ברגעיו הקשים לא פגה אצילות-נפשו. מתוך רצון לא להשבית שמחת-חגם של אנשי שלומו, קרא בחול-המועד לאחד החסידים וביקש לפרסם ב"שיכון", כי חל שיפור בהרגשתו. גם כאשר לפעמים נפלטה מפיו באישון לילה, אנקת-כאב, ובניו שלא סרו מחדרו ניגשו בבהלה אל מיטתו, השים עצמו כלא-מרגיש ואמר: "מה לכם נבהלים, ברוך-השם הכל טוב". גם עדינותו לא ידעה גבולות: כשהיו הבנים מגישים לו תרופות, היה מבקש מהם מחילה, על שהטריחם. בחג השמחת-תורה נערכו בחדרו "הקפות", בנוכחות מנין מצומצם, כשהוא מצוה לערוך בבית-המדרש את ה"הקפות" ברוב-עם ולשמוח כרגיל.

ימים מספר אחרי החג, ברביעי לסדר "נח" הורו הרופאים לאשפזו שוב בבית-החולים רמב"ם. ניכר היה שרבי ברוכ'ל סובל מאד ויסוריו נוראים. משעה לשעה התגברה עליו אפיסת הכוחות לשאת בכאבים. כליותיו השתתקו ומחלתו כירסמה בשארית חיותו. מעריציו ויודעי-שמו בכל הארץ התפללו במשמרות, יומם ולילה, להחלמתו אך ננעלו בפניהם שערי-רחמים. יד האראלים היתה הולכת וגוברת על המצוקים.

ביום ראשון בצהרים, ב' לחודש חשון, הגיעה שעתו האחרונה של רבי ברוכ'ל מסערט-ויז'ניץ. כשעה ומחצה אחרי חצות-היום, התרומם קמעה במיטתו, יישר את כיפתו הגדולה וליטף את זקנו הלבן, אחר-כך הליט את פניו בשתי ידיו ונראה כממלמל תפלה חרישית. באותו רגע יצתה נשמתו בקדושה, בנוכחות מנין חסידים, ועלתה בסערה השמימה.

בן ששים-ושמונה שנים (כמספר חכ"ם) רבי ברוכ'ל זצ"ל בהסתלקותו, שהאבילה מאד את כל בית-ישראל, ובמעמד אלפים רבים מכל חוגי הישוב הובא ארונו ל"זכרון מאיר", שם נגנז באוהל אביו הקדוש בעל "אהבת ישראל".

"בית יעקב"

שלושים שנה לפטירתו של בעל ה"מקור ברוך" זצוק"ל מסערט-ויז'ניץ

הרב מנשה מילר

כבר קבעו חז"ל "ארץ ישראל נקנית ביסורים" יסורים רבים היו מנת חלקו של רבינו בעל ה"מקור ברוך" מסערט-ויז'ניץ זצוק"ל עד שזכה למלא משאת נפשו לבוא לארץ ישראל.

התלאות והסבל במלחמת העולם השניה ואחריה, היו המנוף להגשים חלום חייו להגיע לארץ האבות, ולהקים בה מגדל אור לתורה וחסידות.

בחרנו במסגרת מצומצמת זו להביא קטעים מתוך פרק מאלף בספרו המרתק של הרב מנשה מילר הי"ו, סד"ש בביה"ד הרבני בחיפה ומחשובי חסידי סערט-ויז'ניץ, הפרק, הפותח בכותרת "ניסיון הצלה שנכשל", הינו דאמור בבואה לשבר הנהגתו והליכותיו של רבנו זצוק"ל זכותו תגן עלינו ועל כל ישראל.

* * *

ניסיון הצלה שנכשל

בחודש טבת תש"ט (דצמבר 1942) התעלתה ע"י מר ראדו – הממונה על ענייני היהודים בממשלה הרומנית, רעיון לשחרר שבעים אלף יהודים ממגורשי טרנס-דניסטריה, ולהרשות את הגירתם לארץ ישראל.

העיסקה הזאת היתה מבוססת על כך, שיהודות רומניה תתן הלוואה (כופר דם) למ"מ הרב מנשה מילר הי"ו, סד"ש בביה"ד הרבני בחיפה ומחשובי חסידי סערט-ויז'ניץ, הפרק, הפותח בכותרת "ניסיון הצלה שנכשל", הינו דאמור בבואה לשבר הנהגתו והליכותיו של רבנו זצוק"ל זכותו תגן עלינו ועל כל ישראל.

* * *

נסיון הצלה שנכשל

בחודש טבת תש"ט (דצמבר 1942) התעלתה ע"י מר ראדו – הממונה על ענייני היהודים בממשלה הרומנית, רעיון לשחרר שבעים אלף יהודים ממגורשי טרנס-דניסטריה, ולהרשות את הגירתם לארץ ישראל.

העיסקה הזאת היתה מבוססת על כך, שיהודות רומניה תתן הלוואה (כופר דם) למ"מ הרומנים ממגורשי טרנס-דניסטריה, ולהרשות את הגירתם לארץ ישראל.

בשורה זו שמחשלת רומניה מוכנה לאשר הגירתם של מגורשים מטרנס-דניסטריה לארץ ישראל נמקה מטעמים רומניתריים, המנהיגים היהודים ברומניה קיבלו את ההצעה, והעבירה ידיעות על כך לסוכנות הי' הודית בירבה ובקושטא. אף אחד לא ידע אם זוהי הצעה רצינית או מלכודת שטומנים לה הרומנים, אולם למרות זאת החי מוכנים לכל אפשרות, ואפילו הקלושה ביותר להצלת יהודים.

ידיעה זו הגיעה גם לועד היהודי במוגילוב, כנראה ע"י בעל ה"דמשק אליעזר" זצוק"ל, ור' צבי שלומציר ז"ל העביר מכתב לרבינו זצוק"ל, שיש שמועות על אפשרות לצאת מטרנס-דניסטריה ישירות לארץ ישראל, וביקש את הסכמתו על מנת לתשיב לבעל ה"דמשק אליעזר" בטלגרמה לפועל בנושא.

על מכתבו של ר' צבי שלומוביץ ז"ל, ענה כ"ק רבינו זצוק"ל, וללהן מובאים כמה קט' עים מכתבו של רבינו זצוק"ל לר' צבי שלו' מוביץ ז"ל, הנוגעים לענין הנ"ל.

ב"ה עש"ק ויקהל (תש"ן)

לידידי מו"ה צבי שלומוביץ נ"י

מכתבך בעניין ארץ ישראל קבלתי, לצערי לא היתה לי הזדמנות לענות לך עד עתה, מכיון שמכאן אליכם (בלומר מדז'רזין למוגילוב) נוסעים מעט.

ביכלתך להבין הרושם שעשה עלי מכתבך, וכי לאשת מכאן הוא דבר קטן! אע"פ שהנסיעה קשורה בסכנת נפ' שות, ושנים עד עיוות קשות – זה אחד, ושנית – מי יודע מה יקרה עד אז, אולם בכל זאת החלטנו לעשות תשובה חיובית, בגלל שאנו סבורים שהסכנות שישנם כאן הם גדולים יותר, לא רק סכנה אחת, כי אם סכנות רבות נ"ל.

לכן אנו מבקשים ממך לשלוח טלגר' מה עם תשובה חיובית, והש"י יעזרנו שניהי להתראות בארצנו הקדושה בלב שמח, בלי כל מכשול.

תמהל לשלוח לי הכספים ע"י האנ' שים גם עתה, וכן הכספים הכלליים, הג הפסח בא לקראתנו והמחסור איום, ע"כ תראה לא לשכוח לשלוח הכספים הכל' ליט.

ידידך המחכה לישועת ד' בקרב ק' מקום החתימה

* * *

התנועות היהודיות והדתיות בבוקרסט, ה יהדיעה לעסקנים בארץ ישראל, להפעיל שפעם להסדיר אשרת כניסה לרבינו וצו' יל, שיבוא לארץ ישראל באופן רשמי.

העסקנים בארץ נפגשו עם הרב הראשי – "אשון לציון, הרב בנציון מאיר חי עוזיאל ל, והוא פנה במכתב נרגש לסוכנות היהודית יזון, כדלקמן:

ב"ה ירושלים, כ"ב ניסן תש"ג (27.4.43)

לכבוד

הנהלת מחלקת העליה

שע"י הסוכנות היהודית ירושלים

א.נ.נ.

הנני מתכבד לבקשכם לעזור בכל מאמציכם, לעליתו של הרב ברוך הגר לארץ ישראל.

רב זה שכפי מה שנודע לי הוא מבני עליה, נמצא במהנה ריכוז שבעיר דז'רזין מחוז בטרנס-דניסטריה, ועליתו לארץ היא פדותו ממות נמוי. ומצוה עלינו לפ' דותו בעוד מועד.

אנא אבקשכם לעשות כל מה שביד כם להצלתו.

* * *

מאמצים אלו של העסקנים לסוכנות לא הביאו תוצאות, אולי גם בגלל העדר הקשר הישיר עם הניצאות והמחנות שבטרנס-דניסטריה באוקראינה.

אף תוכנית של מר ראדו, וכל העסקנים היהודים ברומניה, שניסו בכל מאמציהם להוציא לפועל תוכנית זו של שחרור מגורשי טרנס-דניסטריה ולעלותם ארצה, ע"י גיוס הכספים, לא הועלתה אריכה, והתוכנית נכשלה כנראה בגלל התנגדות הנרמנים.

וכך עד רעיון נועז להצלתם של שבעים אלף מגורשי טרנס-דניסטריה, ובתוכם כ"ק רבינו זצוק"ל, נגנזה ונשארה כחלום באספ' מיה.

* * *

מטרת הגרמנים – הנאצים במשלוח יהודי רומניה לטרנס-דניסטריה היה, ביד'עו לצרף אותם אח"כ לתוכנית של ה"פתרון הסופי" הי', כלומר לשלחם אחר כך למחנות ההשמדה בפולין ר"ל.

עשרה חודשים אחרי הגירוש החיינו בחר' דש אלול תש"ב (ספטמבר 1942), השיג היועץ של אייכמן לענייני היהודים ברומניה – גר' סטאב ריכטר, הסכמה משר הפנים הרומני לשילוח היהודים לטון פולין, תעד שנקבע במחשבה תחילה, בטרם התחילו פעולות הגירוש מרחבי רומניה.

* * *

הוזכנית לא יצאה לפועל, וביטול הגזירה בא במידה רבה אודות למאמצי המנהיגות ועסקנים הציבוריים היהודיים ברומניה, אירגונים ואישים שונים שעסקו במתרחש בהצלת יהודים, עשו ככל אשר לאל ידם להועיק את דעת הקהל העולמית, בכדי לבטל את מחשבתם הרעה של הנרמנים ימ"ש, בכל הנוגע ליהודי רומניה.

אולם לא רק זו הסיבה היחידה של מניעת השמדתם של יהודי רומניה, אלא בעקבות המאורעות בחזית המלחמה בחורף תש"ג, כאשר הצבא הרומני סבל אבידות קשות, כ"ה 18 דיוויזיות, כלומר כשני שליש מכוח הרומני שלחם יחד עם הנרמנים נגד ברית המועצות נהרגו, או אז חל הפנמה בעמדתה של שליטי רומניה, כלפי התוכניות הרצחניות שתוכננו כלפי היהודים.

לאחר הפפלה בסטאלינגראד, (בסוף חודש טבת תש"ג – תחילת ינואר 1943) בה ספג הצבא הרומני מכה קשה ומוחצת, התחולל שינוי במדיניות החוץ של ממשלת רומניה. סכסוך חמור פרץ בין היטלר ימ"ש שליט גרמניה, לבין יון אנטונסקו רודן רומניה. כל אחד ניסה להטיל על משנהו את הפפלה זה שהה צבאותיהם.

* * *

החיים הקשים בגיטו דז'רזין, בה שהה כ"ק רבינו זצוק"ל ומשפחתו המשיכו עד שבצאות הסובייטים החלו את המתקפה באוקראינה. ביום כ"ה אדר תש"ד (20 במרץ 1944) עבר הצבא האדום – הסובייטי את נהר הדניסטר בצפון טרנס-דניסטריה, ותוך עשרה ימים כבש את צרנובץ בירת בוקובינה, רק אז שוחררה טרנס-דניסטריה מעול שלטון הנרמני-רומני, היהודים שנותרו משארית הפליטה, החלו להתארגן ולפעות הכנות לע' זוב את המחנות והגיטאות, לכוון חזרה לרומניה.

במשך כל התקופה של השהייה בטרנס' דניסטריה ניסו בדרכים ואמצעים שונים להציל את כ"ק רבינו זצוק"ל מגיטו דז'רזין, ולהביאו למקום שנחשב לבטוח יותר מרחבי רומניה, אולם כל האמצעים כולל שלמונים גדולים לאנשי מפתח עלו בתוהו, בתחילת חודש אדר תש"ד כאשר המתקפה של הרו' סים היתה בשיאה, והזיז המלחמה עברה לטובת הסובייטים, השיגה ההנהגה היהודית המחתרתית את הסכמתו של יון אנטונסקו – רודן רומניה, להחזרת כל המגורשים הי' הודים מטרנס-דניסטריה, והתנועל על כך משא ומתן עיי נפים יהודים שונים.

כאמור אישים שונים בבירת רומניה – בוקרסט, באמצעות עוד החצלה שבקושאשה – טורקיה, עשו לילות כימים ע"מ להביא דרור, ולהוציא את רבינו זצוק"ל ומשפחתו מדזיריץ, ולהביאו לחוף מבטחים ברומניה, החרוק ממקום שליטתם של הז'דרמריה הרומנית האכזרית.

אחיו האדמו"רים לבית ויז'ניץ, בעל ה"אמרי חיים" זצוק"ל, ובעל ה"דמשק אליעזר" זצוק"ל, לא נתנו מנוח לכל עסקן ציבורי, שבכוחו לעזור בהצלת אחיהם ה"ח רבינו זצוק"ל. ואספו מאות אלפי דולרים, וניסו בעזרת שלמונים להגיע לאישיות צבאית רומנית, שיסדיר הוצאת רבינו זצוק"ל מדזיריץ.

הרי אחד מהמכתבים שפנה בעל ה"אמרי חיים" זצוק"ל, לר' אברהם פיגא ז"ל בענין הצלת רבינו זצוק"ל:

ב"ה

ירושלים ת"ו

ידידי הר"א בן עקי

נא ונא ירחם נא, ויעבדו במסירות נפש להציל את אחינו וב"ב מיסי חיין, חדבר נוגע לנפשי, אל ישכח שהדבר נוגע לי"ח של אבינו ורועו זצללה"ה. לא נשכח גמולו מנצח. אין קץ לשבחו. לא ינוח ולא ישקוט. והש"י יהא בעזרתו אם עליה בידו להיות שליח להצילם, יהיה לו לענוג ולנחת כל ימי חייו.

הנני מברך אותך בחיים מאירים

* * *

גם אחיו בעל ה"דמשק אליעזר" זצוק"ל הריץ מכתבים ושליחים לעסקנים שונים, לעשות כלפי היהודים.

לאחר הפפלה בסטאלינגראד, (בסוף חודש טבת תש"ג – תחילת ינואר 1943) בה ספג הצבא הרומני מכה קשה ומוחצת, התחולל שינוי במדיניות החוץ של ממשלת רומניה. סכסוך חמור פרץ בין היטלר ימ"ש שליט גרמניה, לבין יון אנטונסקו רודן רומניה. כל אחד ניסה להטיל על משנהו את הפפלה זה צבאותיהם.

* * *

החיים הקשים בגיטו דז'רזין, בה שהה כ"ק רבינו זצוק"ל ומשפחתו המשיכו עד למחרת יום שישי ב' דראש חודש אדר א' תש"ד, (25 בפברואר 1944) ערב שבת פרשת תרומה יצאו רבינו זצוק"ל ומשפחתו מדזיריץ לעיר המחוז מוגילוב, מלווים במשמר חיילים רומניים. בתקופה ההיא שלטו עדיין הנרמנים – הרומנים, והאויזן טרם נכבש ע"י הרוסים. למני עזיבת רבינו זצוק"ל את דזיריץ, דאגו בני משפחתו של רבינו זצוק"ל להטמנת כל המסמכים והרשימות הנוגעים לקבלת וחלוקת הכספים בחצר בית ישראל גולקו, שם התאכסנו רבינו זצוק"ל ומשפחתו, כל עת שהותם בדזיריץ.

הפרידה מהיהדי דזיריץ היתה נרגשת ביותר, רם ראו ברבינו זצוק"ל איש מנוס מעם שעמד בסיון של גלות טרנס-דניסטריה, הצטיירו בעיניהם כאיש צדיק וישר, איש שעזר ועודד לא רק במיס שפתיים ודיבורים בלבד, כי אם הלכה למעשה בעזרה כספית ממשית.

כולם העריכו את קשריו הגדולים בסידור ובאירגון העזרה הכספית, והעזרו בדרך של סכנת נפשות, וכל זה כדי לתמוך באומללים ולעזור לעניים בעת דוחקם.

רגע הפרידה הנרעה, ואנשים, נשים, וטף, התאספו סביב לביתו של ישראל גולקו, ונפרדו בדמעות גיל ובעמוקים עזים, ושמחה רבה שררה אצל כולם. רבינו זצוק"ל הבטיחם שמבחוץ יוכל יותר לעזור ולהיטיב מצדם מאשר שהיתו בפנים עמם יחד.

במוגילוב נשארו רבינו זצוק"ל ומשפחתו מספר ימים, עד אשר סידרו המסמכים שיוכלו להמשיך בנסיעתם משם לכוון רומניה. ביום שלושי בערב ה' אדר תש"ד (29 בפברואר 1944) כאשר התעודות מעבר ואשרות היציאה היו מוכנות, העביר רבינו זצוק"ל מכתב לניסו האהוב הרה"ג אברהם משה באב"ד זצ"ל (מלפנים אב"ד גור-המורא, ובסוף ימיו רב בגבעת עליה ביפו, נלב"ע בירושלים ביום ה' י"א מניא תש"מ, ומנותו כבר בבית החיים הישן בצפת) ששאר עדיין בדז'רזין – וז"ל:

ב"ה, אור ליום ד'

גיסי יקירי וחביבי שליט"א

ת"ל אקוה אי"ה ביום מחר בשמו"ע לנסוע תלאה. יעזור השי"ת שיהיה למזל עבור הכלל והפרט. אבקש לכתוב לנו תיכף.

ניסו המצפה לישועת ד' בקרב.

אבנר

לפרוש בשלומי לכל יחידינו.

(רבינו זצוק"ל, ע"מ להחסידי זחותו, חתם עצמו בכינוי "אבנר").

* * *

למחרת בבוקר ביום רביעי פרשת תרומה ז' אדר תש"ד (1 במרץ 1944) יצאו רבינו זצוק"ל ומשפחתו למשך הדרך ממוגילוב לכוון צר' נובץ.

צרנובץ היתה תחנתו הראשונה של רבינו זצוק"ל מחץ לגבולות טרנס-דניסטריה. ביום חמישי ז' אדר תש"ד (2 במרץ 1944) הגיעו רבינו זצוק"ל ומשפחתו לצרנובץ, והתאכסנו מספר ימים בביתו של ר' חיים לייב חנס. בצרנובץ שמעו לדווחה רבינו זצוק"ל ומש' פחתו.

וכך עד בטרם שוחררה טרנס-דניסטריה משלטון הנרמני, כאשר יהדות אירופה עדיין בעיצומה של חורבן והרג ביתרות. הנאצים בשלב ביצועי של תוכניותיהם לגרש את יהדי הוערייה ולהביאם כבשונות האש בפולין, במערבות ימים טרופים אלו, בתוך חשכת הגלות האיומה והקודרת, הצליחו סוף כל סוף המאמצים הכבירים ובעזרת שלמונים, שנשלח בעיקר ע"י אחיו בעל ה"דמשק אליע' זר" זצוק"ל, יצא כ"ק רבינו זצוק"ל מלוע הז'דרמריה הרומנית־גרמנית, לכוון רומניה למקום שסכנת חיים היתה כבר פחות שכיחה.

* * *

בשב"ק אחר התפילה הגיעו ה"פני" אנשי הקהילה המכובדים לקבל פניו של רבינו זצוק"ל.

ביום ט' אדר תש"ד (4 במרץ 1944) פתחו כוחות הצבא האדום בהסתערות גדולה על הכוחות הצבאיים הגרמנים – רומנים, וכעבור עשרה ימים ביום י"ט אדר תש"ד (14 במרץ 1944) חצו את נהר הבוג מערבה.

אחרי שבת פ' כי תשא ביום ראשון י"ז אדר תש"ד (12 במרץ 1944) עברו רבינו זצו' ק"ל ומשפחתו להתגורר בדזיתו של הרה"ג רבי יחיאל מיכל הגר מהורדנקא זצ"ל (ננו של ה"אמרי ברוך" מוז'ניץ – שהתגורר בצרנובץ מאז מלחמת העולם השניה, נספה בטרנס-דניסטריה ביום י"ג כסלו תש"ב).

ביום כ"ה אדר תש"ד (20 במרץ 1944) חצה הצבא האדום את נהר הדניסטר מכ' יוון מוגילוב לעבר צפון בוקובינה, ובימים ה' ניסן תש"ד (29 במרץ 1944) כבש את צרנובץ בירת בוקובינה.

ביום כ"ח אדר תש"ד (23 במרץ 1944) קיבל רבינו זצוק"ל אישור ממשרד הפנים הרומני למשטרה, למנוע מצרנובץ לבוקרסט.

* * *

לאחר כניסת הרוסים והצבא האדום לצרנובץ, ביום רביעי ה' ניסן תש"ד (29 במרץ 1944) עברו לתגורר במקום יותר

(המשך בעמוד י"ד)

שושילתא דדהבא נמשכת. כק"ת אדמו"ר מסערט-ויזניץ שליט"א, ואחיו, הגה"צ ראש הישיבה שליט"א על הציון הק' בבני-ברק

מהגולה לארץ הקודש

חלמא טבא חזיתי, פתח ואמר:

הייתי בצוותא חדא עם אחי הבכור, הרה"צ מהרמ"ט מוושיה זצוק"ל (בעל ה"שארית מנחם") ונינש אלינו אבינו רועינו הקוה"ט הס"ק מויז'ניץ בעל ה"אהבת ישראל" זיע"א, ושם ידינו הקדושות עלי ועל אחי, ואמר לנו:

שמעו נא בניי היקרים, האזינו מה שעלה בדעתי לפרש הכתוב "כי תשא את ראש בני ישראל ונתנו איש כופר נפשו לד"י (שמות ל'), בהקדם מה שהרה"ק רבי אלימלך מלזיונסק זצוק"ל בעל ה"נעים אלימלך" מאר הפסוק "אך טוב לישראל אלוקים לברי לבבי" (תהלים ע"ג), משל למה הדבר דומה, לעבד שחטא לפני המלך, ומן הדין היה לענשו בעונש חמור. אולם המלך ברוב טובו ויחמו ריחם עליו והטיב לו, רוממו וגידלו מעלה מעלה להיות שר במשלתו, ע"י השפעת הטוב והחסד וקירבת המלך אליו, נשבר לבו בקרבו, בהכירו גודל חטאו כלפי המלך, וברואות פרשת גדולת המלכות ותפארתה, השפיע הדבר עליו להטיב מעשיו יותר מאילו היה המלך מענישו. וז"ש "אך טוב לישראל" ע"י שהשי"ת משפיע כל טוב לבני ישראל, "אלוקים לברי לבבי" זה בחינת דין לבני עליה, אנשי תבונה ודעת, שמבינים שאין מניע להם רק טוב וחחסד, ומקבלים ע"ז לב נשבר ונדכה, ומטיבים מעשיהם.

ולפי"ז המשיך ואמר אמאמ"ר זיע"א:

בזמן הזה שכשל כוחנו לסבול יותר הצרות והגלויות, אם בכל זאת יש צורך במידת הדין, שיהיה לבני ישראל כל נשבר ונדכה, הרי שזה יכול להיות גם ע"י ישועה כללית לישראל, והשפעת כל טוב עליהם ועל זרעם.

ובזה יתפרש הכתוב "כי תשא את ראש בני ישראל" ע"י שתרומם ותנשא מולם וקרנם של ישראל "ונתנו איש כופר נפשו לד"י", יקבלו לב טוב משפעת הטוב והחסד, וזה יהיה כופר כפרה על נפשם.

כחמש עשרה שנים לאחר מכן, הזכיר רבינו זצוק"ל סיפור זה, בעמדו קבל עם ועדה בבית מדרשו, ברגעים הקדושים לפני תפילת "כל נדרי" בליל יום הכיפורים, להמליץ טוב על ישראל, ולהתבדר בגמר חתימה טובה וישועה כללית, והמתיק בזה נוסח בקשתנו בסוף תפילת השמונה עשרה בימים הנוראים "ומה שחטאתי לפניך" רבש"ע על החטאים שעשינו במשך השנה "מחוק ברחמיך הרבים" המחוק עוונותינו ע"י רחמים וחסדים, שתטיב לנו ותרחמנו "אבל לא על ידי יסורים וחלאים רעים" שלא נצטרך לקבל לב נשבר ולחזור בתשובה מתוך יסורים וחלאים ר"ל.

וכן היה מרגלא בפומיה של רבינו זצוק"ל לפרש עפ"י הרעיון דלעיל "אך טוב וחסד ירדפוני" שהרדיפה שלנו מהש"י תהיה ע"י טוב וחסד, ובזה מרויחים "ושבתי בבית ד'" שאפשר ללמוד תורה במנוחת הנפש, וגם "לאורך ימים" וזכים לאריכות ימים, כי היסורים מקצרים ימיו של אדם ר"ל.

ואכן פתרון החלום נתודע באותו יום, כאשר שעות ספורות לאחר מכן, נתקבלה אשרת יציאה מדזיריץ, מהדז'דרמריה המקומית, נושאת את התאריך 24 לפברואר 1944.

כפי שנודע לאחר מכן שעוד ביום רביעי כ"ט שבט תש"ד (23 בפברואר 1944) בשעות הלילה הגיעה ידיעה טלפונית למפקד הז'דרמריה בדז'רזין ששחרר את משפחת רבינו זצוק"ל ולהעבירם למוגילוב הואיל והשלטון הרומני דורש את הוצאתם מחוץ לגבולות הגיטו.

1 ספר לגליון "המודיע", לי' בתשרי, א' דר"ח חשון תשנ"ח – י"ב

גאון בתורה

שלושים שנה לפטירתו של בעל ה"מקור ברוך" זצוק"ל מסערט-ויז'ניץ

י.פ.א. טירר

גאון בתורה ותלמיד חכם מופלג היה כקש"ת האדמו"ר מסערט ויזניץ זצוק"ל, הוא זכר בעל פה כל מקום בש"ס, ידע לציין תמיד את הדף והעמוד ודברי הגמרא באופן מדוקק, לא היתה מסכת שלא ידע אותה על בוריה. לעתים, כאשר כתב מכתבים, היה הרבי מצין במכתב כי אין לפניו ספרים והוא כותב לפי זכרונו בעל פה את המקורות. **"יאני מקוה שאני לא טועה"**, הוסיף ויציין בענווה- נותן, אך באמת, לא טעה.

פעם התבטא הרבי מסערט ויז'ניץ: "עד גלות טרנסנסטריה זכרתי את כל הש"ס על הדף", אחרי טרנסנסטריה יש לי אותי טעות בדף...".

באחד הימים התעורר ויכוח פסוים על ענין בגמרא. אמר הרבי: **"דבר זה לא נמצא בש"ס"**, התפלאו הנוכחים על קביעתו הנ' חרצת. כשהבחין בכך האדמו"ר, אמר כהאי כדי לטשטש את רושם דבריו: **"עד כמה שלמדתי בש"ס, זה לא מוזכר..."**

כאשר היה הצדיק חש בכאבי ראש ובצר ממנו ללמוד כהרגלו בש"ס ופוסקים, היה נוהג לקחת את הספר "לחמי תודה" לסמן בו מראי מקומות לדרושים שבו...

על הקפדתו היתרה של הצדיק בעניני הלכה ובכבוד התורה, מספרים: הרבי נוהג היה לשהות בימי הקיץ במירון, ולפנות ערב היה עולה לצפת. פעם פגש בו חסיד אחד ובקשו לבא ולהשתתף בחופה שהוא עורך לביתו בצפת. נענה הרבי לבקשה והגיעו לצפת. כשהבחין בכך האדמו"ר, אמר כהאי: המנהונים אף סידר את הקדושין.

אחרי מספר ימים נודע לאדמו"ר כי הרב של צפת הקפיד על ענין זה שהרי סדור חופה וקדושין שמך למרא דאתרא, מיד הלך אליו למיחש, תוך שאינו בקיא שליחה וחתנצל על הענין.

כאשר יצא הצדיק מבית הרב, שאלוהו החסידים: "מדוע היה רבינו צריך להשפיל עצמו כל־כך, כלום דרש זאת חלילה הרב ממנו?

ענה להם: **"שמעו ואספר לכם מעשה שהיה בימי חותני מהר"ד מבעלזא זצ"ל: בימי המלחמה כאשר כד הרבי מבעלזא למנ־ קאטש, היה שם חסיד בעלזא שהיה צריך לחתן את בתו. אולם, מכיון שלא היה מאנשי הרב ממונקאטש, לא רצה לכבדו בסדור הקדושין, לכן יצא לעירה שמוכה ושם ערך את החופה.**

כאשר נודע הדבר לרב ממונקאטש, הקפיד מאד ואמר: "הרי רחיש (דמר רב, חזן, שוחט) שיכיים למרא דאתרא! זו שאלה על כל הק־ דושיך". כשנודע לחסיד שכך התנכזה הרב ממונקטש, הלך אל המהר"ד מבעלזא ושאלו מה לעשות, ענה לו: "אם כך, אזי יש לעשות עוד פעם חופה וקדושין".

וסיים רבי ברוך מסערט באמרו: "מכיון שהרב של צפת הוא המרא דאתרא, לא רציתי שיהיה ספק על הקדושין, לכן עשיתי את כל ההשתדלות שימחל לי במחילה גמורה ומר־ חלטת על הדברי".

אהבת ישראל

כל המעלות אותם מנו חכמים שצריך האדם כדי "שיהא שם שמים מתאהב על ידי", נמצאו בצדיק מסרט זצ"ל.

נישתו ברוך ובנועם לכל יהודי, אהבתו המופלגת לכל אחד, גרמו שאנשים רבים התקשרו אליו בעבותות של אהבה ועל ידי זה גם תיהיר רבים בתשובה.

עד שנים אחדי פטירתו היו יהודים שר־ כנסו לחדרו, ובהביטם על הכסא שהיה יושב עליו החלו לתהייפח בבכי, בהזכרם בקשר הנפשי החזק שהיה להם עמו, וכיצד החיה את נפשם בחיוכו הלבבי ובאהבתו האבהנית.

שח בנו, הגאון ראש הישיבה שליט"א: כשנה אחרי פטירת אבי מורי זצ"ל, כאשר נסעתי בפעם הראשונה למען מוסדות "יחל ישראל" דסערט ויז'ניץ לאירופה, ביקרתי גם בשוויץ. פגתי שם לאחד היהודים מיוצאי אשכנז, אשר הייתי בטוח כי שמעה של חסי־ דות ויז'ניץ או העירה שערט לא הגיע לאוזניו. אולם, מה מאד הופתענתי, שכאשר הזכרתי את שמי, נעמד הלה במלוא קומתו וספר לי כדברים האלה: "את הרבי, אבוך הקדוש, מכבד אני ומעריך מאד, ולמען זכרו מוכן הנני לעשות הכלי".

על שאלתי מהיכן הכירו, ענה לי, כי פעם בתקופת החורף נקלע לעיירה דאבוס שהיא מקום מרפא לחולי ריאות ובה נהג הרבי לשהות בחדשי החורף כמעט מדי שנה. "אני עסקתי שם בהתעמלות וסקי על ההרים המ־ כוסים שלגי, סיפר, "ולפנות ערב נשתי לבית המדרש שבמקום להתפלל מנחה ומעריב בעודני לבוש בתלבושת המיוחדת להתעמלות. יום אחד, אחרי התפלה, ניגש אלי רב זקן בעל הדרת פנים, הושיט לי יד חמה לשלום וקידם פני בלבביות. היה זה לפלא בעיני, כי לא הכרתי מעולם את הרבי וסברתי לתומי כי אך מקרה הוא, או שפא טעה והחליף אותי במישהו אחר הדומה לי. אבל, לבסוף, כאשר נתילתי בחוצות העיירה, הבחנתי מר־ חוק ברבי החושב על אחד הספסלים, וחשבתי בלבי שאין זה מן הנימוס להתעלם ממנו, אלא מן הראוי שאגש אליו לברכו לשלום. אולם בטרם הספקתי להוציא לפועל את מחשבתי, הקדים אותי הרבי בברכת שלום לבבית מאוד ונשתרהי אל הצדיק בעבותות אהבה ומהדר להעריכו ולהעריצו".

"מאותה פגישה", סיים הלה את ספורו, "התנגדתי כל שנה את חופשת החורף שלי שתהיה בזמן שהותו של הרבי בדאבוס, כדי שאוכל להסתופף בצלו וליהנות מחכמתו ומתושיתו".

פעם שהה הרבי זצוק"ל בחופשה באחת העירים, ביניהן עם אחיו הצדיק בעל ה"אמרי חיים" זצוק"ל. באחד הימים, הגיעה אליהם אשה ובידיה עוגה נאה מצופת קרם, ובקשה משני האדמורי"ם שיואילו לפרוס מן העוגה שאפתה במיוחד בעבורם, ויברכו על מעשה ידיה ויטעמו ממנו. הצדיקים נמצאו במיצר הואיל וחששו שהמאפה אינו כשר בתכלית הכשרות, אולם מאידך לא רצו להלבין את פניה של האשה.

"אחי יקירי", פנה בעל ה"אמרי חיים" בלחש אל אחיו, **"מה עלינו להשיב לאשה זו כדי שלא תפגע ואף אנו לא נכשל?"**

"אל דאגה", ענה לו רבי ברוך, **"תן לי לסדר את העניין והכל ילך למשעיך".**

פנה אליה הצדיק מסערט ואמר:

"עוגה כה חשובה בה הואלת לכבדנו, אין זה מן הראוי שנפרוס ממנה ונטעם מעט, במקום להשאירה חצויה, מציע אני כי נעטוף אותה היטב ונקחנה לבתינו ואז תוכל כל המשפחה ליהנות ממנה", שמחה האשה מאד ונהנתה מן היחס המכובד של הצדיקים לת־ שורתה ומתוך קורת רוח פנתה והלכה ל"ש־ לום...

עוד על אהבת ישראל של האדמו"ר מספ־ רים: בבית מדרשו התפלל באופן קבוע יהודי שהיה ידוע כחולה לב ואסור היה לו לאחר אף שעודנו על אחרי התפלה. הרבי דאג לו תמיד ולא שכח לשאול אותו בכל שבת בשעת קריאת התורה, אם כבר עשה קדוש ושעם משהו.

עצה ותושיה

מאז נטה המקור ברוך אהלו בחיפה, היה ביתו לתל תלפיות, שמו של הצדיק הלך לפניו כאוהב ישראל וכאיש פיקח ונבון אשר לו עצה ותושיה. הודות לכך, היה נכבד בעיני כל ומכל רחבי הארץ נהרו אליו רבים לקבל ברכתו ועצתו, הוא הקרין מאורו על קרובים ועל רחוקים ובדבורו הנעים היה כובש לבבות ומקרב את הבריות לתורה וליראת שמים.

הרבי היה אמן הבטוי והדבור. בשרון מיוחד היה לו לתאר ולנתח ענין בטעם ובחן. בעין בוחנת חדה ודקה חדר לעומק בעיות הזמן והתמסר בכל אונו לפתור את הבעיות שעמדו על הפרק, כמו כן היתה מן המפורס־ מות מסיוריהו הרבה לעזור ולסייע לפרט ולכלל.

כאשר אחד הרבנים מחליטה הגיע לארץ, נכנס אל האדמו"ר להתיעץ עמו בענין פרנסה ומציאת מקום עבודה. הרבי הבטיחה לו לפשות כמיטב יכולתו כדי לסייע לו. ואכן, התאמץ הרבי ולקל ברגל עד בית רבה של חיפה הרב נסים אוחנה זצ"ל לבקש את עזרתו.

כאשר שמע הרב נסים כי האדמו"ר הלך ברגל מהלך די רב עד ביתו, התפלא מאד ושאל: "מדוע טרח כבודו עד כדי כך?" ענה הצדיק: "כדי לעזור ליהודי הייתי מוכן ללכת עוד כהנה וכהנה", אהבתו לכל יהודי היתה ממש מחוך לדרך הטבע, עד שסייע אפילו לשוטאי.

אחד מן המתנגדים הגדולים של הרבי, אשר נלחם בחזקה נגד קבלתו של האדמו"ר להכהנת רבנותו בסערט, הגיע ארצה. יהודי זה עבר שבעת מדורי גיהנום במחנות ובגיט־ אות ונשאר ללא קרוב או משפחה. בגלל גילו המבוגר לא התקבל בארץ לשום מקום עבודה והסתובב בחוצות העיר רעב וצמא, עד שהגיע כמעט ליאוש.

והנה באחד הימים בעברו ברחוב, ראה במדרכה שמסמל את הצדיק מסערט. בידעו מה עילל לרבי בחוץ לארץ וביצד נלחם נגדו בעוות ובכוחות, לא מצא מקומו מרוב בושת ולא העז לפנות אליו בדברים. אך הנה חש ביד חמה מלטפת את כתפו ושמע ברכת "שלום עליכם" לבבית בקולו הרחום של הרבי.

האיש הרכין ראשו בכלימה ולא ידע כיצד להסתיר את עצמו, אך הצדיק לא הרפה ממנו, הוא לקח אותו עמו לאכסניה בה שהה, כבד אותו באכילה ושתיה וביענייני התענין במעשיו ובפרנסתו, אט אט התאושש הלה וספר את מצבו האמתי הנורוא, הרבי עודד אותו במלים חמות ותוך כדי דבור העניק לו סכום נדול ואף נתן לו מכתב המלצה לאחד מן החסידים שיעסיק אותו בבית מסחרו, אותה פגישה גורלית הבילה ממש את חיי היהודי ההוא שעוד במשך שנים אחר כך, למרות שעבר כבר את גיל הפנסיה, המשיך לעבוד באותו מקום ולהתפרנס בכבוד.

* * *

צדיק נוזר וחקדוש ברוך הוא מקיים. בר־ כותיו של צדיק נשאו פרי מבטו וזה למרחוק ואשר ברך התברך.

ספר ה"יר יעקב רחמוט מנתניה: כאשר התנורריתי בסערט בצעירותי, נהוג היה אצלנו לשלם לשלטונות שוחד ועל ידי כך להשתחרר מן הצבא. אף אני עשיתי כך וכל שנה חדשתי את השתרור, היה זה באחת השנים כאשר הנאשי בקשה לשחרור בצרוף תשלום והאשור התעכב זמרם הגיע לידי, בשמחת תורה הייתי מודאג ועצוב היות והזמים היו רוויי מתח, באופן הורגשה אוירת מלחמה ואיש לא ידע מה ילד יום.

בבית הכנסת שרו ורקדו לכבודה של תורה, אך אני לא יכולתי לרקוד מרוב מתח ועמדתי מן הצד.

כאשר ראה אותי האדמו"ר שאלני לסיבת עצבותי. ספרתי לו את ספורי והוא נענה ואמר: "יתרקוד ותשמח והשם יתברך יעזור לך שלע ידי זה תזכה לישועה במהרה".

עשיתי כמצותו והשתדלתי לשמוח בשמחת התורה ואמנם מיד אחרי החג הגיע לידי מכתב המבשר כי השתחררתי לשנה זו...

על ברכה להצלחה מפי הרב סיפר הר"ר יום טוב גנץ מקרית אתא: נרתי בעכו ומצב פרנסתי היה טוב, והנה ביום בהיר התחפך עלי הגלגל לשארתי עני ואביון, אשתי בקשה אותי למסוע לרבי מסערט, אך אני התבישתי וסרבתי למעות זאת.

קמה אשתי ונסעה אליו בעצמה, ונכנסה לרבי וספרה לו על המצב, אמר לה: "הנגידי לבעלך שיבא אלי!"

כששמעתי זאת נסעתי ובאתי אליו. כשנכ־ נסתי אמר לי האדמו"ר: "כיצד עושה הנך דבר בלי לשאול אותי?"

אחרי הרהור קל הוסיף ואמר: "תעבור דירה למקום אחר!"

שאלתי: "אבל אין לי כסף?"

הרבי קם ממקומו, הוציא מטבע מארנו, נתנה לי וברכני, וראה זה פלא, ההצלחה האירה לי פנים ותוך זמן קצר מצאתי דירה זולה ובתשלומים בקרית אתא ומזלי החל שוב לפרוח.

חזרתי אל הרבי לספר לו על כך ונפרדתי ממנו ברגשי תודה.

עוד פעמיים בחודש שעבד במקום עבודתו רק שנה אחת וכדי שלא יקרא עובד קבוע פיטרו אותו, ואחרי מספר ימים קבלוהו בחזרה, וכך גם בשנה שלאחר כך, אחרי שלש שנות עבודה עבר דירה ואז טענו מעסיקיו כי אינו שייך כעת לאיזור שלהם ואין באפשרותם לקבלו בחזרה לעבודה.

הלך היהודי וספר לאדמו"ר את כל הענין, אמר לו הרבי: "אני מאחל לך שתהיה לך נשיאת חן ואף אחד לא יוכל להזיק לך". חזר היהודי למקום עבודתו ובקש שיקבלוהו בחזרה, ולנדל פליאתו התקבל מיד ונשאר לעבוד בקביעות עד עשר שנים.

בעונתונתו הרבה היה הרבי מסתיר את מופתיו ומלבישם בלבוש בדרך טבעית.

החסיד ר' ש.ד. וויזבנרג ז"ל פתח חנות בנתיבות עליון, החלטתי להודיע לו במלים קשות את מצבו, אולי על ידי זה יזדעזע ויאנח אנחה ושכבת השומן תזוז קמעא ממ־ קומה וייטב לו. "כך גם אני", הסביר הצדיק את הנמשל, "אומר אני לכם מוסר ודברי כבושין, והנני רואה שכאן העכוב הוא שכבת שומן... מקוה אני שדברי יכנסו באזניכם ונרגמו לשעוע על המצב בו אתם נמצאים וייטב לכם..."

ביום העצמאות כשנתיים אחרי קום המ־ דינה, הוזמן האדמו"ר לשאת דברים בבית הכנסת הגדול בחיפה, כשעלה על הבימה פתח פיו בחכמה והתחיל במשל: אדם אחד השיא את בנו ובעת החתונה תקפו אותו כאבי שיניים חזקים. קשה היה עליו לשמוח והוא התישב בצד מרוב כאבים, כשנשאל על ידי מקורביו מדוע אינו רוקד ומביע את שמחתו, הרי ביום זה הוא משיא את בנו, נענה ואמר: "אכן, יום שמחה הוא לי, אך מה אעשה וכאבי השיניים נגרו עלי ולקשה לי לשמוח!"...

"כך גם אצלנו, איננו יכולים לשמוח ביום הקמת המדינה, כי מה נעשה וכאב לנו לראות את החנוך שמתככים היום בארץ, את חוסר צניעות, חללי השבת ועוד!"...

עמידתו של הרבי מסערט על חומת שמירת השבת היא מן המפורסמות, הוא היה מהלך בערב שבת ברחוב חתניות ולמראהו היו הסוחרים ממהרים לנעול את חנויותיהם קודם כניסת השבת.

כאשר אברה סכנה שיפעילו את הרכבת התחתית בחיפה בשבת, התריע הרבי בפני היזומים על כך והזהיר אותם מפני התוצאות החמורות של מעשה כזה, הוא לא היסס לפנות במאבק למרות שמפעל היין רמת ויז'ניץ נזקק לסיועה של עיריית חיפה, הוא אמר: "יעד כה הרגיזו את הקדוש ברוך הוא בחלול שבת בים, ביבשה ובאויר, ועתה זומ־ מים להוסיף על אלה חלול גם מתחת לפני הקרקע... ברם, על זה נאמר: יאם אסק שמים שם אתה ואציע שאול — הנך".

בחסדי שמים פעלו דבריו של הצדיק פעולות ההרמליות והשבות בשבת.

הזה, בטל הצדיק את דבריו באמרו: "זה פשוט מאד, האיש מצא פרנסה אחרת..."

גם בעניני רפואה היו באים לבקש את ברכת הצדיק.

אשה אחת באה אל הרבי לבקש שיברך את בעלה ברפואה שלימה, אחל לה הצדיק שתושע בכל טוב, אבל האשה לא נתרצתה ואמרה: "רוצה אני לשמוע בפרוש "רפואה שלימה", אמר לה הרבי: "השם יתברך יע־ זור", אך האשה המשיכה לעמוד על שלה.

כשראה האדמו"ר את נחישות דעתה, קם ממקומו ואמר לה: "רפואה שלימה, ואתה הגידי "אמן" ומהרי מיד לביתך, כי אחרי ברכה אסור לעשות הפסק ולדבר...".

ר' מאיר כהנא מאנטוורפן שלח פעם "קוי־ טל" עם ידיד לרבי ששהה באותה עת בשויץ לצורך החלמה. כשחזר ידידו מסר לו מאיר: "הרב ברך את בנין ואחל להם רפואה שלי־ מה", הוא התענין בשלום הבנים ולתדהמתו התברר לו שאכן הם חלו בדיוק באותה תקו־ פה.נהרבי צפה הכל למרחוק...

* * *

לפני שעשה אחד מהחסידים ברית מילה לבנו שנולד לו, התייעץ באדמו"ר אודות השם שיתן לרך הנולד ושאל אם לקרוא לו משה דוד, את השם משה רצה לתת על שם אבוי ואת השם דוד על שם דודו שנדלו כאב.

אמר לו הרבי: "קרא לו בשם משה בלבד ואת השם דוד תקרא לבנך הבא בעזרת ה'".

לאותו יהודי לא נולדו אחר כך עוד בנים, והנה כעבור חמש עשרה שנה התקיימה ברכת הרבי ונולד לו עוד בן שנקרא שמו בישראל דוד.

הוכח תוכיח

"את אשר יאהב... יוכיח".

בחכמתו הרבה ובאהבתו לכל אדם מי־ שראל, ידע הצדיק גם להוכיח בעת הצורך, ולהניא את האדם מלעבור עבירה. גם בדר־ שותיו לפני הצבור היטיב לקלוע לעומק הב־ עיה ולהניע את נקודת התורפה שבלב שומעיו כדי לעוררם למשובה.

בחיפה היה בתחילה מצב הדת חלש ביותר, באחד הימים דרש הרבי לפני הקהל בעניני חנוך, שבת, כשרות ועוד ובתוך דבריו אמר, משל, למה הדבר דומה? למלוא לרופא מומחה שהביאו לפניו אדם שלקה בלבו כדי שיחיש לו מזור ותרופה, אחרי שבדקו הרופא ראה שאין לו סיכוי להחות, אלו אז גילה לו דבר־ אחר כך הביאו לפניו אדם אחר אף הוא לקה בלבו. אחרי שהלה נבדק אמר לו הרופא דברים קשים על אופן התנהגותו במאכליו ובהרגליו והורה לו לשנותם באופן מידי.

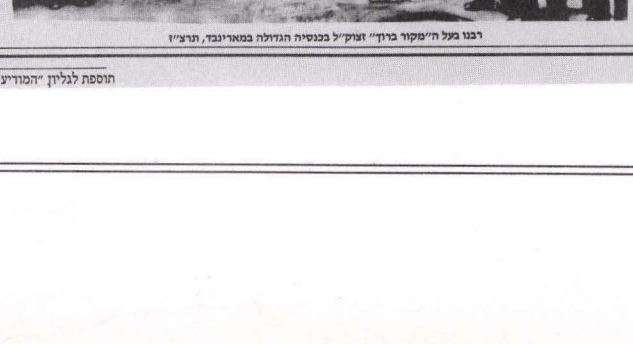
כאשר נשאל הרופא לפשר ההבדל בהת־ ייחסותו אל שני האנשים, הסביר: הראשון לקה בלבו מחמת זקנה, ואילו הייתי מודיע לו את מצבו, היה מת מיד, אולם השני לקה בלבו מחמת שכבת שומן שהצטברה על הלב ומכבידה עליו, החלטתי להודיע לו במלים קשות את מצבו, אולי על ידי זה יזדעזע ויאנח אנחה ושכבת השומן תזוז קמעא ממ־ קומה וייטב לו. "כך גם אני", הסביר הצדיק את הנמשל, "אומר אני לכם מוסר ודברי כבושין, והנני רואה שכאן העכוב הוא שכבת שומן... מקוה אני שדברי יכנסו באזניכם ונרגמו לשעוע על המצב בו אתם נמצאים וייטב לכם..."

עמידתו של הרבי מסערט על חומת שמירת השבת היא מן המפורסמות, הוא היה מהלך בערב שבת ברחוב חתניות ולמראהו היו הסוחרים ממהרים לנעול את חנויותיהם קודם כניסת השבת.

כאשר אברה סכנה שיפעילו את הרכבת התחתית בחיפה בשבת, התריע הרבי בפני היזומים על כך והזהיר אותם מפני התוצאות החמורות של מעשה כזה, הוא לא היסס לפנות במאבק למרות שמפעל היין רמת ויז'ניץ נזקק לסיועה של עיריית חיפה, הוא אמר: "יעד כה הרגיזו את הקדוש ברוך הוא בחלול שבת בים, ביבשה ובאויר, ועתה זומ־ מים להוסיף על אלה חלול גם מתחת לפני הקרקע... ברם, על זה נאמר: יאם אסק שמים שם אתה ואציע שאול — הנך".

בחסדי שמים פעלו דבריו של הצדיק פעולות ההרמליות והשבות בשבת.

זכותו תגן עלינו ועל כל ישראל.

רבנו בעל ה"מקור ברוך" זצוק"ל בכניסה הגדולה במאירנבד, תרצ"ז

פי שנים ברוחך...

דוד חיים זילברשלג

בעת שעלה אליהו בסערה השמימה מצינו שביקש אלישע מרבו: "ויהי נא פי שנים ברוחך אלי" והסביר רבינו את הענין - אליהו הנביא היו בו ב' בחינות מנוגדות כביכול, מחד מצינו "וישנס מתניו" נתן כבוד למלך אחאב ואילו מאידך הטיח בו מילים בוטות: "הרצחת וגם ירשת". וזה אשר ביקש אלישע תלמידו, בעת שנפרד מרבו: "פי שנים ברוחך" שיתן לו ב' כוחות הנ"ל, "ויאמר הקשית לשאול", אולם ידוע שלפעמים כשנצב אדם חסר אונים נוכח מציאות מרה מתגלות תכונות נפשו הצפונות, ולכן "אם תראה אותי לקח מאתך" ותעמוד בלעדי אובד עצות, בהכרח שתנצל את המידות והכוחות הגלומים בקרבך, ותזכה עי"ז שיהיו לך ג"כ שני הבחינות הנ"ל.

אותו מיזוג נפלא בין שני קטבים מנוגדים, התגלם אצל רבינו זצוקל"ה בחיים חיותו, ע"י עצם אישיותו שהיתה כל כולה קודש, לאמת. ומכיון שכה עקבי ודבק היה במידת האמת, ניצב וחכך בדעתו כל אימת שעלתה על הפרק בעיה כלשהי, ובמאזני הגיון שקול ודעה בהירה, מדד והגה, כיצד להגיב והאיך חייבת להיות עמדתו כלפיה, המתונה, אם נוקשה. היש צורך לדון לכף חובה או להטות לזכות. מהי חובתו המוסרית לעת כזאת האם עליו לצאת חוצץ ללא רתע ופשרה נגד מגמה זו או אחרת, או שמא עליו ליתן שבח ועידוד ליוזמה או פעולה חיובית, שמסקנתה: קידוש שם שמים. והגדלת קרנה של תורה.

וכך בינות לארחות חייו מצינו נתיבות זוהר שהינם שזירה נפלאה של ניגודים כביכול, שאינם אלא עדות לאישיות מופת, שהתעלתה והתנשאה מעל ומעבר לכל נגיעה אישית וטובה עצמית.

רקמת קסם של תקיפות דעת, ומאבק ללא חת נגד פורצי גדר, המשתלבים להפליא סביב הציר המרכזי עליו נסובו מעגלות חייו, בבחינת "פי שנים" שהינו המיזוג הכפול שבמידות אליהו. כשאף בצד המאבק והלוחמה מבצבצת מאי שם. הענוה. והאהבת ישראל, החן וביטול העצמיות.

וכך גם מצאו דבריו מסילות בליבות שומעי לקחו. ורבים השיב מעון וכה שח פעם רבינו זצוקל"ה: "דברים היוצאים מן הלב נכנסים אל הלב" – ולכאורה קשה דהא צריך לומר, דברים מן הלב ולא היוצאים מן הלב. רק הכוונה שאומר בלב נשבר הדברים נשפכים מן הלב החוצה מחמת שהלב עובר על גדותיו אז נכנסים אל הלב.

עובדות אין ספור אודות מידה רוממה זו משובצות בעטרה של מעשים טובים העוטה את אישיות הזוהר של רבינו זצוקל"ה, ולמען נראה אפס קצהו, נציין מיעוטם, ואפשר – מורשה יהיו לדור, למען ידעו דורותינו ודורות הבאים שיעור קומתו של מנהיג ישראל, ועד היכן צריכה שתהיה מגעת בטלת עצמיותו ושיקול דעתו.

"תכונות אלו אפיינו את אאמו"ר הקוה"ט זי"ע, כשראה צורך להוכיח מאן דהוא לא הסתייג משום דבר, ולא נרתע מאף אחד לא שם מחסום לפיו ובכל מקום שהי' צורך, יצא והוכיח בריש גלי, אבל אם ראה שח"ו איש מישראל ניתק ממקור מחצבתו, יצא וקרבו באהבה מיוחדת בכדי להחזירו לשורשו ולמקורו. אף שלפלא גדול היתה קרבתו אליו, היתה זו "אהבת חינם" כפי שהטיף לנו זקיני הק' "אהבת ישראל", מעשיו אלו משום צוואה היא לנו וצריכים אנו לקחתם לתשומת לבנו ולשימם בראשינו" (אגרא דבי הילולא ד' מ"ה ע"א).

ובאמרותיו הרבות בהם הרבה גם בזכותם של ישראל לימד סניגוריה על עם ישראל, מפורסמת אמרתו מדוע בשריפת החמץ נוהגים לשרוף את הנר בו תרו אחר חמץ, ואת הנוצה בה גרפו את החמץ, "ניחא הנוצה" אמר רבינו, "הרי דינה בשריפה מפני שבאה במגע עם חמץ, אך הנר הרי היה מחמץ והלאה אלא מאי פשפשת במעשים של ישראל, תרת אחר חמצם ומיגרעותיהם, מחפש עוונות הנך? דינך שריפה"! כמה סניגוריה למדים מאימרה זו וכך באמרותיו השנונות שהלהיבו לבבות, הביא בפני בורא עולם זכויות עמו.

גם הטית הכף לזכות בכל מקרה, בלטה אצלו. ובענין זה שוב שביב מדברי תורתו, ממנה משתקפת השקפת עולמו, ששומה עלינו לישמה באורח חיינו "הס קטיגור וקח סניגור מקומו כלומר הס קטיגור תשתיק את השטן וקח לך לסניגור מקומו עפ"י חז"ל – אל תדון את חברך עד שתגיע למקומו, המקום בו אנו עומדים אחרי הסבל והצרות שתקפו. סניגוריה היא בשבילנו.

ימין מקרבת

לכאורה מורשת רבינו זצוקל"ה בכתובים מועטה בכמות אך איכותה היא לאין ערוך, בדורינו אנו דור יתום, מהלכים אנו ובאמתחתינו אותם דברי צחות ודברי חידוד, דברי תורה בהירים, כשמכולנה עולות אבוקות להאיר לנו הדרך, כל אמרה קצרה, רחבה היא מני ים. הפוך בה והפוך בה דכולה בה.

ואם באמרותיו של רבינו זי"ע עסקינן ובהוראותיו אותם למדנו מדרכי הנהגתו המופלאה ומאמרותיו, הרי לפנינו הוראות נוספות, שנודעת להם חשיבות מרובה, ויפים היו לשעתם, והוראה הם לדורות.

הטעים פעם רבינו זי"ע במתק לשון: "לעולם תהא שמאל דוחה וימין מקרבת

דברים היוצאים מן הלב

במעמד הקמת ה"חינוך העצמאי" בתל – אביב, האירוע כולו עמד תחת הרושם העז של דבריו אשר הטביעו את חותמם על כל הנוכחים.

הרב מפוניבז', רבי שלמה יוסף כהנמן זצ"ל ניגש בהתלהבות לברך את רבינו ולהביע את התפעלותו מדבריו החוצבים.

(סוטה מז.) אף אם חייבים לעתים לרחק יהודי אזי יש לעשות זאת אך ביד שמאל דהיינו יד רפה, אך לקרב יהודי לסעדו ולסמכו יש לנצל את יד ימין כדי שתהא זו קירבה כדבעי".

פרטים נוספים סעיפים קטנים להוראה גדולה זו מצינו באמרתו של רבינו זי"ע והצפצפה פסולה (סוכה ל"ג) צפצפה מין ערבה (רש"י) ערבה עצמה, הגם שהיא מרמזת לאלה שאין בהם לא טעם ולא ריח, אין השפעתה ניכרת, ולכן לא חששו לצרפה לד' מינים שהרי אין חברתה מהוה סכנה אבל צפצפה, ערבה מצפצפת בקולה להשמיע דעותיה הפסולות, ערבה זו פסולה היא, כי היזיקה ברור ואסור להתחבר עמה – היינו "טוב לכל אחד ולא עם כל אחד כאמרת הסב"ק".

וזה לעומת זה נצבו המידות הנעלות, קול המחאה, למול גלי החום והאהבה שהפיץ סביבותיו, ואותה הרמוניה נפלאה שהאמת היתה נר לרגליו, ואותם דברים ע' פנים להם וק"נ נימות להם, יש ונימה של רוך ותחינה שמעת מהם, ויש שעוז וקנאת ה' צבא–ות עולה ומזדעקת מתוכם.

מכתב פיטורין

עובדה אופיינית לאישיותיו ידועה מתקופת כהונתו כרבה של פוליין ריסקוה (אשר בחבל מרמרוש) רבינו שהיה אז צעיר לימים, נהג שבת קודם ר"ה לדרוש את

שמח בשמחתם

תמיד בלבביות ובהקרנת נועם על כל סביביו. לכל מקום אליו הגיע הסב עונג ומרגוע

דרשת שבת שובה, מאחר שלימים נוראים היה נוסע להסתופף בצל אביו הסב"ק מויז'ניץ, באחת מאותם דרשות עמדו נכבדי הקהל ותקיפיו בהשתוממות ובפיות פעורים, נוכח רבם הצעיר שניצב על הבימה, ומטיח מילים קשות כלפי בני קהילתו על הפירצות שניבעו בחומת הדת בעיירה, מבלי להכלים חלילה איש מאנשי העיירה שבביתם אחזה האש.

ובסוף דבריו סיים בעוז "יתכן שאי אלו בעלי בתים ירגישו עצמם נפגעים מאוד מדברי החריפים, אך אינם מעיזים להביע בפני את רוגזם לכן כדי להקל עליכם מייעץ אני לכם מאחר שאני נוסע למר אבא לר"ה לשלוח לי כתב פיטורין בדואר, ואוותר ברצון על כס הרבנות בעירכם".

הביננו

לרבים בוודאי זכור המאבק החריף נגד התחבורה הצבורית בחיפה בשבתות, כשהוחל החוק הקטוע של הכנסת, באי הכללת חיפה במסגרת החוק להשבתת התחבורה הציבורית, למרות חולשתו השתתף בעצרת עם בבית הכנסת המרכזי בחיפה, כשרבינו עומד במרכז האסיפה בנאום חריף חוצב להבות שהשמיע נגד ה"סטטוס קוו" ורמיסת השבת בחוצות עיר בין השאר אמר על דברי הגמרא: "אמר רבי יוסי, פעם אחת הייתי מהלך בדרך ונכנסתי לחורבה אחת וכו', ואמר לי היה לך להתפלל תפילה קצרה" ופירש"י – תפילה קצרה, הביננו, והסביר הענין כמין חומר – ר' יוסי קונן על החורבן הגדול בירידת קרנה של יהדות כשחוקי התורה נעשים פלסתר, ויש להאבק על חוק השבת הנוכחי, אולם ענה לו אליהו הנביא "היה לך להתפלל תפילה קצרה" והיא "הביננו", כדברי רש"י, וכאן זעק רבינו מנהמת ליבו! אולי זאת אשמתינו, על שלא הסברנו די משמעות יום שבת קודש, ולא נתנו לב להבין לאחינו התועים שהשבת היא נשמת וחיות האומה, ועל הסכנה בהתרחקותם מצור מחצבתם, כי עיקרה של תפילה היא הבנה, "הביננו" פירושו לתת גם לאחרים להבין, חירופים וגידופים אינם דרך של הביננו, תפילה קצרה היא להבין בעצמו ולתת לאחרים להבין, ועל שלא נהגנו

הביננו

רבינו זצ"ל עם רבני חיפה, מימין לשמאל: הרב משה פינדלינג זצ"ל, הרב מאיר דוב רובמן זצ"ל, הרב ישראל פלונצ'ק זצ"ל, והרב נחום רבינוביץ זצ"ל.

כן באה עלינו הצרה הזאת. זוהי דוגמא אחת מני רבות של נימה תקיפה משולבת בלימוד זכות על ישראל תוך כדי גילוי עמדתו, מהו האמצעי האמתי למאבק, מהם סיממני המרפא, ומהי דרכה של קנאות.

והרבה הטיף רבינו נגד דרך של חירופים וגידופים שהרי קנאות נילוזה היא זו, ואך פירות באושים מצמיחה.

ורבינו הגדול זי"ע שהרי מהקנאים שבדור היה ולא הניח לבעי' לחמוק מתחת ידו, וכל שכן שלא נתן לה להחריף, ואת דעותיו השמיע בדרשותיו המיוחדות על כל אירוע.

ובאחת מדרשותיו הכריז, מעשה הקנאה לדבר ד' כתוב בפ' בלק ואילו השכר שקיבל עי"ז כתוב בשבוע שאחרי זה בפ' פנחס ללמדנו שאם אחד עושה מעשה קנאות צריכים שבוע ימים לחשוב ולעיין במעשהו, אם היה לשמה וללא פניות ומגיע לו באמת שכר על זה.

באמרה זו נמצא ביטוי עז ביותר על דעתו נגד הקנאות האלימה והמקנתרת.

מנחה לעשו

אך גם ממאבק פנים אל פנים לא נרתע ומעשה שהיה בהיותו בארה"ב בעת שביקש את עזרת יהודי מדינות הים להגשמת חזון הקריה החסידית על הכרמל, חיפש פעם עם התקרב עת בין השמשות בית כנסת לתפילת מנחה, נכנס לבית כנסת אחד וראה יהודים יושבים ליד שולחנות שקועים במשחק קלפים, עם רדת הלילה נכנס לבית הכנסת יהודי נטול חתימת זקן וניגש אל רבינו והושיט לו את ידו לשלום, בהציגו עצמו כרב ביהכ"נ. כשראה את רבינו אחוז תמיהה ממה שעיניו רואות, ענה הרב בהתנצלות מה: כך דרכה של אמריקה אם רוצים לכנס מנין יהודים לתפילת מנחה ומעריב, חייבים למצוא פתרון שימשוך אותם, ואין כוח משיכה יעיל יותר מאשר משחק קלפים.

עברו שנים והמאורע נשכח מלב, לימים זומנה אסיפה של רבני הארץ בירושלים להתיעצות במצב הדת במדינה, גם רבינו עלה ירושלימה כשנכנס לאולם הכינוס הבחין בין הבאים ברב מארה"ב, הדיונים התחילו ובין המתלוננים מרה על המצב הדתי במדינה היה גם מיודענו מארה"ב, הדתיים כאן – טען – וותרנים הם לאנשי השלטון החופשיים, רבינו ביקש את רשות הדיבור, למרות שלא היה בדעתו ליטול חלק בדיונים. קם וקרא בקול כששמעתי את דברי הקטרוג יוצאים מפי הרב לא יכולתי לחשות ומוכרח אנכי להגיב ופנה אל המקטרג בשאלה: האם הנך זוכר אותי? כשהשיב הלה בשלילה ענה לו רבינו בקול רם: הכיצד אתה – רב של בית כנסת שהמשחק בקוביה משמש מוקד מרכזי בהויתו. מעיז להוציא דיבת הארץ רעה, ארץ שבתי– כנסיות ובתי מדרשות שלה שוקקים מתורה, ומוקד משיכה לתפילת מנחה ומעריב מהוה לימוד משניות, האיך העזת פניך לדבר בגנותה של ארצנו הקדושה, כן כל אימת שנקרה בדרכו בעולה או עיוות הגיב ללא חת והטיח גנותו של אדם בפניו ומעשה שהיה רבינו בדאבוס אשר בשוויץ, והתקשה במציאת מנין למנחה יום אחד ישב בחברת מנין אנשים בבית המלון, וכשהכריז שהגיע זמן מנחה קם אחד הנוכחים ועקר

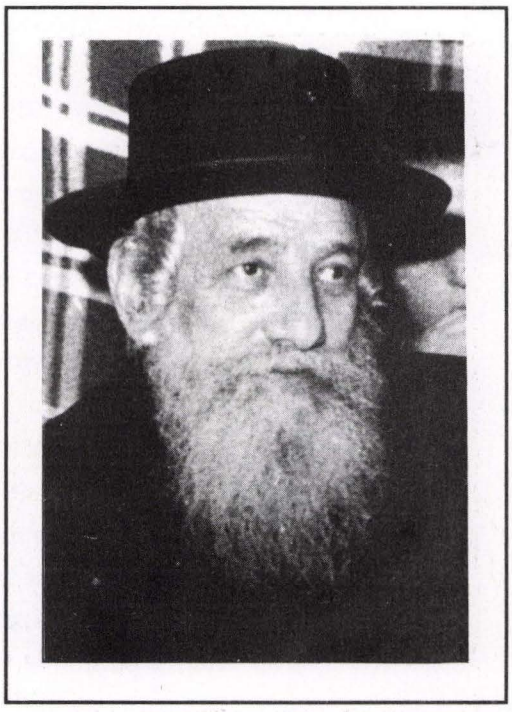
רגליו מהחדר בו נמצאו, הלה שרבינו הכירו מקודם כיהודי עוכר דת שהתרברב כל העת על שנכדיו נישאו לנכריות לא חפץ לזכותם בתפילת מנחה במנין. פנה אליו רבינו ואמר במנחה ששיגר יעקב אבינו לעשו אחיו לא שלח אליו כלבים שמא תאמר מפני שהכלב טמא הוא, והרי גמלים וחמורים ג"כ היו במנחה אלא מאי יעקב אבינו הכין כולם למנחה קמו הכלבים ועזבו את המקום...

לא תגודו

כאן המקום להזכיר מה שסיפר הרה"ג ראש הישיבה שליט"א "היה זה בחורף תש"א, בעת שגירשו את כל יהודי סערט לקריובה שם הכניסו את כולם לבית הספר המקומי וגדרו את המקום כגטו, לאחר שהובילו אותם בקרונות של בהמות במשך שבוע ימים ללא אוכל ומים, את משפחת רבינו הצליחו לחלץ ע"י קשרים, ושוחד רב, וגם בתנאים מיוחדים שיהיו מוכנים לשוב בכל עת לגיטו, לאחר ששוכנע רבינו שמחוץ לגיטו יוכל לפעול ולגייס עזרה, הסכים לנטוש את בית הספר לעבור להתגורר בעיר, ואמנם כן, קודם אסף מתושבי המקום מזון מהנמצא בביתם ושיגרם לגיטו לאחר שבוע שלא הגיע מזון אל פיהם, משם התקשר עם הג'וינט בבוקרשט והזעיק עזרה, כמו"כ שלח מברקים לועדות ההצלה, וכן לאחיו בעל ה"דמשק אליעזר" ששהה אותה עת בטאמישוואר.

באותה עת צרה היה תקיף אחד מ"ראשי הקהל", שהגיע אליו כספי עזרה עבור הגולים, לא מסרם והתעלם לגמרי מכל הענין, הכספים נשלחו ע"י רבינו כנאמן.

רק לאחר שקיבל התקיף התראות ומברקים חריפים על אי מסירת הכסף, שלח לקרוא לרבינו, שיבואו אליו לחתום על קבלת הכסף לשליח ענה רבינו – "אני רב בישראל, ואם זקוקים לי באים אלי". בלית ברירה הגיע ראש הקהל ובני פמליתו לבית

רבינו, כשרצה להכנס, הבחין רבינו כי מיודענו הולך גלוי ראש, אמר רבינו "אין נכנסים לביתי בלא כיסוי ראש" התקיף בער מרוב חימה אבל מחוסר ברירה, לאחר שראה את התקיפות של רבינו, שלא נרתע משום דבר, שלח את משרתו להביא כיפה עבורו וכך נכנס לבית רבינו.

"מבלי לכבדו בישיבה עודנו ניצב על המפתן גער בו רבינו בנזיפה: "פושע שכמותך! מנין לך ההיתר להתרחץ בדם יהודים. ואיך העזת לא למסור הכסף שנשלח עבור הפליטים" חלחלה אחזה בו והדיבור ניתק מפיו, שעה קלה לאחר שהתאושש מהמהלומה שניחתה עליו, החל להצטדק וביקש סליחה ומחילה. ורבינו בשלו לא מחל אלא א"כ ישפר התנהגותו מכאן ולהבא.

ומאז נשתנה יחסו, החל להתעניין בצרכי הפליטים ודאג למחסורם, וקשרי ידידות אמיצים נקשרו בינו לבין רבינו. באחד הימים כשבאה מפקודה מהשלטונות שחוזרים לבוקובינה ורבינו אמר שהלואי והיו משאירים את כולם בקריובה שרואה את בוקובינה כהר געש, באה משלחת, וראש הקהל בראשם לבקש מרבינו להשאר בקריובה, לשמש בה כמרא דאתרא תפקיד שכלל משכורת נכבדה. ענה רבינו בחיוב אם כל הקהל יסכים להשאר וגם אם יקימו ישיבה במקום והסכימו להקמת הישיבה ולמימון התקציב מקופת הקהילה אלא שלא איסתייע מילתא, כי אנשי קהילת סערט חשבו שחוזרים הביתה וכמובן שהעדיפו זאת במקום להשאר בקריובה כפליטים.

מקל נועם

ומדיני נפשות, שעליהם לא חס על נפשו ונפשות בני ביתו ומסר נפשו ממש, ועמד בכל הנסיונות בדעה צלולה ובעוז, הרי אף על זלזול במצוה, על שיחה בטלה בתפילה הגיב בכל חומר הדין ומעשה ברב מפורסם מארה"ב שביקר בבית מדרשו ושוחח

מוכיח בשער

רבינו בפתח בית המדרש ברמת ויז'ניץ נסמך על תלמידו הר' בן ציון שכטר הי"ו. לידו נכדו הרב מנחם הגר.

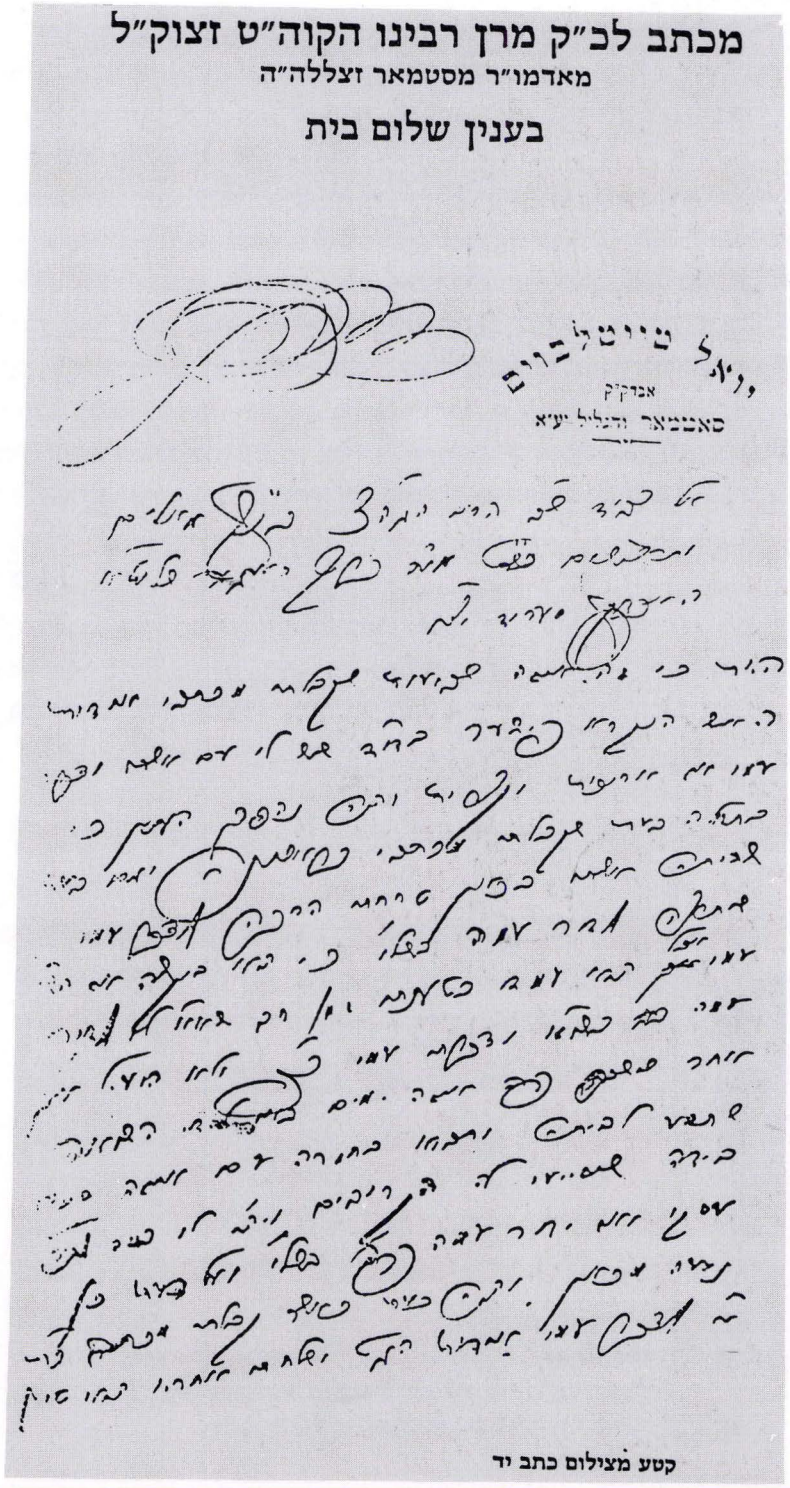
באמצע התפילה עם אברכים מיד כשהבחין בכך רבינו הורה להניח ליד מקום מושבו כסא נוסף הביאו סמוך אליו באמרו, ומה דעתך אולי גם איתי תשוחח קצת...

זו היתה תגובתו החריפה דיה כלפי רב בישראל שזלזל במצוה וכך היו תגובותיו והערותיו כולם, בכולם הובחנה היטיב דרכו המיוחדת, בתוכחה תהא רועמת או תשמע בלחישה.

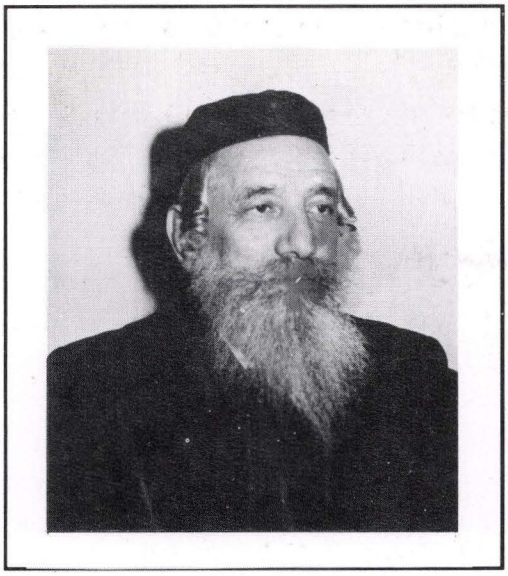
מכתב לכ"ק מרן רבינו הקוה"ט זצוק"ל

מאדמו"ר מסטמאר זצללה"ה

בענין שלום בית

קטע מצילום כתב יד

מלך ביופיו

בסעודת פורים תשכ"א.
רבינו זצ"ל, הגאון רבי נפתלי חיים אדלר והרב מאיר
דויטש זצ"ל

חכימא דיהודאי

דוד חיים זילברשלג

ויז'ניץ די בהגוי תיבה זו לבדה בלא איצטלא או אדרת כדי להרטיט לבבות רבים, ולהעלות בזכרונם חום ואהבה, נועם והקרבה. עדה חסידית זו שממעינותיה מפכים מזה כמאה ושמונים שנה נהרי אפרסמון להשקות העדרים ולהחיות נפש עיפה. דינסטיא זו שבכבשונה נצרפו דורות, יחדה לעצמה מקום של כבוד בכותל המזרח של העולם החסידי, בהיותה מטרופולין לתורה וחסידות, ולעבודת ד' תמה וברה. בחובם של מחולליה יקדה שלהבת אהבה להשי"ת, לתורה, ולישראל, ומהגיצים שהתיזה את שלהבת י–ה הוצתו לפידים שיועדו לדור ההמשך למען יאירו נתיבה לאלפים ורבבות.

חורף שנת תרנ"ה. מלכות בית ויז'ניץ בשיא פריחתה. השפעתה נמשכת על מרחבי עד והמונים מתרפקים עליה. שנתיים ימים חלה מעת שקיעת שמשו של הרה"ק מוה"ר ברוך זיע"א, ובנו בכורו ישראל הסבא קדישא ה"אהבת ישראל" נושא את עול הנהגתה של העדה. ולעת תחילת הנהגתו נתמלא הבית אורה, עם לידת בנו הרביעי במנין נתעטר הרך הנולד בשמו של סבו ה"אמרי ברוך" שנשא עליו את שמו של הרבי ר' ברוך ממעז'בוז נכד הבעש"ט הק', וזאת לבקשת זקנו קדוש ישראל מרוז'ין.

משאת נפשו – חינוך הבנים

רבינו זצ"ל מאזין ברב קשב לדברי הגאון אלתר גלרנטר שליט"א מראשי הישיבה.

בין כתלי בית זה בו יקדה אש קודש לעבודת השי"ת עמדה עריסתו, ולא בכדי ספג הנער אל קרבו יראת ד' צרופה וקדושה משולשת. משחר ילדותו נודע בכשרונותיו העילויים, בהבחנה חדה ובהירה, ובתפיסה מהירה, ילד פלא ששמו הלך לפניו.

את היסוד המוצק לתורתו, ואת נהירותו בשבילין דאורייתא רכש בעמלו על ברכי אביו הצדיק, שהאציל עליו מהודו והשקיע יגע רב למען ינוצלו כדבעי כישורי בנו יקירו ומי כמוהו הבחין כי לגדולות נועד הנער.

לימים כשדיברו בו נכבדות את בת האדמו"ר הגה"ק מבעלזא זי"ע, והשידוך קם ונהיה ישב בבעלזא על התורה והעבודה. הרבה תורה וחכמה קנה בבית חותנו הגדול מבעלזא. בבעלזא הרבה להתרועע עם גדולי היושבים והתאקלמותו באישה הלוהטת של בעזלא היתה מושלמת.

על אותם ימי זוהר הירבה לדבר בערגה וגעגוע, והרבה סיפר וציטט משם חותנו הק, ומגדולתו.

משחזר לבית אביו אחר אכילת ה"קעסט" בבית חותנו, המשיך לשקוד על מבועי התורה והיראה ביתר שאת וביתר עוז, והגדיל פי שנים ברוחו, והמשמש שהועמד לרשותו לסעדו ולסמכו לא יכל לו לסדר היום המיגע. שעות ארוכות כ"כ ללא מתן תנומה לעפעפיו, ולכן נאלץ לחלק מלאכתו עם משמש נוסף.

בגרויסוורדיין נשא את אשתו השניה הרבנית בת הרה"ק ר' אליעזר ניסן הורוביץ בן הרה"ק ר' נפתלי חיים מדז'יקוב שהתגורר בצפת כאחד הצדיקים הנסתרים בנו בכורו של בעל ה"אמרי נועם" זי"ע.

הוא נסמך לרבנות ולהוראה ע"י גדולי הדור רבי מאיר אריק רבה המפורסם של טארנא ובוטשאטש ורבי אברהם מנדל שטינברג בעל "מחזה אברהם" רבה של ברודי, שהרעיפו שבחים לרוב על חריפות מוחו ובקיאותו הנפלאה בכל מכמני התורה.

רמז קטן מגדלותו בתורה בא לידי ביטוי בדרשותיו החוצבות, שהרי נואם בחסד עליון היה, ודרשותיו היו לשם דבר, אמנות הביטוי שלו הניעה אמות הסיפים, הגדרותיו, הברקותיו ופניני חכמתו עשו להם כנפים, ותוכחותיו סחטו דמע מאלפים.

"החכמה מאין תמצא..."

אביו הסב"ק כינהו ה"חכם שלי" ובהזדמנויות שונות הדגיש בני ר' ברוכל חכם הוא. במעלליו יתנכר נער, וכבר בטל ילדותו הצטיין בחכמה יתרה ובפקחות בלתי מצויה. פקחות זו הקנתה לו כבר אז שם בקרב החסידים בחצר אביו הק, ואף גדולי החסידים הרבו להשתעשע עם העלם הרך, התענגו על תשובותיו המחוכמות ועל דברי צחות שלו בהיותם חריפות וקולעות למטרה.

בחכמתו השכיל להפנות כל מעשה לאפיק המתאים, תהא זו תפילה שהופנתה אל מעיינות החום והרגש, ובלהטה המיטה קלון על מקטרגים למיניהם, או בעיה סבוכה המצריכה עיון מדוקדק. הבחנה בהירה והגיון שקול. בעצתו אמונה יעץ פלא לכל דורשיו ושומעי לקחו.

אותה חכמה קנתה לה שביתה בכל ארחות חייו, ולא רק בשיחו ושיגו מצאוה כי אם מחד בדרך המעפילה מעלה מעלה בקנין התורה והערמה ביראה, ומאידך בהסתר שהיה מרובה על הגלוי בהליכותיו בקודש, אותה חכמה נפלאה להצפין את מעלותיו אי שם בנבכי הפשטות, להעלים גאונות וגדלות רוח בהלצה, ולעיתים אף את החכמה עצמה צרר בענות חן והטמינה במחבוא.

כל ישותו אמרה ענוה וצנעה, לא החזיק טיבותא לנפשיה ואף כשהופיע בפני נדיבי עם לצורך הגשמת חזונו הגדול לא השתבח בעברו העשיר והמפואר, אלא בזכות אביו הק' ותוכניותיו לעתיד. והענוה היתה אחד מסודות קיסמו האישי. כששוחח עמו מאן דהוא חש הלא כי ניטלו כל המחיצות הניצבות בתווך, וכי שותף הוא להרגשותיו, וכל הישות העצמית בטלה מרוב אהבה עד כלות הנפש.

ימים ראשונים בחיפה

מבחן בישיבה ברחוב בילו 16, לידו רבי חיים משאץ זצ"ל.

יושב על מדין

בשנת תרפ"ג נבחר לכהן כרבה של פוליין – ריסקיווה אשר בחבל מרמרוש שם כיהן שלוש שנים ומחצה, ועשה רבות לביצור חומת הדת, מספרים כי את דרשת שבת שובה היה דורש בשבת שלפני ראש–השנה מאחר והיה נוסע לימים הנוראים להסתופף בצילו של אביו הק'. פעם כשהתגלו פירצות בחומת הדת בעיירה, יצא מגדרו והוכיח את בני הקהילה על פניהם בדברים חריפים מאד. מבלי להזכיר במפורש את שמותיהם של פני העיר שבביתם אחזה האש, בסוף דבריו הפטיר: יתכן מאוד שכמה מן ה"בעלי בתים" שלי חשים עצמם נפגעים מאוד מדברי אבל אינם מעיזים להביע זאת בפני, לכן כדי להקל עליכם אייעץ לכם מאחר שנוסע אני למר אבא לר"ה, לשלוח לי כתב התפטרות בדואר ואהיה מוכן לוותר מרצון על כס הרבנות בעירכם...

מפולין עבר לקוצמן, קהילה מכובדת בבוקובינה, שם כיהן כתשע שנים. על תקופת כהונתו בקוצמן ידועים מספר פסקי דין מבריקים שיצאו תחת ידו.

על השפעתו הרבה על יהודי העיר השונים מסופר, כי בערבי שבתות הקצרים של עונת החורף היה מסבב שעה קלה טרם כניסת השבת בשוקי העיר לפי תומו, ומיד נשמעו מכל עבר קולות הגפת תריסים ונעילת החנויות ותוך זמן קצר כלתה רגל מן השוק. די היה בהופעתו האישית ומבטו החודר כדי שלא ישאר אף עסק יהודי פתוח אחרי הדלקת הנר.

מקוצמן נבחר לכהן פאר כרבה של העיר סערט עיר מלאה חסידים ואנשי מעשה. שע"ש זה היה מפורסם עד סוף ימיו רבנותו בסערט היתה גולת הכותרת. בעיר זו נתגלה במלוא שיעור קומתו משכמו ומעלה מורם מעם, מרא דאתרא העומד בגאון זקוף קומה על המשמר, מרביץ תורה לעדרים, ובני הקהילה נהנים ממנו עצה ותושיה בעניניהם הפרטיים הגשמיים והרוחניים.

בסערט מצא כר פעולה נרחב לעבודתו בקודש. במס"נ ואהבה רבה השכיל קרב רחוקים, ולעורר לבבות המוני העם לקרבם לאביהם שבשמים. שם הקים ישיבה גדולה, ובעצמו היה אומר בה שיעורים.

מסערט יצא לעשות פעלים למען ביצור חומת היהדות בכל רחבי בוקובינה. על ידי דרשותיו חוצבות להבות אש והעמיד תלמידים הרבה. בעניני הרבנות לא ידע פשרות והנהיג עדתו ברמה ובתקיפות שאינה משתמעת לשתי פנים. מי שהכיר את מצבה הרוחני הירוד והמעורער של בוקובינה ידע כי מלאכתו לא היתה קלה כלל, ורק איש אשר רוח בו השכיל לכוון נאמנה את בני קהילתו. באחד מדרשותיו אמר: דומה אני לסוחר של מראות שהעוברים ושבים החולפים על פני חנותו מתבוננים בהם ולכשיעבור אדם מכוער ויראה את בבואתו האם יכעס על בעל החנות? הרי לשם כך נוצרו המראות כדי שיתבונן וינסה לתקן א"ע כך גם אנכי בבחינת "מראה" ואל לכם לכעוס עלי...

משאת נפש - חינוך הבנים

בטיפוחם וגידולם של תינוקות של בית רבן ראה מאז ומעולם משאת נפש, ויעודו

עלי אדמות. עוד בשנות מלחמת העולם הראשונה והוא אז צעיר לימים, היה מתפנה לילדים, ועודדם: לזה נתן מטבע, את זה בחן בתלמודו, לזה אמר דברי צחות לכולם היה לו זמן...

ואכן בכל תחנות חייו מוצאים אנו מלבד ההטפה המתמדת לחינוך נערי ישראל. גם יוזמה ומעש מבורכים בדמות בתי יוצר לחינוך ותורה. תלמודי תורה שהקים בכל ערי רבנותו, ישיבות ובתי יעקב, כשהמטרה המוצהרת היא הגשמת הציווי האלוקי "יהא שם שמים מתאהב על ידך". וכך ע"פ הדרך המתמשכת מהגולה לארץ הקודש, נמצא תמיד עומד על משמרת הקודש בכל עניני הישיבה, החל בהקפדתו האמורה על סדרי הלימוד של הבחורים, תיקון המדות ובחינות שערך הוא עצמו, וכלה בטיפולו האישי בבעיות הפרט.

מאלף מאד לעמוד היום על דבריו אז משנשאל בתקופת הזוהר של הישיבה בסערט על השאיפה שהדריכתו בהקמת המרכז לתורה ויראה, ענה: כל שאיפתי ומטרתי להוציא מתחת ידי רבנים כפי שאני מבין שצריך להיות רב, ובעלי בתים, כפי שאני מבין בטיבו של רב וידע מה לדרוש ממנו, וכך הצליח בשנות שנות קיום הישיבה להעמיד תלמידי חכמים ואנשי אמת, מיטיבים עם זולתם וישרי לב אשר ראו בו את סמלם, לאורו הלכו ובמידותיו הנאצלות דבקו.

איש החזון והמעש

שבע יסורים, ורצוץ מתלאות, הגיע לשערי ארץ הקודש. אם בתחילה דברו מקורביו שהוא יבחר להתגורר במרכז הארץ, הופתעו מאד כאשר בחר לו דוקא את מקום

יד מלטפת

רבינו נפרד מילדי התלמוד תורה לפני צאתם לטיול, הילד בחזית הוא הרב ישראל אליעזר הגר שליט"א, רבם של חסידי סערט–ויז'ניץ, ירושלים.

משכנו במקום נדח. במעופו רחב האופקים כשכל כולו אומר מסירות נפש והקרבה ניגש להגשמת חזונו הנועז, שיקום הריסותיה של חסידות ויז'ניץ. ודוקא בחיפה זו המיוחדת בערי ארץ ישראל של אותם ימים שחסרה לחלוחית דקדושה.

ידידיו הרבים שניסו להניאו מצעד גורלי זה טענו לעומתו בהגיון רב כי בחיפה בקושי ימצא מנין זעום, וכך כהנה וכהנה סברות מסברות שונות, היו אף כאלו שהתריעו מפני צעד זה תוך הבטחת כשלון מוחלט ליוזמה מהפכנית זו והוא בשלו. אף מצב בריאותו הלקוי לא הצר צעדיו להגבילו, ואת דעתו באותם ימים הסביר כך: לאחר כל הקורות את עמנו בעת האחרונ בה עלו על המוקד שרפי קודש, קדושי עליון, והנה עלי נחה יד ד' להניחני בין החיים אות הוא עבורי כי אני את חובתי בזה העולם טרם סיימתי, החילותי מחשב לעצמי וכי מה מסוגל אנכי בכוחותי הדלים עוד לחוללך והגעתי למסקנה המתבקשת: עלי להמשיך בפעלים במה שעסקתי מעודי – בחינוך נערי ישראל. אי לכך איני רואה כמטרה להקים ישיבה במקום בו כבר הוקמו ישיבות, הלואי ותרבינה ישיבות בכל אתר ואתר, אך במקום בו קיים כבר מבחר מקומות תורה אין הצורך בישיבה דחוף כ"כ כמו בחיפה האדומה, ולכן את מטרת שארית חיי, רואה אני בהקמת נקודת אור שכל כולה תתנהל על פי התורה והמסורה, תקותי לבורא עולם, סיים ואמר שיתן לי כוחות כדי להשיג שאיפתי זו. אולם רק לאחר שהחזון קם והפך מאגדה למציאות מרשימה, והקריה–המעטירה התנוססה לתפארה ולתלפיות, הודו כולם כי הטיב אביו זי"ע להגדירו כחכם שהרי שנינו איזהו חכם הרואה את הנולד והוא זי"ע בראיתו ארוכת הטווח התבונן מבעוד מועד וחזה את פירות רעיונו הנשגב.

בהאי קטידא איתקטר

כאמור הלכו כוחותיו וזנחוהו מיום ליום, ושבע תלאה ויסורים, המשיך בעבודת הקודש תוך מאבק מתמיד במכאוביו האיומים, עד אחרי חג השבועות שנת תשכ"ג ומאז היה רתוק למיטתו לפרקים, ואף בימי הרחמים נבצר ממנו להשתתף עם תלמידיו בתפלה, ומנין מצומצם הוכנס לחדרו.

ביום ד' פרשת נח נכנס לביה"ח לאחר שחלה החמרה רצינית במצבו, כליותיו חדלו לפעול וכוחותיו אזלו משעה לשעה, בישיבתו הק' ובכל רחבי העולם שפכו שיח ותחינה לשלומו, ביום א', ב' חשון בשעות הצהרים חשו העומדים ליד מטתו איך שמסדר את הכיפה ואת זקנו ושם ידיו על פניו כשהוא ממלמלא תפילה חרישית. בשעה 1:30 לערך נצחו אראלים את המצוקים ונשבה ארון הקודש, רבינו מסר את נשמתו הטהורה ליוצרו בנוכחות מנין אנשים שהיו במקום, כשהוא בן ס"ח שנים (כמנין חכם).

תלמידיו וחסידיו והיהדות החרדית בעיר חיפה בהמוניהם צעדו אחרי מיטתו בדומיה שבורים ורצוצים, כשזעקתם האלמת מנסרת בחלל האויר ומבטאת נאמנה את המהלומה שבאה עליהם בחתף.

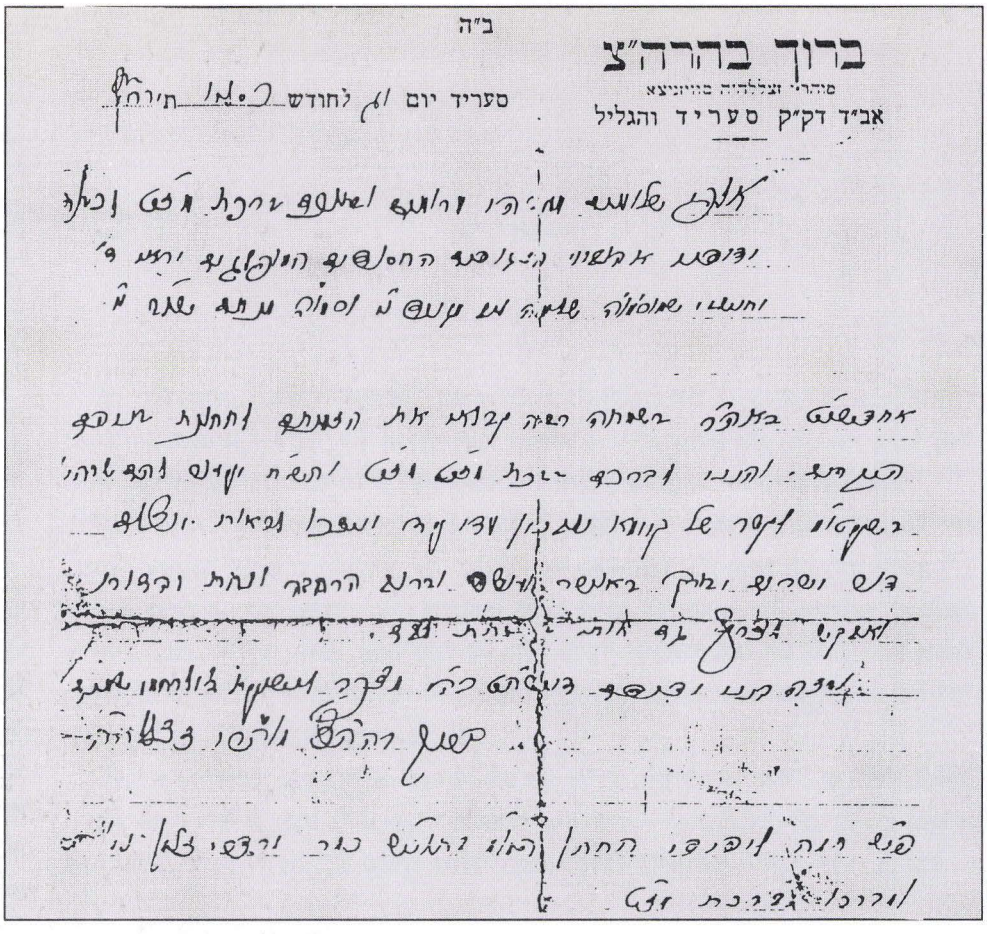
אולם לא פסקה השלשלת, הזעזוע אמנם היה קשה והיתמות נתנה אותותיה בעדה הרצוצה. אך ההתעוררות מן המשבר היתה ג"כ מהירה. את שרביט ההנהגה העבירו

חסידי רבינו לבנו ממלא מקומו. כ"ק אדמו"ר שליט"א ומלכות בית אביו זי"ע כוננה בידו בגאון. שוב מתדפקים המונים על שערי הקריה בחיפה להענות בעצה ותושיה, ובימי חג ומועד לקרבת אלוקים. שוב חזרה חדות היצירה לרמת ויז'ניץ. הוקמו בניני מגורים רבים והפיתוח היה מהיר. הישיבה ממשיכה באותה מורשת אותה הנחיל רבינו זצללה"ה ומעמידה דורות בהתאם לרוח בית ויז'ניץ, כשבראשה עומד כב' ראש הישיבה הרה"ג ר' משה הגר שליט"א אחיו של רבינו שליט"א, שהינו גם עמוד התווך של העשיה ברמת ויז'ניץ.

בנים נאמנים

רבינו שליט"א ואחיו ראש הישיבה שליט"א בסעודת בר המצוה של הרב יעקב הגר שליט"א, בן רבינו שליט"א.

ברוך בהרה"צ

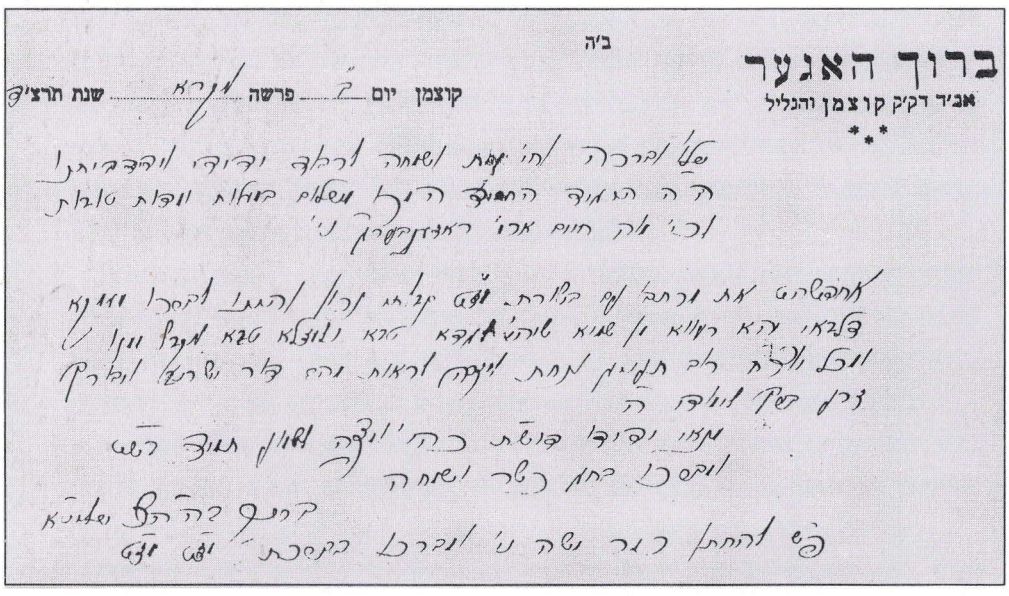
מהרי' זצללה"ה מויזניצא

אב"ד דק"ק סעריד והגליל

ב"ה

סעריד יום ו' לחודש כסלו תירס"ח

מכתבו של רבינו לחסיד זלמן ויז'ניצר זצ"ל לארוסי ביתו עם הרה"ג ר' מרדכי.

ברוך האגער

אב"ד דק"ק קוצמן והגליל

***

ב"ה

קוצמן יום ב' פרשה וירא שנת תרצ"ט

שופריה דרבי ברוך

יצחק אלפסי

"צדיק ונשגב, תפארת ישראל, גברא רבא ויקירא בתורה ובעבודת ה', בגדלות המוחין ובטהרת ישראל" כך הגדיר גאון ישראל – הרב מטשיבי'ן את רבי ברוך הגר מסערט ויז'ניץ – ה"מקור ברוך" שבימים אלו ימלאו שלושים שנה להסתלקותו.

רוצה אתה לצייר את דמותו של ה"מקור ברוך" – רבי ברוך הגר מסערט? אם בתיאור חיצוני אמורים הדברים, הרי אין לך קל מזה: תאר לך פנים מאירות בטוב לב, עיניים נבונות, יופי בלתי רגיל. שופריה דרבי ברוך כשופריה דרבי יוחנן: "הרוצה לראות יופיו של רבי יוחנן: יבא כוס של כסף צרוף וימלאנו גרעינים של רימון אדום ויעטר כליל של ורד אדום על פיו ויניחנו בין חמה לצל ואותו זוהר מעין יופיו של רבי יוחנן (על פי מסכת בבא מציעא פד. א).

רוצה אתה לתאר את דיוקנו הפנימי של רבי ברוך? אין לך קל מזה: אהבת ישראל, אהבת ישראל ללא גבול, ללא קץ. לכל אדם מישראל – קטן וגדול, למדן ועם הארץ, עשיר ודל, שומר תורה וגם שאינו שומר תורה ובלבד שישראל הוא – לרבי ברוכל די בכך.

רוצה אתה לתאר את דיוקנו הפנימי של רבי ברוך? אין לך קל מזה: אהבת ישראל, אהבת ישראל ללא גבול, ללא קץ. לכל אדם מישראל – קטן וגדול, למדן ועם הארץ, עשיר ודל, שומר תורה וגם שאינו שומר תורה ובלבד שישראל הוא – לרבי ברוכל די בכך.

אהבת ישראל כפי שראשוני החסידות הבינה: "אפילו מפושעי ישראל יש לקדוש ברוך הוא נחת רבה"; "כל אדם מישראל הוא יהלום בכתרו של הקדוש ברוך הוא ויש לפאר ולהלל יהלומיו של הקדוש ברוך הוא"; "יש לה' נחת מכל יהודי, אפילו מהרשע הגדול ביותר ואם מדברים לשון הרע על יהודי, אפילו אם אמיתיים הדברים, הרי הוא מבטל תענוגו של הקדוש ברוך הוא"; "שלא להוכיח אנשים בנאצות ובתוכחות, כי אם להתהלך עמהם בדברי ריצוי ונחת לקרב את לבם באהבה"; "רק זה שמוכיח את ישראל בדברים טובים ראוי להיות מנהיג של ישראל וזה שמוכיח את ישראל בדברים קשים אינו בבחינה הזאת": "מי שאינו יכול למצוץ מוגלה ממכת חברו כדי לרפאתו, מבלי שיעווה את פניו אינו עדיין בכלל אוהב ישראל".

לספרו של האבא – רבי ישראל מויז'ניץ קראו "אהבת ישראל" ורבי ברוכל היה ספר תורה חי של אהבת ישראל. הוא היה הממשיך של הסבא, מייסד השושלת רבי מנחם מנדל מקוסוב בעל "אהבת שלום": "כאשר בא איש מישראל לספר לו צרותיו ודאגותיו היה נראה עין בעין כי עד לב ונפש הגיע והיה ממש כמו צרתו וצערו".

אין ספור לספורי אהבתו את כל אדם מישראל. זה עתה שמעתי מעשה מפי נכדו הרה"צ רבי מנחם דוד שליט"א, אף הוא מדיוקנו של סבא: חביב, אהוב על הבריות ונאהב על ידם ולא בכדי הכתירוהו חסידי שאץ לרבם ואדמו"רם. ראוי הוא לכך:

המעשה הוא ביצחק שובינסקי הנודע, שהיה מנהל חברת "אוטוקארס", בעל

תעשיית המכוניות בישראל, וכך סיפר יצחק שובינסקי: סבי ז"ל היה "מתנגד" ולמדן גדול וכל משפחתנו משפחת "מתנגדים". אבי ז"ל התגורר בתל-אביב. פעם כאשר באתי לבקרו, אמר לי אבא: בוא ונלך להתפלל אצל הרבי מטשורטקוב. התפלאתי מאד! מה לאבי ולרבי חסידי? אבא הסביר לי שפעם עבר ליד בית מדרשו של הרבי וכל כך התרשם מאישיותו שהחליט להתפלל בבית מדרשו. שמעתי את ההסבר ובכל זאת הדבר היה לי לפלא.

הרבי שראני פעם ראשונה הרגיעני בקול נועם, בחיבה ובאהבה ובדברי ניחומים חמים כאלה עד שהרגיעני.

עברו זמנים. בשנת תש"ח הייתי אחד ממפקדי ההגנה. גרתי אז ברחוב הל"ג וכבר לא היה שקט בארץ. מטעם ההגנה באו לביתי להסדיר לי קו טלפון סודי. הבחור שבא להתקין את הטלפון נורה מכדור ונהרג. לא יכולתי למצוא מנוח לנפשי. כל הזמן בכיתי ולא יכולתי להרגע. בחור צעיר נהרג בגללי.

שכנים שספרתי להם על כאבי ועל מה שאירע יעצו לי ללכת אל הרבי מויז'ניץ שזה מכבר בא להתגורר בחיפה. מהנסיון של אבא כבר ידעתי שכדאי להתייעץ עם הרבי. עשיתי זאת ובבואי אליו ספרתי את המעשה ופרצתי בבכי, הרבי שראני פעם ראשונה הרגיעני בקול נועם, בחיבה ובאהבה ובדברי ניחומים חמים כאלה עד שהרגיעני.

מאז לא עזבתיו ודבקתי בו באהבה. הפתעה מיוחדת היתה לי בלכתי לשמוע את דרשת הרבי ועל מה היה הדגש? – הרבי דיבר בתקיפות רבה נגד השוק השחור. אפילו לב של ברזל היה נימוח. אינני מאמין שמי שעסק בשוק שחור, המשיך בכך אחר הדרשה. לא אשכח את האיש הזה עד יום מותי".

(שובינסקי סיפר את הדברים למשלחת של הישיבה שבאה אליו בראשותו של ראש הישיבה והרה"צ רבי מנחם דוד רשם את הדברים כמות שהם ובטובו העבירם אלי.)

מתולדות חייו: נולד בשנת תרנ"ה בויז'ניץ, לאחר שסבו האדמו"ר רבי ברוך מויז'ניץ נסתלק למרומים ואביו נתעטר בכתר אדמו"רותה של ויז'ניץ. הרך הנולד נתעטר בשם הסבא – רבי ברוך שנשא עליו את שמו של רבי ברוך ממעזבוז', נכדו של הבעש"ט.

מקטנות הצטיין הילד בתפיסה מהירה ובעיקר במאור פנים ובלבביות מופתית גם לויז'ניץ שכל כלה אהבת ישראל והבריות. מפורסם היה עוד בטל ילדותו כפיקח מפוקח וכחכם בלתי רגיל בהוויות העולם. הברקותיו ודברי הצחות שלו היו נפוצים ביותר, בהיותם חריפים וקולעים למטרה. ככל שגדל הילד ברוכ'ל, כן גדל שמו בתורה ובחכמה.

משהציעו את הנער ברוך הכשרונות, לרבי ישכר בער רבה ואדמו"רה המפורסם של בעלז – הסכים לכך הרבי בהתלהבות. השידוך קם ונעשה. הנער ברוך עבר מביתו השלו, המתון, רצוף אהבת ישראל של אביו "הסבא קדישא" אל האש הלוהטת של בעלז, אל הנוסח הבלזאי המיוחד, בו התאקלם הנער, בחכמתו ובחריפותו, עד מהרה.

הרבה הושפע רבי ברוך מחותנו – רבי ישכר דב מבעלז ואם כי שידוך זה לא נתקיים, הזכיר הרבי את הרבי מבעלז בהערצה ובאהבה עמוקה. הרבה השפיע הרבי לעיצוב דמותו של הנער, אשר היה לאדמו"ר מפורסם, נואם בחסד עליון ומרביץ תורה לאלפים.

בשנת תרפ"ג נבחר רבי ברוכ'ל כרבה של פוליין אשר במרמרוש, בה כיהן כארבע וחצי

שנים, ממנה עבר לקוצמן, קהלה חשובה ומכובדת בבוקובינה – בה שהה תשע שנים. לאחר מכן נבחר כרבה של סערט – על שמה השושלת עד היום.

בסערט הקים הרבי ישיבה גדולה בשם "בית ישראל ותמכין דאורייתא" ובעצמו היה אומר בה שיעורים. מסערט יצא לעשרות נאומים לעשות נפשות לרעיון אגודת ישראל ולהכנת הכשרות חלוציות לעלייה לארץ ישראל.

בשנת תרצ"ה, בשנתו האחרונה של ה"סבא קדישא" עלה לארץ ישראל, יחד עם אחיו רבי חיים מאיר מויז'ניץ ורבי אליעזר'ל מויז'ניץ זכר צדיקים לברכה.

עזה היתה אהבתו של הרבי לארץ ישראל והרבה פעל למענה עוד לפני כ–40 שנה יזם ואירגן את הקבוצה הראשונה של חסידים ממרמורוש שהתיישבה ברחובות. עם שובו לא"י עוד גברה אהבתו לה ביתר שאת. זכיתי לנסוע פעם עם הרבי בצוותא וראיתי כמה מאושר היה, כמה זרחו פניו על כל בניין ובניין שנוסף בארץ ישראל. בנין ממש – פשוטו כמשמעו. ארץ ישראל נבנית – אמר וצהלו פניו.

כשעשה בשליחות הישיבה שבחיפה – בארצות הברית, אמר להם לעיתונאים: סופר אני את הימים לגמר ביקורי בארה"ב, כדי שאוכל לחזור לארץ ישראל. מדינת ישראל היא פלא, היא הוקמה בסייעתא דשמיא. מאבקנו הוא להשליט הקדושה על הטומאה. מלחמתנו זו – מלחמת היושב בארץ הקדש היא. על הגולה להגיש את האמצעים למלחמה זו ולא להתערב בה. מאז ועד פטירתו – נשא הוא את דבר ארץ הקדש, בדיבור ובמעשה!

בשנת תרצ"ו, עם פטירתו של "הסבא קדישא" מויז'ניץ, נתעטר גם בכס האדמו"רות. אלפים הסתופפו בצילו ונהרו לשלחנותיו מכל עבר. דברי תורתו הם

ברית מילה של הרב משה ברזובסקי שליט"א
מימין הרבי מסלונים זצ"ל, משמאל רבי שמואל ברזובסקי שליט"א
ראש ישיבת "בית אברהם" –סלונים, אבי הבן

מאירים את הנשמה מחממים את הלב. לענין, לעיצומם של דברים. דבריו – ברורים ומובנים ונקלטים.

לא ארכה שלותו. השואה לעם, עם עלית הצורר הנאצי לשלטון, פגעה גם במרן אדמו"ר שהיה עם הגולים בגלות הארורה של טרנסדניסטריה שמיצתה דמם של ישראל ואך בדרך נס ניצל ממיתה.

שנתיים וחצי עשה מרן אדמו"ר בגלות טרנסדניסטריה והיו אלה ימים קשים ומרים מאוד. הרבי הושב בעיירה דז'ורין והיה בסכנת מות ואימים. מרומניה גרוסוורדיין–ויז'ניץ–טימשוארה שלחו עזרה ככל אשר היה לאל ידם, עד אשר הגיעה הסכנה גם עדיהם.

בית הרבי בדז'ורין שימש כמרכז העזרה לרעבים והנרדפים. חלוקת כספי התמיכה שהגיעו מבחוץ נעשתה תוך סכון גדול ומסירות נפש שלא תתואר. ביוזמת האדמו"ר הוקם מטבח מרכזי לרעבים ללחם. למרות החרב המשכלת בחוץ והתנאים האיומים ששררו שמה נמצא בית הרבי כמקום לתורה ותפלה בהסתר, לעדוד ולחזוק.

בקושי רב נפדה הרבי בסכום גדול, לאחר שנתיים וחצי של עינויי נפש וגוף, והועבר לטשרנוביץ, וממנה עבר לדורוהוי, בה פעל רבות לחיזוק הדת של תושבי המקום. הקים תלמוד תורה, שיעורי תורה למבוגרים, אחר עבר לבוקרשט, בראשוב ובכל מקום הוא מעודד את השרידים.

שנה אחת עשה בנדודיו באנטוורפן ואנשי קהלת אנטוורפן חפצו להכתירו אלוף לראשם ואף הביעו נכונות לאחד את הקהלות הנפרדות "מחזיקי הדת" ו"שומרי הדת"

בחתונת הגאון רבי שמואל ברזובסקי, ראש ישיבת סלונים

תחת הנהגתו כרב ראשי. אולם משאת פניו היתה ארץ ישראל ואכן צעדו הראשון של הרבי היה לעלות לארץ ישראל ולקומם בה את הריסות ויז'ניץ – שחרבה. כאחיו הגדול, החליט להקים מבצר עוז לחסידות ויז'ניץ. מרכז עצמאי, שישקוק חיי תורה וחסידות. הרבי לא חשב הרבה. המרכז יקום בחיפה – קבע מיד עם בואו בשנת תש"ז. דווקא "חיפה האדומה", חיפה הגאה בחלולי השבת, המתפארת ב"כחה" שלא מסטרא דקדושה. ואכן המרכז הזה השפיע השפעה עצומה על העיר והקרין מאורו על כל תושבי העיר, מכל החוגים ומכל הזרמים.

ואכן "יש" גדול הקים הרבי בחיפה וה"יש" של הקדושה הולך ומתרחב הולך ומתפשט בהנהגתם הברוכה של הבן ממלא מקומו – רבי אליעזר ואחיו רבי משה, ראש הישיבה.

ביום ראשון בשעה שלוש בצהריים, ב' לחודש חשון, הגיעה שעתו האחרונה של רבי ברוכ'ל מסערט–ויז'ניץ, כשעה ומחצה אחרי חצות–היום, התרומם קמעה במיטתו, יישר את כיפתו הגדולה וליטף את זקנו הלבן. אחר–כך הליט את פניו בשתי ידיו ונראה כממלמל תפלה חרישית. באותו רגע יצתה נשמתו בקדושה, בנוכחות מנין חסידים, ועלתה בסערה השמימה.

בהלווייתו למחרת היום השתתפו אלפי איש. במשך כל שעות הלילה הוצב הארון בבית מדרשו ברמת ויז'ניץ שבחיפה. בית המדרש היה מלא מפה אל פה בחסידים שבאו מכל קצווי הארץ. בשעה 7 בבוקר הוצא הארון והחל מסע ההלוויה. הארון נישא על כפים משכון ויז'ניץ ועד לבית הכנסת המרכזי בחיפה. "חיפה טרם ראתה קהל כזה" – כותב אחד העיתונים. ללא כל הספדים המשיכה השיירה לעבר זכרון מאיר שבבני–ברק. לבני–ברק הגיע הארון רק בשעה 11. הרחובות היו מלאים באדם. החנויות סגורות והאבל ניכר על פני הכל.

בחתונת הרה"ג ר' יהושע הורוביץ שליט"א בן אחותו של רבינו זצ"ל
משמאל הרה"צ רבי יהודה'לה הורוביץ מדז'יקוב זצ"ל

מבית מדרשו של האדמו"ר מויז'ניץ בבני–ברק נישא האחרון עד לבית הקברות בזכרון מאיר.

בין המלווים היו האדמו"רים מגור, קלויזנבורג, בית ריז'ין, סלונים, נדבורנה, רבנים וראשי ישיבות, משלחות של המפלגות הדתיות.

תגן עלינו זכותו של הצדיק–הקדוש, אוהב ישראל של דורנו, הרב הצדיק רבי ברוך הגר זצ"ל.

העיתונות על כל חוגיה וזרמיה יצאה במאמרי הערכה שהביעו את האהבה העמוקה שרכשו לו כל חוגי הציבור.

אמר הכותב: זכיתי להתקרבות יתירה אצל הרבי ר' ברוכ'ל, שכן זכיתי לשמשו בהיותו מתאכסן אצל מו"ח הרה"ח ר' אשר ברטלר, ראש וראשון לכל דבר שבקדושה בבית ויז'ניץ. לא אשכח את החום ואת הלבביות שנבעו ממנו. דברים כאלה לא נשכחים גם ברבות השנים.

זכה רבינו הגדול לבנים כמותו. מזווגו הראשון: רבי מיכל חלוץ. מושך בעט סופרים ותלמיד חכם. מגדולי היחסנים בדורנו; מזווגו השני: בנו הרבי ר' אליעזר – איש תבונות וחכמה, המנהיג את העדה בשום שכל, באהבה ובחיבה והוא מן האישים הנערצים ביותר בחיפה העיר. בנו הרב ר' משה סמל אהבת ישראל ומאור הפנים. חתנו היחיד הוא רבי אליהו שטרנבוך הראב"ד באנטוורפן. אף הדורות אחריהם לפאר בית ויז'ניץ הם.

אופיינית להערצת הבנים לאביהם: עד היום הזה אין רבי אליעזר – האדמו"ר מסערט–ויז'ניץ יושב על כס אביו ועל מקומו. קודש הם. אין רבי משה ראש הישיבה, קורא למאות הילדים, כולל נכדיו, הנקראים על שם רבי ברוך – השבוע היה בר מצוה של אחד מנכדי הרבי בשם זה – בשמם, כדי שלא לקרוא את שם אביו, מתוך "מכבדו בחייו, מכבדו במותו"!

יום הששי חשון תשנ"ד

איש חי ורב פעלים

שלמה יעקב גרוס

סיפר לי אחר מזקני חסידי ויזניץ, שביום חורף אחד עש"ק, הגיע בשעה קלה לפני הדלקת נרות לעיר קוצמן אשר בגלילות בוקובינה בה כיהן רבנו זצ"ל כרב העיר תקופה מסויימת, עוד טרם הספיק להכנס לחדרו, סיפר לי החסיד, לקח אותו רבנו ביד כשהוא עומד לבוש במעיל חורף, ואמר "בוא אתי".

כאשר הופיע רבנו בלוויתו בשוק העיר, ראה החסיד תנועה רבה גדולה ומהירה, של החנוונים, ומיד שמע הגפת התריסים ונעילת החנויות בזה אחר זה, ותוך שעה קלה היו כל בתי העסק של היהודים נעולים וכל הסוחרים ובעלי המרכלות מהרו לביתם, מספיקה היתה הופעתו האילמת של האדמו"ר זצ"ל, מבטו החודר, כדי שלא ישאר אף עסק יהודי אחד פתוח אחרי זמן הדלקת הנרות.

ואכן הרבי מסרט זצ"ל שהיה מפורסם כחכם הרזים, השיג הרבה דברים בימי כהונתו כרב בערי ישראל, בחכמתו בפקחותו ובאישיותו, ולא פחות – בתקיפותו, שכן ידע בתבונתו לשקול מתי וכיצד יש להנהיג את הנשיאות ביד רמה ובתקיפות.

מי שבקי במקצת במצב הרוחני של יהדות בוקובינא אחרי מלחמת העולם הראשונה, יודע להעריך עד כמה סיפור זה משקף את קסם אישיותו, כח השפעתו וכשרון ההנהגה והטלת מרות במקל נועם של רבנו זצ"ל.

שמעתי מספרים שפעם אחת שאל המוכיח הגדול והמפורסם רבי הלל מקולומיי זצ"ל להאדמו"ר הזקן מוויזניץ בעל "צמח צדיק", מדוע אין הוא מוכיח את חסידיו בדברים קשים, השיב לו בעל ה"צמח צדיק": החכם מכל אדם אומר במשלי: "גם אויל מחריש חכם יחשב", ואנו מפרשים בדרך זו את הפסוק: מה שהאויל צריך לחרוש – מלשון חרישה כדי להשיג את מבוקשו, – חכם יחשב – החכם משיג זאת במחשבה, ואכן הרבי מסרט זצ"ל שהיה מפורסם כחכם הרזים, השיג הרבה דברים בימי כהונתו כרב בערי ישראל, בחכמתו בפקחותו ובאישיותו, ולא פחות – בתקיפותו, שכן ידע בתבונתו לשקול מתי וכיצד יש להנהיג את הנשיאות ביד רמה ובתקיפות.

ומעשיה שניה תעיד על כך, כיצד היה יודע לחשוף את זרוע הנשיאות ולהטיל אימה על הצבור כשהשעה היתה צריכה לכך.

מקום כהונתו הראשון כרב בישראל, היתה העירה פוליען, אשר בגלילות מרמורוש. בשבת לפני ראש השנה, היה נוהג רבנו, לדרוש את דרשת שבת תשובה, מאחר שלימים הנוראיסנסע לאביו זצ"ל.

פעם כשנתגלו פרצות בעירה בעניני דת ויהדות, יצא רבנו מגדרו והוכיח את אנשי קהלתו על פניהם, בשבת לפני ר"ה, בדברים חריפים ביותר, בלי להזכיר במפורש את שמותיהם של בני העיר בביתם נאחזה אש הפרצות. בסוף דבריו אמר: יתכן מאד שכמה מן הבעלי בתים שלי מרגישים את עצמם נפגעים מדברי החריפים, אבל אינם מעיזים להביע בפני את רוגזם. לכן כדי להקל עליהם את מייעץ להם, אחרי שאני

נוסע למרן אבא לר"ה, לשלוח לי כתב-התפטרות בדאר ואני מוכן לוותר על כס הרבנות שלכם.

כן ידע רבנו מתי וכיצד להשתמש במקל נועם ומתי להלקות בשבט פיו ללא רחם, ודוקא משום כך היה אהוב ואהוד, ואנשי קהלתו היו קשורים אליו בעבותות אהבה, ולא ידוע לי על שום ריב בקהלתו למרות שכיהן בשלש קהלות כרב, עד פרוץ מלחמת העולם השניה.

בכח סגולותיו המיוחדות, הודות למזיגה הנפלאה ויד חזקה מזה, וגמישות ורך לב ועדינות מזה, הנהיג את עדתו אל פסגי ההצלחה, כשהוא מרביץ תורה, לוחם בבערות עומד בפרץ ולוחם ללא חת מלחמתה של תורה.

מעמודי התווך ומבוני "אגודת ישראל" היה, בצד אחיו הגדול, בבוקובינה, רבנו בעל "דמשק אליעזר" מויז'ניץ.

בימים ההם לא היה מן הדברים הקלים והפשוטים להתיצב בראש אגודת ישראל וללחום את מלחמתה. הרוחות נשבו בכיוונים אחרים, במיוחד בבוקובינה, אבל שני האחים הגדולים לא נרתעו מבעלי הבתים ובסופו של דבר, רבים הלכו אחריהם.

זוכרני, כאשר תלמידי ישיבת ויז'ניץ-ווישווא, יסדו בפעם הראשונה ע"י העיר צ'רנוביץ חווה חקלאית, במטרה "להכשיר" את הנוער לעלות לארה"ק, היה זה בעצם הצעד הנועז הראשון, לשבור את המונופול הציוני על "הסרטיפיקטים" של העליה לארץ, ואכן ע"י יסוד החווה נבקע חומת הברזל של "הפלסטינה אמט" שהיתה סגורה בעד בחור בן תורה. המחזור הראשון של "חלוצים" עלה ארצה וכותב הטורים נמנה בין בני המחזור השני. יסדנו משק גדול רפת פרות, תוצרות חקלאיות, מכרנו חלב כשר בעיר צ'רנוביץ, ספקנו תפוחי אדמה, ירקות, וחלוצי אגודת ישראל קדשו בכך שם שמים. היתה זו אז בצ'רנוביץ סנסציה גדולה, אבל עם פיתוח והרחבת המשק שקענו בחובות רבים כי יסדנו אז נגריה ליצור "קופות קרן התורה", שהיתה היסוד להקמת הסמינר. הוצאנו שבועון ורכשנו לשם כך בית דפוס, שהשקיעו אותנו בחובות רבים מאד.

כן ידע רבנו מתי וכיצד להשתמש במקל נועם ומתי להלקות בשבט פיו ללא רחם, ודוקא משום כך היה אהוב ואהוד, ואנשי קהלתו היו קשורים אליו בעבותות אהבה, ולא ידוע לי על שום ריב בקהלתו למרות שכיהן בשלש קהלות כרב, עד פרוץ מלחמת העולם השניה.

היה זה רבנו איש היזמה והמעשה, בעל המעוף והמרץ, שלקח מקלו בידו ונדד על פני כל עיירות בוקובינה, ואסף תרומות גדולות מכל שכבות העם, ביקר אצל בעלי בתי חרושת לקרשים, למנסרות בבוקובינה, אסף עשרות עשרות קרונות של קרשים ובכך הציל את המצב, ולא עוד אלא שהודות למעשיו הכבירים פיתחנו את המשק והקמנו את הסמינר הראשון ברומניא למורות "בית יעקב".

עם פרוץ מלחמת היטלר ימ"ש, גורש עם רבבות יהודי בוקובינה לטרנסדניסטריה, והגיע עם ב"ב לעירה דז'ורין אשר באוקראינה, התחילה אז פרשת העינויים, היסורים והסבל, שלא הרפתה ממנו עד יומו האחרון, כי מלבד העובדה שרבנו יצא מגלות זו, שבור ורצוץ בגופו בגלל המחלה שדבקה בו, הרי יצא שבור בנפשו, כי השואה הנוראה שבר בת עמנו, הטביעה בנפשו הטהורה והעדינה, פצעים עמוקים שלא הגלידו והוא לא יכול היה להשתחרר אף לרגע מרושם האסון הנורא שפקד את האומה, תמיד בכל שיחה היו אנחות כבדות מתפרצות מתוך לבו הטהור על חורבן יהדות אירופא.

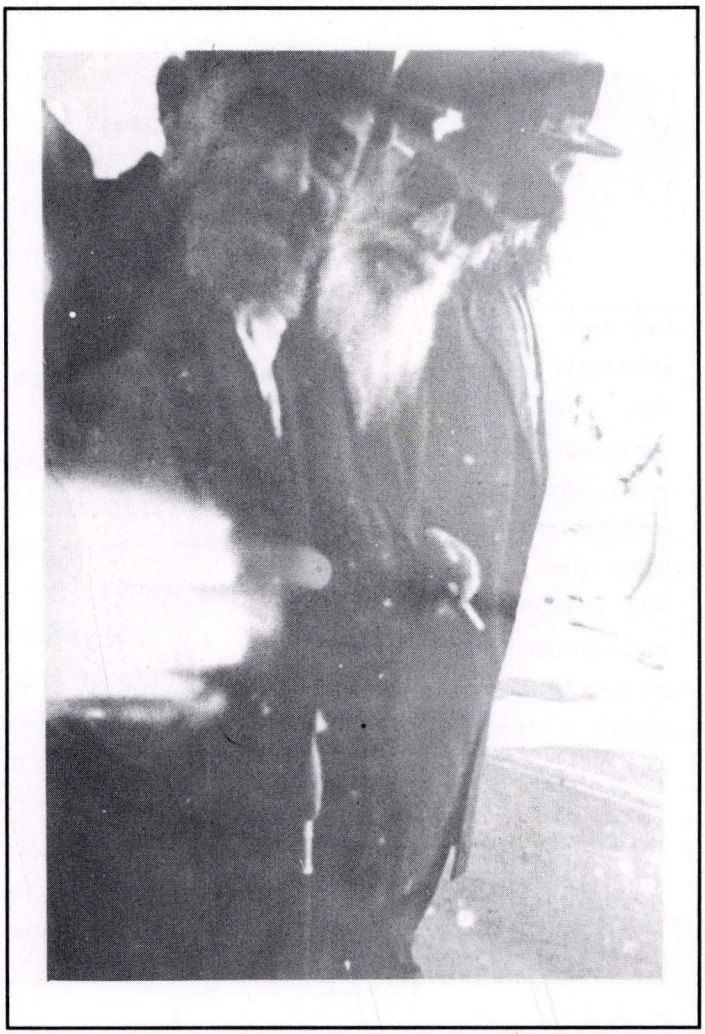
אחרי נדודים וסבל, עם הגיעו ארצה, התאושש וקם בו רוחו הגדול לפרוץ דרך

ולפלס נתיב של תורה וחסידות דוקא בחיפה "האדומה" הוא האיש אשר הקים בעוז רוחו, מבצר לתורה וחסידות בעיר זו. הוא שהסיר את הכתם "האדום" מעיר הנמל והפועלים השמאליים, הוא החל לרכש מסביבו את הפועל החרדי שעבד בלא פחות עמל בנמל חיפה, מאשר כל פועל אחר, הוא שהפיח רוח חיים של תורה יהדות וחסידות במאות יהודים חרדים שהיו מפוזרים על פני העיר.

הוא, הרבי מסירט, שהקים בתמצית לבו ובשארית כחותיו את מבצר התורה והחסידות על פסגת הר הכרמל, שממנו מהדהדים שירות ותשבחות לא-ל חי שבת ויו"ט, הוא שהקרין בחמימות של תורה ותפלה את צלעי הכרמל על תושביו.

טלטל על פני העולם את גופו החלוש והשבור, כדי להגשים את משאת נפשו לראות את רמת ויז'ניץ בנויה על תלה. וכשהתישב על המרפסת, להנות ממשב הרוח ה"כרמלית" הפיקו עיניו שמחה עצומה, לשמע קול התורה הנעים והערב, המהדהד בין ירכתי הכרמל מפי תינוקות של בית רבן ומפי עשרות בחורי חמד.

ממיטב כחותיו, נתן עד לרגע האחרון, גם לאגודת ישראל – בהיותו חבר מועצת גדולי התורה, לבו היה ער לכל מאורע לכל מעשה ומחדל ביהדות החרדית.

רבינו זצ"ל לימינו החסיד הנודע הר' יודא הס ע"ה

זכה רבנו שהנר נשאר דלוק והשולחן ערוך, נמשכת השרשרת מפעל התורה הגדול, מתפתח ומרחיב את גבולו. בזכות אבותיו הקדושים, הצליח הרבי שליט"א ששבט ההנהגה לא יסור מבית סירט–ויז'ניץ, אהוב ואהוד הוא על כל תלמידיו ואנ"ש של בית סירט ויז'ניץ. וע"ח גם אחיו ר' משה, המנצח על ענייני ניהול הישיבה והמוסדות, בהשכל ובדעת.

חתנו של רבנו, הרב ר' אליהו שטרנבוך המכהן כרב ודיין בקהלה המפוארת אנטוורפן קהלת "מחזיקי הדת" החרדית, זכה גם הוא למעמד נכבד בין אנשי קהלתו ונתחבב תוך זמן קצר על בני העדה כולם.

וכמה גדולים דברי חכמים שאמרו "גדולים צדיקים במיתתם", ואכן זכה רבנו זצ"ל, שמפעלו הקדוש בו ראה את משאת חייו מתנוסס ברום, ולא עוד אלא שהיד נטויה להוסיף נדבך להגדיל תורה ולהאדיר את מבצר התורה ע"י בניו הי"ו.

זכותו הקדוש תעמוד לנו ולזרעו אחריו עד ביאת ינון.

רבינו זצ"ל בחתונת הר' שלמה ליפשיץ הי"ו

מסירות נפש לכלל ולפרט

הרב נ. מאיר סורקיס

זו היתה שעת בין ערביים. השמש כבר החלה לשקוע. עמדנו, קבוצה לא גדולה של יהודים, כמה זקנים ובני תשחורת, בפתח בית החיים "שומרי שבת" זכרון מאיר, מאחרוני הפוקדים את הציון הקדוש ביום היארצייט, פונים איש איש בדרכו לביתו. ישיש מן העומדים, שעון על מקלו, מחסידי אדמו"ר זצוק"ל עוד מקוצמן, נאנח ואמר: "לא היה לי כח לצאת מן הבית. חשבתי היום, כי השנה לא אוכל להגיע. בסוף, אמרתי לעצמי: הרי היום היארצייט של הרבי. התחזקתי בכל כוחותי והנה אני כאן"...

עיניו של הישיש הסבירו יותר מכל, את הרגשת **ההכרח**, שהיה בה מן המשותף לכל הנוכחים.

אכן הקשר הנפשי, אותו שהיה שווה לכל נפש עוד בחיים חיותו של אדמו"ר זצוק"ל, לא פג טעמו, גם לאחר הרבה שנים ותהפוכות חיים.

אותה תחושה של זקנים וצעירים, תלמידי חכמים ויהודים תמימים, שלא זכו להיות תורתם אמונתם, כמו גם יושבי על מדין ונושאי תפקידים תורניים ואחרים – אותם גידל, טיפח וריבה – כולם, כולם, הרגישו קרובים אליו קרבה גדולה כל כך, אשר עם השנים, במבט חודר ומקיף, מקבלת משמעות עמוקה עוד יותר, ומרבה געגועי לב גדולים, לאותו מנהיג שדיבר הישר אל לבו של כל יחיד ויחיד, למי שהיה כלו לב.

ילד הייתי, גם נער, כאשר זכיתי לראות וגם לחוש, את האהבה היוקדת שהקרין אדמו"ר זצוק"ל לכל הסובב אותו, ממש לכל הבא עמו במגע.

ראיתיו בשעות שמחה ולהבדיל בעת יגון. כשנשא מדברותיו לפני ציבור והמון עם, ובהמתיקו שיח עם יחידים. כאשר נשא בעול היום יומי, ובשכבו כבר על ערש דווי, בימיו האחרונים. תמיד, תמיד, בכל מצב, האירו הפנים, הפיקו אליך אהבה. הרגשת, ממש מישהת, את מאמר הכתוב "חכמת אדם תאיר פניו".

פרשת חייו היא דוגמא מוחשית למסירות נפש עבור הכלל והפרט. עוד בשחר ימיו, הוא נושא כבר בעול הציבור. שמו הולך לפניו בלמדנותן, בכח הנהגתו, בפקחותו העצומה ובקסמו האישי הבלתי מצוי. הוא מורה כבר אז, את הדרך העקבית בה ילך כל חייו לאחר מכן ואותה יצוה לבניו שליט"א ולביתו (אלו שומעי לקחו) אחריו: התכלית וסוד הקיום הנצחי של עם ישראל, בחינוך הדור הצעיר על מבועי תורה ויראה. כאן ורק כאן, סמון לא רק העיקר, אלא הכל ופה יש לרכז את כל

תשומת הלב. אסור לקחת שום סיכון שבעולם בענין זה ויש לעשות עוד ועוד.

לפיכך, בכל מקום אליו הגיע, ראשית דאגתו – הדור הצעיר.

לא היה גבול לשמחתו משנוכח, כי הילדים לא סרים מן הדרך, כי נאחזים בענף עץ החיים.

מספר כיום נושא משרה ציבורית, אשר נבחן והצטיין בעודו ילד, ע"י אדמו"ר זצוק"ל בבקורו בדורוהוי: "עד היום אני מרגיש טעמה של הנשיקה במצח אותה קבלתי מהרבה זצ"ל לאחר הבחינה בה הצלחתי".

מה נפלא פירושו, בערוב ימיו, על מדרש פליאה אחד, באיכה רבתי לפסוק "טוב ד' לקויו". שואל המדרש: יכול לכל? ת"ל לנפש תדרשנו". וכך פירש: בענינים שבנפש, חינוך הדור הצעיר, נצטוינו שלא לסמוך על הנס או על מידת הבטחון. כאן, יש קודם כל, למסור נפשנו פשוטו כמשמעו. "לדרוש" ולעשות, לעמול ללא ליאות וללא הפסקה, וזאת בניגוד לענינים אחרים שבגשם, בהם העיקר הוא הבטחון והמעשה אינו רק הטפל. זה מה שאומר המדרש: הענינים שבנפש אינם בכלל הכל, אינם דומים ליתר הענינים, באשר להם דין אחר, של "תדרשנו", של יגיעה עצמית קודם כל!

בד בבד עם מסירותו לזולת, לא נטש לרגע את יגיעתו העצמית בעבודת השי"ת. תמיד, בכל מצב, יכל המתבונן להבחין בזויות שונות של מסירות נפש לקונו.

לעולם לא תשכח ממני תפילת המנחה האחרונה, בה שהיתי במחיצתו. היה זה בביתו בערב הושענה רבא, לפני שלושים שנה. על ערש דווי שכב: מיוסר, מעונה ועם זאת מאיר פנים. הגיעה שעת מנחה. ביקש, כי יורידוהו ממשכבו, לעבר שלחן וכסא הצמודים לחלון. אט, אט, הושיבוהו. חבש כובעו והכין עצמו לתפילה.

כך, נותר לבדו, ללא נוכחות אדם. השקט והדממה שלטו בכיפה. עמדתי וצפיתי בו מחוץ לחלון החדר. לא יכולתי להסיר עין וכולי התרגשות: גוף מיוסר, עינים זועקות מכאב, המחלה מכה בו – והרבי עמוק עמוק במחשבותיו. מדי פעם משמיע אנחה, אך כולו אומר התבטלות. המציאות הנוראה שמסביב – כאילו הרחק ממנו, הוא בעולם אחר, במציאות עליונה שונה לגמרי...

וכך סיפר אבא ז"ל, יכלו לראות אצלו גם בשנות האימה. בעלות השחר, עוד אפלולית בחוץ והוא יושב בפתח מקום מגוריו והוגה בתלמודו. בקול נעים ומרגש, מעורר את השחר. רעב, מחסור, ההרגשה, כי החיים תלויים להם מנגד – כל אלה הרחק ממנו.

בתורת השי"ת יושב והוגה. היא כל עולמו וישותו וכולו התבטלות מוחלטת אליה, בבחינת "כל עצמותי תאמרנה".

מי ימלל ומי יתנה בכלל כמה חיזוק ועידוד נסך מעמד שכזה מידי בוקר, כרבים אחרים דומים לו, אצל המסתופפים בצילו!

אנשים אשר כל עולמם ומחשבתם קצרי טווח. לא יודעים מה תלדנה כלל השעות הבאות, ראו, חזו , הימנו, את סוד הקיום הניצחי. את התקווה מחד ואת חובתם בשעה הקשה והנוראה מאידך. את "לולי תורתך שעשועי כי אז אבדתי בעוניי" במשמעות כפולה: כהוראה ואין בילתה לשמירה על צלם אנוש ואפילו במצבים האיומים ביותר, וכהבטחה בלתי מסופקת להנצל מן התופת בזכות עיסוק בתורה וקיום המצוות גם בתנאים לא אנושיים. ואכן, אין לתאר ואין לשער מצבם הרוחני של

אחיו בכל המקומות בו שהה, בלעדיו.

הוא הגבר, נטה שכמו לסבול עולם היום יומי. לסעדם ולתמכם, לחזקם ולהיות עימם בכל עת ובל מצב.

הבחינה של "עמו אנוכי בצרה", השתקפה אצלו בעוצמה בלתי רגילה, אשר רק חלקה היה גלוי לעין, שכן חלק לא ידוע, היה ונותר "בלתי לד' לבדו", עלום אף מן הקרובים ביותר. אם נודע לבסוף משהו, הרי שלא היתה דרך להסתיר זאת, או מן הנוגעים בדבר עצמם.

הוא פשוט לא יכל לחזות בענות אחיו ונהג בהתבטלות מוחלטת משנגע הדבר לצורכי זולתו. הזולת וחייו ענינו אותו לפרטי פרטים ולכן ביקש תדיר לספר לו, כלשונו: "על כל פרט ופרט".

האחריות העצומה שנשא על שכמו לבל "ידח ממנו נידח" ח"ו, הביאתו לעמוד כל הזמן על המשמר. לדאוג, פשוטו כמשמעו, לפרט ולצרכיו היום יומיים, ולכלל, במבט מרחיק ראות, של הבטחת הקיום הרוחני, גם באמצעים פיזיים, שתכליתם האמיתית והסופית היתה שמירת המסגרת והיחודיות בדרך ישראל סבא. על כן לא נרתע משום קושי ולמרות שהיה לעיתים נבצר מלהבין הכיצד תושג המטרה בתנאי שעה, הרי בהיותו איש אמת, נעדר פניות וכל רצונו לעשות רצון הבורא ית"ש, לחם בעוז ומעל לכוחות הגוף למען הקודש, ובסופו של דבר חפץ השי"ת עלה בידו.

אופיינית לדרכו המיוחדת, היא בחירת העיר חיפה, כמקום משכנו בארץ הקודש. לימים, הסביר את החלטתו המפתיעה, לגור ולפעול בה, דוקא במצבה הרוחני הקשה באותה תקופה. שקילת צורכי הכלל, ההכרח להציל עוד ועוד נשמות תועות, להרחיב גבולות הקדושה ולדאוג לעתידו של כלל ישראל, גבר על כל שיקול אחר, כמו גם על מיגבלות אשר לכאורה היה בהן להצדיק, בחירה של מקום מגורים נוח יותר.

רק ההכרח, שהיה הבריח התיכון במשנתו של אדמו"ר זצוק"ל מראשית חייו והוא, לראות במבט עתידי את פעולות ההוה, נותן את ההסבר המושלם, לפעולות כל כך כבירות, בתנאים כל כך בלתי אפשריים.

*

הלב מלא ערגה לאותה דמות מופת אשר את כל חייה, כל ישותה, הקדישה לזולתה. למנהיג נערץ שלחם בעוז, ללא חת, כנגד כל סטיה ממורשת בית אבא. למי שניהל את מלחמת הקודש בדרך כל כך מיוחדת: בנועם וגם בתקיפות, במתק שפתיים אך גם במענה לשון חריף ושנון. בלשון למודים, בפה מפיק מרגליות, וללא שום משוא פנים.

בחזון עצום, בראיה ארוכת טווח של שנות דור קדימה, והכל בפקחות מעוררת השתאות. כל אלה חברו יחד אצל אדמו"ר זצוק"ל, אל כל אלה אבדנו ועל כך דואב הלב ודומעות העינים.

נצחיות פעולותיו של רבינו, מופת ההנהגה והמשך הדרך המיוחדת, הלא הם לנגד עינינו, נישאים בגאון ע"י אדמו"ר שליט"א, אחיו ראש הישיבה שליט"א והמוני התלמידים אשר זכו להתחמם באש הקודש באשר הם.

נישא לבנו בתפילה ותחנונים, כי תגן עלינו זכותו הגדולה של אדמו"ר זצוק"ל אשר, ללא כל ספק ממליץ טוב בעד כלל ישראל, להוושע בדבר ישועה ורחמים איש איש כבקשתו, "ותחזינה עינינו בשובך לציון ברחמים" במהרה בימינו אכי"ר.

רבינו זצ"ל בשיחה עם חסידו ר' חיים מנלה סורקיס ז"ל

כמו"כ נראים בתמונה מימין לשמאל הרבי מקוידינוב זצ"ל, ה"אמרי חיים" זצ"ל, רבינו זצ"ל והרבי מווסלוי זצ"ל.

זכרון–נצח

הונצח ע"י הר"ר יואב ליסואר הי"ו ומשפחתו.

לע"נ אביו

איש החסד ירא האלוקים

וגומל דלים

הרה"ח **שלמה** ב"ר **חיים יוסף** ע"ה

ליסואר

נפטר כ"ט שבט תשנ"ב

ומנוחתו כבוד בעיה"ק ירושלים ת"ו

לע"נ חמיו

הרב **מרדכי צבי** ב"ר **משה** זצ"ל

הרב מקאשוי (שטיינר)

נפטר ט"ז כסלו תשמ"ב ומנו"כ במונרו–ניו יורק

לע"נ חמותו

מרת **רבקה רחל** בת ר' **יעקב ישראל** ע"ה

נפטרה כ"ד אדר תש"ן ומנו"כ במונרו–ניו יורק

מזכרת נצח לעלוי נשמות

האחים **בנציון ואורי פיקסלר** ז"ל

האהובים והנעימים בחייהם ובמותם לא נפרדו.

תלמידי האדמו"רים בעל ה"דמשק אליעזר" מויז'ניץ ובעל ה"מקור ברוך" מסערט שפעלו במסירות נפש לטובת מוסדות סערט-ויז'ניץ ולטובת הכלל בשטחי הצלת נדחי ישראל לארצנו הקדושה, בחינוך תורני, ובהרבצת תורה ברבים.

נקטפו מאתנו בדמי חייהם ט' בחשון וט"ז בכסלו התשנ"ד.

ת.נ.צ.ב.ה

הונצחו ע"י האם מרת שפרה תחי', זוגותיהם מרים ושרה, אחותם מרים (מנסון), ואחיהם בצלאל הי"ו לבית פיקסלר

לזכרו ולעילוי נשמתו של איש החסד,

משכיל אל דל וחונן אביונים

החסיד מו"ה

עוזר ב"ר אברהם מאיר **באב"ד** ז"ל

נין ונכד לרבי צבי אלימלך מדינוב זצ"ל בעל "בני יששכר"

ורבי יוסף באב"ד זצ"ל בעל ה"מנחת-חינוך"

נפטר בשיבה טובה ובשם טוב

ערב פסח ה'תשמ"ג

ורעיתו

מנשים באהל תבורך

מרת **צפורה שרה** ב"ר בנימין הלוי ע"ה

י"ט אייר תשמ"ב

הונצח ע"י נכדו הר' דוד חיים זילברשלג ומשפ'

יוחקו בספר לזכרון עולם

החסידים המופלגים יראי אלוקים ואנשי מעשה

החסיד המופלג

רבי **שלמה** ב"ר משה יחיאל מיכל **קוסטינר** ז"ל

מראשוני נאמני רבינו הק' בעל ה"מקור-ברוך" זצ"ל.

נסתלק בשם טוב ביום ההילולא של רבינו הק'

ב' בחשון תשל"ו

ורעיתו

מרים ב"ר אברהם אלתר ע"ה

כ"א אייר תש"מ

החסיד המופלג רבי **יהודה** ב"ר דוד ארי' **האם** זצ"ל

מהיושבים ראשונה בחצר הקודש אנטניא,

נסתלק בשם טוב

בנר חמישי של חנוכה תשמ"ב

ורעיתו

פערל ב"ר משה יוסף ע"ה

ד' בסיון תשמ"א

זכרון-נצח

לאחינו הנאמן הבלתי נשכח, מופת לכל במדותיו

התרומיות,

בטוב לבו וברוחו האצילה

הרה"ח ר' **אביגדור משה מליק** ז"ל

מבחירי החבורה

אשר נקטף מעמנו ד"ל שנים

ביום כ"ה טבת תשנ"א

ת.נ.צ.ב.ה.

הונצח ע"י ידידו הר' מאיר יהודה מרמורשטיין הי"ו

ר' חיים משה וזוג' מרת יהודית ברוך

רמת-גן

לעילוי נשמת

אביו

ר' **הלל** ב"ר **משה ברוך**

נפטר ז' אלול תש"ה

אמו

מרת **רחל** בת ר' **משה יעקב**

אביה

ר' **משה נתן** ב"ר מנחם חיים ע"ה **ולדנר**

נפטר י"ג אייר תשכ"ג

אמה

מרת **שפרה** בת ר' יוסף דב ע"ה

נפטר י"ט כסלו תש"מ

לזכרון-עולם

הרב החסיד

דוד חיים ב"ר ישעיהו הלוי **זילברשלג** ע"ה

מנכבדי חסידי בויאן בגורה הומורה

נספה בערבות טרנסדנסטריה

ט"ז באייר תש"ב

ואשתו מנב"ת

מרת **פוליא** ע"ה

נפטרה י"ח כסלו תשל"ג

בנם בכורם

הבה"ח **מיכאל** ע"ה

י"ז בניסן תש"ב

תלמיד ישיבת ויז'ניץ

הבה"ח **יצחק מאיר** ע"ה

ה' בטבת תש"ב

הרה"ח **יהושע** ע"ה

ט' באלול תשכ"ט

תלמיד רבינו זצ"ל

בסערט

הרה"ח **ישעיהו** ע"ה

י"א בתשרי תשמ"ב

תלמיד רבנו זצ"ל בסערט

זכרון-עולם

למשפחתו

סבי החסיד הר׳ **אברהם כ״ץ** ז״ל

בעל האכסניה של ה״סבא-קדישא״ מויז׳ניץ

בהיותו בסערט

וממקורביו ונאמניו של רבינו זצ״ל

ורעיתו

רבקה ב״ר אליהו ע״ה

בנו הר׳ **ישראל לייב כץ** ומשפחתו

אשתו **אלה**

וילדיו: **פסח, חנה, מנדלי**

שנספו בטרנסדנסטריה

והבנות: **פייגה, בתיה, מלכה, חוה, רבקה**

הורי

אבי הר׳ **גבריאל הערציג** נפטר י״ב כסלו תשכ״ט

אמי מרת **פייגה** נפטרה ט״ו כסלו תשל״ח

ת.נ.צ.ב.ה.

הונצח ע״י יצחק ארצי (הערציג) מסערט

לזכר עולם

ולעילוי נשמת

האי יניק וחכים

מנחם מנדל ע"ה

בן אדוננו מורנו ורבנו

הקוה"ט מוהר"ב זצללה"ה

נגדע באבו

ביום הושענא רבא - תרצ"ה

ת. נ. צ. ב. ה.

זכרון עולם

לזכרון ולעילוי נשמתו של הרה"ג

מוה"ר **אברהם משה באב"ד** זצ"ל

בן הגאון רבי מנחם מנדל זצ"ל

אב"ד גורא-הומורה (בוקובינה)

תלמיד חכם דגול. נצר מגזע אראלים ותרשישים.

לא מש כל ימיו מאהלה של תורה, ולא החזיק

טיבותא לנפשיה, ענוותן ושפל ברך מאין כמוהו,

ומקבל כל אדם בסבר פנים יפות, מקורבן של

גדולי התורה, ומקרבם של פשוטי עם בחום

וחיבה, טהור מידות ובקי מופלג בתורת ישראל

וחכמתה לכל גווניה.

נלב"ע בעיה"ק ירושלים

ביום ה' י"א אב תש"מ לפ"ק

חבל על דאבדין ולא משתכחין

ת.נ.צ.ב.ה.

לעילוי נשמת

אשתי ואמנו היקרה

מרת **אהובה חלוץ-הגר** ע"ה

בת הרה"ג חיים דוד אוירבך זצ"ל

וכלת כ"ק מרן רבי ברוך הגר זצוק"ל

אדמו"ר מסערט-ויז'ניץ

הונצחה ע"י בעלה הרב מיכאל חלוץ-הגר

בן כ"ק מרן רבי ברוך הגר זצוק"ל

וילדיה: ראובן ונחמה מסינג

ישראל ויהודית חלוץ

לזכר עולם

אביו: הרב **יצחק בן חיים דב**

נפ' כ"ט אלול תשכ"ח

אמו: מרת **ניטל בת הרה"צ ר' משה**

משאץ זצ"ל

נפ' ל' אדר א' תשמ"ט

זקינו סבו: הרב **חיים דב בן הרה"ח ר' שלום**

מואסלוי זצ"ל

נפ' כב' סיון תשי"ז

סבתו: מרת **חיה בת ציון** ע"ה

נפ' כ"ב בטבת

זקינו: הרה"צ **משה בן הרה"צ ר' ברוך** משאץ

נפ' ט' באייר תרפ"ו

הוריה: הר"ר **קלמן בן הר"ר מנדל**

נפ' ג' ניסן תשל"ג

מרת **צ'רנה בת הר"ר אריה** למשפחת רודיק

נפ' כ"ז בחשוון תשמ"א

הונצחו ע"י ר' משה הלפרין וזוג'

ישאו ברכה מאת ה'

ידידנו היקר איש חי רב הפעלים לתורה ולחסד
ראש וראשון לכל דבר שבקדושה,
תומך מוסדות תורה וחסידות בכל מאודו,
הרה"ח ר' **ישראל שאומן** הי"ו
וזוגתו מרת **עדינה מרגלית** תחי'
על תמיכתו ביד נדיבה בהוצאות הספר

לעילוי נשמת

אביו הר"ר **חיים יוסף** ב"ר ישראל ז"ל
נפטר כ"ג שבט תש"ג
אמו מרת **רבקה** ב"ר צבי הכהן (פאליק) ע"ה
נפטרה כ' טבת תש"ג
אביה הר"ר **אפרים** ב"ר **חיים הכטלינגר** ז"ל
נפטר ו' אייר תשל"ח
אמה מרת **צפורה** ב"ר אליהו זאב ע"ה נפטרה כ"ב ניסן תשל"ח
בנם היקר סגן אלוף הר"ר **חיים יוסף – ספי** הי"ד
שנפל במלחמת שלום הגליל
י"ט סיון תשמ"ב
זקנו הר"ר צבי ב"ר **אברהם נתן הכהן פאליק** ז"ל
נפטר ט"ו מנ"א תש"ב
הר"ר **אברהם נתן** ב"ר צבי **הכהן** ז"ל נפטר ג' תשרי תש"ב
הר"ר **חיים מאיר** ב"ר צבי **הכהן** ז"ל נפטר א' תמוז תש"ג
הר"ר **יוסף** ב"ר צבי **הכהן** ז"ל נפטר כ"ב אדר תשמ"ג
הר"ר **שרגא פייבל** ב"ר **שבתי** ז"ל נפטר י"ז ניסן תשכ"ח
מרת **רחל** ב"ר צבי **הכהן** ע"ה נפטרה ט"ז שבט תשכ"ד

זכות כ"ק מרן רבינו זצללה"ה תעמוד לו להתברך בכל מילי דמיטב ויזכו לראות רב תענוג ונחת מכל יוצ"ח הי"ו, מתוך בריות גופא ונהורא מעליא לאורך ימים ושנים טובות, אכי"ר.

לזכרון עולם יכתב בספר

לעילוי נשמת הורינו היקרים נ"ע

נכדי הבעש"ט הק' והרה"ק מוהר"נ מהורדנקא זי"ע

אבינו

הרה"ח המפ' מוה"ר **שלמה זלמן שכטר** ז"ל

בהרה"ח מוה"ר אליהו צבי שו"ב ז"ל

שהיה עד סוף ימיו נאמן ביתו של כ"ק אדמו"ר הקוה"ט זי"ע

מימי רבנותו בקוצמן ועד לארצנו הקדושה

נפטר כ"ז כסלו תשי"ג

אמנו

הצוה"ח מרת **חיה דבורה** ע"ה

בת הרה"ח מוה"ר בנציון שכטר ז"ל

נאמן ביתם של כ"ק מרן הסב"ק בעל האהבת ישראל" זי"ע

וכ"ק אדמו"ר בעל הדמשק אליעזר זי"ע

נפטרה ה' ניסן תשנ"ב

הונצחו ע"י

יצחק אייזיק שכטר ומשפ', גבריאל יוסף שכטר ומשפ'

שאול אריה שכטר ומשפ', גיטל שלומוביץ ומשפ'

לזכרון עולם

אהרן אריה ליב וסרמן ב"ר אלימלך הלוי ז"ל

נפטר ט"ז ניסן תש"ב בטרנסניסטריה

טאובה וסרמן ב"ר ישראל ז"ל

נפטרה כ"ב אלול תשמ"ט

אלימלך וסרמן ב"ר אהרן אריה ליב הלוי ז"ל

נפטר כ"ג כסלו תשנ"א

יוחנן דב לוין ב"ר מנחם ליב הלוי ז"ל

נפטר ח' שבט תשכ"ב

רבקה לוין ב"ר משה חיים הלוי ז"ל

נפטרה י"ב ניסן תש"מ

נפתלי הרצל לוין ב"ר יוחנן דב הלוי ז"ל

נפטר י"ב חשון תשמ"ח

נחמן לוק שפייזר ב"ר יעקב לייב ז"ל

נפטר כ"ט סיון תשל"ג

נטי–מיטה לוק שפייזר ב"ר דוב ז"ל

נפטרה י"ט אלול תשמ"ג

אליהו פרוכטר ב"ר משה אריה ז"ל

נפטר כ"ב כסלו תשמ"ג

מרדכי פסטרנק ב"ר ישעיה ז"ל

נפטר ו' ניסן תשל"ט

משה מילר (ויסבלום) ב"ר אהרן ז"ל

נפטר כ"ח שבט תשל"ח

הונצחו ע"י מרדכי ואהרן (רוני) וסרמן

לע״נ

אביו ר׳ דב ב״ר **מרדכי גימפל** הי״ד

נפטר כ״ה ניסן תש״ה

אמו מרת **ברכה** בת ר׳ גרשון ע״ה

נפטרה י״ב מנ״א תשמ״ז

אביה ר׳ **יעקב ישכר** ב״ר יהודה **הלוי** ז״ל

נפטר י״ב טבת תשמ״ז

אמה מרת **אסתר** בת ר׳ **מאיר חיים** ע״ה

נפטרה כ״ו כסלו תשמ״ז

תנצב״ה

הונצח ע״י ר׳ שמואל בן–דב וזוג׳ הי״ו

לע״נ

הר״ר **יעקב ישכר הלוי** ע״ה ב״ר יהודה לייב הלוי הי״ד גליקמאן

מטעמעשואר

נפטר י״ב טבת תשמ״ז

מרת **אסתר** ע״ה בת ר׳ **מאיר חיים** הי״ד שטערן

נפטרה כ״ו כסלו תשמ״ז

ר׳ **מנחם מנדל** ז״ל ב״ר דוד אריה לייביש ע״ה קופל

נפטר י״ד שבת תשמ״ד

מרת **בילה ברוריה** ע״ה בת ר׳ **משה יחיאל מיכל** ע״ה

קוסטינר

נפטרה ט״ו כסלו תשל״ד

הונצח ע״י ר׳ משה יצחק וזוג׳ מרת אסתר לאה –גליקמן

לע״נ הוריהם

לעילוי נשמת

עוזר אריה בן דוד ולאה
חיה בת יעקב ופרידה
כ"ה באייר תש"ד
–בתם מרים
–בנם מנחם מנדל
–בנם אליעזר ליפמן
–בתם פערל
–בתם יחד
ר"ח סיון
–בנם אברהם יצחק
ר"ח חשון תש"ד
–גיסו שמואל דוד בן משה
כ"ה באייר תש"ד

זקנתו שרה גיטל
בן ציון בן משה ניימן

יעקב בן אברהם ניסן ורייזי תש"ד
אתי בת יהושע ושרה רבקה
–בנם משה ל"ב בעומר
–בנם צבי י"ז תמוז
– בנם יעקב בן משה תש"ד
י"א סיון תש"ד
שרה רבקה בת אלכסנדר
אחי חיים סנדר
וזוגתו רייזל בת שלמה אונגר
י"א סיון תש"ד

–בנם עקב י"ד שבט תש"ד
–בתם יוכבד י"א שבט
–בנם ישראל אברהם י"א סיון
–בנם שלום

חונצח ע"י ר' ברוך ניימן
ומשפחתו

לעילוי נשמת
בעלי אבינו הדגול
איש תם וישר, היקר באדם
איש החסד והמעש, נעים הליכות
אציל הרוח
הר"ח **אליעזר** בן רבי אהרן ז"ל **רוזנפלד**
נפטר י' כסלו תשנ"ד

חונצח ע"י אשתו מרת שושנה תחי' ובנותיו מירה ארנון
מלכה בן-שושן ובניו ישעיהו יעקב וד"ר אהרון רוזנפלד

אברהם רייכמן ורעיתו

לע"נ אביו

ר' **בצלאל** ב"ר זאב

ט"ו חשון תשל"א

ולע"נ אביה

אלתר חיים יחיאל ב"ר משה וידר

שו"ב מישקאלץ – באר שבע – ירושלים

י"ט חשון תשנ"ג

לעילוי נשמת אביהם ר' **אהרן** בן משה ע"ה

נפטר י"א אייר תשי"ד

לעילוי נשמת דודם ר' **יהודא** בן משה ע"ה

נפטר י"ד חשון תש"ן

משה גאלדמאן

לעילוי נשמת חמיו ר' **יהושע** בן יונה ע"ה

נפטר כ"ז טבת תשמ"א

הונצח ע"י משה ואביגדור גאלדמאן

זכרון לראשונים

מיסדי ביהכנ"ס הראשון של חסידי ויז'ניץ-אטיניא בחיפה בשנת תרצ"ו

הרב נפתלי חיים אדלר שליט"א

ר' דוד דוידוביץ נ"י

ר' מאיר הירש נ"י

ר' ניסן לב טוב נ"י

ר' נפתלי מושקוביץ נ"י

ר' יהושע זאב מכלוביץ נ"י

וזכרם לא ימוש מאתנו:

ר' שלמה אייזנר ע"הר' שמואל שכטר ע"ה
ר' אנשל ביטרמן ע"ה
ר' ארי דיקמן ע"ה
ר' דוד וואלך ע"ה
ר' שלמה זהר ע"ה
ר' בנציון זינגר ע"ה
ר' מרדכי טרוי ע"ה
ר' קלמן טרנר ע"ה
ר' מאיר יעבץ ע"ה
ר' ישראל כהן ע"ה
ר' יעקב כץ ע"ה
ר' יוסף סטינגר ע"ה
ר' יצחק פינקל ע"ה
ר' נטע פרמינגר ע"ה
ר' מנחם קוגלר ע"ה
ר' חיים ריזל ע"ה
ר' אברהם אהרן שפירא ובנו חיים ע"ה
ר' יעקב שפירא ע"ה
ר' יהושע זאב שרפשטיין ע"ה
ר' יעקב אלימלך קיים ע"ה
הב' צבי הורוביץ ע"ה
ר' חיים גרשון הורוביץ ע"ה

ר' יוסף בק ע"ה
ר' יצחק ברזילי ע"ה
ר' מאיר גרין ע"ה
ר' מנחם גולדשמידט ע"ה
ר' נחמיה דיקמן ע"ה
ר' זאב הורוביץ ע"ה
ר' גרשון הורוביץ ע"ה
ר' פנחס הלר ע"ה
ר' מרדכי וים ע"ה
ר' עקיבא כהן ע"ה
ר' גרשון אריאל שוב ע"ה
ר' ישראל פולק ע"ה
ר' יוסף פישלר ע"ה
ר' אלי פפרבוים ע"ה
ר' אשר אנטשיל קיים ע"ה
ר' שרגא קלר ע"ה
ר' יואל צבי קריסמן ע"ה
ר' יואל קרפל ע"ה
ר' מיכאל רייש ע"ה
ר' שלום גרשון שטיין ע"ה
ר' יהודה שמעונוביץ ע"ה
הרב שלמה שרייבר ע"ה

ברכה ותהלה

לידידנו מאוד נעלה איש החסד הנודע
ממיסדי ומקימי בית הכנסת "מקור-ברוך"
ברמת ויז'ניץ.
ומראשוני ומניחי היסוד לבית ויז'ניץ בחיפה
הנה"ק ר' **נפתלי מושקוביץ** הי"ו
והעומדים לימינו
בניו היקרים
מר **ישראל משה** הי"ו - פילדלפיה
ומר **יוסף**
על תמיכתם בהפקת ספר זה
זכות רבינו הגדול תעמוד להם
להתברך בכל מילי דמיטב.

עומדים להופיע אי"ה בקרוב

"צדיק לברכה"

חלק ב'

החלק התודני
ליקוטים מתורת רבינו
וחליפת מכתבי קודש

"צדיק-לברכה"

חלק ג'

הישיבה הקדושה יחל-ישראל
ושכונת רמת ויז'ניץ
במלאת 40 שנה ליסודה.